

પ્રસ્તાવના.

શ્રી ઐયરસાધકઅધિકારિવર્ગના સદ્ગુરુ તથા આચાર્ય શ્રીમદ્ ઉપેન્દ્રભગવાને પોતાની કુમારાસ્થાથી તે આજસુધીમા, મહાકાનમા પ્રાત કાલમા, યમદંડમા, ભક્તમા, ધર્મધ્વજમા, સદુપદેશઐણીના આજસુધીમા પ્રકટ થયેલા ત્રેવિશ વિભાગોમા, સાધનસમારભના આજસુધીમા થયેના અગીયાર ઉત્સવોમા, ચિતિપ્રીપ્રકટીકરણો ત્સનના આજસુધીમા થયેલા સાત ઉત્સવોમા, તેમ જ અન્ય વિરિધ નેમિત્તિક પ્રમગોમા જે જે પદો તથા છદો રચ્યા છે, તે સર્વનો આ પ્રથમા સમ્રદ્ધ કરનામા આગો છે

કાવ્ય લખવાનો તેઓશ્રીએ પ્રથમ ત્યાગે આરભ કર્યા હતા ત્યાગે તેમનુ વય ઘણુ નાનુ હતુ એટલા અદ્ય વયમા તેઓશ્રીમા સારા કાવ્યો રચનાનું સામર્થ્ય દોણુ સભવતું જ ન હતું એવુ બહારના અનેક મનુષ્યો માનતા, તથા કહેતા એટલુ જ નહિ પણ ઘણા ઐયરસાધકો પણ એવો જ અભિપ્રાય દર્શાવતા કેટલાક તો એટલે સુધી કહેતા કે આ પદો વર્ગના અગ્રગણ્ય સાધકો લખતા હતા, અને તેઓશ્રીને નામે પ્રકટ કરતા હતા સમય પીતતો ગયો તેમ તેમ તેઓશ્રીની બીજરૂપ કાવ્યપ્રતિભા વેગથી વિકાસને પામતી ગઈ, અને ગયા પાંચ સાત વર્ષથી અગ્રગણ્ય ઐયરસાધકોથી પણ ઉત્તરોત્તર ચઢતી પકિતના જે ઉત્તમ કાવ્યો તેઓશ્રીનરૂપી પ્રકટ થતા ગયાં, તેથી ઐયરસાધકઅધિકારિવર્ગ ચકિત થઈ ગયો એટલું જ નહિ, પરંતુ બહારના મનુષ્યો પણ તેટલા જ ચકિત થઈ ગયા

વિવેચક દષ્ટિથી અનુભવનારને તેઓશ્રીના આરભના કાવ્યોના કાવ્ય અધિક ચમત્કૃતિ જોવામા નહિ આવે, પરંતુ જેમ નદીના મુગર્મા જગ ધાડુ જ થોડુ છતા જેમ જેમ આગળ માર્ગ કાપવામા આવે છે, તેમ તેમ તેનો પટ, પ્રમાણ તથા વેગ વધતા જાય છે, તેમ જેમ જેમ તે આગળ વાચતો જશે તેમ તેમ પ્રત્યેક પકિતમા તેને કોઈ ને કોઈ પ્રકારની ચમત્કૃતિ દષ્ટિએ આત્માવિના ભાગે જ રહેશે કેટલેક સ્થળે તેઓશ્રીની વાણીનો પ્રવાહ સમુદ્રમર્મીપ આવતાં ઓમેઝોનના પ્રવાહની પે. જોનાગને તેના મહા પ્રનાપથી નિઃમયમા લીન કરી નાખે કે કેટલેક સ્થળે તેઓશ્રીની વાણીના આદોનનો ખ્યેશકર્દમમા કરી ગયેલા મનને તત્કાળ બહાર કાઢી, તેને નુદ્ધ કરી ગજનના પ્રશાન પ્રદેશમા વિહાર કરાવે છે, કેટલેક સ્થળે તેઓશ્રીની વાણીનુ અપૂર્વ માર્તેન્દ્ર કર્કશ હૃદયને પણ નવનીલના જેવુ સુદોમળ બનાવી દે છે, કેટલાક સ્થળે તેઓશ્રીની વાણીમા વહેતો આત્માવિદ્દ હાસ્ય અમ, કરી

ન હસનાની પ્રતિજ્ઞા લેઈ બેઠેલા દુઃશીવ મનને પણ પોતાની પ્રતિજ્ઞા ઝોડાવી હસનાની ફરજ પાડે છે, કેટલેક સ્થળે તેમની વાણીના પ્રતો દના પ્રહારો વ્યા તેમનો પ્રધાત થવો જોઈએ તેવે અંગે જ પ્રધાત રીતે ઈર્ષિસત પરિણામ પ્રકટાવે છે, કેટલેક અંગે તેમની વાણીમાથી અસતી જ્ઞાનામૃતધારા સસારાનળથી દગ્ધ અને મૃતપ્રાપ્ત હૃદયતરંગોને નયપથનિત કરી દે છે, કેટલેક સ્થળે તેમની વાણીમાથી વહેતો ભક્તિરસ વિપયાભિમુખ વૃત્તિને ઈશ્વરાભિમુખ કરીને તેને ઉચ્ચ જીવનનો આસ્વાદ અર્પે છે, ઈન્ધુના શ્રીમદ્ ઉપેન્દ્ર ભગવાનના ગિગમૃતનુ જેમણે આસ્વાદન કયુ નથી તેમને ઉચ્ચ પ્રકારના કા યો રૂવા લેણ છે, તેનો અનુભવ થયો જ નથી એમ નિશ્ચયપણે કહેતા અમને નેશ પણ સંકોચ થતો નથી ૧૫૦ ૧૫૬, ૧૭૬, ૧૮૦, ૨૧૮, ૨૫૪, ૨૫૫ ૨૬૦, ૨૭૧, ૨૭૬, ૨૮૦, ૨૯૮, ૩૦૪, ૩૦૭, ૩૧૩, ૩૧૯, ૩૨૨, ૩૨૫ ૩૩૨, ૩૩૭, ૩૪૦, ૩૪૪, ૩૫૧, ૩૫૨, ૩૫૩, ૩૫૬, ૩૬૯, ૪૭૧, ૩૭૩, ૩૭૮ આદિ અનેક પદો પૂરોક્ત કથનના વ્યવત નિર્દર્શનરૂપ છે

શ્રીમદ્ ઉપેન્દ્ર ભગવાનના આજ્ઞામુધી પ્રકટ થયેલા સમગ્ર કાવ્યસમુદાયમા ૩૭૩ મુ પદ એ દેવાયપઉપર સુચારુના કલશસન્માન વિરાજે છે તેઓશ્રીએ આ પદવિના બીજી કશું જ લખ્યું ન હોત તોપણ એ એકલુ પદ કોઈ પણ સહૃદયને તેમની દૈવી પ્રતિજ્ઞાનુભાવ કરાવના પૂર્ણ છે તાવવાદ્યપૂર્વક સારા સગાતાના મુખથી આ પદને શ્રવણ કરનારને, દિવ્ય સંગીત મનને કેવા બેઈ પ્રદેશમા આકર્ષી જાય છે, તેનો તત્કાળ અનુભવ થશે તેના ગાનમા જે દિવ્ય શાંતિના આદોયનો પ્રકટે છે, તેવા આદોયનોનો અનુભવ ઉત્તમ ગણાતા ગાય ધના ગાનશ્રવણથી પણ ભાગ્યે જ કોઈને થતો હશે

હાનના નામકોમા જે લયો ગવાય છે, તેવી લયોમા આ પુસ્તકના ૫૫૫ પદો સાથી લખવામા આવ્યા છે, તથા એક પદમા પ્રતિપાદિત અર્થનો અન્ય પદમા પ્રતિપાદિત અર્થસાથે પ્રસંગ સાથી વિગ્રહ દૃષ્ટિએ ૫૩ છે, તેનું સમાવાન આ ગ્રંથસાથે જ પ્રમ્ કરવામા આવેના મુદ્રાસ્ત્રોતસ્વિનીના દ્વિતીય કંદોલની પ્રતાપનામા કરેલુ લેવાથી અત્ર તેની પુનરુક્તિ નિષ્ફળ છે

જેમને અર્થે આ સદ્ગ્રંથ પ્રમ્ટ કરામા આ યો છે, તેઓ તેનો યથેન્દ્ર લાભ લે

સ ૧૯૬૬ આશ્વિન સુદન પક્ષ ૧ }
મંગળવાર તા ૪-૧૦-૧૯૧૦ }
શ્રીનૃસિંહાશ્રમ, વડોદરા.

શ્રીશ્રેયસ્સાધકઅધિકારિવર્ત

પદ્યોની અનુક્રમણિકા.

પ્રથમ પંક્તિ.	પૃષ્ઠાંક.
અકલિત ને અતુલિત છે, મુજ સ્વરૂપ ન્યાડું રે...	... ૧૫૫
અતિ દ્રવ્યનો રથ છે ભવિષ્યે દળદળાથી ચાલતો....	... ૬૨
અભય આણુ વર્તે આજ વિશ્વમાંહિ. ૩૦૪
અમને લાગી સ્વરૂપશું તાળી, રહીએ અમે...	... ૨૬૪
અમલ પીધા મેં ધુંટી, સમરસ. ૧૬૮
અમારા પાયાનાં રોડાંને, લુણા લાગીયો રે...	... ૨૪૫
અમે ઇષ્ટ શ્રીનૃસિંહપદે મહાદેવિએ રે...	... ૧૬૫
અમે તનુ અમારા નાથતણાં, છે નાથ અમારા પ્રાણુ...	... ૧૮૪
અમે તો પ્રેમધેણાં, ચિત્તહર, મુંદર, ભયહર, નટ્યર.	... ૧૭૫
અમે બ્રહ્મવિના અન્ય કાંઈ ભાગતા નથી....	... ૨૬૪
અમે વિશ્વનાથ અંકમાંહિ ખેલીએ કે....	... ૪૭
અરે ચિત્ત માગ, હું વશ થઈ કાં ના.	... ૧૮૭
અરે જાણ્યાં એ તો જાણ્યાં કે, પ્રિયનમ તમ જુદાં વચન....	૧૭૭
અરે મુજ બાંધવો, સાવધ થજે ગુણી મારી વાણી...	... ૧૭૨
અરે જો સુભાગી જીવ જગી કોણુ સમીપ આ....	.. ૧૫૯
અત્રદ્ધા મારી, કરી કરણા પ્રભુ ટાળો...	... ૨૦૭
અહા ! સિદ્ધસમાજ શો આ દીપી રહ્યો...	... ૨૦૦
અહાહા ! સદા પ્રભુ પ્રકટ રહો છો. ૧૩૯
અહો કિમીયાગર ! તાહારો જ કિમીયો અફળુત ખરેખર. ...	૯૬
અહો ! કેલી શું રહ્યો હરે સ્વરૂપાનંદ...	... ૧૫
આજ જે સાધન કરશે, નહરિ પ્રભુ સત્વર વરશે....	... ૧૧૫
આજ પ્રભુપદમાંહિ શમાયો...	... ૧૦
આજ મેં નિહાળ્યો એક ચમત્કાર ભારી....	... ૨૩૭
આજે એવો કોણુ વિવેકી, હિતપ્રદ શુદ્ધ વિચારે...	... ૧૩૭
આજે કર્તવ્યાવધિ પામ્યો, કર્તૃત્વાભિમાન વિજ્ઞાતી...	... ૬૧
આજે મનના માન્યાસંગે મોજ માણુશું...	... ૨૨૯
આજે સાધક અર્થસિદ્ધિ પામજો. ૧૧૨
આજે સાધકવૃન્દ રે ચિંદકે રમે હૃદયે રે...	... ૧૦૮
આજે સંયમમાં પ્રેમવટે વડીએ. ૧૧૧
આણી કરેણા પ્રિયનમ આજે.

આનંદની હેલીમાં, આવોને નહીંએ.	૩૦૩
આનંદ માણુવા આવો, હે બધુઓ!...	...	૨૨૪
આનંદે, નૃહરિપદે નમીએ.	૧૮૭
આપ જ એક આધાર, મારા સાર.	૭૬
આપને આપને વિશ્વના ઈશિ આ!	૫૧
આ લહરિ ક્યાંથી આવે, શુ દિવ્ય પ્રભા લાવે.	૨૩૧
આલિંગી નાથ આજે, આ દાસી હરખાય છે.	૭૮
આવો, આવો, હૃદયનાથ ! આજે આ નયને જણાવ્યો.	૨૦૨
આવો આવો હૃદયમાં, હવે નૃહરિ.	૮૦
આ સ્ફુરણ ક્યાંથી આવે હું અહા કે સ્ફુરાવે.....	...	૨૩૩
‘ઉજળું’ થયું’ રે મનહું ‘ઉજળું’ થયું’ રે...	૩૦૮
એક ઈશશરણ, ઈશશરણ, ઈશશરણ મારે.	૧૫૭
એક ખરી કળ, કહું જે પુષ્કળ, સુખ ઉપજાવે આદાહા	૨૨૧
એક તત્ત્વ હું નિહાળું નિત્ય, જ્યાં ત્યાં	૨૭૦
એક દિવસે પ્રભાતમાંહિ વાણી આકાશે થઈ.	૨૩૪
એક બૂખ્યો નિશ્ચુક, સુખ ભાગવાનું માગવા.	૨૬૦
એક સમય ગુરુજીએ કીધું, નેત્ર મીંચતું હાલ.	૧૭૬
એક સમય જીવન ને મૃત્યુ અસ્પર્શ મળ્યા.	૧૬૧
એ તો જ્ઞાનના માર્ગે આરા રે.	૨૨
એ ધારું નરતનું ધારી રે, મેળવવાને.....	...	૧૧૪
એ નાથ આવે છે, મારા જીવનતણા આધાર.	૧૫૦
એ.....સુખને કહી શું શકાય...	૧૨
અંતર, જીવશિવ જૂદા ન જાણું	૨૨૬
અંતરની આ પીડને, જાણી, કાણુ નિવારે.	૪૩
અંતરમાં એવું સમજાવી ગયો,—કાઈ મને.....	...	૨૨૯
અંતરમાં જેને સ્વામ સાચો, તેને ન ઉની આંચો.	૧૪૦
અંતર રે, અહાહા, કરે આંતલીઓ ચમકાર.	૧૯૮
અંતરવિષે તું ઉતારી, અરે વીર, બોધ લે આ સ્વીકારી.	૨૪૪
અધારીયામાં, સઘળા જન બૂઝવણીમાં બૂઝીયાજી....	...	૧૦૪
કરવા કસોટી બધે કરતા, જે પ્રશ્ન એક દારને...	૬૧
કરના નાથહી લાવે, અધમ મોંચે.	૨૬૧
કસોટીમાં શ્રદ્ધા તો ટકતી વિરલની.	૨૫૦
કહો ક્યાં વો ગયે મેરે ચાર...	૧૯૭

ક્યાગે ક્યાગે, ક્યાગે ક્યાગે, મ્યા ગે, જોષશ હુ હૈયાદાર	૧૧૦
કૃષ્ણ રાધિકાસહિત એકદિન, નનનીતઅર્થે	૧૦૫
કોઈ કરણાણુ દર્શાવે માગે વાનમો રે	૨૧૪
કોઈ કહેશેા મ્યા વમીયા છે ગુરુજી અમારા..	૧૭૮
કોઈ ગુરુગમી વિરન જાણીયુ કે ..	૧૪૯
કોઈ થાઓ નિજઉપ સગી	૮૬
કોઈ શુભ સરકારી, ધાગે આ સુનિચારને રે	૧૪૬
કોણુ કાઠ્યુ .	૨૬૫
કોણુ કે નગરીનો તુ ગ્રામી મારા રાજ રે	૧૨૫
ગગનમા હિડાવજો કે, મુજ પતંગને	૨૫
ગગને તુજ નિનયનમા વસજો હે પ્રિય પખી	૮૫
ગાત્રી મધિ અમે ગુરુનરથી	૨૮૬
વટધનમા વ્યાપો જોઉં મારો રામ ...	૧૮૫
ધનના આ અનનની જોઈ નાથ ' તારી	૩૦૬
ધાન જે લાગે હૃદય કોને મટેવો	૨૮૩
ચાનો જમ્યો હૃદયમાટે, કર્તવ્ય એ વિના	૭૧
ચાના મારા ટંદુજી તુ ચાન ઇચુક ઇચુક	૩૦૭
ચિતિચદ્રછાયમાલ, રમણુ થતા મુજ હર્ષ ન માય	૩૧૧
ચિતિચદ્રની આ છાય અહા ! શી શીતનકાર	૧૨૭
ચિતિતરનમા ચિત્ત માં રમે છે	૧૮૬
ચિતિપતિ રોજે સાક્ષાત્ મર્તિ આજ	૨૨૨
ચિતિપવાહ દર્પિસમીપ, જાણ વલો લાળો	૧૫૩
ચિતિસ્વરૂપ અવિનાશ નૃહરિ પ્રભુ !	૧૮૫
ચિત્ત હરિમય માંડ કે મંડ મદા એ	૪૮
ચિન્મય આ વાગ કં ફાદિશ ચિતિભૂતિ પ્રસ્તા	૧૨૭
જઈ અતગમા તુજ સચ્ચિત્તઆનંદવડપ નિહાગને	૬૦
જગત જગદીશમા વસ્તુત બેદ ના	૫
જગમા હુ મુ ત્યારે ખડ .	૧૭
જય અમન કનાપદ, મમન હવનનિધિ	૨૫૭
જય અનત અનુપતી વાસનામ્ધિ	૨૭૪
જય ચિતિસ્વરૂપ વિશ્વરૂપ શાન અનુપ	૬૮
જય જગદીશ્વર સ્તનન આદીગ્યે, લહી શિશુ	૧૬૦
જય ! જય ! ચિતિપતિ પ્રણામ, કરીએ	૩૧૦

જય જય જય જગદીશ, વદીએ શિર નામી	૮૨
જય જય જય વિઘ્નહર્તા, નમીએ	૧
જય જય જય ત્રિલુ નમીએ પ્રીતે	૨૧૮
જય જય જય સચ્ચિતિસુખધામ	૧૨૮
જય જય જય સિદ્ધેશ્વર શ્યામિ	૨૦૨
જય જયતુ યમદંધારિ, સુધર્મધ્વજ	૫૭
જય જય ધર્મધ્વજ નૃત નૃહટે । ૨૩ પ્રણામ અપાર	૫૭
જય જય નરહરિ દાતા	૨૪૬
જય જય નરહરિ સ્વામી કૃતાર્થ આજ થયા	૧૮૮
જય જય નૃહરિ પરિપૂર્ણ । અવિનાશી ।	૨૩૨
જય જય પ્રકૃતિપતિ, જય કરુણાનિધિ	૮૭
જય જય શ્રીપતિ ભતિપતિ આજે રે	૪૮
જય જય સિદ્ધેશ્વર મુકુટમણિ	૩૧૩
જય જય હે શુર । નમીએ પ્રેમે આપને	૨૦૩
જય મારતિ મહાનીર । હર્ષવડ	૩૧૨
જય ત્રિજય મહા હિદય કર	૬૩
જય શ્રીમહેશ પ્રયડો જય અભયપ્ર ધમ ડો	૬૦
જય સચ્ચિતિધન । જય ભગવાનભજન ઇશ	૭૫
જય સુખધામ । મન અભિરામ । કરીએ આજ.	૨૮૫
જય સ્વામિ । શિર નામી, પ્રણામીએ, દુ ખવામી	૨૦૧
જગ અતરની વેદના, વિદારા વિલુ	૧૬૧
જરા અતરમા હારે પ્રધાગે પ્રભો ।	૧૨૩
જરા મારા મદિરમાએ આવતા જજો	૨૮૨
જય સ્વરૂપમા સમી કુ રહુ, મુજને કુ આત્મચર લલુ	૨૭૮
જાગી જોતા તો મુજને, ક્યાંહિ જુની ડ જતો	૨૫
જાગી જોને, દુસ્તર આ ભગદરીઓ	૭૭
જાગો જાગો આત્મારામ । જગાડે દર્શનઆતુર હૃદય	૧૨૮
જા હવ હસા । માનસરે	૮૫
જાણુ છુ, જાણુ છુ કષ્ટ બધું તાહર	૫૦
જાણો છો કે પીરા ઝે, કોના છે સ્વામ	૧૫૬
એને ઇંદનામ વીધા નહિ	૧૮૮
હવ અરે વનખા જ્યા, કા માટે તુ નિન્ય	૫૮
હવને ઈશના ઇશ પ્રભુ આપજો	૧૨

હવ યજ્ઞને નાથ, ભર હરિથી બાથ...	૬૫
હવ સિવ જૂઠા ન જાણીએ...	૧૬૫
જુઓ જુઓ પશુ પક્ષી નરનારવિધે એક ચૈતન્ય લક્ષ્ય	૧૫
જેની માનદષ્ટિ સ્ત્રીવિધે...	૨૨૬
જે પ્રભુ સધળું જ દે છે, પછી હવ સીદો...	૧૫૭
જેયું જેયું જેયું, દુઃખ વિપયમાંહિ જેયું	૪૨
જ્યોતિર્ભય તત્વાકર ! વ્યાપ સભર !	૨૯૫
ન્યાં જગદીશ જેતો ત્યાં પછી, જગને	૩૧૧
ન્યાં લગી ઇજની શુશ્રૂષા ના કરી.	૫૦
અગદગ લુદ્ધે અગકે ચિતિજ્યોતિ	૨૭૬
અગળ કરતી આ અહો ! શી, દિવ્ય રશ્મિ આવની	૧૮૫
આપ્યો શુર્યે મારો હસ્ત, હું નિર્ભય...	૩૪
બુલો મમ હવનનિધાન, બુલાવું આજ.	૨૭૧
ટંકાર આ શો અહો ! આજ આવે...	૧૦૮
દરે તત્ત્વમાં વૃત્તિઓ જેની તમામ...	૭૮
હાપણ ક્યાંતું આવીયું, દોઢ ડાઘા ઓ હવ....	૨૮૪
તત્ત્વતણા દદ ચિંતને, જેની વૃત્તિ રમે અહો રાત રે.	૨૪૧
તપશ્વર્યા આજ હું સાધું.	૧૪૮
તમે અવધૂત યોગી આવા ક્યારના થયા.	૨૮૧
તમે શા માટે હવભાન બૂલતા નથી.	૨૮૪
તમે સંગોગસુખ સાને માણતા નથી.	૨૮૦
તારું તું સંભાળ, ચઢ ના બીજાઓના વાટે.	૨૬૧
નૃમિ મુરતરુને સેવી, તૂમ થઈ ફરેંધું.	૨૨૦
તે, લુદ્ધે નૃહરિ પ્રકટે, અનિ શાંતિ ન્યાં રહે.	૯૪
તેં હવે બગભક્તિ બનુ માંડી રે, ધતારા હવઝ...	૨૧૨
ત્યજને હવે તું વિપયતાન.	૫
થઈ ગયું વિપરીત ભક્તિસ્વરૂપ.	૯૬
થઈને નૃસિંહસિંહ સાચા, સાધક વીર ! હો.	૨૫૩
થવા સમ્યક્સ્વરૂપે આલિન્ન રે.	૭૪
થાપ્યો પૂરો હાને જરી તો હરિ રમરવા દે.	૧૦૨
થાજો. થાજો, આજ પ્રસન્ન, કરણા કરી.	૬૬
દુઃખમાત્રથી ડાળુ ઊગારે ? એક દષ્ટ અંતર્યામી.	૨૪૮
દરથી જેનાં ચંદ્રમાં કાળા ડાઘ જણાય.	૨૫૬

દટિ નાખી જીવ જો તુ, કાણુ સગીપ તારી	૫૫
દમુગી મારા ભારા સાસરીયા	૧૬૯
દે જીવ સન તુ ચિતા મેની	૧૩૮
દેવજો દીક્ષા મે મોટા દેવજો દીક્ષા	૨૮૮
દો દૃષ્ટિ દેવેશ દેશને દો વૃષ્ટિ દેવેશ	૮૪
ધન્ય ધન્ય આજે પૂર્ણ ખીલ્યા, મહાભાગ્ય હો	૩૧૦
ધન્યુ નિયતુ શુ ધ્યાન ! ના ના	૨૨૫
ધિક્કો આ રુ જોન મે, મરો	૨૬૪
નની જ્ઞાન પ્રકટતુ, કાંઈ વાતો કયેથી	૨૨
નમીએ નમીએ નિભુ ! વાગે વાગે, હર્ષે વધાગે	૧૭૦
નયનનમે સિત કછુ નયા ચેન	૨૪૨
નરહરિ જયયશને આપજો	૧૮૪
નરહરિ નાથ પધાગે, દ્વાગે, શિર ધાગે, કર આગે	૨૩૪
નરહરિ નાથ રમણીય પ્રાતર નિચે, પ્રેમથી	૩૧૨
નન ધરીશ તુ અતર ખીક, સદ્ગુરુ શરણુ મધુ	૬૪
નરીન શુ વર્ણવુ કે કુ નિત્યે તારી પાસ	૧૨૧
નહિ સિદ્ધિ કોઈ મળી, શાથી હજી	૨૩૯
ના કદી ધાર્યું આપુ સ્વપ્ને મે તો પ્રિયતમ જશે	૩
નાથ દેખાઈ આ આપા ગયા	૧૦૩
નાથ શરન હુ તિહારે અનમે	૨૫૬
નાથ હૃદ થઈ હવે ઘણી આ કુ ખના દહાડા કાપો કે	૧૭૦
નિજ નનનરે પ્રકટ પ્રભને પ્રેમે આગે પેખશે	૫૩
નિજ મદિટે વખીને વહાનો, ચિત્ત અળાવે	૮૦
નિજ સ્વપ્ને જોની વૃત્તિ રમી છે	૮૧
નિદ્રથી જાગી જુઓ સાણા વીતી રાત છે	૧૭૨
નિર્મળ કર તારી વાણી કદ વચને કદી	૨૦૫
નિશાન નિજ આશ્રિતનુ પાનન પ્રભુ	૨૪
નિશ્ચલતા નાથ ન દેશે જી કાર્ય કરામા	૨૮૮
નિહાલ્યો આજે રમ હૃદયે ચિનિચદ	૧૦૭
નનન આ વન કે પ્રભુતિ કરી યાચીએ	૮
નનન વર્ષ આજ પ્રભુ મરણા કગી વર શુભ આપજો	૫૨
નૃસિંહના શિવ નૃસિંહ ચાજો	૨૭૧
નૃમિહપદ નામુ કે, સાચો માટે આશ્રય એ	૩૩

નૃસિંહદેશ ! જય જય અરિનાશી, મુખગામિ. ...	૧૪૬
નૃદગિ નિરંજન મુનિનરંજન ભક્તદમજન ...	૧૬૦
નૃદગિ કે, અનુપ આજ દગ્ધા પ્રમાણે	૧૩૫
ન્યારી, ન્યારી, દેવી અગમ્ય જુમિકા અમારી. ...	૩૦૬
પિપામિત દિવ લગી, નિરહકટારી. ..	૧૮૧
પેલા નિર્વેદવાત્રીને બોલાવગો નહિ. ...	૨૮૬
પ્યાગ પધિ ! જ્નેજે જગી. ...	૧૬૪
પ્રકટો ચિતિપ્રતીપ આજ શુદ્ધ સદયમા..	૮૧
પ્રકાશને બોળવા એક દિન નિકળ્યો એક દીગો કે	૨૨૩
પ્રજ્ઞામ પ્રજ્ઞામ જય જય નૃદગે ! ...	૮૭
પ્રમાનતા મમણે કે, મમજે શ્રવ ધૃતને કે. ...	૬
પ્રભુ ! આજ તે જ્ઞાન આપો ..	૮૮
પ્રભુ ! આજ પ્રત્યક્ષ થાઓ ..	૫૪
પ્રભુ ! આ વ્યવહાર સુધારો, જેથી સુધરે. .	૧૮૮
પ્રભુજી પધારો કે, અંતર્મૌલ્ય... ..	૧૩૩
પ્રભુ જે જે દેગો કે, તેજ માટે યેવુ છે. ...	૨૧૯
પ્રભુજો દોહી તું યાનાં કે, હો શ્રવણ	૨૧૭
(રે) પ્રભુ નિજ જનને, અમય દીગો ...	૪૬
પ્રભુપામિ મુખ ભામિ, મહે તે લહે તે. ...	૮૮
પ્રભુ પ્રમન્ન આજ થજે, વર દેજે. ...	૧૬૬
પ્રભુપ્રેમમાં રમાડું, આ મુગ્ધ ! માગ પ્રાપ્ત ...	૨૩૨
પ્રભુદાસેરી સરિતા દું ધું. ...	૨૬૭
પ્રભુ યનનથું પ્રસ આપજે ..	૨૧૮
પ્રભુરૂપ યવા જ્ઞે દું પાડું, કેમ દુષ્ટ કૃતિને ...	૧૬૩
પ્રભુ દેતે બોધારે, દસાવે, ખીલાવે, મહાભારે .	૨૭૭
પ્રભુ હોમિ, ઉર આવી ધું, દાર નાથ બોધજે ...	૨૭૪
પ્રવાળી જાજે દવે તે દેસ. ...	૮૩
પ્રાણીમાત્રપ્રાણિ જે કે, રાજે સમાન પ્રીતિ, ..	૨૦
પ્રિયતમ પ્રભુ કૃતિએ વદના, જય દાનસજ્જિન અનંદના ..	૧૪૪
પ્રેમે મનિ સાધકજનની. ...	૧૪
બાપોને, મનિ દેજે મનિપતિ ! આરંભમાં નમી વટે ...	૧૬
બે જ્ઞાનના મનુષ્ય જગમાં, વગી રૂપેયા દીમિ કે રેલ .	૨૩૬
બોલું ક્યાં મેરી મોદનદી જાતિય. ...	૨૬૭

જોતો પોપટજી રડા ગમજી કે	૯૦
બધુ થયા હાગી મળી ચાલીએ	૧૧૪
આધવ આખ ઉધારી કે લુચો સરેગા	૨૭૭
અહયન રતિ ધરે વીર કે	૭૪
અહાનદે જોનીએ કે, અમો સાધકનધુઓ ઉમગે	૨૫૮
લક્ષ્મીતણા પ્રતિપાવ, પ્રભુ છે, લક્ષ્મીતણા પ્રતિપાવ	૫૬
લક્ષ્મીતણુ મને લાગ્યુ તાન લાગ્યુ તાન, લાગ્યુ તાન કે	૧૪૨
લક્ષ્મી પ્રેમની ઉર પ્રકટાવો	૨૦૮
ભજન કરી લે ભાઈ ભગવતનુ	૧૧૧
ભયન્નમહર મુજ અભયસ્વરૂપ જોઈ	૧૮૧
ભાગો ભાગો ભક્તોની ભવાઈ ભાઈ ભાઈ	૨૧૩
બુનેકપિરે ભગવાન મત્યા પછી, સ્વર્ગે જવુ કે શાને	૧૮૨
બૂ પો ખરેખર બૂ પો અભાગી જીવ !	૨૭૪
ખમે બૂ મો હુ આપ્લી વાર રે	૭૫
મન ઉઘટ થા તુ હાને આવો સમય	૧૪
મન માઝ હાને આપમા સલગ્ન થાઓ	'
મન માલતા ! ભાળજો કે, તુ ઝમી લે શાની ગાજ	૨૮૩
મન ગરબે રમે નહિ, તત્ત્વે રમે નહિ	૧૬૪
મને અભયનયન દીધુ, સદ્ગુરુએ	૧૭૧
મારા ખીનતા ડોનતા પ્યારા પોપટને ગીઝાવુ	૨૪૯
મારા નાથ ! દાગો દોરો	૧૩૦
મારા સગી થજો મારા સાથી હજો	૧૫૧
મારા હવ્વના વાસી વહેના આવજો	૨૦૮
માગી આશ બધી તારા મોક્ષનિરે	૦૦૧
મારી દર્મિએ ચઢીઆ ગુરુદેવ	૧૨૬
મારે છે અમેદતુથી પ્રાણુથી આધિક નાથ મારા	૨૬૯
મારો ન નયનકગારી	૨૫૧
માગે વહાતો કરુણાનો સિધુ	૨૧૩
માનન હુ આપ કે, મેગ પુલ મેચન કારન	૨૫૫
મુજ જીવન વૃથા વઢી જાય	૧૮૩
મુજ હુ ખ દો રી રીતે, એવુ એક ચિતે	૨૬૨
મુજ નયનમાહિ ચઢી મરો કોઈ છેનો આજ	૨૭૫
મજ પ્રિયનમની મોડમા આજે ભરાઈશ હુ	૩૦૦

મુજ સ્વરૂપવિષે, અનવધિ આ સામર્થ્યે અનંત પ્રકાશે. ...	૨૪૪
મુજ સ્વરૂપ સર્વથી ન્યાડું, અનવધિ શક્તિવાળું ...	૭૬
મૂર્ધમાં ધ્યેય સ્વરૂપ ન્યાળું, સચ્ચિદાનંદ શુણ્ણ લાળું ...	૫૫
મેરે મનમેં ખટક એક ખટકી. ...	૨૪૧
મેં તો લીધી પ્રતિજ્ઞા આજ જલ્લચર્યની. ...	૮
મંગલકારક સર્વેશ્વર પ્રભુ, વદીએ જયજયકાર. ...	૧૩
મંગલ વદીએ, આ આરબે, જયજય ધ્વનિસહ દિવ્ય સ્વરે..	૧૧૬
યહ ખટકડી ચારી અલગ કરકે. ...	૨૨૧૭
રણુગરા કોઇ આલજે રે, આ વાગે રણુતૂર. ...	૧૬૦
રમતાં સ્વરૂપે શો આ અનુભવ ઉલટ્યો... ..	૧૫૨
રમ્ય મર્તિ નાથની શી ! દષ્ટિએ તરી રહી. ...	૧૮૦
રાખો, રાખો, ખતાવો ન બાનાં, સમગ્રવો છો શાના. ...	૧૨૨
રે ! કુવિચારો જરા, ન વિચારો વીરા... ..	૨૮૧
લાગ્યું એક તાન હરિમાંહિ દહ લાગ્યું... ..	૪૩
લાગ્યો નરહરિસાથે અમને નેહ રે,	૧૬૮
વચન અનુભવીનાં રે, કોઇ શુણ્ણ, શુણ્ણ શુણ્ણ નરનાર. ...	૧૦૬
વરજે ચોરીમાંહિ આવી મોહન-મારા. ...	૧૩૬
વહાલા, વહાલા, બોસોને બોલ કાલા	૨૪૬
વાગી ત્રધુ લેકે મારી મોટી વીર હાક રે. ...	૧૬૭
વાલમા આવો રનેહેથી બીજીએ... ..	૨૫૨
વારતવ સ્વરૂપ છે મારું, સુખ સચ્ચિદાનંદ... ..	૧૧૬
વિચરે, મહાપદમાંહિ જે તેની શાની બીતિ. ...	૭૦
વિજય, વિજય વિજય વિજય જય... ..	૧૧૮
વિજસી રહી આ મુજ તનુમાં છે નિત્ય નિરામયતા... ..	૧૮૦
વિષયનણા રણમાં વીર ! આવી રે... ..	૩૬
વિખવત્ જાણી, જે મુકિત ઇચ્છે તો વિષય	૪૭
વિશ્વમાંહિ દીડા મેં, વિશ્વનાથ જ્યાં ત્યાં... ..	૧૬૨
વીરા હરશે નહિ, લય હર ધરશે નહિ	૨૮૭
વીરા વિશ્વમાં, જાણજે જે ચેતતા નર દોષજ્ઞા	૨૫૮
વૃત્તિને તું વાગ સ-માર્ગમાં રે	૨૬
વંદન કરીએ, સ્તવન ઉચ્ચરીએ	૧૩૩
વંદન જય જયતરાણુ	૬૩
શાણુ સતિ ! પૃથ્થુ તને મુજ મનનો સદેહ	૩૦૪
શાથી શાથી શાથી મન તું, નિત્યે આમ દમે	૬૩૦

શાંતિ હો વર્ણવજો મારા રક્ષણ કાજ છે	૪૪
શાંતિપ્રતાપ હે દીનમન્ધા	૧૪૪
શાંતિ શાંતિ ઓ શાંતિ	૧૦૬
શિરહોરી ગાના ઉપર આનહી કહોને સ્યામ	૨૮૦
શિશુ બાપી રૂપા આણી ભવોદધિથી લીચો તાણી	૭૨
ગાંધ કરતો કરી મુખ મનાન રે	૭૧
શુણી આજે પોકારો આ નિજ જનના	૨
શુણી પ્રિનતિ પ્રભો ! શિશુ નાણી કે	૨૬
શુણો અમ શ્રેયઃસાધકનિશ્ચય	૬૮
શુદ્ધ પ્રેમ આનતણો આજ માગીએ	૬૮
શુદ્ધ પ્રેમતાળી મનિહારી કે	૧૦૧
શુ કશ નુ કશ નુ કશ	૩૦૩
શુ જોઈએ તે કહે નિશક ઘઈ મન પ્યારા કે	૧૦૧
શુ વર્ણ પ્રભુ ઉપમાર, દીનપ્રતિ કમળા જે કમ્તા	૧૭
સ્યામમુદરની સગે ઝાની છે મારી પ્રીત કે	૨૧૧
સ્યામસુદર પધારે ધીરે ધીરે	૧૫૦
શ્રીહરને તે સાધકો પ્રાણપ્યારા	૨૦૭
શ્રીઈશ વદીએ શિરનામી કરજો સ્વીકાર	૨૫૦
શ્રીગુરુદેવ મહારજો	૪૮
શ્રીગુરુનાન્યાવાટે માગ નથી જીતિ લગારે	૧૭૪
શ્રીફળની કાચની ચોટલીને વહે છે	૨૮૨
મહિ નિજ સ્વરૂપે શમજો (જો) હિત સમજો	૧૩૪
સખિ ! ભવઅટવીમા હુ જુની પડીતી	૧૨૪
સમિયનિ આનદસ્વરૂપ નૃહરિ	૭૦
સજી સાધનહથીયાર સમર ચઢી કર વીર જયજયકાજ	૨૦૫
સતસુખાન્વેરી જનોએ સર્વમા સુખ મોઘલુ	૮૨
સદ્ગુરુ તે તો સાચા કે જે હૃદયને શિવરૂપ કહે	૩૭
સદ્ગુરુ દેવ આ પ્રણામ લેજો અતઃપ્રમાદિ	૧૫૩
સદ્ગુરુશરણુ અમે યયા, ભાગ્યા સધગા દુખ	૪૦
સત્ત્વ રમર ગુરનામ ગુરનામ ગુરનામ કે	૨
સરવ શિરતાજ સુખોકે સાજ અનુપ દિવ્ય રાજ હમેરા હે	૧૧૮
મર્વ દુખનિર્વૃત્તિકાજે આવો સાધક સાધન સજીએ	૧૧૫
સર્વસિદ્ધિપ્રદ નરહરિચરણે, નમી વદુ	૧૮
સર્વોદયપ્રદ દત્તસગીપે નમીને નીરા ! મ થાઓ ઉદાસ	૧૪૩

મગેશ્વર અતપામી ડે, માગ્યુ આ દેજે	૧૦૬
સર્વોત્તમ આ ઉપાય એક જ સ્વરૂપે કરના વામ	૭૮
મર્વોત્તમ ત્રિધિતિ સયમ, જેથી મગે પ્રત્યુ અનુપમ	૧૧૭
સાચા મુખમાધક ! મહાભાગ જગમા ખેની ન તુ ન ત્રિગગ	૧૮૭
સાચો પ્રેમ નથી પ્રભો ! માન ઉગમા પ્રમટ્તો	૨૬૮
માધક શેના જો દુષ્પત્ર તથા કમાનપણુ છુ	૧૧
માધન એવા સાધજો, માગ માધક રીગ !	૨૧૩
સાધનમા પ્રભો ! મતિ મઘ ગ્યાપો	૪૧
માધનવશ પ્રભુ ! સાધનમાદિ ડે	૨૦૪
માધન સાધુ ! જીભારજો, દર્શન જરી ન રિસારી	૧૮૦
માધનસિદ્ધિ, નાથ કરાવો	૧૦૬
માધો ! ધ્યાનને લગાવો, અતર અવેખ જગાગો	૧૬૩
સાધ ધ્યાજો, સાવધ ધ્યાજો, દુર્મલ નિરપમિકારો	૨૧૩
સિદ્ધિપ્રદાના ધર્શ, જય જય, શ્રીનરહરિ જગદીશ	૨૦૦
સિદ્ધિ વાતની મળી, સગ્ગ એક, જીવને મધસમ	૨૭૭
મુખતણી ગોધ શુ ત્યા ત્યા ધાય જી	૧૨૦
શુજ ! પત મગ્યુ તમ આજ, થયો ખેદ વાયના	૪૪
મગે ડેજો ભારી દુ જો, માગ્યુ મારા વહાના ડે	૨૫૪
સપત્તિના ત્વામિ ડે, હૃદયે માટે આપજો જી	૨૦૩
મતરીએ નરહરિ ગુરવરને	૧૭
એકીને એકી હૃદય એક જાણો	૨૮૬
સ્વરૂપે ગનિ સ્થાપો, અ પાશિ ! નાથ	૧૦
આ માત્રવી વીર ધાજો, જગતમા	૧૬૬
શ્રી ! ગાળી ડે મને શ્રી ! ગાળી	૨૭૩
દવે શાંદ માધન સાધુ, જગતને ત્રિમાગ દુ બાધુ	૧૬૬
દવે શુ નાકી કરવુ માટે	૧૮૬
દા ડે અમે શ્રદ્ધામિષુમાદિ નદા ખેનીએ	૨૫૭
દા ડે દુતા જગી ડે, દુતો જગી	૧૫૭
દુ છુ અખંડ મુખધન યજ, દુ છુ આદિ	૧૦૬
દુ તો છુ હસતુ પદી, મારી લુચો આ અશિ	૨૧૩
દુ તો પ્રેમની પ્યામી, પ્રીતમના દર્શને આલી	૧૩૨
દુ તો મારા વદાવા સમે, દુ તો માન પ્રત્યુ મગે	૧૫૦
દુ યતન નાચુ, નિદાગી ધનન્યામ	૨૭૨

૬ નિમગ્ના મગ નાથ મારી પામે આપજો	૨૩
૬ સ, મુન્દે માન, મુલુ પ્રભુના પાનણીએ	૨૭૬
૬ હ પમનુ, હપતગમા ગ્રીની રથો	૨૧૮
૬ હશિ ' તન પદ નામીએ, દે આજ મિષ્ણિતાર્થ	૩૨
૬ હશિ દશન આપજો મુજ દિ જ્યા જ્યા જ્ય	૧૧૦
૬ હશિ ' પધારજો, માટે મનમનિરીએ આજ	૪૩
૬ જગના નાકો ' હિધમાદિ શુ નિત્ય ઝોમ,	૪૮૮
૬ દીનમંદા ' મા નગી આમ ગીમાનશો	૩૫
૬ નગદિ આમિ ' સરજાગતને આપા ભક્તિ આપની	૨૧૦
૬ પી તા ચિદર્થુવ મહ	૧૪
૬ મનુ મનિનતા મુજ દાણ	૪
૬ હ પમા ઉત્ત યો છે સ્વપ્રકાર	૧૪૪
હપધનમાથી ચદ્ર મારા સામુ	૩૦૮
હવ તા દશ ન દરિયી હવ	૩૦૨
હવ ત્યા નાગુ કે, જ્યા મુખનિધિ અગાધ ભાણુ	૬૧
હવ માટે પ્રભુના હવવતુ મત્યુ	૨૧૮
હવમમા આજ અનાઝિક આ શુ દિન તેજ ભાણુ	૨૪૮
હુ મુપટીમા વમનારા કે	૧૭

તે તે શ્રેણીમાંથી જે જે પદો લેવામાં આવ્યાં છે
તે પદોની અનુક્રમણિકા

શ્રેણી ૭.

૫૦ ૭૫ થી ૭૭

શ્રેણી ૮.

૫૬ ૭૮ થી ૭૯

શ્રેણી ૯.

૫૬ ૮૪ થી ૮૬

શ્રેણી ૧૦.

૫૬ ૯૮ થી ૧૦૪

શ્રેણી ૧૧.

૫ ૧૧૨ થી ૧૨૩

શ્રેણી ૧૨.

૫૬ ૧૨૬ થી ૧૩૧

શ્રેણી ૧૩.

૫૬ ૧૪૦ થી ૧૪૮

શ્રેણી ૧૪.

૫૬ ૧૫૧ થી ૧૫૮

શ્રેણી ૧૫.

૫૬ ૧૭૧ થી ૧૮૧

શ્રેણી ૧૬.

૫૬ ૧૮૩ થી ૧૯૦

શ્રેણી ૧૭.

૫૬ ૨૦૪ થી ૨૨૦

શ્રેણી ૧૮.

૫૬ ૨૨૫ થી ૨૪૦

શ્રેણી ૧૯.

૫૬ ૨૬૪ થી ૨૭૪

શ્રેણી ૨૦.

૫૬ ૨૮૩ થી ૨૯૬

શ્રેણી ૨૧.

૫૬ ૩૧૧ થી ૩૨૪

શ્રેણી ૨૨.

૫૬ ૩૨૫ થી ૩૩૬

શ્રેણી ૨૩.

૫૬ ૩૫૬ થી ૩૭૮

સાધનસમ્પાદનાં પુસ્તકોમાંથી જે જે પદો લેવામાં
આવ્યાં છે તે પદોની અનુક્રમણિકા.

સમારંભ ૩.

૫૬ ૭૧ થી ૭૪

સમારંભ ૪.

૫૬ ૮૮ થી ૯૩

સમારંભ ૫.

પદ ૧૦૫ થી ૧૧૬

સમારંભ ૬.

પદ ૧૩૨ થી ૧૩૯

સમારંભ ૭.

પદ ૧૫૯ થી ૧૭૦

સમારંભ ૮.

પદ ૧૯૧ થી ૨૦૩

સમારંભ ૯.

પદ ૨૪૬ થી ૨૬૩

સમારંભ ૧૦.

પદ ૩૦૦ થી ૩૧૦

સમારંભ ૧૧.

પદ ૩૩૭ થી ૩૫૫

ત્રિવિધીપ્રકરણોત્સવનાં પદોમાંથી જે પદો
લેવામાં આવ્યાં છે, તેની અનુક્રમણિકા.

ઉત્સવ ૧.

પદ ૯૭

ઉત્સવ ૨.

પદ ૧૨૪, ૧૨૫

ઉત્સવ ૩.

પદ ૧૪૯, ૧૫૦

ઉત્સવ ૪.

પદ ૧૮૭

ઉત્સવ ૫.

પદ ૨૨૧ થી ૨૨૪

ઉત્સવ ૬.

પદ ૨૮૦ થી ૨૮૨

ઉત્સવ ૭.

પદ ૩૭૫ થી ૩૭૭

॥ ॐ ॥

॥ तत् सत् ॥

॥ श्रीसद्गुरुवे परमात्मने नमः ॥

श्रीउपेन्द्रगिरामृतः

प्रथम परिवाह.

शिशुस्नवन.

पङ् १. आरागोरी.

जय जय जय विवाहार्ता, नभीञ्जे, जय जय जय विवाहार्ता.
शिशु पक्षु रभरता अधमाधम जन, कसेगो तेना हरता, नभीञ्जे.
आसक युवक दृढ हृदयभां, जेक न रवरेपे हरता, नभीञ्जे.
सन्भति त्रैरी अनेक जनने, आदिद्यानभ संहरता, नभीञ्जे.
दुर्जनसङ्गप्रति सभ प्रीति, निज अंतरभां धरता, नभीञ्जे.
आजससजसप्रति सभदृष्टि करी, भेदभावना नव करना, नभीञ्जे.
अज ह्रयो रनवे बुद्धिविना पक्षु, ते अस्मिन्नी हरता; नभीञ्जे.
आसक आ, बुद्धिहीन तोपक्षु, शुशुक्ले प्रभो ! जे उच्यरता; नभीञ्जे.
समुपय आसक वरीससभीपे, 'ताता' मुजयी रभरता; नभीञ्जे.
पक्षु अम हृदये जेवुं नक्षी (ते) देवा धरे तन्परता; नभीञ्जे.
तेम आसक आ शिशु नक्षी, कृत्यो आजे आयरता; नभीञ्जे.
(तेने) अयोअने पक्षु योज्य गणीने, इस देजे सुभक्तता; नभीञ्जे.
आसक तदपि योज्य गणीने, त्यज्जने हृदयअंतरता; नभीञ्जे.
आपविनां मृष्टिमां न कर्ष, जूनभज्जता वियरता; नभीञ्जे.
अम लपु हृदये लपु रप धारी, रहो परभर विहरता; नभीञ्जे.
अद्वयपरक आसने अनप, बुद्धि द्यो भनिभर्ता ! नभीञ्जे.
अराकत नक्षी निज शिशु मानी, रदेजे करणाने जरता; नभीञ्जे.

પ્રાપ્તવ્ય પદમાં સ્થિતિર્ઞય શ્રીદૃષ્ટપ્રતિ વિશ્વસિ.

પદ ૨. (ધોગે માથે મુકુટ વિશાલ મતિ, એ લય.)

શુણ્ણી આજે, પોકારો આ નિજ જનના, અર્થ દો મનના,
 સર્વ રથને વિલુ આપ કહાવો, દરમસમુદ આ, આપ ^૧સુહાવો,
 (તદપિ) હૃતપદ્મને કાં ન આ તનના^૨; શુણ્ણી આજે૦
 સંસ્કાર મહિન રહ્યા અંતરમાં, અજ્ઞાનતા સર્વ ^૩બાપી બીતરમાં,
 બાળી આપો રાશિ આત્મધનના; શુણ્ણી આજે૦
 વિવિધપ્રતિ મન અતિશય વહેતું, ગેઝ્યા છતાં અટક્યું નવ રહેતું.
 દો ઉપાયો ચિત્તદનનના; શુણ્ણી આજે૦
 આપ સમર્થના આશ્રયે આવી, જો વિધયો મનને દે તાવી,
 શાં રહ્યાં ફલ આપદર્શનનાં! શુણ્ણી આજે૦
 કહાવો જનક દરજ્યાણુ આ ભવમાં, તદપિ શિશુને તપાવો કાં દવમાં ?
 (એવું) કરજો રહે વીક્ષાં વદન ના; શુણ્ણી આજે૦
 ગોચ અધિકાર આપજો એવો, જે પછી કાંઈ રહે નહિ લેવો,
 ઉધડે દારો પ્રભસદનનાં; શુણ્ણી આજે૦
 જ્ઞાન જ્ઞાન નથી લેશ કૃપાણુ, આઆ સહિ આપ દારે દયાણુ,
 બુદ્ધિ મહી જેવી પશુ વનનાં; શુણ્ણી આજે૦
 મર્કટસમ મન ફરણું ફરે છે, ગેખ્યા છતાં પલ્લુ ધાપા કરે છે,
 સાધન દો મનદમનનાં; શુણ્ણી આજે૦
 મર્ધવિધે દહ દર્શન અમને, દણ્ણે નૃહરિ ઉરઅજ્ઞાનતમને,
 ઉપેન્દ્ર દહ સુખ ચિદ્ધનનાં; શુણ્ણી આજે૦

દૃષ્ટમંત્રનો નિરંતર જપ કરવા જીવને મુલોચ.

પદ ૩. (ગુર તો મારે તાઈ કામ, તાઈ કામ, તારી દામ રે—એ લય.)

સદા તું રમર ગુરનામ, ગુરનામ, ગુરનામ રે,
 સરો જેથી તાઈ કામ, તાઈ કામ, તાઈ કામ રે— મુવ.
 જેને રમરી કંઈ સિદ્ધમુનિઓ, સત્વર પામ્યા અચલ ધામ,
 અચલ ધામ, અચલ ધામ રે, સદા૦
 સનકાદિ નારદસમ ઋષિઓ, નમતા જેને મુખી મામ,
 મુખી મામ, મુખી મામ રે. સદા૦

૧ સોભાવો. ૨ સરીરમનાં લક્ષ્યકમલને આપ કેમ સોભાવતા નથી.

શેષસરસ્વતી પશુ તે પદને, પ્રીતે રટતાં આઠે જામ,
આઠે જામ, આઠે જામ રે; સદા૦
તે પદમાં સ્થિતિ સુખનું સ્થાન જ, દુઃખખાણો અન્ય છે તમામ,
છે તમામ, છે તમામ રે; સદા૦
જનનમરણના હારક એ છે, ને અવિનાશી સાચા રામ,
સાચા રામ, સાચા રામ રે; સદા૦
મલિન અંતરવાળા પશુ તેને, રટિને ગ્રહેતા પદ વામ^૧,
પદ વામ, પદ વામ રે; સદા૦
શુરુવરનો આશ્રય સાચો છે, તે ગ્રહી તરતાં ન બેસે દામ,
ન બેસે દામ, ન બેસે દામ રે; સદા૦
વિષયનું એવન કરીશ કદી ના, તેપ્રતિ કરજે તું ઉગ્ર ભામ^૨,
ઉગ્ર ભામ, ઉગ્ર ભામ રે; સદા૦
તે પદમાં તું સત્વર ધાજે, હાવાં ગ્રહેતો ના વિરામ,
ના વિરામ, ના વિરામ રે; સદા૦
ઉપે દ્ર નૃકરિશ્વરણે રહીને, પામી લે તું સહ શુભગ્રામ^૩,
શુભગ્રામ, શુભગ્રામ રે, સદા૦

શ્રી હૃદયવિરહિણી વૃત્તિનો વિરહાલાપ.

પદ ૪. (સંસ્કૃત શ્રીવિષ્ણુધાનગરી શુભસ્થાને, એ લપ.)

ના કદી ધાર્યુ આવું સ્વપ્ને મેં તો, પ્રિયતમ જાશે કે છોડીને,
જડતા ના કે અગમમાં મુજને હાવે ક્યાંથી પશુ^૧ રે દોડીને.
દીધાં સુખ વિસરાતાં જરી ના જાણ્યું, અહોનિશ એતો રે પહોંચશે,
જળતરંગ સમ જતાં રહ્યાં નવ થોભ્યાં, શોભ્યાં જડતાં રે ના કરો.
સહજ દુઃખ લાગે મુજને તવ જાતી, પાસે હુતો રે ધટની,
કડણા આણી બતાવતા કે યુક્તિ, ભીતિ જાતી રે ગિટની.
ખારાં લાગે વિષયતણાં સુખ સર્વે, નાથ જતાં કરી રે મુજને,
વૈધવ્યનું દુઃખ ભારી જણાવું આજે, પડી ન કાંઈરે સુજને.
જાતા પૂર્વે આનંદોમાં દિવસો, ધૃષ્ટસંયોગે રે માહરા,
હાવે ક્ષણ પશુ મુગસમ લાગે મોટી, દેખું દુઃખના રે કુંગરા.
જળમાં પડું કે વહ્નિમાં જઈ પ્રગળું, ચાતું એવું રે અંતરે,

કેમ કરીને શોધી કાઢું પ્રભુને, ત્યજી જે આત્મા એ ભીતરે.

સત્કર્મો ખટયાં મુજ આઝ્યાં પાપો, અથવા પડીયો શું વાંક રે,

જેથી નિર્ભય નિરાંક હતી તે તો, હાલે થઈ છું હું રાંક રે.

કહાવો કરણાણુ પણ પ્રિયતમ મળતા મુજને હાંવો રે કાં નહિ,

દર્શન દો શીઘ્ર સંતાપો છો જોર ન મારું માત્ર હું રે રહું કદી

ચંકારી અંદરના જળવિષુ મીન કાણુ પણ, જીવન ધૂંધે એ ના કદી,

ઉપેન્દ્રગિરિ નરહરિવિષુ તેવી આજે, અધિક શક્તી રે ના વદી.

અપરાધો સામું નન જોશો તદપિ મંદતા આપની રે જોષને,

નરહરિ સમીપ રહેજો વિનવું નાથ ! હું, સદ્ય આપાપો^૧ રે ધાષને.

મલિનતા ત્યજવા મંત્રને સુવોધ.

પદ ૫. (હે મનજી મનપતિની જમી પાડ, એ લય.)

હે મન તું, મલિનતા તુજ ટાળ,

વારંવાર કહું શું તુજને,

હરિ શુરુપદમાં અહંમમ ગાળ, હે મન તું^૦

માન ન રાખીશ કદી તું અંતર,

રાજે ધંધા મેળવવા પદ જો વિશાળ; હે મન^૦

અભિમાન નવે કોઈ પુરુષતું,

રહું કાણુ માટે તેથી ચેતીને તું ચાલ, હે મન^૦

વિષયભોગ શું માને માઠા,

સુખદ નથી એ જાણુ ત્રિપતણી જવાળ, હે મન^૦

સાર નહિ કાંઈ દેશ્ય જગતમાં,

આમૃતિક સુખઅર્થે શ્રુતિ પદે દાળ; હે મન^૦

જન્મજરા આધિવ્યાધિ દુઃખ,

વળી ટાંપે શિરપર અહોનિશ કાળ; હે મન^૦

અસાચીતર આ પ્રપંચ સકલ છે,

નેશ્વરમાં નીકળવાનો ન કશો માર્ગ; હે મન^૦

વિષયોમાં સપડાયો જો તું,

નહિ નીકળીશ એ તો જાણિકની^૨ જાણ; હે મન^૦

મહાન નૃપતિ આત્મા મરતા,

પાપપુણ્ય સાથ લઈ છોડી ધનમાત્ર; હે મન^૦

૧ પાપો. ૨ અખંડ ન રહે એવો. ૩ માઠી.

- એક દિવસ જવું મરણશરણ થઈ,
તોપણ કાં નવ રટે, હજી મહાકાલ; હે મન૦
- આયુ નથી કાંઈ સહજ વર્ષનું,
કર્તવ્ય સાધીશ ક્યાં, કરતાં આજ કાલ; હે મન૦
- નથી અખંડ સુખ સ્વર્ગલોકમાં,
અવનિત્યે નલમાંદિ કે, પાતાલ; હે મન૦
- ગિરિ અમિત યતી કહી તુજને,
સાન આણી ઝટ હવે અભિમાન બાળ; હે મન૦
- હિંદુ નરહરિ રટીને સત્વર,
ભવોભવજન્મશ્રુતજ્ઞ, ટાળ સાલ; હે મન૦

દશાસક્તિ ત્યજવા તથા ઇષ્ટાક્તિ સમવા સુવેશ.

પદ ૬.

ત્યજને હવે તું વિષયતાન,
ધરી લે હવે તું હરિધ્યાન. મુવ.

- નથી આયુ શત વર્ષનું, જીવવું યોગે કાલ,
માટે રટ મહાકાલને, આણી અંતર વહાલ; ત્યજને૦
- વિષયધર્મી તુજને મળ્યો, મુખરસ બિંદુ એક ?
જેથી ધાતો તે પ્રતિ, રાખી ખોટો ટેક; ત્યજને૦
- નથી મળવું માનવતનુ, તુજને વારંવાર,
નહિ સાધે કર્તવ્ય તો, નિશ્ચય દુર્ગમિ ધાર; ત્યજને૦
- જો નહિ સાધે ધર્મ તો, ધારીને નરદેહ,
પશુમાં તુજમાં બંદ ના, સમજ સમજ કહું જેહ; ત્યજને૦
- બાળપણ-છે વહી ગયું, જશે જીવાની સઘ,
વાર્ધક્યે શું ચર્ષ શકે, ભજવા પ્રભુ અનવઘ; ત્યજને૦
- તોપણ પટહ^૧ વગાડીને, કહું છું હજીએ ચેત,
ત્યજ દુઃખદ સહિ કાર્યને, રમર હરિ આણી વેત; ત્યજને૦
- પશુનું તનુ છે વિષયને, ભોગવવાને વીર,
નરતનુ તુજને આવીયું, રટ ગુર સજીને ધીર; ત્યજને૦
- વિષય કમલસમ ન્યાળીને, અમર થઈ તે માંધ;

પડતા નીકળી ના શકે, કાલ હસ્તિમુખ જાય;	ત્યજને૦
સંસારે સત્સુખ છે, મળવું નિશ્ચય જાણુ,	
નથી તે અર્થે ભટકવું, પન પર્વત કે ખાણુ;	ત્યજને૦
સત્ય વિરાગ યથાવિના, પ્રભુપદપ્રાપ્તિ નહિ,	
દગ્ધ થવું કવેશજિનથી, ભવોદ્ધાનમાં રહી;	ત્યજને૦
વિપયપ્રતિના મોહને, ત્યજ્યા વિના ન વિરાગ,	
મુખાર્થ સત્વર ત્યાગજો, તે પ્રતિનો દહ રાગ;	ત્યજને૦
પુરતક વાંચે નથી થવો, વિપયપ્રતિ ધિક્કાર,	
સમર્થ સદ્ગુરુશરણથી, ઉપજશે નિરધાર;	ત્યજને૦
દહ પુરપાર્થ કર્યા વિના, નરવર નરહરિ રાય,	
પ્રાપ્ત નથી સ્વપ્ને થવા, ભલે કલ્પ શત જાય;	ત્યજને૦
કીધા ત્રિષુ સ્થિર ચિત્તને, થવો ન સત્ય પ્રયાન,	
જળરેલાસમ ચિત્તને, લક્ષ્યે લે કરી યાન;	ત્યજને૦
ચિત્તસરિતા વાળજો, પ્રભુચરણોદધિમાંદિ,	
ત્યાં જ કવેશનિવૃત્તિ છે, જગમાં અન્ય ન ક્યાંદિ;	ત્યજને૦
રાખ્યે દક્ષિણ પશ્ચિમે, મુવને નવ સ્થિર થાય,	
પુનઃ પુનઃ ઉત્તરપ્રતિ, વેગ કરીને ધાય;	ત્યજને૦
ચિત્તમુવને રાખજો, ઇલાલિમુખ નિત્ય,	
ધ્યાતા ધ્યેયસ્વરૂપ થઈ, સ્વીચ તું જ ખચીત;	ત્યજને૦
અન્ય જગજીવોસમો, ન તું નિરાશ્રિત ભાઈ,	
સમર્થ સદ્ગુરુ પ્રાપ્ત છે, કરી લે સાચી કમાઈ,	ત્યજને૦
દહ ભક્તિ કરીને હવે, રીઝવ નહરિનાથ,	
જનજો નિર્ભય દેશમાં, મૃહીને નરહરિસાથ;	ત્યજને૦

भक्ति ए ज अखंड सुखनो अमोघ उपाय छे.

પદ ૭. મેવાડો.

પ્રભાતના સમયે જે, રમરજો જીવ ધરૂંને જે,	
જેથી જાશે તુજ ભાવિતું અનિષ્ટ;	
વળી સર્વ જાશે જે, દોષો અવશિષ્ટ જે જે,	
તથા પ્રાપ્ત થાશે સદૃજ અંબીષ્ટ.	પ્રસાનના૦
શાન્ત્રો સહિ વર્ણે જે, શ્રાદ્ધમુદ્ર્તમાં જે,	
ધર્મચિંતનવિણ કરવું ન કાંઈ;	

સહિથી આદિમાં રે, શુદ્ધિ કરી શરીરની રે,
 પ્રભુ સ્મરવા નિત્ય પ્રાતરમાંહી; પ્રભાતનાં
 વ્યવહાર ઉપાધિરે, અંતરથી ટાળીને રે,
 સ્થિર ચિત્તે ધરવું, પ્રભુનું ધ્યાન;
 ક્રમે ક્રમે ચડતાં રે, અપાયોને ટાળીને રે,
 યાવું અંતે ધ્યેયસ્વરૂપ સમાન; પ્રભાતનાં
 ખાવું હરવું ફરવું રે, સર્વ જન તો કરે રે,
 લેશ નથી એમાં મોટાઈનું કામ,
 પ્રસન્ન પ્રભુને રે, કરવા ચિંતિ તેમને રે,
 દર્શન થયે નમવું પદે મુકી મામ; પ્રભાતનાં
 કાકભુષંડાદિ રે, નીચ દેહે ધૃષ્ટને રે,
 મેળવીને થયા છે તેથી અલિનન;
 નરતનુ તારે રે, ધિક્ક જો તું નહિ થશે રે,
 પ્રભુપદમાંહિ સઘ વિલીન; પ્રભાતનાં
 શ્રીગુરુઉપદિષ્ટ રે, જાપ જાપી જાંખજે રે,
 તે શ્રીસદ્ગુરુને હૃન્મંદિરમાંહિ;
 સેવા કરજે તેની રે, માનસિક પૂજને રે,
 જેથી અંતે વર દેશે જગરામ; પ્રભાતનાં
 ભાવેથી સાષ્ટાંગી રે, કરજે ચરણોમાંહિ રે,
 જવ લગી ધારે શિર ત્રિભુ હસ્ત;
 ગુજ પીઠઉપર રે, હસ્તદ્વય મૂકશે રે,
 તવ અધ જશે તારાં સમસ્ત; પ્રભાતનાં
 અપાર શાંતિને રે, અનુભવજે અંતરે રે,
 ત્રિતાપનું જળ સખી જશે સઘ;
 વ્યવહારઉપાધિ રે, દાણમાંહિ વહી જશે રે,
 દૃશ્ય અનુભવીય સ્વરૂપ અનવધ; પ્રભાતનાં
 શેષ સરસંવતી રે, માતાં ગુણો થાકતાં રે,
 તેવા ગુરુગુણ કે વર્ણે છવ;
 ધન્ય તેહ જનને રે, સાધનાને સાધીને રે,
 યાગે જેઓ નરદેહમાંહિ સિવ; પ્રભાતનાં
 અંતવચન જે કહું છું રે, શુણ્ણે દધ ચિત્તને રે,

ધારીને શ્રી નરહરિ લક્ષ્મસ્થાન;
 પ્રવાસ તું કરજે રે, સુધુમ્બાના માર્ગથી રે,
 સદ્ય જેથી થઇશ પ્રભુની સમાન;

પ્રભાતનાં

પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક પ્રાર્થના.

પદ ૮. (શું નટવર વસંત—એ લખ.)

મેં તો લીધી પ્રતિજ્ઞા આજ અલ્પચર્ચની,
 અલ્પચર્ચની, યવા આર્ચવર્ચની; મેં તો
 પૂર્વે ઋષિમુનિ પાળતા, ધારી જે દદ ટેક,
 નટ્વ્રહ તે ભાસતું, આજ આર્ચમાં છેક;
 અધમ આ રિચિતિ પ્રાપ્ત થઇ જે ત્યજ્યા થકી,
 માનવો ગણાયા, પંક્તિમાં અનાર્ચની,
 સહિ અનાર્ચની, પંક્તિમાં ન આર્ચની; મેં તો
 સાપુરુષો સત્સાભથી, તેના પુરુષ સ્તવાય,
 યથાર્થ પાળે નિયમ જે, અલ્પચર્ચ વિધિમાંભ;
 તેથી નિશ્ચય કરી આજ, દદ પ્રત ધોરું રે,
 પાસન કરવું અલ્પચર્ચ, એવું વિચારું રે,
 મનમતિમાંહિ જે વડે, અનુપમ લાલ જણાય,
 અલ્પચર્ચ આ મુખદ તે, મહેવા વૃત્તિ ધાન,
 જેની પ્રતિજ્ઞા અવર સકલ સિદ્ધિ આપની,
 કાં જે મહત્તા આ વિશ્વમાંહિ વીર્યની,
 શુદ્ધ વીર્યની, દદ શુદ્ધ વીર્યની; મેં તો
 પૂર્વ પુરુષનાં જોધન, દશતો ઉરમાંભ,
 બહુ ઉત્સાહ પ્રવર્તતો, તે કેમ પ્રાપ્ત કરાય,
 જનરા સર્વોત્તમ આર્ચ, ઉપાય શો છે રે,
 અલ્પચર્ચ એક લડી આજ, તેહ લોધા છે રે;
 અલ્પ સમય પણ પાળતાં, આગ્રહ ધરી જે ઉર,
 અમોઘ ફળ પ્રકટાવતું, વદતા સર્વ જૂસુર,
 અર્થો બલ ઇદ શુદ્ધ, સંકલ્પ પોષવા,
 સહજ સિદ્ધિ થાય જેથી ઇષ્ટકાર્યની,
 ઇષ્ટકાર્યની, સિદ્ધિ થાય કાર્યની; મેં તો

વર્ષારંભે યાચનાં.

પદ ૯: મેવાડો.

નૂતન આ વર્ષે રે, પ્રણુનિ કરી યાચીએ રે.

દેજો નિજ જનને અભયદાન;

અયશિષ્ટ હોયેરે, સોધનો જે સાધનાં રે,

સધાવજો તે આ વર્ષે ભગવાન;

નૂતન૦

વ્યવહારે રૂઢિએ, બોણી માગવાતણીરે,

નરીન આ વર્ષે નિજ ઘણીપાસ;

સર્વે અમે ભૂતોએ, આપપોસે યાચીએરે,

ઈપ્સિત દો સર્વનું, ગણી નિજ દાસ;

નૂતન૦

વાંકા ચૂંકા હોયે રે, તદપિ ધઉંના રાટલા રે,

ઝણુ જણી કોઈ ન લેયું દે કંપાંહી;

વિધિહીન યત્નો રે, જે જે સોધ તેતણો રે,

પર્વતસમ ગણુજો યદપિ રાઈ;

નૂતન૦

તેવું કરતાં પશું જે રે, શ્રમ પામે સોધકો રે,

માતા રાખે અંપાં સુતપ્રતિ પ્રીત;

અચી રીતે તે પ્રતિરે, કૃપાકરણો નાંખીને રે,

દેજો પ્રભો ! અતે પદ સન્ધિત;

નૂતન૦

સંહિનું શુભ થાજો રે, આપકૃપાએસવડેરે,

ઉતરેતર ભાવિ વર્ષની માંસ;

પ્રેમ બહુ વાધા રે, આપપ્રતિ સર્વનો રે,

જેથી સુલભતાથી શ્રેય સધાય;

નૂતન૦

આયુષ્ય ને આરોગ્ય રે, વ્યવહારસુખ તથા રે,

મનોબલ અધ્યાત્મબલ એ સર્વે,

ઉચ્ચ જાતિનું અર્પો રે, સંવકાને બોણીમાં રે,

(પછી) અન્ય સમીપે યાયવું, રહે નવ શર !

નૂતન૦

અતે વદીએ ઝોટણું રે, ઉચ્ચાધિકારી કરી રે,

ચિતિસ્વરૂપે તન્મય કરજો નાથ,

ભિજ પદ ટાળી રે, અભિજ કરી પ્રભો ! રે,

નૃહરિ સન્ધિત પદ સ્થાપો ગ્રહી હાથ;

નૂતન૦

ઇષ્ટમાં અભિજ્ઞ થયેલી વૃત્તિના વચનો.

પદ ૧૦. (પ્રાપ્ત થયો મદુનંદન જાગો, એ લય.)

આજ પ્રભુપદમાંહિ સમાયો;

અન્ય સ્થલે ના જમાયો રી; આજ૦

આધિઆધિ સદિ લય લાગ્યાં, લયોદયિ શાંત જણાયો ... રી... આજ૦

જગત્તનિદ્રાસ્વપ્નવિષે પણ, ચિતિઆનંદ લહાયો ... રી... આજ૦

લાન લુલાયુ' પદમાં સમતાં, લયકલેશાદિ જુગાયો ... રી... આજ૦

ઉચ્ચ વિચાર સ્ફુરે ઊર અંતર, જનિમૃતિભાવ વિજાયો... રી... આજ૦

રસના ત્યજતી અન્ય પંક્તિઓ, નિજસુખસ્થાવ ગવાયો... રી... આજ૦

ચૈતન્યજ્યોતિ હૃદયે પ્રકટી, અધકાર આ પળાયો..... રી... આજ૦

હૃદયે નૃહરિપ્રભુવિગ્ન, આજ અપાર કમાયો..... રી... આજ૦

સ્વરૂપમાં યતિ સ્થાપવા ઇષ્ટને વિજ્ઞપ્તિ.

પદ ૧૧. (દેવીનાં જાગ્ય શાં રે વખાણીએ આજ.)

સ્વરૂપે મતિ સ્થાપો, સ્વરૂપાસિન્ન નાથ !

સુખદ પદ આપો, હે સુખધન તાત !

રત રહેતા જ્યાં રે, મહાજન સધજા રે,

મળે જ્યાં રહેથી સુખસાત; સ્વરૂપે ૨

ખાલ્ય વિષયમાં રે, વૃત્તિ ફેરવનાં રે,

આવી દુઃખ પ્રાપ્ત થતું હાય; સ્વરૂપે ૦

તે સ્થલમાંહિરે, સ્થાપજે જ્યાંહિ રે,

મળે સચ્ચિત્સુખમાત^૧; સ્વરૂપે ૦

અઘાપિ સુધીરે, મહી જુદિ ઉધીરે,

ધાયા વિષયના કુમાય^૨; સ્વરૂપે ૨

આપ અનુગ્રહે રે, જાણીયું આજે રે,

વિષયસેવને અતે ધાત; સ્વરૂપે ૦

વૃત્તિજોહને રે, સ્પર્શમણિથી રે,

સ્પર્શાવી કરો સ્વર્ણજાત; સ્વરૂપે ૦

પ્રહ્લાદ કૃત્વસમરે, કરી અમ અંતર રે,

સ્વરૂપ યજે સાક્ષાત; સ્વરૂપે ૦

સ્વસ્વરૂપ જ્યોતિરે, વૃત્તિ ન જોતી રે,

ચિતિસુખ દ્ય દેજે સ્વાસ્થ; સ્વરૂપે ૦

શુદ્ધ વૃત્તિ યાનારે, સ્વરૂપને જોતાં રે,
અજ્ઞાનગળ થજો મહાતઃ; સ્વરૂપે૦
દુઃખ નિદારીરે, અજ્ઞાન મારી રે,
જીર્ણ આપજો રહી સાથ; સ્વરૂપે૦

સાધ્યને સિદ્ધ કરવાયાજી સાધકત્વ સાર્થક છે.

પદ ૧૨. ગરબી. (સાધક શ્રા, જો જિતો તો મનરિપુ, એ લય)
સાધક શેના, જો દુઃખત્વ તથા કંગાલપણું છે,
મુખ આવે ના, તો તો સાધકપણું નિજ વ્યર્થ ગણ્યું છે.
થઈ આત્ર ન જો માધુર્ય મળે, મોગરો થઈ કંટક નીકળે,
થઈ રાગ દારિદ્ર્યે પ્રગળે ? સાધક૦
ધનપતિ જન ત્યારે કહેવાયે, વૈભવથી વિશ્વે રહેવાયે,
અત્યજગૃહ ભવન શું કહેવાયે ? સાધક૦
સાધકલક્ષણ શાસ્ત્રો શું વદે, નિર્જ પ્રબુને રાજે તેહ હદે,
નવ ચળતો કદીએ લય વિષદે; સાધક૦
નવ અંતર પરિભ્રમણ દાખે, પ્રેમાદિ સર્વપ્રતિ રાખે;
તવ આવે તે સાધકશાખે, સાધક૦
નિજ સમર્થ સદ્ગુરુ શિર રાખી, સાધક કદી દુઃખ ન રાકે આખી,
શું ગરક ગણાય ઉડતી માખી; સાધક૦
પ્રભુ જ્યારે ત્યાં ઉગારશે, આત્રિતને કંપે ન મારશે,
અતે સાચાં મુખ દઈ દારશે, સાધક૦
એમ ધારી જે પ્રેસી રહેતા, નથી હરિ શ્રુ તેને સદાય થતા,
શીદ ઋષિ મુનિ પૂર્વે કરી મરતા; સાધક૦
લયસામે બળથી બાય લીડો, ધીરજથી ફેડી દો પાડો,
યત્ને પ્રશ્ન સદાય નિયમ રીટો; સાધક૦
નાળીયો સર્પથી શું ખેંચીતો, બકરીથી શું કંપે ચિતો,
પોપટથી શું ખેંચીતા ગીધો ? સાધક૦
જેને શિર નૃસિંહ રાજે છે, તે સાધકથી લય ભાજે છે,
એ નિયમ ન વિશ્વે આજે છે;
નિર્ભય નિ શંક થઈ વિચરો, થઈ નૃહરિસિંધ્ય વૃથા શું કરો,
ધીગા ધણી માથે છે જખરો; સાધક૦
જાં જાં પેં પેં છોડી દેવી, નિર્ભયતા દાણ કરે લેવી,

વિશ્વે નૃહરિ જય જય કહેવી; સાધક૦
 નથી તમઅર્થે લય દુઃખાદિ, કારણ સદ્ગુરુ તમ છે સાથી,
 તમ કાળે મુખ વૈભવ આદિ; સાધક૦
 નૃહરિગર્જનથી દુઃખ જાશે, સાધક સિદ્ધપદે યોદ્ધાશે,
 (જો) નિર્ભય નિઃશંકપણું રહાશે; સાધક૦

સ્વરૂપસુખમાહાત્મ્ય.

પદ ૧૩. (માથે મરુટી લઈ જાઉં, એ લય.)

જો.....મુખને કહી શું શકાય,
 શાન્ત જેને ' નેનિ ' વદી મૌન યાય, જો.
 જે મુખાર્થે વિઠ્ઠા, બ્રહ્મા, દેવ, શિવ સહિ યત્ન કરના,
 આજે ઉરે તે જાણાય; જો.
 જે મળે પ્રાપ્ત્ય રહે ના, સહજ મળતાં દુઃખ જાતાં,
 અંતર તેથી ઊભરાય; જો.
 અર્ગ આદિ યોગ લોકો, તે વિના જીજ્ઞાસિયોકો,
 ક્યાંદિ ન કાંચી દેખાય; જો.
 સાચી ભક્તિ જો કરે તો, સન્મુખોને તે વરે તો,
 અન્ય દુઃખોમાં પીલાય; જો.
 જો ન આ મુખ સહજ માળુખું, અર્થ કીકું તે નકારું,
 સર્વોપરિ આ ગણાય; જો.
 જન્મ આદિ છે, પામવા જે, ધન્ય પામી જે શકે તે,
 અન્ય પરુ કહેવાય; જો.
 હૃદયનુગ્રહથી જાણાવું, વેદ ઋષિ મુનિથી ભણાવું,
 મળે શિવત્વ પમાય; જો.
 શું વદે તે, શું વાણી, મૌન રહેતી માત્ર જાણી,
 અનુભવથી જ સદાય; જો.

અધ્યયનપદ અર્પવા રૂપેને વિશ્વાસિ.

પદ ૧૪. પ્રભાત.

શ્રવને ઈશના ઈશ પ્રભુ આપને, આ સમય વિનયથી પાપ લાગું,
 વિનયનાં મુખ સહિ યોગ પરચોડનાં, તે તણી આજ ત્યજ અભય મારું;
 મુદ આ મુખ સદૃશ, આપના દાસને, જાણું દુર્લભ નથી સર્વ કાળે,

આપ સર્વશક્ત પ્રભુ આપવા શક્ત છો, જોઈતું જીવને સર્વ હાલેX. આપવિણ કોઈ દાતા નથી વિશ્વમાં, (જે) સકલ જીવોતણા અર્થ સારે, તોય પણ જીવ અસ્પૃશ્યતાથી સદા, અન્ય જન આપતા એવું ધારે; યાચતા ભોગ તો આપતા ભોગને, મોક્ષ માગ્યે પ્રભો મોક્ષ આપો, જે સ્પૃશ્યથી જપે જીવ આ આપને, સમજિ ઈષ્ટિસતપદે સદા સ્થાપો. દુષ્ટ દુર્ગત દુરાત્મા ધરી કુટિલતા, માગના હરધડી કોઈ વરતુ, તેમને પણ દયા દાખવી આપના, ના જુઓ મૃત્યુ દે મોંઘુ સરતુ; તો પછી આપના દાસજેવો હું તો, તેહને કેમ ત્યજશે કદાપિ, આશ નિશ્ચય હરે આપની પૂર્ણ છે, આપ કચ્છા શકો નહિ ઉઠાપી. દોષના કોપ તો છે રજા અંતરે, હોઈ નિર્દોષ તો ક્યાંથી આવું, દોષને આપ તો કાપનારા જ છો, આપ કરણથી નિર્દોષ થાવું; વિપથને ભોગઆ નિત્ય મેં અવનવા, કોઈથી સાચું મુખ નાહિ દીકું, હારી અંતે થયો આપને શરણુ હું, કદુ સહિ, આપનું શરણુ મીકું. ના હવે નાંખશે ક્ષુદ્ર નિયમે પ્રભો ! ઉચ્ચ પદમાં મતિ સદા જોડો, અભય દહ દમ કંગે દુષ્ટ સરેકારને, સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરે તાણી સોડો. ભયદ સઘણું જગત અનુભવું હે મુખદ ! આપનું શરણુ છે અભયદાતા, નાથ નરસિંહ તે અભયપદમાં શમું, એવું કરજો દર્ષ સુખશાતા.

મંગલમય સમયે હિતયાચના.

પદ ૧૫. (શું નિર્મળ જગની તળાવડીમાં ઉઠ્યો.)

મંગલકારક સર્વેશ્વરપ્રભુ, વદીયે જ્ય જ્યકાર,
મંગલપ્રદ આ નતન વર્ષે, સાધા હિત અપાર;—
શુભ દિવસે દાતા દે જાણી, યાચક નિજ ઇચ્છાનુસાર,
યાચે એ છે સુપરવકેરો, ઉભયતણો અવહાર;—
તે નહિ દાતા એક ગણાતો, પોતાનું ધાર્યું દેનાર,
યાચકનું ઇચ્છ્યું દે તે તો, સાચો છે દાતાર;—
અસ્પૃશ્ય શ્રીમતો જગમાં, દે તે સદા નહિ ટકનાર,
સર્વશક્ત પ્રભુ આપ આપજો, (જેથી) યાચવું રહે ન લગાર;—
સર્વ જીવની ઇચ્છા ન્યારી, એક ન ઇચ્છા કહી શકનાર,
સહિના અંતરની જાણી, તદ્દત દો અપરંપાર;—
રડી કે ફડી ઇચ્છા પણ, યાચક યાચે જેમ અધિકાર,

તે પ્રતિ અલક્ષ નવ કરતાં પ્રભુ ! પૂરજો આણી પ્યાગ;
 આપતણા આ અખિલ વિશ્વમાં, નથી કોઇ હાનિ દરનાર,
 તે પછી માગ્યું દેવામાં વિશુ, શીદ કરે છે વાર,—
 દષ્ટ અને અદષ્ટ સર્વેના, કષ્ટ નષ્ટ કરજો આ વાર,
 મુખ શાંતિ આનંદ અર્પજો, પ્રકટી હૃદયમાર,—
 નથી ખોટ આવવી દેવામાં, જરીએ આપતણે દરબાર,
 એથી રિણુસ કોય યાચીએ, યમ સાચા હૃદયાર,—
 ટેક અમારો યાચકોગે, નીલાવજો ખોલી બંડાર,
 બોલાવી બોલાવી દેજો, કોય ન કદી ખૂટનાર,—
 આજ અમારા અર્થ પૂરજો, પ્રકટાવીને શુભ સંકાર,
 અનેક માર્ગે ઉન્નતિ દેજો, કરતા આ ભવપાર,—
 નરહરિ દાતાવિશ્વ આ વિશ્વે, જુખ અમારી ન તુલ્ય થનાર,
 કૃષ્ણ તેવા દાતા શિર લહી, વધીએ ન વારંવાર;—

પ્રમુસ્મરણપરાયણ થવા મનને પ્રવોધ.

પદ ૧૬. ગગ ભેરવ.

મન ઉદત થા તું હાલે, આવો સમય હું નહિ આવે. મન૦
 દરિદ્રમરણરૂપ ત્રાપો એક જ, ભયસાગરઆગે જે લાવે. મન૦
 ઇશ્વરનથી કોટિપુરષો, જ્ઞાનતરનાં ફલ આવે. મન૦
 કામક્રોધ આદિ શત્રુઓ, આ વિશ્વે મહાયોધ કહાવે. મન૦
 પશુ જે સદશુચિંતન શરૂ છે,—તુજ પામે, તવ સઘ હરાવે. મન૦
 ઉત્તમ કુળ તુજને મળીયું છે, શીદ તુ વિષયે મોહી લગ્નવે. મન૦
 પ્રાપ્ત થયું નગતનુ મહા મોહુ, પિતૃ તુજને જે જ્યાં તે થમાવે. મન૦
 આવા સમય નૃહરિ પ્રભુમાં, ગરજે નિત્ય તું સદશુરુ બાવે. મન૦

ચિદ્રસનું પાન કરવા પ્રવોધ.

પદ ૧૭. (એ...માથે મરુટી લઈ ગઈ; એ લય.)

હે.....પી તો ચિદ્રસુંવ કામ,

વેગે કરી હૃદયે સરીને ધ્યેય જોઈ, હે,

નાશ થાયે મૃત્યુ જેથી, જાય જગ જે પામથી,

નાંખે મદામગ પાઈ;

વેગે કગી૦

સેશ દૂર ન, છેક નિકટે, જાણું ત્યાં નથી માર્ગ વિષ્ટે,

અથુ ખરાવો થીંદ રોઈ, વેગે કરી૦
હ-પ્રદેશ ભડેલા તેથી, અથુ રહેતો વાપર્યોથી,
રહેજે તેમા ચિત્ત પ્રોઈ, વેગે કરી૦
શાંતિથી સરી હ-મદિરે, જોઈ તૃહરિ આ શરિંગ,
જાનિ સર્વે નાખો ખોઈ, વેગે કરી૦
દ્વારા ચારને બેદો જાજે, આનદે જઈ સુખી થાજે,
મુઝાઓ થીંદ સુખી હોઈ, વેગે કરી૦
તે ચિદર્થુવ પીને પાજે, તૃપ્તિપર્યંત તેમા નહાજે,
(અતે) સન્ધિતસ્વરૂપે રહો રહોઈ વેગે કરી૦

સ્વરૂપાનંદની પ્રતીતિ.

પદ ૧૮. (વાહ ! ખીની શુ રહો, એ લય)

અહો ! ખીની શુ રહો ઉરે સ્વરૂપાનંદ,
તુષાં જામત સ્વપ્નમાહિ, સુપ્રસિદ્ધિ પશુ થાનો અવપ્રપદ અહો૦
વૈખરી મધ્યમા પસ્યતિને, પરામાં સતત વહેતો નિમ્નનંદ, અહો૦
દૃશ્ય અચિર આ જડ પ્રપચે, તત્ત્વચિતને ભામે રાગપ્રસુખકદ, અહો૦
અતર મહિર હ-મર્ધ પ્રદેશે, દટિ જના પડે ત્યાહિ જોતો રાગપ્રપદ, અહો૦
સ્વરૂપપ્રકાશે અજ્ઞાન જાતુ, અર્ક ઉગતા જેમ થાતુ તિમિર મદ, અહો૦
જગ આ સધાશુ હરિમય ભામે, અજાપાતુ દુખ આદિતુ આકદ, અહો૦
ભામે સ્વરૂપવિવર્ત દશે દિશ, દષ્ટિએ આવતુ સકલપ્રપચદ, અહો૦
તુ બેદ શમ્યા એ રાગપે, ગયો સ્વપર ભારતણો સકલ દદ, અહો૦
એ જ ચિન્મય માન નિહાશુ, સમાન ભાસનો દરિદ્રને પુરદ, અહો૦

સર્વત્ર ચૈતન્ય જોવાનો અભ્યાસ રાત્રવો જ શ્રેયસ્કર છે.

પદ ૧૯. (જુઓ યુવતીજેર જગતમા રે, એ લય)

જુઓ જુઓ પશુપક્ષીનરનારિને એક ચૈતન્ય લક્ષાય,
જુઓ દેવ ને દાનવ રાગ ને રકમા, ચિતિસમત્વ જણાય,
જે ધર્મેવકમા આહલુચ્છદમા એક ચિતિ રેલાય
અહા ! એ જ ચિનિમહિમાય જુઓ૦
મોગ જનપ્રતિ પ્રીતને, ક્ષુદ્રપ્રતિ તુરં જાન,

રહેતો જેના અંતરે, તે નર નહિ ખર સાવ,
હલકેહિય ગણી ચિતિ કામાં, ભેદ ન રાખે જરાય;
પછી મનુષ્યે કેમ કરાય ?

ભુઆ૦

ઉચ્ચ જનો નજરે થતાં, ઉપજે અધિક ન પ્રેમ,
નીચ દષ્ટિએ આવતાં, ધ્રુષ્ટે તેનું ક્ષેમ,
એ ચિતિભાવ યદા ઉર પ્રકટે, અંતરમાંહિ સદાય,
ત્યારે ચૈતન્યમય થવાય;

ભુઆ૦

એક ચિતિ સર્વ સ્થળે, રાજે ધારી ઉર,
અધ્યાધિક પ્રીતિ ધરી, ચિતિથી રહેવું ન દૂર,
શરીરમાં ગુમડું થતાં તે સ્થલ સન્ધે નહિ હેદાય,
તેમાં પ્રીતિ ન અદ્ય કરાય;

ભુઆ૦

તેમ ઉચ્ચનીચ જનપ્રતિ, અંતર ચિતિ ગણી એક,
અધ્યાધિક નવ પ્રેમને, કરવો ત્યજી વિવેક,
ચૈતન્યરાત્યમાં રંક ન કોઇ, કોઇ જણાય ન રાપ,
પ્રાણીમાત્ર સમાન ધરાય;

ભુઆ૦

દુર્ગુણી જનને દેખતાં, ઉપજે ના કદી ત્રાસ,
(કાં જે) તેના હૃદ્યાકાશમાં, રહેતો ચિતિપ્રકાશ,
પુપ્પવાન અને પાપીને જોતાં, સરખી પ્રીતિ થાય,
ત્યારે ચિતિકૃપાને પમાય;

ભુઆ૦

સઉપ્રતિ સમાન રનેહને, ધારી અહોનિશ બ્રાત !
એ ચિતિશુણને મૂકી સદા, થઇ જવું ચિતિવાત,
ચિતિવિના નવ ચોદ જીવનમાં અન્ય કાંઇ દેખાય.
તદા નૃકરિમાં જ ભજાય;

ભુઆ૦

સન્માતિ અર્પણ સ્તવન.

પદ ૨૦. (કાનનમેં, તોરી મુરલીડી ધુન-એ લય.)

જ્ઞાતકને, મનિ દેજે મનિપનિ ! આરંભમાં નમી વહે;	જ્ઞાત૦
જાન તથા સન્મતિપ્રેરક હો, જાનાં શાસ્ત્રો લગ્ય રવને;	મનિ૦
ઉદ્યનમિત્ર અગણ્ય સદગે, સ્થિત હો જેના હૃદયલવને;	મનિ૦
અજાનઉત્ક્ર સન્વર ત્રાસે, ઉદ્ય જ્ઞાનર્તવિ થાય કને;	મતિ૦
દેજે મુમનિદાન શિશુને, તેમ જ શિશુમનિ પુરુષને;	મતિ૦
જ્ઞાતક પશુ જો સિંહનું હોયે, કરતા સર્વ નૃમાત્ર વને;	મનિ૦

આપ નૃસિંહતણા આલક સહિ, કરજો આપસમા અમને,	મતિ૦
નિર્મલતા ભીરતા હણીને, કરજો નિઃશંક નિર્ભયને;	મનિ૦
સર્વ અવિઘાધર્મ ટાળીને, સ્તુરાવો અંતર સ્વરૂપને.	મનિ૦
અપ્તાનપંકથી અહાર કાઢીને, સ્થાપો જ્ઞાનરૂપી ગગને.	મનિ૦
જેને નૌકા જ્ઞાનનણી છે, સહજે તરી ભયે લવને;	મનિ૦
અનુભવજ્ઞાન પ્રભુ દો આજે, અનીવ ઇચ્છા સર્વ મને;	મનિ૦
નૃસિંહપ્રભુ 'અમ્મુ' કહી અર્પી, દેજો નિરંતર આશિષને;	મતિ૦

સ્વરૂપમાં સ્થિત થવા મનને પ્રવૌધ.

પદ ૨૧. (મન માયાના કરનારા રે, જરી જોને, એ લય)

શુદ્ધ ઝૂંપડીમાં વસનારા રે, સઘ મદાલય શોધી કાઢ તારા,
 ત્યાં પ્રકાશ, નહિ અંધારાં રે, નોંધ ઝૂંપડી આ મહેલ તે તો ન્યારા.
 દીવેલ કોડીયું ઝૂંપડી તારી, વિદ્યુતસમા બળનારા,
 અપૂર્વ મહેલ ત્યજ રહે કાં ઝૂંપડીમાં; શુદ્ધ સ્થાનમાં રહેનાગ રે; અઘ૦
 દર્શની સાદીઠિપર પડે કાં, રૂની ગાડીએ પોદનારા,
 ધાગીના આંગણા જોધ કુલાતો શું જાંડી ગળ્યા ચણા સારા રે; સઘ૦
 ઝૂંપડી તારી તું માનીને દુઃખી થનો, નિંદીને લાગ્ય તુજ પ્યારા,
 (પણ)નારે કાજે તો કાંઈ જૂનાં મંદિર છે, ધનચેલવો ત્યાં અપારાગે; અઘ૦
 સાચો તું માલ જોળી, હાથ કરી એસજો, છોડીને કચરા નાકાગ,
 જેને મહણુ કર્યે જનિમૃતિ ટળતાં, ધૂટે આ લવલયભારા રે; અઘ૦
 એવું છે એક સ્થાન, જેને પામેથી જતા સર્વ પ્રકારનાતપાગ,
 નરહરિપદ તેડ શોધી ત્યાં એસજો, શિવરૂપ થઈ મિત્ર મારા રે; સઘ૦

મનુષ્યજન્મ સાર્થક ક્યોર થાય છે ?

પદ ૨૨. (નેણમાં નિદ્રા નાંવે જરી, એ લય.)

જગમાં જીવું ત્યારે ખરું,	
જ્યારે જીવ મરી શિવ થયાય રે;	જગમાં૦
પશુ પક્ષી પ્રાણી વનસ્પતિઆદિ,	
જીવતાં હજારો યુગ જાય રે;	જગમાં૦
તેમાં ને તારામાં બેદ છે કેટલો,	
વિચારી જો તું ઊરમાંજ રે;	જગમાં૦

મન શુદ્ધિ આદિ કરણો હો મળીયા,	
દશ ઈન્દ્રિયોનો સમુદાય છે,	જગમા૦
ચેતનાગકિત પ્રગમ છે તુજમા,	
(તે) વિસરી કા શુભપદ ચઢાય છે,	જગમા૦
આત્મ જો કાલો ન કરી ન આતી તો,	
આત્મજ્ઞ કેમ તે વહાય છે,	જગમા૦
લટનુ શમ્યુ મર્યુ છે વિગેરમા,	
ન તેથી જો લાભા વેચાય છે,	જગમા૦
વેદરેતાઈ ગર્જન કરી કહે,	
હરશિવ અભિન્ન ગણાય છે,	જગમા૦
મિથ્યા ન માન તે વચનો હવે વીગ,	
મન્ય, જો અનુભવે મુગાય છે	જગમા૦
નથી ગિરિ, જગન રીયા ડોળના,	
નથી જાવાનુ બીજો ખ્યાલ છે,	જગમા૦
નેનને મીઝી ગતિને પેઢી,	
અજરામર ચક્રે જો રથપાલ છે	જગમા૦
ક્રમે ક્રમે દડનાથી કાગ વધારતા,	
જોષ્ઠય તુ પોનાને શિવરાય છે,	જગમા૦
આગળી પોતે પોનાને સશય જોજો,	
હુ જો અન્યથી ન કળાય છે,	જગમા૦
અનુભવી જન તો મહજમા માણુગે,	
માયુ અનિચ્છાપદ ત્યાલ છે	જગમા૦

વર્તવ્યસિદ્ધિર્અયં સુતોષ.

પદ ૨૩. (શ્રાવણના અરવન, વર્ષનીનરે ૫ જોદાવો એ ૧૫.)
 સર્વસિદ્ધિ પ્ર નગદર્શિય જો, નમી વદુ તે શુભ્યજો સહ કર્યો,
 સમય આરે મુગો આચર્યો તો સત્પુષ સત્વ માણુગો છે.
 સત્ત્વી અનુભવની આ વાળી, શાસ્ત્રોત્તમ તે વચન પ્રમાણી,
 સમજ રહેગો ઉરમા માણી, તો અતે ત્રીજ વખાણુગો છે.
 જગમા બહુ જન સુખને મારો, વન કો પશુ રહે દુખમા તે,
 માયા નુખના ઢિપાલ શા છે, તે જાણવાનિષ્ઠ દુખે સરો છે.
 જમ ને મેદાનુ મારુ મન છે, શાસ્ત્રનુ એ સુખવિદ વચન છે,

અનુકૂલ મન તો સુખનું સદન છે, આ પ્રતિકૂલ મન દુઃખે ગડે રે.
 બધે એ દુઃખ ને મોક્ષ એ સુખ છે, બધા પ્રાપ્ત યાતાં દુઃખમૂળ છે,
 મોક્ષેશ્વરે લહેવું સુખમયુખ, જે ઇચ્છાપાથી આવતું રે.
 અજ્ઞાનથી દુઃખ આવી મળતું, જ્ઞાનવડે મન સુખને રણતું,
 જ્ઞાનાભિમાં કર્મધાસ પ્રજળતું, (જેથી) પ્રારબ્ધનું નવ ફાવતું રે.
 તેથી જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરવા, જીવે સતત ઉદ્યોગ આદરવા,
 બ્રહ્મસદનમાં ઇચ્છે કરવા, તો વિશુદ્ધિને પશ્યસમ સ્થિતિ રે.
 જ્ઞાનતણા દ્વય પ્રકાર પડના, વાયક ને અનુભવ કહેવાતા,
 અનુભવજ્ઞાને જીવ સોહાતા, તો મુક્તિમંદિરમાં તેની ગતિ રે.
 વાયક જ્ઞાન ન જ્ઞાન ગણાતું, માત્ર મુખેથી જે જે લણાતું,
 એથી ન આંતર દુઃખ હણાતું, શું બેઠેના લાડથી ભુખ જશે રે.
 અધિક કદી દુઃખરૂપ થઈ રહેતું, વિશુદ્ધિમળને જે મુખથી કહેતું,
 અનુભવી જ્ઞાન તો કાર્ષક લહેતું, જે મગતાં જનિમૃતિ ભાગશે રે.
 યથાર્થ જ્ઞાન તો તેને કહીએ, મગનાં ઈશ્વરરૂપ થઈ રહીએ,
 ભયદુઃખકેશશાદિ જે દહીએ, તો કહેવાય જ્ઞાન મળી શક્યુરે.
 તેવું જ્ઞાન છે આત્મસ્વરૂપનું, તે વિશુ બીજું તો દુઃખરૂપનું,
 પામવું તો તો ચૈતન્યભૂપનું, જે પામ્યે રહે નવ પામવું રે.
 રાજભૂમાં સર્પની જેવી જ્ઞાતિ, (તેમ) ચૈતન્યે થઈ જગસંકાનિ,
 ભિન્ન સ્વરૂપથી ન જગની કાંનિ, તો દુઃખરૂપ તેમાં કાંઈ નથી રે.
 ઉપભયું સર્વ સ્વરૂપઉદધિથી, શમશે તેમાં, થાય તેમાં પ્રતીનિ,
 અનુભવે ઉતારવું ભુદિથી, તો સુખવિશુ બીજું દેખે ના મનિ રે.
 ન્યારે વિવર્ત છે ચૈતન્યનો આ, સાદનશરૂ એવા ભેદ ત્યાં શા,
 સૂર્યમાં તિમિર રહી શકતું ક્યાં, ચૈતન્યથી દુઃખ દૂર છે રે.
 સુખમતિ યાતી જે જનતું તેમાં, તો પછી દુઃખ કદાપિ લહે ના,
 સુખસ્વરૂપ અંતે થઈ રહેતાં, તે જીવ નહિ પણ સુર છે રે.
 સર્વ સ્વરૂપચમત્કૃતિ ન્યાં છે, લડવું, ચિડાવું તો પછી ક્યાં છે,
 રાગ કે દ્વેષ પછી ન રહો છે, જે સુખાર્થિએ ધટે લાગવો રે.
 સ્વરૂપનું લક્ષણ છે આનંદ, તે ન્યાં ત્યાં નહિ ખેદ કે આક્રંદ,
 પદ્મિપુષ્પોના ત્યાં તો નહિ બધ, (ન્યાં) કેવલ ચિદ્રસ ચાખવો રે.
 દેશકાલ વસ્તુથી બાધિત, સ્વરૂપ નથી, એ કેવલ સચ્ચિત,
 અનવધિ ઉદધિરૂપે ન્યાં છે પ્રીત, પડતાં તેમાં તે અનુભવે રે.
 મારે સુજન સ્વરૂપામૃત ચાખો, યત્ન કરે જે અર્થે સુરવર્મ આખો,

પામે કાષ્ઠક, કંઠે જન લાગે, મેળવી પછી દુષ્ક ના લેવે ર.
 જે મળતાં અજરામર બનશે, ત્રિભુવનસ્વામિત્વને મુદ્ર મણશે,
 જવ એ સ્વરૂપને અનુભવે લણશે, આપે અલિપ્ત થઈ જશે રે.
 લોહરાશિ સ્વર્ણરૂપે ભેરો, રૂઢીને એ રસથી જવ ધારો,
 જ્ઞાનમણિ માણિક્યના કાષે, ઇન્દ્રિયસાર, ઉમેડશે રે.
 વિષ્ણુનું ઐશ્વર્ય નહિ અંગવે, શિવનું સામર્થ્ય નહિ હંડાવે.
 વિધિની સર્જનશક્તિ હર્ષ ન લાવે, મળતાં સ્વરૂપસમ રૂપરૂપિણ રે.
 સકેત સમજગો સધળા પળમાં, આવી જશે, સહ આપની કળમાં,
 જવ ચિત્ત પ્રેરશે સ્વરૂપ નિર્મળમાં, ને ખાતાં અજર થશે એ દણી રે.
 અધિક શુ કહેવું સમજાવે મર્મે, કહેશે કહેનાર સ્ત્રી નિજ ધર્મે,
 એનશે તો જઈ રહેશે હર્ષે, નહિ તો આ લવમાં તો છે રત્ના રે.
 નરહરિચરણકમલમાં નામી, આજથી યત્ન કરે મુખકામી,
 થાગે અતમાં અંતર્યામી, ભેદ ન તમમાં નૃહરિવિષે રે.
 શ્રદ્ધા ધરશે જે આ વચનમાં, જ્ઞાન એ પ્રાપ્ત થવું છે સહજમાં,
 ઇશ્વરપાને યોગ્યતા આપમાં, તો ભેરો ઇચ્છિત દેશેદિશે રે.
 જાણીને અતરમાં શમી રહેજે, યોગ્ય પુરપને સ્વરૂપમાં કહેજે.
 નહિ તો મૈત્ર્ય મળીને વહેજે, તો સુખ અતે બહુ પામશે રે,
 ઇષ્ટાર્પિત શુદ્ધિથી જાણુ, સિદ્ધ કરાવશે તે આ જ્ઞાનધુ,
 જેણે તે પ્રાપ્તિ હૃદય છે જ્ઞાનધુ સંશય સિદ્ધિમાં તેને શો રે.

પ્રાણિમાત્રમાં સમાન ભાવ રાખવા સદ્બોધ.

પદ ૨૪. ગરબી (પ્રીત પ્રણુ શું બાધે રે— એ લય)

પ્રાણિમાત્રપ્રીત જે રે, કે રાખે સમાન પ્રીતિ,
 તેણે યાવ પ્રસન્ન જ રે, કે પ્રાણિમાત્રપ્રીતિ.
 સર્વ જનતણા હૃદયે રે, હર્ષકિશ રહે છે વસી,
 તેથી સર્વ છે એક જ રે, વ્યક્તિ ન કે સારીનરસી.
 માનવદેહ સધળા રે, મદિર છે નરહરિનાં,
 એવું જાણી તે સર્વથી રે, કે રાખવી સમભાવના.
 મૂળ ચૈતન્યમાયી:રે, પ્રકટ થયુ દસ્ય બધું,

પંડી સારું જોડું ક્યાં રે, ઉંધું ન ન્યાં સર્વ સીધું.
 જઈ દેવજમદિર રે, પૂજા દેવની જે કરે,
 તેના કરતાં અધિક ફળ રે, દઈ પ્રભુ તેને વરે.
 જેહ પ્રત્યેક જનને રે, સદા નિમગ્ન જુએ,
 ભેદભાવને ઊરથી રે, કે તે જડમૂળથી ખુએ.
 જવ નાની કેરી રે, ખાટી લાગે આંઝાની,
 પણ થાતાં મોટી રે, યની પૂર્ણ મિટતાથી.
 તેમ માનવ સઘળા રે, નથી ખોટા મૂળવિષે,
 તેથી દ્વેષ ન ધરવો રે, કદી કોમાં કોઈ મિષે.
 ખાટી કેરી જાણી રે, ન રક્ષક ચીડાતો,
 મોટી થાતાં મીઠી રે, યશે જાણી સંરક્ષતો.
 તેમ અપકવ જુદિના રે, મનુષ્યો અપૂર્ણ દીસે,
 પણ સમય જતાં તે રે, પરિપૂર્ણતા પામશે,
 તેથી દોષ નિહાળતાં રે, કદાપિ ન વ્યગ્ર થવું,
 પરિત્યજશે એ ક્રમથી રે, જાણી (એવું) તેમાં પણ મ્હોવું.
 શુદ્ધ રૂપે જેને તેને રે, જોવો જેથી તેવો યશે,
 જોતાં દોષાગાર તે રે, ક્રમેથી અધઃ પડશે,
 તેથી ન્યાંત્યાં સારું રે, નિહાળવું સુઘ જને.
 યાય ઉભયની ઉન્નતિ રે, જુએ જે ન જોનારને.
 કરવી સિધાને ઉંચી રે, મનની તો આ યત્ન કરો,
 ન તો ઇચ્છાનુસારે રે, દુઃખની ખૂમ પાડી મરો.
 જે આ યત્ને વહેશે રે, તેને પ્રભુ સહાય થશે,
 દેવસરખા સર્વે રે, ધન્ય ધન્ય ઉચ્ચરશે.
 જુએ પૂર્વે ઋષિએ રે, એવાં ધન આચરીયાં,
 જમદગ્નિ દધિયિ રે, સાધી ભવથી તરીયા.
 માગે શરીર તો આપે રે, તથાપિ ન ક્રોધ કરે,
 વળી આશિષ્સાથે રે, પ્રસન્નતા ઊરમાં ધરે.
 યવું ઇશ્વર તેણે રે, (એ) અનુભવમાં મૂકવું,
 ભવે ખીજાએ તો રે, દ્વેષપૂર્વે પચવું.
 નથી આ વિષ્ણુ ખીજા રે, કલા સુખ મેળવવા,
 ગ્રહેશે તેહ પામશે રે, ખીજા ચાખે દુઃખ કડવાં.

યત્નશીલ થયાવિના વાતો કરવાથી જ્ઞાન પ્રકટતું નથી.

૫૬ ૨૫ (નથી પ્રેમ નીપજતો કાંઈ વાટે કે ઘાટે) એ લય.

નથી જ્ઞાન પ્રકટતું, કાંઈ વાતો કરેથી,

નથી દુઃખ આ મટતું, 'અહંબ્રહ્મ' ઉચ્ચરેથી.

જ્ઞાનતણી વાતો કરનારા, વિશ્વે દીક્ષા અપાર જો,

પણ તે સહિનાં અંતર જોતાં, દીક્ષે દુઃખઆગાર જો,

રક્ષા કરે કલેશનાં રોદ્ધાં, જોડી આપતિનાં જોદ્ધાં,

થઈ રે' લયશોકનાં રમકડાં;

જ્ઞાન૦

નિભયતાના પૂર્ણાનંદે, જ્ઞાની રહેતો મરત જો,

લયચિંતાદિ લેશ ન ભાસે, સમાન ઉદયને અસ્ત જો,

જનિમૃતિ લયને તુચ્છ લહેતો, આધિઆધિપર (તેના) વિજ્યા

કરતો,

જ્ઞાનિ, પ્રેમથી અંતર ભરતો;

જ્ઞાન૦

પ્રભુ જે કરતા સર્વ યોગ તે, માને નિશ્ચય મન જો,

વ્યવહારે અનુચિત થાતું પણ, તેને ઊર નહિ અન્ય જો,

જેને ઊરમાં આવું થાતું, તેલું અંતર જ્ઞાની ગણાતું,

ખીમતું તો વ્યર્થ મનાતું;

જ્ઞાન૦

શાસ્ત્રસદ્ગુરવચન શુણીને, તેવો કરે આચાર જો,

વૃત્તિઉપર અંકુશ રાખી, સેવે શુદ્ધ વ્યવહાર જો,

ક્રમથી જ્ઞાનપ્રમથીએ ચડે, અંતર ધ્રુવ નિરંતર રહેતો,

અતે યથાર્થ જ્ઞાનીમાં લગતો,

જ્ઞાન૦

નરહરિપ્રભુના અનુગ્રહથી, આ વિધ જે જ્ઞાને ધાયજો,

અદ્ય કાળમાં નિસ્સંશય તે, યથાર્થ જ્ઞાની થાયજો,

થાવું તો તો સાચા જ્ઞાની, આડંબર ધરી થવું ન માની,

(આવું) જ્ઞાન મેળવે યદ્ય પ્રભુધ્યાની,

જ્ઞાન૦

જ્ઞાનને માર્ગે વિરલા પુરુષો જ વહે છે.

૫૬ ૨૬. (મન માધાના કરનારા રે, એ લય)

એ તો જ્ઞાનના માર્ગે ન્યારા રે, જીવ વિજ્યા શું સાધિ નિચારા,

ક્યાં રિપ ક્યાં પિયુષધારા રે, ગ્રહે અજ શું પુરિયે પચનારા ?

વર્ણદમ્જથી માર્ગે નીકળેલા, કાંકરા જે વિચ્છનારા,

સાચા દીરા મોની ક્યાંથી તે જાણે, ધૂળના જે ધાનારા રે—

જાવું ઉત્તરે ભરે પગલાં દક્ષિણમાં, ક્યાંથી તે પહોંચશે સવારા,
લેવા સીતાદળ, લીજોષ્ઠ ચક્ષુતાં, મુગ જન તો હસનારા રે—
શાસ્ત્રો વાંચી મોટી વાતો કરે તે તો, જ્ઞાની નહિ જનનારા,
શેઠનું દ્રવ્ય મૂકી ખાંધે કરે તેને, ધનપતિ કોણ કહેનારા રે—
આમથી તેમથી ધૂતી લાવીને, એકદુન વિત્ત કરનારા,
શાખ શી બળ્લરમાં તેવા શહેની, (એનો) કારાગૃહે વસનારા રે—
આના તેના કરી દેવા, ઉધાર કરે, (જેના) ગૃહમાં હાંડલાં લડનારા,
તેવાને દ્રવ્ય દે કંઈ પેઢીથી, મૂખ ગણાય ધીરનારા રે,—
કલેશ, ભય, દુઃખ, જન્મમૃત્યુની ભીંતથી, રાત્રિદિવસ ધીખનારા,
જ્ઞાની કહે કોણ તેવા ગરીબને, જ્ઞાનઝળકારા ન્યારા રે—
સર્વ પ્રકારનાં દુઃખો પડે પણ, શાંતિથી ના ચળનારા,
જ્ઞાનાગ્નિ પ્રકટાવી ભગ્ન કરે સહિ, કલેશકર્મ દુઃખાદિ ભારા રે—
વીકું મોકું કરી જ્યાં ત્યાં દયાઈ, રહે ન જાન ધરનારા,
એની ખુમારી અનુભવી જાણે, જ્ઞાનલિંગી શું જાણનારા રે—
અદ્વ પ્રહર મેવી તત્ત્વવિચારને, દસ્યે નહિ ભ્રમનારા,
પામી શકે જ્ઞાન સાચું સદ્ગુણમાં, નીતિથી આવરનારા રે—
સ્વરૂપજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરતાં પછી તે, તત્ત્વે રહે રમનારા,
નૃદરિપ્રભુથી અલિપ્ત થઇને, જ્ઞાની સ્વરૂપે શમનારા રે—

હૃદયના સ્વાર્મીને હૃદયમાં પધારવા પ્રાર્થના.

પદ ૨૭. (અહા ! નરનાથને, નથી જંપ જુઓ પગવાર.)
હે ઈશ ! પધારજો, મારે મનમંદિરિયે આજ.
મુકુટમણિ મેં આપને રથાધ્યા, સમર્પ્ય મુજ મનનું સામ્રાજ્ય—
આપવડે શોભું હું પૂરો, મનોહર, ચંદ્રવડે જેમ સાંજ—
નેતા રક્ષક આપ જ મારા, યથેચ્છ ચક્ષુઓ (મુજ) મનમતિ ઝાઝ—
આપવડે મુજ અંતર ખીલે, જોઈ જેમ શશિને, સાગરવાજ—
અંતરપ્રીતિ પુરાણની લાગે, ન તો હું રોક ક્યાં આપ મહારાજ—
જન્મી જગમાં આપ જ જાણ્યા, એક મુજ હૃદયીપકનો રાજા—
ખંધાયો હું આપની સાથે, રાખો પ્રભો ! આપની કે મુજ લાજ—
સહિના હૃદયે આપ વિરાજ્યા, નહિ કાં મુજ ઉરમાં જગરાજ—
વિવિધ રથજે કાં નિવસો શ્રીપતિ, સંભાળોને આપનું સ્વારાજ્ય—

જન્મ ધર્યો શા કારણુઅર્થે, થયાં નહિ દર્શન કદી આપનાં જ—
 ભવે પ્રભા વિસ્તારેા જ્યાં ત્યાં, મધ્ય ગણુજે હૃદયને મારા જ—
 દરિદ્રી આપને સાર્થી રીઝવું, નથી કાંઈ ચરણે ધરવાકામ—
 સત્તા આમિત અર્પુ ચરણે, પહેરાવું મુજ હૃદયનો તાજ—

આશ્રિતનું વિવિધ સમયે રક્ષણ કરનાર ઇષ્ટપ્રતિ ઉપકાર- નિવેદનપૂર્વક પ્રણિપાત.

પદ ૨૮. (શું નિર્મળ જળની તલાવડીમાં, એ લય.)

નિશ્ચિન નિમ્ન આશ્રિતનું પાલન પ્રભુ કરતા ચારે હાથ,
 અનિ વિદ્દ પ્રસંગ જતાં પણ સહજે ઉગારી લેતા નાથ—
 સાચો આશ્રય લીધો જણે, તેને બેટો હો ભરી બાથ,
 આંચ ન ઉની લાવના કદી, છોડે ન કદ્યે સાથ—
 માંગરીઆલકને આપે, ઉગારીયાં જગજાહેર વાત,
 ‘શરણાગત પ્રતિપાત્ર’ (એ) મહિમા, ગાના શાસ્ત્રો ગાય—
 દડકડના તૈયે નાંખીને, સુધન્વા ઉગારીયો સાક્ષાત,
 આપવિના કરી દેણ શકે એ, માનપિના કે ભ્રાત—
 લાક્ષામહથી પાંડવ કાઢ્યા—છે મુક્તિપૂર્વક ભક્તિજ્ઞાન,
 નિર્ભય રથાને પહોંચાડ્યાંતા, એ સધજે વિખ્યાત—
 ખાંડવ વનથી વામુકીને પણ, બચાવી આપું’તું સુખસાન,
 દણુ દેણુ નિમ્ન બાલકને રક્ષા, ખીમને (તે) શું જાન—
 અગત્ય કેવલ છે શ્રદ્ધાની, આપસમીપે ન ખીજ વાત,
 જે જે રાખે આપપ્રતિ (તે) ધમને પણ કરતા મ્હાન—
 આપ રક્ષવા તપર નિચે, જેમ બાલકપ્રતિ રાણા તાન,
 આશ્રય લે નહિ છે ધિક્ તેને, તે નહિ માનવ જાત—
 સમતાશ્રય છે આપ સમર્થનો, અમ રક્ષણી શ્રી પંચાન,
 નૃસિંહબાલક, અમ્મ શું કરશે, જોનાં થાય વિધાન—
 પ્રભુઆશ્રિત બાલકને હાનિ, કરતા તેનો યાનો ધાન,
 જાણી નિશ્ચય મસ્ત વિચરીએ, ચિર ધરી પ્રભુપ્રસાદ—
 અડગ થની શ્રદ્ધા તોએ, પણ, સંભાળી લો હો દિનરાત,
 આપ સમર્થવિના રાંધાંની, શી ગનિ બુંદી થાન—

એ અમાપ ઉપકાર લહોને, આર્દ્રહૃદય કરીએ પ્રશ્નિપાન,
નરહરિ રક્ષણુ અધિકુ' કરશેા, રહી આગળપથાત—

મનપતંગને મૂર્ચાકાગમાં ઉડાવવા ઉત્તરાયણનિમિત્ત
શ્રીદૃષ્ટાંતિ અભ્યર્ચના.

પદ ૨૬. (પદ્મણી નિરખી એ, મોરહની હૃદમાંથી, એ લય)

ગગનમાં ઉડાવજે એ, મુજ પતંગને પ્રભુ આજ,
આમ તેમ અથડાતો અનિશય, ગોથાં ખાતો રી,
અહીં પડશે શું અહીં પડશે, તેઅર્થ મુંઝાતો મી,
રિધર ન રહે ક્ષણુ એક સીધા, અનિશય ડોલાં ખાય,
ગગને મોકલના ચહું ત્યાં, પૃથ્વીપર પડાય—
વળી લય લાગે ગ્જે ભરાશે, વૃક્ષની ડાળે મી,
કદી ભરાઈ પરપર સૂગે, (તો) મુજ શું ચાલે મી,
રજે હાથથી તૂટગે, લાગે ભીતિ એમ,
ગાઠ થકી ધૂટી ગયો, તો પત્રી કરવું કેમ—
હાથમાહિથી સરી જશે શુ, એમ વળી થતુ રી,
નાંખી ઉપર જોય રજે, કોઈ ખેન્ની ભેતું મી,
કદી તેઉપર કોઈ પડી, કરવા આવે પેચ,
કદાપિ કોઈ દાંઘ નાંખીને, કરગે ખેચાખેચ—
કૃતિદોરી આમળા પડી લીધી થઇ ગઇ રી,
એનાથી મનપતંગ ગગને, જવો કદી નહિ મી,
એ દોરીપર જો ફરે, પુનઃ આપનો હાથ,
ખજ અતિ પામી પહોંચશે, નિશ્ચય ગગનની સાથ—
એવું જોર દો દોરવિષે, નહિ કાપી શકે કો મી,
તૂટે નહિ કે ધૂટે નહિ કે ભરાય ગ્જળ કો રી,
ચેચ દરે કો નાખતા, જોવો ઉપર અનેક,
તે સઘળાને કાપીને, સત્તર પહોંચે છેક—
બ્રહ્મરંધ્રે મુજ મનપતંગને, સઘ ઉડાવો રી,
અજાય કરી, બહું છેદીબેદીને, ઠેઠ ચડાવો રી,
પીડી શકે જ્યાં કો નહિ, પહોંચે ન કોણું જોર,
તે સ્થળ સત્તર મૂકજે, આજ પ્રભાતને પહોર—

એ જ માયણું ઉત્તરાયણે, આપ સમીપે રી,
 શુભ સમયે એ દાન આપજો, મૃદરિ મુજને રી,
 જેથી સુખમાં વિરમું, જેમાં સમાપ સર્વ,
 તેવું પદ દો આજ જેથી મુજ, સાર્થક ગણાય પર્વ—

વૃત્તિને સન્માર્ગમાં વાલવા સુવોધ.

પદ ૩૦. (જનમ આ માનવનો એજે આત્મે જાણ છે કે, એ કય.)
 વૃત્તિને તું વાળ સન્માર્ગમાં કે, કિલ્લટ વિચેથી એચી,
 શુક જાણાં હોડીને મિટાવન ખા કે, રૂડી ખાંડ બી લહેચી. મુવ.
 જે આશાથી વિષયમાર્ગમાં, ધાતો તું ધરી પ્રીત,
 દોષિ ઉપાયે ત્યાં નહિ મળશે, તારું ધાયું દિન કે. કિલ્લટ૦
 તું છડે છે મધુર વારિને, જતો સમુદ્ર માંચ,
 તૂમિ કેમ થવી પછી તારી, તૂપા નહિ છીપાય કે; કિલ્લટ૦
 રાયણુતણી આશાએ ચડતો, લીંબડફેરે જાડ,
 ભૂમિથી નીચે પગ ભરતો, જવાણું હોયે પહાડ કે; કિલ્લટ૦
 વ્યયે પ્રવલ્લ ત્યજને કહું તે, સરળ સુમાર્ગે ચાલ,
 આજ મેગવીશ, (જે) તુજ ડાંપણથી, મેળવતો હોઈશ કાલ કે; કિલ્લટ૦
 નથી વિવિધ સન્માર્ગો જેમાં જતાં પહોંચે કદ,
 એક જ માર્ગે વળનાં મળશે, સહ સુખ દષ્ટાદૃષ્ટ કે; કિલ્લટ૦
 સમગ્ર વિશ્વે થની ક્રિયા જે, તેના કર્તા એક,
 સચરાચર વ્યાપક પરમાત્મા દદ દર એ જ વિવેક કે; કિલ્લટ૦
 જે સિધ્ધિમાં સ્થાપે ઈશ્વર તે, સિધ્ધિતને ગણવી એક,
 કેવેશમુક્તા ના થવું કદાપિ, ગણવું કાંઈ ન નેષ્ટ કે; કિલ્લટ૦
 આ જ માર્ગ છે વિવેકજ્ઞાને, કરવાને સુખ પ્રાપ્ત,
 અધ્યાત્મી જન બીજે જમીને, ચાલ કદી ન સમાપ્ટ કે; કિલ્લટ૦
 વહેગે તે જન પ્રવલ્લ કરીને, જોશે શુભ જ્ઞાનાર્ક,
 મૃદરિઅતુમદથી મેં જાણ્યો, એક જ આ સન્માર્ગ કે; કિલ્લટ૦

હિતમદવસ્તુ અર્પવા શ્રીગુણમતિ અભ્યર્ચના.

પદ ૩૧. (ગુણી સિદ્ધની પ્રભુ આ વાણી કે, એ કય.)

ગુણી વિનનિ પ્રભો ! સિદ્ધ નાણી કે, આપો-હિતનમ પુત્ર પ્રમાણી કે,

અશુભ અને શુભ શું નર જાણું, યાયું શુભના દાતા જાણી રે;—
 પૂર્વે નિજમતિ ડા'પણે, જર માગ્યા ઈષ્ણિત,
 અંતે દુઃખરૂપ નીવડ્યા, રહ્યા યહ વિપરીત.
 મુજ મતિ ન અધારે વેચાણી રે, કઈં ઈચ્છા ન તેથી ફલાણી રે;—
 કીડ પશુથી ઉચ્ચ પણુ, આખર અંતે જીવ,
 જડ અબુદ્ધ શું જાણતો, શેમાં યાવું સિવ;
 ગણે અરીણુ સુખરૂપ બધાણી રે, (પણુ) કરે બીજને તે પ્રાણુદાનિ રે;—
 સર્વોત્તમ જે માનના, જમના સઘળા લોક,
 પણ તે હિતપ્રદ હોય ના, (તો) દેશો ના પુણ્યપ્રલોક.
 જેમાં ઉન્નતિ મારી સમાણી રે, તેવું દેજે જાણી દીન પ્રાણી રે;—
 જગના બુદ્ધિમાન છે, ગાને પદાર્થ તુચ્છ,
 પણ શુભ મુજ તેમાં રહ્યું, લઈશ ગણી તે ઉચ્ચ,
 દેવા કરશે ન તે આનાકાની રે, તેને માનીશ મારી કમાણી રે;—
 પ્રેમવડે પ્રભુ આપશે, પથર જેવા પદાર્થ,
 અથવા તેથી નીચ પણ, માનીશ તેને સ્વાર્થ;
 કંઈક બૂધ્યા મતિ જેની સાણી રે, નિજ ડા'પણે પીડ ન હણાણી રે—
 આપતણી આ સૃષ્ટિ જે, વાસ્તવ આપસ્વરૂપ,
 તેમાં કણિકા એક પણ, હોય નહિ દુઃખરૂપ.
 ઉરે નિશ્ચય એ દદ આણી રે, જાણીશ પકવાન્ન દેશો જે ધાણી રે;—
 પૂર્ણ પ્રમેા ! વિશ્વાસ છે, દેશો નહિ કદિ તુચ્છ,
 તો પછી શીદ દુઃખી થવું, ઝઢી અભિમાનનું પુચ્છ,
 મુજ દિતજુદિ તમમાં સમાણી રે, તેથી ઉચ્ચારી નમ્ર આ વાણી રે;—

આશ્વાસન.*

પદ ૩૨. મીનાના મહીનાનો લય.

સુસ ! પત્ર મંગવું તમ આજ, યથો જોદ વાંચનાં,
 યથા ફાણુ એક સર્વ જ સ્નહ, સખ્દો હતા વજના,
 ધાર્યું પ્રથમ. પ્રમંગ અસન્ન, બાલકના સ્નેહથી,
 પણ અંતે નિરપાયે સત્ય, ગણ્યું તે ત્રેહથી;
 ગૃહસ્થાશ્રમમાં મુખ્ય સુખ, ગણાય સુપુત્રનું,
 તેનો લય થતાં જંગાણુ યાવ, સકલ ગૃહસ્થનું;

માતતાતને છે તારનૃત, સુપુત્ર સંસારથી,
 તેથી તેને લડાવે લાડ, પાળી પોપી પ્યારથી;
 માતા તેના સુપુત્રનો નાશ, હૃદય ખિન્ન છે થયું,
 ઉર શોક વ્યથા ને કવેસ, —યતાં મન મગગળ્યું;
 જેનું જોતાં મુખ પ્રસન્ન, સહિ હર્ષ પામતા,
 જેને જોઇ વિચારે અનેક, સદા ઉચ્ચ બાધતા;
 જેનું ભાળી વિશાળ કપાલ, મુદિત સહિ કો યર્ષ,
 કહે ભાગ્યશાળી નરરત્ન, ઉપનયુ નમ્રો મૃદુમહિઃ
 જોઈ સુદૃઢ તેનું સરીર, ગ્રેષ્ઠ સહિ જોડના,
 જગમાંહિ છે થાવો વીર, નિશ્ચય વધ વાધતાં;
 જોઈ બાલનાથું મંદ હાસ્ય, સહિ કો રમાડતા,
 તેનું અમરણ્ય યનાં તો આજ, જનો અથુ પાડના;
 વયે લઘુ પણ ગુણથી પ્રૌઢ, જણાતો તે હતો,
 દૈવદમ્ભથી ક્ષણમાં આજ, યયો હતો ના હતો;
 લખતાં આ આશાસન પત્ર, નથી હસ્ત હાલનો,
 ત્યારે આવે વિચાર કે બાપ, યયો શું ચાલતો;
 સહિએ ધારેલી તે પર આશ, સત્રાળી નિષ્ફળ ગર્ભ,
 એ વિચારનાં વૃત્તિમાંલ, અતિ વિદ્વંસતા યર્ષ;
 દગે એ તે શું ઇષ્ટસંકેત, કે પ્રારબ્ધ બાલનાં,
 જોથી નાની વયે ગયો આજ, મુખે મહાકાલના;
 જૂઠ્યાં પૂર્વતણો જ સંનધ, થયાં દગે નજી પૂરાં,
 તેનું કાર્ય યયેનું સમાપ્ત, (જેથી) સહિને આજ પગ્ધર્પાઃ
 દહિં આશાસન શું બંધુ ! હું તમસરખા સ્તાનીને,
 જોઈ પ્રભુઅનુમદથી સમાપ્ત, ગણે લાલહાનિને;
 તોય તમપ્રતિ રોહનો બાપ, કદાવે હિદ્માર આ,
 તેને કિતકર મચુરો મિત્ર ! દુઃખોને નિવારતા;
 રધું અજ્ઞાન કિમિત્તમાત્ર, ત્યાંગી હર્ષગોક છે,
 એમ જ નમ્રી (આ) વિવેકવચન, લખના ધાર્યા મોગ્ય છે;
 હોય ધૈર્ય અનુપમ તોય, આવા સમયે વહી જવું,
 સિરે કટ્ટનો પડનાં પ્રકાર, ન જાન તેનું થવું;
 દેવું આવા સમયમાં ધૈર્ય, (એ) સ્વધર્મ સીકારીને,
 પા લખના કયો આરંભ, ઉરે ધૈર્ય ધારીને;
 આગમાપાત્રી છે જ સ્વરૂપ, સંસારનું મૂલ્યથી,

તમને કાંઈ તે અજ્ઞાન; રહ્યું નથી જૂઠ્ઠી;
 ઉત્પત્તિ સ્થિતિ અતે નાશ, એ ક્રમ છે સ્થિતિજો,
 પ્રાણિમાત્રમાં એ છે પ્રસિદ્ધ, તેને ન નુનન ગણો;
 કાણુ સાચો જ્ઞાની કાણુ—દંબી વેપ ધારતો,
 તેની અત્ર પરીક્ષા યાપ, નિર્ણય તેનો અટ થતો;
 બેદમાત્ર ગણાય છે એ જ, (કે) સ્વેચ્છા મૃત્યુ જ્ઞાનીને,
 પરાધીન અને પરતંત્ર—પણે અજ્ઞાનીને;
 જ્ઞાની જન જીવે કાણુ એક, કે યુગ પણ જીવતા,
 (અને) યમ ધારે તે સમયે હાય, પાસે જાધિ જીવના;
 ખરી જ્ઞાનઅવસ્થા છે એ જ, દુર્જય કાલ જીતવો,
 મુખ્ય લક્ષણુ એ છે ભાઈ! જેથી જ્ઞાની પ્રીતવો;
 જાણો જગત્થી એક તો દિન, જવાનું જરૂર છે,
 નથી ગિર એ તો રહેનાર, પ્રવાહનું પૂર છે;
 અર્વ દુઃખશિંગેભળી એક, મૃત્યુવશ છે થવું,
 માત્ર મૃત્યુનો થાતાં વિચાર, દે દુઃખ તે અવનવું.
 કાણુ પણ ક્યેં મૃત્યુવિચાર, જનો નિર્મળ થતા,
 જો કે જોના નથી કાંઈ કાળ, વા પાસ ન ભાગતા;
 તોએ ધરધરના ગુણી નામ, કાળનું આગીઓ,
 તેથી તેને જ એક અજન્મ, ધણાએ પ્રમાણીયો;
 જગમાંહિ જો હોયે દુઃખ, (તો) દારણુ તે એક છે,
 તેવિણુ ખીજાં સદિ દુઃખ, ન આવાં છેક છે;
 તેથી કર્તવ્ય સર્વનાં જો જ, કાં તો મૃત્યુ જીતવું,
 વા તો તેથી થતા હર્ષશોક-રહિત થતાં શીખવું;
 ક્યેં તેવો ન યત્ન તો જન્મ, વૃથા ધર્યો જાણવો,
 તુટી જન્મમૃત્યુની ન હેડ, આનંદ શો માણવો;
 થાવું કાર્પ કલિન આ સિદ્ધ, તથાપિ ન હારવું,
 પ્રભુઅનુગ્રહથી તે યત્ન,—કરીને (મૃત્યુ) વિદારવું;
 જોહ તે નહિ કરવા સમર્થ, વ્યર્થ અવતાર છે,
 કાં જે તેને દુઃખના માર,—નો ભાર અપાર છે,
 માત્ર મૃત્યુ થવું જ્યાં સિદ્ધ, સધળું મળ્યું જાણવું,
 તેવિણુ અન્ય પામેલું સર્વ, નકામું પ્રમાણવું;
 અત્ર કરવો આનો વિસ્તાર, બહુ ચોગ્ય છે નહિ,

તેથી પૂર્ણ કરણુ પત્ર, ઉભયનુ શુભ ચડી,
જેહ પ્રાપ્ત થયો તે પ્રસંગ અડગપણે ગાગરો,
નિજ ધેર તથા ગમગી જ્ઞાન, જનિઓને વાગરો,
મન દરધડી ધારે જે, સ્વાભાવિક એક છે,
પણ આણીને હિરમા વિવેક, વિતાવગો તેદને,
થયુ નિશ્ચય હિ દલ્યાણુ, તમારા મુખનુ,
નમ મરખા પામી પિતામાન, સાર્થક દેહુ દેહનુ.

તમજેના પ્રભુકૃપાપાન,—તાપ સતાન ચઇ,
તેણે ઉદાર્યુ છે નિજ તન, અદિ અવતાર લઈ,
તેનુ સ્મરણુ કરી પ્રિય ભાઇ ! ત્યા દુખી ના થયો,
જાણી આટલો તેણુ સંજમ, મુશાતિ પામગો,
ભાગ મોગે ત્યો છે અન, જાનીઅજાનીનો,
અજાની (તો) દુખે જ પીલાય, જાનીને અર્થ ન જાનીનો
જે જે શુભ્યા, ભણા સચાજ, અન (તેનો) ઉપયોગ છે,
ગમરી તેદને તજવો ગોખ, એ તમને ચોગ્ય છે,
વીધો સદચરદાતા જે બોધ, ગમજીમા તે આણુજી,
સ્મરી દટનચનને આજ, સધગી ચોગ્ય જાણુજી,
આ યુ હોય અનભનજાન તેને પણ સભારગો,
જે તે યત્ન કરીને પ્રિય ! નિસ આ વિસારશે,
અનવત્ ગણી પૂર્વ અનદાર, દુખદ મોહ ત્યાગગો,
આણી સદિગાર વિવેક, પ્રભુમા અનુરાગગો,
જગ સધગી દેહુ દુખગપ, ત્યા કયા મુખ દેખવુ,
તેથી નશ્વર જમને મુદ્ર, વિવેકજી લેખવુ,
માયાકેરો વિચિત્ર સ્વભાન, અજાણ્યો ન આપને,
તેથી રહેશે રહિત હર્ષશોક, જાણી ઇજ્જનપને,
જગ જાણીએ આ પણ થાય, ઇષ્ટેઆથી બધુ,
કેમ ચોગ્ય અચોગ્ય ગણાય, ભામે વાકુ કે સીધુ,
ઇષ્ટ કરતા હશે તે ચોગ્ય, ધર્યો એ નિશ્ચય તો,
પણી થાય તે ગણવુ ઇષ્ટ, માર્ગ ન જીજ્ઞે ભાસતો,
આધુ ઇષ્ટે હવુ જે રત્ન, પાછુ તેમણે લીધુ,
નથી અપાંયુ અચોગ્ય હાય, થયુ એમા શુ ઉધુ
જે જે કરતા સદચરચાય, તે એમને કાજ છે,

એવું જાણ્યું જો ઉરમાંથી, ના રોપસો દેહને;
 દેહને આશ્વાસન ને ધૈર્ય—ની માતને,
 કહેજો પૂર્ણ રોહિ વચન, વિસારવા વાતને;
 ઇંદ્રકરણીથી હૃદયન પ્રાપ્ત, તેથી નથી લય કંઈ,
 આવે આગંતુક આવેશ, દબાવશે જ્ઞાન મદી;
 અન્ય જે જે સંબંધીઓ હોય, તેને શાંતિ આપજો,
 કહી પ્રીતિવદે મુવચન, ભક્તિમય જાપજો;
 ક્યેં વ્યર્થ હવે શોક કયેશ, ન મળવું છે રથું,
 થાવું ઈશ્વરે ધાર્યું તેહ, નિશ્ચય એ તો છે થયું;
 મારે મિત્ર ! ત્યજ જ્ઞાનિ સર્વ, પ્રસન્નતા ધારજો,
 લાગે વિયોગજન્ય જે દુઃખ, કેમથી વિસારજો;
 ફરી ફરી કહું છું પ્રિય ભાઈ ! સહ શોક છોડશો,
 થઈ અંતરથી મુરિધર, પ્રભુમાં શ્રદ્ધા જોડશો;
 નાંખી કરણાકટાક્ષ અપાર, તમારા ઉભયપ્રતિ,
 ઇષ્ટ અર્પે પ્રથમ ઉત્સાહ, થાય જેથી ઉન્નતિ;
 સર્વ કયેશ વ્યથા થજો નષ્ટ પ્રજુકરણાધરી,
 સઘ સાધી યોગક્ષેમ, કરો સર્વને સુખી;
 છે સધળું આ તમને જ્ઞાત, નથી જાણવું રથું.
 (તોચે) તમપ્રતિના રોહિ સર્વ, વિસ્તારે લખાઈ ગયું;
 લખી પત્ર મુખદ હે મુત ! સહિને સતોષજો,
 આજ દાખવી આપવું શૈર્ષ, સહિને પોષજો;
 સાચી શાંતિ પ્રકટાવી સઘ, સકલ શોક વિસ્મરો,
 પ્રભુ અનુપમ ધૈર્ય ઉત્સાહ, ઉભય હૃદયે ભરો;
 શાંતિ શાંતિ અનુભવો વીર ! ભજ દેવેન્દ્રને,
 હરજો આવી સવેળા બ્રાત ! પદે ઉપેન્દ્રને

કર્તૃત્વાભિમાન વિલાવી રૂપથી અભિજ્ઞતા અનુભવનાર દૃષ્ટિના
 ઉદગાર.

પદ ૩૩. (આજે ■ દિન આ મુજ, એ લય.)

આજે કર્તૃત્વાવધિ પામ્યો, કર્તૃત્વાભિમાન વિલાવી;
 દુઃખનું મૂલ જે ઉદય અહનો, શુદ્ધિવૃત્તિ તેહ વિલાવી,—
 ભૂતમાત્રમાં અચ્યુત નીરખી, બેદલાવના સમૂહ શમાવી;—

પ્રકટે વિધવિધ વ્યતિકર જગમાં; હરિના વિલાસરૂપે હર લાવી;
 આત્માને પરમાત્મા જાણ્યો, જીવપણું સ્વરૂપે પ્રસરાવી;—
 કર્તાપદથી અલગ કરી, મતિ, અક્રિય-પદમાં સઘ છુપાવી;—
 ક્રિયા અને કરવાપણું સઘળું, નિજસ્વરૂપે સર્વાંશે ગુમાવી;—
 નિષ્ક્રિય સ્વરૂપે શમતાં ન જાણું, કાણુ ક્રિયા ને કાણે કરાવી;—
 પૃથક્પણું મુજ ઇષ્ટથી ત્યાગી, ઇષ્ટની સત્તા સઘમાં રજુરાવી;—
 ઇષ્ટ જ મારા આલક પાલક, સત્તામાત્ર ઇષ્ટે વિલસાવી;—
 યન્ત્રરૂપે પણ મુજને ન અતુલવું, ઇષ્ટ જ સઘળું (એ)મતિમાં દઢાવી;—
 નરહરિ કર્તા, નરહરિ ભોક્તા, નિશ્ચય એ જ હૃદય પ્રેકટાવી;—

નૂતન વર્ષનિમિત્ત અભ્યર્ચના.

૫૬ ૩૪. (હે સદગુરો ! કરણુ કરી, એ લખ.)

હે ઇશ ! તવ પદ નોખીએ, દો આજ ઇષ્ટિસતાર્થ,
 કૃત્યકૃત્ય થઈએ જે થકો, કરી સિદ્ધ સ્વાર્થપરાર્થ;—
 યાચકતાણું યાચકપણું, જે દાનથી અજપાપ,
 તે જ્ઞાનદાન દયાનિધે ! દો જેથી દારિદ્ર્ય જાપ;—
 પ્રભુ કૃતિ રીતિ નીતિપ્રતિ, ના ન્યાયશો હે નાથ !
 યસસપણું રમરી પીઠપર, સ્થાપો વરદ નિજ હાથ;—
 નીતિ કૃતિ શુભ હોન તો, પ્રભુ આપ સઘળું દેન,
 વિશ્વસત્કૃતિ પ્રભુ યાચીએ, દો માત્ર આણી હેત;—
 સાચા પ્રભુ જો આપ હો, સાચા અમે નિજ દાસ,
 પ્રભુ સાચું દેવા ધારતા તો, આપજો વિશ્વ ત્રાસ;—
 વિશ્વાસ છે દઢ આપનો, કરશે નહિં નિર્મુખ,
 સત્વર દીયો એ યાચનાં, હિલા પ્રભુ સંમુખ;—
 અમ પ્રેમ તવપદમાં રહો, અમ શિરઉપર તવ પ્રેમ,
 એ હિસય પ્રેમવડે થવું અમ, સઘ યોગસ્રેમ;—
 કાણુ પણ ન વિસરતા વિભો, વિસારશો ના નાથ !
 નિજરૂપ પૂણું કર્યામુખી, કાણુ પણ ન ત્યજશો સાથ;—
 પ્રભુ યોગ, ભક્તિ, જ્ઞાનમાં, હિઠ્ઠ દો હિઠ્ઠ,
 ઉપેન્દ્ર નિજપદ લખાવી, સાર્થક કરે આ વર્ષ;—

ઇષ્ટપર દૃઢ શ્રદ્ધા રાखनारना योगक्षेमનું વહન

ઇષ્ટ કરે છે જ.

૫૬ ૩૫: કારી.

નૃસિંહપદે નામું રે, સાચો મારો આશ્રય એ,
 નથી એથી કાંઈ છાનું રે, જમાવિધાર જાણે છે;
 કેા મારા સંજોધીઆને, શો મારો વ્યવહાર,
 કાણુ ધીરે હું કાને ધીરું, શો ચક્ષુ કારભાર,
 સધળું તેને કાને રે, નામું હું તો વારેવારે;—
 શો વ્યાપાર ચક્ષુ ને, શું થાપણુ છે મુજ પાસ,
 શી મુડીપર સધળું નીમે આ, કાને ન આવે ક્યાસ,
 ખાસ એક જાણે રે, મારી આંડીધુંડીમાંહે;—
 કાનું દેવું રાખું છું હું, કાપામે લઈ વ્યાજ,
 કાણુ પેઢીમાં હું બધાણો, કાણુ કરે કામકાજ,
 શા વ્યાપારો એકું રે, રજરજ જાણે તે;—
 છે પોતું કે સબ્બર તે પણ, જાણે છે જગદીશ,
 કેા આસામી મુજ સાથે છે, શા ઉપર દિનનિશ,
 કાહું છું હું તે તો રે, સર્વ ઉરે નાણે છે;—
 કાના બળથી હું ઝુઝું છું, કાની મુજને હામ,
 તે જાણું છું હું કે કેવળ, શેક માટે શ્રીરામ,
 તેના મને યોથો રે, સધળું એ જ ચક્ષવે છે,—
 કાઈ કેમ કરવું ને કેવું, —નામું રાખવું તેહ,
 કાળો અક્ષર હું ના જાણું, મારે માથે જેહ,
 કાતા સકિના એ તો રે, ચિંતા હવે શી મારે;—
 યામું મારા શેફળ તમને, નિલાવળે આપેર,
 આપને નામે મહાલું હું તો, મુજ ઉર લીલાલ્હેર,
 ભાર છે ઉતાર્યો રે, આપતણા શુભ ચરણે,—
 ‘કર્તુમકર્તુ’ આપ છે મારા, પેઢીના આધાર,
 હું તો શું પણ જે તમસાથે, કરતાં ત્રિવિધ વ્યાપાર,
 પાર બેસે તેના રે, દેવાળું તેને સ્વપ્ને નાવે;—
 જે જે મુજ પેઢીમાં આવે, જાંધે મુજથી સજ્જધ,

સધનું સ્પષ્ટપણે તે જોશે, હોશે જન્મથી અધ,
નિશ્ચય એ તો માગે રે, ઉપેન્દ્ર પ્રભુ સઘિને તાગે;—

દૃષ્ટિનિમિત્ત અભ્યર્ચના.

પદ ૩૬. ધનાશ્રી,

દો વૃષ્ટિ દેવેશ ! દેશને, દો વૃષ્ટિ દેવેશ !
જલવિષ્ણુ સૃષ્ટિ દુ ખી થતી બહુ, દુર્લભિ^૧જ વિશેષ,—
રક પ્રજા ક્યાં ખોલે હૃદયો, આપવિના નિશ્વેશ !—
રક્ષણુધર્મ વિસારી ભક્ષણુ, કરે પ્રજાનું નૃપેશ,—
એવા દુર્ધટ સમયે આપ જ, રક્ષક છો સર્વેશ;—
ધાન્યવિના કદી છૂટે કોષક, જલવિષ્ણુ ટકે ન લેશ;—
થઈ બૂમી કસરહિત વિનાજલ, શુષ્ક જેમ મરુદેશ;—
શું સાધનથી ટકશે પ્રાણી, ઉભય રક્ષાં જ્યાં ન રોષ,—
જલહોલી કરી ધાન્ય ઉગાડો, છૂટે ગાય ન ભેંસ,—
પ્રજાપતીશતા દોષ ન જોઈ, રંક જુઓ જીવેશ,—
દશ્ય અધર્મથી બચતા ન ત્યાં તે,—શું પજવો કરણેશ;—
આશ્રય આપતણો લીધો લહી, ઈપ્સિત દો છો હમેશ,—
કમોટી કરશે ના પ્રભુ હાવે, નહિ રહે મુખે ઉજ્જેશ,—
આપ અનુગ્રહતોષ^૨ સીંચીને, ટાળો તાપ ને ક્યેશ,—
તૂટે ત્યાંલગી તાણો નાથ ! ન, ધડે દયા જ સુખેશ,—
અંનપાંત્રી ! આ સમયે તો, વૃષ્ટિથી શું વિશેષ ?—

સદ્ગુરુશરણ ઇ જ જીવિને વાસ્તવ નિર્ભયતા અર્પનાર છે.

પદ ૩૭. (મારે હૃદયે જોઈ જગત્રાય, એ લય)

જાઓ ગુરુએ માગે હસ્ત, હું નિર્ભય જગમાં વિચર^૩ હાવે તો,
હોયે મૃત્યુ પ્રાપ્તે તો, ના ડર સામે આવે તો,—
લૌકિક નૃપતિકેશ આશ્રિતજન પણ નિર્ભય રહેતા,
ગુરુ લહી શિરપર, રહું મસ્ત,—
ગુરુસમ નિશ્વે બીજી, કોઈના બચવત્તમ સત્તા,
મહાજનથી જે સદા શસ્ત^૪,—
જેની સત્તામાં રહ્યા, સૂર્ય ચંદ્રાદિ ગોવંદા,
યોગિમુનિમંડવ સમસ્ત,—

હું ન ડગાવ્યો ડગું, કોથી કદી આ લવરણુમાં,
અરિમાત્ર મુજથી રહે ત્રસ્ત;—
શિખતાપહારક એવા, એક જ ગુરુ આ જગમાં કહાવે,
જેહ છેદે શિખલાવિ વ્યસ્ત^૧;—
નરહરિ ધીંગો ધણી, મગતાં ઉદય હું પામ્યો,
એવો ન કદાપિ મુજ અસ્ત;—

યાચના.

* પદ ૩૮ ગરખી.

હે દીનખંધો ! ક્યાં લગી આમ રીજાવશે.
તાવ્યે પ્રિય જનોને મુખ શું યામ જો ?
કોણ કુડીત સશક્ત પિના નિજ પુત્રનાં,
ઉદયદ્રાવક દુઃખો જોઈ હરખાય જો;—
દુઃખતણા આરંભે જાણું આ જાણું,
થતું હશે કે ઉન્નતિકાજે પ્રાપ્ત જો;—
અદ્ય સમયમાં વાસ્તવ ઉન્નતિ સાધીને,
દુઃખપ્રતીતિ યાશે સઘ સમાપ્ત જો;—
પ્રાપ્ત થયેલું દુઃખ તે તો જાણું રથું,
પણ તેમાં તો ઉલટું વધતું જાય જો;—
એ તે ઉન્નતિ કેવી નાથ ! સધાવશે,
જાણું ઉપર ને પગલાં નીચે લરાય જો;—
આપ સમર્થતણા હિતકર સંકેતને,—
ઉદ્દેશીને દેતા હશે સહિ દુઃખ જો;—
ધણું થયું હાવે એ રમત પતાવીને,
પ્રસન્ન કરજો ત્રસ્ત જનોનાં મુખ જો;—
એવો શું છે નિયમ આપનો હે વિશે !
દુઃખ દીધાવિણ ઉન્નતિ કદી ન સધાય જો ?—
કેમ કરી ઉન્નતિ યાશે તે માનણું,
જેના આરંભે જ રહી દુઃખલાલ જો;—
'કદુ ઓપધ જેમ પીવાથી ગુણ આપણું,
તદ્વત્ દુઃખની પાછળ મુખનો અંશ જો,'—

એમ કહેશો પણ તે મતિ નથી માનતી,
 મૂપક પુકે જેમ મારીને દંશ જો;—
 લોકિકમાં પણ મોટાજન આશ્રિતને;
 દુ.ખ દીધાનિહુ આપે સુખ અધિક જો,—
 મોટાથી પણ મોટા એવા આપ હો,
 હાર્યા હાવે માગી માગી બીખજો;—
 'વિશ્વપતિની આથ રહી છે એમને,'
 એમ કહીને સહિ જન કરતા હાસ્ય જો;—
 કેમ કરી તે સાંખી રાકીએ હે પિતા !
 જગમાં ગણુપય પિદ્ધ અમારું દાસ્ય જો;—
 આશ્રિતની લગ્ન જાશે એ કારણે,
 વહારે ચઢીને વિદારજો આ દુ.ખ જો;—
 હર મિથે પણ હાવે ઈપ્સિત આપજો,
 ઉંચા કર કરી રહીએ નિગસ-મુખ જો;—
 દુ.ખની સાથે તે સહેવા સામર્થ્યને,
 આપે દેવું પડશે એ નિશ્ચય જો,—
 તો તે એ દેવા કરતાં કાં અવપમાં,
 એક સુખને દો ના ગણીને રંક જો.—
 આશ્રિત લહે દુ.ખ, અન્ય જીવે સુખ માણતા,
 એ પણ કેવો વિપરીત ભામે ન્યાયજો,—
 ધરના પાળક ખાવા શંકાં મારતાં,
 ગોળ ધીવડે તૃપ્ત ગહે ઉપાધ્યાયજો,—
 એવું તે ૩૯૯ રક્ષણ પ્રભુ આપનું,
 જેમાં દુઃખો અમર થઈ રહે શેર જો,—
 શુ પ્રભુ ! આપ અસાવધ, કે તમ રાખ્ય
 સદા સર્વદા રહે આપું અધિર જો;—
 જો નિજ આશ્રિતનાં દુઃખોને છેલ્લા,
 હોય નહિ નિજ કરમાં કદી સામર્થ્ય જો,—
 શાદ મોટમ ધારીને સિથે વિરાજતા,
 જાણીશું પ્રભુનો આશ્રય છે વ્યર્થ જો;—
 નિજ આશ્રિત કરીને રાખો તે પછી,
 દુઃખસમયે વહેતા મુકા માંખાપ જો;—
 એ તે નિયમ કહેને ચોખ્ય ગણાય શું ?

શરણાગતને તરછોડ્યે શો લાભ જો;—
 દુઃખની જ્વાળામાં બળતાં પ્રભુ ! જોડતા,
 રખે આશુતા ઓછું બદાવા નાથ ! જો;
 તમ આગળ રડીને નિજ હૃદયો જોડીયે,
 અમ અપંગને આપતણો છે સાથ જો;—
 લડીએ વડીએ ને વળી પાછા લાડીએ,
 આપસમીપે, એ તો આશુ જાય જો;
 રોપ ધર્યે અમપર તમને નહિ પાસવે,
 ડાંગે માયાં પાણી ન છુદાં યાવ જો;—
 સહન કર્યાંમાં પણ બાકી રાખી નથી,
 હવે કેટલું સહન કરો પ્રભુ ! યાવ જો;
 અર્થ ઉતારી ક્ષાર પાવકા કારણ—
 મારે તે પણ આથી તુચ્છ લદાય જો;—
 દુઃખ, તે સહનારા, તે સહન કરાવનાર,
 એ સઘળું નથી તમ સત્તાથી લિન્ન જો;
 તો પણ મિથ્યા ભેદ ધરીને જોડીએ,
 હવે કૃપા કરો મુખ દાખો અવિચિન્ન જો;—
 અધિક સલાથી અધિક દુઃખને આપવું,
 એ કંઈ ન્યાયી નાથ ! ગણાય ન ન્યાય જો;
 સીધા ચાલે બળદ તોય પણ ધોચવી,—
 આર, એ નહિ તમને છાજે જરાય જો;—
 થયું હવે તે તો ‘નથી થાવાનું’ નથી,
 વીતી વાત વિસારી નરહરિરાય જો;
 અંતરની અલિંગાયા સઘળી ખૂરજો,
 (જેમ) આપતણી ને અમારી લાજ રખાય જો,—

યથાર્થ સદ્ગુણ સ્વરૂપ.

પદ ૩૬. (લક્ષિત તો જેને લાવી રે, એ લય.)

સદ્ગુરુ તે તો સાચા રે, જે જીવને શિવરૂપ કરે,
 એ વિષુ તો સઘળા કાચા રે, છો સદ્ગુરુ નામ ધરે.
 શિષ્યતણું ધન દરણુ કરે, વળી સેવા કરાવે અપાર;
 સ્ત્રીગૃહને ત્યજવાને પ્રયોધિ, એવા ગુરુ હજાર,

જગમા મળી આવે રે, જે વિપયોમાદિ મસ્ત રહે,—
 માયા સદ્ગુરુ તે ન મણાતા, સાચા ગુરુ તો એહ,
 શિષ્યતણો વ્યવહાર પરાધીન, સ્વાર્થ સુધારી જેહ,
 સાચુ જ્ઞાન આપે રે, એના મદે કવચિત્ નજરે,—
 ત્રિવિધ વિપતિ શિષ્યની જોઈ, આપે સખગી ધીર,
 નિર્ભયતાનુ જાન કરાની, તોડે ભયજ છર,
 એના સદ્ગુરુ નિરના રે, જે શિષ્યતણા કપેશ હરે,—
 કહોર વચન કદી જોતે ના, મૃદુ વાક્યે દે જ્ઞાન,
 કોપ ન અતર કદી પ્રકટાવે, કરાવે પ્રેમનુ પાન,
 નયનમાનમા જેના રે, જોધામૃત પૃથ્વી અરે,—
 શિરપર હસ્ત ધરીને ટાંગે, શિષ્યના ત્રિવિધ તાપ,
 દર્શન જેના સમર્થ હણના, સાધક કેરા પાપ,
 શાંતિ અતિ આપે રે, સખીપે જના કો ન ડરે —
 ‘હુ ગુરને આ શિષ્ય જ મારો,’ એવો ન જાણવે ભાવ,
 બેદપણ એ સખન નિયારી, દાખવે જ્ઞાનપ્રભાવ,
 પુત્રભાન ગણે રે, નિભામિત શિષ્યપરે,—
 જે જે આરે સખીપે તેનુ, અતર કરે પ્રકુલ,
 આપે સધગુ જ્ઞાન કમે કરી, એના સદ્ગુરુત્વ —
 ચોદ જુનનમા રે, આરે નહિ કોઈ ખરે,—
 શિષ્યતણો અધિમાર વિચારી, વદતા રૂડી વાત,
 શિષ્યતણા દોરો પણ જે ના, કદી જાણવે સાક્ષાત્
 પરોક્ષ રીતે સૂચવે રે, જેથી શિષ્ય દુખે ન રહે,—
 અધમ હાથ સાધક પણ તેને, અધમ ન કદી કહેનાર,
 રીઝવી રમાડી જ્ઞાન પમાડી, હિતમ જે કરનાર,
 એવા ગુર કૃપાળુ રે, પુણ્યશાળી કોઈક વરે,—
 વિરાગકેરી ઉચ્ચ દશાને, એવે નિરતર જેહ,
 સ્વરૂપાકાર સદા નિજ વૃતિ, રાખે નિસદેહ,
 ગ્રહે ગુર એવા રે, સદા તે આ ભવથી તરે,—
 ધર્મતણી જે લકાઈ ન કરતા, મત ના સ્થાપે સ્વતંત્ર,
 વાદ વિવાદ કંઈ ના મિથ્યા, રહે ન કદી પરતંત્ર,
 જ્ઞાનની મસ્તીમા રે, જ્યા ત્યા સદા મુક્ત નિચરે,—
 સાદો સરળ અને સર્વોત્તમ, દે સાધકને જોધ,
 વળી રસપૂર્વક જેહ કરાવે, સ્વરૂપકેરી શોધ,

સન્માર્ગમાં સ્થાપીરે, પ્રકટાવે નિજાત્મ અંતરે;—
 ખોટો યોગ કદી ના સેવે, સેવે ન ઊર અભિમાન,
 વાસ્તવ સ્થિતિ જેની ન કળી શકે, કોઈ જીવ અપ્તાન,
 જેનાં સર્વ વચ્ચનો રે, સાધકના અંતર ઉતરે;—
 પ્રયત્ન નિજ શ્રેયાર્થે સેવે, તેને ગણે ન પ્રિય,
 સાત સમજી ના જ્ઞાન વધારે, તેને ન લહે અપ્રિય,
 એવા પરમ દયાળુ રે, શોધ્યા ન જડે ઘરે ઘરે;—
 સાધકકેરા પ્રયત્નમાંહિ, દીગે સદા ઉત્સાહ,
 નિજ અનુબ્રહ્મદષ્ટિથી પોતી, કહે સદા વાહવાહ,
 દુર્લભ એવા મળવા રે, જે શિષ્યકેડું હિત રમરે;—
 શિષ્યતણો અધિકાર વિચારી, દર્શાવે નિજ જ્ઞાન;
 ક્રમથી સ્થાપી દઈ સન્માર્ગે, આપે દયાનું દાન,
 ઉપેન્દ્ર સદ્ગુરુ એવા રે, સુભાગીને ચડે કરે;—

વિપયોર્થી આવૃત્ત પ્રદેશમાં નિર્ભય સ્થિતિ કરવા

અર્થ હિતવચન.

૫૬ ૪૦. કરાઈ.

વિષયતણા રણમાં વીર ! આવી રે, સુખે સુવા શીદ આશ ધરે રે,
 કોણ સુતું છે આજસુધી ત્યાં, તેના વિચાર તું કાં ન કરે રે;—
 જ્ઞેતો નથી કાં તુજ શિર ટાંપે રે, વિષયો પાંચે અતિ સખજારે,
 ત્યાં તેનું સામ્રાજ્ય પ્રસરીયું, ત્યાં ના ચાલે તારી કળા રે;—
 ત્યાંલગી તુજમાં સામર્થ્ય નાંબું રે, એ સત્ત્વ સંબુખ થવા રે;—
 ત્યાંલગી સાહસ તું ના કરતો, હામ ધરી સંબુખ જવા રે;—
 ભલે તું હોયે મૂળ સ્વરૂપે રે, એ વિષયોકેડો ઉપરી રે,
 પ્રકટ અનુભવ્યું તે સામર્થ્ય ન, ત્યાં લગી તુજ સત્તા ન જખરી રે,—
 વિપયોર્થી કરી કરી ત્યાંસુધી છેડા રે, અજગો થઈને તું ભાગે રે,
 ત્યાંસુધી વિષયો તુજને પજવતાં, કોટિ ઉપાયે ના ચાકે રે;—
 સરળ ને મુગ્ધ ઉપાય જનાવું રે, એ વિષયોનું બળ હણવા રે,
 જેને સિદ્ધ ક્યે તને કોઈ, કારણ રહેશે, ન ચણચણવા રે;—
 વિષયોમાંહિ વિષયપણ્ડ તો રે, પ્રકટ થતું જે સત્તાથી રે,
 તે સત્તા એ વિષયોમાંહિ, નિવસી નિજ વ્યાપકતાથી રે;—
 તેથી વિષયથી દૂર ન ચાલો રે, જો તે પ્રતિ તું ચિત્ત દેશેરે,

તો તે સત્તા વિપયથી રક્ષી, નિર્લયપદમાં લઈ લેશે રે;—
 વિપયતણી સખળી સત્તાને રે, જોઈ ન ક'પી તું રહતો રે,
 અધીન રહ્યા એ વિપયો જોના, તે શરણે રહે તું આડતો રે;—
 વિપયોથી તું દેવ ન ધરતો રે, મિથ્યા હુંપદ મનમાં ધારી રે,
 દૂર તું ધારો તો પણ સુખથી, મુઘા ન દે સપ્થામાં તારી રે;—
 માટે વિપયથી ચીડાતો ના રે, તેને પણ અનુકૂલ જાણીરે,
 તેની મૂળ સત્તામાં ધરજે, આ તુજ વિષ્ણુ મન વાણી રે;—
 તે સત્તા નથી વિપયથી જૂદી રે, માટે શોધજે સંભાળી રે,
 ભાસે એક પણ છે વળી ન્યારી, વિવેકથી લેજે ન્યાળી રે;—
 વિપયોના રણમાં પણ તુજને રે, મુખે મુવાનો માર્ગ કહ્યા રે,
 તે માર્ગે તું નિર્લયતાથી, આવ પ્રભુપદમાંહિ, વલ્લો રે;—
 ઉપેન્દ્રપ્રભુસત્તા જે તુજમાં રે, તે વિપયોમાં પણ વ્યાપી રે,
 તેને સત્યપણે જાણખીને, સદૃજ સમાધિરસ લે આ પી રે;—

સદ્ગુરુશરણ સાધકની કૃતકૃત્યતાના હૃદયાર.

પદ ૪૧. (આ ગગનમંડલમાં અમે ગયાં,—એ લય.)

સદ્ગુરુશરણ અમે થયાં, ભાગ્યાં સધળાં દુઃખ,
 જન્મમરણ દેશ દબ્યા, રહેતાં ગુરુસંમુખ;—
 ટાળી અવિદ્યા કૃપા કરી, ટાળ્યા મોહને કોધ,
 મલિનપણું આ હૃદયનું, ટાળ્યું આખીને જોધ;—
 દ્વૈતપણું પણ છેદીયું, છેલું અજ્ઞાન અજ્ઞાન,
 નિજરૂપમેદના બ્રમતણી, છેદી બ્રાંતિ મહાન;—
 ચિંતા અમારી પરહરી, દીધી સાંતિ અનુપ,
 શોક અને લય ભાગીવા દેવ થઇ ગયો મુપ;—
 દુષ્ટ મમત્વને ફેડીયું, દેડ્યું સધળું તિમિર,
 અસત્ય અહં વિદ્યાવીયું, જલ્પ્યો કાચ ને કીર;—
 અસત્ય શું ને સત્ય શું, તેના દીધો વિવેક,
 સત્યમાં પ્રીતિ સખરતાં, આપ્યો, વિરાગનો ટેક;—
 સર્વ સિદ્ધિપ્રદ મંત્રનું, દીધું ગુરુએ દાન,
 સાધન રૂડાં આપીયાં, તત્ત્વવિચારને ધ્યાન;—
 કમથી તેને સાધનાં, લેતાં ગુરુની સહાય,
 અખંડ સુખને પામીયાં, (જોના) અનુભવ ન લખાય;—

અવિચલ તૃપ્તિમાં દયા, રહ્યું કંઈ ન કર્તવ્ય,
પ્રાપ્તવ્ય સાતવ્યને લઈ, ચીધું જે અનુભવ્ય,—
ગુરુને શિર લહીને ઉરે, માણીએ જે આનંદ,
જ્ઞાનતણી મસતી સદા, તે શું લહે મતિમંદ,—
પૂર્ણ કૃતાર્થ થમાં અપે, ધરતાં સદ્ગુરુ શિંગ,
રમીયે વાસ્તવ સ્વરૂપમાં, ત્રેાડી જીવતજંજીર;—
સદ્ગુરુના ગુણનો કદી, ગણનાં નાંવે પાર,
જાણીએ અંતરમાં અમે; જાણે ન ગુરહોન ગમાર,—
રૂઢા ત્યજી અમે સર્વની, થયા નિર્ભય નિશંક,
ઉપેન્દ્ર સદ્ગુરુશરણમાં, કેવલ રહીએ થઇ રક,—

સાધનમાં વૃત્તિ જોડવા શ્રીફણે અભ્યર્થના.

૫૬ ૪૨. (પ્રેમહિંદોળે પૂરા પ્રેમી હીએ, એ લય)

સાધનમાં પ્રેમો ! મતિ સઘ સ્થાપો,
આલસ્યને અત્રદ્ધા કાપો,—
ધમ્ધુ' બહુ બહુ સાધન સાધવા,
તલસું અતિશય આપને આગધના,
પણ ન જાપી શકું એકચિત્તે જાપો,—
નાભિ જ્રૂટિ ને મૂર્ધ પ્રદેશો,
આપથી મુક્ત જોવા પ્રકટે આવેશો,

(પણ) ધ્યાન ધરી ત્યાં ન મારી શકું જાપો,—
સમસર્વત્ર રહુ આપને ન્યાળી,

(એમ) ધમ્ધુ હુ પણ શકું દસ્ય ન ટાળી,
નિદિધ્યાસનજળ એવું આપો,—
વિશ્વ વિવર્ત છે બહનો આ સહિ,
જાણુ પણ ઉરે અનુભવે ના લહું,
તત્ત્વવિચાર દષ્ટ ભેદ ઉઘાપો,—
પ્રકટ નિહાળવા આપને ધમ્ધુ,

(પણ પાસે) લક્ષિત ખજે નથી, મોરનું પીછું,
સાચી શ્રદ્ધાલક્ષિત મુજ ઉર વ્યાપો,—
અનુભવે નાંવે અંહઅહ અઘાપિ,

જીવતલાન હજી શકું નહિ કાપી,
 (સાચું) શાન દધ મારા જીવતને ચાપો —
 જાણ્યા વિધાનિધિ સુખકર સાધન,
 એક ન સાધી શકું સ્થિર કરી મન,
 મારવા મનને નથી શર ચાપો —
 કદી તો વેગ અપૂર્વ પ્રકટતો,
 પણ ક્ષણમા પાછો લીનોડખ થતો,
 દુર્બલતા નિસ્તસાહને શાપો, —
 સાધન સાધવા બળ દો હાવા,
 આપશરણુ તોએ શા હાન આના,
 દોષો દયાનિધિ ! મુજના ન માપો —
 સાધન જો ન સધાનના ધાપો,
 તો કરણ કરી પ્રકટ પધાપો,
 ઉપેન્દ્ર ઉઘાડ્યો મે લુહ્યનો જાપો —

વિપયોનું વિસ્મરણ અને સ્વરૂપચિંતન ઇ જ મુશ્કેલી ઉપાય છે.

૫૬ ૪૩.

જોયું જોયું જોયું, દુખ વિષયમાહિ જોયું,
 ગાયુ ગાયુ ગાયુ, ચિત્ત વિષયભોગે ગાયુ
 વિષયપ્રદેશમા મોહથી ધરો, પગ ન્યા અપાણુ દુઃખાગ્નિ જોયુ —
 તન્મય થઈને ભોગ ચે વિચોને, જણાયુ સત્વનન જોયુ, —
 મૃત્યુભયન્યાધિજીવુ લુહ્યપાત્રે દીક્ષા ગાયને સ્થાને ઉટ દોયુ —
 મહુ શુશરણુ મે કર્યો શાસ્ત્રાભ્યાસને, ચિત્ત સત્સંગમા ગોયુ —
 તદપિ ન દુખ ટળ્યું ન માગ્યું સુખ મળ્યું, વિચાર્યું ચિત્ત શાથી કાઢ્યું —
 વિચારતા સહજમા નિશ્ચય એ જ થયો, વિષયભોગે મુખ ધાયુ —
 હાલે વિષય વિસારી, નિવેક નિરાગ ધારી, સ્વગૃહમાં મન લોયુ —
 અનૌકિક અનુષ્ઠાન શાંતિ તૃપ્તિ, સેવે વૃત્તિ, હરિમા ચિત્ત હાલે ગોયુ —
 અવિચન સુખ મળ્યું, દુખ જીવત ટળ્યું, નિર્વિષય ભોગે ચિત્ત છોયુ, —
 લુહ્યે દીક્ષા અવનવા, પ્રકટ ઉપેન્દ્રપ્રભુ તે માહી ચિત્ત માઝ મોયુ —
 મે મુખ બધું જોયું

સ્વસ્વરૂપમાં અમેદભાવને પામનાર સાધકદૃષ્ટિના ઉદ્ગાર.

૫૬ ૪૪. (જોને મારા પ્રેમી પોપટજી મોને,—એ લય)

લાગ્યુ એક તાન હરિમાહિ દદ લાગ્યુ,
લાગ્યુ, લાગ્યુ, પ્રભુમા તાન લાગ્યુ
લાગ્યુ આજે જાતુ આ જીવપદ વાગ્યુ,
જાગ્યુ જાગ્યુ, સ્વરૂપ નિજ જાગ્યુ
ઝઝાનાત રપદ મૃગવારિડપે ભાસ્યુ,
સર્પજાતિ ભાગી રજજી રજજીમા પ્રકાસ્યુ,
સત્ય ચિદાનંદસ્વરૂપ મગ્યુ આજ માગ્યુ,—
ચિતિપ્રમશમાહિ જેહ બાધક અવિધા,
ઉગના જ્ઞાનભાતુ તેહ રવચ્યુના બીતા, •
હૃદયકમન સ્વામી નિરખી પ્રકૃત્ય ચવા લાગ્યુ —
તુલતણે રાસિ સહજ અમિથી બગાતો,
એક સુખરસિમ ચતા, તિમિરસમૂહ જાતો,
તેમ એક ચિતિકયા મ્હુરતા દુ ખ લાગ્યુ,—
જળપ્રનાહ જ્યાથી વલેા ત્યા જ વારિ જાતુ,
જેમ પવનવેગ તેમ વૃક્ષપર્ણુ ધાતુ,
જ્યા ચિદશ ભાસ્યો ત્યાહિ ચિત્ત અનુરાગ્યુ,—
જેમ દીપજ્યોતિયકી તેજ નથી ભિન્ન
શકરાતુ માધુર્ય છે તેથી અભિન્ન,
તેમ મુજ ભિન્નપણુ પ્રભુચકી લાગ્યુ,—
જાયા શરીરથી ન જુદી, તદપિ તાપે ભાસે,
તેમ વૃત્તિ આ હરિથી ભિન્ન કદી જણ્યારો,
વાસ્તવ અભિન્નપણુ તદપિ નહિ ત્યાગ્યુ,—
પનિવૃત્તા પત્ની નહિ પતિ કદી જૂને,
તેમ વૃત્તિ હરિ રમરી હરિમાહિ જુને,
નરહરિપ્રભુમરણુ પટહ^૨ હૃદય રહે વાગ્યુ, —

શ્રદ્ધા પ્રવક્તાવવા શ્રીસદ્ગુરુને અભ્યર્થના.

૫૬ ૪૫. (સુખ દુ ખ મનમા ન આણીએ—એ લય.)

અતરતી આ પીડને, જાણી કોણુ નિનારે,

ઉદયતણા બેઢવિના, ઉરના અર્થ કે સારે;—
 મુજ અંતરની પીડને, એક આત્મા જાણે,
 કે જાણે શ્રીસદ્ગુરુ, તેવિણ અન્ય શું નાણે;—
 એ મુજ ઉદયના બોલીયા, એ મુજ મુદયનિવાસી,
 જે દાણુ ખારે તે દાણે, દરે ઉરની ઉદસી;—
 રપટ ન હું જાણી સકું, પીડા મુજ અંતરની,
 તો હું કેમ કરી વિનવું, હણવા પીડા બીનરની;—
 દાણુ દાણુ જાણે ઉરની, જે છે સાદી ઉદયના,
 તે શ્રીગુરવિણ મુજતણા, ઉરને કરે નિર્ભય ના;—
 સધળું માગ્યું આપના, એવા ઈશ સમર્થ,
 (પણ) તેમાં શ્રદ્ધા ના ધરી, તો સધળું વ્યર્થ;—
 સાત્યા પ્રભુને ન ઝોલાજ્યા, ગુરુને પણ ન પીછાળ્યા,
 શંકા અશ્રદ્ધા ઉર ધરી, માત્ર મુખથી વખાણ્યા;—
 જેટલા અંશમાં ઈશને, મારા કર્ના જાણું,
 તેટલા અંશમાં સુખ ને, શાંતિ ઉરમાં માણું;—
 મુજ શંકાશીલ ઉદયથી, પીડા સધળી પામું,
 જે શ્રદ્ધાજલ હોત તો, સુખમાં કેમ ન જામું;—
 મુજ આત્મા દુર્બલ નથી, ગુરુદેવ સજલ છે,—
 જે માયું તે આપવા, પણ શ્રદ્ધા દુર્બલ છે;—
 શ્રદ્ધા ધરી જેણે માગીયું, તેને ક્યારે નથી આપ્યું;
 (પણ) મંદભાગી જે ઉદયને, શ્રદ્ધાથી નથી છાપ્યું;—
 તત્પરતા ધરી જીવને, પ્રભુ સર્વદેવ આપે,
 પણ જીવ ના પામી શકે, નિજ અશ્રદ્ધા પાપે;—
 અન્ય ન સાધન મુજવિષે, અશ્રદ્ધાને હણવા,
 પરમાત્મા ગુરુદેવને, વિનવું શ્રદ્ધા લણવા;—
 શ્રદ્ધા આપવિષે પ્રભો ! આપ જ પ્રદતાવો,
 અંતરની આ ઝોળખી, સુખની રેલ રેલાવો;—
 આત્મા છો અંતરતણા, ગુરુદેવ છો મારા,
 ઉપેન્દ્ર નાથ આ ઉરમાં, દાખો શાંતિ સવારા;—

શાંતિનું દાન અર્પવા શ્રીફણે દીનપણે પ્રાર્થના.

પદ ૪૬. (જોગી ન થા રાજ ભરથરી—એ લય.)

શાંતિ ઉરે વર્ણવજો, મારા રક્ષણકાજ જી,

દશદિશ દુઃખદાવાનને, ધીખ્યો રહું છું મહારાજ શ્રી;
 અગ્નિ લઇને કૃષ્ણમાં, સુખે સૂતું ન કોઇ શ્રી,
 અશાંતિકેરી પીડથી, રહું રાનદિન રોઇ શ્રી;—
 શરીરતણી પીડાયકી, મનની પીડા અપારશ્રી,
 ઉભય પીડા હું ભોગતું, દાખો દયા જરી આ વાર શ્રી;—
 બાણુતણી સમ્યાવિષે, તમ લોહઉપર શ્રી,
 શરીર પડ્યું હોય તે યકી, અધિક બધા મુજ અંતર શ્રી;—
 શોધી શાંતિ સકળ સ્થળે, જ્યાં ત્યાં પણ જોયું દુઃખ શ્રી,
 સર્જન શાસ્ત્રવચનવડે, (હવે) કરું આપલણી મુખ શ્રી;—
 જળ સૂર્યતાપની શાંતિ કરે, વાયુપણુ આપે સહાય શ્રી;
 દાઝ્યાને તેજ શાંતિ કરે, કોથી આધિ શાંત ન થાય શ્રી,—
 જેના શિરઉપર પડ્યો, શાંતિપ્રદ આપ હાય શ્રી,
 તેને અશાંતિ ન પીડતી, તે મેં જોયું જનોગત શ્રી;—
 મુજ કર્મે કરી આવતા, આધિ, બાધિ ઉપાધિ શ્રી,
 પણ નિજ કરુણાબળે કરી, સઘ શાંતિ પમાતી શ્રી;—
 અશાંતિ કોને ન છોડી, હોય રંક કે રાણા શ્રી.
 આપકૃપા જેને પ્રાપ્ત છે, શાંતિભયો તેનાં ભાણું શ્રી;—
 અન્ન અને વસ્ત્રવિણુ ભલે, હોય આપના દાસ શ્રી,
 તોપણુ ઉરતણી શાંતિથી, નિત્ય કરતા રહે હાસ શ્રી;—
 હોય નહિ વિદ્યા ભલે, ના હોય બ્યવહારભાન શ્રી,
 પણ નિજ પ્રભુકરુણાવડે, શાંતિમાં રહે શુભતાન શ્રી;—
 જે ન મળી શાંતિ ખરી, વિદ્યા ધન સર્વ ધૂળ શ્રી,
 શાંતિ ઉરે તો ભલે બધું,—નાશ થાય સમૂળ શ્રી;—
 શાંતિના સાગરે ઝીલવા, આખ્યો આજ હું રંક શ્રી,
 મનનું માગ્યું મને આપજો, વાળી અશાંતિનો ખંખ શ્રી,—
 અંતર કે બહિરની, કોઇ પણ અશાંતિ ન પીડે શ્રી,
 એવું ગુરુવર ! આપજો, રાખો ન અશાંતિને છીડે શ્રી;—
 જે અનવધિ શાંતિવિષે, નિત્ય આપ રહેતા શ્રી,
 તે શાંતિમાં સ્થાપજો, કર્મ મારાં ન લહેતા શ્રી;—
 સર્વ મળે પણ શાંતિ જે, કદી કોથી ન ચગાતી શ્રી,
 ઉપેન્દ્ર પ્રજ્ઞ તે શાંતિમાં, દો નિજ દાસને દારી શ્રી;—

નિર્ભયતા અર્પવા ઇષ્ટપ્રતિ અભ્યર્ચના.

પદ ૪૭. (મન પગ્દેશી, છાંડ ચવે—એ લય)

(હિ) પ્રભુ ! નિજજનને, અલય દીયો

જલવિષ્ણુ મીન, વાયુવિષ્ણુ વિહંગો, રહે જેમ તરફડતાં છે,
અભયરિના નિજ સર્વ શિશુઓ, ભવદાતાપે રૂંડતાં,—
લયસમયે પક્ષિણી બાગકને, નિજ હૃદયશુ રાખે છે,
જન્મમરણભયસમયે શિશુને, હૃદય લો (જેથી) દુખ નવ ભાખે,—
ગર્ભગ્રિયત બાગકને માતા, વિવિધ યુક્તિથી રમી છે,
આપ સમર્થ શિરે રક્ષક પશુ, કાળ તો અમને ભક્ષે,—
રિશ્તદિરે સૌથી મોટું ભવ, કાળનણુ જ ગણાવું છે,
આપમને ભવ તે ન છતાયુ, ધિક્ક છુપ્યું આ થાવું,—
ભયસમુખ ધાવાને સમજા, સત્ત્વ નથી અમ કેડે છે,
રણુમા ભયસમુખ શુ ધસીએ, (હજી) જેને માતા તેડે.—
ભવ હણુના જવ સમર્થ ધર્મશુ, તવ ભયસમુખ ધાશુ છે,
બાગકને નિજ અંકે લઇને, આપ નિર્ભય સુતા શુ ?—
જામત્ ધર્મ બાગકની વહાટે, વટેલા વટેવા આવો છે,
સાથી સમર્થ મરણુનણા ભવ,—ને વિશ્વ ! સદા શમાવો,—
કામ ક્રોધઆદિ પારિભવ, દુર્જનભવ પશુ મોટો છે,
વળી વાર્ધક્ય અને વિપથરનો, પશુ ભવ ઉર નથી છોડે,—
તૃષ્ણા નથી અમાગી તુગી, શરીરતણા રક્ષણુની છે,
(જેથી) મોગ્ય ગણો ત્યાસુધી ગદી ત્યા, ચિતા તમને કણુ કાળની,—
ભવ ચિતા ઉરમા વસવાથી, આપ અમરણુ નવ થાવું છે,
ભવતુ અમરણુ અટોનિશ ગટેતુ, મન આ ભવ ભવ માવું,—
આપ અનુમદ પૂર્ણ થનો તર, ઉર નિર્ભયના આવે છે,
નિર્ભય આપ ઉરે પ્રમટ્ટાવિષ્ણુ, અમર કે ઉગ્ર પ્રમટ્ટાવે.—
આપ પ્રકટ ત્યાં વમી રચા ત્યા, અભવઆણુ વનાંતી છે,
અંતર્ બહિર્ પ્રમટ્ટ શિશુથી રહો, ઉર જેથી નિર્ભયના થાતી,—
ભવને ભવ દાખવનાર તો, આપરિના નથી કાદે છે,
તે જાણી શગળે વમીયા વિષુ, ભવ સત્ર ન ખો ધાઇ,—
નિર્ભયને ભવનીનણા પશુ, આપ સમર્થ જ બેરી છે,
ઉપેન્દ્ર નિર્ભયના દીધાવિષુ, શિશુને ન મેવમો ડેવી

વિષયસુખને ત્યજી નિર્વિષય સુખમાં પ્રેમ ધરવા જીવને સુવોધ.

પદ ૪૮. (હરિ હર્ષ ધરી, એ લય)

વિષવત્ જાણી, જે મુક્તિ ધરે તે નિષય ત્યજ દે,

અમૃત નાણી, દયા, ક્ષમા, સતોનાદિને લજ લે

વિષયે જન જેહ પતી રહેતા, દુખ આદિ મધ્ય અતે લહેતા,

વિષયો પરત્રપણુ દેતા,—

વિષની નિદ્રા જેમ દાનિ કરે, (તેમ) અતે નિષયનુ સુખ દુખ ધરે,

સત્સુખઅભિયાપી તેથી ડરે,—

વિષયો મૂલકસમ કરડી ડુકે, પણ પરિણામે જેમ તેહ દુખે,

(તેમ) રથાપે ન નિષય કદી અચળ સુખે,—

તુ શીતળતાને ધરે છે, પણ શૈલ સદા તુ ઉવેખે છે,

તુજ અગો તાપે શોકે છે,—

વિષયેઝા શૂનહારિણી છે, તે વિશ્વે કર પિશાચિની છે,

નિર્વિષયેઝા સુખદાયિની છે,—

વિષયેઝા સદૃશુ સઘ હરે, મૃત્યુદાઈ અટ લારી ધરે,

સુખમય શૂનને દુખી કરે,—

તૃપ્તિ છે નિષહર જડીબુદિ, જેણે તે પીધી છે હુની,

તેણે સુખશાંતિને લીધી હુની,—

શાસ્ત્રો સર્જન સહ શિક્ષા દે, અદશે ન નિષયસુખના નાદે,

કા જે તે શાશ્વત્ સુખ ના દે—

વૃત્તિને નિર્વિષયી કરવા સર્વોત્તમ સુખપદને વરના,

સદૃશુસરણે તનમન ધરવા,—

નિષયી જનની સગતિ ત્યજવી, ભક્તિ નિષ્કામ સદા બજવી,

પ્રભુરમરણથી દે મનમતિ ગજવી,—

સાસુ સુખ પ્રભુપદમા જાણી, મિથ્યા શ્રમ કર ના જલ જાણી,

ઉપેન્દ્ર પ્રભુ અમર કહુ તાણી,—

ઈષ્ટાનુગ્રહછાયામાં રમણ કરનાર સાધકના ઉદ્ગાર.

પદ ૪૯. (શ્રવ જગના પતિને લગ લાગથી ડે, એ લય)

અમે વિશ્વનાથ અકમાંડી ખેલીએડે, ખની રહીએ નિશક નિત્યતૃપ્ત, અમે.

અમે દુખ લય ગોકને નિનારીએ ડે, અમે અતરથી લહીએ મોહ હુમ,—

અમે અજ્ઞાન આવરણ ટાળીએ ડે, અમે અતરમા સજીએ શુદ્ધ જ્ઞાન,—

અમે નામડપ આદિને ઉવેખીએ કે, ઉર લહીએ અખડ તત્ત્વભાન,—
 અમે પિકરાળ કાળથી ન બ્હીજીએ કે, છે અજરઅમ અમાડ સ્વરૂપ,—
 અમે મમત્વાભિમાનને મટાડીએ કે, આપે થઈ રહીએ ચૌદભુવનભૂપ,—
 અમે બોધ સદ્ગુરુનો હૃદય ધારીએ કે, અમે અતરથી ત્યજીએ રાગદ્વે-
 અમે અમને પ્રભુડપ પેખીએ કે, અમે લહીએ ન ન્યાડે જીવવેપ—
 અમે વિવેક પિરાળ ઉડે સેવીએ કે, અમે ધારીએ શમાદિ છ સ પતિ—
 અમે હર્ષશોક અતર ન આણીએ કે, અમે લહીએ એક સ પતિ વિપતિ,—
 અમે મુખશાન્તિ ઉન્નતિને પામીએ કે, અમે મસ્તકે લહીએ પ્રભુ હાથ—
 અમે નિજ સ્વડપમાહિ રહીએ શમી કે, અમે લહીએ અભિન્ન નૃહરિનાથ—

વર્ષારંભે શ્રીદષ્ટને વિશ્વસિ.

પદ ૫૦ રાગ કરાઈ

જય જય શ્રીપતિ મતિ પતિ આજે કે, હર્ષ ધરી નમીએ ચરણે કે,
 પ્રકટ નિરખવા બહિરને અતર, લજીએ આપ પ્રભુ રમરણે કે
 આપરમરણુવિણુ અન્ય ઉપાયે કે, આપ પ્રસન્ન નથી થાતા કે,
 એવુ અતુલવી યોગી નરિજન, અંધવિરે સ્થગ સ્થળ ગાતા કે
 રમરણુ આપનુ ભક્તિ ને મુક્તિ કે, સદ્ય સધારી નિજ પદ સ્થાપે કે
 મુદ્ર અને સર્વોત્તમ ઈર્ષિસત—અર્થો જે કાણુમા આપે કે
 સર્વોત્તમ ઐહિક અમૃતુદય કે આપ કૃપારિણુ ના થાતો કે,
 મનનના ને અધ્યાત્મની ઉન્નતિ, પ્રભુકરણુવિણુ મિથ્યાવાતો કે
 મનના સર્વ મનોરથો સહજે કે, આપ પ્રભુ પૂરવા તત્પર કે,
 હૃદયે ઉચ્ચ આશા ધરી રમરીએ સફલ થવા આ સવસર કે
 પાર પ્રભુ નથી જાતો જાણ્યો કે, અતરની ઇચ્છાકે કે,
 પણુ એવુ દેજે મગી જાતો, જેથી જન્મમરણુકે કે
 અજરઅમર અનિનાશી પદમા કે, અતરની સ્થિતિ પ્રભુ કરજે કે,
 ઉત્તેન્દ્ર નિર્ભય પદમા સત્વર, વત્સનભાનવડે ધરજે કે

હરિમય ચિત્ત કરવા પ્રવર્તતા સાધકના નિશ્ચયો.

પદ ૫૨. (આખવિના અધાડ કે, એ લય)

ચિત્ત હરિમય માડ કે, કડ સદાએ, ચિત્ત હરિમય માડ.
 દટિએ જે આવનાડ, ટત્તિમા જે રુદુરનાડ,
 માટે તે ન હરિથી ન્યાડ ન્યાડ કે,—

કોઇ કહે જગ છે નહીં, નરકમા પડવાનું માંડ,
માટે ઉર તો સવળું સાંડ સાંડ રે,—
કોઇને નિજ તનુ અકાંડ, કોઇને એ મધન દેનાંડ,
મુજને તો કાંઈ ન ખાંડ ખાંડ રે,—
કોઇ મજે નિદનાંડ, કોઇ મજે વદનાં,—
મુજને એ સધળું પ્યાંડ પ્યાંડ રે,—
હોય એવું ગખનાંડ, ભને દેવ ધાગનાંડ,
સહિના પર હુ તો વાંડ વાંડ રે,—
ગ્રામ જે મને થનાંડ, તે ન ગઈ લઈ જનાં,—
શાને પગી ચિતા ધાંડ ધાંડ રે,—
દેવ ગ્રામથી ના પ્રસાં, કહુ વેણુ ના ઉંચાંડ,
મીઠા બોને સહિને હાંડ હાંડ રે,—
મિથ્યા વાદ ના વધાંડ, રનેદ કદી ના મહાંડ,
તેનાને કહુ હુ તો હાંડ હાંડ રે,—
ઉગથી પ્રભુને ત્રિયાંડ, મુખથી પ્રભુને મલાંડ,
જોડે જ્યાં ત્યાં નગદરિ ચારુ ચારુ રે,—

સુમેચ્છક્રને ઇષ્ટશરણ જવા સદ્બોધ.

૫૬ પદ. ગમમી

શ્રીગુરુને સભારજો, ઇન્હો સુખના આધ,
સુખનો એ સમ છે નહિ, બીજો માર્ગ અમોચ —
સત્તામાન આ નિધમા, નિધનિધિ હુ ખમુક્ત,
(જે) નિજદુખ ટાળે ન, અન્યને, (તે) કેમ કહે હુ ખમુક્ત,—
ખાના ધારી રાયણો, જઈ નિબને વૃક્ષ,
આસ ધરે રાયણુતણી, કહો કોણુ જ દક્ષ,—
આપે^૧ લિમુક હોય તે, આપી શકતો ન દાન,
કકડો જે પાચે ન હોય તે, કેમ દે વસ્ત્રનુ યાન —
પાણીનુ પીપુ પીના નહિ, જોને કંઈ ગોણ,
કમ કરી કોઈને દીયે, પાણી ભરીને પોણ,—
પૃથ્વીનુ ક્યાથી દીયે, દાન યાચે કોણ,
જોને જોસવા છે નહિ, જગમા ગજભગ બોણ,—

મુખના તરસ્યા આ જીવો, દઈ ન શકે સાચુ મુખ,
તેઓ સમીપ જાવુ ના ધરે, યદને દીન લિક્ષુક,—
દુ ખાતીત છે શ્રી ગુરુ, જેને મુખની ન ખોટ,
જેનો મુખસાગરવિરે, નથી કદીએ ખોટ,—
મુખેન્દ્ર જન બીજુ ત્યજ, કરે શ્રીગુરુસવ,
ઉપેન્દ્ર ગુરુ તેને કરે, મુખરૂપ તત્ત્વેવ,—

પ્રભાતપંચવિંશતિ.

શ્રી સદ્ગુરુની શુશ્રૂણા કરનારનું જીવન સાર્થક છે

૫૬ ૫૩.

જ્યાણગી ઇટની શુશ્રૂણા ના કરી, ત્યાણગી જન્મ ધરી, કઈ ન કીધું,
સાવલયા માર્ગમા છે વહા તદપિ એ, કોઈએ સાચુ ૫૪ નાહિ ચીધુ
જપ કર્યો તપ કર્યો, ધ્યાન આદિ કર્યો, છે અર્થો સ્તોત્ર ને ગિરિધ મત્રો,
સદ્ગુરુશુશ્રૂણાવિણ બધું વ્યર્થ છે, ચતારનારા વિના જેમ ધત્રો
તીર્થમા છે ફરે, શાસ્ત્ર મૂલે ધરે, ગુરુ ગુરુ ઉચ્ચે મુખથી છે ને,
દેવને દેવને છે ભ્રમ્યા એ કરે, વેદ બણી દુ ખવે છે જ મો ને
ભક્તિ કે યોગ સાધે ભને જ્ઞાનને દાન આપે ભલિલાતિએ કો
છો અહ બહ કે જગદિદ બહ કે, સર્વમા ઇટમેના જ એમે
ઇટસેનાવિષે વાપરે હાય જે, તીર્થ તેમા સહિ આની વસતા,
જેહના રાઈ તે હાય જઈ હજકતો, તેહને ધમદૂતો નાહિ ડસતા
જે તળામે ગુરના ચરણુ હમતથી સિદ્ધિ સહિ આની તેહ હસ્તે,
શારદા સર્વદા ત્યા જ વામો કરે, નિગમ આગમ વમે ત્યા સમન્તે
ઇટની શુશ્રૂણામાહિ જેના ચરણુ સર્વદા આમને તેમ ફરતા,
તે જ ચરણો સદા ધાધને દેવ પણુ, પાન કરી તેહ જલ રાઈ ધરતા
ગુસ્તણી સેન કરતા કદી શિષ્યનુ, રીત જે અછ પડે ધડથી ધડુ,
જાણુ તેહનુ હૃદય સદ્ગુરુ ચક્રી, નહિ પડે એક ક્ષણુ પણુ ત્રિપુટ
ઇટમેવાવિરે શિષ્યના શરીર આ, પ્રાણથી જે કદી ફર થાતા,
કર ગ્રહી સદ્ગુરુ ધારી નિજ અકમા, જ્યા ચહે ત્યા તરત લેછ જતા
ઇટસેવાવિરે જે કદી વહી જતી, શિષ્યના દ્રવ્યની દમડી દમડી,
તેહ આ જન્મમા ઇચ્છના પામતો, અધિક કુમેરથી પણુ સમૃદ્ધિ
ભક્તિને યોગને જ્ઞાન પણુ ગુસ્તણી, શુશ્રૂણા મેનતા આની મળતા,
કીર્તનો જપતપાદિ વળી ધ્યાન પણુ, સદ્ગુરુ મેવતા સહજ ફળતા

સાચુ સુખ સુગમતાથી ચડે ચતુર નર ! એની લે ચિત્તમા ચટ લઇને,
પ્રથમ આપે તરિ તાર તુજ આશ્રિનો, સદ્ગુરુશુશ્રૂયા સઘ ગ્રહીને.
પ્રીતિપૂર્વક સદા ભાવ અનન્ય ધરી, ઇષ્ટની શુશ્રૂષા સાચી કરજે,
ટાળી અભિમાન તન્મય થજે ઇષ્ટમા, 'ઇષ્ટ'અર્થે તદા સઘ વરજે.
પાત્રી પાત્રી કરીશ ના કદી મેનતા, સદ્ગુરુશુશ્રૂયા શિષ્ય થઈને,
એ જ તુજ સદ્ગુરુમેવના હાથને, નાથ ઉપેન્દ્ર મહારો ચહીને.

પ્રભાતપંચવિંશતિ.

ઈષ્ઠિતાર્થ અર્પણ શ્રીફળને ઉપાલંભપ્રવૃક્ત

અભ્યર્ચના.

૫૬ ૫૪.

આપને આપને વિશ્વના ઈશ જો !, તાહજે ઘેર શુ જોડ આરી,
આપના તાડ ઘરે તો નહિ ભાગજે, હાથ શુ આપશે મુજને તારી.
આપવા તુ થયો ઈશ ને શિષ્ય હુ, માયવાકાશ આ નિશ્ચમાહિ,
મૂળથી તુ વિના હુ જ ક્યાથી હતો, તુ પ્રકટના મને આપ્યો આહિ.
શીદ ક જીવે ચાતો હવે આપતા, શીદને જન્મ આ વ્યર્થ આપ્યો,
માગ્યુ ના આપવું તુ કદી મૂળથી, તો પત્રી શીદ કર શિશ જાપ્યો.
આપના જો ન મળતુ હવે પ્રથમથી, બાલ શીદ સાહી આની ઉમગડે,
હેતથી હાથ લાઇ, પ્રેમથી બાથ ગ્રહી, મારી કાઢે હવે શીદ ધક્કે
ચોગિ નકરિ ધ્યાનિને આપતો સર્વ તુ, જેહ ઉરમા સદા તૂમ રહેતા,
વાડમા વગસના જેલુ એ શુ કહે, મુજ સરીખા જગે મુકી વહેતા
ધનિકને આપેનુ ધન, તૂમને આપુ અન્ન, રકુ તુ કામ એમા કરુ તે,
થોડુ પાણુ મુજસમા કોઇ અતૂમને, -કાજ જો ના કદી વાવરુ તે
પુન હુ તાહજે, બાપ તુ માહજે, આપ તુ એવુ કહેતા જ પૂર્વે,
ઈન્દુ ઝટ દેહને ચક્રિત કર લોકને જેથી યશ ગાય તુજ જીવ સર્વે
સર્વથી એટ એવો તુ આ નિશ્ચમા, સર્વથી નેર રહે પુત્ર તારો,
હામી તારી યશે, ગાજ તારી જશે, એથી શો તુજને લાભ સારો
નાથ નથી માહજે, જેલુ ધન ધામ કઇ, વિભવ કે પુત્ર નરા ન માગુ
માત્ર આ દષ્ટિથી દેખુ હુ તુજને, એ જ અર્થે કહ સઘજી તારુ
હૃદયનો હુ યત્નો ને જળ્યો હુ પ્રેમા ! જોલુ આવેશમાં ગાડુ વેલુ,
નાથ ઉપેન્દ્ર કમ્બા કરી એ શુભી, દષ્ટિએ આવ એ માગુ છેલુ

પ્રભાતપંચવિજ્ઞતિ.

દશવિરહથી વ્યાકુલ વૃત્તિનાં ઉપાલંભપૂર્વક શ્રીહૃદ્પ્રતિ ઉદગાર.

૫૬ ૫૫.

જાણું છું જાણું છું કપટ બધું તાહરું, આમ શો છેહ દષ લાભ ખાટયો,
 ગાલતાં ગાલતાં હાસતાં ભૂલવીને, આમ શું ફર જની રનેહ કાટયો.
 બાધતાં વાર ના, તોડતાં વાર ના, નાથ ! એ તાહરો રનેહ કેવો,
 પાળીના જેમ ભુદ્ ભુદ્ થતો ધૂટતો, તુજ સરીખાતણો રનેહ તેવો.
 દીનને રઝળનાં ઝરતાં મૂકતાં, ડડ ભુંડા ! કંઈ દયા હૃદય નાંધી,
 તુજધિના કે ન મુજ બેસી એ જાણતો, તોય પશુ ક્યાં ગયો મુખ છુપાવી.
 ખેલુ દહે તારી સત્તા નડોતી કંઈ, ધાર્યું જે હોત અહિં અધિક ટકવું,
 જાણુ પશુ રનેહ તુજને ન મારો ગમ્યો, ત્યાં પછી શું હવે વ્યર્થ બકવું.
 પ્રાણુઆધાર ! તુથી વિખુટાં થતાં, શી દશા થતી હશે તે વિચાર્યું,
 તું ન જે જાણતો હોય તો પૂછી જે, હૃદય જેવું વિરહથી વિદાર્યું.
 વારિથી ન્યારી થતી મચ્છીને પૂછી જે, પૂછી જે તું જ ચકવા ચકવીને,
 પૂછી જે ગાયથી રહિત આ વચ્છને, પૂછી જે પતિરહિત સાધવીને.
 પૂછી જે ભોખીનું ધન જતાં શું થવું, મુદિતનું ભોખ્ય જતાં શું યાગે,
 તૃપિતનું દાયથી પાત્ર જલનું જતાં, અંતરે એહ કેવો મુઝાયે.
 ગોપીને છાંડીયો, છાંડી તે કુમડી, કંઈકને આમને આમ છાંડ્યાં,
 કંઈકનાં અમલએ આમ તેં ભાગીઆં, કંઈકનાં તેં જ ઘર નવીન માંડ્યાં.
 રંગરસ તમવા ત્યાં સમે આવતો, છેદતો તે દાણે રનેહતંતુ,
 કેમ કરી સહી શકે, તાહરા પ્રેમના,—પાનથી જીવતાં જીવજંતુ.
 ઉપજતી જે હજી હોય કંઈ લાગણી, મળણી મારી લેજે રીઝારી,
 ઉદયમાં પ્રકટીને કંઈક સંતોષજે, ઝગવ જે મારીઓનાં ધાવ કારી.
 ફરી ફરી શું કહું આથ છે તાહરી, ધાપી હું મધ ગયો લોથ દારી,
 આવી વસજે કદી હૃદય હિપેન્દ્ર મધુ. તોય જાણીશ તેં મોથ મારી.

નૂતન વર્ષનિમિત્ત શ્રીહૃદ્પ્રતિ અભ્યર્થના.

૫૬ ૫૬. ગરબી.

નનન વર્ષ, આજ પ્રભુ કમણા કરી વર શુભ આપજો.
 નિજ પદરપર્શો, હૃદય પુનિત કરી આપ અલૅખનિશ આપજો.
 શુભમાનવણા પ્રભુ સાગર હો, આનંદતણા પ્રભુ આદર હો,
 પ્રભુ આપ રનેહની સાકર હો;

શ્રીકેરા આપ મહારાશિ, કરશે ન સહન શિશુની હાંસી,
 સંપત્તિ દેજો અવિનાશી; નતન૦
 સત્સુખકેરા પ્રભુ સૂર્ય જ છે, તમે સર્વવિધે આશ્રય જ છે,
 પ્રભુ વિવેકના વેદ્ય જ છે; નતન૦
 સામર્થ્યભાવના છે સ્વામી, અમ અંતરના અંનર્યામી,
 દો મામ્યું વડીયે શિર નામી; નતન૦
 તનમન મનિના પ્રભુ પોષક છે, દુર્જનને આપ લયાનક છે,
 સાધુજનને આસ્થાદક છે; નતન૦
 પ્રભુ કરાવજો ધને વૃદ્ધિ, પ્રભુ આપી સત્વર સમૃદ્ધિ,
 કરો સિદ્ધિપતિ દધ મહાસિદ્ધિ; નતન૦
 આપનું સધળું અમને દેજો, અમરૂપ આપ થઈને રહેજો,
 વળી અમને નિજરૂપ કરી લેજો; નતન૦
 પ્રભુ આપવિધે જેની પ્રીતિ, તેને દો છે જોવાવિધુ નીતિ,
 પણ આપ પ્રીતિની કદિન રીતિ; નતન૦
 સમગ્રવો પ્રીતિની રીતિ, જેથી દિતની ન રહે બીતિ,
 નય ગમતી અમને આ ગિયતિ; નતન૦
 પ્રભુ આપ પ્રીતિમાં સર્વ સમ્યું, તેથી છે અમને એ જ ગમ્યું,
 દો એ કદી ઉપેન્દ હૃદય વિરમ્યું; નતન૦

પ્રમુદગન કરવા અધિકારીને વૉધ.

૫૬ ૫૭. ગરમી.

નિજ નયનવડે, પ્રકટ પ્રભુને પ્રેમે ક્યારે પેખશે,
 આત્માંતરથી, પ્રભુમય ક્યારે નિજને, સહિને લેખશે;
 પ્રભુ ■ કરણાના મહાસાગર, (જે) વર્ષાવે વિમુખ ને અભિમુખપર,
 એવી કરણાથી ક્યારે ભરશે નિજ અંતર; નિજ૦
 પ્રભુ પ્રેમતણા છે મહારાશિ, જેને નથી કદીયે ઉદામી,
 ક્યારે થયો (એવા) પ્રેમરૂપ અવિનાશી; નિજ૦
 પ્રભુ તો આનંદસ્વરૂપ કહાવે, જેને કયેશ ન ઉરમાં કદી આવે,
 તેણું ઉર ક્યારે કરશે હાવે; નિજ૦
 નમ નમનો પ્રભુદર્શન કરવા, તમ કહો પ્રભુશુભને શુભવા,
 છે જિજ્ઞા પ્રભુના શુભ લાભવા; નિજ૦
 છે હૃત પ્રભુસેવા કરવા, પગ પ્રભુઅર્થે શ્રમ આચરવા,
 છે અંતર મળ્યું પ્રભુને વરવા; નિજ૦

પ્રભુશુભી પ્રભુને વાણીમાં, સેવા કરી પ્રભુને પાણીમાં,—
 પ્રકટાવી ખપો ભક્તચાનીમાં; નિજા
 પગનો શ્રમ પ્રભુઅર્થે જ્યારે,—કરશે, પ્રભુ પ્રકટે પગે ત્યારે,
 પ્રભુ જોતાં, તે પ્રકટે નયનદારે; નિજા
 પ્રભુઅર્થે જે ઇન્દ્રિય પ્રભુમાં, તન્મતતાથી જોશે તેમાં,
 પ્રભુ પ્રકટતા ત્યાં જોતજોતામાં; નિજા
 ઇન્દ્રિયગણને પ્રભુમાં ડેધા, જેમાં તેમાં પ્રભુને શોધા,
 શુભી સત્સાસ્ત્રોડેશ જોધા; નિજા
 મનમતિને પ્રભુમાંહિ યોજો, કાઠી ઉચ્ચી દસ્યનો જોજો,
 નરહરિ પ્રભુ જ્યાં ત્યાં પ્રકટ જોજો; નિજા

શ્રીકૃષ્ણને દર્શનસહિત કૃત્તિતાર્ય અર્પના વિજ્ઞપ્તિ.

પદ ૫૮. હોરી.

પ્રભુ આજ પ્રત્યક્ષ થાઓ.
 અંતરને બહિર જણાઓ; પ્રભુ
 મંગલ દિવસે મંગલમય પ્રભુ મંગલ કરવાને આવો,
 આપ વરદહર શિર્ષે ધારી, દુરિત અમારા વિલાવો,
 કૃપાણુ આપ કહાવો; પ્રભુ
 ઉન્નતિશિખરે અનુમદ કરીને, દુર્બલ પંચ ચલાવો,
 નિરાદિન રિચત અખણિત રાખો, નહિ નીચે કદી લાવો,
 સુદદ પગ ત્યાં જ રથપાવો, પ્રભુ
 આપતણું સામર્થ્ય દર્શ, વળી જ્ઞાન મથાર્થ સ્પુરાવો,
 યંત્ર અમો, આપ જ ચાલક થઈ, કાર્યો વિવિધ કરાવો,
 સર્વમાં યજ્ઞને અપાવો; પ્રભુ
 સ્વરૂપાનંદજો આ મીનને, અદ્ય પ્રહર ખેલાવો,
 આપ કૃપાદષ્ટિ ચાતકના, મુખમાં હવે વર્ષાવો,
 તૃપિતને નહિ તરસાવો, પ્રભુ
 આપ અભિમુખ રહીએ નિરંતર, એ શ્રદ્ધાને દલાવો,
 આપવડે સધળું પામીને, આપવિરે રલાવો,
 આપમાં અહં ના ગળાવો; પ્રભુ

નહરિ પ્રભુ આ આનંદસમયે, જ્ય જ્ય જ્ય ઉચ્ચરાવે,
અમઅર્થે પ્રકટયા છે વિશ્વે, તો કાં હાવે હુપાઓ,
સદ નિગૂંપ બનાવે;

પ્રભુ

આત્મસ્વરૂપ જોવા જીવને વોધ.

૫૬ પૃષ્ઠ. (નજર કરો નાથ જરા,—એ લય.)

દષ્ટિ નાંખી શ્વ જો તું, કાણુ સમીપ તારી,
શોધ તારા સુખસાર, જ્ઞાનને વધારી;
નેત્ર ઉઘાડી વીર હવે, કરજે તું દર્શન,
તૃપ્ત હૃદય આ કરી હવે, રહે તું નિત્ય પ્રસન્ન,
થા હવે ન વ્યર્થ દુઃખી, શ્વપણું વિચારી; દષ્ટિ
પ્રભુના પદને પામવું, એ તુજ છે કર્તવ્ય,
એ જ્ઞાતવ્ય જ જાણજે, મણજે એ પ્રાપ્તવ્ય,
તત્ત્વને વિચારી વૃત્તિ, દશ્યથી કર ન્યારી; દષ્ટિ
મોહ ધર્માંથી છીપમાં, બનીશ ના કદી બૂપ,
હૃદયાબ્ધિમાં જે રહ્યું, મોતી તે 'તે અનુપ,
શિવ થઇને લાવી કર તું, સ્વરૂપની ખુમારી; દષ્ટિ
ચિંતા શોકથકી થવું, વિદલ ન એ તુજ કામ,
'ધર્મ તથા ઉત્સાહથી, મેળવ તું શીરામ,
જે મળ્યાથી સર્વ મજે, વૃત્તિ ત્યાં દે દારી; દષ્ટિ
મહોદધિ સુખ શ્રીતણા, જે જ્ઞાનાધિજ્ઞાન,
અભિન્ન એ તુજથી સદા, ઉરમાં તું પ્રિય ! જાણ,
નિરખ નિકટ નરહરિ, એ લેશે તને તારી; દષ્ટિ

ધ્યેયની પ્રતીતિ કરનાર વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

૫૬ ૬૦. (ધન્ય ધન્ય એકવડ આજે, ભૂપતિ—એ લય.)

અર્ધમાં ધ્યેયરવરૂપ ન્યાણું, સમ્યદાનંદ શુભો લાણું.
ચૈતન્ય પ્રકાશ નિહાણું, દશે દિશ શુદ્ધ સત્ત્વવાણું.
ચિત્તિદ્યુતિ પ્રકટ થતાં ક્ષણમાંહિ ન શ થયું સઉ કષ્ટ,
હરિસમ જગત્ સદા હું પેણું, ગર્હ સ્વપર મતિ બ્રહ્મ,
નષ્ટ થયું મોહતિમિર કાણું, વિરાગે મન બહુ રદીયાણું;—
રજત્સુ તમસ્સુ નવ લેશ ઉદભવે, પ્રકટે ન સ્માત્ત્વિક ભાવ,

ત્રિગુણ તણો જય સહજ થયો લીધો નિજ સ્વરૂપદાવ,
 ભાવથી ચિતિમાંહિ મહાલું, સદા હું દૈતપણું ટાળું;—
 બ્રમ આ દસ્ય પ્રપંચનો ત્યાગું, લહીને માયા ચિત્ર,
 ભાળું આદિ અતે એક જ, પરમાત્મા જ વિચિત્ર,
 મિત્ર શુભભાવને ખાળું, ચિત્તથી સમ રિચિતિને પાળું;—
 ચૈતન્યામૃતનું મિંદુ જે ચાખે તે જન ધન્ય,
 બ્રહ્મસ્વરૂપ થઈ તે રહેતો, થાય પ્રભુથી અનન્ય,
 (તેનું) અન્ય જીવસમ ન હૃદય કાળું, ટળે સિન્નાસ્તિત્યનું જાળું;—
 સહસ્રદલપદ્મે નરહરિનાં, કરીને કમનીય દર્શ,
 પ્રકટ અનુભવું નિરાદિન નરહરિ, નિર્મલ હૃદયાદર્શ,
 હૃદયથી મગ્ન રહી મહાલું, હૃદયે ચિતિમાં આગાળું;—

ઉપકારસ્મરણરૂપ સ્તુતિ.

૫૬ ૬૧. ધન્યાથી

ભક્તતણા પ્રતિપાલ, પ્રભુછો, ભક્તતણા પ્રતિપાલ.
 જીવજીવબ્રમના બેદક આપ જ, દુષ્ટતણા છો કાલ;—
 આપવિષે ઉપજી, ટકી, ખપની, વિચિતણી જંગલ;—
 કાર્યમાત્રના કર્તા આપ જ, જીવને નાંવે ખ્યાલ;—
 આપસ્વરૂપ જે મથાયે જાણે, મર્મ લહે તરકાલ,—
 આપશરણુ જે સાચે ભાવે, રહે તેની છો દાલ;—
 હું અભક્તને ભક્ત ગણીને, દર્શાવો અતિ વહાલ;—
 કર્તા ભર્તા મારા આપ જ, તમવિષ્ણુ હું બેહાલ;—
 અનેક ભક્તતણા ટાળ્યા, આપે લય વિકરાલ;—
 તેથી ભક્તજનો આસા ધરી, છોડે ન આપનો ખાલ,—
 આપ બધું કરી યશનો ચંદ્રક, કરાવો ભક્તને લાલ;—
 કોઈ સમર્થ પિતાથી પામે, હિત જેટલું નિજ જાલ;—
 તેથી પણ કોટિગુણ અધિકું, દો છો મુજને હાલ;—
 હવે અધિક બીજું શું ધરજી, (જ્યાં) આપ જ મુજ ધનમાલ,—
 ઉપેન્દ્ર પ્રભુ તમને સિર લહેતાં, ચર્ષ ગયો હું ન્યાલ;—

ધર્મધ્વજવતિ શ્રીફળનો અનુગ્રહ થવા અભ્યર્ચના.

૫૨ ફર. (તુ નિર્મળ જનની તનાવડીમા, એ લય)

જય જય ધર્મધ્વજ તુ નૃદતે । કૃપા પ્રણામ અપાર,
ધર્મરૂપ મતિ મારી કરજો, ધર્મતણા અનાર
અસ આપનો આ ધર્મધ્વજ, ધર્માનતસ કૃપા આનાર,
જેથી વાચકના અતરના, ટળતા રજતમભાર,—
અર્થ, મોક્ષ કે કામ ન પામે, ધર્મવિના આ જીવ લગાર,
ધર્મવિના સુખજનક ન થાતા, તન મન ધન કે દાર —
જે ધર્મે કરી અવ્યુધનો, પરાવધિ પામે નરનાર,
ધર્મરહસ્ય અનુત્તમ આમા, પ્રકટાવો સુખપાર । —
જે ધર્મે કરી રાજ્યપ્રજામા, વહે સુખશાંતિપારનાર,
દર્શાવો તે ધર્મ જેથી એ, પામે ઉલ્લસ ઉદાર,—
ધર્મતણા નામે જુડી આવે, આજે જગમા બ્રહ્માચાર,
આપરૂપ આ ધર્મધ્વજ, તેનો કરજો સહાર,—
જે ધર્મે કરી આર્યદેશ આ સ્વતંત્ર અને સમર્થ થનાર,
તે દહ ધર્મથી જાગત રહેજો, આર્યહૃદયઆગાર,—
ઉત્તમમાનસ મન ધર્મ છે, શ્રુત્યુનો લય જે હૃદ્યાર,
સય ધર્મ તે સ્થગ મ્થગ વ્યાપો, એ નિરૂપિસાર,—
અધર્મતુ મગ સમન કાઢી, ધર્માચરી કરજો બહાર,
જયપથ જેથી પુકારી આપનો, અમે ધર્મ ધરનાર —
પૂર્વે નિવિધ પ્રસંગે ટાળ્યો, અધર્મ આપે ધરી અવતાર,
તદ્વત્ ધર્મધ્વજ આ કરજો, (એ) યાતુ વાગ હૃદ્યાર —

આરંભક અભ્યર્ચના.

૫૬ ફર. (જય જય તુ શ્રી ધ્વજ આનંદ—એ લય)

જય જયતુ યમદહધારિ સુધર્મધ્વજ । લયરૂપ દુષ્ટદન દલનહાઠિ ।
દેન દાનન તથા માનનો જેમના, ચરણમા છે રહ્યા શિશ ધારી —
જેમના શામનેથી વિરચી રચે—છત્રિ, ને વિપ્લવ પલ્લુ જેથી પાગે,
જેમના ભરથી શ્રીફળ સહારતા, જેમની શક્તિપિણ્ડ તૃણ ન હાને
જેમના લેશ ટુકારને શુણ્ણતા, ખળભળી ઉઠતા ચોદ ભુરનો,
સેવ ડગમગી જતો, મેઝ પલ્લુ ચળી જતો, ભયથી કપે શશિ સૂર્ય પરને
રાત્રિ નિ જેમના ભયથી નિરે થતા કાગ પલ્લુ ગતિ કંઠે જેની ખીડે,

વિનિષ્ઠ પરમાત્મ સંયોગ પામે છૂટે, જેમની બીનિથી આગ્નિ ધીબે
 જેમના મનઘડી અગ્નિન આ વિશ્વમા, વિરિત અનુકૂળ પ્રતિનિધ થાયે,
 જેમના શાસને કરો મધ્યાનિતમ વહે, રસ રધિગ આપિ આ શરીરમાટે
 જેમના મનથી હિમે વનગપતિ બધી, ભૂમીમાં ધાતુ પશુ જેથી પાદ,
 તાદ કચન મને જેમના શાસને, ગ્લ, પચ્ચર બને જેની હાકે
 મોતી સિંધુરિને ચાપ જેના ભયે, ૭૧ આકાશમધ્યે પ્રકટતા
 ઇન્દ્રિયો મન અને ભુદ્ધિ પશુ જેમના, શામને કરી સકય કાર્ય કરતા
 ભૂપના ભૂપ જે વિશ્વમા કહાવતા, સપ ને ધર્મનું મન જે છે,
 ગુનુ ગૌરી ને ધર્મીના ધર્મ જે, પાપીને દુષ્કર્મદ શય છે તે
 ધર્મરક્ષણતણા કાર્યમા બાવકો, આપ કરણથી આજે પ્રવેગે,
 પીડ કાળ સદા જ્ય પ્રભો ! આપજો, યાપ કકો ચહેરો વિદેગે
 દુષ્ટ દુર્જનપ્રતિ શાસનાર્થે સદા, નિય યમદડ તાપર રહેજો,
 ધર્મીની દાનરૂપ, કરના કાચરૂપ થઇ નિજુનતરિરે વિજય વહેજો
 અતુલગતિ ! આપનો પ્રમન યમદડ આ, ધર્મગૃહિ સદન આન કરજો,
 અભયની આશુ ટ્રેનાવજો દશદિગે, સુમનના પાપને પીડ દરજો
 દાસ આ આપના મિતરીએ આપને સર્વદા સર્વનું શુભ કરજો,
 પાપી પશુ આપને શરણુ ધાતા તરત, પ્રેમથી તેહને સઘ વરજો

ભોગો ત્યજવા જીવને સુવોધ.

પદ ૬૪. (કાપા કાચો કુલ છે, એ લપ)

૭૧ અંતે વનખા જ્યા, કા માટે તુ નિત્ય,
 સાચુ સુખ છે પામવું, તો ગુરુપંથ પર પ્રીત
 નથી સુખ ધ્યાન, નિષ્કા ભગવાન આદિ ચેદ લોકે,
 નથી સુખ શ્રવ નિષ્કાનોક કેરા દિવ્ય ભોગે,—
 ભોગવિને સુખ હોત તો, મેઘ ન ચોગી ચાત,
 અધિક અધિક દુષ્ક આનતુ, મેં ચે ભોગવાન,^૧
 ઋષિમુનિ ચોગી વદતા સ્પષ્ટ, દાણી સર્વ વ્રાતિ,
 દર્શિ નહિ યાપ, સત કલ્પ જીવ, ભોગે રાગશાન,—
 ભોગતણી ઇચ્છા છુટ્યા,—નિષ્કા નથી સાચુ સુખ,
 ભોગે ગેગ સદા રહો, ભોગ જ દુષ્કનું મુખ
 ન ભોગે ભાગતી કદી ભૂખ મનની કોઈ કાલે,
 પત્રી શીદ ન્યથા ૭૧ તુ ભોગમાદિ મમ્ત મહાયે —

ત્યજ રૂપદા સહિ ભોગની, કર પ્રભુથી સંયોગ,
જનનમરણ મટી ઝટ જશે, ગળશે તુજ મનરોગ,
પરમ સુખરૂપ પદમાં તો શમી તું સઘ જશે,
અમર સત્સુખરસ પીને પછી તું સહિને પાશે;—
ભોગવવાને યોગ્ય છે, વિશ્વ સકલમાં એક,
નિજ સ્વરૂપસામર્થ્ય તે, ભોગવ ધરી વિવેક,
જે ભોગવનાં ન ખૂટે, દુઃખ દે જરી ના કદાપિ,
દેશે જે નીરોગ ને શ્રીમંત હો હોયે પામર પાપી;—
ઉપેન્દ્ર પ્રભુપદમાં બધા, ભોગતણું અભિમાન,
જાંટી નિર્મલ યર્ષ રહે, યર્ષણ તું પ્રભુસમાન,—

અદ્વૈતમાં સ્થિર થવા સદ્વિવેકીને સુવોધ.

૫૬ કૃપ. પ્રભાત.

જગત્ જગદીશમાં વશ્વતઃ ભેદ ના, મર્ખ અજ્ઞાની લૂદા જ લેખે,
જ્ઞાની તો એક વસ્તુરૂપે ન્યાળીને, ભ્રમવડે ભિન્ન ના કાંઈ પેખે—
માટી ને ઘટવિષે ભેદ નથી કાંઈ રહ્યો, ભેદ ના ધૂત અને નૈસદીપે,
એકરૂપ તેમ ઘટના બધી જગત્ની, ભાસતી જ્ઞાનીદષ્ટિસમીપે—
જગત્ને જગત્પતિરૂપ જે ન્યાળતા, તે જ પામે નિરાવરણ દષ્ટિ,—
જગત્પતિરૂપ આપે યદ્ય તે રહે, જાણી હરિરૂપ વ્યથિ સમથિ—
ત્યાંત્રગી ભેદ એ ઉભયમાં ભાસતો, ત્યાંત્રગી જીવનું જીવપણું છે,
ત્યાંત્રગી શોક ને વિધિ નિષેધો રહ્યા, ત્યાંત્રગી જીવતણું તાપણું છે.—
ત્યાંત્રગી જન્મ ને મૃત્યુનો ભાર છે, ત્યાંત્રગી મોહમદસોભ રહેતા,
ત્યાં લગી જગત્ ને જગપતિને સહિ, કમલને વારિવત્ ભિન્ન લહેતા,—
પાણી સુરક્ષ રૂપે ભેદ આ ભાગજો, કાચું સુખ જો ચહેા પ્રાપ્ત કરવા,
તત્ત્વદષ્ટિવડે એકરૂપ ન્યાળજો, જો અવિદ્યથી ચઢાતા ઉગરવા—
દ્વૈતમાં ભય રહ્યો, એકમાં અભય છે, શાસ્ત્ર સત્પુરપ સહિ નિન્ધ કહેતા,
કાં ન તે સાનને ધારી જ્ઞાને વડી, અભયપદ મોહિ ઝટ આવી રહેતા—
ઉચ્ચારી દ્વૈતને ત્યાગી અદ્વૈતમાં, સાધુ જન ! સર્વદા આવી વસજો,
અનુભવી એકરૂપ જગત્ને જગપતિ, નૃહરિકંચન રસે વિશ્વ રસજો—

મત્સુરપ્રાપ્તિરૂપાયકથન.

પદ ૬૬. (હરિ હર્ષ ધરી—એ વય)

જન્ય અતરમા, તુજ સમ્પિત્ત આનન્દવરૂપ નિહાગને,
 હરી હૃદયરમા, આ મનરૂપ થઈ તુજ હરપણુ ગાગને
 દુખમાત્રતુ કાલણુ હવપણુ, (કાજે) હનવે છે અજ્ઞાન ધણુ,
 વગી શિવપદમા તે કા ન હણુ,—
 સુખ જન્યે જન્યત્ત સમનિન, (પણુ, કંઈ દુખપ્રદ યત્નો નિનનિજે,
 મુખદ્વાર કંઈ બધ હરમિરે,—
 મુખમાર્ગ એક સશસ્ત્ર કહે, અજ્ઞાન હનવ ન જોયી રહે,
 તે માર્ગે થી જીવત્ત દહે,—
 મુખનુ ચિત્તન મુખ આજે છે, દુખને ન મરે તે મુખ માણે છે,
 ઋષિમુનિ આ માર્ગે વખાણે છે,—
 જે મુખની જન્ય થાન ઉરે, સકલ રિગેધી ન જોયી મરે,
 તો સત્ત્વ તે મુખપ્રાપ્તિ કંઈ,—
 સાનુ મુખ નિસ્યો મારી નથી, માટે તેમા ધર ઉપગતિ,
 તો આપે થઈતુ તુ મુખપતિ,—
 તુ કરણમાનને નિગેધી, જપપૂર્વક મન હન્યે ગોધી,
 મે સાનુ મુખ સત્ત્વ ગોધી,—
 મુખવરૂપ રિજ્જત્ત તુ ચિત્તરજે, તન્મયતા તેમા તુ પ્રાપ્તે,
 ના મિત્ત તને તેથી વરેજે,—
 આ દમ્યામક્તિ જડીને, નિજ હૃદયે ચિત્ત લગાડીને,
 જ્ઞે ઉરેન્દ્ર રૂપ મિત્ત માડીને,—

સ્તુતિસહ યાચના.

પદ ૬૭. (જ્ઞે મન સદા ચરૂપે—એ લય)

જન્ય શ્રીમદેશ પ્રચડનો, જન્ય અભયપ્ર ચમડનો,
 રિજ્જે વ્યવસ્થા વર્તતી, જેની મદા સીરહાડથી,
 અપતિ ને મુખ દે અનિ, હોડી છડોના બધનો,—
 જેની કૃપાને પામતા, નિર્ભય ત્રિજુવન મદાનના,
 પગ મૃત્યુમુખ દઈ ચાવના, (જે) લય કંઈ સિદ્ધિદુખપ્રદનો,—
 જેને ઉપાસ્યાથી સમ્ય, સામર્થ્ય પ્રાપ્ત થતુ પ્રમય,

જેની ગણતરી અકલ કલ, અધિપતિ યતો બ્રહ્માદનો,—
 ઇન્દ્રિયા અમૃતમાન જન, જેથી ખીંતા રહે સર્વ ક્ષણ,
 દર્શન કરી નિષાપ મન, ઉર આધ લહે આનંદનો;—
 શુભ કોનું જે નહિ ચિતના, કરી પાપ પેટ ભરે સદા,
 સહિ દુષ્ટ જેને નિરખતા, (જે) અર કરી ગટે આનંદનો—
 સહિને પ્રભુ દો સન્મતિ, નિજ પદવિરે આપો રતિ,
 નિગૂંપ કરજો મનમતિ, એ યાગીએ કરી વસ્ત્રો,—

કૃષ્ણમાં અપ્રતિમ શ્રદ્ધાવાલી વૃત્તિના ઉદ્ગાર.*

પદ ૬૮ (ગઝલને મળતી વખતે)

કરના કમોગી બધ કરતા, જે પ્રભુ એક દારને,
 કરીને કમોગી અતમા, ખોલ જ દાગ હજારને,
 પ્રભુ જે હરી લે પાછ તો પત્રી, કોટિ ધન તે આપના,
 પ્રભુ જે દીપે દુખ અપ નો પછી, કોટિ સુખમા આપતા
 ધડી એક મોકુ જે કરે, કદી માગ્યુ પ્રભુજી આપતા
 પછી કોટિ ધડી દેતા અધિક તે, લેશ પણ ના યાકતા
 નવાણુ તતુ આપીને પત્રી ધૈર્ય દ્રોષદીએ ધર્યું,
 નવમે અનેક નવાણુ વસ્ત્રો આપી તેનુ પુત્ર કર્યું,
 એ નિયમથી જે ધૈર્યને આજે પ્રભુ કે' રાખના,
 તો હા ન ઇચ્છા હોય પ્રભુની પ્રતિધણુ પત્રી આપવા
 તદ્વત્સરખા પણ સુખમાના પ્રભુજી વેદને,
 પત્રી શુ નથી રાજી થયા કાચનગૃહોને દેધને ?
 આ ક્ષણુ પ્રભુએ જે હશે ધડી ધન કદી શુમાનના,
 શુ ભનિપ્યમા ધડી એક નહિ ધડી હોય ધનને આપના ?
 અમગી આપના વચનો હલ્યમા, ધૈર્ય હર્ષે ધારીએ,
 જેએ પ્રભુના બાગ એમ જે ન હજ્યા હારીએ
 કદી કાનખણુરાનો ટક્યો પગ એક કે નહિ તોય શુ ?
 કદી ધન અનત મળ્યું અને કદી વેશ ના મળ્યુ તોય શુ ?
 પ્રભુ આપ પામે તો અમારે, સુખ લેવા અપાર છે,
 કદી ધનતણુ સુખ ના મળ્યુ તો તેની ક્યા દરકાર છે
 તેથી અનતવશુ મહાસુખ આપના તૈયાર હો,—

જ્યાં આપ, ત્યાં પછી જાવને લક્ષ્મીચરણનો ક્ષાર છે;—
 નથી ધન અમે કંઈ ઇચ્છતા, પણ ધનતાણું સુખ માગીએ,
 તે ધન દીધાવિણ, જે દીધો તો, કાં ન ધનને ત્યાગીએ ?
 દીપક પ્રજ્વાલિણ આપ જે, આપો પ્રકાશ જ રાતમાં,
 ઝખ મારવા શું પકડીએ, દીવો વૃથા આ હાથમાં ?
 ધન આપવામાં આપ તો કરજો વિશ્વંજ ભણે હવે,
 પણ આત્મધનને જે ચહો તો આપજો પ્રમુજ જવે.^૧
 એ પણ પ્રભુ ! જે ઇચ્છતા ના હો કદી ઝટ આપવા,
 (તોપણ) કોઈ સમર્થ ન અમ સ્થિતિનો તોય કદી ઉથાપવા;
 હાડે જઈશું જે અમે તે શોભશે આ જગતમાં,
 હાડે જશે પ્રભુ જે કદી તો લાજશે આ વખતમાં.
 જનન નથી, નાનમ નથી, હાનિ અમારે કંઈ નથી,
 જ્યાં પીઠ ઠોકાતી પ્રતિક્ષણ આપકેરા હાથથી;
 જે યોગ્ય હતું તે છે કીધું, તો કાં ન યોગ્ય હવે કરે,
 ખવડાવવા છે પાક કરિયો, ફાક શું કરશે વરો ?
 અમને રચ્યા આપે અને અમકાજ સુખને છે કર્યા,
 ત્રિભુવનવિષે તે કોઈ નહિ લે, જેહ અમ અર્થે દ્યાં.

કર્તવ્યરથને નિર્વિદ્ધ લક્ષ્મ્યાને પદ્મોચાહવા ઇષ્ટમતિ વિજ્ઞાસિ.

પદ ૬૬. (ગઝલને મળતી લય.)

અનિ દ્રવ્યનો રથ છે ભવિષ્યે દખલખાતી ચાલતો,
 કર્તવ્યરથને વેગથી ઘટતો ચલવવો હાલ તો.
 જે નિધિ અને નિધિપતિ, પ્રભુને પ્રકટ નેત્રે કરી રહે,
 તેવી દશા કર્તવ્યરથને, આપવા રૂતિ અહે.
 મહાધનનણો રથ આપવામાં, લેશ શંકા છે નહિ,
 શ્રીકૃષ્ણ કાં જે હાંકતા રથ વેગથી થઈ આપહી.
 તે કુશળ કૃષ્ણપ્રિય વિનવીએ, નિજ કળા જાગતું કરી,
 કર્તવ્યરથને હાંકવામાં વેગ ધરજો હે હરિ !
 સમમુખી ધોડાતણા રથને અરણ્ય ચલવે કદી,
 આ કોટિમુખી મનઅશ કરા આપ છે ચાલક યદિ.
 આપો ભલે રથને સમરમાં કે અભયમાર્ગે મહો,
 પ્રાપ્ત્ય સ્થાને આપજો પદ્મોચાહવાને છે ચહો,

નિર્ભયપણે રથમાં રહી, છે બાણ જુદાં મારવાં,
ખેડાવી ખોટા ખેડ દેખાજન અમે નથી દારવા.
નિજ બાણમાં પણ પ્રાણ હરનારું જ બગ તો આપ છે,
તે યોગ્ય માર્ગનિષે વહી અમ શત્રુદત્તને કાપજો.

જયઘોષ, પ્રણિપાત તથા સ્તુતિ.

૫૩ ૭૭. (સનનનનનન સૌર કરતી, એ લય)

જય વિજય મહા ઉદયકર, અતિ અભયપ્રદ યમદંડનો,
હૃદયમણહર, સદય, સુખકર, શ્રીયમદંડ પ્રચંડનો.—
ધર્મસ્થાપકરૂપ તમને, આજ કરીએ વંદના,
ધર્મરૂપે પ્રકટ રહેજો, હૃદય આ મતિમંદના;—
સર્વ સત્તા આપભયથી, યથાનિયમ કરે ક્રિયા,
નિરખી તમને દુષ્ટકેરાં, થાય સુખ શીયાવીયા;—
ધર્મમય છે જીવન જેનાં, જીવન તેને આપતા,
અધર્મે રત રહે નિરંતર, જીવન તેનું કાપતા;—
સત્ય વાણી, શુભ ક્રિયાને, હિતનું ચિંતન સર્વદા,
પ્રેમમયી છે દષ્ટિ જેની તેની (આપ) હરતા આપદા;—
આપના ભયથી જીવો આ, જ્ઞાન જગમાં પામતા,
પામી જે રહે જ્ઞાન તેને, આપ દેના અભયતા;—
કર્મ મન વચને કરી, જે ભક્ત છે શ્રીમહેશના,
તેને આપનું ઉમ્મર ઉપ કરી, આપ દાખવો લેશ ના,—
નરહરિ પ્રભુના શિશુઓ, અનુગ્રહિત છે આપના,
તેમના મહિના જ કેવલ, હતાં આપ ત્રિનાપના,—

સ્તવન.

૫૬ ૭૧. (નમીએ, ભનનારક વૃક્ષે—એ લય.)

સ્તવીએ, નરહરિ ગુરવરને,
રમરીએ, શયલ મહેશ્વરને.

ભક્ત નિજજન, પ્રતિપાલક,
શાંતિને આપના, આંતિને કાપના,
સર્વ દેવતાણા સિંગમણિ,

સકલ જગતના વંદ વિષુ છો,
 સર્વ જનોના મૈત્ર્ય પ્રભુ છો,
 પરાવધિ સહિના છો આપ જ,
 તેથી સહિ જપતા તમ જપ જ,
 કામ, ક્રોધ લગાદિ રિપુઓ, તાવતા, જે ભક્તવપુઓ,
 ગુણી હણો વિદ્યાર્થી શિશુની, પ્રભુ સર્વને, દો સર્વને^૧, નરહરિ.

સાધનમાં પ્રીતિ પ્રકટાવવા શ્રીફળપ્રાપ્તિ વિજ્ઞાપિ.

પદ ૭૨. હોરી.

પ્રેરો મનિ સાધક જનની,
 રહે જેથી પ્રીતિ સાધનની, પ્રેરો
 ઉદ્ધમકીન પુરુષને ક્યાંથી, આશ અનર્ગળ ધનની,
 સાધનકીન પુરુષની ન તદ્વત્, ટળતી પીડ નિજ તનની,
 આશ નહિ હરિદર્શનની, પ્રેરો
 ભવસમુદ્ર મહા ભારી ભયંકર, નૌવિષ્ણુ ભૌતિ મજજનની^૨,
 આને નાવ સૌંધુ અનુકૂળતા, હોયે યુક્તિ પવનની,
 (તેથી) દેજે યુક્તિ તરિત ગમનની, પ્રેરો
 મહીને આપની સહુક્તિને, ચચેશ્વરિ દમનની,
 સાધીને કંઈ ઋષિમુનિઓએ, મહી છે પદવી અમનની,
 દો, હણી પીડા ભવનર્તનની^૩, પ્રેરો
 સાધનમાં પ્રીતિ થાવી એ સંજ્ઞા^૪, આપકૃપાવર્ધનની,
 ક્ષુધાતુરને દઈ સાધનશ્ર્મ, સ્થિતિ દેજે અનશનની,
 શમે સર્વ પીડા અશનની, પ્રેરો
 મગસમય છે સમય આગનો, દો સિદ્ધિ પ્રવતનની,
 મર્મ એકત્ર સહિ પુણ્ય દેજે, ધાયે પ્રભુસદ જનની,
 ફક્ત કરો આશાઓ મનની. પ્રેરો

શ્રીસદ્ગુરુચરણમાહિમા.

પદ ૭૩. (ઝીણા ઝરમર વરમે મેહ—એ લય.)
 નવ ધરીશ તું અંતર ખીક, સદ્ગુરુચરણ પ્રધું,

૧ મુખ. ૨ મુખી જવાની. ૩ ભવમાં નાચવાની. ૪ નિશાની.

નન પીડશે કવેશ કણ્ણિક ^૧ , ઉત્તમ પદ તે લથ્થુ	
‘ કર્તુમકર્તુ’ અન્યથા કર્તુ’ સદ્ગુરુ’ એ શ્રુતિવાચ્યે,	
ચરણશરણુ તે મહણુ કર્યું તે, નિર્ભય હાવે રાચ,	સદ્ગુરુ ૦
સઠિ વિપયો દષ્ટ દીનપણાને, દેગે દટ્ટ ન વેશ જે,	
સખલ શસ્ત્ર લીધું દરમાંહિ, સાર્થક કર નરવેશ,	સદ્ગુરુ ૦
અન્ય શ્રવેને વિપયો દીગે, અજ્ઞાન્ય હસ્તિસમાન જે,	
પણુ તુજ પામે અંકુશ તેથી, તુજ આગળ છે શ્રાન,	સદ્ગુરુ ૦
સર્પ મહા વિપધર પ્રાણી છે, મદારી પણ વશ કરતો જે,	
હાથે કઠે નાખી ફરતો, અંતર ભય નવ ધરતો,	સદ્ગુરુ ૦
નિપયો અન્ય જનોને સર્પસમાન જણાના ક્ષેત્રે જે,	
રજ્જુસમ દેખાગે તુજને, દશ ન કદીએ બેઠે;	સદ્ગુરુ ૦
કદી પ્રારબ્ધે દશે તો હરિમરણમહોગે ઘાતી જે,	
વિપ ઉતારી નિર્ભય ફરજે, નહિ તો યાત્રી ખગળી,	સદ્ગુરુ ૦
અન્ય શ્રવેને વિપયો પદ્ય,—સમા લાગે છે અંતર જે,	
બ્રમર થઇ મધુ લેવા જનાં, મૃદ બીડના બીનર,	સદ્ગુરુ ૦
પણુ શરકરણાથી તેં જાણ્યા, દુખદ વિપયો તેથી જે,	
મોહ ધરીશ ના નિરખી મોહક, રૂપ, ન તો છે ફળેની	અ, ગુરુ ૦
નથી નહવા વિપયો હાવે પણ, તુજ કમોટીકાજે જે,	
તુજપ્રતિ માયા કદી પ્રેરે તો, રમરી શુરુ ના લોભાગે,	સદ્ગુરુ ૦
સદ્ગુરુશરણુતણે મહા મહિમા, વર્ણવના મહા વેદ જે,	
‘નેતિ નેતિ’ કહીને અટકે, પૂર્ણ ન થાયે ભેદ,	સદ્ગુરુ ૦
તૃણનો મેઝ મેરતુ તૃણ, કરવા પ્રભુ સમર્થ જે,	
તેવાના આશ્રમનીએ છું, ગાળીશ સમય ન વ્યર્થ,	સદ્ગુરુ ૦
ભયહારક શ્રીનૃહરિચરણે, રહેજે સ્થિર ધરી વહાવ જે,	
સર્વોત્તમ પદ પામી અતે, ઉપેન્દ્રમય થઇ મહાવ,	સદ્ગુરુ ૦

વિપયો ત્યજી ડટ્ટસ્મરણ કરવા જીવને સુવોધ.

પદ ૬૪. (એક ચતુર નાર કંઈ કર નૃગાર,—એ લય.)

શ્રવ મજને નાય, ભર હઠિથી જાય,
નાવે સમય હાય, જેમ પ્રવાહપાથ^૨,
હેય ત્યજને માય^૩, સુખદાના માર્ગ વહેજે,

૭૧૦

વિષયોની જંગલ, ના દે સુખનો શાલ,
 હમ્મે સુખ વિશાલ, રટજો ચંદ્રલાલ,
 જે છે કાલના કાલ, તેને લાગુ દુઃખ દહેજે; ૭૫૦
 શોભલ દુઃખસમ સ્વેત, ખાતાં તોયે ધરી હેત,
 તન ન રહે પ્રાણોપેત, (એમ) વિષમ વિષસમેત,
 માની વેણુ તું ચેત, જેથી સુખકેત^૧ રહેજે; ૭૫૦
 તને લાગશે દુઃખ, થતાં વિષયવિમુખ,
 પણ તેવિણુ સુખ, નવ સ્વપ્ને અચુક,
 ભલે કષ્ટનાં રૂપ^૨ લાગે તને પણ સહેજે; ૭૫૦
 પ્રભુ અષ્ટ પ્રહર, રટતા જે જે નર,
 વિષયોપ્રતિ શર, યોજે ધારી ચાપ કર,
 તેમ દરી તું તર, મહાવિશ્વસિધુ સહજે, ૭૫૦
 સુંદર વિષયો છે માન, હન્દ્રવારણાસમાન,
 ખાધ થાય હેરાન, તેથી આણીને સાન,
 ધરી સફરુ ધ્યાન, નરહરિપદ મહેજે. ૭૫૦

વરયાચના.

૫૬ ૭૫. (જશો, જશો આમ શું રતન, હાથે મદી એ લય.)

યાજ્ઞે, યાજ્ઞે, આજ પ્રસન્ન, કરણા કરી.
 શુભતમ સમયે શુભતમ આશિષ,
 દધ દેજે ઈ પ્સિત; વિધ્નો દરી; યાજ્ઞે૦
 ધન્ય થયાં અમ ૭૫૦ આજે,
 દો દર્શન હવે સદ્ય, હૃદયે વિચરી, યાજ્ઞે૦
 પાજ્ઞે, પાજ્ઞે, શાનામૃત વિમલ ઝરી,
 જેના પાનઅર્થે યોગિયતિ,—
 પણ કરતા બહુ ધન, ધીર ધરી; પાજ્ઞે૦
 તે સુધાપાન કરાવો પ્રીતે,
 રહે ન મૃતિ ને જનન, કદીએ કરી; પાજ્ઞે૦
 ધાજ્ઞે, ધાજ્ઞે, હે તાન ! વિપત્તિસમે.
 જર્જરે આપનું આવ શુણ્ણિ,
 સર્વ સદૃ લાગી જાય, શ્રુત્ય સ્વામી યમે^૩; ધાજ્ઞે૦

આપજો દુઃખસમયે ધૈર્ય સચળું,
કયેશ ન અનુભવે મન, સુખમાં રમે; ધાજો.
રહાજો, રહાજો, અમ હસ્ત, લવદરીયે,
સાધનનૌકા કાણી અમારી,
વિકટ ઉદધિથી નાથ ! કેમ તરીએ, રહાજો.
આપ થજો અમ નૌકાના પનિ,
તરી જઈ જેથી સઘ, લક્ષ્યે હરીએ; રહાજો.
રાજો, રાજો, હૃદયે ધૈર્ય ! સાધકના.
મસિન તથાપિ પવિત્ર કરીને,
નિવસજો હુન્મૂર્ધ, ઉપાસકના; રાજો.
આપ સ્વરૂપે અલિન કરજો,
શુણીને આર્ત પ્રલાપ, પામકના; રાજો.

વિરહાલાપપૂર્વક હપકારનિવેદન.

પદ ૭૬. (મને તનમનધન ગણી તાત, એ લય)

શું વણું પ્રભુઉપકાર, દીનપ્રાનિ કરણા જે કરતા,
હાં સંકટ સંહરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
મને જણાય સદજો દુઃખ, હૃન્મદ્ધ્ય શીર્ષઉપર ધરતા,
હાં કરણાજગ ભરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
નિજ અર્લકસમ ગણી તાત, હસ્તપર ધરી પ્રેમે ફરતા,
અપરાધો વિન્મરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
હું દોષતણો આગાર, તથાપિ જરી ના વિસરતા,
હાં સદા સમીપ હરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
યામ્યાવિણુ દો ઈપ્સિત, કાર્ય સહિ જેથી મુજ સરતાં,
વાસસ્થયકી દદરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
કદી વચનો ગોણું કિંવદ્ય, શાંતિથી ઉત્તર ઉચ્ચરતા,
મમ દોષ ન ઉર ગણુના; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
દર્શાવી અનુપમ પ્રેમ, સદા નિજ જનસમ વ્યવહરતા,
સકલ મમ પીડાને દરતા, નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
દવે મળશે કો રથજમાંદી, હશે ક્યાં હે પ્રભુ ! વિચરતા,
આપવિણુ ન રહે વિચરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !

પ્રભુ આવો સત્વર પાસ, દૂર કાં શિશુથી વિરહતા,
 ભુજો નેત્રાશ્રુ ખરતાં, નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
 કરો હવે બધે નિઃશ્વાસ, દર્શન દર્ષ, મુખથી નિસરતા,
 જાણી મુજ અંતરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !
 વદું નાથ નૃહરિ શું અધિક, આપ છે દુઃખના સંહર્તા,
 હાં ટાળો વિદૂરતા; નાથ ! નાથ ! હે નાથ વિશ્વભર્તા !

અંતિમ વિજ્ઞાપ્તિ.

૫૬ ઉડ. (અથ નરવર પરવર હુમપર હમ બક્ષહારીયાં, એ લખ.)
 જમ ચિનિસ્વરૂપ, વિશ્વરૂપ, શાંત અનુપ, વિનયચક્રી ભાગીએ,
 પદે જાગીએ; ભેદ ભાગીએ; જય. ૦.
 ગુણ અગણિત ગાનાં આપના શ્રનિરમૃતિઆદિ.

મન મયિનતા ગ્રહીને, દમ્યમાં જતું,
 સારતણા સાર આપમાં ન આવતું,
 અહોરાત્રિ વિષયતણુ સ્મરણુ ભાવતું,
 બાળો, પાળો, ભાળો, જે થકી અમ, સુખ તમ, સર્વોત્તમ,
 સ્વરૂપે જાગીએ, શુદ્ધ૦

વ્યવહારપરાર્થ ઉભય યોગ્ય રીતથી,
 સાધીએ નિર્નિમિત્તાથી ઉર પ્રીતથી,
 દાના ! જ્ઞાતા ! ત્રાતા ! બ્રહ્મજ્ઞાન, —તણું દાન, દો નિર્દાન,
 દુ ખ દાધીએ; શુદ્ધ૦

વાણીમનકાયવડે આપ સ્મરણુને,
 થાય એવી કડે કૃપા રાખી સરણુને,
 સદ્ય હડે ભવોભવ જનનમરણુને,
 કાપો, પાપો, તાપો, સુખદ સર્વ, યાચે સર્વ, પડરિગર્વ,
 સદ્ય ભાગીએ, શુદ્ધ૦

વૃત્તિ આપચરણુમાહિ સ્થિરતા ગ્રહે,
 અન્ય સર્વ હેય સુખો તૃણસમા લહે,
 આર્દ્ર હૃદયે સર્વ જનો દૈન્યથી કહે,
 જ્ઞેશો, ઘેશો, ખેશો, હૃદયધ્યાન્ત, કડે શાન્ત વિશ્વકાન્ત !
 પાપ ભાગીએ, શુદ્ધ૦

સન્નિશ્ચય.

પદ ૭૬. (શુભો ગર હ વિપુનેશ કુમારી—એ લય)

શુભો અમ એવરસાધક નિશ્ચય,
 ગ્રહે તેને સુખદ અતિશય, શુભો૦

પ્રથમ સઉ જનપ્રતિ, રાખરી રતિ આતિ, લહેરી ન ભેદમતિ,
 દેવનો કરવો સદા લય, શુભો૦

દ્વિતીય તે સત્ય છે, મોહ સુકૃત્ય જે, જેની અગત્ય છે,
 પામવા અધ્યાત્મસુખચય, શુભો૦

તૃતીય તે પ્રિય વાણી, વેદે જેને વખાણી, સુખદ તેને પ્રમાણી,
 એવે તેનો જ્યાં ત્યાં થાય જય; શુભો૦

પરધન જ્ઞેષ્ઠિ, મનથી ન મોડીને, ચિત્ત ન પ્રેષ્ઠિને,
 કાકવિશ્રા ગગે તેહ જન ધન્ય, શુભો૦

મેવતો શુદ્ધ વર્તન, કરી મનદમન, સાધીને યમનિયમ,
 જન્ય સકલ તેનો અપયય, શુણ્ણો
 બીડી તમાકુ દાઝ, બાદ કંઠે દેહ ચારુ, મૃત્યુ પામે લઈ જનાર,
 ધિક્ જે તે સાધી કરે તનુનિલય, શુણ્ણો
 દન્ય ભાવના સાધી, ટાળી બીજો ઉપાધિ, અજરામર પદ લાધી,
 ધન્ય જીવે મૃત્યુલોકે બહુ સમય, શુણ્ણો
 આનંદમાહિ રહે, દુઃખસુખ સમ લહે, સર્વદા શાંતિમા વહે,
 તે જ નર તજે ચિત્તાશોકભય, શુણ્ણો
 કામક્રોધમોહાદિ, દેતા જે આધિ યાધિ, દુઃખકરેશ ઇત્યાદિ,
 જીને તે સહજે લઈ ઇન્દ્રિય, શુણ્ણો
 આવુ જે પાળે મન, ક્ષેત્રસાધક તે જન, નામ લખારે અન્ય,
 હોય ભવેને તેનું વૃદ્ધ વય, શુણ્ણો
 જેવું જે ચિત્તા કરે, ફળ તે તેવાને વરે, ઇષ્ટ લભ્યે ભવ તરે,
 અમાગે એ મુખ્ય સન્નિધિ, શુણ્ણો

સ્તવન.

પદ ૮૦ (દીનમા પ્રજાને, અગ્નિ જ બળે, એ લય)

સન્ધિનિ આનંદસ્વરૂપ નૃહરિ, મતનીએ ચરણુપુમન ચીર્ષ ધરી,
 આ સર્વોત્તમ સમયે યાચે, શિશુગણ રમણુ કરી, સન્ધિનિ
 જે તે રીતે શુભ કરજો દુર્ગુણ દહી, સકલ હરી, સન્ધિનિ
 શુભ અનસરમા કલ્યાણુ કરે. સ્નેહે રમગી, સન્ધિનિ
 ભય દુઃખ કનેશાદિ જનધર્મ હરી, ચિત્તધર્મ ભરી સન્ધિનિ
 અતર ઉજ્જવન કરજો આપ પ્રતિમા જેથી શકે ઉતરી, સન્ધિનિ
 સ્થિરતા ધતિ આદિ અર્પા, કાઠી લો ચિતાગ્ર પહુરી, સન્ધિનિ
 દુર્મલતા કાર્પણ જઈ, રહો ઔદાર્ય હૃદય નિસ્તરી, સન્ધિનિ
 નિર્મલ કાવ્યસમાન હૃદય કરજો અતર નિયરી, સન્ધિનિ
 વિધન હરી રક્ષા કરજો સઉ સાધકની નિર્દાન વરી, સન્ધિનિ
 આકાશે પાનાયે ભાગો, અતર માલ નૃહરિ નૃહરિ, સન્ધિનિ

મહાપદસાથે દૃશ્ય વિષયની તુલના.

પદ ૮૧. (નિગ્ખી, રસિક રમણી બની, એ લય)

નિયત, મહાપદમાહિ જે તેને થાની ભીનિ

૧ કચરે, વિષયરૂપ દરશના, તેને ક્યાંથી પ્રીતિ. ક્રુવ૦
 ક્યાં મહાપદ અને દસ્ય વિષય આ, ૨ ઉટજ ક્યાં નૃપતિભવન^૩,
 ભેદ ભારી લહે સુમતિ; ઉચર૦
 ચિંતામણિ ક્યાં ને કાચનો કટકો, પરિપ^૪ ક્યાં સ્વર્ગસદન,
 તેલી ને ક્યાં ભોજ ભૂપતિ; વિચર૦
 સોમલ ને ક્યાં સ્નાદુ શર્કરા, કથિર ને, કંચન,
 કુંભાર ક્યાં સૃષ્ટિપતિ; વિચર૦
 ખદોત^૫ ને ક્યાં શુદ્ધ ચંદ્રમા, ઐરાવત ક્યાં શ્યાન,
 શક્તાકા ક્યાં વિદ્યુતદ્યુતિ; વિચર૦
 મહાપદ ઉચ્ચ સ્થિતિનું સિખર છે, વિષયથી અધ.પતન,—
 થાય એ તો આદિ નીતિ; વિચર૦
 મહાપદ નથી મળવું કાંઈ સહેલું, કરનો ન વલ્લ જે જન,
 પામે કેમ ઉચ્ચ ગતિ; વિચર૦
 વિષયસુખે લુપ્ત રહીને જે છવો, ઇચ્છે જવાને ગગન,
 પંશુવત તેની સ્થિતિ; વિચર૦
 દુઃખદ ચક્ષ જે મનાયે આદિથી, વર્ણવે નિત્ય સુગન,
 તરી શકે તે સંસૃતિ, વિચર૦
 વિષયનાં સુખ અવિચક્ષ નથી રહેતાં, મહાપદ છે મુખધન,
 પ્રાપ્ત કરે યોગિ યતિ; વિચર૦
 મહાપદમાં દદ અનુરાગી થઈને, અષ્ટ પ્રહર સ્વસગે રહીને,
 આચરી શુદ્ધ વર્તન, દર્ષ તનમન, લજે ભગવત,
 થાય અંતે તેહ ચિત્તિ; વિચર૦

અંતરાલમાં પ્રવેશી ચિત્તિમય થવું એ જ સર્વનું પ્રધાન કર્તવ્ય છે.

પદ ૮૨. (રેલી રેલા ચિત્તિસિદ્ધિ રે; એ લય)

ચાત્રો જમ્યે હૃદયમાંજ રે, કર્તવ્ય એ વિના ન મૃષ્ટિએ રે લોલ,
 ક્રમે ઉતરી સ્થિર થવું ત્યાં રે, આવે ત્યાં હૃદયમણિ દૃષ્ટિએ રે સોલ;
 બ્રહ્મ વિશ્વના લોકમાં, જે જે મળતાં મુખ,
 પ્રાપ્ત થતાં શતગુણ અધિક, મેળવ્યે ચિત્તિમયુખ^૭.

હૃદયકમલમાં હૃદયઆકાશ જે,

૧ દરશના વિષયરૂપ કચરામાં. ૨ કુંપડી. ૩ મહેલ. ૪ મળ.
 ૫ આગીયો. ૬ દીવાસળી. ૭ ચૈતન્યપ્રકાશ.

મધ્ય દનિમાદિ ચિતિ તે વિગળે,
 વૃત્તિરહે ત્યા જવું સર્વે આજે,
 મૃત્યુ જરા આદિ સદગ્રમા ભાજે,
 અન્ન મનોમય પ્રાણુને પિત્તાનાદિ ચાજે,—
 ઝાંઝો બેદી પાયમા,—આનંદે મુખદાજ,
 શાંતિ રથ ધારી ઉડા ઉડા હવે સમગીએ,
 જ્ઞેષ્ઠ ચિતિશક્તિ દુષ્ક કનેશ સર્વ વિગ્રમગીએ,
 નન્મય યદન ચિનિમાલ્ય, ચિનિ યદ રાચિયે, ગાનિ૦
 એ જ ખરું કર્તવ્ય ને, પ્રાપ્તિય પશુ એ જ,
 નિશકે જઈ પાદવુ, ગણી ચિનિઅદ્ય મેજ,^૧
 પ્રાપ્તિ યતુ ત્યા ધન અર્થ, અષ્ટે સિદ્ધિઓ મળી,
 દ્રવિના આદિ પીડા સદગ્ર પ્રગળી,
 (જેમ) દુગ્ધમા શર્કરા, ગળી જતી કે યોન,
 વૃત્તિ આ ચિનિમા અભિન યતિ યોન,
 ચયા મગ ઉપમા અભિનન કે, ધ્યેય ધ્યાના ભાન તો ટળી ગયું કે ક્ષોન,
 (જેમ) વૃક્ષને ઝાણ નવ લિખ કે, તેમ અહ અણ ચિનિમય યતુ કે યોન

અંત્ય અભ્યર્ચના.

પદ ૮૩. ગજન (દીધા છેડી પિતામાત્ર, તથા, એ નય)
 શિશુ જાળી, રૂપા આણી બેઝાદિથી લીધો તાપી,
 મહા પાણી, ઉડા જાણી, પ્રમો ! આ રૂતિ મુઝાણી,
 ન દીમે પાઠ, નથી આધાર, દેગે દિશ ઉમ પાગવાર,
 જે રિશાધાર, દુષ્ક અપાર, જણાવુ લાગતા ભયદાર,
 તથાપિ આપનો આધાર મળ્યો છે તેથી પાર જનાર,
 હોતે તલભાર, ન શકા લગાર, જવાને એજ મુખદ કિનાર,
 સુખન દે નાય આપને હાથ, કરી શીદ વેશ પગી ભયવાન,
 શિરે છે તાત, ન થાવો ધાત, તનુજનો—હોય જ્ઞે કે કુળન,
 મધ્યથી આ નાવ હકારી તટે લાવો તરત તારી,
 કંગો નિર્ભાત ઉતારી, કિનારે નાવ લગારી,
 પ્રમો ! ઉપકાર, વારવાર, થતા આ સાધકાપર હમાર,
 નથી વળનાર, થતા યુગ ચાર, તથાપિ ન તેપ્રતિ જ્ઞેનાર

ન સાધનાતીત, કદાપિ મિત,^૧ કર્યો રાખી ચિત, ઉઠે ધરી પ્રીત,
તથાપિ નિત્ય, કરો છો હિત, જે હોયે ઉચિત, હમેશ અમિત,
તદપિ શિશુદૃઢ, કરી આક્રંદ, મચાવી રૂદ, હે મુખકદ ।
ચિનવતા યદ્યપિ મતિમદ, કરો કરણા કરી ચિતિચદ
શુણ્ય^૨ શાસ્ત્રોથી સ્વરૂપનુ મુખ, તથાપિ જલુતો જેમ શુક,
છે ન અનુભવ્યુ, લણ્યુ મુખ, ન ભાગી તેથી કાની ભુખ
અનુભવમા વિતાગીને, સકલ આપદ વિદારીને,
કરો વૃત્તિ સુધારીને, સ્વરૂપે પ્રેમ વધારીને,
ધને^૩ દ્રવે^૩ ચરે અચરે, જડે ચેતને આ મન બ્યા ફરે,
સ્વરૂપવિના ન કરુ નજરે, કદી આવે હવે અતરે,
યોગિદટિ એ આપી, જીવનની દટિ લો કાપી,
હૃદયમા આપણે જાપી, તિમિર કાપો ગધુ અઘાપિ,
હુ મા પણુ આપ, હુ મા પણુ આપ, જગતમા સર્વ સ્થગમા આપ,
કગની જાન એણુ આપ, હરો ભવતાપ, હે મામાપ ।

પ્રણિપાત.

પદ ૮૪. (સમગ્ર દેની મતિમતિ દીયો મા,—એ લય)

વદન કરીએ, સ્તવન ઉચરીએ,	
જેથી નિકટ આ સસતિ તરીએ,	વદન૦
અભયોકે અભાડપે, નિધણ્યોકે નિધણ્યપે,	
શિવયોકે શિવ ઘઘ, આપ રહ્યા, અતર ધરીએ,	વદન૦
સર્વ હૃદયમાહિ ચૈતન્યપ્રકાશે વચ્ચા,	
તે જ આપ, સુપ્રખ્યાત, સર્વજ્ઞાત, જનિમૃતિ હરીએ,	વદન૦
બહુ બહુ રૂપ ધરી આશ્રિત તાર્યા,	
સાધકો આ, મુખદ આ, મુપદમા, નિર્ભય ફરીએ,	વદન૦
કરણાવરણાલય આપ છો ગવાયા,	
અગમમા, નિગમમા, ત્રિભુવનમા, અમપ્રતિ વસિએ,	વદન૦
આપજો ભક્તિમય સાધક સકલને,	
આજ દિને, પ્રણુમીને, વિરમીને, યાત્રીયે તૃહરિ એ,	વદન૦

૧ થોડો મધ્યમ પ્રમટે સાધનનો અભ્યાસ કર્યો નથી તોપણ

૨ ધન પદાર્થોમાં ૩ પ્રવાહી પદાર્થોમાં

બ્રહ્મચર્યોપદેશ.

બ્રહ્મચર્યે રતિ ધરો વીર રે,
 જેને સેવ્યાથી પામતું ઉચ્ચ ગનિ,—
 શુદ્ધિ પામે આતિ, આ શરીર રે; બ્રહ્મચર્યેં
 બ્રહ્મચર્ય અષ્ટાંગસહ, ધરો પાળવા ઉર,
 સત્ત્વ અધિક સંયમ યતાં, વધશે દેવી નર,
 આખા જીવનના પાયારૂપે જે હરે,
 આધિ વ્યાધિ ઉપાધિ આદિ જે હરે,
 શુદ્ધ બ્રહ્મચર્યસૂ આ તનુમાં ભરે;—
 યદ્યપિ રિચર રે; બ્રહ્મચર્યેં

સ્વરૂપાકાર થવા ઇચ્છનારે સ્વરૂપમાં વૃત્તિવિલય કરવો.

પદ ૮૬. (લય એ જ.)

થવા સમ્યક્તરવરૂપે અભિન રે,
 સદા કરજો તદાકાર આ વૃત્તિઓ,
 ત્યજ પ્રવૃત્તિઓ, ભિન્ન ભિન્ન રે; થવાં
 દુઃખે જળ જેમ મળી જતું, ક્ષાર સિંધુમાં જેમ,
 વૃત્તિ ચિત્તિસિંધુવિષે, ગાળી નાખવી તેમ,
 શુણ્ણ સત્ત્વિતઆનંદ અંતરમાં ધરી,
 કાઢી જીવત્વવેષ જવા ઉદરી,
 સર્વ સુખારપદ સ્મરી શ્રીનૃહરિ,
 યજો લીનરે; થવાં

ઇષ્ટને પોતાના પતિરૂપે જાળનાર સાધકે હૃદયને ધરવાનું

પ્રયોજન નથી

પદ ૮૭. (લય એ જ.)

શીદ ફરતો કરી સુખ મ્હાન રે,
 તારા શિરપર રાજે સમર્થ પતિ,
 શીદ ધારે બીતિ, કથું મોન રે; શીદં
 ‘શરીર જર્જર છે થયું, મૃત્યુ આવશે કાલ,’
 ‘કર્મ કર્યાં કેવાં હશે, યશે પછી શા હાલ.’

ત્યજ એવા વિચારો ધીરજ ધારીને,
બીતિ ઉરથી સવેળા તું વિદારીને,
શિરે નૃહરિ વિરાજે એ વિચારીને,
યા મસ્તાન રે;

શીદો

વિપયની આપાતરમણીયતા.

પદ ૮૮. (લય એ જ.)

બ્રમે બૃદ્યો હું આટલી વાર રે,
હું તો પકવાન્ન જાણી ત્વરાથી ગયો,
જોતાં દુઃખી થયો, દીડી જાર રે;
કમલપુષ્પ ત્યજ, પોયણું —લીધાં હવે હાથ,
કીર ત્યજને કામનો, કીધાં તો સંગાય,
હવે ઇષ્ટકૃપાથી મેં જાણ્યું બધું,
અઘાપિ જે દુઃખ ત્યજ નીર પીધું;
(તે) ત્યજ ઉધું હવે મેં ગ્રથું છે સીધું,
હરિદ્વાર રે;

બ્રમે૦

બ્રમે૦

પ્રણાતિ.

પદ ૮૯. (કેરવો.)

જય સચ્ચિતિધન ! જય ભવભયભંજન ઈશ ! રમરીએ રે,
આજે ઈશ ! રમરીએ રે, શીશ ચરણે ધરીએ રે,
વ્યાપક છે સહિના ઘટપટમાં, સુતરૂપ હે ઈશ !
સાધકહૃદયાક્ષે પ્રોવાયા સમ કપે જગદીશ;
અસાર સકલ ભવદ સંસારે, આપ એક છે સાર,
ચિન્મય, સુખમય, સન્મય, અત્યય, નામરૂપ આધાર;
આ નરનારી પરુપક્ષી ને દરય સકલ દેખાય,
નિવર્ત આપતણો એ સર્વ જ, યદ્યપિ, બિન્ન ભણાય;
ભિન્નભાવ ટળવા દો સન્મનિ, એજ યાત્રીએ આજ,
બ્રમ ટાળીને, દોષ ગાળીને, નિજપદ લો મહારાજ !
આપ સમર્થ જ સર્વશક્ત છો, શું કહીએ મનિમદ,
યોગ્ય ભાસતું આપ જ દેજો, યાચે સાધકવ્રદ;

જય૦

જય૦

જય૦

જય૦

જય૦

જય૦

સ્વસ્વરૂપાકાર કરવા ઇષ્ટને અભ્યર્ચના.

૫૬ ૯૦. (પીયે શરામ મજેદાર, મેરે માર, એ લખ.)

આપ જ એક આધાર, મારા સાર.

(કોઈ) સ્ત્રીવનસ્વજન આધારશૂત ધારે,

(આપ વિષુ) અન્ય ન મુજ હૈયાહાર,

મારા૦

૧માર્ગડ આપ, વનસ્પતિરૂપ હું,

મુજ જીવન રસ ધાર;

મારા૦

ચંદ્રરૂપે આપ ચક્રોરી મુજને,

કૃપાકિરણે પોપનાર;

મારા૦

આપ લોહચુંબક, હું લોહ છું,

નિઝપદમાં એચનાર;

મારા૦

જ્ઞાનવારિનો આદર્શિ હું આતક,

વર્ષાવો, જ્ઞાનમેધવાર;

મારા૦

હું ભવરોગી ને આપ જ ભેષજ,^૨

બ્યાધિનો નાશ કરનાર;

મારા૦

હું છું સેવક, આપ સ્વામી,

મૂકો શિરે હાથ ચાર;

મારા૦

આપ જ મારા સર્વસ્વ ભાગ્યો,

માસ્તાર કે તારનાર;

મારા૦

આપ ધ્યેય ને હું છું પ્યાના,

કરજો હવે એકતાર;

મારા૦

નૃસરિ મદીને બાંધ હવે મુજ,

કરજો સ્વસ્વરૂપાકાર;

મારા૦

સ્વરૂપભાવના.

૫૬ ૯૧. (મરખ નર ખાલી ટુલી, ડ્રાક્ટ કાંકા, એ લખ.)

મુજ સ્વરૂપ સર્વથી ન્યારું, અનરધિ સક્તિવાળું;

(અદો!)

અગ્રાય અગ્રરામર અનરપ જે છે નદિ ગૌર કાળું.

આણી પણ આણવત એ છે, મોટાથી પણ મોટું,

(સ્વરૂપ)

જેનો પાર ન પામે કોઈ એવું વળપિ દોરો છોટું.

જેને વર્ણવતાં સન્ધાસ્ત્રો, નેન નેન કહેતાં,

(સદા)

નવ આગળ કાંઈ વદી શકે મહાજન મૌન-જ મહેતા,
 સામર્થ્ય પૂર્ણ જ્યાં ભરીયું, દુઃખસ્પર્શ ન જ્યાં ભાસે, (કદી)
 આરાધિ જેને હૃદયવિષે ઋષિમુનિ મોટી આશે.
 જેને અગ્નિ ન બાળી શકતો, શસ્ત્રો ના છેદી શકે, (ભાઈ)
 જે અનંત સમુદ્રવિષે રહેતાં કુળે કદી ન સખે!
 જ્યાં આધિઆધિ ન વળગે, યમ પણ બીતિ પામે, (જેથી)
 જ્યાં વિપ પણ પિયૂષસરખું થાતું, અનવધિ મુખ જામે.
 દારિદ્ર્ય ન જ્યાં દેખાતું, લય તુલસમ ઉડી જતું, (જ્યાંથી)
 'કાર્પણ્ય ન થાતું' પ્રતીત સ્વરૂપે ઓદાર્ય પમાતું.
 જ્ય સ્વરૂપચિંતન કરતો, તદ્વત મુજને લેખું, (ઉરે)
 કલ્પિત જડ અસત્ય દુઃખમય પ્રપંચ સત્યસમો દેખું.
 મરતી અંતરમાં પ્રકટે, રવિ જ્ઞાનતણો અખડે, (પ્રકટ)
 ક્ષેત્રાદિ સમક્ષ વિસરી જતાં, પ્રદર્શ ઉર પ્રકટે.
 ચિંતિ મુજ સ્વરૂપ આરુ, સ્વસ્વરૂપે સોહાઉં, (દવે)
 હું સચ્ચિનિધન નૃદરિ પોતે, એમ ઉરે ધ્યાઉં.

અજ્ઞાનનિદ્રાગ્રસ્ત જીવને જાગ્રત્ થવા શિક્ષા.

૫૬ ૯૨. (પહેરી ચોળી લટકા મટકા, એ લવ.)

જાગી જોને, દુસ્તર આ લવહરીયો.
 નિદ્રા ખોને, ચેત્યા નિના કોણ તરીયો.
 ભરજલમાં નૌકા ચાસે, જળચરપ્રાણી જ્યાં મહાસે,
 વિણ યને કોણ નિસરીયો; જાગી૦
 ઉંચે આકાશ ભાસે, નીચે વારિ ચોપાસે,
 મધ્યે, તુજ દોડી તેની મધ્યે,
 ચૂંચ્યો ભે, વળચૂંચ્યો ભે, સમ-લ્યો તો હિમરીયો; જાગી૦
 હ દેહદોડી તુજ પાસે, નોઆત્રકચુર પમાશે,
 તો બેઠે પાર ઉતરીયો; જાગી૦
 સન્મનિશઃ જો ચડશે, સદ્ગુણમુકાને ધરશે,
 તરશે, તરશે તો નૌકા તરશે,
 ગુરુપરના આશ્રયને, ઝાલી જો તું હરીયો; જાગી૦

સર્વત્ર તત્ત્વદર્શન ઇ જ યથાર્થ તત્ત્વવિચાર છે.

પદ ૯૩. (તાત શાને કરો છે આપું ફૂડું કામ, એ લય)

હરે તત્ત્વમાં વૃત્તિઓ જેની તમામ,

ભાસે તુચ્છ ધનધામ, રાજે ઉરમાં ન મામ,

રમે સ્વરૂપમાં આઠે જામ;

૬૨૦

જેમ ધટત્વ આ જુડું ન ધટથી, જગત્થી નહિ ભિન્ન રામ,

એમ જાણી પ્રાણીપ્રાતિ રાજે સદા શુદ્ધ કામ^૧;

૬૨૧

દીપકજ્યોતિથી તેજ ન જુડું (તેમ) અભિન્ન જગત્થી છે સ્વામ,

ભિન્ન ભાસે વ્યતિકરરૂપે થઈ નર વામ;^૨

૬૨૨

લીલાપાત્રમાં દીવાનો પ્રકાશ લીલો, દાળામાં મૂકતાં તે સ્વામ,

પણ દીપ તો એક રૂપે રહેતો ન થાય તેજ તામ;^૩

૬૨૩

દીપક જેવાની ઇચ્છાવાળાને, લીલાપ્રકાશથી ન કામ,

તે તો તેની મધ્યમાં રહેલો જેતો દીપવામ;^૪

૬૨૪

તેમ પ્રાણીમાત્રમાં ચિત્તિદીપ સરખું પ્રકાશે છે ભામ,^૫

ચિત્તિ જેનારાએ તેજ જેવું કરી હૃદે યામ;^૬

૬૨૫

ચૈતન્યતત્ત્વમાં વિહાર કરીને, યદ્ય તે-રહે આમકામ,

(જે) સદા જેતો અંતર્યામી વિવેકથી હરિસ્વામ;

૬૨૬

એ જ છે તત્ત્વવિચારને તત્ત્વમાં સ્થિતિ પણ એવું નામ,

સદા સાધી ઋષિમુની જેને પામ્યા છે વિરામ;

૬૨૭

ઇષ્ટદર્શન કરનારા વૃત્તિના ઉદગાર.

પદ ૯૪. (દિલદાર યાર છેભાસે નયના, એ લય)

આલિંગી નાય આજે, આ દાસી હરખાય છે,

આ દાસી હરખાય છે, આ પાસી તૂમ થાય છે;

આલિંગી

રમી રહેલ ચિત્તે, તે આવીઆ આવિતે,

હૃદયહર્ષમાંહિ હવે તે લહાય છે,

આલિંગી

એ ચિત્ત એંચનારા, મુજ આંખના એ તારા,

સમક્ષ સર્વકાલે હવે તે જણાય છે;

આલિંગી

હું પૂર્ણ સુખે જામી, રહી ન દશી ખામી,

અપાર રનેહ જામ્યો જે દેવે સ્તવાય છે;

આલિંગી

રદ્ર વિષ્ણુ પ્રભા, નમે જે ચરણમાં,

તે ચરણુ શીર્ષ ધારી, આ જન્મ સફળ થાય છે;	આલિંગી૦
સૌન્દર્યપૂર્ણ સ્વામી, આ લવમાં હું પામી,	
લઈશ સર્વ સુખો (જે) સર્વોત્તમ મનાય છે;	આલિંગી૦
અપાર કષ્ટ કરતાં, સદોદિત સ્મરતાં,	
નયન જે ન આવે તે સમીપ લગાય છે;	આલિંગી૦
પ્રુથ્વ્યાં છે ભાગ્ય મારાં, નિહાળી નાથ પ્યારા,	
જ્ઞેતાં જેને જીવેથી ઈશ થવાય છે;	આલિંગી૦
સદા સમીપ રહીને, સુખાબ્ધિમાં નાહીને,	
નૃહરિનામમાળા મુખેથી જપાય છે;	આલિંગી૦
નૃહરિ સ્વરૂપાભિન, હુથી ન નૃહરિ ભિન્ન,	
સ્વરૂપ તેથી મુજથી ન જૂઠું લેખાય છે;	આલિંગી૦

સ્વરૂપસ્થિતિનો સર્વોત્તમ ઉપાય.

પદ ૯૫. (પાવન કરીએ પધારીને આ, એ લય૦)

સર્વોત્તમ આ ઉપાય એક જ કરવા સ્વરૂપે વાસ.	દુવ૦
સ્વરૂપનું ધ્યાન હિરે ધરવું, અતત્ત્વનું ચિંતન વિસ્મરવું,	
હૃદયભીતર કમથી સરવું;	
દશ્ય સર્વમાં નિજરૂપ ભાળી, કરો ભેદનો દ્વાસ; ^૧	સર્વોત્તમ૦
કેાઈને તુચ્છ ન કહી ગણવો, જ્ઞાનથી હું છું બ્રમ્હણવો,	
અંતરે એકમલાવ ચણવો;	
રાગદ્વેષબુદ્ધિ પરિત્યાગી, જો જો સ્વરૂપાભાસ;	સર્વોત્તમ૦
શાસ્ત્રગુરવચન સિદ્ધ માની, રાખી નિજ બુદ્ધિને જાની,	
અહં મિથ્યા ત્યજી થવું જ્ઞાની;	
સંશય લેશ ન આણી અંતર, હેદો આ લવપાશ,	સર્વોત્તમ૦
અન્યનું જિહ્વ ન કદિ જોવું, દોષ પણ ગુણ ગણીને મ્હેવું,	
પરનિંદા દૂષણ ખોવું;	
ચિતિનો સજ્જનદુર્જનઅંતર સરખો એક પ્રકાશ;	સર્વોત્તમ૦
મુજમાં ચિત્પતિ છે રાજે, દુઃખદારિદ્ર જેથી ભાજે,	
સિંહને દીનતા થું જાજે;	
વિચારી આવું મસ્ત વિચરે, ચિતિમાં ધરી વિશ્વાસ;	સર્વોત્તમ૦
સ્વરૂપમાંહિ છે સહિ સામર્થ્ય, દુઃખી પછી શીદને થાવું વ્યર્થ,	

એથી ના સરતો કોઈ શુભ અર્થ; ,
 તે જ સમર્થ સ્વરૂપ નિજ જાણી, ત્યજે કલેશકંકાસ; સર્વોત્તમ૦
 વાત કરી કૃતિમાં તે મૂકવું, મિથ્યા મુખથી ન કદી વદવું,
 અનુભવ કરવામાં મૂકવું;
 એ જ ખરેખર જ્ઞાન ગણાવું જીજ્ઞે વાણીવિલાસ; સર્વોત્તમ૦
 બાહીલાવના શુદ્ધ સાધી, અવિદ્યાબળ દેવું બાધી,
 ઇંદ્ર અંતરમાં આરાધી;
 ઇંદ્રરૂપ થઈ જાવું અંતે કરી ચૈતન્યહિનસ, સર્વોત્તમ૦
 સ્વરૂપે ઈષિત સહિ મળવું, ચિંતનાં શ્રવણ આ ગળવું,
 અહં આ સ્વસ્વરૂપે ભગવું;
 માની એવું અગ્રપે ભગવા કરવો સતત પ્રયાસ; સર્વોત્તમ૦

इष्टने हृदयमां दर्शन देवा विज्ञप्ति.

પદ ૯૬. (ઘટ છાંડો સાંવરીયા ભરું ગગરી, એ લય.)

આવો આવો હૃદયમાં હવે નૃહરિ.
 કાલુક્ષણ જોતી હું વાટ તમારી પિયુ.
 અકળાવે અતિશય વિરહહરી; આવો૦
 અઘાપિસુધી હું તો, હાસ્યમાં ધારી બૂલી,
 ચોતી નહિ જે મને કાધી પરી; આવો૦
 દુઃખી અવસ્થા, ક્યાં સુધી રહેશે શું ન,
 જોઈશ તમારી રમ્ય મૂર્તિ ફરી; આવો૦
 બેઠાવું હૈયું ભાગે, જૂદા જોઈ તમને,
 હાય ! આ શું પતિએ ત્યાગ કરી; આવો૦
 નિજજનવત્સલ, આપ ગણાતા નાય !
 હોયો આ દુઃખ મળી સઘ હરિ ! આવો૦
 દોષો અનેક પશુ અલક્ષ કરજો સહિ,
 ક્ષન્તવ્ય આપની આ કિંકરી; આવો૦
 જોયાં મેં આપનાં, નિવાસસ્થાન સર્વે,
 ક્યાં વિચરો છો તે ન જાણું જરી; આવો૦
 પ્રાણ લેજો કાં હૃદયે, આવી રહેજો હવે,
 સંતાપશો ન કહું કરગરી; આવો૦

'ખાંધતાં પ્રીતિ નાથ જોયું' શું નંદોણું કે,
 જોતી જે કે આ દાસી પ્રેમી ખરી, આવે:૦
 લાલ શો મળશે તમને, અધિક સતાવતાં,
 નખી માનજો છું જાશે મરી: આવે:૦
 શીશ નમાવી દીનતાથી 'હું' યાચું સ્વામિ,
 દષ્ટિ કરો પૂર્ણ પ્રેમભરી; આવે:૦
 અધટિત વચનોની ઉપેક્ષા કરજો કાં જે,
 જોતી છું આપણો તે પ્રેમ સ્મરી; આવે:૦
 અશરણુશરણુ છો મારા તો એક તમે,
 માટે હવે તો રહો સઘ વરી; આવે:૦

દૃષ્ટસત્તાની સાધકોપતિ શુભેચ્છા.

પૃષ્ઠ ૯૭. (રસિલો રસિલી, ચાંદનીનો સમો સાધી, એ લય.)
 પ્રકટો ચિતિપ્રદીપ આજ શુદ્ધ હૃદયમાં, ઉત્તમ આ સમયમાં, સાધકના,
 અવિદ્યાતિમિર ટળી, અપ્તાન સકલ જ વળી,
 જગદુળી ચિતિ રહો ઉપાસકમાં.
 ઘટમાંદિ સ્થિત જે વસ્તુ તે નવ બહારથી દેખી શકે,
 તેમ અવિદ્યાટત ઘટવિષે ચૈતન્યદીપક ઝગઝગે,
 પણ અવિદ્યાઘટ ફેડીયા વિષ્ણુ, ચિતિદીપ ન ભાસતો,
 તે ભાગજો ઘટ આજ સહિનો (જેમાં) ચિતિદીપ પ્રકાશનો,
 અભિન્યક્ત દીપ થઇ ભક્તતણા અંતરમાં,
 નિજ સર્વશક્ત સત્તા અપોં સત્વર ત્યાં,
 જેથી સકલ આ તિમિર હણાતાં સહિ સાધક સિદ્ધ થતા, પ્રકટો
 અધ્યાત્મગત્રપ્રાપ્તિ થવામાં વિઘ્ન સાધકને નડે,
 તે આજથી સહિ દૂર યાજો, શાંતિ જેથી સાંપડે.
 મન, વૃત્તિ, કાયા, ચિત્તની, સ્થિતિ ઉચ્ચતમ નિશ્ચિન થજો,
 જે પરિપૂર્ણ ન ભાસતું તે ચિતિદ્વારા પામજો.
 દશદિશ ચિન્મયતાવિષ્ણુ ભાસે ના જ્યાંદિ,
 જ્યાં સ્વાસ્થ્ય અનુપમ સુખવિના નવ દાંધ.
 તે સ્વર્ગ સાધક સકલતણી સ્થિતિ થઇ પામે સન્મયતા; પ્રકટો

પ્રેમી ભક્તપ્રતિ ઇષ્ટની છલતાસમાન પ્રતીત થતી લીલા અને ભક્તનો વિજય.

૫૬ ૯૯. (જમુના કિનારે કૃષ્ણ ખડા બસી, એ લય.)

નિજ મંદિરે વસીને વહાવો, ચિત્ત ચળાવે,
ક્ષણે દષ્ટે ચઢી વિલાસ પુનઃ અતિ સતાવે; નિજ
કદી સહજ સ્મરણે નજરસમીપ આવતા ભાવે,
કદી ચિંતું વારંવાર નયન જરી ન ફરકાવે; નિજ
કદી હોઠિ નિદ્રામાંહિ ત્યાંહિ મુખ દર્શાવે,
એસુ ધ્યાનમાંહિ ત્યારે અણસાગે ન જણાવે; નિજ
મંદિરના ઓરડામાં આમથી તેમ ભ્રમાવે,
જાઉં જ્યાં હું ત્યાંથી સત્વર નિજ ચરણ છટકાવે; નિજ
જવ માળે ચઢું ત્યાં તો નીચે દોડીને આવે,
નીચે આવી ભાણું (તો), અટારીમાં વદન મલકાવે; નિજ
એમ આમ તેમ ભ્રમાવી આ તુલ્ય તપાવે,
શુદ્ધાર્થીને ભોજ્ય આપી જેમ પાણું ખેંચાવે; નિજ
નિજ સર્વવ્યાપી શક્તિ બતાવી અકળાવે,
સ્થિરતા ધરીને એક સ્થળે, નાચજી નાંવે, નિજ
હવે કાઠ ઉપાયોવડે મમ નાથ મનાવે,
તેને આપું ધન ધામ મારું, (જો) સમીપ અણાવે; નિજ
સંકેત શો ધરીને મને વ્યર્થ થકાવે,
(પણ) મળી મુક્તિ જ્યાંથી એમને કાંઈ ન નાસવું પાવે; નિજ
'યત્ર દષ્ટિ તત્ર ઇષ્ટ' મુક્તિ સુગમ એ ભાવે,
હવે નાસશે કહો ક્યાં નાથ, સપડાયા હાવે; નિજ

સત્સુખાન્વેષી જનોણ ચરાચરમાં સુખતું જ દર્શન કરવું યોગ્ય છે.

૫૬ ૯૯. (ધરકકા ખજર લગા કે, દિવપેં કારી, એ લય.)

૧ સત્સુખાન્વેષી જનોણે, સર્વમાં સુખ શોધવું,
સારું આ ને ખોટું આ એ, ત્રિધા ચિત્તને શોધવું—
મક્ષિકા મગમાં ચડી પણ, સાર વસ્તુ શોધની,
રમ્ય વાત પૂરિયે, સાર,—ગ્રાહી દષ્ટિ દેખતી—
ખાત્ર મુંદરતારહિત વસ્તુ બીતરમાં શોભતી,
૨ રક્તમાંસાન્વેષિત હૃદયે, ચિતિવૃત્તિ આપતી—

૧ સત્સુખને શોધનારાએ. ૨ લોહી તથા માંસથી વીંટાયલા.

જાડા હોડામા રહેતી, પણ મધુર મોપારી છે,
મનિનગલાંશયે સ્થિત પણ બાલમુખ મનોહારિ છે —
ધૂળધોપા ધૂળમાથી, દ્રવ્ય શોધી કાઢતા,
કાષ્ઠમાહિ શર્કરાને, શોધકો સહિ ભાગતા —
કાયવાની ખાલુમાહિ, મૃત્યુવાન હીંગે રહે,
તેમ દૂષિત અતટે પણ, જ્ઞાનને ગુણીજન લહે —
આ અનાર્થ ને તુચ્છ આ છે, એમા તે જ્ઞાન સુ હશે,
અહવૃત્તિ એની ન્યા છે, જ્ઞાન ત્યા નહિ જામશે —
પકમા વસના છતા પણ, કમલ કેમનીય પ્રકટતુ,
શરીર નીચી જાતિનુ પણ, જ્ઞાન ઉત્તમ આવતુ —
સ્વરૂપમાથી સર્વ પ્રકટતુ, ત્યા જ લય પણ થાય છે,
માત્ર મધ્યે વિનતોંથી, તુચ્છ ઉચ્ચ ગણાય છે —
સુદા જન સમદટિ સ્થાપી, સાર સહિમાથી ચહે,
હસસમ નીર ક્ષીર બેદી, સત્ય સત્ત્વ જ સમહે, —
નીચ જન ફળ વેચતો પણ, મનુષ્યો ગ્રહેતા પ્રીતે,
વેચનાગપ્રતિ ન જોતા, સુક્ષ્મ લે રૂડી રીતે —
જ્ઞાનની ઇચ્છા પ્રકટતા, પાત્રાપાન ન દેખવુ
જ્યાથી ત્યાથી પ્રાપ્ત કરવુ, મુદ્રનત નહિ લેખવુ —
આમ ગ્રાહકશક્તિ પામી, સત્સુખાર્થ અઘ જામી,
અતમા સ્વરૂપે મિરામી, સત્સુખામૃત ચાખવુ —

જીવરૂપ પ્રવાસીને સ્વરૂપદેશમાં પ્રવાસ કરવા ઉપદેશ.

પદ ૧૦૦. (જાસીવાના આજ્ઞે હમારે દેશ, એ લય)

પ્રવાસી જાજ્ઞે હવે તે દેશ,

જ્યા ન જ્ઞાનિમૃતિભયદુ ખડવેશ, પ્રવાસી
શૈલ ઉપરુ જ્યા છે નહિ, જ્યા છે નહિ પર્જન્ય,^૨
નિર્જન સ્થળ તે ભાસતુ, તદ્દપિ નહિ દીર્ઘ શૂન્ય,

નિહાળી, રસાળી, બૂમિ તે, દરો ત્યા જ્યાં
જડ દુખ અશો જ્યા નથી, જ્યા છે દૈત્યભાવ,
રાત્રિદિવસ જ્યા ના થતા, જ્યા ના કાનપ્રભાન,

નિહાળી, રસાળી—

જ્યાં

કાલતણે જ્યાં કાળ છે, જ્યાં નથી જાતિભેદ,
દિક્ષતીત તે ભૂમિકા, મુક્તત્વ ન જ્યાં કેદ,

નિહાળી, રસાળી—

જ્યાં

જ્યાં આકાશ ન ભાસતું જ્યાં નથી અંશુ,^૧ ચંદ,
આધિબ્યાધિ જ્યાં નહિ, જ્યાં નથી રૂપરસમંધ,

નિહાળી, રસાળી—

જ્યાં

હું તું જેમાં છે નહિ, જ્યાં નથી અરિ કે મિત્ર,
જ્યાં નથી બાલક વૃદ્ધ કે, જ્યાં નથી ચિત્રવિચિત્ર,

નિહાળી, રસાળી—

જ્યાં

ધાન્ય ન જ્યાંહિ નીપજે, જ્યાં ન પડે દુષ્કાલ,
જ્યાં પરમાર્થ ન ભાસતો, નહિ વ્યવહારની જાળ,

નિહાળી, રસાળી—

જ્યાં

કાંઈ ન ત્યાંહિ ભાસતું, પણ સહિતો ત્યાં સહભાવ,
વટખીજે જેમ વૃક્ષ છે, પણ દીસે તેનો અભાવ,

નિહાળી, રસાળી—

જ્યાં

મનવાણીબુદ્ધિ થકી, અગમ્ય ■ એ દેશ,
વાતોથી ક્ષપાય નહિ, સુરમ્ય એ જ પ્રદેશ,

નિહાળી, રસાળી—

જ્યાં

આ મ્થલનો જે માર્ગ તે, સરલ મુગમ ન શ્રેષ્ઠ,
ચુકિત પામ્યે સઘ જઈ, જુએ પ્રદેશ તે જ્યેષ્ઠ,

નિહાળી, રસાળી—

જ્યાં

તે દેશે નિવસો સહિ, પ્રવાસી સાધક વીર !
ગુરુજ્ઞાના સાથે લઈ, માર્ગ પડે થઈ ગિર,

નિહાળી, રસાળી—

જ્યાં

ક્રમથી માર્ગે ચાલતાં, જીવશે સઘળાં દુઃખ,
ત્યાં જાતાં તો વિસરશે, દશ્યદેશનું મુખ,

નિહાળી, રસાળી—

જ્યાં

જાજો જાજો પ્રવાસીઓ, સત્તર ગંતવ્ય દેશ,
કર્તવ્ય પ્રાપ્તવ્ય એ, એ જ નૃહરિઆદેશ,^૨

નિહાળી, રસાળી—

જ્યાં

જીવપક્ષીને ગગનમંડલરૂપ નિલયનમાં નિવાસ કરવા પ્રવૃથ્ત.

૫૬ ૧૦૧. (૫મી પરદેશી ચિત્ત ગોંપી હું આ ચાલી, એ લય)

ગગને તુજ નિલયનમાં વસજે, હે પ્રિય પં. . ખી !

ખીખં સ્થાનવિષે ના ધસજે, સુંદર ઝં ..ખી.

પારંધી ઉભો છે નીચે, નાંખી બલ કરાલ,

કણુ તે ઉપર પાથરી, કરવા તાગે કાળ,

બૂકું બણી ત્યાં ના ફસજે,

હે પ્રિય૦

ઉચ્ચ રથવે ઉડવું સદા, અર્કતૂપસમ નિત્ય,

ત્યાં જ સકલ પ્રાપ્તિ થતી, રહે નિશંક અખીત,

ગતિ કરવામાં તુ નય ચસજે,

હે પ્રિય૦

શુકની જાતિ તોહરી, કાક ને, નિશ્ચય માન,

કાકપિટ ધાવ્યા થકી, શું રહેશે તુજ માન,

ઉત્તમ જાતિથી ના ખસજે,

હે પ્રિય૦

કાકભક્ષ વરતુ મલિન, ફલ સુંદર તુજ કાળ ?

આત્ર ત્યજ કદી સુજન કો, આવે ખાતો પ્યાજ,

આદુ ફલ ભક્ષણાર્થ ચુસજે,

હે પ્રિય૦

મનહર વાણી તોહરી, બુદ્ધિ તુજ અનુપ,

કમલસમીપ શું કેમુડો, નદી સમીપે શું ફપ,

સ્થાનસમો કદી તું ના ભસજે,

હે પ્રિય૦

પક્ષ સમગ્ર તુજને મળ્યા, નિર્ભયતાથી ઉડ,

દુર્બલતા મેધી હવે, ભવસાગરે ન બૂડ,

ઉચે ચઢી પારંધીપ્રતિ હસજે,

હે પ્રિય૦

નિલયનમાં જઈ નિવસજે, સર્વોત્તમ તે ધ્યાન,

મરત મહેજે મિથિત કરી, વિસારી નિજ અભિમાન,

નીચે દૃષ્ટિસરખી ન કરજે,

હે પ્રિય૦

જીવહંસને હનુમાનસસરોવરનો આશ્રય ગ્રહણ કરવા

અનુશાસન.

૫૬ ૧૦૨. (મન પરદેશી, જાંડ ચયે, એ લય.)

જા જીવહંસા, માનસજે.

શુદ્ધક ખામોચીયા છોડીને, નિર્મળ સગર જાગે ૭,

તૃપ્તાનિવારણઅર્થે જળ પી,

મસ્ત ખની ત્યા નહાજે, માનસંગે
 સુદર જળમા વિહાર કરીને, મનહર કાપા કરજે ૭,
 ઉચે નીચે દશે દિશાએ,
 જના ત્યા અબીત નિચરજે, માનમંગે
 મોકિતકર્ણ આહારાર્થે લઇ, અગરઅમર તુ યાજે ૭,
 છત્તવ ત્યજીને શિવત્વ પામી,
 નિજ સ્વરૂપે સોહાજે, માનસંગે
 એક જ ગચળ છે અમોઘ સુખતુ, તે વિષ્ણુ ખીજા દુખદ ૭,
 શોધી તે રચળ નિનાસ કરીને,
 હરજે હવપદઆપદ, માનમંગે
 સુખસાગરગચ સ્થાન દૂર ના, છે તુજ અતિશય પામે ૭,
 જોળખી તેમા તન્મય યાજે,
 તેા સહિ ધાર્યું કમાશે, માનસંગે
 અધિક ન કરેના જેવુ છે કશુ, શુદ્ધિમાન તુ અતિશય ૭,
 સમયોચિત સાધીને સવેળા,
 યાજે ઝટ સનિયન્મય, માનસંગે

આત્મસ્વરૂપનો સંગ સેવવા સાધકોને આહવાન.

પદ ૧૦૩. (યાદ દુધ ત્યો નિચરગી, એ લા)

કોઈ યાજો નિજગપસગી,
 બહિરતર કરજીને રગી, ૧૫૦
 વ્યગ્રે સુખ જે ભાસતુ, ક્યાહિ ન દીમિ તેહ,
 સરકારી જન બોગવે, સગે ગગી દેહ, હા ૩૫૦
 એક રનેહીની સગતિ, ખીજો શાસ્ત્રનો સગ,
 ત્રીજો સદ્ગુરસગ છે, સર્વોત્તમ નિજસગ, હા ૩૫૦
 જે સગે એહિક તથા, આમુખિક સહિ સુખ,
 પ્રાપ્ત થતા, તે સાધના, સુજન રહે ઉત્સુક, હાં ૩૫૦
 દુઃખાધિમા પશુ રહે, જે સગીની સહાય,
 તે સગીને મેળવી, સુજન સદા મનકાય હા ૩૫૦
 વેદપુરાણા સકલ, જેની પુરતા શાખ,
 દુર્લભ વ્યગ્રપસગ તે, પામે જન સુખલાહ, હા ૩૫૦
 જેની સગતિ પામવા, યોગીયતિ કરી યાન,
 ઉદ્યત રહેતા સયમે, મેળવના નિજસ્તન, હા ૩૫૦
 આત્મસગતિ મુવલ ના, સાધે પિરલા જન,

કોઈ ભક્ત સાધી શકે, જોવા પ્રભુઆનન;	હાં કોઈં
સાધો સાધક ઉતરી, અંતરમાં તે સંગ,	
મળે ન માગ્યો, પુનઃ કદી, ઉત્તમ આવો પ્રસંગ;	હાં કોઈં
નૃહરિમહેશ સંગતિ, આત્મસંગથી થાય,	
યથાર્થ તાળી લાગનાં, નરહરિરૂપ થવાય;	હાં કોઈં

અંતિમ યાચના.

૫૬ ૧૦૪. (તુજ વિનય પ્રણયથી શુચિ શશિવદની એ, લય)

જય જય પ્રકૃતિપતિ, જય કરુણાનિધિ, જય ચિત્તિપુરુષ સુખેશ !	
વ્યાપી રહ્યા નિશ્ચમાંલ, ચેતને જડે સદાય,	
અભિમુખતાઅનુસાર થતા, અભિવ્યક્ત શિશુહૃદ્દેશ;	જય૦
જે સુખાર્થ પ્રાણિમાત્ર, યત્ન કરે અહોરાત્ર,	
સર્વ સુખાધિકાન આપ છો, અખંડ અજન્મ અરોપ;	જય૦
સાધકોનાં જોય ધ્યેય, આપ માત્ર ઉપાદેય,	
ચરણે પડી યાચે સુદિને પ્રત્યક્ષ થજો પરમેશ;	જય૦
ભાસતું શિશુમાં શેષ, અર્પી તે કરો અરોષ,	
સ્વરૂપાલિન્ન કરી સ્થાપો, શિવપદમાં હરી શ્રવણે;	જય૦
આપ તાત, અમો બાળ, દો યથેચ્છ હાલ હાલ,	
સમૃદ્ધિ નિજ આપી હરજો દરિદ્રતાનો ક્ષેશ;	જય૦
આપ કૃપા ઇન્દ્રનાર, આપવડે ઉગરનાર,	
દો નિજપદ અંતિમ એ ઇન્દ્ર, અન્ય ન યાચીયે લેશ.	જય૦

પ્રણતિસહ વિજ્ઞપ્તિ.

૫૬ ૧૦૫. (નમું પદે ગિરિજાપતિને—એ લય)

પ્રણામ પ્રણામ જય જય નૃહરે !	
શંકર, બ્રહ્મા, વિશ્ણુ, શક્તિ આદિ શબ્દોથી સ્તવના,	
જોને નમતા, જોમાં રમતા, થાય તન્મય ખરે;	પ્રણામ૦
અંતરમગ્નસંહાર, વિષુ આપ કરનાર, નથી કોઈ વિશ્વાધાર,	
ધ્યાને ભવસિંધુ ક્ષાર,	
શોક, મોહ, ભયની છાજોથી હૃદયે ક્ષાર ભરાયો;	
ન ધાવાયો, ન દહોવાયો, બહુ યત્ન કર્યો;	પ્રણામ૦

આપ અનુગ્રહતોપ, - વિષુ મેલ આ ધોય, દશ દિશમાં ન કોય;
 ઇતિ નિશ્ચિન રોય,
 શાંતિ આપોં મત્ર ટાળીને દાહ કરે જે ભારી;
 હાલે હારી, ઇતિ અમારી, આપપ્રતિ ઉચ્ચરે, પ્રણામ૦
 આપ કૃપા જન થાય, સર્વ દુરિત પગાય, સુખવિષુ ન ભગાય,
 દોષ માન વિલાય,
 તે કટાક્ષ નાંખી શિશુઉપર કૃત્યકૃત્ય કરજો સ્વામી;
 ગર્ભગામી, હે અકામી ! કંગે આપ વરે; પ્રણામ૦
 વર્ષાવી અનુગ્રહદેમ, વહો યોગ ને ક્ષેમ, આણી અંતર પ્રેમ,
 હિત સંધાય જેમ;
 સહિ સાધકને તે જાગ દેજો, મંગળોમય આ સંધ્યે,
 રહી હૃદયે, રાખો અભયે, (જેથી) સહિ મસ્ત વિચરે; પ્રણામ૦

સ્વરૂપજ્ઞાનતું દાન કરવા પરમાત્માને માર્યના.

પદ ૧૦૬. હોારી.

પ્રભુ આજ તે જ્ઞાન આપો,
 ઉદયસ્થિત અજ્ઞાન કાપો; પ્રભુ૦
 જે જ્ઞાને દ્વિધ્યઃ અથર્વણે, ઇન્દ્રને દીધા ન શાપો,
 જે જ્ઞાને ઋષિ જમદગ્નિએ, ક્રોધને ઉપરથી કાપો;
 ઉરે સઘ તે જ્ઞાન સ્થાપો, પ્રભુ૦
 જે જ્ઞાને ઋષિ કાકભુવડી, કાકદેહ મણે પ્યારો;
 જે જ્ઞાને સેનકાદિક મુનિએ, ઉષ્કદેહ^૧ ગણે સારો,
 (તે) જ્ઞાન દષ્ઠ ધ્યાન નિવારો; પ્રભુ૦
 જે જ્ઞાને જગ રહી વ્યવહારો, ભરત મુનિએ કાપો,
 જે જ્ઞાને રાગ્ય કરતાં જતાં પશુ, જનકે વિદેહીપદ લીધાં;
 ભોજનાર્થે દો તે જ્ઞાનમીધાં; પ્રભુ૦
 જે જ્ઞાને નૃપ પરીક્ષિતસરખા, સહજ ઉચ્ચ સિદ્ધિ પામ્યા,
 કોળી જતાં જે જ્ઞાને વાળ્મીકિ, અનુપમ પદમાં વિરામ્યા,
 જે જ્ઞાને મુખે કંઈક જામ્યા;
 જે જ્ઞાને માર્કંડ, પિનામહે, મૃત્યુને પણ રોક્યું,
 જે જ્ઞાને અથવનાદિક મુનિએ, વાર્ધક્યે અંકુશ દોક્યું,
 જેથી અમરત્વ વિલોક્યું; પ્રભુ૦

જે જ્ઞાને શાશ્વતી શાંતિનો, અનુભવ ઉરમાં થાતો,
જનિમૃતિભય આ સહજ પગાતાં, હવ શિવમય થઈ જાનો;

સદા મુખમાંહિ સ્પાહાતો;

પ્રભુ૦

જે જ્ઞાને હવ મરત થઈને, નિર્લય સધળે વિચરે,
જે જ્ઞાને સહ સાધક સહજે, તત્ત્વ જુએ ચરઅચરે;
આજે દેખે તે જ્ઞાન નૃહરે !

પ્રભુ૦

પરમાત્મા જ સર્વ સુખના આગાર હોવાથી સાદ્વિવેકી જનોઈ
તેમના પ્રતિ જવું યોગ્ય છે.

પદ ૧૦૭. (પિયુષજે, રસરજે, રહીશું, રમીશું, એ લય.)

પ્રભુપાસે, મુખ ભાસે, ગહે તે, લહે તે, રહે જે વિશ્વાસે,
છોડી શકરા બાળક સે લુણુ. રહેતું નિરાસે, ના કદીએ ખવાસે, પ્રભુ૦
કણુ જાણી જાળે જે ભરાસે, નિમ્મે સપડાસે, ના પુનઃ ઉગરાસે, પ્રભુ૦
છે પ્રભુ મુખઆગાર, મુખ મેળવવા જે ચહે,
જન્ય સદા તે દાર, તો ઈષ્ટિત અર્થો લહે.

બાવળપર શુભાખ ન થાસે, જે જે ત્યાં જાસે, કંટકથી પીડાને; પ્રભુ૦
ઔષ્ધય ખરૂંની માંસ, કદી ન દીઠું કોઈએ,
કરીપાતામાં મીઠાસ, શત વર્ષે ના જોઈએ,
ધોયે કોષ્ઠા નહિ પ્રકાસે, મધુરતા શુણાસે ? કદાપિ કામ ગાસે; પ્રભુ૦
હરી વસ્તુ દુઃખરૂપ, મુખ તેથી ના પામીએ,
જોઈ ઉડા ફપ, પડનાં મુખે વિરામીએ.

કૌયમ મહી શાંતિથી સુવાસે ? મળપણુ ખમાસે ? જો લીંશુરમ પાસે; પ્રભુ૦
તદત દશ્ય પદાર્થ, ઇચ્છ્યાં મુખ નવ આપતું,
પીલી નિંજની જાત, કોણુ મિષ્ટતા આપતું ?

જ્યાં જે મળતું ત્યાં જો ધાસે, તો તે કમાસે, ભરાસે બીજે કાંમે; પ્રભુ૦
સત્સુખ કરવા પ્રાપ્ત, દસ્યે જોણું ના મુજન,
હૃદયે સરીને આપ, —કામી કરવું સદા મન,
એ જ સુગમ માર્ગે જે પગાસે, લયલીમ ગળાસે, હરિમરણે તપાસે; પ્રભુ૦
ધ્વજા જે ઉરમાંલ, હૃદયે જઈ તે યાચરી,

વિગેધી પછી સંકલ્પ, —વૃત્તિ ઉડતી દબાવવી,

તો જ સર્વ પગમાં દેખાસે, ઉરમાં જે ચહાસે, પ્રત્યક્ષ જણાસે; પ્રભુ૦

કળ છે સુખની એ જ, મથાર્થ જેને આવડી,
 સુખનિધિ મળવો સૈજ, નિર્ધનતા શું બાપડી,
 અષ્ટપ્રહર શુરુ શુરુ ઉચ્ચારશે, શુરુ થઈ સોહારો, સચ્ચિત્ પદ પમાશે; પ્રબુ૦

જીવરૂપી શુકને ઇષ્ટસ્મરણ કરવા ઉપદેશ.

પદ ૧૦૬. (ઉપજી હસને આ શી મતિ રે, એ લય.)

બોલો પોપટજી રૂડા રામજી રે,	
હોડી અન્ય લવારી અસાર,	આ વાર—બોલો૦
કંઠ મળ્યો મધુર બોલવા રે,	
કાગ કરેતા કકેશ ઉચ્ચાર;	આ વાર૦
તારે તો બોલવું મીઠું રે,	
જેથી થાય પ્રસન્ન નરનાર;	આ વાર૦
એવું બોલવું પ્રીતે સહિ પ્રતિ રે,	
(જેથી સૌ) રાખે હૃદયડે નિજદાર;	આ વાર૦
જેજે વિચારી તમારા સમારે,	
ટેવા કરતા મધુર કિલકાર,	આ વાર૦
વાણીતણી મધુરતા થકી રે,	
રાખે પિંજરે તને ધરી આર;	આ વાર૦
સતોપજે સહિ સંબંધીને રે,	
જે જે તુજ સમીપે આર્વનાર;	આ વાર૦
દર્શાવી ખરું સ્વરૂપ તાહરું રે,	
કર સુખમય આ સંસાર;	આ વાર૦
રામવિના રદ્યું ન કામનું રે,	
માટે રમરજે તે વારંવાર,	આ વાર૦
પ્રીતિવડે બધે બોલજે રે,	
કહું જાણી મારો અધિકાર;	આ વાર૦
વહાલા ! થતાં સિદ્ધ, યુક્તિ એ રે,	
ચલો જગમાં જયજયકાર;	આ વાર૦
હેતે હસીને હસાવજે રે,	
આરા પંખી ! એ સારનો સાર;	આ વાર૦
કૃત્યકૃત્ય થયથ હે પંખીડા ! રે,	
થશે રામરૂપ તુજ અવતાર;	આ વાર૦

સ્વરૂપસ્ય વૃત્તિનું સ્વરૂપ.

પદ ૧૦૯૦. (અપને પિયણી મેં જોગન બનીતી —એ લય.)

નિજ સ્વરૂપે જેની વૃત્તિ શમી છે,

આત્મસ્વરૂપે જેની વૃત્તિ શમી છે.

સ્વસ્વરૂપે જેની વૃત્તિ શમી છે,

વૃત્તિ શમી છે, તેની બ્રાંતિ ત્રિશી છે;

નિજ૦

સ્વરૂપસ્થિતજન, સર્વ દસ્યે,—પણુ જોતો સતચિત,

ભૂ, નભ, જલમાં, અનિલ અનલે, સધળે સ્વરૂપ અમિત;

જેની૦

ભિન્ન બાલ્યોપાધિથી ભાસે, ઘટકર્પર મૂઢભાંડ,

પણુ વસ્તુતઃ એક છે તેમ, સ્વરૂપસ્થને બ્રહ્માંડ;

જેની૦

ન્યાં ન્યાં દષ્ટિ નાંખતો ત્યાં, જુએ ચૈતન્યવિવર્ત,

સાદું ખોદું ક્યાં રહે પછી, ન્યાં કેવલ ચિત્તર્ત;*

જેની૦

રમતો કદી વ્યવહારમાં પણુ, રહે સદા અવિક્રિય,

બેદબુદ્ધિ જેની શમી છે, તેને ન પ્રિય અપ્રિય;

જેની૦

શત મણાકમાં સૂતતંતુ એક, જેમ રહ્યો છે વ્યાપ,

અણુ અણુમાં છે અંશ ચિતિનો, તેથી સધળું આપ;

જેની૦

નિર્ભય વિચરે, જેહ સ્વરૂપે, તેને શા વિધિ ને નિષેધ,

સમાન સર્વદા ભાસતાં તેને, નિર્બંધત્વ કે કેદ;

જેની૦

અદ્વિત્યર રહેતી સ્વરૂપથી, વૃત્તિ જેની અભિન,

તે જ મહેશ્વર, તે જ નૃહરિ, ચિતિ નવ તેથી ભિન્ન;

જેની૦

સ્વરૂપપ્રતિ અપ્રતિમ પ્રેમભક્તિવાળી વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૧૧૦ (હૃદય કેમ વાળું ડે, લાગ્યું ધ્યાન —એ લય.)

હૃદય ત્યાં વાળું ડે, ન્યાં સુખનિધિ અગાધ ભાળું;

હૃદય૦

જડ દુઃખ અસત્ય ન્યાં નહિ સ્પુરતા, સન્નિવૃત્તસુખમાં મહાણું;

હૃદય૦

ક્રોધ ભ્રોભ ભય શોક મોહ આ, મદમત્સરનું ન જાળું;

હૃદય૦

જનિર્મતિનું ન્યાં જોર વિલાણું, પીવાય અગરરસ ધ્યાણું;

હૃદય૦

ઉખર ગુલ ના ન્યાં કંઈ દીસે, કેવળ ન્યાં હરિયાણું;

હૃદય૦

ત્યજ બંધનકારી બીજું અધું, મળે મુક્તત્વ રસાણું;

હૃદય૦

અતિશય સમીપ, દૂર લેણ ના, સ્થાન તેહ રહ્યાણું;

હૃદય૦

નેસર્ગિક મુંદર પુલ છોડી, કાણુ લે કાગળવાણું;

હૃદય૦

દ્રાક્ષ ત્યજ લીળોળી કા લે, કીર ત્યજ કાગ કાં પાણું;

હૃદય૦

* માત્રીનાં વાસણો. ૧. ચૈતન્યનું નૃપ.

સર્પમુખ ઝેરી લહી પડી કે, પકડે (કદી) હોય સુવાળુ, હૃદય૦
 ઇન્દ્રવારણા મનહર તદપિ, ખવાયુ ન કદી ન્યાળુ, હૃદય૦
 દુ ખવિણુ ખીણુ જના નહિ દીસે તે મ્મ સ્વપ્ને નિહાળુ, હૃદય૦
 દાહક સ્વભાવ લરી અગ્નિનો, સ્પર્શે કે મતિવાળુ ? હૃદય૦
 છોડી દુ ખકર સકલ કાર્ય આ, સુખસરમા મતિ લાળુ, હૃદય૦
 નરહરિઅનુગ્રહ મેળરી સાચો, જીવપદ ત્યા ઝોગાળુ, હૃદય૦

અંતિમ પ્રાર્થના.

પદ ૧૧૧. (વખત વિચારો શ્રીહરિ તમે આવો,—એ લય)
 જય જય જય જગદીશ, વદીએ શિર નામી,
 તૈ સાધક શીર્ષ હસ્ત આપો અતર્થમી
 ભયક્રમેશ શોક ને મોહચક્રી આવૃત જવો,
 થઇ જય મુક્ત અનુભવતા હૃદયે ચિત્તિદીવો
 પ્રકટાવો તે આજ, (૨) તિમિર આ બધુ દેડી,
 જેનુ જમ્યુ સામ્રાજ્ય, હૃદયપર મહા બેડી
 બદ થયા જન સર્વ ગાઠ અધકાગે,
 નિહિત અવિહિત શુ ન વૃત્તિ તે પ્રિયારે
 પ્રિયરી આપ રમરણુ કદી પ્રિયને ઉચ્ચારે,
 મમ્મે કદાપિ તો અપૂર્ણુ ડપમા જ ધારે
 આપ સ્વરૂપસામર્થ્ય, (૨) મુદ્ર શુદ્ધિ શી રીતે ?
 કરી મહણુ શકે તે અર્થ તિમિરઆધિત ચિત્તે
 યથાર્થ દિ ય પ્રગથ, (૨) કળે આ હૃદમહેને,
 કરી જ્ઞાનનણો ઉગસ, હળે સદિ બ્રમ પહેને
 દો પછી એવુ જ્ઞાન, (૨) આપરૂપ થઇ રહીએ,
 જાતા આ જનત્વ ભાન, આપને ઉર લહીએ
 આ વિશ્વ, નિરાટે આપ જ છો, થાપે દહ તેવુ જ્ઞાન જ દો,
 પછી પ્રિય અપ્રિય ન ગ્રહે કાર્ષ, ચૈતન્ય વ્યતિકર જ્યા ત્યાદિ
 વાસ્તવ જે આપનુ રૂપ નાતા, તે યથાર્થ ઉપગમવો જ્ઞાના,
 સ્પુરતા અનુપમ જ્ઞાન, (૨) જાણુવુ ન રહે કાર્ષ,
 જે જાણ્યાનિણુ અનાન ગણાતુ ભનમાદિ
 જે યાતા ત્રિશુનમાલ, (૨) કેથી ન રહે લીતિ,
 ઉપગમવો નરહરિગય, પ્રકટ શ્રવણ ચિત્તિ

નમસ્કાર તથા સ્તુતિસહ યાચના.

પદ ૧૧૨.

વદન જય જગત્રાણુ !

જય જય જય આત્મભાણુ !

જય સચ્ચિતિધન ! જય લગ્નજન ! જય મનમજનમર્તિ !

નૃતિ મતિ, દષ્ટ પતિ, કરી ક્ષતિ, જનિમૃતિ, ^૧ નૃતિ કૃતિ, રતિ,
સ્થાપો અતિ, ટાળી ભીતિ, આરી હૃદિ પદ્યિતિ, ઉચ્ચગતિ, દો સપદિ, ^૨

સાધક ઇચ્છા કરી પૂર્ણ, પ્રાણુ !—

આરીમુદ્રાનડે શોભતા, આપ હસ્તદ્વય ચારુ,

શિરે સ્થાપો, દહો ખાપો, જ્ઞાતિ આપો, ^૩ પાત કાપો, વડરિ આપો

દુરિત શાપો ^૪,

શુભી અમાપો પશ્ચાત્તાપો, અતર વ્યાપો, ક્યેશ ઉધાપો પુણ્ય જનપો,

જપારી કંગો નિત્ય કલ્યાણુ—

ઈપ્સિતાર્થ અર્પવા ઇષ્ટને અભ્યર્થના.

પદ ૧૧૩.

મન માઝ હાવે, આપમા સલમ થાઓ,

જેથી પ્રત્યક્ષ આપ જણાઓ રે,

મન૦

દશ્ય ન દેખુ, આપ જ પેખુ, કોને ન લેખુ —

અતરમા એવુ બળ દેખાઓ રે,

મન૦

કોટિ જન્મના જામ્યા, કુડા સરકાગે રે

હિરમા ન વેશ પામ્યા, કુડા નિચાગે રે,

તત્ત્વનિચાગે હિર શોભાઓ રે,

મન૦

અનંત આ યુગધડી કાટ ચડ્યો હૃદયે રે,

નહિ કાઢો તો નકી, વધશે તે સચરે રે,

આપ ચરણામૃતે ધીરાઓ રે

મન૦

લોભ, કામ, ક્રોધ ને લયના વિચાગે રે,

(તેમા) આપ પ્રમોધને, પેસવા, ન વાગે રે,

છેદી તે, જ્ઞાન હઠાઓ રે,

મન૦

આ મનમાતગને, ઉન્મત્ત કાધો રે

ચૂટે લઈ અનગને, માગે છે મીઠો રે,

બળ તેનું સત્વર હણાઓ રે;	મન૦
વૃત્તિઓ મુજપર, સત્તા ચલાવે રે,	
શાવે ત્યાં ઊડારી અદ્ધર, ખંત્તા ખવડાવે રે;	
(તેનું) પ્રાગલ્ભ્ય નિઃશેષ શોષાઓ રે,	મન૦
દુર્દુરા ધન્દિયો તો, કૂદકા મારે રે,	
હસ્તમાં લીધો તો તો, કંઈ ગર્વ હારે રે,	
હુપીકિશ ! આપથી (તે) ઘ્યાઓ રે;	મન૦
વ્યાધિકારમૃદે, તનુ પડ્યું મારું રે,	
આધિ અંતર દહે, છુટવા ન બારે રે,	
છેદી ભેદી ગ્વકૃપ પ્રકટાઓ રે;	મન૦
વલ્લવલતી જિહ્વા તો, કંઈ કંઈ બગડતી રે,	
વારું હું તેમ તે તો, મસ્તકે ચડતી રે;	
હવે તિ) આપ મુજુમાત્ર જાઓ રે,	મન૦
‘હુંમમ’ ભાવતણી, સાંકળે બંધાયો રે;	
છાડી શીતળ મણિ, ભાદીમાં રંધાયો રે,	
મન નેત્રપીયૂષે, સિંચાઓ રે;	મન૦
સર્વ સ્થળેથી મને પરવશ કયોં છે રે,	
બૂલાવી આપને વિષયે આદ્યોં છે રે;	
ત્રાહિ ! ત્રાહિ ! શરણાગત કર રહાઓ રે;	મન૦
સ્વસ્થમાં કહું હું તો, સર્વસ્વ હાર્યોં રે,	
જેને જેમ ફાળ્યું તેમ તો, અઘાપિ માર્યોં રે;	
મુજથી હાવે એ તો મરાઓ રે;	મન૦
કોઈ વાતે સાચું મુખ, હથ નથી પામ્યો રે,	
શું રે બતાવું મુખ, લગ્નનથી ડામ્યો રે;	
આપથી ઉગ્મવલતા અણાઓ રે;	મન૦
નરહરિ કલ્પવૃક્ષતણે આપો છાયો રે,	
ધ્વજાનુસાર ભક્ષ, લઇ શકું કાંચો રે;	
આપ મુખે ‘અસ્તુ’ વદાઓ રે,	મન૦

વૃત્તિની કેવી સ્થિતિ ઇષ્ટસાક્ષાત્કાર કરાવે છે.

પદ ૧૧૪. (ધા લાગ્યો રે દલગમાં, ઝુરી ઝુરી મરીપે, એ લય)
 તે, હૃદયે જહરિ પ્રકટે, અતિ શાંતિ ન્યાં રહે,
 શાંતિ ન્યાં રહે, સંશય જે ના સંઘે;
 આત્મસ્વરૂપ છે, નિર્ભય પૂરું તેથી,

આણુમાંહિ પણ ભયને જે ન લહે;

હરે ભયને ન લહે;

તે૦

સર્વાત્મભાવના, સાચી સધાતાં હરમાં,

કોપથી જેનું અંતર, કદીએ ન દહે,

જેનું કદીએ ન દહે;

તે૦

સર્વધનસ્વામી નિજ આત્મસ્વરૂપ જાણી,

સોભ ધારીને દ્રવ્ય સ્વપ્ને ન ચહે;

કદીએ સ્વપ્ને ન ચહે;

તે૦

આનંદધન ચિતિ, હૃદયે પ્રકટ રહે,

જાણી શોકાબ્ધિમાં કદાપિ ના વહે;

જે કદાપિ ના વહે,

તે૦

જગત વિલાસ છે, આત્મસ્વરૂપકેગ;

અશુભ અયોગ્ય તેને, જરીએ ન કહે,

હરથી જરીએ ન કહે;

તે૦

પ્રિય રૂપ પોતાનું, સ્વરૂપ ગણીને જે જે,

કિંચિત્ વૃત્તિ ન ધરતો કોઈના વિગ્રહે,

કોઈની સાથે વિગ્રહે;

તે૦

માતીને સ્વરૂપ જ, સાચો સંબંધી, ગણુતો—

સમાન રહેવું, જંગલમાંહિ કે ગૃહે,

જંગલમાંહિ કે ગૃહે;

તે૦

પોતાનું સ્વરૂપ જ, સર્વસ્વ ગણી તેમાં,—

પ્રતિ એકાગ્ર કરી રાખે આગ્રહે,

કરી રાખે જે આગ્રહે;

તે૦

(માત્ર) પ્રિયતમ ધૃષ્ટનું, હૃદયથી અદર્શન,—

થાતાં ચોધારે આંસુ, રડે વિરહે;

રડતો દુઃખવિરહે;

તે૦

નાથવિયોગવિના, કષ્ટ ગમે તે આવે,

જ્ઞાનખુમારી આણી, સધળું જે સહે,

પડતું સધળું જે સહે;

તે૦

નરહરિનાથવિષ્ણુ, વિશ્વે ન જુએ કાંઈ,

નિત્ય હુબલો રહે, ચિદ્રસદ્રહે,

રહે (જે) ચિદ્રસદ્રહે;

તે૦

‘સધા છે આપનુ માન હુ, નિમિત્તએ ભોક્તા,’	
વદે તથાપિ વર્તનકાગે, અતરમા રહે ચોક્તા,	થઈ૦
દુર્ગર્થે કદી દ્રવ્ય ખરચનો, (તો) ન્યા ત્યા કહેતો રરતો,	
અભિમાન બાધીને પડી તે, ધ્યાથી ઉચ્ચતા વગતો,	થઈ૦
આ જ પ્રમાણે ભક્તિનો વળી, ડોળ ધાનતી સ્ત્રીઓ,	
નિજ પતિને ગણકાડે નહિ ને, શોધે દેવદેરીઓ,	થઈ૦
પતિ જ્ઞાન દે તે નવ માને, કથા કહે ન્યા શાસ્ત્રી—	
ઝાઝી ડમરી થઇ આભગી, મુખાગી ને વિધવા સ્ત્રી	થઈ૦
પતિપ્રકૃતિ મદ દોષ (પણ) કહે દેવદર્શને જાણુ,	
બૃથી જાતી દર્શન સધાગા, (જે) ન્યાતમા જમવા જાણુ,	થઈ૦
નિજ પતિ ઇત્તનિમિત્તે કરતો, એવા ભક્તિભાવે,	
(તો) કહે બ્યવહારે રહેણુ ને યુ, આ તે કડાદ કાવે ?	થઈ૦
‘વેરી નહિ સભાળ ધગણી, જ્ઞાન ન અનહારકે,	
ધન ન ગમે તો લુગડા ગગા, લામી પૈમાનો ગેર,’	થઈ૦
સહજ મહાજમા મહેણા મારે, પતિપ્રભુને સતારે,	
જો તે યુ ભક્તિ કહેવાની, ક્યારે છૂટે જો પાપે,	થઈ૦
પતિને ગણી સર્વે ત્યજને, બીજી બધી ઉપાધિ,	
એવા કરના તેમની ગહેણુ, સરંદા તખગતાથી	થઈ૦
જ્ઞાન નીતિ કરનાથી ને, દેનણા મરિ —	
ધામે પણ પતિને નહિ ભજમે, આને ન કદી દુ ખતીર,	થઈ૦
પતિની આજ્ઞા ઉરધીને, તન ઉપવાસો કરશે,	
લાભ ન મેળવતા તે કદીએ, નિશ્ચ દુખે મરગે,	થઈ૦
આરી રીને વિપરીત અવધ ભક્તિનાપુ ગણાયુ,	
જે માધે મિમિત પણ ઉચે, મુખગૃહ નાદિ અણાયુ,	થઈ૦
ભક્તિનુ આ ખડ ગ્વંધ ન, એ તો કેવળ ન્યાડ,	
જે માધે દુખમાન વિયાણુ, [એ] ભક્તિ ખૂંચે ચોખાડ,	થઈ૦
યથાર્થ ભક્તિભાવ મદણ કરી, તે નિષમે આચરમે,	
અદ્ય મનથી અનદ્ય ફળને, સદ્ય તેડ અનુભરશે,	થઈ૦
દિનિનમા સપુષ્પાર્થો, મદજ મિદ્ધ થઇ જના,	
ધર્મ તથા ઉત્સાહ ધરીને, દર્શ યને ધાના,	થઈ૦
‘પ્રતુ તો પગમ ફાળુ, (તેથી) જેણુ, તેણુ માની લેમે,	
‘નથી આપણી રિયતિ અગળી, પ્રસન્ન એ તો ગમે,	થઈ૦
‘નથી આપના અધિક પડી,—મુ કનુ કદોને મારે,	

આપ્યાવિણુ લાવુ દુ કનાથી, દના ક્યા હજી ધારે' યધ૦
 લોભ તથા આળસ છૂપાવી, કોષક પૂડે જ્યારે,
 આવા આવા મિથ્યા વચનો, બચાવમા ઉચ્ચારે, યધ૦
 ભક્તિમા નથી ડોગ ચાનતો, તેથી ન પ્રયુજી ગીએ,
 ચૂતામા પથરા મૂકે તો, ઓદન કનાથી સીએ યધ૦
 પગે ધુરરા, કર કિરતાવો, ભાવનિનાના ગીતો—
 ગાના, રડવું, મહેણા દેના (તે) ભક્તિની નથી રીતો, યધ૦
 વગી કંઠોર વચનો ઉચ્ચાર્યા, કોષ પ્રયુથી કરો,
 અથવા તો મુનમુન થઈ જાવું, એથી અર્થ ન સરો, યધ૦
 સાચી ભક્તિ યાતા ત્રિવિધ દુ ખો સમૂહ જાતા,
 સત્ય ભક્તિની કસોટી એ છે, સચાઓ સહિ ગાતા, યધ૦
 સૂર્ય પ્રકટતા દિવસો કુગર, કાણુ કાણુ જાન ગગાતો,
 સાચી ભક્તિ પ્રકટતા તદ્દત, દુ ખરાસિ ન્યૂન થાનો યધ૦
 બાળ્યાતર કરણો ભક્તિથી, ઉચ્ચ દશાને પામે,
 ત્રિવિધિ ઉન્નતિ સહજ સધાર્ધ, જીવ શિવપદમા જામે યધ૦

(અપૂર્ણ.)

પરમાત્માની રસાસિદ્ધરૂપે સ્તુતિ તથા પ્રાર્થના.❧

પદ ૧૨૬. (ન કનાએ વિરામી, જહિ જના નડે—એ લા)

અહો કિમીવાગર ! તહો જ કીમીયો અદ્ભુત ખેખર-નુરુ
 સખ નિશ જોનાથકી ઉપજ્યુ છે, કંઈ કાગથી તેવું ને તેવું રહ્યું છે,
 પુરવપ્રકૃતિતરર જ્યા બેગ ધું છે, અહો !
 બનારી પ્રથમ એક વસ્તુ સ્તી તે, કમેથી સખ દન રચના રી તે,

આ પદમા ધીરને કિમિભાગની ઉપમા આપી છે, જેથી
 ધણાને જાનિ થવાનો સભવ છે, તેથી અપદ કરવાની અગત છે કે
 સસિદ્ધિ અથવા કિમિયો, એ નરુન સાચી વિદ્યા છે પરંતુ જેમ યો
 ગવિદ્યા સત્ય જના તેનો પ્રાકૃત સખ જાદુ એ દોગ અથવા દુનયા
 વાળા મનાઈ છે, તેમ રસમિદ્ધ સત્ય જના, તેનો પ્રાકૃત સખકિમિયો,
 એ દોગ મનારોડે અને છે પણ તેમ જ રસમિદ્ધિના સાચા જ્ઞાન
 વિનાના અને દોગીઓ બાગા મનુ રોને કિમિયાને નામ મી જાન છે
 આ પદમાં દોગપે મનાના કિમિયાનું વર્ણન નથી પરંતુ જે માગી
 રસવિદ્યાના આશ્રમે આ જોગે કિમિયો ચાને છે, તેનું વર્ણન છે અને
 તેથી ત્રિવેગીઓએ જામમા પડવા પ્રયોજન નથી

થયા ધ ય જેને મધ આપડી તે, અહો !
 સુસયોગ કીવા પુરાપ્રકૃતિનો, યોગે જેથી દેખાત આ સસૃતિનો
 ચમત્કાર આ તાહરો ત્વી રીતિનો અહો !
 વળી તે પદાર્થો મૂક્યા તે જગત્મા, તથાપિ યના પ્રાપ્ત તાગી રૂપામા
 યન પ્રાપ્ત ના બદ તેમા તારામા અહો !
 જનો જે ન સમજી શકે (તે) શુચનાયે, હરો શુ સકન આ કહી અપવાયે
 કુભારની કારીગરી (કહી) કાક ગાયે અહો !
 રહ્યા તે પદાર્થો જગત્માહિ સ્પષ્ટ, પુરાપ્રકૃતિતત્ત્વ જેમા અદૃશ
 ખોલે યોગ થાતા સકન જાય કશ અહો !
 હજી તે પદાર્થો થયા નાહિ સાત કરી અપના માન મહે સન વાત,
 ન તેની થયુ કાઇને સુખસાત અહો !
 કહે દુરી ને પાણીથી સર્વ ખીડુ, કહે ચંદ્ર ને સૂર્યનું તત્ત્વ લીડું,
 તથાપિ હજી સત્ત શુ તે ન ચિધ્યું, અહો !
 વદે કોઝ નવુ હનામાથી તત્ત્વ કહે કોઇ અમિતલી છે અગત્ય,
 નથી જાણવામા હજી માત્ર સત્ત અહો !
 થતા એકઠા પુરાપ્રકૃતિ જે તત્ત્વ સર્વશક્ત પદાર્થ થતો તે,
 નહિ અન્ય વસ્તુ તાગે કીમીયો તે અહો !
 કહે સ્પર્શમણિ કો, ને ચિતામણિ કો, અમૃત ઓ ને ક' જીવનકણિ કો
 (પણ) પૂગે અર્થ તે શબ્દ તેના ન વહેતો, અહો !
 ન વાણીનક સ્પર્શ જોની શકાને, નહિ લેખિનીથી કહી તે લખાયે,
 નહિ મધને મુખથી ઉચ્ચારો અહો !
 યદિ હાથ આની જતી તારી યુક્તિ, મગે એજમાહિ સકન ભુક્તિભુક્તિ
 સમ્પન્નશાસ્ત્ર ને સત્પુરોની (એ) ઉક્તિ અહો !
 કશ્ચા કરી તે પદાર્થો બનાવો, જેને જોડના થાય અદ્વિતુત બનાવો,
 નહિ ચોખતા (તો) તેની યુક્તિ જણાવો અહો !
 નથી જાણુ એ વિના કાઇ મીજુ, નહિ ગસનાનો દધ મધ નાણુ
 કહે એની યુક્તિ બહુ થાત સજુ અહો !
 સહિ યાત્રીએ આપપામે તથા, સમ્ય અર્થ પૂના તર્ક એ પાર્થ,
 સનાને સરજનાથી સ્વાર્થપર્થ, અહો !
 વણા કીમીવાનો લઇ અર્થ ઉઘાડે જે જગનોમા પ્રલયા આ કો
 (પણ) જણુ વ્યર્થ જે ન ગયો માર્ગ મીઘા અહો !
 કોઈ મેળવે ધર મધક ને પાટે કહે કોઇ વિધવિધ ધાતુઓ મારો
 યથાશુદ્ધિ દર્શાવના સહિ ત્રિયાટે, અહો !

અમે યાત્રીયે ના વિષય મુદ્ર આવો, બની ના શકે જેથી જેવી પ્રભાવો,
મને દેવી બગ તેરી મુક્તિ જણાવો, અહો !
સહિ જાતનુ જાન દારિદ્ર્ય નમી, ધૂની જાણ આ જન્મમૃત્યુની કાસી,
ટળી જાણ (જેથી) વૃત્તિતણી સહિ ઉદાસી, અહો !
જેવી જેની દટિ તેના ધટ જોય, જેવી ભાવના તેવુ બળ તેમાં હોય,
જેવી યાચના (તેવું) પામતા સર્વ કાંચ, અહો !
જેવો જેનો ભાન, તેના કૃષ્ણ જોયા, કોઇ પીર, કોઇ મદુ દેખી મોઢ્યા,
કોઈ બાગ, કોઈ જોઈ તીવ્ર ગેયા, અહો !
સ્વરૂપકીમીયે આપની પાસ જોઈ, સ્તવીએ કીમીયાગરૂપે મોડી,
દઈ ઈષ્તિતાર્થ લીયો દુઃખ ધોઈ, અહો !
હૃદય શુભભાવ તમે માત્ર જણો, અધિક શુ વર્ણવો પીડાઅત આણો,
કરો ભાગી જોડા હવે કર્મપદારો, અહો !
સધારે પ્રભા ! યોગ ભોગ ને મોત્ય, દીયો એવી મુક્તિ રહી અપગેશ,
અકન શેષ કર્મો યદ જાણ રક્ષ અહો !
નૃહરિ ! કીમીયાગરૂપે યદ પ્રસન્ન, હવે આપજો કીમીયાગરૂપ અન,
મુધાપીડ ભાગી મુદિત થાય મન, અહો !

આત્મકામ થવા ઇચ્છનાર મનને તદર્થ યુક્તિસૂચન.

૬૬ ૧૧૭. (માગ મન તુ ક્યાં મિત્ર પ્રભુને, એ લય)

તુ જોઈએ તે કહે નિઃશક યદ મન પ્યારા રે !
ક્યા તારી રૂતિ ચોગી રહે કહે મન મારા રે—
તેલવ, વિપોને શુ ઇચ્છે ? ના, કારણ દીધા જે તુજને,
ભોગ્ય પદાર્થો ? ના, અતિભોગે (છે) અમારા રે, ૩૦
મુવત્ત દિવ્ય હયાદિ વાહન ? ભોગવીયા તુ ઇચ્છે તેહ ન,
(તવ) શાસ્ત્રજ્ઞાન ? ના, કહે (તે) તુ મિથ્યા ભારા રે, ૩૦
સુત, ધન, સ્વજન, ગૃહાદિ ? નાહિ, ઇચ્છે દસ્ય ભોગ નહિ દાઇ,
અશ્વસિદ્ધિ, નવનિધિ ? ન, તો શુ ધારા રે ? ૩૦
ઇચ્છે વિદ્યાકના શુ ઉરમા ? ના, તન વૃત્તિ નાદ ને સુગમા ?
તે પશુ નહિ તો નખના લેખો સારા રે ? ૩૦
સાચુ કહે, ઇચ્છે તે આપુ, અઘાપિ મે શુ નથી આપ્યુ,
બોન ખરેખર ભોગન દઇ દેહ તારા રે, ૩૦
કહે તો ઈષ્તિતાર્થ આપુ, કહે તો અગીય મુખના સ્થાપુ,

કે કહે મનહર દિવ્ય વિભવ બંડારા રે; શું
 ઇચ્છા હોય તે માગી લેજે, છેતરપંડી મુજથી ન કરજે,
 છેતરવાનાં ફળ મેળવશે ખારાં રે; શું
 જાણું જ્યાં લગી (તેથી) વૃત્તિ ન યાશે, ત્યાં લગી તેમાં (તું) નિશ્ચય ધારો,
 તવ લગી યત્ન કદી નહિ મુજ ફળનારા રે; શું
 ‘ડાળ ગ્રહે ના સુખી થવાશે, વૃક્ષમૂળ જો નહિ પકડાશે,—
 (તો) નિષ્ફળ ડાળાં કહે? સમીપે વસનારા રે! શું
 જેમાંથી સહિ વૈભવ આદિ, અનંત કાંટિ બહાંડાદિ,
 ઇચ્છે શું તે મૂળ જ્યાંથી પુટનારાં રે? શું
 આશ્ર તુને તે મૂળ બતાવું, કાં કહેતો નથી હજી સુધી આપું,
 એ મેળવવા નથી શુંદવા ગારા રે; શું
 નથી તે કાજે વિદેશ જાવું, નથી તે કાજે બહિર ભટકાવું,
 અતિ સમીપે, તેને શોધી લે સવારા રે, શું
 ગુરુપાદથી પેપાથેલું, તત્ત્વજ્ઞાનતરુ જે શાયેલું,
 કરી દષ્ટિ લે તેમાં, (હે) મૂળ જોનારા રે! શું

અન્યતઃ મનને અન્માદ ત્યજવા વૌધર્મ્યક વિવેકવચનો.

પદ ૧૧૮.

યાક્યો પૂરો હાવે જરી તો હરિ રમરવા દે,
 હરિ રમરવા દે, મનવા, જીવ કરવા દે;—
 જમણુ કર્યું તેં જૂત થઇને, વિપવપીપળે રોજ,
 કમાણી તેં શી મેળવી, થયો હરણનો રોજ,
 હવે તો સમજી મારું મને કરવા દે,—
 સ્વાધીન કરી તેં કોને કોને, આપ્યું સાચું સુખ,
 શાંતિ આપી કેટલા, તેં કીધા અંતર્મુખ,
 વિનવું તને તું મારી છોડી પરવા દે,—
 અહહ ! સહને ભોળવીને, નાંખી કંઠ પાસ,
 ઝોકાયા તેં તોરી જાણે, ફળ બતાવી આકાંક્ષ,
 જાળ એ કપટની હાવે, ઝટ કાતરવા દે,—
 જાનનવનીન ગ્રામ કરવા, હૃદયપાત્રમાં નિર્મલ,
 નયનના દોરડાથી, સંયમદંડસહિત,
 નુકે ગ્રાધપયને અનુલવદધિથી આખરવા દે;—

અહંબલ એ સુખદ જ્ઞાનને, હૃદયપાત્રી કરી સ્વચ્છ,
તત્ત્વવિચારના કુંડુમે, ધ્યાનકલમ લઈ હસ્ત,
એકાગ્રતાઅક્ષરોથી તેમાં ચીતરવા દે,—
ઓજસુ પ્રવાહ વાયુ, શ્વતત્ત, જલધાર,
અંતરકુરણના વૃક્ષજેમાં, વિસ્તૃત વિરાગચાર,
મૂર્ધ પદ્મવાટિકામાં હવે ફરવા દે;—
કુવિચારરૂપી નદી, મોજાં રાગદ્રેષ,
પડરિ ખડકો ન્યાં રહ્યાં, વમજરૂપી ન્યાં કલેશ,
નિર્મયતા, આનંદહોડે મને તરવાદે;
આલુ આલુમાં વ્યાપી ચિત્તિ છે, તેથી રહિત ન કાંઈ,
ચાહ લોકમાં હું જ હું, મુજવિણુ સ્થાન ન ક્યાંહિ,
બ્રહ્મભાવના એ હાવે મુખે ઉચ્ચરવા દે;—
(તુ) ત્રિવિધ દુઃખથી ધીખતો, નરહરિઅમૃતકૃપ;
નરહરિપ્રભુ સ્પર્શમણિ છે, શ્વ તું લોહ જ રૂપ,
અજરામર થાવા તેને, તને સ્પર્શવા દે;—

વિરહિણીં વૃત્તિના રૂપવિરહોદ્ગાર.

પદ ૧૧૯. (ચારડી ખજર કોઈ લાતા નહિ, એ લય.)

નાથ દેખાઈ ક્યાં, ચાલ્યા ગયા.—

પ્રેમ દર્શાવતાં, નમેરા થયા.—

કટક ચડાચું શું, કીડીપરે ?

વિરહનો ધા, દઈ ક્યાં વણા;

નાથ૦

ધીખતો લાલ અગાર ચાંપતાં,—

કદલિકદે, ન ધારી દયા;

નાથ૦

શસ્ત્રધારે લલે, હેદો ગળું,

નહિ સાંઝે, જો સમીપે રહ્યા;

નાથ૦

કે'તા કે 'હું' મળ્યે, ત્રિમુદો ન થઈ,

વચન તે તો, સમેરા જે દલાં;

નાથ૦

ન મુજ દીડી, પ્રભુપર પ્રીતિ ?

થયું શું જે, કે બીજને ચલાં;

નાથ૦

આપતું ધાયું અતે ખરેખર કયું,

છટકી જઈને, હૃદય આ દલાં;

નાથ૦

જો કરણા હવે, આવે કંઈ,

નિરહી દિવસો, દહેા જે સલા,	નાથ૦
નાખતી વેણુ આ, અતનુ આપને,	
નહિ શુણુશો, જાત ચારો કાયા,	નાથ૦
પ્રેમ પ્રકટારીને, અપક્ષ થાઓ,	
બહુ દિનથી, નથી મે લલા	નાથ૦
શુ કમોગી હજી પૂરી ન થઇ ?	
નૃહાર પ્યારા ! હવે આણો મયા,	નાથ૦

યથાર્થ ભક્તિવિના સર્વ અર્ધકારમાં અથડાય છે.

પદ ૧૨૦ (સસારીયામા, કોઇ કે બતાવો નર સુખીયાજી, એ કય)	
અધારીયામા, સધગા જન જનવણીમા જૂઠીયાજી,	
વેદવેદાત ને સાખ્ય ઉપનિષદજી,	
જેણે છે મુખેથી ઉચ્ચારીયા	અધારીયામા૦
શાસ્ત્ર પુરાણ ને શ્રુતિ સ્મૃતિ દર્શનજી,	
કદામ જેણે સદા ધારીયા	અધારીયામા૦
પડિત શાસ્ત્રીને સધગા કુટાણાજી,	
અટનાયા મોટા વેધારીયા,	અધારીયામા૦
પોપટની પેઠે 'અહ બહ' કહેનારાજી,	
(તેવા) કોઇએ ન નિજ અર્થ સારીયા,	અધારીયામા૦
રાજ ને પ્રજા સર્વ, તમસુમા પડીયાજી,	
સહ જન જોગે છુટના બારીયા,	અધારીયામા૦
મોગી મોગી વાતો કહે, ચાર મળે ત્યાજી,	
તેવા પણ અધારામા બારીયા ^૧ ,	અધારીયામા૦
કા'પણુ ડોંખી વધ કંઈ, ચાકીયા અતમાજી,	
તો પણ પ્રકાશના ઉધારીયા	અધારીયામા૦
જેને થયો છે સાચો અનુગ્રહ હરિનોજી,	
તેવાએ અધારા નિદરીયા,	અધારીયામા૦
અજ્ઞાન તમસુને, રૂપાપાન કોઈકજી—	
હેલે લઈ હરિનામ ધારીયા ^૨	અધારીયામા૦
(જે) ત્યજી ગર્વ, ખરા પ્રેમે, હાં શરણે કે'જી,	
(તેણે) પ્રગણના કોડીયાં સમેરીયા,	અધારીયામા૦

હરિ વદતાં જાતાં, 'ધ્વાંત અમાનનું' છ,

પડતાં પ્રકાશનાં હેરીયાં;

અધારીયામાં

હરિનામનો તું દીપક પકડી છ,

આત્માનાં જ્યાં ત્યાં જો અગ્રકારીયાં;

અધારીયામાં

જ્ઞાનનવનીતોત્પત્તિ.

પદ ૧૨૨.

કૃષ્ણ રાધિકાસહિત એક દિન, નવનીતઅર્થે દુધદધિમંથન કરતાં તે હવાં,
દુધપાત્રમાં, દધિનું 'ત્રિંદુ, નાંખી પાત્રને બધ કરી તે નિરખનાં હવાં.

પયસુદધિ જે લિન્ન હતાં, તે જોડ્યાં પાત્રની માંજ— સાથે—

શાંત રહી તે પાત્રવિષે જોયું 'શુ' બનતું ત્યાં,— તેમણે—

જોતાં થયાં પ્રસન્ન, (૨) તેહ જે, નવનીત

દૈવી નવનીત થવા માંડીયું, દંડ હલાવ્યાવિણ— તેમાં—

સ્વતઃ થયું મંથન ઉભયનું, અતિશય આઝડું શીણ— તે પર—

નવનીત થતાં ન વાર, (૨) તેમાં થઈ; નવનીત

પાત્ર હલાવ્યાવિણ શાંતિથી, ઉભય જુએ તે બેઠ— તેના—

સ્વતઃ થયું મંથન આનિ વેગે, (જે) વર્ણે રસના વેદ— જેને—

મથન થઈ ગયું બધ, (૨) તરન ત્યાં; નવનીત

અતિશય આઝયો રનેહ ઉભયનો થયાં તેહ એકમેક,— બંને—

જોતાં જોતાં રૂપરંગથી, બદલાયાં થઈ એક,— તેતો—

પદાર્થ જે ન જણાય, (૨) હવે ત્યાં, નવનીત

નિશ્ચય નવનીત થયું જાણીને, પાત્ર ઉઘાડી બહાર— કાઢ્યું—

અમૃતવત્ જીવન દેનારું, અઝર અમર કરનાર— ભાર્યું—

અહ્ય આખતાં તેહ, (૨) મુદિત થયાં; નવનીત

જીવન રસની તુલ્ય થયું નવનીત અતિ અમૃત— થઈ ગયું—

અપર્શમણિસમ લોહ સ્પર્શતાં, હેમ કરી દે કૃત,— તેનું—

રત્નુ પ્રાપ્ત્ય ન શેષ, (૨) પડીથી; નવનીત

મહણ કરી નવનીત રાખીયું, શેષ અતિશય શુભ,— તેમણે—

અધિકારી નિજજનને જોતાં, કરે કિંચિત્ દધ, રૂઠ,— તેમને—

જાણે ન જીજ્ઞ લેશ, [૨] તેહને; નવનીત

એવું દૈવી નવનીત કોઇક, કૃપાપાત્ર કરે પ્રાપ્ત — તેમના—

યદ્યપિ ચરઅચરે સહિ રચનામાં, રહ્યું સભર છે વ્યાપ્ત—દશદિશ—

પણ દે ન જાણી શકનાર, [૨] ભક્તવિણ; નવનીત

સુખપ્રાપ્તિનો સરલ ઉપાય.

૫૬ ૧૨૨. (ગગન ગુહામાં રે, કાંઈ ઝીણો ઝીણો ઝીણો ઝલુકાર, એ લય, ,
 વચન અનુલવીનાં રે, કોઈ શુણો શુણો શુણો નરનાર,
 અનુભવે મૂકતા રે તમે ખોસો ભવબ્રમભાર;
 લય આ નિલાનાં રે, સુખરૂપ થાશે સંસાર.
 દુઃખરૂપ દસ્ય પ્રતીત જે થાતું, કેવલ એ બ્રમભ્રમ,
 ત્રિકાલ થયું, થતું, નહિ થાશે, ભરતા મૃગ જેમ ફાળ;
 ક્ષારભૂમિ જોતાં રે, તેમ મનુજ વહોરી લે માર;—
 કલેશદુઃખભયશોકરહિત જે, નિર્વિકાર ચૈતન્ય;
 ત્યાં નથી ખોટું પ્રકટતું કાંઈ, શુભવિષુ બ્યાંહિ ન અન્ય,
 તેમાં થાતું રે, આ પ્રતીત દસ્ય (તે) ન અસાર;—
 નિર્મળ મુકુર^૧માં કાળું મુખ, કરી જોતાં કાળાશ,
 શ્વેત રંગ ચોપડી જોતાં તો, દેખાતી ઉજળાશ;
 (તેમાં) દોષ દર્પણો રે, નહિ કોઈ કાઠી સકનાર;—
 જે રંગે નિજ અંતર રંગી, ચિનિદર્પણમાં જોય,
 પ્રતિબિંબ તેવું તે જોતો, દોષ ન ચિતિમાં હોય,
 શુભ અંતરના રે, જોતા જગ સુખઆગાર;—
 શુભ લક્ષણ હૃદયે પ્રકટાતી, શુભરૂપ ભાગો ભાઈ !
 દુઃખરૂપ પ્રતીત થતું જગ સઘળું, સુખરૂપમાં પલટાઈ,—
 જાશે તત્ક્ષણ રે, થાશે સહિ બ્રમ સંહાર;—
 સુખપ્રાપ્તિનો એક માર્ગ આ, વેદશાસ્ત્ર સહિ ગાય,
 પદ અજ્ઞાનતણો કાઢીને, જ્ઞાનવડે જોવાય,
 બદલાઈ જાશે રે, નિશ્ચય દુખાગ્નિ, વાર^૩;—
 પ્રભુ શુભરૂપ હોવાથી તેવું, કાર્ય જગત તદ્દરૂપ,
 નિશ્ચય સ્થાપી અંતર એવો, બનો રંકના બૂપ,
 નરહરિ થાશે રે, કરતાં તદ્દવત આચાર;—

અંતિમ શુભેચ્છા.

૫૬ ૧૨૩. મુખદ.

શાંતિ: શાંતિ: ૐ શાંતિ:

પ્રકટો સહિમાં સ્વરૂપશાંતિ—

ભાગો સ્થાણપુરુષશાંતિ;—શાંતિ;

૧ દિવ્ય વસ્ત્ર. ૨ ચાટમું. ૩ દુઃખરૂપ અગ્નિ જળસમાન શીતળ થશે.

સર્વતણું લક્ષ્ય સ્થાન, શિરોમણિ આત્મજ્ઞાન,
 દરવા પાન, વળજે ધ્યાન;—
 સ્વરૂપધ્યાનને, દિવ્ય જ્ઞાનને,
 સદા પામજો, કવેશ વામજો,
 સર્વતણા અંતરમાં, પ્રભુ વિરામજો,
 અંતર શુભેચ્છા તેમની સદૃશ યજો;—

ભાવનાના પરિણામમાં સાધકના અનુભવોદ્ગાર તથા શુભેચ્છા.

પદ ૧૨૪. ખમાય.

નિહાળ્યો આજે, રમ્ય, હૃદયે ચિત્તિચંદ,
 પરિતૃપ્ત થયો જોઈ ચંદનું રિપત મંદ;
 શોભે અદ્વય રે, નિરંતર અક્ષય રે,
 હૃદયેવયે^૧ ચિત્તિનંદ;—
 ઈષિત મળતાં રે, બાલક હમતાં રે,
 (તેમ) ચિત્તિ જોઈ મેળવું આનંદ;—
 રશ્મિ સુધાનાં રે, આકર્ષુ પારાં રે,
 મુગ્ધ દિવ્ય નિરપંદ;^૨—
 સર્વાર્થ પામું રે, સ્વપદ જામું રે,
 છોડીને બાલોપાધિનંદ,—
 અમૃતવર્ષણુ રે, કરી ત્યાં સ્વાર્પણુ રે,
 હરી થઈ રહું સુખકંદ;—
 ઐશ્વર્યાધિ રે, જ્ઞાન મહા નિધિ રે,
 થતું જ્યાંથી આરોગ્યસ્થંદ;^૩—
 મનનું માન્યું રે, અંતર પામ્યું રે,
 તે શું રમું છોડી સહ બધ;—
 સર્વના અંતર રે, તદ્વત્ત ચિદ્ગર રે,
 ગુરૂ દીપ્તો મનની દુર્ગધ;—
 પરમાત્માપ્રતિ રે, યાચના એટલી રે,
 લહો ચિત્તિ, સાધકવૃંદ;—
 ચિત્તિ ચિત્તિને રે, ચિન્મયતાને રે,
 અનુભવી થાઓ ચિદાનંદ;—

ગાવનાની સિદ્ધિ સમયની સ્થિતિ.

પદ ૧૨૫ (ઉઠા છેલા જાગો કે, અંકેથી કર લાગે કે, એ લય)
 આગે સાધકવ્રત કે, ચિદકે રમે હર્યે કે,
 જગતને તૃણવત ગણી,—
 જનિમૃતિ ભીતિ, પડરિ આદિ દુખો,
 ન અવને હાને સ્પર્શે,
 અતગબહિર ચિતિદર્શન કંઠે સઉમા,
 (તેમ) પદાર્થ પ્રતીતિઆદર્શે કે,— ચિદ્રે
 આણુ આણુમાહિ જુએ, ચિતિપ્રભાન પૂરો,
 ગણે અસત્તા સર્વ શિર્ષે કે,—
 નિશો અદ્યો તત્ત્વનો, ડોવાવે મમ્તપણે,
 લહરી પ્રેમની વિકર્ષે કે,— ચિદ્રે
 દૈવી ઐશ્વર્યસહ, જ્ઞાન ને મહાસમૃદ્ધિ,
 વસે જ્યાથી જીવનતરન વર્ષે કે,— ચિદ્રે
 ગૂઢી તેને શી અપેક્ષા, નિશ્ચમા આમ પ શુ',
 જ્યા ત્યાથી ચિનિતરન આકર્ષે કે,— ચિદ્રે

સદ્ગુરુના વેધના શ્રવણથી સાધકના આશ્ચર્યોદ્ગાર.

પદ ૧૨૬. (નૃગાર સાણી, નવોડા તરણી, એ લય.)

ટકાર આ રો આરો ! આજ આવે, ધનિ દિવ ગભીર કોણુ શુણાવે—
 ગગન ધુજે છે, દિગ ડોને છે, નાદ (એ) અનુપમ કો સલગાવે,—
 આદ જુનનમા, ને નિર્જનમા, હર્ણે (એ) અવર કો પૂર્ણ પૂરાવે,—
 આકાશે કે, ખાતાયેથી, દિ ધ ગિરા એ કો ગગણાવે,—
 વેદધ્વનિ કે, બ્રહ્મનાદ એ, સ્વર અદ્ભુત ધરા ધધણાવે,—
 કયા ઉદ્ભવતો ક્યાથી ઝુરતો, પ્રવન પરાક્રમ એ ધનિ લાવે,—
 પૂર્ણ મધુગતા, પૂર્ણ મૃદુતા, પૂર્ણ કૃપામય નાદ કો જાવે,—
 હા હા એ તો, અર સદ્ગુરુનો, અણુઅણુ પૂર્ણપણે અગ્રણાવે,—
 જ્ઞાન પ્રગોર્ધ, તત્ત્વને જોર્ધે, ગુપ્ત ડા સંક્ષિપ્ત બતાવે,—
 સત્ય જણાવે, ગૂઢ જણાવે, દૈવી પ્રભાવકવા દર્શાવે,—
 ‘હુ તે હુ છુ, હુ તે હુ છુ,’ અલિખલાવ ગુરુ એ સ્તુરાવે,—
 અધિકારી જન, મુલાગી સજ્જન ઉર માહિ અનિ હર્ષ અણાવે,—

ધન્ય પ્રભો અહો ! ધન્ય પ્રભો અહો ! આપવિના કોણ જાણાયે; —
અરૂં આજ જાણ્યું, ઉરે એ પ્રમાણ્યું, જીવસિવ મિથ્યા બંદહદાયે,—
સાધક અંતરેકરા બીનર, આજ નૃહરિષ્વનિ ઘોષ મગનવે;—
દંકાર એ તો પ્રભુનો જ આવે.

યથાર્થ ભક્તિ પરમેશ્વરને વજ્ર કરનારી છે.

પદ ૧૨૭. (પ્રેમપુરમાં તણાવ નાવ મારી કે એ લય)

શુદ્ધ પ્રેમનણી બલિદારી રે, કરતો વજ્ર વિશ્વવિદારી રે.

દાનવ ને દેવ સહિ, વિશ્વમાં જો જો લડું,

રત્ના પ્રેમ અંતરમાં ધારી રે, કરતો ૦

અનેક વર્ષ તપ્યાં,—તપાદિ, જાપ જપ્યા,

થપા નદિ પ્રસન્ન મુરારિ રે; કરતો ૦

સાચા પ્રેમે એક ક્ષણ, ક્યું જોયું ઉર રમરખ,

બાંધી તેણું પ્રભુએ સઘ ધારી રે, કરતો ૦

શત્રુમાં મેત્રી બાંધે, પરસ્પર અંતર સાંધે,

(એવી) પ્રીતિદેરી મનને બાંધનારી રે; કરતો ૦

પ્રભુ તો પ્રેમપાશે, થયેલા બદ્ધ ભામે,

પ્રેમ ત્યાં, પ્રભુની સદા સ્વારી રે; કરતો ૦

સમગ્ર આ સૃષ્ટિપર, પ્રાણિમાત્રના બીતગ,

પ્રેમે નિજ જાગે છે પ્રસારી રે; કરતો ૦

પીપ્પલ આ પ્રેમનું રૂડું, છેદે જન્મમૃત્યુ રૂડ,

પ્રેમઅમી અમર કરનારી રે; કરતો ૦

અહાહા ! પ્રેમ તે ક્યાં, રૂપો ક્યું પ્રવ્રજાદમાં,

ક્યાં તે મીઠાં પ્રેમરસ પીનારી રે; કરતો ૦

સ્વર્ગ કાં કમલ ચાહે ? કુમુદિની, ચંદ્ર ચાહે !

રેનેહદેરી તેને જોડનારી રે; કરતો ૦

કોઈ આ પ્રેમ ચાખે, કોઈ આ પ્રેમ ભાખે,

દાખે ઉરે પ્રેમની ખુમારી રે; કરતો ૦

પ્રેમારપદ પ્રિયનમને, રેનેહ જોવા અણુઆનુઅ,

કળા પ્રેમની સ્ત્રી-મુખકારી રે; કરતો ૦

પ્રેમખુબી પ્રેમી જાણે, ઉર્મી તેની એ જ નાણે,

મીઠી ઝરી-પ્રેમની તો ન્યારી રે; કરતો ૦

વિરહોદ્ગાર અને તેનું ઉત્તર.

પદ ૧૨૮. (લાવો, લાવો--એવી દવા આ વાર--એ લખ.)

ક્યારે ક્યારે, ક્યારે ક્યારે, ક્યાં રે, જોઈશ હું હૈયાહાર,

કો બતાવે, કો બતાવે, હહું ઉપકાર,—

શેઘ્યા શેઘ્યા, જોયા જોયા, જોગ્યા જોગ્યા, નાયતણું ધરખાર,

હાથ ના'વ્યા, હાથ ના'વ્યા છુપા પ્રાણધાર—

જાત તોડી, જાત છોડી, પ્રીત જોડી, તોએ ન દીક્ષા લગાર,

જોઈ શું હું, જોઈ શું હું, પ્રિયવિણુ નિસાર—

હિર ના ગમતું, તનુ આ દમતું, દુઃખ ના સમતું, વિણુજવનઆધાર,

કોઈ લાવે, કોઈ લાવે, (તને) ઇચ્છેલુ અર્પનાર—

આદિ લાગ્યું, મધ્ય ન્યાગ્યું, અંત જોગ્યું, શ્રમ કીધો મેં અપાર,

નાહિ દીક્ષા, નાહિ દીક્ષા, મુજ સુખસાર—

કો બતાવે, કો જણાવે, કો ભજાવે, આશ ન એ રૂખનાર,

ન્યારે ત્યારે, ચદરે વહારે, (પ્રભુ) તવ દુઃખ જનાર—

ખીણું છોડી, હાથ જોડી, તરણું તોડી, ચામું પ્રભુ આ વાર,

સઘ મળજો, સઘ મળજો, શુણી આ પુકાર—

અંતર્યામી, પ્રિય સ્વામિ ! શીશ નામી, કરગરી કહું વારવાર,

ટેક છોડો, ટેક છોડો, બેટા આણી પ્યાર—

વિરહજોડી, આજ દેડી, અરુકે તેડી, વર્ષાવો હર્ષની ધાર,

ખુશ મકાં, ખુશ મકાં અંતરખાલ દાર—

* * *

ન્યારે ન્યારે, ન્યારે ન્યારે, ન્યાં રે, તુજપણું ગાળનાર,

એક આત્મા, એક આત્મા, જ્યોતપ્રોત રહેનાર—

‘તુ’ વિલાપ, ‘હું’ ભૂલાઈ, ‘તે’ અપાઈ, રહેશે દારોહાર,

અણુએ અણુએ, પરમાણુએ, હાંડી આ સંસાર—

સત્તારૂપે, સ્વરૂપે, મૂળ સ્વરૂપે, આત્મા છે રહેનાર,

જાણ્યું એવું, જોયું એવું, ન્યાં ભીતર બહાર,

ત્યારે ત્યાં પ્રિય ? તારો સાક્ષાત્કાર—

દ્રષ્ટનાં સાકારરૂપે દર્શન કરવા સાધકની યાચના.

પદ ૧૨૯.

હે ઈશ દર્શન આપજો, મુજ દષ્ટિ ન્યાં ન્યાં જાય, લખમાત્ર સર્વ વિલાય,

આ દેતલાન વિલાવજો, ખરૂં એક અંતરખાલ, દો જ્ઞાન હે જગરાય !

છોટા ઘને પા'પાણમાં, વગી ક્ષાર અનિજ ગણાય, જ્યાં આપદર્શન થાય.
મિત્રિ આપની સહિ પ્રાણમાં, કદી દષ્ટિથી ન જણાય, પણ ગુપ્ત તો મોહાય,

કો તો કહે જગમાં વસ્યા, કો માનતા મૃદુમાંલ,

એમ વિવિધ વસ્તુવિષે સ્થિતિ, પ્રભુ આપની વર્ણાય.

સાકારરૂપ સ્પુરાવળે, પ્રભુ પ્રથમ જેમ ઓળખાય, તેમ પ્રકટજે ઝટ ખાચ,
પગી નિરાકાર બનાવળે, ભ્રમમાં ન અટવાવાય, આ જીવથી ગુરુરાય !

નિજ શક્તિસહ પ્રભુ પ્રકટજે, મુજ હૃદયભૂમિથી બહાર,

નિજ દિવ્ય શાંત સુરમ્ય મુદ્રા,—નો કંગો વિસ્તાર,

સંમુખ ધર્મ ઝગડાવળે, રહ્યું ગુપ્ત આપની માંલ, જે ત્રિધિ મને સમજાય,
મુજ દીન મુખ મક્કકાવળે, કહો સુખદ, (જેથી) તૃપ્તિ પમાય, જે જ્ઞાનથી દુઃખ મ્મય,

જ્યાં હો વરયા સાંથી પ્રભો, મુજ સમીપ આવો આજ,

પરિપૂર્ણ કરવા દાસની, સહિ વૃત્તિઓ મહારાજ.

અમ એટલો સ્વીકારજે, નિજ દાસઅર્થે રાય, વિનવું નમીને પાય,
નહિ યાચું ફરી ઉર ધારજે, દારિદ્ર્ય દૈન્ય અપાય, જાતાં વ્યથાસમુદાય,

અધિકારવિષુ આપો વિભો, તેમાં મહત્તા હોય,

નૃહરિ પૂરો ઇચ્છા હૃદયની, જાણી ન મુજને કોય.^૧

હું ખાસ નિશ્ચય માનજે, છે આપમાત્રની સદ્વાય, આશા બહુ જ રખાય,
તે સિદ્ધ સર્વ કરાવજે, આ હૃદય અતિ ઉભરાય, ન કશું અધિક વદાય—

જીવને વિહિત કર્તવ્યવચોધ.

પદ ૧૩૦ (અરસપરસ ભાષ સનમુખ દરશા. એ લય.)

ભગન ફરી જે ભાષ ભગવતનું, ઝટ ભવસાગરથી તરવા,
આ જીવપદથી ઉદ્ધરવા રે જી.

ભવનારક આ દેહ મળ્યો છે, નથી જન્મીને મરવા રે જી,

એજે ગુમાવે શીદ અલ્યા ભુંડા, દીન થાય કાં ગરવા—

તારાં કામ છે એક જ રૂડું, મુખથી હરિ હરિ અમરવા રે જી,

તે નહિ કરતાં બીજે ભ્રમે કાં, ભુવથી ભોળા નરવા—

ખડાં કામ છે એક ખસકમાં, પ્રિયતમ સ્વામી વરવા રે જી,

તે છોડી શું બીજે તણાતો, બુદ્ધિ ગદ્ય શું ચરવા—

ધર જેઠે પકવાન્ન મળે તે, ચૂકે ખાવા શું કરવા રે જી,

કોણુ ધરે છે વિચારી જ્ઞેને, તાજે માટે પરવા—

હરિદાસે સુધ જા લાંબો થઇ, જ્યાં રૂઝ ચંદરવા રે ૭,
 તાપ તાડ ના નડે કદાપિ, પીડને પરહરવા—
 સાચું એક છે ભગવતચરણ, છાંડી જાવું કરવા રે ૭,
 ચિંતા છોડી નાંખ અડંગા, ત્યાં તુજ કારજ સરવા—
 નરહરિ સાચો આખી મારો, તત્પર છે સંધરવા રે ૭,
 તેની આથે જઇ ભરાજે, ગમે સુખે જો દરવા—

સાધકોમતિ શુભેચ્છારૂપ ઇષ્ટને અંતિમ વિજ્ઞાપિ:

૫૬ ૧૩૧.

આજે સાધક અર્થસિદ્ધિ પામજો,
 આજે અંતરમાં સત્ય તૃપ્તિ જામજો,
 આનંદે હૃદયનિ ઉરથી ગળવજો—
 ઇહ પરલોક ઉભયતણાં, સર્વોત્તમ જે સુખ,
 પ્રાપ્ત થાય જે અર્થથી, ઋદ્ધિસિદ્ધિ સંબુધ,—
 ને તેવો ઇહ વર પામજો, વિરામજો, સુખમાત્રતણાં, દેન્દ્રસ્થાન,
 થઇ રહો સર્વશક્તિમાન,
 મિથ્યા જીવનલોહણેડી આજ ભાગજો, પ્રત્યક્ષ થાઓ ભગવાન,
 એકરસ આપ બની ઇહરૂપે મ્હાલજો—
 સત્યજ્ઞાનદીપ પ્રકટવા,—માં રહી જે જે શુચ,
 કળખગથી પ્રભુ ફેડજો, કરવાને રિયતિ ઉચ્ચ,
 સગ્ય સુગમ માર્ગે સ્થાપજો, કાપજો, મિથ્યા આ પ્રમણુ સર્વ આજ,
 તનમનથી દિવ્ય આ સમાજ,—
 ઐશ્વર્ય મમૃદ્ધિ દેવી સઘ મેળવો, સાગે પ્રભુ સર્વ કાજ,
 ન્યામિત્વ સર્વતણુ દેવી ઉરે અર્પજો—
 દદ નય જે ઘાલી રહી, સર્પિણી તુટજો આજ,
 જર્ધન ગતિ કરી પ્રાણુની, જોજો નિજ સામ્રાજ્ય,
 અપ પ્રપામે લાભ અનપ આવજો, લાવજો, ઉચ્ચ શક્તિસાથ,
 અધિકારી બની થાઓ નાથ,
 આજાનલોહ ગળી જ્ઞાનહેમ પ્રકટજો, સાચો જ્યાં અપર્શ કરો હાથ,
 (અ) અનુપ વરદાનવડે દેવ્ય સક્લ વામજો—
 યાજો ઇતિદેવીના, પ્રિય પ્રભુથી સયોગ,

— તેથી પ્રકટતા રસવડે, સધાઓ, કૈમ ને યોગ,
નૃહરિ યહ ધરણીને મુખવળે, ડગાવળે, ત્રિજુવન આ સર્વ એક કાળ,
વિલપ યાઓ બીનિ ને જાળજા,
અમરનામર નૃહરિરસ અપર્વ પીને જાણજો, જન્મમૃત્યુત્રિહોકરી યાળ,
ગગને યશધવલધ્વજ આજ રૂરકલવળે—

સંયમમાં સાહચર્ય અર્પવા દૃષ્ટને વિજ્ઞાતિ.

પદ ૧૩૨. (આજે કરુણાનું દાન પ્રભુ દેજો, એ લય.)

હે, આજે સંયમમાં પ્રેમવડે વડીએ, સહાય પ્રભુ યાત્રે,
હે, જેથી આજ્ઞાન દુઃખ દૈન્ય દહીએ, સહાય પ્રભુ યાત્રે
બ્રાહ્મ મુદતે ઉડી, સર્વ જાણ ક્રિયા સાધી,
બાહ્યાંતર શુદ્ધ થઈ, સાધીએ સમાધિ,
દીક્ષા આજ અંતરમાં લઈએ, સમીપે વિરાજો; આજે૦
હૃદય મૂર્ધ નાલિ આદિ, આપનાં જે રચાનો,
ચિત્તવૃત્તિ વાળી તેમાં લગાવીએ ધ્યાનો,
અમરનામરના ઉરે લહીએ, દિવ્યામૃત પાત્રે; આજે૦
જે જે ક્ષણે આપપ્રતિ વાળીએ આ ગતિ,
તે તે ક્ષણે દૃષ્ટ થજો આપ રમ્ય આકૃતિ,
કૃતકૃત્ય જેથી સર્વ થઈએ, અભિન્ન પદ પમાત્રે, આજે૦
યન કયાં છતાં કદી વૃત્તિ થળી જનતી,
આપ કૃપા આળી કરજો આપમાં વિજ્ઞાતી,
આપના અમે તો મણાઈએ, અણીએ હૃદય મહાત્રે; આજે૦
નિહાનંદ્રા, મિથ્યા ચિંતા સર્વ દુરી લેજો,
આપનણું પુણ્ય રમરણ અહોરાત્રિ રહેજો,
(જેથી) સાધકથી સિદ્ધપદે જઈએ, ન ત્રાસ પડે જાંઝો, આજે૦
કિંચિત્ જે થાય તેને અધિક માની લેજો,
વૃષ્ટ થઈ આપ ઇષ્ટ સર્વને જ દેજો,
આપ આપના જ જાણ હઈએ, અમારું દિન મહાત્રે; આજે૦
કોણુ વિધિએ ચતા પ્રસન્ન આપ વહેલા,
મણીએ ન તોએ લઈએ, આપને યઈ ઘેલા;
પ્રેમવડે નૃહરિ માત્ર કહીએ, સમક્ષ આજ જાજો; આજે૦

ઉત્તમ સાધકના કર્તવ્યસંબંધમાં નિશ્ચયો.

પદ ૧૩૩. (શુ' સાધ્યું નરતનુ ધારી રે, બ્રાત વિચારો, એ કય
 એ ધાર્યું નરતનુ ધારી રે, મેળવવાને,
 હિસાહ પ્રપત્ને વધારી રે, મેળવવાને.
 જે જે ક્રિયા અશુદ્ધ ગણાતી, પ્રવૃત્તિ જે વિકારી,
 તેને ત્યજતી ધિકારી રે;—
 સર્વતથું મૂલ કારણુ શુ' છે, કથું પદ નિર્વિકારી,
 (એ) જોવા તત્પરતા ધારી રે;—
 ખનિજ વનસ્પતિ પાપાણાદિ, કષ્ટ શક્તિ કરનારી,
 કાણે સત્ત્વમાં વિવિધ નરનારી રે;—
 કાણુ સૂર્ય ને ચંદ્ર કયા છે, વિરચિ ને ત્રિપુરાશિ,
 કાણુ વિશ્વ વેલવધારી રે;—
 સકલ શાસ્ત્ર ને પુરાણુમાંહિ, વિવિધ કયા વિસ્તારી,
 (તે) સમજતી બનીને અધિકારી રે;—
 જે નથી સાધી શક્યા, પડિતસમ, (તે) વિદ્યા મંગલકારી,
 જે વાપતવ સુખ દેનારી રે;—
 જે રસવંદી વિનાશી તનુને, અજરઅમર કરનારી,
 ને પીવાને જ વિચારી રે;—
 તુચ્છ લોહસમ વસ્તુ જોથી, કાંચિનસમ બનનારી,
 (તેરી) સર્વોત્તમ ગિયતિ દેનારી રે;—
 સૌમ્ય ક્રિયા કરીને કાયા મનને દેવાં ઝટ તારી,
 (એ) નિશ્ચય ધરતી ખતિ મારી રે;—
 પ્રીતિવડે અભિમાન ત્યજીને, આવે જે હિત ધારી,
 લેવાં તેને હિદારી રે;—
 અભિમુખતા રાખીને એવે, સાત્વિક વૃત્તિ સારી,
 તેને પ્રભુમાં દેવાં હારી રે;—
 દુઃખ કલેશ કે વિપત્તિમાં—વૃત્તિ ન કરવી ચળનારી,
 છો આવે દુઃખઝડી લારી રે;—
 સ્વાર્થ પરાર્થ યથાશક્તિ કરી, મોહમમત્વ વિદારી,
 પ્રિયતમથી કરવી ધારી રે;—
 અણુઅણુમાંહિ વૃદ્ધિર બાપક, જોવા ધારી ધારી,
 (એ) કર્તવ્યસમાપ્તિ સ્વીકારી રે;—

પ્રોત્સાહક વચનો.

પદ ૧૩૪.

સર્વ દુઃખનિવૃત્તિ કાળે, આવો સાધક સાધન સજીએ,
શુભ સમય, સહાય શુભતણી, સર્વ સામગ્રી પ્રાપ્ત તે કાંત્યજીએ.

શુભમંત્રને ઉપદિષ્ટ સાધનથી અનુદાનો કરી,
ધરી પ્થાન સાધી યોગ, તત્ત્વવિચારપથો આચરી,
સરલ સુગમ ક્રિયા કરી, હરિ વરી તરી લવને,
સિદ્ધપદમાં સ્થિત થવા આ સમય આપણને,—

પ્રાપ્ત થયો તે શુભાવી શીદ કલેશાન્નિમાં પડીને સીઝીએ;—

તત્પર થયા છે દેવગણસહ વિષ્ણુ બ્રહ્મા રુદ્રને,
સદ્ભાગી સાધકવર્ગનું આજે જ કરવા ભદ્રને,^૧
સમય સરસ મળ્યો પછી શીદ ધેનમાં રહેવું,

ધિક્ ન એત્યા આજ સાધક વ્યર્થ મુખ કહેવું;

સાવધાન થઈ, ઇષ્ટાશાપ્ લઈ, દૃઢ યને આજે મચીએ;—

છોડી લવારા વ્યર્થ ત્યજી વ્યવહારની ચિંતા બધી,
સધણું બીજું જૂલો રહેવું, એક સાધનમાં વધી,
નિજ ચિત્તવૃત્તિનિરોધ કરી હર શાંતિને ધરીએ,
ઉત્ત્ર પુરપાથે કરી આજે જ પ્રભુ વરીએ,

અપૂર્વ પ્રકટાવી ઉત્સાહ મુગ્ધન ! પ્રકૃતિપતિને લજીએ;—

અમીદાદિથી યદિપતિ 'સાધનસમારંભે' જીએ,

અદૃષ્ટ કરીને કષ્ટ વિના, એક ક્ષણમાંહિં ધુએ,

'મુજ સમાન થજો રહેજો શમી મુજમાંહે,

'હું અને તું' એક થઈએ 'એવી આશિયુ દે,—

આજ નૃહરિપ્રભુ તત્પર થઈને, (તે) ઝડી પ્રભુ થઈ નિર્ભય ઝુઝીએ,—

આ પુણ્યસમયે પુરુષાર્થ સાધનાર્થ સત્ત્વર ફલાનુભવ કરે છે.

પદ ૧૩૫. (કાદો મુખે આવી કહાણી, એ લય.)

આજ જે સાધન કરશે, નૃહરિ પ્રભુ સત્ત્વર વરશે.

સર્વ એકત્ર થઈ જાપને જાપશે, હરિ સ્મરશે, દુઃખ દરશે,

મન મરશે, પ્રભુ સદા દદરશે;

આજ

પુણ્ય સમય મળ્યો તેને નહિ ચૂકશે, હૃદય જશે, લય તરશે,

લય જરશે, પાપમાત્ર સંહરશે;

આજ

ઇચ્છામાત્ર હૃદયમાં જે સ્પુરતી હશે, તૃપ્ત થશે, બ્રમ ખરશે,

અર્થ સરશે, જય જય વિસ્તરશે;	આજ૦
ઉગ્ર પુરપારસને જેહ પીશે, રહેશે નીશે, દિવ્ય બલશે,	
મસ્ત ઉડશે, હરિ તે હૃદય વિહરશે;	આજ૦
સાચો રનેહતંતુ માથયુ બાંધશે, રિપુ ડરશે, વૈર ગરશે,	
પ્રભુ બેટશે, કાળ તેથી થથરશે;	આજ૦
વ્રતિનિગ્રહ કરી મૂર્ધમાં સ્થાપશે, સુધા ઝરશે, સંસ્પર્શે,	
અમર થશે, શુભ સિય થઇ વિચરશે;	આજ૦
સ્વરૂપ કહેવું સમજી જન જે ચેતશે, નહિ દરશે, ભવમાં કશે,	
સિદ્ધિ પામશે, દેવો યશ ઉચ્ચરશે;	આજ૦
સાચી નિષ્ઠાથી અંતરમાં સરશે, ઉદ્ધરશે, સુખે દરશે,	
હરિ હર્ષે, (તેના) કંઠે કૃપામાળ ધરશે;	આજ૦

સ્વરૂપમાવના.

પદ ૧૩૬. (હૃદયે રૂપ દર્શાવે. પ્રાણુપતિ, એ લય.)

વાસ્તવ સ્વરૂપ છે માટે, સુખસચ્ચિતિ.	
સુખ સચ્ચિતિ, જ્યાં ન આદિ ધનિ; વાસ્તવ૦	
દશ્ય સર્વે આ મુજથી થાય, મુજથી સ્થિતિ કરી મુજમાં શમાય,	
તોપણ સર્વથી ન્યાઈ;	સુખ૦
જે આ ઉપજ્યાં જાણાંક અનેક, (તેમાં) ભાસું અનેક ચર્ચને, હું એક,	
સહિષ્ણુ સ્વામિન્ય ધાડ;	સુખ૦
પૃથ્વી આદિ પાંચે તત્ત્વ, પામ્યાં મુજવડે જ મહત્ત્વ,	
હું જ શુદ્ધ ને હાડ;	સુખ૦
જેમ કપૂરે વ્યાપક વાસ, તેમ સર્વમાં મારો નિવાસ,	
પછી ક્યાં મારું તારું;	સુખ૦
સત્તાસ્પૃતિરૂપે રહું વ્યાપ, હું અપૂર્ણ અને હું સમાપ,	
હું જ માટે, ઉગારું;	સુખ૦
હું જ જ્ઞાતવ્ય ને પ્રાપ્તવ્ય, હું જ જાણા, રદ ને સન્ધ,	
મુજ સ્વરૂપ ચાર,	સુખ૦
હું સ્વામિ અને હું ભૂત્ય, મને અર્પું, કરું હું કૃત્ય,	
હું પ્રકાશ અધાડ,	સુખ૦
હું તારક સૂર્ય ને ચંદ્ર, હું જ કુમેર યમ ને ઇન્દ્ર,	
હું જ મુજપર વાર;	સુખ૦

મહારત્નાકર મુજ રૂપ, હું રંક અને હું ભૂપ,
 શું હું અધિક ઉચ્ચારું; સુખ૦,
 હું યુવ અને હું સિવ, હું સાધુ, રાત્રિ દિવ,
 (સહિ) હુમાં ધારું, નિવારું; સુખ૦,
 શબ્દમાત્રનો આદિ છે, તેમાં હું, હુંમાં તે દોમેદામ,
 કે ન મુજથી પરભારું; સુખ૦
 મુજ સ્વરૂપનો સર્વ વિધાસ, ભાસે બ્રમથી. ઉત્પત્તિનાશ,
 સત્તા મારી (ન્યાં ત્યાં) વિસ્તારું; સુખ૦
 સહિમાં હું, અને મુજમાં સર્વ, રથુ દેન્ય અને મ્યાં ગર્વ,
 હુંવિણુ અન્ય વિસારું; સુખ૦

સંયમ એ જ સુખનું સર્વોત્તમ સાધન છે.

પદ ૧૩૭. (પ્રમદા છે પ્રીતિ ભાગ્યન, એ લય.)

સર્વોત્તમ સ્થિતિ, સંયમ, જેથી મળે પ્રભુ અનુપમ,
 (જે) વિશ્વે જણાવું દુર્ગમ, તેને યત્ન તે સુગમ.
 શાં તત્ત્વથી સૃષ્ટિ રચાતી, છે કાણુ પ્રિયાસ્તિભાતિ,
 (એ) જાણુ સંયમ સેવ્યાથી, પામી રહે વિવેકખ્યાનિ,
 વણે જે રહસ્ય સધળાં નિગમાગમ,
 જાણુ ઉત્પત્તિ, સ્થિતિને લયને ક્રમ; સર્વોત્તમ૦
 જે મળે ન વિશ્વ ક્યારી, જે મળે ન સિંધુ તયારી,
 જે મળે ન રાજ્ય ક્યારી, જે મળે ન શ્રુતિ, ઉચ્ચાર્યારી,
 તે સધળું મળવું સાધ્યે ધ્યાન પરમ,
 ઈશ્વરમય થઈ રહેતો જન હોય અધમ; સર્વોત્તમ૦
 પ્રિય પ્રભુને અંતર સેવી, ધારા એક અખંડ વહેવી,
 (તે) સાચી સંયમસ્થિતિ કહેવી, (જે) દુર્ધટ વિણુપાને લહેવી,
 જે પ્રાપ્ત થતાં ટળી જાય વિપર્યયબ્રમ,
 બીજું મેળવનાં કદી ન પડતો બ્રમ; સર્વોત્તમ૦
 સાધ્યે સંયમ સહિ આવે, ઈષ્તિત ફળને પ્રકટાવે,
 અત્તાનમાત્ર વિલાવે, સામર્થ્યપૂર્ણ તે કહાવે,
 સંયમસિદ્ધિ યાતાં નહિ મૃત્યુજન્મ,

૧ મારા સ્વરૂપમાં જ સર્વ કલ્પના કરે છું તથા તેમાં જ સર્વનો સમાવેશ કરે છું.

કાં જે તેનું નહિ લિજ સ્વરૂપથી અહમ્; સર્વોત્તમ૦
 જે ન તાપ ત્રિવિધિથી ડરતા, પડરિ પણ જેથી થયરતા,
 (જે) કદી અનિષ્ટ નહિ આચરતા, સિદ્ધ પણ જેને રમરતા,
 તે સંયમી ને તે જન છે ધર્મરસમ.
 તે કરી શકે અગણિત જનકેડું શમ;^૧ સર્વોત્તમ૦
 જે શુદ્ધસત્ત્વ થઇ રહેતો, જે અખંડ પ્રભુ પ્રભુ કહેતો,
 દુઃખ આવે તો પણ સહેતો, આનંદથી દૂર ન વહેતો,
 સર્વેશ્વરમય થઈ રહેતો સદૃશ સ્વયમ્,
 કાં જે એક જ તે ને વૃદ્ધિ પ્રિયતમ; સર્વોત્તમ૦

સ્વરૂપાનુભવ કરનાર સાધકના ઉદ્ગાર.

પદ ૧૩૮. (દોનો સીધારામ, એ લય.)

સરવ સિરતાજ, સુખોકિ સાજ, અનુપ દિવ્ય રાજ, હમેરા હૈ;
 અસૌકિક તાજ, (જહાં) ખસી રહી બાજ, મહાપદ આજ, હમેરા હૈ૦
 મહિ ચૌદો લોક, અરુ દિવ્ય ભોગ, પ્રભુસેં યોગ, હમેરા હૈ,
 પડરિયેં જોર, જ્ઞાનકા તોર, ' અહં'બહા ' શોર, હમેરા હૈ—
 મહ સખ જગ જાને નહિ, સ્વરૂપ હમેરા ઐર,
 ભાસત ક્ષુદ્ર તથાપિ હમ, સહિકે સિરયેં મોર,
 લક્ષણ સચિત, આનંદ રુ પ્રીત, સુશાંત ખચીત, હમેરા હૈ;—
 જ્યૌં એકહી જન નાટ્યમેં, વિવિધ ધરત હૈં ખેસ,
 એક અખંડ અનાદિ હમ, ધારત રાગ અરુ દેવ.
 જામેં સખ કોખ, જે સખમેં હોખ, ચરાચર મોખ, (મો) હમેરા હૈ;—
 સખસેં દૂગ જાનીયે, સ્વરૂપ હમેરા યાર,
 દોહુ જાની દોહુ ભક્ત જન, પાવન ગસુ કિનાર,
 નહિ જહાં પ્રાન, નહિ જહાં અપાન, એકહી જહાં જ્ઞાન, (મો) હમેરા હૈ,—
 અહા હમેરા રાજ હૈ, અહા હમેરા ખાજ,
 હમહી અહાસ્વરૂપ હૈ, દુવા અલિન હિ આજ,
 સખહિ હૈ અહા, જહાં ના જમ, અગમ આગમ, હમેરા હૈ;—

શુભેચ્છાસહ અંતિમ વિજ્ઞપ્તિ.

પદ ૧૩૯. (સનનનનન સોર કરતી, એ લય.)

વિજય વિજય વિજય વિજય જય, સકલ સાધકવર્ગનો,

અભય અભય અભય અભય યર્ષ, લહો અનુગ્રહ ભગનો!;
 મેરુ ડગળે, પૃથ્વી ચલળે, સૂર્ય ચંદ્ર ભલે ફરો,
 અચલ શાંતિ ને ખુમારી, સાધકોની ના ખરો;—
 વારિ અટકે સૂકાય જલધિ, કષ્ટ અનુપમ આવતું,
 તોય ધૈર્ય ન બિંદુ ચળળે, મળળે સુખ મન ભાવતું;—
 જ્ઞાન ને સામર્થ્ય રળળે, (જે) હોય અનુપમ સદ્દિમાં,
 ગગન ભેદી પાર જળળે, સુવશ થાયો સમદિમાં.—
 જે કસોટીમાં મહામુનિ, ભક્ત આદિ પશુ ચલ્યા,
 તેથી ઉમ્ર કસોટીમાં પશુ સાધકો કરળે હસ્યા,—
 કાટિ જન્મો ધરી મહર્ષિ, સિદ્ધિ જે જે પામીયા,
 સમ દિનમાં પામળે તે સાધકો સદ્ભાગીયા;—
 ત્ય, પર, દેશહિતાર્થ સધળી, યાપ સત્રવૃત્તિઓ,
 સદ્ગુણ થાળે સઘ સઉની, શુભ અનુદય સુદૃતિઓ;—
 જે ન સાધ્યું કાઈએ ને, જે ન પામ્યા દેવતા,
 પામળે તે આજ સાધક, તૃહરિચરણો સેવતા;—
 તૃહરિ થાળે તૃહરિ થાળે, સર્વ જેમાં છે રશું,
 આપકરણથી તૃહરિ પ્રભુ ! પૂર્ણ કાર્ય બધું થયું;—

મંગલ.

પદ ૧૪૦. (ચાલો સાહેલી, જીવનેશ્વરીનાં, એ લય.)
 મંગલ વદીએ, આ આરંભે, જય જય ધ્વનિસહ, દિવ્ય ચરે.
 મંગલમય આ, શુભ અવસરમાં, આવાહન કરીએ તૃહરે !
 ઉત્તમ આસન રચી હૃન્મંદિરે, શ્રદ્ધાભક્તિ ધારી ઉઠે,
 પૂજન, વિધિસહ અંતર કરીને, હરીએ, (જે) ચિતે કવેશ સ્મૃટે,
 આપ ચરણ શિર સ્થાપી પ્રરિએ, જનિમૃતિભયને જેહ હરે;—
 અધમાધમ જીવ જેના રમરણે, આ સંસૃતિથી સઘ તરે,
 અકલિત અતુલિત નિજ સામર્થ્યે, શરણાગતના અર્થ પૂરે,
 કૃપાકરણથી ક્ષુદ્ર જીવને, શિવમય કરી સ્વસ્વરૂપે ધરે;
 સ્વરૂપજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થવાથી, જે અવિચલ શાંતિ પ્રસરે,
 સઉને તેના ભોક્તા કરળે, જેથી મનોરથ સર્વ સરે,
 શાંતસ્વરૂપ નરહરિ ! સાધકના પ્રકટ હળે નિત્યે દહરે.—

સ્વસ્ત્યમુખની તુલના કોઈ પણ મુઘ કરી શકે એમ નથી.

૫૬ ૧૪૧. (મન લગાર લાઓ વિચારી રાખજી, એ લખ.)
 મુખનખી શોધ શું ત્યાં ત્યાં ધાપ જી, સ્વરૂપમુખની તુલ્ય કોઈ ન ધાપ જી;
 અન્ય મુખ ન્યૂનસમયમાં અગપાપ જી, સ્વરૂપમુખની કદી નદિ ખુલાપ જી.

મુખઆગાર સ્વરૂપમાં, વિષયે મુખનો અંસ,

ક્યાં બગલું ક્યાં દંસ,

મુખથી એ બેદ સદજ કળાપ જી;

૨૪૩૫૦

જે મુખથી સામય સહિ, સદજે ધાતું પ્રાપ,

રથું જે દશદિશ વ્યાપ,

અહિ મુખેજી તે મળ્યે અગપાપ જી;

૨૪૩૫૦

સ્વરૂપમુખાન્ધિ છાડીને, વિષયકુંડમાં નરાપ,

સદજે સંતોષાપ,

પ્રસાદનમાં મૂર્ખ તેડ ગણાપ જી,

૨૪૩૫૦

જે મુખથી પર કોઈ ના, તે આભાનું મુખ,

સ્વરૂપ સ્ફટિકકંદક,

વિષયમુખ તો કાચસમ સેખાપ જી;

૨૪૩૫૦

સ્વરૂપમુખને મેળવે, કોઈ પુણ્યાન્ધા વીર,

જેને તુજી શરીર,

ધારી આમદ, સિધુ તે તરી જાય જી;

૨૪૩૫૦

જે ધજે તું મુખને, મેળવવાને યોગ,

(તો) માત્ર સ્વરૂપસંયોગ,

એવિના મુખ અન્ય દુઃખદ લદાપ જી;

૨૪૩૫૦

વિષયમુખે ના કૃપાતો, સ્વરૂપ મુઘ અનિય,

ઉવદ એદ ખચીત,

પામતા જે મહણ કરવા ધાપ જી,

૨૪૩૫૦

અલિહારી તે મુખની, જેમાં નિત્ય અમદ,

મુતિ ઉચ્ચરતા વેદ,

‘નેનિ’વિણ નહિ શબ્દ કંઈ યોગાપ જી,

૨૪૩૫૦

સ્વરૂપનું મુખ પામતાં, રહે ન સ્વપર ભાવ,

ત્યાં આનંદજમાવ,

ત્યાથી અપ્રાનાવરણ ધસડાપ જી;

૨૪૩૫૦

ફેન્ય શોક લય પ્રાપ્તિ ના, જે નિર્ભય નિઃસંક,

એ જ સ્વરૂપમુખઅડક,

પોહતાં બધાં જીવપણું વિલાપજી; સ્વરૂપ
સ્વરૂપમુખને મેળવી, થઈ રહે સુખસ્વરૂપ,
અનુભવી થાજે ચુપ,
(જે) કાટી કલ્પે લેશ નહિ વણાવજી; સ્વરૂપ

જાણેલા જ્ઞાનને અનુભવમાં ન ઉતારનાર અને નવીનની પાછળ

નિત્ય ધાવન કરનાર જીવને પ્રતોદ.

૫૬-૧૪૨. (સ્વરૂપને ના લહુરે, એ લય.)

નવીન શું વણુવુરે, હું નિત્યે તારી પાસ,
કથવા સરખું કહું બધું મેં શેષ ન કાંઈ રી,
તદપિ હજી તૂમિ ન થતી, ના વૃત્તિ ધરાઈ રી,
નિત્ય નવીન શું લાવવું, કહેવું તુજ સમીપ,
લેશ અલો સંતોષ ના, કાંઈ જે મેં નિત્ય;—
શાસ્ત્રપુરાણતણા અર્થોને, સ્પષ્ટ બતાવ્યા રી;
વેદતણાં તાત્પર્ય કહી ભ્રમ, સર્વ પતાવ્યા રી,
તોએ તુજ મતિ ના ગ્રહે, જો હજીએ સંતોષ,
અન્યતણો તો શું કહું, માત્ર દેવનો દોષ;—
સર્વ જગત્તા આદિ, કાણુ તે પણુ તેં જાણ્યું રી,
શેમાં રહું, ક્યાં વિરામ પામે, તે ન અજાણ્યું રી,
સ્વરૂપ, સાધન માત્રનાં, વણ્યાં રૂડી રીત,
વણુવવું શું શેષ છે, ધિક્ નહિ જાણે હિત;—
વ્યવહારોત્પત્તિના પણુ માર્ગોં તને જાણ્યા રી;
પારમાર્થિક ઉત્પત્તિક્રમને, પણુ બધા ગણ્યા રી,
હવે અધિક શું જાણવું, જાણ્યો સધળો મર્મ,
(હજી) ધટ્યું ન તારું જાણવું, તો પ્રુટ્યાં તુજ કર્મ;—
ગુપ્ત રહસ્ય 'તું આત્મા,' તે પણુ મેં કહી દીધું રી,
અશક્ત અજ્ઞાની જીવ તું ના, જાણી લીધું રી,
તુમાં તારા રામમાં, રજો ન સ્વપ્ને ભેદ,
જાણ્યું, ન બીજા જે લહે, ઉતારતાં પ્રસ્વેદ;—
'આટલું કહેવા છતાં, હજી જો તું ન ધરાયો રી,
તો તો હાવે કદી ન ધરાવો, જમે ભરાયો રી,
'ભેંશ મુખે ભાગવત' સમું, શું બધું કરતો અર્થ,

માત્ર નૂતન જાણ્યા થકી, શો સરસો તુજ અર્થ;—
 એક માત્ર છે જાણવું બાકી, તે હું કહું છું રી,
 જે જાણે તે મૂક આચારે, સમજ્યો શું છું રી,
 હવે ન જાણ્યા આવતો, નિત્ય નવીન નવીન,
 કાં જે આ માર્ગે જતાં, થઈશ નવીનમાં લીન,—
 જે સંતોષ ન આપી યાચે, તો તુજ ભાવિ રી,
 આ થકી નૂતન પ્રજ્ઞા પણ નહિ, શકે બતાવી રી,
 માનવું હોય તો માનજે, મુજમાં ધરી વિશ્વાસ,
 નહિ તો મિથ્યા આશથી, રહેજે નિત્ય ઉદાસ;—

નિત્ય પ્રકટ ન રહેતા ઇષ્ટને ઉપાલંભ.

પદ ૧૪૩. (જાડો જાડો મોરી, એ લય.)

રાખો, રાખો, બતાવો ન બાનાં, સમજવો છે શાના,
 લાગ્યા એ તમે ક્યાંના ?

સીધી કરો હવે વાત, ટાળી આ ભુડી પંચાત,
 આપો તાળી આવી હાથોહાથ, પ્રેમે જાત અને ક્યાં ન્યાત;—
 પ્રેમે બંધાયા છે આપ, નહિ કરો એ ઉઘાપ,
 નિયમ પૂર્વતણો એ અઘાપ, નહિ દેવાય ખોટી ધાપ;—
 ભક્તિથી જે વશ થાઓ, તો હવે દૂર ન જાઓ,
 દોને ઉત્તર, છે કાં મુઝાઓ, ઘાસો પાળો નો તો બંધાઓ;—
 સીધું કહો એમ નાથ, ‘રીઝવું ન તમ સંગાથ,’
 પણ એ નહિ ચાને અમસાથ, ભોળા એવા ન છોડીએ હાથ;—
 પ્રીતમ જાણી છે બાંધ, છોડાવી નહિ છોડાય,
 જેમ આકૃતિસાથે જ હાંથ, તેમ આપ સાથે (આ) સમુદાય;—
 ચલ કરોછો ધણાય, જાણુજો વ્યર્થ એ થાય,
 જેમ ચુંબકે લોહ સંધાય, મન આપસાથે અહિં કાપ;—
 તારવું છે ન અગ્નણ, સાંધવું કેમ કસ્માણ,
 જણો, કાં જે તમારી છે વાણ, ‘જપે મુજને તેનો છું ત્રાણ;’—
 સીધાસમા હવે પ્રાણ ! બંટો છોડી તાણાતાણ,
 જાણ્યા જાણ્યા આપને સુમણ, ભૂલે તમ મુક્તિથી અગ્નણ;—
 ‘ અંતરબાહ્ય પ્રદેશ, વ્યાપો ધરી બહુ વેપ, ’
 એવું કહેસો કૃપાણ ! ન વેચ, નહિ પગલી પોંચાડો પેચ;—

દર્શન દો સાક્ષાત, પૂર્વજેવાં પ્રિય નાથ !
 નથી અસહ્ય આપને વાત, છોડે હાલીમાલી દકરાત;—
 સત્ય કહીએ આ વેણુ, ધાર્યું કરીશું જ કહેણુ,
 જોઈએ કેવા ન આવતા નેણુ, ભવે રાખોને ટેકની ફેણુ;—
 જાણીએ આખર અંત, બેટવાના ભગવંત,
 પંડી કાં ન થઈએ શ્રીમંત, આમ આત્મા જાણો હે અનંત !—
 બીજા અસાની ભ્રમાય, (આપ) સાહ્ય ન જોને જણાય,
 નહિ અમને શેસલાવાય, નહિ આપનું આસે જરાય;—
 અમારા નરહરિરાય ! રમત નહિ રમાય,
 તમને અમવિણુ આસે ન ક્યાંય, આવો હાવે છુપાવીને કાપ;—

હૃદયમાં દર્શન દેવા ઇष्टને વિજ્ઞપ્તિ.

પદ ૧૪૪.

જરા અંતરમાં હાવે પધારો પ્રભો !
 અંતરમાં હાવે પધારો, પધારો પ્રભો !
 દોષો થયા શા નાથ ! જે ત્યજી ગયા,
 એવાં તે કોપપાત્ર સાથી ચર્ધ રહ્યાં,
 હૃદ થઇ હવે તો વિચારો;—
 ઝાંખી ક્ષણ એક પણ ન કાં કરાવતા,
 જાણીએ ન આવા કઠોરકા થતા,
 અંતરનું અંતર વિદારો;—
 આપ કૃપાળુ ન તોડશો કદી સંબંધ,
 જાણી એ આત્મા, પણ ભાગ્ય હશે મંદ,
 આદ્યમે શું ભાગ્યનો સિતારો;—
 નીલાત્મા આટલો સમય પ્રભુ તમે,
 થોડાં નીલાવજો કંઈ ઉરે ગમે,
 હૃદ ના થનારો અમારો,—
 છોડીએ અમે તથાપિ આપ ના ત્યજો,
 એવા દયાનિધિ ! પજવશો નિત્ય જો,
 મરણુ એમાં ના ઉધારો;—
 છોડાનો આપતણો પ્રેમ ના કદી,
 ત્યજવાં જો હોય તો ખેચી લીધો પતિ !
 પકડ્યો પાણવ અમે તમારો;—

આપ પ્રેમે દીન દુઃખી છું અમો થયાં,
શુદ્ધિ બુદ્ધિ શાંતિ આદિ સર્વ છે ગયાં,
હૃદયે પ્રકટયો છે તપારો;—

અંતરના જાણનાર નાથ નરહરિ,
યાત્રીએ પધારો નયનસમીપે ફરી,
સંબંધ પુરાણો ના વિસારો;—

ઇષ્ટસંયોગિની વૃત્તિના સંયોગપૂર્વ સમયના ઉદગાર.

૫૬ ૧૪૫. (સખી સેજ સમારી હું તો સહજ સુતી'તી એ લય.)

સખિ ! ભવઅટવીમાં હું બૂલી પડી'તી,
વાંકાચુંકા કુપથમાંહિ હું તો ચઢી'તી—

લાગ્યું સઘળું સ્નનકાર, દીઠા ન કોનો આધાર, શુભ્યો શબ્દ ભપકાર,
ભ્રમિત થઇ હું, જડ બની રહી હું, શુદ્ધિ બૂલી ગઇ હું,

ભય ભય ભયથી હું કંપી ઉડી'તી,

થર થર શરીરે ધુળારી ચડી'તી;—

સખિ૦

આકાશ ધનધોર લાસે, વ્યાધિ આદિ દીઠા પાસે, 'તમિસાથી જીવ ત્રાસે,

ભયવાની આશા મારી ઉરથી ઉડી'તી,

એવા તે વિકટ સ્થાને હું તો તરફડી'તી;—

સખિ૦

પુકાર હું કરી રહી, જોલવાની શક્તિ મધ, કંઠમાં અતિ રૂંધાઈ,

પ્રાણુ તો જવાની વેળા આવી ચડી'તી;

દશદિશ જોતાં કોની સહાય ના જડી'તી;—

સખિ૦

જોતાં, આ અધારી ચઢી, મૂર્છામાંહિ ગઇ પડી, કોઈએ ઉઠાડી ચડી,

ઉડી જોતાં આકૃતિ કો સમીપે ખડી'તી,

જોતાં સ્તબ્ધ થઈ જાણે ત્યાં જ જડી'તી,—

સખિ૦

સાવધ તો થઇ હું ત્યાં, હજો કોણુ સમીપે આ, નેત્ર ઉંચાં કરી જોયાં,

જોતોવેત દષ્ટિ મારી ત્યાં જ ચોટી'તી,

કટાક્ષથી બળ કરી પાછી ખેંચી'તી;—

સખિ૦

લગભગથી મેં નીચું જોયું, મનડું મારું તો મોથું, લાન મારું પાછું જોયું,

ત્યાં તો આવી સમીપે અંશુલિ પકડી'તી,

મોહમંત્રવાણી કંઈક કાનમાં શુણ્ણી'તી,—

સખિ૦

લાન પૂર્વનું ત્યાં આગ્યું, જેણે ચિત્તને લોભાગ્યું, વિદ્વત્ત જેણે બનાગ્યું,

તે તો જન્મેજન્મના પતિકરે જકડી'તી,
 પ્રયેદથી બીનું અંગ સંકેતી દિલી'તી;-- સખી૦
 ક્રમે ક્રમે મને બૂલી, નૃહરિઅંકમાં યુદ્ધી, નૃહરિસ્વામિમાં દુદ્ધી,
 પ્રિયતમ નૃહરિના સ્વરૂપે ગડી'તી,
 અલિન થવાથી રૂઢાં પાની ને ક્યાં પતિ;-- સખી૦

સ્વરૂપસામ્રાજ્યનો વિચાર કરવા જીવને સુવોધ.

પદ ૧૪૬. (વિશ્વાસી નરને નીવેડે ભારા રાજ કે, એ કથ.)

કોણુ કે નગરીનો તું સ્વામી, ભારા રાજ કે,
 સાચો વિચાર કરી શોધી તું કાઢજે છ. ભારા૦
 પંચ મહાભૂતકેરી કાયાનો તું રાજ્યો છ,
 એમ કોઈ કહે તે ખોટું જાણી; ભારા૦
 ચૌદ ધન્ત્રિયોનો તું કોઈ કહે રાજ્યો છ,
 તેને પણ સાચું ન પ્રમાણી; ભારા૦
 ત્રણ નાડીકેરી તું તો સ્વામી એમ કહેના છ,
 તેનાથી પણ તું તો ન્યાગે; ભારા૦
 કોઈ કહે પ્રાણુ ને અપાનનો તું રાજવી છ,
 વણે જૂઠા રૂપે જન હળરો; ભારા૦
 આમાંથી કોઈનો તું નાથ ન સાચો છ,
 એ સઉથી એક તું તો જુદો; ભારા૦
 એ તો ગણાય બધાં નાનાં નાનાં ગામડાં છ,
 તારો દેશ ન કોઈ ચીધો; ભારા૦
 જેના એ વિભાગ એવો સ્વરૂપનો દેશ છે છ,
 જેમાં રહ્યા એવા દેશ ઝાઝા; ભારા૦
 સઉથી પર એવો એ તો, અતિશય અદ્ભુત છ,
 (તે) સ્વરૂપસ્વદેશનો (તું) મહારાજ; ભારા૦
 ત્યાં જઈ દરજે હક ન્યાં રહ્યો તારો છ;
 મ્હેન્ટ છવેથી જે છે છાનો; ભારા૦
 બ્રહ્મ સ્વદેશ તારો નૃપતિ તું નૃહરિ છ,
 એક છે તું કાં થાતો નાનો; ભારા૦

ઇપ્સાક્ષાત્કારવાલી દૃષ્ટિને કરું જ પ્રેક્ષણીય નથી.

૫૬ ૧૪૭. (મારે હૃદયે જોઇ જગત્રાય, જ્યવય)

મારી દૃષ્ટિએ સદીઆ ગુરુદેવ, હવે જોવાનું બીજું રહ્યું શું,
 સગીયુ માર તો જગત્રાય, સાર્થક શરીર આ ધરતુ, મારીં
 જોનાથી મોહક બીજું, રૂપ ચોદે લોક ન જાગે,
 મોડી રહ્યો જોઇ ગુરુદેવ, દાવેં
 કોઇ તો રજાને જોવા, કોઇ રતિ જોવા ઇચ્છે,
 તુચ્છ જોઇ, જોતા ગુરુદેવ, દાવેં
 છાને ડાખા કહેતા, ઇન્દ્રાદિ દેવો બીજા,
 માખા, જોતા મારા ગુરુદેવ, દાવેં
 કોઇ તો વખાણે પેલા, રામકૃષ્ણાદિના ડાખે,
 વારી જાઉં, જોઇ ગુરુદેવ, દાવેં
 શીદને કટાક હારે, નેત્ર નિધવિધ નિયમે જોવા,
 પ્રેક્ષણીય માત્ર ગુરુદેવ, દાવેં
 નિકામ જરાતી આ, દૃષ્ટિએ નાથ જોઈ,
 'જોઈ' ન મિના હું ગુરુદેવ, દાવેં
 ડાખ રંગીલા મારા, ચિત્ત હરનાર નૃહરિજોવા,
 ક્યાથી મને મુજને ગુરુદેવ, દાવેં

આંતિમ પ્રાર્થના.

૫૬ ૧૪૮. (મુજ પરમ પિતા ચિત્ત ધરજો રે, એ લય)

સર્વેશ્વર અતર્કાંગી રે, માગ્યુ આ દેજો,
 કરીને અતે નિષ્કામી રે, સ્વરૂપમા લેજો
 હું ખમાત્રનું મૂળ એક છે, હિરતણુ અભિમાન,
 અહ બાવ એ હૃદયે રહુરતા, નષ્ટ થાય સહિ જ્ઞાન રે, સર્વેં
 છવ અમે કર્તા નહિ તોપણ કર્તાસમ વ્યવહાર,—
 કરીને લહીએ, જ્ઞાન લહે જેમ શકટતણે શિર બાર રે, સર્વેં
 વારતવ કર્તારૂપે આપ જ, નિમિત્તરૂપે છવ,
 તોપણ વ્યર્થ વહિ અભિમાને, ગુમાનતા નિજ શિવરે, સર્વેં
 બાર અહ મમનો જે હિરમા, જન્મમરણ દેનાર,
 નિર્મૂલ કરજો (જેથી) મદમાતી આ, થાય મતિ અનિકાર રે, સર્વેં
 અભિમાનના લયસમ બીજું, જ્ઞાન ન નિશ્ચે કોય,

તેની પ્રશાંત સ્થિતિમાં સ્થાપો, ટાળી (જે)અહંમમ હોય રે; સર્વેં
 ‘આપ અમારા કર્તાહતાં, આપ વિના નથી કાંઈ,’
 એવી ભાવના સાધકહૃદયે, રહેા નિત્ય બધાં રે; સર્વેં
 અહં વૃત્તિનો ઉદ્ધ થાય તવ, આણી કરણા ઈશ,
 લય કરજો પ્રભુ સ્વરૂપે તત્ક્ષણ, આપ પ્રકટી દશદિશ રે; સર્વેં
 આપ નિમિત્તે આ જે સધળું, કીધું છે શુભ કર્મ,
 પ્રસન્ન થાજો તેહ સ્વીકારી, કરો સઘ નિષ્કર્મ રે; સર્વેં
 કર્મ કર્યેં પણ સ્પર્શ ન કરતાં, (એવું) નિરલિપ્ત નિઃસીમ,
 દો નરહરિ! ધરી હૃદયે શિશુને, એ ઈચ્છા અંતિમ રે; સર્વેં

સ્વરૂપભાવનાની સિદ્ધિ કરનાર સાધકવૃત્તિના અનુભવોદગાર.

પદ ૧૪૬.

ચિન્મય હું આ વાર, કરું દશદિશ ચિત્તિવૃત્તિ પ્રસ્તાર,
 પ્રકાશધન હું મલ, દક્ષા મુજ બ્રહ્મા, વિશ્વ. ગારસાર;—
 જીવનનત્વરૂપે રહું વ્યાપક, અંતરહિત અપાર,
 અંતર આત્મા થઈ સહિ જીવનો, દસવું વિવિધ વ્યાપાર,
 મુજપ્રતિ સહિ આદર્શનાર, અંતમાં મુજમાં સહિ ભગનાર;—
 નાદબ્રહ્મસ્વરૂપ હું, કરું સધળે રણુકાર,
 ભગવત્ આણુઆણુ દરનાર, સત્તાસ્રુતિરૂપ હું;
 મારો જ ચિત્તિચક્રકાર, કોઈ મુજ પામી ન શકે પાર;—
 હું પ્રકટું ત્માં જ્ઞાન પ્રકટું, સધળો મુજ પ્રકાશ,
 અલિપ્તમુખતા મુજપ્રતિ સેવે તે,—ની હું પૂરું આશ,
 હું નિરંજન નિરાકાર, ધરું સ્વેચ્છાથી કદી આકાર;—
 કરું હિતનો સંકટપ, મુજપ્રતિ અલિપ્ત જીવનો,
 પામો શુભ અનંત, અતે શમજો મુજમાં.
 હું એકરૂપે રહેનાર, આજ પ્રકટું સહિ હૃદયાગાર;—

ચૈતન્યચંદ્રની છાયામાં રમણ કરવા સાધકમતિ સૂચન.

પદ ૧૫૦.

ચિત્તિચંદ્રની આ છાય, અહા! શી, શીતલકારક, ચિનિયદ્રની આ છાય.

ચૈદ લોકમાં નિશ્ચય વિસ્તરી,—રહી ન ગ્રહી અંતરાય,^૧
 મુશાંત થવાય, ન તાપ જરાય, પ્રકાશિત પ્રભા પ્રસારક;—
 કમનીય^૨ કાંતિ ચિતિષ્-દુની,^૩ કૌથી કદી ન કથાય,
 શી શુભતા જાય, મુલાગી કે નાહ, થતો (તે) ઉજ્જનનલ પરાકારક;—
 હૃદયકુમુદિની વિકસિત થાતી, આ રજનીની માંહ,
 અતિ ઉલરાય, પ્રપુલ્લ જણાય, કરી નર્તન^૪ ચિત્તહારક;—
 વૃત્તિમાનિની^૫ નિજમનપતિસહ, જોષ ઉરે હરખાય,
 ન પૂર્ણ^૬ ધરાય, જામે જ્યાં ત્યાં, સકલ રથલ અનલનિવારક;—
 સાધક ચિત્તચક્રાર ચિતિની, સુધા પી અતિ મલકાય,
 ખુમારી જરાય, ન કદી તે વિલાય, થઇ રહે નિજઉદ્ધારક;—
 દુષ્ટ, હરામી, વિષથી દુર્જન, પાપે પચી પસ્તાય,
 સમીપ ન અવાય, ન તેથી ખમાય, પ્રભા આ પાપવિદારક;—
 રમ્ય પ્રદેશે વિચરો પીંગે ! સાર્થક નરતનુ થાય,
 નૃદારિ નિરખાય, અમૃત પીવાય, દુર્લભ જે જનિમૃતિદારક;—
 નિહર અભય નિરપેહ થઇ જ્યાં ત્યાં, વિચરે શિર છે સહાય,
 ન ધિક લહાય; ધગે ન લાય ક્યાંય, ઉપેન્દ્ર પ્રભુ છે તારક;—

આરાધના.

૫૬ ૧૫૨ ગરબો.

જય જય જય સન્નિધિસુખધામ ! અકામાં, અંતરમાં આજે આરાધીએ,
 ભક્તજનેદિશ વિશ્રામ,—ધામ, સ્તુતિવચન રનેહથી સ્વીકારીએ.

પ્રપુલ્લ હૃદયે થઇ સહિ, આપપ્રાપ્તિ અભિમુખ,

પ્રેમે ઉપકૃત વૃત્તિથી, રહીએ વિસરી દુઃખ;

આવી મળે હૃદયઉદ્ધાન,—સ્થાન, નિરખી નયને પૂર્ણ તૃપ્તિ સાધીએ;

દિવ્ય શક્તિ દર્શાવજો, રહી અમ અંતરમાંજ,

જેથી અનવધિ જ્ઞાનને, અમમાં પ્રકટ લહાય;

ટાળે આવરણો ને અજ્ઞાન—અભાન, જેથી અવિદ્યા ઉરની બાધીએ;

જે શક્તિ ને શુભચક્રી, આપ જ છે પરમેશ,

તે અમમાંહિ સ્પુરાવજો, રપૃહા ન અન્ય વિશેષ.

દેજો મુગમ મુક્તિ સર્વ હાય—નાથ ! જેથી સઘ સ્વરૂપપ્રતિ વાધીએ;

૧ ભેદ. ૨ સુંદર ૩ ચિતિચંદ્રની. ૪ નૃત્ય. ૫ વૃત્તિરૂપી સ્ત્રી.

૬ અગ્નિવિનાયક.

અદા નિજ સામર્થ્યમાં, ને-પ્રભુ આપની માંલ,
અનવધિ પ્રકટાવી દરો, ઉર અસાનની લાલ,
નહરિસ્વરૂપથી કરો અલિન—શીન, (જેથી) ફરી ન ભ્રમીએ જીવત—
ઉપાધિએ;—

ઈષ્ટસાક્ષાત્કારને ઇચ્છતા આતુર સાધકની ઇષ્ટપ્રતિ આર્દ્ર
સ્વરે વિજ્ઞપ્તિ.

૫૬ ૧૫૨, મહાડ.

જગો જગો આત્મારામ ! જગાડે દર્શનઆતુર જીવ.
ઉઠો ઉઠો સુદરશ્યામ ! ઉડાડે દર્શનઆતુર જીવ.
નિકટ છતાં હજી ગુપ્ત રહીને, ટટળાવો શું કામ,
સતચિત્સ્વરૂપે પ્રકટ થવામાં, શા બેસવા છે દામ;—
મુજ હ-મંદિરમાંહિ ભરાઇ, આપ રહ્યા સંતાઇ,
આપનો આ શો જોરજીવન,—મને, પેસવા ફીધી મનાઇ,—
વૃત્તિતંતુ, સંયમસુરથી, ચિત્તવાણસંગાથ,—
મેળવીને ઉભો ઉડાડવા, જગો મારા નાય ! ———
સમીપમાં આગ્યા વિષ્ણુ તમને, ઢંઢોળું શી પેર;
ના આવી મળવામાં વાળો, કયા જન્મનું વેર ———
સંપત્તિથી રહિત થઈને ભક્તિ જણાવ્યો શ્યામ,
આપતણી મુજને ધ્રુજા છે, સંપત્તિનું ન કામ;—
કમલતણી શું શય્યા ત્યજતાં, લાગે આકર્ષે નાય !
અથવા ન ગમે શું ત્યજવો પ્રભુ, નિજ શક્તિનો હાથ; ———
હું નથી કહેતો સધળું ત્યજીને, આવો મારી પાસ,
આપ સમીપે ખેંચી લો મને, જાણી દુર્જલ દાસ; ———
એવા તે પ્રભુ ઘેર નિંદમાં, સાથી રહ્યા ભરાઇ,
આ કકળાટ આંગણમાં શુણી, ઉઠો ન એ તો નવાઇ; ———
હું કૃતમને મળવું પડશે, એમ લહી શું આપ,
ગુપ્તપણે બીતર સંતાઇ, જુઓ શું મુજ સંતાપ; ———
આપ પ્રભુ તો સદા સર્વદા, જાગૃત્સમ રહેનાર,
પણ હું જીવ તો અસદૃશિથી, નિર્દિતસમ કહેનાર; ———
કાઇ ઉપાયે હૃદયે પ્રકટી, આપો દર્શન આજ,
નરહરિ તમદર્શનવિષ્ણુ મારે, હરામ ખાતું ખાજ; ———

સ્વદોષના જ્ઞાનવાળા સાધકની દોષનિવારણાર્થે દ્રષ્ટપ્રતિ કરુણસ્વરે અભ્યર્ચના.

૫૬ ૧૫૩.) કાષ્ઠ દુધ લ્યો દિલ્લરંગી, એ લય.)

મારા નાથ ! ટાળો દોષો.

મુજ કૃતિ સામું ન જોશો,—મારાં

મુજ દોષો ગણતાં પ્રભો ! આપું જીવન જાન,

પણ જે કીધા ને કરું, તે નહિ પૂર્ણ કયાય;—

મુજમાં દોષ ન હોત તો, આપરૂપ હું થાત,

આપથકી લિખત્વ એ, દોષ મહા વિખ્યાત;—

ના જાવાનાં જે સ્થળો, તે સ્થળ પહેલો જાઉં,

ડગલે ડગલે ઠોકરો,—ખાઉં, ન પણ પસ્તાઉં;—

જેમ કેદીથી હાથની, ખેડી ન છોડી શકાય,

મુજથી ટાળ્યા ના દો, મારા દોષો જરાય;—

કરોળીયાની જાળથી, માખી ન છૂટી થાય,

દોષથકી હું ગ્રથિત છું, સ્વસ્થ ન તેથી છૂટાય;—

જાળે ભરાયું માછલું, નારી ના કદિ જાય,

દોષજાળમાં હું ફસ્યો, તું કે ત્યાં ન કરાય;—

નેત્રે જળ આઘ્યાં પ્રભો ! વૃત્તિ કરે રદન,

દોષ નહિ મુજ શું દો, વ્યર્થ થશે શું જીવન ?—

આપથી દોષો ના દો, અન્ય સમર્થ ન કોય,

વિશ્વવિષે હું ભાળતો, જે મુજ દોષો ધોય;—

કંઈ કંઈનાં પ્રભુ છોડ્યાં, બંધન આપે અપાર,

તેમ આજ હું રંકના દોષ દહો ધરી પ્યાર;—

ચક્ર લઈ નરહરિ પ્રભુ, આવો ગજેન્દ્રપાસ,

દોષગ્રાહથી છે ગ્રસ્યો, મુક્ત કરો લહી દાસ; —

વિપયોન્મત્ત મનને ઉપાલંભ.

૫૬ ૧૫૪.

શાથી શાથી શાથી, મન તું, નિત્યે આમ દમે,

ક્યાંથી ક્યાંથી ક્યાંથી, બ્રમતું, અનુચિત માર્ગે ગમે.

નિત્ય કહું છું ટોટી ટોટી, કાં તે ન ધરે જાન,

મુજવિણુ તુજને કાણુ કહેજે, સંભારી લે તુજ જાન;

શાથી૦

જે તુજ ઉચ્ચ સ્થિતિ હતી ત્યાંથી, આવી તું પડીયો હેઠ, શાથી૦
 દાસતણો પણ દાસ થયો તું, જે હતો મોટો શેઠ;
 ક્યાં તુજ વાસ્તવ સ્થિતિ ને ક્યાં યદ્ય, તારી અવનંતિ આજ, શાથી૦
 ડોળ ધરે તોએ મોટો યવાને, નિર્લજ ! કંઈ તો લાગ;
 વિવિધ તરંગ નવીન પ્રકટાવી, ઉપજાવે તેમાં મોહ, શાથી૦
 તેની પાછળ મુજને તું બ્રમાવે, એ તે કેવો તારો દ્રોહ;
 દડધૂત થાતો માર્ગમાં જતાં, તોએ ન આવે સાન.
 જે તે તુજપ્રતિ આંગળી કરી કહે, આ ચાલ્યો નરધાન; શાથી૦
 પ્રાપ્ત ઉચું પદ ખોઈ બેઠો, ના બચ્યું નીચું મુખ,
 ઉભયથી બ્રહ્મ થયાથી થયું તુજ, નિરતેજ સરખું મુખ; શાથી૦
 કેવલ વિવિધમાં મોહ ધર્ષથી, પનન થયું તુજ આમ,
 એટલું પણ તુજમાં નથી બળ શું, તુજને સતાવે કામ ? શાથી૦
 ધૂળ પડી જાણ તુજ હવતરમાં, જે તું ન ચેતીશ લેશ,
 ધારી વિવેકવિરાગ હવે ત્યજું, કુઝા રાગદેવ; શાથી૦
 માન ખોડું તે, સત્તા ખોઈ, તું થયું નિર્જળ તોય,—
 તોર તારો હજી કાં ન મૂકે, શું, કાંજળથી મુખ ધાવ; શાથી૦
 હજી પણ જાવું હોય નીચે તો, ધરજો વિવિધમાં રાગ,
 આજ મુધી ક્યાં સદિચારો તેમાં, મુકી અરે તે આગ; શાથી૦
 કોણું ત્યાંથી કાપી હવે ઝટ, ઉચ્ચ પદે તું વાધ,
 ફાટેલી આ કંથા તારી નરહરિ,—સ્મરણસોયે ઝટ સાંધ; શાથી૦
 અધિક ન બોલાવીશ હવે આ, થોકું કશું ધણું માન,
 નરહરિસ્મરણમાં નિત્ય રહેજે, છોડી વિવિધનું ધ્યાન; શાથી૦

ઈષ્ટાનુગ્રહારાદ્વારા અભયપદ પ્રાપ્ત કરનાર ઉપકૃત વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૬૫૫. (ભારી કામનીયાં, તોરે ગોરે, એ લય.)

મને અભયવચન દીધું, સદ્ગુરુએ,
 'તું તો મુક્ત સ્વતંત્ર' કીધું, શ્રી ગુરુએ,
 અહો ધન્ય મુજ લાગ્ય થયો, હું સર્વશક્તિથી મુક્ત,
 કાં જે મારા પ્રિયતમ ગુરુએ, કશું જે તું તો મુક્ત; મને૦
 જગમાં એક જ કેવલ ગણાય, હરિ પરમનિર્દોષ,
 તે પદમાંહિ ગુરુએ સ્થાપ્યો, પામ્યો અતિ સંતોષ; મને૦
 પતિતપાવન સહિતો સ્વામિ, પરમાત્મા શું હું જ ?

હા હા સદ્ગુરુ! આપકૃપાથી, પનિનપાવન છું જ;
 મુજને સદ્ગુરુએ આપ્યું પદ, પરમાત્માનું આગ,
 સર્વેલ્લેખિતિ નથી એવી, બન્યો હું તો મહારાજ. મને
 મુજ ઉપાખ્ય મુજને જો કીધું, નથી તે વ્યર્થ થનાર,
 ત્રિભુવનમાં હું જોઈ હવે મને, કોણુ શુભ કહેનાર; મને
 ગુરુએ અનુમદ કરીને દાન્યા, મારા દોષ અમાપ,
 કેસરિ સૂચવી નૃસિંહપદમાં, યાજ્ઞો કરી નિષ્પાપ; મને
 જ્ઞાનમત્ત નિર્ભય રહેવાનો, દીધા ગુરુએ બોધ,
 તે હું વિસરી કૃતમ્મ થઉં તો, કરે શુરશ દોષ; મને
 નહિ નાથ ! એ બોધ વિસાડ, કદી આપનો બેશ,
 પ્રાણધમ્મી પણ અધિક પ્રિય એ, મુજ દિનકર છે બેશ; મને
 અહો શુભ ! અતિ કરણા રે' છે, આપનણી નિશદિન,
 વર્ણવી શકવા વાણી સમર્થ ન, છું તમ આગળ દીન; મને
 આપ હોત ના મુજ રક્ષક તો, વયે શી મારી થાત,
 કંઈક કયેશ ને શોકાગ્નિથી નિશદિન હું પીડાત; મને
 ભયે રહેજો શુભ તથાપિ, શુભપણામાં આમ,
 સંભાળી લેજો શુર ! નિત્યે ભૂલીશ ન આપનું નામ; મને

શ્લોકવિરહ પોમલી વૃત્તિના ચદ્ગાર.

પદ ૧૫૬.

હું તો પ્રેમની પાસી, પ્રીતમના દર્શને આસી,
 દેવા દુઃખ વિરહનું નાથ, એક દિન આપીને તાળી,
 શુભ કંઈ જટ થઈ ગયા, નહિ મર્તિ ફરી ભાળી;—
 હું મુંદર મૃદુ અંપાકળી, પ્રિય પ્રાણુ મુજ માળી,
 મુજને સુકાતી મૂકી, ન સામું—જેયું નિહાળી;—
 કોઈએ મુજ પ્રીતમનો પંથ, જોયો હોય કદી હાલી,
 દર્શાવી અરે કોઈ મેળવો, હું પ્રીતમની બહાલી;—
 મુજ પિયુસમીપ હું કહીશ, આણે ભાળ તમ આલી,
 કહી એમ કરીશ કૃતાર્થ તેને, શ્રમ ન દર્પશ દાલી;—
 શોભી દેહ કે કરી તપ, હવે આ શરીર ઓગાળી,
 કાં તો દેખું છું પિયુ આંખ, કાં તો સ્વરૂપે રહું મહાલી,—
 અણું ન નાથ થઈ કરણાનિધિ, કાં પળવતા ખાલી,

તજવી મને વમમી થગે, જેને નિજ કહી પાળી,—
 હું પણ ખરી કે લાણુ, પિયુના હાથને આવી,
 રગે હું રમીશ પિયુસગ થઈને, ઘેવી ને કાતી,—
 મેં તો પિયુ પાછળ લટકી, છદ્મી વૃથા ગાળી,
 એક ન હું તમુ ચમુ લાણુ, અહિયા પકડી વનમાળી,—
 મુખથી હું રમી કર મ્હાઇ, માગા નામ પિયુવાળી
 આરી આદિ લેમે મને નિજ અકમા ધાની,—

હૃદયમંદિરમાં પ્રત્યક્ષ થવા રૂઢિને દીનત્વયુક્ત સ્તુતિ.

૫૬ ૧૫૭. (પિયુછ પીછાનો જે, ધર્મનો પાર એ વય)

પ્રનુછ ને પધાગે જે, અતરમાલ
 દેવગૃહ ભૂતિનિના, ગૃન્ધ જેમ દેખાય,
 હૃન્મદિર મુજ તમયિના, કેવન આપુ જણાય —
 શું મેં પજન્યા આપને, જે ત્યજી હૃદયનામ,
 આ'યા નાય ! રીસાઈને, માનો મનાવુ ખામ,—
 દોલ દોલ તો તાતજી ! બેસાડી નિજ અક,
 અપટપલો સમજારીએ, થનાય તો નિશક,—
 અક્ષર એક દલ્લાવિના, શું તરછોડી જાઓ,
 છેક નમેરા કા થતા, કઈકે દયા તો ખાઓ —
 અગજ મારી સાલળી, ધાગે જગી તો કાન,
 વિમુખ કરી ના પરહગે, આ પ્રિયતમ ભગવાન !—
 આપ જ છે મારા પતિ, આપ માન ને નાન,
 ગાનક કે દાસીતણી, કા ન શુભો જગી વાત,—
 ભને ગયા અઘાપિ પણ, (હવે) આણી દયા દયાગ,
 અમરણ કરી આ મુરતા,—જનની તો સલાગ,—
 જલવિણુ સર્પ જીવી શકે, યોગી વાયુવિણુ,
 આપ પ્રાણુપતિના પિના, થઈશ પ્રાણુથી કીન,—
 રદન કર્યેથી ના વળ્યુ,—જાણી કર પુકાર,
 તે પણ જો ન શુભાય તો, મુજ ભારિ ધિકાર,—
 અધિકારથી અતીત દે સદ્ગુરુ ! આપ ગણાઓ,
 (ત્યા) મુજ સત્તા ન પ્રવેશના, મુજપ્રતિ આપ તણાઓ,—

આપવિનાનો હું લહી, જે તે કરે ચઢાઇ,
હું દુર્બલ હારીશ તો, શી તમ 'રે'શે વડાઇ;—
આપ કૃપાહીન જાણીને, આ જગના સહિ લોક,
જેમ શવે તેમ જોલતા, પૂરા મારા ભોગ;—
આપ મને ત્યજવા થકી, સહિ સંપત્તિ (આપની) સાથ,—
ચાહી ગઈ મારી પ્રભો, હિમો ખંખેરી હાથ;—
સંપત્તિહીન જાણીને, જે તે મુજમાં દોષ,
રથાપે તે હું કેમ સહું, લડવાનું નથી જોસ;—
માટે હાવે હે ગુરો ! આપ જ થાઓ સહાય,
મુજ હૃદયે જે પ્રકટ રો', તો આ દીનત્વ જાય;—
કૃત્તેશ તથા બહુ દુઃખથી, હું પીડાઉં અપાર,
'મારો પુત્ર પીડાય છે' એમ લહી કરો વ્હાર;—
હૃભતણા કુચા વળ્યા, શિથિલ થયાં મનિમન,
તોપણ નાથ ! યશો નહિ, શું કદી મુજથી પ્રસન્ન ?—
મોમાં તરણું ધાલીને, આવવા છું તૈયાર,
પણ તમને નીરખ્યાવિના, ક્યાં આવું આ વાર;—
જેમ કહો તેમ હું કરું, પણ એા સદ્ગુરરાય !
કંઈક એવી કરણા કરો, (જેથી) તમને ઝટ ભેટાય;—
કરગરવું પણ ક્યાં મુધી, કરગરી આગ્યો અંત,
ધારી હવે તો કંઈ દયા, આવો નૃદરિ ભગવંત !—

અંતિમ આદેશ.

પદ ૧૫૮. (શું દષ્ટિ તને જવા, દુઃખી થાવા; એ લય.)
સહિ નિજ સ્વરૂપે શમજો, (જો) દિત સમજો.
છે એ જ પરમ પ્રાપ્ત્ય, છે એ અનિમ ગંત્ય,
છે એ જ પરમ અનુભવ્ય, ત્યાં રમજો;—
વિયોગમાં મનમતિ જાય, ત્યાનું સુખ ના સમગ્રય,
જો શક્તિ અન્ય સ્થળ ધાય, મન દમજો;—
જવ સ્વરૂપસમીપ જવાય, માર્ગે જે વિદ્ય જણાય,
વિધવિધ કાઠિન્ય લહાય, તે ખમજો;—
ધરીને દદ યમનિયમ, કરી શરઉપદિષ્ટ ક્રમ,
પ્રાણને કરવા સંયમ, બહુ ધમજો;—

ટળવા સહિ દોર અપાય, બળે ઝટ હસગમાવ,
જોઈ નિમ્ન નરહરિયા ઝટ નમજો—
પ્રભુ તમને થાજે સદાય, જોયી ઝટ અગ્નિ લહાય,
અત્ય સહજ છૂગી જાય, તેમ ધુમજો,—
સહિ વામી વિધ્ના કનેશ, હરી રહો સ્વરૂપે હમેશ
હે એ અનિમ આદેશ, પ્રભુ ગમજો,—

આરંભક યાચના.

પદ ૧૫૬. હોગી

નૃહરિ ઝે, અનુદન આજ કરુણા પ્રસાદે,—
સાધકના સદૃશ અર્થ સાંપે,
આપ પ્રભુપદપ્રાપ્તિઅર્થે, માગ્યો પ્રવ્રત્ન સાંપે,
યત્નવિરે લીન આપો સફળતા, અશયનિમ્ન નિવાંપે,
ધૈર્યહિતસાહ વધારો,—
આપ પ્રભુ નિજ વિભૂતિસાથે, આ સ્થનમાંહિ પધારો
દર્શન આપી કૃતાર્થ કરીને, દાખની અનિ ઉપકારો,
સફળ કેવે અમ જન્મારો,—
કપાય લય વિમેષ રસાગ્રાહ, વગી નવ વિમ્ન વિદારો,
બ્રહ્મસદનપ્રતિ ગતિ કરાવી, મૂર્ખાંશરો હારો,
કમનના દન જ્યા હજારો,—
વિનયભોગના તાપથી ઉછરો, આ અચળ ચિત્તપારો
વિદ્વન્નતા ધરી અહિ તહિ વહેતો, અગ્નિપરમે કરી મારો,
(પછી) જામે રમ જોનો ન્યાયો —
ફનનો અનુભવ કરવા થાતો, આજથી હક અમારો,
કા જે યત્ન અમે આરબો, ફન દેવાનો તમારો
હવે છે આ યો વાગો,—
જનના પ્રસાદમા વહેતો જેમ, દુર્ગલ ધાસનો ચાગો,
પ્રમાદી એના સાધકને પણ, કૃપાપ્રસાદે ધારો
વેગથી સત્વર તાગો,—
દેનાસગ્ગે સમય જાય છે, નાય ! જરીક વિચારો
દીપ્ત એજુ દેવુ એજુ, એ પ્રભુ નિયમ સભારો,
આપનો તો શિશુર્ગ પ્યારો —

સાધનોને સિદ્ધ કરાવવા શ્રીફળને વિજ્ઞાતિ.

પદ ૧૬૦. (પ્રેમહીચોળે પૂરા પ્રેમી હીચે, એ લય.)

સાધનસિદ્ધિ, નાચ કરાવો,

અહમમથુદિ, સ્વરૂપે કરાવો.

મેળવવા ચોચ, આપને જાણ્યા;

વેદ ને અનુભવીએ, તમને વખાણ્યા,

કેડ કસી છે, લેવા લ્હાવો;

સાધન૦

અગમ્ય અગોચર અન્યને રહેતા,

અધિકારી પણ, અચક્ષ લહેતા,

આશ વસી એ, સફલ તે થાએ;

સાધન૦

આપને જોવા, સાધન માંડ્યાં,

દાગજો આવે, વિદ્ય જે આડાં,

આધા ખસીને, હવે ના જાએ;

સાધન૦

રમવા માંડી, સંતાકુકડી,

પણ અમ ઉરમાં, તે ચર્ષ કૂડી,

હાવે હસીને, રમત પતાવો;

સાધન૦

શુભપણે તો અમને, તજી ન શક્યા છે,

બીતરમાં તો, આપ વસ્થા છે;

વેગે ધસીને, દષ્ટિએ આવો;

સાધન૦

ખાસકે હીંગસીને રાગ જાણે;

તુલ્ય પ્રયત્ન સર્વ, ઉચ્ચ પ્રમાણે,

તેમાં કસીને, દુઃખી ન બનાવો;

સાધન૦

સાધનકેડું નિમિત્ત જો માગો,

દૃષ્ટિ મથાસકિત, આપનો લાગો,

અમખર વરસીને, વિરહ વિલાવો;

સાધન૦

વિયોગ આટલા દિનનો આપ્યો,

તે બદલે નિત્ય નિજપદ સ્થાપ્યો,

હૃદય રમીને, (ત્યાં) આપ મુલાવો;

સાધન૦

જીવભાવાપન્ન વૃત્તિપત્નીની સ્વરૂપપતિપ્રાપ્તિ માર્થના.

પદ ૧૬૧. (ગગને તુજ નિલયનમાં વસજો, હે પ્રિયપંખી, એ લય.)

વરજો ચોરીમાંદિ આતી, મોહન મા.....ર,

મહત્તે મુંદરીને મોજાની, ચિત્ત હરના.....ગ.	
લગન ગગનમાં છે યનાં, લ્યાં નિત્ય યાના નાદ,	
દિવ્ય પરિમય લ્યાં વહે, લ્યાં છે મોહક મ્યાદ,	
લગ્નની ચોરી ત્યાં બધાવી;	મોહન૦
ગંગાનદીમાં નાડીશું, કરીશું અમૃતપાન,	
મધુર મુકામળ કમળ છે, આપણું સપ્પારથાન,	
દધશું ત્યાં રમણે જમાવી;	મોહન૦
દેવી બોગો બોગવી, ફરશું મસ્ત કર મ્દાઇ,	
આયા ઉર આનંદના, રંગે જશું યોગાર્ધ,	
મુખપરિમીમા દધશું લાવી;	મોહન૦
મનદર મુરલી છેડીને, સાથે ગાઈશ ગાન,	
કરીશ ક્ષાણિક નૃત્ય હું. તમમાં બની શુવનાન,	
રહીશું વિશ્વ સમમ નચારી;	મોહન૦
અનુભવમોજીને માણુશું, કરી અરૂપે અંબધ,	
જાનપુત્ર પ્રકટાવતાં, થઈ રહીશું અનધ,	
જે ગિયનિ મુખથી કહી ન વદાવી;	મોહન૦
નિજ અવસરપેકેમાં, યાતાં યોગાર્ધ,	
અવ્યય ખુમારી પ્રકટશે, અકથ અવધ્ય નિમૂદ,	
જેની સ્તુતિ ના કોથી થાતી;	મોહન૦
મનગમનાં મુખ બોગવી, થઈશ એકાકાર,	
તમમાં હું. હુંમાં તમે, જલ્લમા જલ્લ સમનાર,	
કોને ઉભય ન રહશું બનારી;	મોહન૦
પરિણામે તો પહોંચશું, હડી શુદ્ધા લ્યાંય,	
ગન્યભાવ પામી જતાં, સમશું નિર્ગુણમાં,	
અન્નામૈક્યે બાન વિજ્ઞાવી;	મોહન૦

શુદ્ધ વિચાર સેવનાર સાધક દુર્લભ છે.

૫૬ ૧૬૨. (આજે એવો સાધક ક્યાથી, એ લખ)

આજે એવો કોણ વિવેકી હિતપ્રદ શુદ્ધ વિચારે, બળ વધારે.
કોષનાં, ઈર્ષ્યાનાં, ચિંતાનાં, બીતિનાં, ખોટા વિચાર સિસારે,—
દોષનાં, મોહનાં, લોભનાં, સ્વાર્થનાં, દ્રોહનાં કોણ નિનારે,—
જે જે પ્રતિક્ષણ બળ નિજકેડ, ખોટા વિચાર વિદારે;—
અમ ધાતુ તથા મનશુદ્ધિ પ્રાણને, કુદ વિચાર સંહારે,—

શુદ્ધ વિચાર જે અધમ હોવોને, લાવે આ ભવને કિનારે;—
 દુર્બલ હોવને શિવપદે સઘ, શુદ્ધ વિચાર જ હોરે;—
 તત્ત્વવિચાર છે શુદ્ધ વિચારો, વિષયચિંતન સઘ મારે;—
 પ્રેમના, શુભના, દાનના, ધ્યાનના, વિચારો સર્વાર્થ સાટે;—
 ભક્તિના, મુક્તિના, જ્ઞાનના, હર્ષના, સુખ અપાવે અત્યારે;—
 વિષય હું, શિવ હું બ્રહ્મ હું, આત્મા હું. સેવે એ અખંડ ધારે;—
 શુદ્ધ છે મારા ને ધૃતનો હું હું, એવાં કે વેણુ ઉચ્ચારે;—
 નિર્ભય નિ શંક સચ્ચિત્ત સ્વરૂપ હું, સહિ કરું ધૃષ્ટઆધારે;—
 સર્વજ્ઞ સર્વશક્તિમાન હું છું, જન્મમૃત્યુ નથી મારે;—
 જે જે ધમ્મું તે મેળવું શેષ ન,—મારામાં ધમ્મજ લગારે;—
 નરહરિસરખા છે આમી મારા પછી, દૈન્યદુઃખો જળ મારે;—

ચિંતા ત્યજવા જીવને પ્રવોધ.

પદ ૧૬૩. (૨ મરી જવું છે માયા મેલી, એ લય.)

દે હવ સર્વ તું ચિંતા મેલી,
 વ્યર્થ અહં ધરી ચિંતા સેવ્યે, બુદ્ધિ થઇ તુજ મેલી,—
 ચિંતાતુર થઇ રહેવામાં, ખોઈ આયુષધનમેલી,—
 ચિંતા ધર્યેથી કાંઈ ન રજશે, મળશે ન સુખની અધેલી,—
 દુઃખદારિદ્ર ભય આદિ ફળને, ઉપજાવે ચિંતાવેલી,—
 હૃદયવાડીથી કાઢી ચિંતાખરસાણી, વાવ નિર્ભયતાયમેલી,—
 હું ન કરું તો બગડી જશે બધું, મેલી દે ચિંતા એવી ઘેલી,—
 પ્રભુના ખોળામાં તું ખેલે, ત્યાં રહી નિર્ભયતા રેલી,—
 ચિંતાત્રુપડી બાળી બાંધ તું, ઉર નિર્ભયતાહવેલી,—
 ધીગો ધણી તુજ નિકટ વસે છે, કાં ન દે ચિંતા ધોકેલી,—
 નિર્ભય પ્રભુપદમાં શમી રહેજે, ચિંતાથી વૃત્તિ સડેલી,—
 ચિંતા તજી સદ્ગુરને સેવ્યે, મળવી મુક્તિ અતિ સહેલી,—
 સર્વ કાર્ય તુજ સહજ સુધરશે, પ્રભુપદે ચિંતા દષ્ટા દેલી,—
 નિશ્ચિંત મધ પ્રભુચરણે રહે તું, જીત થશે તુજ પહેલી,—
 તુજ નિધામક પ્રભુને જાણીશ, રહીશ અગમ્ય ખેલ ખેલી,—
 ગુરુ ગ્રહી નિર્ભય થાતાં તુજને, દુઃખો કરશે નનિ છેલ્લી,—
 ઉપેન્દ્ર પ્રભુને લાવે ભજતાં, કાના થયા નથી બેલી ?—

इष्ट्रीनुं अपरिमित वात्सल्यनिवेदन.

૫૬ ૧૬૪.

અહાહા ! સદા પ્રભુ પ્રકટ રહો છો,
અમારાં કબ્જે દહો છો;—

સદા૦

અમિત કૃપાદષ્ટિથી અમપ્રતિ, હે ગુરુ ! આપ જુઓ છો,
દીન મુખ કરીએ કદી તમપ્રતિ, આંસુ અમારાં લુહો છો,
દોષ અમ ઊરના ધુઓ છો;—

દોષ છતાં નિજ તમને કહીએ, કંટુ વચનો તે સહો છો,
આપનો જોધ વિસારીએ તોપણ, ઊર નવ આપ લહો છો,
દયાલુ એવા તમે છો;—

જેમ જેમ તમને વિસરીએ તેમ, અમને અધિક ચહો છો,
હાથે કરીને દ્રહમાં પડીએ, આવી ત્યાં હાથ ગ્રહો છો,
ત્યાં ત્યાં નિત્ય નિકટ જ હો છો;—

અનુચિત પથે પળીએ તોપણ, રક્ષવા પાછળ વહો છો,
શિક્ષા દઈ કે ક્રોધ કરીને, અક્ષર એક ન કહો છો,
ન કદીએ જરીએ દમો છો;—

અનંત ઉપકારો ક્યાં રમરીએ, જે કીધા ને કરો છો,
જોઈએ તેથી પણ અધિકું દઈ, અનુગ્રહ આણી વરો છો,
કૃતમને આપ રમરો છો;—

પામર વિપત્તિસરખા શુભ આ, તેની સમીપે વસો છો,
આશ્રય આપનો વાચે ન તોપણ, તદર્થ કેડ કસો છો,
કદી ના અમને કસો છો;—

સહજ પ્રપાન કદી કરીએ તો, દઈ ફલ અધિક હસો છો,
અમો ન આવીએ આપપ્રતિ પણ અમપ્રતિ આપ ધસો છો,
હૃદયનું તિમિર ભુસો છો;—

ગુણુલુવાદ પ્રભુના ગાવા, આજ સમય આપો છો,
પ્રમાદી થઈ તે વ્યથે વીતાવીએ, તોપણ ના શાપો છો,
હૃદય હિલટા ચાંપો છો;—

યોગ ભોગ ને મોક્ષ અનવધિ, જે જોઈએ તે દો છો,
તાપ ત્રિવિધ ને વિદ્ય અમારાં, આપ સદા હરી લો છો,
નૃહરિ આપ ધન્ય અહો ! છો;—

શ્રદ્ધાન્વિતને સર્વ સુખ પ્રાપ્ત થાય છે.

પદ ૧૬૫.

અંતરમાં જેને શ્યામ સાચો, તેને ન ઉની આંચો,
આ વિશ્વે કદી આવતી,
અંતરથી જેનો ભાવ કાચો, તેને જ ન્યાં ત્યાં ધાંચો,
આ વિશ્વમાં ફસાવતી;

મુજમાં વિરાજે નિકટતમ, મુજ હિતસ્વરૂપ આત્મા સદા,
ઊર ધારી એ નિશ્ચય વહે, વિશ્વે ન પામે આપદા;
હું લિન્ન છું આત્માયત્રી, સંશય ઉરે એવો ધરે,
તે પામતો જ વિનાશ પરિણામે નહિ ઝટ ઉદ્ધરે,
સંશય, હિતપ્રાપ્તિમાંહી ખાંચો, શાસ્ત્રો પુરાણ વાંચો,
એ શાખ શ્રુતિ પુરાવતી:—

ઐહિક આમુષ્મિક વિલય જે જોઈએ જે જે કાણે,
વિણુવિણુએ આપે સતત, ચિંતા હવે શી આપણે;
સાવધ રહી ક્ષણ ક્ષણ પ્રભુ, મુજ ઉન્નતિને સાધતા;
સન્માર્ગમાંહિ રથાપીને વળી મુજસ્વરૂપે સાધતા.
એવા સન્નિશ્ચયમાં રાચો, સંશયને દધ તમાચો,
તો પીડ કદી નાંવતી:—

હું પુત્ર છું એ પ્રભુતણે, હું શિષ્ય છું પણ તેમનો,
કટા ધરી ઉર વહેમનો, કેમ દ્રોહી થઈ હું એમનો.
જે સુદમ આત્મસ્વરૂપ આ સહિ વિશ્વમાં બ્યાપી રહ્યું,
તે સ્વરૂપ કેરું રચ્યરૂપે, અભિવ્યક્ત આ પુતળું થયું,
નિશ્ચય ધરી એ હર્ષે નાચો, સુધર્મો બધા સાંચો,
લો તૃપ્તિ મન લાવતી:—

સાધકનું સાધકત્વ સાધનોને સાધવામાં જ છે.

પદ ૧૬૬. (હે મન તું હરિને સંભારને, એ લય.)

સાધન સાધુ! સંભારજે, દર્શિ જરી ન વિસારી;
સાધન વિસરી જતાં તું તો, જમ્ય સધળું હારી, સાધન૦
સાધન કરવામાં રહી, તુજ સાધુતાપદ્ધતી,
સાધનમાંથી ટળી જતાં, સાધુતા તુંમાં ન થતી; સાધન૦

જે જે સત્તા આ વિશ્વમા, મહાનગવતી કહાવે,	
તે નિજ સાધનમગથની, ઉરમા બગ લાવે,	સાધન૦
યમનિરમાદિ સાધીને, ચિત્તદત્તિ રોધી,	
સયમમાહિ પ્રવેશજે, ટાળી લક્ષ વિરોધી,	સાધન૦
ગુરુઉપદિષ્ટ જે સાધનો, તે જ સર્નાર્થ સાધે,	
અધિક અધિક સુખ આપતા, અધિક અધિક આરાધ્યે,	સાધન૦
સાધન ઝડા સેવવા, તને દેહ છે આપો,	
તેથી વિષયસુખ ભાગી, બહાર ઉવગ ન પાપો	સાધન૦
નિયમ રજા જે આ વિશ્વમા, નથી તારે કાજે,	
નિર્વિષય આનંદ જે, તે જ મહી સુખી થાજે,	સાધન૦
વૃક્ષઉપર પુષ્પ શોભતુ, તેવુ શોભ ન નીચે,	
સાધનસ્થિતિમા તુ શોભતો, તેવો શોભે ન બીજે,	સાધન૦
હિમગિરિશિખરનિવાસિ ! તુ, આવ હેગે ન પાછો,	
યત્નથી ઉચે વાધજે, નીચે માન ન ઝાઝો,	સાધન૦
વિષયસુખો સુખશિખર ના, એ તો નિકૃષ્ટ ભૂમિ,	
તેમા ન પાડો આવતો, વિચારીતમા ધુમી,	સાધન૦
વિવિધ વિષય લયઆનતા, તુજપ્રતિ છો આવે,	
ઠેક કસી તુ બેસજે, ભેજે જરી ન હાલવે	સાધન૦
રૂડા કુમર દૂરથી, વિષયો પણ તેના,	
દૂર રહે ઝડા ભાસતા, તેને પ્રીતે ન લેના,	સાધન૦
સાધનમગથી જે આવતુ, સુખ વિચારીત,	
તે જ સાચુ શાશ્વત ગણી, લેવા ધારજે પ્રીત	સાધન૦
જગના જન દુખ ભોગરે તેનુ કારણ એ છે,	
સુખને દેનારા ઝડા, સાધન ક્યા સાધે છે,	સાધન૦
સાધન સાચા સાધના, કાણુ દુખી થયુ છે	
તૃપ્તિસુધી પીતા જળ જતા, કાણુ તરસ્યુ રહ્યુ છે	સાધન૦
અધિક ન કહેવુ ભેદએ, તો સાધક કહાવે	
સાધન સાધે ન સાધકો, (તે) નર યજ્ઞ આન ધારે	સાધન૦
વિષય કરી વીરા વેગજા, આની સાધનરણુમા,	
નિગ્ધ અનુભવી પામજે, સુખ અનિચ્છા દાણુમા,	સાધન૦
સાધનમાત્રમા ઐઠ જે, એવુ સાધન એ—	
તત્ત્વવિચાર તે સાધજે, કરી દૈતવિવેક,	સાધન૦
તુ તુ તે જેમા નથી, એવો તત્ત્વાભ્યાસ,	

ગિર મતિ કરીને સાધજે, હણવા બ્રમનો ભાસ, સાધન૦
તત્ત્વવિચારની દૃઢપણે, યાતા ઉરમા અધીતિ,
ઉપેન્દ્ર સચ્ચિત્ત સ્વરૂપની, બ્યા ત્યા ચાશે પ્રતીતિ, સાધન૦

भक्तिनी परिणामअवस्थाना उद्गार.

૫૬ ૧૬૭.

ભક્તિનુ મને લાગ્યુ તાન, લાગ્યુ તાન, લાગ્યુ તાન કે,
જલુ હુ જેથી દસ્યભાન, દસ્યભાન, દસ્યભાન કે
જેને વખાણે શાસ્ત્રો, અનુભની ભક્તાજનો,
ગાય જેને યોગી પતિ જુદિમાન, જુદિમાન, જુદિમાન કે,—
જે રે ભક્તિથી થયા, અધમ અગમ્ય જનો,
જેને સંભે મળે સાચું અઠગ્તાન, અઠગ્તાન, અઠગ્તાન કે,—
સર્વતી ત્યજ આસક્તિ, ખારી મે પ્રભુની ભક્તિ,
પ્રભુ જેના હૃદયમા ધર્યું ધ્યાન, ધર્યું ધ્યાન, ધર્યું ધ્યાન કે,—
ભક્તિવશ થઇ પ્રભુ, હૃદયે અકટ થયા,
પ્રભુ હવે દેખુ હુ તો સ્થાને સ્થાન, સ્થાને સ્થાન, સ્થાને સ્થાન કે,—
પ્રેમને મે ભક્તિ ભણી, પ્રેમે વશ ચક્રપાણિ,
પ્રેમમદ્દ થઇ રહ્યા ભગવાન, ભગવાન, ભગવાન કે,—
જેને વશ થવા ઇચ્છું, તે તો મારે વશ થયા,
જેને ગાઉ તે તો કંઈ મારે ગાન, માઝ ગાન, માઝ ગાન કે,—
જેને શિન બ્રહ્મા વિષ્ણુ,—સરખા સમાન દીયે,
તેહ નિજ ગણી મને આપે માન, આપે માન, આપે માન કે,—
યાચક હુ હવો તેને, પ્રભુએ સ્વશક્તિ આપી,
સમર્થ કયોં સહિને દેવા દાન, દેવા દાન દેવા દાન કે,—
અપશક્તિ અપરા હુ, પ્રભુને ભજને યયો,
સર્વવિદ્ અને સર્વશક્તિમાન, શક્તિમાન, શક્તિમાન કે,—
ભક્તિથી હુ સર્વ રખો, ભક્તિથી પ્રભુમા ભાવો,
માને જ્યકાર જ્યાં ત્યાં શુભ કાન, શુભ કાન, શુભ કાન કે,—
નૃહરિપ્રભુભક્તિથી, મેળવી આ સર્વ શક્તિ,
હરિહસ ભાવો, મની જીવધાન, જીવધાન, જીવધાન કે,—

સર્વાર્થપ્રદ ઇષ્ટને નિરંતર સંમીપ જાળી શોકમયને ત્યજવો એ જ યોગ્ય છે.

૫૬ ૧૬૮. (મુનીનિ સધળી છોડી દધને, એ લય.)

સર્વાર્થપ્રદદૃષ્ટમખીપે વખીને, વીરા ! કાં થાઓ ઉદાસ.
 ભાવથી યાચશે આપશે તે એ, અમલ ધરો વિશ્વાસ.
 જગમાં દુષ્ટજનોતણો, પ્રભુ ચલવે વ્યવહાર,
 તો તમ સરખાનો પછી, કાં ન ઉપાડે ભાર;
 ચિંતા મુકી ત્યજ અન્યની દીનતા, થાઓ પ્રભુના દાસ,
 કોટી કામો મુકી ધામે સવેળા, તમ અર્થે પ્રભુ ખાસ; સર્વાર્થપ્રદ
 મદ અધ વળી બધિરને, આપે પ્રભુ વિશ્વુદાય,
 અશક્તને પણ પાળતા, એ વિશ્વભર નાય.
 દેવોને અમૃત, મનુષ્યોને અન્ન, આપે પરુને ધાસ,
 તો પછી તમને ન દેશે એવો, આણો કાં હૃદયે ક્યાસ; સર્વાર્થપ્રદ
 અગ્નિમિશ્રાદિ પાપીને, પણ ઉદ્ધારે ધરા,
 તમને કાં નહિ તારશે, ધરતાં ચરણે શીપ.
 જાણો જે પાપી અને પુણ્યવાનના સદાપક છે અવિનાશ,
 અધમઉદ્ધારક, સર્વાર્થસાધક, નાય ન કરશે નિરાશ, સર્વાર્થપ્રદ
 ધનયેલવ ને કીર્તિ કે, માગો વિપવચિલાસ,
 અથવા જે જે હૃદયે, પ્રભુ પૂરશે આશ.
 નિજપદ માગતાં આખી દે એવો, જેનો ઉદાર અભ્યાસ,
 ચીર્ષ લહી તેવા ઇષ્ટ પ્રસન્ન રો, ના બનો નાસીપાસ, સર્વાર્થપ્રદ
 પિતાપુત્ર બંધુ તથા, સાચા મિત્રસમાન,
 માકરસરખા પણ થશે, તમ અર્થે ભગવાન.
 આવા દ્યાનિધિકેરી છે સન્નિધિ, શો પછી તમને ત્રાસ,
 શું થશે માફ એ છોડી વિચારને, પામો ઉરે ઉત્થાસ; સર્વાર્થપ્રદ
 રેતીમાં પણ ચલવશે, નાવિક એ તમ નાવ,
 નિજ પીઠઉપર સાંખશે, તમપ્રતિના એ ધાવ.
 સંશય ભાગીને, શ્રદ્ધા ન ત્યાગીને, જેજે હૃદયઅનાસ,
 માગ્યું દેતા એવા, દાતા રહે ત્યાં, દાખવી પૂર્ણ પ્રકાશ; સર્વાર્થપ્રદ
 મળે ન માગ્યું જે કદી, તો શ્રદ્ધાની ક્યાસ,
 છે શ્રદ્ધા તો જાણવું, ન્યૂન ધૈર્યબલ ખાસ.

ધર્ષને ધારીને, અદ્વા વધારીને, રટજો આસોઆસ,
દેવને દુર્લભ નરહરિ લહેજો, પ્રકટ સદા તમ પાસ; સર્વાર્થપ્રદ૦

સ્વરૂપસાક્ષાત્કારવાન્ વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૧૬૬૦. (મીરાંને પૂર્વ જન્મની પ્રીત રે, એ લય.)

હે, હૃદયમાં ઉદય થયો છે સ્વપ્રકાશ રે, થયાં છે અજ્ઞાનઆવરણો
વિનાશ રે, આત્મજ્યોતિ નિહાળી.

ઘટમાં ભાળ્યો વ્યાપક અવિનાશ રે, છુટયા જન્મમૃત્યુદેશ પાસ રે, આત્મ૦
હું તું તે એ કરી દનો, બેદતણો જે ભાસ;
હુંમાં તે સધજો રાખ્યો, સધજું નાણું છે સ્વરૂપવિશ્વાસ રે; આત્મ૦
જાગી જોયું અંતરે, નાંખી દષ્ટિ બાલ,
અંતર બાલ સકળ રથજો, એક ચિન્માત્ર આત્મા લદાપ રે; આત્મ૦
દ્વાનિર્દશ દોષ એ, હવે નથી મુજ માંલ,
અજર અજન્મા અમર હું, હુંજ અદ્ય અનંત અમાયે રે; આત્મ૦
મુજને પ્રચિત્ત નથી, મુજમાં નથી તણુ તુણુ;
દેશકાલવસ્તુ નથી, હું તો પ્રત્યક્, સાક્ષી નિર્ગુણ રે; આત્મ૦
મુજને વિધવિધ રૂપમાં, પ્રકટ થતો હું જાઉં,
હું મુજ સાથે ખેલતો, મુજને પામું, હું મુજને જોઉં રે; આત્મ૦
સ્વસંવેષ અનુભવ લહી, થયો અનુભવી રૂપ,
જોયું જાણ્યું રાખી ગયું, હુંમાં જોયું હું, હુંમાં થાતો ચુપ રે; આત્મ૦

અંતિમ પ્રાર્થના.

પદ ૧૬૬૦. (હરદય જોડી પ્રભુ પુલકિત હૃદયે, એ લય.)

શાંતિપ્રગટા, હે દીનજંધા ! આપનો જન્યજનકર,
અસરણુઅરણુ ! સદૃશ સાધકના, આપ જ પ્રાણાધાર;—
રક્ષક લહી પ્રત્યક્ષ આપને, કરીએ હર્ષતણા પોકાર,
એ સમ શ્રીજી કોઈ નિમિત્તે, હર્ષ ન ઉપજનાર;—
કૃતાર્ય આજ યથા કરી દર્શન, ધન્ય થયા આજે અવનાર,
કોટિ જન્મનાં પુણ્યો પ્રકટયાં, તરી ઉતર્યાં સંસાર;—
રક્તું યાચવાસરણું શું જ્યાં, લહીએ આપની કૃપા અપાર,
યાચકપણું યાચકનું આપે, આજ કૃપું સંહાર;—
પ્રભુને રમરતા જનમાં જે જે, તેને તે ન દહી તજનાર,

આદિઅનાદિ એ નિશ્ચયને, અનુભવીએ આ વાર;—
 ખોટા કાચતણે કટકો પણ, સૂર્યપ્રકાશે ઝગઝગનાર,
 ચનાં પરાવર્તન બીજપર, તે પણ પ્રકાશનાર;—
 આપકૃપાથી તેમ અમે સહિ, આપસમાન થયા સુખસાર,
 અમ સરખાનો આગ્રહ લે, તે પણ તમસમ ચાનાર;—
 લૌકિકમાં જેમ સત્તાધીશના, એવક પ્રતાપ દાખવનાર,
 આપકૃપાથી આપ થકી પણ, અધિક અમે બનનાર;—
 આપઅનુગ્રહ શું નથી કરતો, જડને ચેતનરૂપ કરનાર,
 એ અનુગ્રહને પામી હાવે, અમે ન ભય ધરનાર;
 આપ શુણે ગાવાવિણુ અમને, નથી કર્તવ્ય હવે તમ્મહાર,
 હરતાં કરતાં હરધડી રમરતાં, તમપદમાં રામનાર;—
 વાણી વદજ્ઞે આપ શુણેને, દર્શન નેત્ર કરો સાકાર,
 ચિત્ત ચિંતજ્ઞે સંતન આપનું, સ્વરૂપ નિરાકાર;—
 આપનિમિત્તે ભયે યાએ આ, શરીરવિષે પ્રભુ ધાવ હત્તર,
 અથવા આપતણીં ઇચ્છાથી, ભલે ટકો યુગ ચાર;—
 મન બુદ્ધિ ને ઇન્દ્રિયવૃત્તિ, તમવિણુ મન્ય જુઓ વ્યવહાર,
 પુત્ર કક્ષત્ર ત્રિભવ ધન આદિ, તમ સમીપે નિઃસાર;—
 દેવાને દર્શાત અન્યને, નાંખો અગ્નિતણે સંભાર^૧,
 અથવા વહેરો આ મરતકને, મૂકી કરવતધાર;—
 કમોટી કોટિ કરો તોએ પણ, આપ ચરણથી નથી ચળનાર,
 સાધકપતંગપાંખોપીંખો, પણ તમમાં બળનાર;—
 ભલે દેશને કાજે ઝેરો, શસ્ત્ર દધને રણમોઝાર,
 ડગલું પણ પાછા કેમ હરીએ, ન્યાં છે આપની વહાર;—
 અમદ્વારા જે કરવા ધારો, તે કરવાને અમે તૈયાર,
 પાછી પાની કરીને શાને, બનવું પડે ગમાર;—
 આપતણે વશ એવસાધક, આપ અમારા હેમાહાર,
 વક્રદષ્ટિ પણ કરવા અમપ્રતિ, મૃચુના શા ભાર;—
 કદ નદ કરજો ભારતનું, ઇષ્ટ આપ દુઃખો દળનાર,
 જ્ઞાન લક્ષ્મી વશ સ્વાતંત્ર્યેથી, રહો પૂર્ણ નરનાર;—
 પરિણામે પ્રભુ એ જ ચાલીયે, સુખનો પ્રસરો પારાવાર,
 પ્રાણિમાત્રનું નૃહરિ કંગા હિત, એ અંતિમ ઉચ્ચાર;—

આવાહન તથા સ્તુતિ.

પદ ૧૭૧. (જગન્નાથ ક્રુપત પત રાખી; એ લપ.)
નૃસિંહેશ ! જય જય અવિનાશી, સુખરાશિ,

જીવજાતા, જનિમૃત હરનારા,

હરિહર ! જનિમૃત હરનારા;

જીવાત્મા પરમાત્મા આપ જ; આ.....

ઘટ ઘટ વ્યાપી સાધકહૃદયે રમનારા,

હરિહર હૃદયે રમનારા,—

પ્રકટ આજ સહિ નિકટ યજ્ઞને,

દસ્ત ભરતકે રથાપી દધને,

પ્રસન્નવદને આવો ચહીને,

મૃતિવચનનું નિમિત્ત લહીને,

માત્ર પ્રેમને વરનારા.

હરિહર ! પ્રેમને વરનારા;—

ધ્યેય ઝેય પ્રિયતમ સાધકના, આ.....

સહજ પ્રયત્ને સહિષ્ણુ પ્રસન્ન રહેનારા,—

હરિહર ! પ્રસન્ન રહેનારા,—

(જે) દુર્લભ ઋષિમુનિ દેવ સકલને,

(કાઇ) પાર પામે નવ આપ અક્ષરને,

પશુ પ્રકટો સાધક દુર્બલને,

થવા સર્વનાં જીવન સકલને,

(જેને) નિજજન કહેનારા,

હરિહર ! નિજજન કહેનારા,—

દુઃસ્વનિવૃત્તિર્થે શું કરવું ?

પદ ૧૭૨.

કાઇ શુભ સરેકારી, ધારો આ સુવિચારને રે,

અતિ સુખ સાર, દુઃખ હરનાર, જીવ-મુક્તિને દેનાર,

જગમાં છે પ્રાપ્તવ્ય, સત્ય પ્રભુપદ પામવું,

જે વિષુ મથી અનુભવ્ય, અચલ સુખને આપવું;

તે અર્થે જ પ્રયત્ન, સાધ્યો જે તે સકલ છે,

એ વિષુ વિધવિધ રત્ન, કાચચકી પણ અધમ છે;

કાઈ

કાઈ

કાઈ

તે મેળવવા કાજ ઉપાય જો ના આણ્યો,	
મહા વિભવ કે રાજ, પામ્યા તેથી અધિક શું !	કોઈં
પ્રભુપ્રાપ્તિવિષ્ણુ કાંઈ, સાચું સુખ ના આપતું,	
જલને છલુતાં ક્યાંહિ, નવનીન નીકળ્યું છે શુણ્ય ?	કોઈં
કરવા પ્રભુ પ્રત્યક્ષ, પ્રગટ પ્રપન્ને વાધજો,	
લહેશે નિજ સમક્ષ, ત્રિભુવનના પતિ શ્રીપતિ,	કોઈં
યધને સાધક ધીર, પાછા પડે ન યત્નથી,	
શું રહેશે તમ હીર, જો ડગીયા નિજ ધર્મથી,	કોઈં
છાંડે સહિ બ્યવહાર, કરો વિષયને વેગળા,	
ત્યજો જગતનો પ્યાર, છોડો મમત સર્વથી,	કોઈં
કરશે ના કશું અન્ય, છાંડો વાતો મુખતણી,	
જોવા પ્રભુ અનન્ય, કસો કટિ આગ્રહ ધરી,	કોઈં
કરતાં શુભ પ્રયાસ, ભજો શરીર પણ પડી જવું,	
વિધવિધ દુઃખના ભાસ, જણાય પણ ડગવું નહિ,	કોઈં
હામ ન હારો વીર, ચિત્તવૃત્તિને સ્થિર કરી,	
ઘિતરો હૃન્મદિર, ઇષ્ટ જાપને જાપતા,	કોઈં
કોસાતીત સ્વરૂપ, નરહરિ પ્રભુનું અંતમાં,	
ભાજો સરૂપ અરૂપ, પછી ન રહે કાંઈ ભાળવું,	કોઈં

અનાહતધ્વનિશ્રવણસમયના વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૧૭૩. (દાણા માગે રે, એ લય,)

હાં રે હું તો જાગી રે, હું તો જાગી.
 હાં રે હૃદયવાટિકામાં વાંસલડી વાગી રે;—
 હાં રે જોયું આમતેમ પહેલાં મેં જાગી,
 હાં રે દિવ્ય નાદની ન ભાળ પ્રથમ લાગી રે;—
 હાં રે ધ્વનિ ક્યાંથી આવ્યો તે મેં ન ચીધો,
 હાં રે દૂર છતાં મારો અણુઅણુ વિધ્યો રે;—
 હાં રે મેં તો જાળ્યો એ કૃષ્ણ કુંવર કહાનો,
 હાં રે ગાંડીધેલી કરે ગોપી, છતાં નાનો રે;—
 હાં રે હું તો નાદમાંહિ મારું જ્ઞાન જૂલી,
 હાં રે હું તો મુરલીના ધ્વનિમાં રહી ફૂલી રે;—
 હાં રે કાળા કાષ્ઠેરી વાંસળી છે તો,
 હાં રે તોએ અચરજ પમાડે અનિ એ તો રે;—

હાં રે મને મુરલીએ પરવશ કીધી,
 હાં રે જાણે અધર આકારો મને લીધી રે;—
 હાં રે જાણે સુખના સાગરમાંહિ ખેલું,
 હાં રે કૃષ્ણજાસીએ કીધું મન ઇલું રે;—
 હાં રે મોટા મોટા ઋષિમુનિયોગી,
 હાં રે પરમહંસ પણ જાંસીનાદબોગી રે;—
 હાં રે પીપ્પપાનથકી લાગે અધિક મીડી,
 હાં રે ધરે જોઈ પણ ચાપ ના અછડી રે;—
 હાં રે જોયું જ્ઞાવરી જની મેં ચારે પાસે,
 હાં રે કપડી કૃષ્ણ દૂર ઉભો ઉભો હાસે રે;—
 હાં રે મને અંતરઉમંગકો અતિ આજો,
 હાં રે કાદિ ઇખજોયો કૃષ્ણ મને જાજો રે;—
 હાં રે હું તો દોડીને બેઠી તેના અંગે,
 હાં રે મને રાસમાં રમાડી તેણે રંગે રે;—
 હાં રે હું તો મહાલું સયોગના આનંદે,
 હાં રે હું તો ફસાઈ ગઈ પ્રેમીના ફેરે રે;—
 હાં રે કૃષ્ણ કૃષ્ણ કેતાં મસ્તીમાં હું આવી,
 હાં રે તે જ ક્ષણે કૃષ્ણે કૃષ્ણમાં રામાવી રે;—

તપશ્વર્યા સાધવાની દૃઢ મતિજ્ઞા કરનાર વૃત્તિના ઉદગાર.

પદ ૧૭૪. (પ્રતિજ્ઞા આજ મેં ધારી, એ લય.)

તપશ્વર્યા આજ હું સાધું, અંતરજાલ છટ આરાધું રે.

પૂર્ણ એવો નરદેહ આ પામી, કીધું ન તપ કરી ઉમ,

ધિક શયું પીધું ને ખાધું;

તપશ્વર્યાં

મુવસરીખા બાલકે કીધા, ઇશને નિજ અધીન,

હું પણ નાતો નાથથી બાધું;

તપશ્વર્યાં

ધરણી ધ્રુવનું ને ગ્રાણ સ્તંભાણું, ડોઢાણું દશ દિક્ષિપાળ,

દુષ્ટેથી નહિ જે ખમાણું;

તપશ્વર્યાં

ઈદ્રાદિ દેવોમાં આણ વર્તાણું, કંપાણું હું બ્રહ્માંડ,

સાચું આજ ઇશત્વ લાધું,

તપશ્વર્યાં

શેષ ચળાણું, સિધુ ખલજાણું, મુખવું ચૈદે લોક,

ધરું કરે ખર્જું, ન કાણું;

તપશ્વર્યાં

પાપી અસુગેને બીતિ પમાડું, સંતન સેવી પ્રજન,

કરું ચિત્ત હરિગુણ ગાતું;	તપશ્વર્યાં
અચલ આસન કરી બેસું નિશ્ચયથી, લેશ ક્યું ન કો કાળ,	
મનપ્રાણ ધૃષ્ટી સાધું;	તપશ્વર્યાં
પ્રમાદઆલસ્ય અળગાં કરીને, દૃઢતાથી સાધું નિરોધ,	
મોહાદિને ઊરમાંથી બાધું;	તપશ્વર્યાં
આધારચક્રથી આરંભીને કરું જીર્ણ પ્રદેશે પ્રવાણ,	
બ્રહ્મર-મધર્થ ત વાધું;	તપશ્વર્યાં
વિકલ ન થાઉં નિહાળીને વિદ્યા, આણી અધિક ઉત્સાહ,	
મહું તપનું ફલ સ્વાદુ;	તપશ્વર્યાં
જ્યજ્યકાર જમાણું દશેદિશ, આણું અબુને પ્રત્યક્ષ,	
નિહાળી નૃહરિ બનું સાધું;	તપશ્વર્યાં
નરહરિસદગુરુકરણથી એવું, યત્ન અતુલ હું આજ,	
ન કાર્ય કહિન, એ સાદું;	તપશ્વર્યાં

સદગુરુના શરણે પ્રાપ્ત કરનારને જ યથાર્થ જ્ઞાન થાય છે.

પદ ૧૭૫. (કોઇ સંત વિરલે જાણીયું રે, એ લય.)

કોઇ ગુરુગમી વિરલે જાણીયું રે, જેને જાણે ન મોટા જ્ઞાનીયું છ.
 ગુરુગમી જન તો સધળું દેખે, મિથ્યા જ્ઞાની કાણીયું રે, ભાઈ,—
 નિજમતિનો જ્ઞાની ફેરવતો, જનમમરણની ધાણીયું રે;—
 ગુરુઆશ્રિતનું નામ ભવેથી, ગુરુએ હાથે તાણીયું રે;—
 જ્ઞાની મુખથી વાતો કરતા, ગુરુગમે અંતર માણીયું રે,—
 શાસ્ત્રતણા મર્મો તવ સૂઝે, (જન) જણાવે ગુરુ એધાણીયું રે;—
 આપજ્ઞાનીને કાંઈ ન સૂઝે, કોણ નાસી કોણ રાણીયું રે,—
 તેથી મોટા ઋષિમુનિએ પણ, ગુરુશરણું જ વખાણીયું રે;—
 ભેદ અટપટા કહે ગુરુ તે, જાણે ન પામર પ્રાણીયું રે;—
 ગુરુગમી જન પકવાન જમે ને, બીજા ફકિ ધાણીયું રે;—
 નિર્ભય ને નિઃશંક રહે જે, ગુરુની શુણ્વતો વાણીયું રે;—
 શાંતિ તૃપ્તિ અખંડ લે જોણે, તનમન ગુરુપ્રતિ આણીયું રે,—
 અલિમાન ત્યજી ગુરુશરણે રહો, કહેતી મનિ શાણીયું રે,—
 ઉપેન્દ્ર ગુરુપદં સેવે તે જન, કરતા સાચી કમાણીયું રે,—

દિવ્યનાદશ્રવણ.

પદ ૧૭૬. (એક સાંજને સમે હોળી અટારી, એ લય.)

શ્યામસુંદર પધારે ધારિ ધારિ,

કૃષ્ણ કાલિંદીતણા સુરમ્ય તૌરિ;

સાંજને સમે મધુર મુરલી છેડે,

વાદ જોતી ગોપીઆને નિકટ તેડે;

શ્યામ૦

શુણી ધ્વનિ તે સાવધ થાય, દિશા સાધીને તે પ્રતિ જાય,

જાણે યમુનાને તટ હશે, ત્યાં જઈ જોઈ હરિને હસે,

મેઘ ગગનમાં ગાજી રહ્યો, યમુનાતટ પશુ શ્યામ જ થયો,

તે મધ્યે ધનશ્યામસ્વરૂપ, જોનાં ગોપી થયાં તદ્દપ.

સાન કરી શ્યામે પછી, શુણો બંસી રહી દૂર,

એમ વદી આજે ધરી, કાઢ્યો સુર મધુર;

નાદ અનુષ્ઠ પ્રકટતાં, યમુના યાં ગઈ સ્થિર,

જલચર પ્રાણી સ્થિર થયાં, અંબી ગયો સમીર;

શ્યામ૦

પશુપક્ષી જડજેવાં થયાં, સ્પંદરહિત વૃક્ષો સ્થિર થયાં,

સર્વ બૃહ્યા નિજ ગતિનું જ્ઞાન, સહિનું લાગ્યું મુરલીમાં તાન,

ગોપી જડવત્ થઈ રહ્યાં, બૃહ્યાં જગતનું જ્ઞાન,

આકાશે અટકી પડ્યાં, દેવતણાં વૈમાન.

૧૭૬

તોકાંતરમાં પ્રસરીયો, જ્યાં જ્યાં બંસીનાદ,

ત્યાં પશુ સ્તબ્ધ બન્યું બધું, સહિને લાગ્યો સ્વાદ,

શ્યામ૦

નાદમહિં ગોપીસમુદાય, રસશૃંગારે ભીંજ્યાં ત્યાંય,

લક્તજનો ભક્તિરસમાંલ, શુણતાં સ્વર આ લીન જ થાય.

ગિરિગર્જરમાં યોગીએ, શુણીયો જે ક્ષણ નાદ,

યોગાનંદ અનુભવ્યો, પ્રકટ્યો હિર પ્રસાદ.

અક્લ ખેલ કૃષ્ણે કર્યો, ક્ષણમાં લડી નિજ ધર્મ,

કૃષ્ણકૃપાપાત્રે લલો, એનો સધયો મર્મ.

ઈષ્ટદર્શનકાલે હર્ષિત વૃત્તિનાં વચનો.

પદ ૧૭૭. (પ્રજુ સિર ગાજે છે, એ લય.)

એ નાથ આવે છે, મારા જીવનતણા આધાર, એ નાથ૦

લવાટવીના રક્ષક મારા, જન્મોજન્મનાં સાથ,

દુઃખસમાના શાંતિદાતા, જેનો મલો મેં હાથ;

એ૦

દાણુ દાણુ ઠોકી પીઠ વદે, દે-ધર્મ અનેક પ્રસંગ,
 નિશદિન કહે ઉત્સાહપચનને, બેસાડી ઉત્સંગ; એ૦
 વિણુઅધિકાર વિચાર્યે સધળી, પૂરે મારી આડ,
 દોષ વિસારી મારા સધળા, નિજથી લગવે લાડ; એ૦
 વિધવિધ આપે બોધ તથાપિ, તે ન શુણું હું અડ,
 ઉન્મતાવસ્થામાં મહાણું, મુજ સમ કોણુ કૃતમ્; એ૦
 કહું ઉપેક્ષા નિજ વચનોની, પણ નવ ગણુતા તેહ,
 અનુકંપા ઉપગમે અંતર, એ કરણના મેહ; એ૦
 ભાન ભૂલી ને કોધ કરી કદી, દેતો અધટિત ગાળ,
 પ્રેમવચનસમ તેને ગણીને, ઉલટી લે સંભાળ; એ૦
 અનુચિત પંથે પળતો નાણી, ગુપ્તપણે પુઠે ધાય,
 અણિના અવસરમાં રક્ષી લે, (જેમ) વચ્છને રક્ષે ગાય; એ૦
 ગણી શકે કદી રોમ શરીરનાં, ઉદુગણુ ગણી શકાય,
 પ્રકૃતિતત્ત્વના અણુ ગણે કદી, જેમનાં શુણુ ન ગણાય; એ૦
 અહો પધારો પ્રિયતમ સ્વામી, આપ છો મારા પ્રાણુ,
 વિશ્વાબ્ધિમાં હું દુઝતાના, આપ જ સખણું વહાણુ; એ૦
 નોધારાના આધાર જ છે, જેમની મારે આય,
 નિર્ભય વિચરું મુજ સમીપે લહી, નરહરિ નાગતી ન્યોત; એ૦

ભવપ્રવાસમાં સંગી થવા શ્રીફણે યાચના.

પદ ૧૭૮. (તે તો છેટે નથી, એ લય.)

મારા સંગી થજો, મારા સાથી હજો, લવના પ્રવાસે હું નિસર્યો.
 દીનઅધુ થજો, કરણાસિંહુ થજો, જોઇ પ્રવાસ હું છું ડર્યો.
 પ્રવાસનાં સાધન નથી, એકે મારી પાસજી,
 અણુસંગી છું એકસો, આપ સમર્થની છે આશ; મારા૦
 સદ્વિચારરૂપી નથી, લીધું ભાવું સાયજી,
 શાંતિજલ્લ જોડે નથી, કેવલ નિરાધાર હું નાય; મારા૦
 પ્રખર મૃત્યુરવિતાપને, જેવવાનું જન જી,
 મારી પાસે છે નહિ, પણ છો આપ મુજ સિરજન; મારા૦
 વિભવવાનસથી નથી, નીકળવા ઉપાય જી,
 કરણાજલ વર્ષાવજો, જેમાં મૂકી શકું હું પાય; મારા૦
 આધિઆધિભયકંટકો, ન્યાંત્યાંથી ભોકાય જી,

અનુગ્રહઅમૃતવર્ષીમિષ્ટુ, કેમ કરી જીવે મારી કાપ, માગ૦
 આ વિષુ વિરિધ પિટબણા, શુ શું કહુ હું અમ જી, મારા૦
 લવપ્રવાસીના ઉરતણી, સધળી જાણે છે સર્વજ, મારા૦
 ' કરીશ નહિ મિય પુન વુ, હું છું તારી પાસજી, ' મારા૦
 નિર્ભયતા દેતા નિકટ, ક્યારે લાળીશ નરહરિતાત, મારા૦

ઈષ્ટને નિરંતર નિકટ જાળનાર ભક્તની નિર્ભયતા.

પદ ૧૭૬ (હરિ મારે હૃદયે રહેજે, એ લય)

હુ તો મારા વહાવાસગે, હુ તો મારો પ્રભુસગે,
 રંગે ખેલુ જાણી નાથ, માટે લીલાવહેર છે.
 જાડીને વિશ્વાસ સાચા રાખીકે તે ત્યજ્યો હાથ,
 તેને કાળો કર છે
 આવે કાલિ વિપદ તોએ, ઝક બનીને હાર કેમ, માટે૦
 વિશ્વને જે પાગે તે તો, કંટે માર ચોમક્ષેમ, માટે૦
 ધનનિભન કે પુત્રદારા, છેને મુજને ત્યાગે તોય, મારે૦
 દુખી થાઉ ન લેશ જન લગી, પ્રભુ મારી પામિ હોય, માટે૦
 પ્રભુકેગે સાલો છતા, જેને રહેતા લાયસોક, તેને૦
 સમર્થને શિરે જાણે, તોએ દુખે મૂકે પોક, તેને૦
 દૈન્ય લય ને રોક સધગુ, અણનીને આપે દુખ માટે૦
 હુ તો મનથી દૈન્ય લયને, ગોકને પણ જાણુ સુખ, માટે૦
 મુજ ઉટે નથી ભેદભ્રાતિ, દુખસુખ એ જોડા ભેદ, માટે૦
 હુ અભેદપદે વસુ છુ, નિય દૈતનો કરી છેદ, માટે૦
 આવે સુખ કે દુખ આવે, મારે ઉરથી તે છે એક, માટે૦
 પ્રભુકૃપાથી ભેદ ભાગ્યો, આ યો દુખનો જેથી છેક, માટે૦
 પ્રભુપાસા મેવી હુ તો, પ્રભુતુલ્ય બન્યો હાથ, માટે૦
 આણી સશય દૂર ભાગ્યા, જનો જેના બૂરા હાલ, તેને૦
 જે ન પ્રભુને જાણે તેઓ, મુજ સિયતિ શુ જાણે લેશ, માટે૦
 નહરિસગે હરિ ચતા મુજ, ન્યાગે દેશ ને ન્યાગે વેપ માટે૦

સ્વરૂપોત્થિત સ્થિતિના અનુભવોદ્ગાર.

પદ ૧૮૦. (આહા ! વસતે શી ખીલી વનવાડીઓ, એ લય)

રમતા સ્વરૂપે શો આ અનુભવ લિવટયો, કોણે દર્શાં યો કોણે લાલ્યો કે,
 એક છતા હુ અહા ! લ સુ અનેકમા, કોઈસમે કહી ન મને ન્યાય્યોરે,—

અણુજીવું અગત્યું અહં'યધું, તોપણ નિજપદમાંથી,
રચી સંકલ્પ યથાવિધિ, વિવર્તરૂપે થાય.

અનવધિ આકાશમાં રચું હું રડા ઘાટ,
રચૂલ સૂક્ષ્મ ભેદથી પ્રસારું ભલિ ભાત.
સર્વ તે સ્વતંત્ર છતાં, મુજથી અધીન,
મુજથી પર દીસે છતાં, મુજમાં અલિન્ન.
અટપટું એવું બ્રહ્માંડ, વિદ્યાસ મારો રે,
મુજ ૩૫ છતાં ધરી ભેદ, દીસે ન્યારો રે,

વર્તે સધળો વિવર્ત સ્વચ્છદે રે, જાણે મુજને નહિ કે નિજને નહિ,
રચું ખેલ આ વિધિ હું આનંદે રે, સર્વથી ન્યારો વહી વળી તેમાં રહ્યો
શમી શન્યે જતાં હું ન જાણું રે, ખેલ રચ્યો કાણે અને ક્યારે, કહીં.

અંતિમ અભ્યર્ચના.

પદ ૧૮૧. (મગજને વિમળ જસ રામને, એ લય.)

સદ્ગુરુ દેવ ! આ પ્રણામ, લહેજે અંતરમાંહિ.

સાધકના સાચા આરામ ! રહેજે અંતરમાંહિ.

આક્રિસા જેમ જપભને, કોઈ ન કરતું કાંઈ,

અંતર આપ પ્રકટ થતાં, પડરિ પીડે નાહિ;—

જે ન જુએ નિજ શરીરને, (તેથી) ખીણું શું જોવાય,

અંતરમાં નવ જોઈએ, (તો) ખીજે કેમ લહાય;—

પ્રકટ પ્રથમ રહો અંતરે, પછી સહિ સ્થલે જણાવ્યો,

પરિણામે આ હું વિધે,—પણ આપ જ દેખાવ્યો;—

ખોય ધ્યાન, ધ્યાતાપણું, હરી કંગે તદ્ગત,

નિજપદ આપી શિર ધરો, વિશ્વપતિનો ખુપ,—

ભેદપણું આ આપથી, ઉપભવે અનિ કયેશ,

લિનાસ્તિત્વ જતાં ન રે, સાધકસદ્ગુરુવેદ;—

એ દિન સત્વર આણુજે, આપવિધે થઇ લીન,

નિજરૂપમાં રમીએ સદા, પડનાં કદી ન લિન,—

સર્વસિદ્ધિપદ ચિત્પ્રવાહમાં નિમજ્જન કરવા સાધકોને
નિમંત્રણ.

પદ ૧૮૨. (નજર કરો નાથ જરા, એ લય.)

ચિતિપ્રવાહ દક્ષિણીય, જાપ વહ્યો લાગ્યો,

અનુસ બલથી પૂર્ણ તેમાં, મનમતિ પ્રજ્ઞાનો;—
 સર્વશ્રદ્ધ યદી ભર્યો, ચિતિપ્રવાહ અપાર,
 અનવધિ હો એશ્રદ્ધને, નિજ ઇચ્છાનુસાર,
 અવસર આ આજ આત્મો, આગો નહિ દાસો;—
 શ્રી, વર્યસ્, ધન, ધામ ને, પુત્ર, કલત્ર તમામ,
 રૂપ, વિભવ, કીર્તિ બધું, અખુટ ભર્યું તે દામ;
 મનગમતું સધળું પામી, વિશ્વે મસ્ત મહાત્મા;—
 પૂર્ણ આંત્રિકિક જ્ઞાનમય, છે આ ચિતિપ્રવાહ,
 સાંત કરે દાસ્યમાં બધા, ઉરના રજતમદાહ;
 અજરામર સઘ કરે, પીતાં એક પ્યાતો;—
 દૈન્ય, દુઃખ, ભય, શોક ને, ટાળે અવિદ્યા જોદ,
 પ્રેમ, સત્ય, સુખ, અસ્પૃહા, આદિ અર્પે તેહ;
 સુખદ જ્ઞાન પામી તેથી, ભાંતિ ભય પ્રજ્ઞાનો;—
 સર્વશક્તિપાણી આપતો, અર્પે સર્વજલ,
 સર્વ કલેશનું મૂલ્ય તે, ટાળી દે જીવલ;
 તે તમારી નિકટ આજ, પ્રકટપણે આત્મા;—
 ચિતિપ્રવાહમાંથી લહો, પ્રથમ અનુપમ સુખ,
 પૂર્ણ તૃપ્ત યાતાં સુધી, ભાગો મનની જીવ;
 કૃતકૃત્ય પરિણામે યતાં, ચિતિપ્રવાહે હાતો;—

પ્રણિપાતપૂર્વક પ્રાર્થના.

૫૬ ૧૮૩. રાગ કલ્યાણ. (લંગોદર ગિરિમનંદના, એ લય)

પ્રિયતમ પ્રભુ કરીએ વંદના, જયધોષપ્રહિન આનંદના.
 આપ પ્રભો અમ આલક પાલક, સાચું ધન અમ રંદના;—
 દાસ્યક્ષણના છે આપ જ સહાયક, છે સાચી ભવઅંતના;—
 શુભ જોનારા આપ ન જોશો, દોષો આ મતિમંદના;—
 સત્તારૂપે ત્રિશ સક્લમાં, વ્યાપક આપ નિરંજના;—
 અમ સત્તાધન અમને આપો, બાલક અમે શ્રીમંતના;—
 નિજ સત્તાબલ અધિક પ્રકાશો, (જેથી) કરવું રહે આકંદના;—
 નરહરિ સત્તાસ્વરૂપે પ્રકટો, હૃદયે સાધકસંતના;—

અનુભવી જ્ઞાનવાનને-અજ્ઞાની/જીવો ઓઢાવવા સમર્થ નથી.

૫૬ ૧૮૪. (અકલિત છે ગતિ જ્ઞાનની,એ લય.)

અકલિત ને અતુલિત છે, મુજ સ્વરૂપ ન્યારૂં રે,
સ્વરૂપ ન્યારૂં રે, ન જાણે જીવ બિચારૂં રે,—

અહિર બીતરમાંહિ જીવ હું રૂપ ધારૂં રે,

તે નાણી ના શકનાર, ગાથાં ખાવ હમણૂં રે;—

કરૂં વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ, નાટકપાત્રોજેમ,

અધિક વેષ હું ધારતો, જીવ મુઝાતા તેમ,
ન કળી શકે આ સાચું કે ઉપરનું છારૂં રે;—

ખાણાચરણો જોઈને, કહે અજ્ઞાની મૂઢ,

સદ્વિવેકી અંતરૂં લહી, ગણતા જ્ઞાની ગૂઢ,
કરતા અનુમાનો વિવિધ, સારૂં નદારૂં રે;—

વિપત્તી મુજને લહે કોઈ દુઃખી ને દીન,

વિવિધ કામનાયુક્ત હું, જીવે સદા મતિહીન,
કરે તર્ક મતિઅનુસાર જોઈ, મુખ મલકાય મારૂં રે;—

કોઈ લોભી કપટી ને, આડઅર ધરનાર,

વિવેકજ્ઞાને શૂન્ય ને, સહ કોને જલનાર,
વિપરીત અનુમાનો કરે, ક્યાં ક્યાં સંભારૂં રે;—

ખાણ પ્રવૃત્તિથી નથી, મુજ સ્વરૂપસંબંધ,

શંકાશીલ ભ્રમથી રહે, થઈ મોહવશઅંધ,
અજ્ઞાનવશ તે જનપ્રતિ, કરણા પ્રસારૂં રે;—

નિર્મલ હૃદયાન્વિત જનો, લહેતા મુજને શુદ્ધ,

ભ્રમમાં પડે ન જોઈને, મુજ પ્રવૃત્તિ વિરુદ્ધ,
અદાહુને મુજ રૂપ ગણી, તે પર હું પારૂં રે;—

હૃદયકમલ જેનું ખીલ્યું, જેનું ગયું અજ્ઞાન,

તેની પ્રવૃત્તિથીયશી, મુઝાય મહામતિમાન,
(તેથી) ન વિવેકીએ કરવું ઘટે અનુમાન ખારૂં રે;—

જ્ઞાની કે અજ્ઞાનીની, કરૂં પ્રવૃત્તિ ન કોઈ,

વ્યર્થ જીવો આરોપતા, કર્તા મુજને જોઈ,

કર્તાઅકર્તા હું નથી, એ કેમ વિસારૂં રે,

મુજમાં મહેશમાં નથી, સ્વરૂપરિચિતિએ ભેદ,

મહેશ ને મુજ સ્વરૂપને, અતર્ક્ય દહેતા વેદ,

ઉપેન્દ્ર કરણાપાત્રહર, (મુજ) સત્ય રૂપ હિતારૂં રે;—

પરમેશ્વર કોના ઉપર અનુગ્રહ કરે છે.

પદ ૧૮૫. (પિયુષ પ્રીત્તાનો રે, ધર્મનો સાર, એ લય.)

જાણો છો કે વીરા રે, કોના છે સ્થામ.

નનડાં જેણે તોડીને, ક્યોં સખલ પુરવાર્થ,

હરિ મેળવવાવિષ્ણુ નથી, જેને ખીજો કોઇ સ્વાર્થ;

જાણો છો કે વીરા રે, તેના છે સ્થામ.

શરીરે પ્રકટે વ્યાધિ છો, છો ને પડના ધાવ,

પણ ના પ્રભુ કાણુ વિસરે, ખેડે પ્રભુ તેનું નાવ;—

પ્રભુકાજે જે જાતથી, હરિશ્વંસમ વેચાય,

મરણુ થતાં પણ ના ડગે, પ્રભુ તેઆગળ ગાય;—

શેષ ચળે, મેરુ ડગે, માઝા મૂકે સમુદ્ર,

પણ અદ્વા ન ડગાવતો તે જ પ્રભુનો પુત્ર;—

પ્રભુકાજે બીખ માગતાં, જે નહિ લેસ લગ્નપ,

જેનું પ્રભુ ખડું લઇ લીધે, પણ જરી જે ન મુઝાય;—

તાવે તેલકદાવિધે, નાંખે ભટ્ટીમાંલ,

વિમુખ કરે જલઅનથી, (પણ) મુશ્કીં વિમુખ જે ન ધાય;—

અદ્વે ગળીઉપરે, કરવતે વહેરે શિર,

તોમ ન દુઃખ જે માનતો, હરી લે સખળાં ચીર;—

સ્ત્રી ધન, પુત્ર, સંબંધી ને, હરી લે વેલવમાત્ર,

પણ પ્રભુને ના દોષ દે, તે જ શ્રીસદગુરુજાન;—

પ્રભુવિષ્ણુ શબ્દ ન ઉચ્ચરે, કરે સર્વ પ્રભુકાજ,

પ્રભુને પગ ના વિસરે, દે તેને નિજ રાજ્ય;

ખડ્ગની ધારે જે વહે, પ્રભુમેવાની માંલ,

દુઃખ જોઇ ઉલટો રીઝે, તેના પ્રભુ કર સાલ;—

કરણા જવ શ્રીહરિ કરે, હરી લે પ્રથમ તમામ,

એ નિશ્ચય જેને ઉઠે, તેના છે પ્રિય સ્થામ,—

દૃષ્ટ કોટિધા વેડતાં, મુજ પ્રભુ જે રમરતો નિત્ય,

વિષય વિસારી ચિત્તથી, પ્રભુમાં ધરતો પ્રીન;—

તનમનધનરૂપ નરહરિ, ગણતો નિજ સર્વસ્વ,

તેનું કોથી ન યદ સકે, ત્રિલોકમાં દીર્ઘહસ્ત;—

અનન્ય ભાવે ચિંતતો, પ્રભુને પ્રદેશે અદ્ધ,

સાક્ષ સમૃદ્ધિ આપનાં, તેને રહે પ્રભુ દદ્ધ;—

વાંછિતાર્થઅર્થે પરમેશ્વરવિના અન્ય કોઈની પાસે દીન.

યવ્રાની અગત્ય નથી.

૫૬ ૧૮૬. (કાદો મુખે આવી દહાણી, એ લય.)

જો પ્રભુ સઘળું જ દે છે, પછી શુભ શીદ બીજે બ્રમે છે ?

પ્રભુમાં શ્રદ્ધાતણી વાતો મોટી કરે,

પણ ન ધરે, બીજે ફરે, વ્યર્થ હિચ્ચરે, સહિયી જલમાં રમે છે;—

પ્રભુમાં સાચો ધર્મો જેણે વિશ્વાસ છે,

ધરી ધીર રે', કાઈને ન કહે, જે પ્રભુ દે, તે જ તેને ગમે છે;—

તારા સરખા જીવો માત્ર યાચક છે,

તું તેમને, (એ) યાચે તને, (તું) લહી ધનને, વ્યર્થ ધૂળ ધમે છે;—

જોતાં શ્રીમંત તું અતિ દીન બને,

શેઠ બને, નૃપતિકને, શું એ તને, દેશે તેમ દમદમે છે;—

એકલાના પ્રભુવિણુ વિશ્વે નથી,

જોજો મથી, જે દે અતિ, સર્વ પતિ, સહિને દે જે ક્રમે છે;—

જેણે શરીર ધન્દિય ને મનને દીધું,

કે દે બીજું, તે જ હજી, દેશે બધું, સંસય ધરી દુઃખ ખમે છે;—

તારા મનના મનોરથ પ્રભુ પુરશે,

સુખ મળશે, દુઃખ જશે, પૃથ્વી થશે, જો તું પ્રભુમાં રમે છે;—

જે લે સાચા નૃહરિપ્રભુઆશ્રયને,

કદી અન્યને, યાચે ન જે, ગણી ધન્ય તે, વિશ્વે સહ કે નમે છે;—

દ્રષ્ટને શરણ થયેલી વૃત્તિના અનુભવોદ્ગાર.

૫૬ ૧૮૭. (રામ સુમર, રામ સુમર—એ લય.)

એક ઈશશરણ, ઈશશરણ, ઈશશરણ મારે,

ઈશ વિના મુજ સમાન, અધમ કે ઉદારે,—

દુષ્ટ કૃતિ સેવું તોય, નિત્ય દયા ધારે,

હોય અધિકાર કે ના, તોય અર્થ સાગે;—

વિશ્વમાં અનાથ લહી, સહિ મને વિસારે,

તેહ સમય ઈશ મને, દાણ દાણે સંભારે;—

પગ પણ નહિ ઈશ મુજથી, દૂર યાય ક્યારે,

નિજથી પણ ગણી પ્રિય, સુખમાં મને હાગે;—

આધિઆધિજન્મમૃત્યુ, વિપદથી ઉગારે,
 મુજ સમાન થઇને રહે, નિકટ જ્યારે ત્યારે;—
 ઇશશરણુવિણુ ન સાચું, અભયસ્થાન ક્યાં રે,
 જીવ ! આહે અભય થવા, ઇશશરણુ જારે;—
 શાંતિસુખસાનસાર, ભટકાં શીઠ મારે,
 કેા ન ખરો લાભ પામે, વિણુગયે શુરદારે;—
 જાણ્યું એ જ, જાણ્યું એ જ ઇશ મને તારે,
 ઇશશરણુવિના બધે, તિમિર રહ્યું ભારે;—
 અન્ય જીવકેરો સંગ, દુઃખને વધારે,
 ઇશસંગ જીવને તરત, હાવે સુખકિનારે;—
 સાચા સંગી એક મારે, વૃહરિ આ સંસારે,
 છુટે નહિ પ્રેમગ્રંથિ, લાગી ને અમારે;—

ઇષ્ટદર્શનથી પ્રકટતા સુखને અનુભવતી વૃત્તિનાં વચનો.

પદ ૧૮૮. (મરાઠી સાખી.)

આણી કંઠણા પ્રિયતમ આજે, ભેટયા મુજને પ્રેમે;—અહાહા—
 નીકળે હૈયું જાતીમાંથી, સમાય હર્ષ ના કેમે,
 વિરહ વિલાવીને, મુજને મળીયા આવીને;—
 જે જે પૂર્વે દુઃખદ જણાવું, હાવે સુખરૂપ તે છે;—મુજને—
 પૂર્વે જેથી અગ્નિ પ્રકટતો, શીતલતા તે દે છે,
 ભય ભાગ્યો સધળો, પતિનો અંક મળ્યો સખળો;—
 ચમક ચમક ચમકી લે ચપલા, વેગ કાટિધા આણી;—હવે તું—
 ભવે મધુર કલા તું કરતો, બેઠી મધુરી વાણી;
 દુઃખ ન શકું પામી, કંજો મુજ સમીપે સ્વામી;—
 વાણું પુકે ભલે વેગથી, ધનમંડળ છે ગાજે,—ભલેને—
 નિર્ભય નિશ્ચલ હાવે હું છું, મુજ પિયુ પ્રકટ વિરાજે,
 ભાર નથી તારા, તપવે ગાત્ર હવે મારાં;—
 અનુપ મનોહરતા સૃષ્ટિમાં, ભલે વસંત જમાવે,—દશેદિશ—
 પ્રેમસ્વરૂપ પતિ ભેટયાથી, હવે દ્રેષ ના આવે,
 સખી એ તો મારી, થઇ હાવે આનંદકારી;—
 પંખીપંખિણી વિહાર કરતાં, ભલે ઉડે આકાશે,—સ્વજી—

અમૃત સ્વતો મધુર ચંદ્રમા, નમમાં પૂર્ણ પ્રકાશે,
પનિ મુજ રીઝાશે, પિયુર્મા પ્રેમ અધિક થાશે;—
વિવિધ અક્ષંકારો ને વસો, પૂર્ણ પ્રેમથી ધારે,—આજ હું—
અનુપમ દેવી સામગ્રીથી, મુજ મંદીર સંગારે,
મળીયું સુખ સારે, આજે ધન્ય ભાગ્ય મારે;—
તાપટાઢ ના વેરી બનીને, મુજને લેશ તપાવે,—હવે ના—
સખીરૂપ સહિ (એવી) સ્થિતિ થઈ મારી, પતિમાં પ્રીત પ્રકટાવે,
અમલકૃતિ એ પતિની, જાણે કાણ દુર્મતિની,—
શમ્યા ને હીડોળો મુજને, અધિક રચિકર લાગે,—હવે તો—
પુષ્પમાલ ને ઉદ્યાનો વળી, ગાનથી ચિત્ત અતુરાગે,
રીઝાણું પ્યારાને, એથી સુખ શું દારાને;—
ધન્ય ધન્ય તે વૃત્તિનારી, પતિપરમાત્મા પામે,—નિરંતર—
પતિરંગે રંગાઈ પતિથી, અભેદ ભાવે વિરામે,
મણિમું તે સતીને, જે રહે એકરૂપે પતિને;—

ઈશ્વર દૂર નથી, પળ અંતર્યામીરૂપે અત્યંત સમીપ છે.

૫૬ ૧૮૬. (અરે ચેત ચેત ચેત રાખ કાં સુધ રહો, એ ક્ષય.)

અરે જો સુભાગી જીવ જાગી કાણુ સમીપ આ.

તારા જીવનના આધારરૂપ, હૃદયદીપ આ; અરે—

હવે નથી નીચે નથી, તુજ પ્રાણુ તારાથી

પૃષ્ઠે નથી છેટે નથી, તુજ નાથ તારાથી

તમ્હુ એક પણુ અજાગા નથી, તુજ દેવ તારાથી,

બીતર બહિર નિચે નિકટ, તુજ સ્વામિ તારાથી

કરી નેત્ર બંધ સહન કરે વ્યર્થ વિરહ કાં; અરે—

તું છે પ્રમુખોદિ વરમે, પ્રભુ તારી પામે છે,

છો ઉભય એક અભેદ, ખોટો ભેદ ભામે છે.

કસ્તુરી નાભિમાં છતાં મૃગ દૂર નામે છે,

તુજમાં પ્રભુ છે નિત્ય, ને તું દૂર ક્યામે^૪. છે,

આપે યદ્યપિ નૃદરિ પ્રભુ જોતાં આપમાં; અરે—

અંતિમ યાચના.

પદ ૧૬૦. (સુમન સુગંધિત સરસ સુરંગિત રહ્યાં વિકસિત શાં ખાગે
જો, — એ લય.)

નૃહરિ નિરંજન ! મુનિમનરંજન ! લક્તદગંજન^૧ ! વરજો છ.
જન જન, મન મન, ગણી તન, સુખધન ! હૃદયસદનમાં ફરજો છ.
સહજ ઝંખીએ, સ્થૂલ અખીએ, હૃદયપંખી ! ચિત ધરજો છ,
હૃદયપંજરે, પ્રેમ જંછરે, સ્વા...મી, વશ યર્ધને સ્થિર દરજો છ.
સન્મય ચિન્મય તન્મય કરતાં, નિગત્તમપદમાં ધરજો છ,
દિવ્ય કાંતિ ઉર, દિવ્ય શાંતિ ઉર, દિવ્ય દાંતિ^૨ ઉર ભરજો છ.
બેદી બ્રાંતિને, સ્વરૂપમાંહિ વિત્રાં...તિ, આપી આપરૂપ કરજો છ,
લિન્ન અહ પ્રકટાવ્યે નરહરિ, નયનનિકટ તરવરજો છ;—

સત્ત્વન.

પદ ૧૬૧. (આવો સાહેલી, ભુવનેશ્વરીનાં, — એ લય.)

જય જગદીશ્વર, સત્ત્વન આદરીએ, લહી શિશુ આજ પ્રસન્ન થજો,
સાધનક્રમમાં, અભ્યંતરમાં, પ્રકટ રહી સિદ્ધિ કરજો.
ગુહ્યસત્ત્વ તનમનમાં, ભરજો, રજતમગુણ સત્ત્વર હરજો,
ચિત્તવિષે નિજ પ્રસાદ અર્પી, સ્વરૂપાનંદ હૃદય ભરજો,
આહુઅહુમાં ચિતિતત્ત્વ સ્પુરાવી, અજરામર પદમાં પ્રહજો;—
વિષયપંકમાં દૂષેલી મતિ, હૃતપંકજમાંહિ ધરજો,
દન્દિયગણ વહે દમ્યપ્રપંચે, ગગનવિષે તે સ્થિર હજો,
પૂર્ણ પરાત્પર બ્રહ્મસ્વરૂપે, કિંચિદ અહં આ વિખરજો;—
ઉન્નતિમાત્રના મૂલવિષે વિભુ ! સદ્ય સકલ સાધક દરજો,
આપ પ્રકટ રહી અલિન્ન રૂપે, સાધક લાલુ નવ વિસરજો,
આપથી અલિન્ન સાધક જનના, પ્રાણિમાત્ર વશ ઉચ્ચરજો;—

સાધનસંગ્રામમાં કટિ કસવા સાધકોને નિર્મંત્રણ.

પદ ૧૬૨. (પદમણી નીરખી રે, એ લય.)

રણુચ્છરા કોઇ ચાલજો રે, આ વાગે રણુનૂર.
પ્રયન્નરથપર ચઢીને જીવું સાધનસંગ્રામે,
મુદ્ધ વિવિધ ભાનિથી કરવું, રત્ન હાર પામે,

પુઠ ફેરવનાં પ્રથમ પ્રાણુ રજો પાલવવા નેવા,	
એવા હો તે માલજો, જેવા રિત્તવનો દાર;	૨૪૧૦
સાધક થઈ રજુનું શુભી રોમાંચ થયાં ના ગી,	
તન્દાણુ સાધન ફોરે જે ડગ લાગી ગયા ના ગી,	
દર ઉત્સાદ ન ઉપન્નો, ફગીને મન અધિક,	
ઈષિત વરને પામવા, તો તે સાધક ધિક;	૨૪૧૦
નિઃશક્તાને વિપતિથી પણ જે નહિ ઝાના ગી,	
વિપતિઓપે પ્રયત્નગતથી જનુ ઝગઝગના ગી,	
પ્રયત્ન શ્રદ્ધાથી કરે અખંડ દિન ને રાત,	
અચપ ટેકી તે આધીક, કરજો અમ સંગાથ;	૨૪૧૦
સદ્ગુણિય થઈ જો ડીવા સાધન કરનાં ગી,	
જાળો પશુપોતિ પણ સારી, આપણુ કરનાં ગી,	
આધકપદ જો પારીધું, મમત્વ જો શુભાંચ,	
તો તો ગણુસ ગી થજો, મદીને મદ્દગુસદાપ.	૨૪૧૦
દરિમાં ચિત રિવારી જીવન દગ્ધિમય દગ્ધુ ગી,	
અજગમરપદ તનુમાં પાની, જીવનાં મરવુ ગી,	
એધું પદ જે અટપટું તે મેળવવા દાર,	
ઉપેન્દ મદ્દગુ શિય હો તો કદિ દસજો આર.	૨૪૧૦

કષ્ટ નિવારવા પરમશ્વરને અભ્યર્થના.

પદ ૧૯૩

જગ આંતરની જેના નિરાદો વિનુ !
 પામજ પ્રાણી આ પાણીવિજી પીવાય છે,
 આપ રિધનિકટ વારે વારે પાવ છે,
 તુમિ દમ તુલા ન કાં નિરાદો—નિરાદો જે—
 આંતરનાં દુઃખ દુઃ ને આપ જલ્પીએ,
 અનુભવ એ કેમ ફની વદાય વળ્લિએ,
 તોએ યોગ્ય કરે પ્રગટે—
 જગમાદદીન સર્વ અજ છે મધુ,
 પરવશપણે જાણ જીવન આ વધુ,
 આપ સ્વાદદિથી ઉશ્કેલ—
 શક્તિ અર્પામિત જો ન દેખી અપરી,

કરણા સાચી જો ન હોતી દેખાડી,
 રથાથો શીદ લકડા કરી તમારો;—
 હાંસી થાય વિશ્વમાંહિ જ્યાં ત્યાં આપણી,
 આપને ન લાગે કેં જો (છો) સ્વતંત્ર ધણી,
 મુજ દુઃખમાં એ કરે વધારો,—
 આપ દયાદાનવિના દુઃખ ના મટે,
 તેથી કરજોજી જોમ આપને ધટે,
 હું તો કરી બેસી રહું લવારો;—
 સજ્જ જ્યાં લગી ન થશે વહારે આવવા,
 ત્યાં લગી આ દોષલા દિન વીતાવવા,
 કેવી રીતે તે વિચારો;—
 સહાય કરો સ્વામિ! શરણ આપવું પ્રથું,
 હારી દુઃખથી છે વીધું મુખ આ થયું,
 શું શું સહે રંક આ ગિચાગે,—

સર્વત્ર દ્રષ્ટું માન કરનાર વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

૫૬ ૧૯૪. (સ્વપ્નામાંહિ દીઠાં મેં નેણું રસીલાં, એ લય.)

વિશ્વમાંહિ દીઠાં મેં, વિશ્વનાથ જ્યાં ત્યાં,
 વિશ્વનાથ જ્યાં ત્યાં, મેં દષ્ટિ કરી જ્યાં જ્યાં;
 વિવિધ રૂપવાળા, ગૌર પીત કાળા,
 કાલિન મૃદુ શુભ્ર ક્રમાંહિ બીના હરીયાળા;
 મેં જૂપમાંહિ જાળ્યા, મેં રંકમાં નિહાળ્યા,
 આખાલરહ સઉમાં ન કોઈમાં મેં ટાળ્યા;
 વિશ્વ બધું મારું, જો વિશ્વ નાથ મારા,
 તો કેમ બેદ ધારું હું સારાનહારા;
 જો વિશ્વનાથ જ્યાં ત્યાં, મારું ખોટું છે ક્યાં,
 ગ્વરૂપ એક વિલસ્યું જ્યાં બેદ રહ્યો ના ત્યાં,
 હું દષ્ટિ બહિર્ આણું, (ત્યારે) વિવર્ત સર્વ આણું,
 બ્રહ્મદષ્ટિ ધરતાં, વિવર્તને ન નાણું;
 ન હાનિવૃદ્ધિ જોતો, ન પામતો ન ખોતો,
 ન શોક ભય ચિંતા કે કવિશે કદી રોતો;
 વિશ્વનાથગણે, હું એક હું સ્વરૂપે,

ન હવપણું મિથ્યા હવે હુંમાં ખુપે;
વિશ્વનાથસિધું, તેમાંનું હું મિંદુ,
મસ્ત વિચરી ન્યાં ત્યાં, હું મુગ્ધી આનંદુ:

દષ્ટાકાર થવા પ્રયત્ન કરનાર સાધકના નિશ્ચયો.

૫૬ ૧૯૫.

પ્રભુરૂપ થવા જો હું ધારું, કેમ કુદૃષ્ટિને સ્વીકારું,
કેમ જાઉં ન્યાં ધાર અધારું, જો પ્રકાશને જોવા વિચારું.
સદ્ગુરુ શાસ્ત્ર અનુભવે જાણી, પ્રભુમય થાવાની રીત,
અશ્રદ્ધા આલસ્ય ધારી હવે કેમ, સાધું હું મારું અસ્થિત,
હું તો છોડું પ્રભુનું ધું ખાડું; કેમ૦
જલસગી દસ્યપ્રપંચવિષે પ્રભુ જોઈશ ન પૂર્ણ સ્વરૂપ,
શુદ્ધ ને પૂર્ણ સ્વરૂપે ઉદયમાં, લટીશ પ્રકટ મુજ ભૂપ;
આવરણુ ન્યાં ન મોવાનું કારું; કેમ૦
પ્રભુમય થાવાને મુજ હિર ધારીશ, લક્ષણ પ્રભુનાં સર્વ,
પ્રભુના વિચાર હું સંતત મેવીશ, ગાળીશ પ્રભુમાંદિ ગર્વ,
પીઠિં ન વિપવસાગરજળ ખાડું;— પ્રભુ૦
યત્ન કરી પદ્મિકાગેને નિમેષ, કરીશ અંતરથી નિર્મલ,
અધ્યાસ હવત્કેગે હું ટાળીશ, છેદીશ ભવમમગ્ન્ય,
હિરનું અપ્તાન સઘ વિદારું, પ્રભુ૦
વિપવના આનંદનો ભોમ આપીશ, છાંડીશ દેહનો મોહ,
સ્વર્ગાદિ લોકોના ભોગો હિવેખીશ, ગાગવા હવપદ લોહ,
સર્વ ભોગે પ્રભુને સંભારું; પ્રભુ૦
વ્યવહાર મેવીશ તો પણ દાણુ દાણુ, ચિત્તમાં ચિંતીશ રામ,
વાતો દરે પણ નારીનું ચિત્ત વસે જેમ કુંભે તમામ;
જોઈશ વ્યવહારે પ્રભુરૂપ ચારું; પ્રભુ૦
સાવધ રહીશ હું સર્વ ક્રિયામાં, સાક્ષી પદે ચઢ ચિથર,
હતાં છતાં હું અકર્તાપદે મુજ લક્ષ્યને સ્થાપીશ અચિર,
ઉપજણું ન હિર મારુંતારું; પ્રભુ૦
કદ વિપત્તિ કે દુઃખને દેખીશ, તો પણ દારું ન દામ,
જાણું જે કદ વિપત્તિ ને દુઃખમાં, નિષ્ટ રહે ધીરમ,
આવી દષ્ટાપદે દુઃખ દારું; પ્રભુ૦

કૃતિમનવચનેથી કરીશ વ્યાપાર હું, યાચને પ્રબુરૂપ આજ,
 પ્રબુને ગમે તે હું સર્વ કરીશ જ, છાંડીને લૌકિક લાજ,
 મને પ્રબુવિષ્ણુ સર્વ આકાર; પ્રબુ
 અનન્ય ભાવથી ભજીશ પ્રબુને, જાણીને પ્રિયતમ મુજ,
 જ્યાં સુધી હસિત વદનથી પધારી ન, લેશે મને નિજ ભુજ,
 દઇશ તનમન સર્વસ્વ મારું; પ્રબુ
 કાટિ ઉપાયે ન છાંડીશ યત્ન આ, મધ્યે થશે જે તે સહીશ,
 જ્યાં સુધી પૂર્ણ સ્વરૂપે મને હું, નરહરિરૂપ ન લહીશ,
 દીક્ષા સાધકની આ સ્વીકાર; પ્રબુ

સ્વરૂપમાં શૂંઘ્રાવિના સાચું સુખ કદી મળતું નથી.

પદ ૧૯૬. (દ્વિત્ત માત્ર માને નહિ, મનહું કરે નહિ, એ લય.)
 મન સ્વરૂપે શમે નહિ, તત્ત્વે રમે નહિ, સાચાં સુખો તો ન પામવું,
 નિજ ઉન્મત્ત ઇન્દ્રિયને વેગે દમે નહિ, પૂર્ણ પદે તો ન જામવું,
 અભ્યાસથી સહ કરણને નિજ હૃદયમાં ના વાળીએ,
 વૈરાગ્ય ધારી પળપળે નવ શોકમોહ પ્રજાળીએ,
 આસક્તિત્રય નિ શેષ જો ઉરથી ન સત્ત્વ જાળીએ,
 શમદમ સજ્જ અપિહિત મનના વેગ જો નવ જાળીએ,
 પચી દસ્યે તો તો દુઃખ પામી તે તો ન સત્ય પદમાં કદાપિ વિરામવું;—
 મન મારવાનો માર્ગ એક જ શાસ્ત્ર સહિ સતો વદે,
 જાળથી અને સુવિચારથી આકર્ષી લઇ જાવું હૃદે,
 મન ચિંતવે તેના પ્રતિ નવ લક્ષ લેશ જ આપવું,
 સાક્ષી થઇ મનના પ્રતિક્ષણુ નામ ગુરુનું જાવું,
 આત્મામાંહિ તન્મય થઇ રહેતાં આ મન તો અમનભાવ પામી વિશ્રામવું;

જીવરૂપી પંથીને હિતવોધ.

પદ ૧૯૭. (નેણુમાં નિદ્રા નાંવે જરી, એ લય.)

ધારા પથિ ! જોજો જરી,
 ન્યારો ન્યારો છે તારો પ્રદેશ રે;
 ધારી અચાનકે તેં મિથ્યા સંસારને રે,
 માતી લીધા છે તારો દેશ રે;—

સંસારકેદો તું હવ તને માનતો રે;
 પશુ એ ન સાચું તું જાણું રે;—
 જે જે આશાઓ ધારી પ્રવાસ તું એવે રે,
 તે ન જો બ્રમનાં લવખાણુ રે;
 કપલ્લુર જેમ કપને માને રે,
 સર્વથી એક નિજ સ્થાન રે;—
 તેમ તેં કલ્પીને મિથ્યા માન્યું રે,
 જગતને તારું રહેણું રે;—
 જગત જેમાં છે જનાં જગતથી ન્યારો રે,
 એવો જે બ્રહ્મપ્રદેશ રે;—
 સ્વદેશ છે તારો તે, બુદ્ધીને ઘેસા રે,
 માન્યો છે તેને તેં વિદેશ રે;—
 સમગ્ર ઐશ્વર્ય અને સમગ્ર સુખથી રે,
 પૂર્ણ એવું છે સ્વરૂપ રે;—
 તેને માની લે તારી સઘળી સંપત્તિ રે,
 બ્રહ્મસ્વદેશનો યા ભૂપ રે;—
 ના તું લપટાતો પંથિ ! અમ કે પ્રાણમાં રે,
 ઓળંગ મનોમય વિજ્ઞાન રે;—
 આનંદમય કોપમધ્યે તું ઠરજો રે,
 સાચું એ તારું સ્વસ્થાન રે;—
 પ્રવાસને ખેડજો તું સંતન હોસે રે,
 સ્વસ્થાન કરે ના તું પ્રાપ્ત રે;
 (ન્યાં ધર્મી) સ્વસ્થાન પામીને, સ્વરૂપે વિરામી રે,
 કરજો પ્રવાસ સમાપ્ત રે;—

જીવ અને શિવ સ્વરૂપે અભિજ્ઞ છે.

પદ ૧૬૮. (સુખદુઃખ મનમાં ન આપીએ, એ લવ.)

હવસિય જૂદા ન જાણીએ, સ્વરૂપે એક જ રૂપ,
 મનુષ્યપણમાં મિલ્ન ના, જેમ રંક ને ભૂપ; ૭૧૦
 અનિવારિપાધિથી શિવ આ, હવસંગાને પામે,
 આપે શિવ સ્વરૂપ છે, જે અનિવારિ પામે; ૭૧૦
 વિધિવિધ માટ મુનર્જુના, સ્વર્ણરૂપે એક,

તદ્વત્ શ્રવશિવ ના જૂદા, કરવો ધટે એ ત્રિવેક;	૭૫૦
વેપધારી જેમ વેપથી, જૂદાં રૂપો ધારે,	
પોતાને એક સ્વરૂપમાં, જુએ વસ્ત્રે ઉતાર્યો;	૭૫૦
શ્રવશિવ જૂદા જાણુવા, એ અવિદ્યા જાણો,	
ઉલ્લપ વચ્ચુતઃ એક છે, વસ્ત્રનો વાણેતાણો;	૭૫૦
જે શ્રવ શિવપદ પામવા, ઉર ધમ્જાને ધારે,	
તાક્ષણુ તે શિવરૂપ યતો, જે અવિદ્યા ત્રિદારે;	૭૫૦
હું કર્તા ભોક્તા હું છું, આ છે મારા પદાર્થ,	
દેહ હું, દુઃખી સુખી હું એ, અવિદ્યાટલ સ્વાર્થ;	૭૫૦
એવા ભાવ જેને ઉરે, જેને ઉર અભિમાન,	
હંદભાવ જેને રહ્યો, તે છે શ્રવસમાન;	૭૫૦
દૃશ્યપ્રપંચવિષે નથી, જેનું લેશ મમત્વ,	
તેને પ્રકટ સદૈવ છે, ઉર નિજરૂપ તત્ત્વ;	૭૫૦
સદ્વિચારિ અધિકારિજન ! તમે છો શિવરૂપ,	
મિથ્યા શ્રવરૂપ માનીને, પડતા ભવમ્રમરૂપ;	૭૫૦
સદ્ગુરુશાસ્ત્રને સેવીને, જાણો સાચો સિદ્ધાંત,	
શુક્તિવડે અવિદ્યા સજી, જાંડે શ્રવત્ત્રાંત;	૭૫૦
આત્માવિષે વળીને શમે, તમે પ્રતિક્ષણુ વીરા,	
સ્વરૂપાનુભવ પામતાં, પથરા મટી જનશો હીરા;	૭૫૦
આત્મા શિવરૂપ જાણુવો, તદ્દરૂપ તમે છો,	
સત્ય વચન ઉર માણુશો, તો શિવ-વે શમેછો;	૭૫૦

સ્વરૂપાનુભવ કરનારને કર્ણ જ કર્તવ્ય રહેતું નથી.

પદ ૧૬૬. હોરી.

હવે શીદ સાધન સાધું, જગતને ત્રિકાળ હું આડું.
 ધ્યેય સ્વરૂપ રહ્યા હું પોતે, કોને હવે હું આરાધું,
 મન બુદ્ધિ ઇન્દ્રિય ન-મુજમાં, તો શેમાં હું સાંધું,
 શુદ્ધિરહિત શું હું વાધું;—
 પ્રાપ્તવ્ય કાંઈ પદાર્થ ન મુજને, તો શું હવે હું દ્રાધું,
 પૂર્ણતમ રહું હું આપે, શીદ હવે હું રાંધું;
 ખાવાયોગ્ય સધળું જ, ખાધું;—
 કર્તા કર્મ ક્રિયાથી ન્યારો, શીદ હવે એ ઉશું,

બંધનથી નિવૃત્ત થયેલો, (મને) કેમ બંધનથી બાંધું,
સ્વતંત્ર હું નિર્લેપ સાધું:—
સમગ્ર સિદ્ધિરૂપ હું પોતે, શું કર્તવ્ય હું શોધું,
મુજ સ્વરૂપવિજ્ઞાસ સકળ આ, શું પામું શું પ્રભોધું,
નિગ્મનંદ લહું હું સ્વાદુ:—

અજાતગણપદ પ્રાપ્ત કરનાર વૃત્તિના ઉદ્દગાર.

પદ ૨૦૦. (વિચારી નરને નીવેડો મારા રાજ્યે, એ લપ.)

વાગી તણુ લોકે મારી મોટી, વીરહાકરે,
પામ્યો અમગપદ સત્ત્વ સંહારીનેછ,
રણુમાં પ્રવેશતાં તો રણુ નિહાળીનેછ,
કપી ઉઠ્યાં મનકાપા; વીરહાકરે
અજપ થવાનો લપ થતાં પમ પાછો છ—
મકું ત્યાં ગોત્યા ગુરરાયા:—
પીઠે ઢોઢીને કહે હસિન વદનથીછ;
તાત ! હરે છે તું શાને,—
શુંગાલ બરાડે વને, ત્યાં મુધી સિંહનીછ,
ગર્જના ગુણી નથી કાને:—
તોપના કાગળના ગોળા, કિલ્લો ન તોડતાછ,
તુમને હરાવે નહિ એ તો:—
લપ નવ પામ હું છું તારી સંગાયમાંછ,
શાને બાર તું થઈ રહેતો:—
ગુરને નમીને સાધનરણુમાં પ્રવેસ્યોછ,
સરલ વિજયમાર્ગ શોધ્યો:—
આસન કરી આ શરીર ઘિર કીધુંછ,
પ્રાણાપામે પ્રાણ રેખ્યો,—
ધારણાધ્યાને કરી મનને નિરોધ્યુંછ,
દટા થઈ ચિત્તમગ ગામ્યું:—
વાગાદિ ઇન્દ્રિયોને મનમાં નિરોધીછ,
મનને શુદ્ધિમાં આગામ્યું:—
શુદ્ધિને આત્મામાં સર્વ વિકારીછ,
આત્માને પરમાત્માથી જોડ્યો:—

આ વિધિ પરમાત્માકાર થયો હું જી,
 અભેદ સાધનદુર્ગ ત્રાડ્યો;—
 જયજયકાર મારો દશેદિશ વ્યાપ્યોજી,
 જય સદ્ગુરુપદે નામ્યો;—
 ઉપેન્દ્ર ગુરુપાથી વિશ્વ વિરાટમાંજી,
 અનંતશત્રુપદ પામ્યો;—

દૃષ્ટના પ્રેમનું આસ્વાદન કરનાર સાધકના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૦૧. (મીરાંને પૂર્વ જનમની છે પ્રીત રે, એ લય.)

લાગ્યો નરહરિસાથે અમને નેહ રે, જેહ વધ્યો ન જાતો.
 દેતાં તનમન પ્રાણસાથે દેહ રે, કાંથી એવો ન યાતો.
 એ રનેહે મુજ શરીરની, શુદ્ધિ હરી લીધી સઘ,
 મન પણ સાથે હરી લીધું, મારું કાંઈ રહ્યું નહિ અઘ રે;—
 શુદ્ધિ ચકિત થઈ ગઈ, ધન્દિય થઈ ગઈ સ્તામ્બ,
 ચિત્ત નિશ્ચેષ્ટ ચર્ષ ગયું, વાણી બોલી ના શકી એક શબ્દ રે;—
 પ્રભુએ ભોગવવા કહ્યું, ચોદ ભુવનના ભોગ,
 ચુગતાં પ્રેમપ્રસાદને, લાગ્યા ભોગો એ સધળા ગેગ રે;—
 કુળેરની સંપત્તિને, કહ્યું વાવરવા કાજ,
 પણ પ્રભુપ્રીતસંપત્તિને, તજતાં આવી મને જાડુ લાજ રે;—
 કરશે શું જગના જીવો, પ્રભુથી તેવો પ્રેમ,
 દુષ્ટઉપર દર્શાવતા, જેવી સાચી પ્રભુજી રહેમ રે;—
 રચ્યાં ન યોગ જ્ઞાન કંઈ, પ્રભુના પ્રેમસમીપ,
 દુર્બલ ને નિરતેજસમ, લાસ્યાં લાનુસમીપ જેમ દીપરે;—
 પામી પ્રભુના પ્રેમને, વિચરું વિશ્વે ભસ્ત,
 ઉદયરૂપ મુજને લહું, બીજા સધળાઓ લાગે મને અસ્તરે;—
 અમૃતમય પ્રભુપ્રેમ છે, મારા જીવનરૂપ,
 જેને ગ્રહી હું થઈ રહ્યો, આજે અનંત વિશ્વનો ભૂપ રે;—
 સ્વયંભુ પ્રભુના પ્રેમનો, પાત્ર થયો હું જોઈ,
 અનવધિ આનંદે રમું, રહ્યો મુજ પ્રિયતમથી મોહી રે;—
 પ્રેમ ચાખવો હોય તો, ચાખ્યો પ્રભુનો પ્રેમ,
 જે પ્રેમથી સહિ મળે, જેમાં કંઈ ના બાધન કે નેમ રે;—

અંતિમ વિદ્વાસિ.

૫૬ ૨૦૨. (કિમ દર્શય તને જ્ઞાતા, દુઃખી યાતા, ઐ લપ.)

પ્રભુ પ્રસન્ન આજ થજો, વર દેજો.
 લપમાત્ર દૂર કરજો, નિર્જયતા ઉર ભરજો,
 નિજ પુત્ર ગણી લેજો;—
 જનિમૃતિ પીડા દૂરજો, નિજ પદમાં મન ભરજો,
 વિશુ ! નિત્ય નિહટ રહેજો;—
 અમ ઈષિન સહિ સરજો, પ્રતિદાણુ અમપ્રાનિ વરજો,
 શુભ સઘ દહેજો;—
 સાધકશિર કર ધરજો, વરવચનો ઉચ્ચરજો,
 મુખ અપૂર્વ સહિ લહેજો;—
 અમ હૃદયે કરજો, અમ યશ પ્રભુ ઉચ્ચરજો,
 આ વિનનિ ઉર મહેજો;—

સામાજિક કોર્તન

બ્રહ્મભાવના.

૫૬ ૨૦૩.

હું છું અખંડ મુખમન જ્ઞાન, હું છું આદિ અનાદિ અનંત.
 હું છું જ્ઞાતા વિષ્ણુ ૨૨, હું છું અનવધિ યિનિસમુદ.
 હું સામર્થ્યે સર્વેશ, હું જ્ઞાનસ્વરૂપ મહેશ.
 હું છું સકલસિદ્ધિપ્રદ ઈશ, હું છું વ્યાપક આ દશદિશ.
 હું છું સમર સહિ રથસમાંસ, મુજમાં દસ્યપ્રપંચ સમાપ.
 હું ઉત્પત્તિ રિયનિનું મૂલ, મુજમાં શમે સુદમને રથપ.
 હું છું ત્રિમુશુલીન માણેશ, હું નદિ દાત્ર વસ્તુ કે દેશ.
 હું છું દેવીરાક્તિસંપન્ન, હું જૂ જલ નમ વાયુ અન્ન.
 હું છું સર્વમુખાધિપાન, સમગ્ર શ્રીપતિ હું ભગવાન.
 હું છું સમિત આનંદરૂપ, હું છું કેવલ પ્રેમસ્વરૂપ.
 હું છું સમમવર્ણીન, હું નથી મન ભુદિ કે ચિન્ન.
 હું સર્વજ્ઞ સિદ્ધસંકલ્પ, હું પરિપૂર્ણ અનુપ અનલ્પ.

મુજમાં સર્વ દેવનો વાસ, હું છું સૂર્ય ચંદ્ર આકાશ.
 મુજને જે જે જપતા હવ, તેનું નિત્ય કરું હું શિવ.
 મુજમાં શ્રદ્ધા સેવે જેહ, તેને આપું મુક્તિ વિદેહ.
 જે મુજ સ્વરૂપે ધારે પ્રીત, તેનું કરું નિરંતર હિત.
 જે મુજ કરે ભક્તિથી સેવ, તેને સઘ કરું હું દેવ.
 હું છું અજર અમર અવિનાશ, હું છું અવિક્ષિપ્ય સ્વપ્રકાશ.

સ્તુતિસહ નમસ્કાર.

૫૬ ૨૦૪. (તુહિ શિવ, તુહિ શિવ એ લય)
 નમીએ નમીએ વિશુ ! વારે વારે,
 હર્ષે વધારે;—
 અનવધિ દુઃખથી આપ અતુગ્રહ, હવને સત્વર તારે,
 પાર ઉતારે, નિજપદ ધારે,
 ભિન્નત્વ સઘ સંહારે;—
 જમજમકાર કરાવે દશેદિશ, જે રહે આપ આધારે,
 કૌથી ન હોય, સ્વામિત્વ ધારે,
 સકલાર્થ સઘ જ સારે;—
 આપ આપનાને સહિ આપો, એ છે કોના ઉધારે,
 (પણ) હવ અવિચારે, સંશય ધારે,
 આપે અહિત સ્વીકારે;—
 આપ કૃપાથી આપવિષે નથી, અમ અશ્રદ્ધા લગારે,
 ન્યારે ત્યારે, આણુશે આરે.
 એ નિશ્ચય છે અમારે;—
 કાં પછી નિર્ભય ફરીએ ન ન્યાં ત્યાં, જેની ચિંતા તમારે,—
 આ સંસારે, આપ ન્યાં વહારે,
 (તથી) આપને હરખી સંભારે;—

દુઃખનું અનવધિપણું અને તે નિવારવા ઇષ્ટને વિજ્ઞાપિ.

૫૬ ૨૦૫. (આમવર્ણ્યા કામ ક્યાંથી, એ લય.)
 નાથ હદ થઈ હવે ધણી આ, દુઃખના દહાડા કાપોરે હાં,
 હારી હવે હું હાંફી રહ્યો છું, ક્યાં લંગી સહેન કરાય,
 જરી તો મારું મળું પ્રભુ જોજો.

થોડું દુઃખ તો પ્રયત્નમાં હિત્સાહ વધારી આપે રે હાં,	
શત મણુ બાર મણુરપર ધરતાં, કેમ કરી તેથી ચત્રાય;	જરી૦
મુજ દુઃખ હણવા પ્રયત્ન મારો, એકતણો નથી પુગે રે હાં,	
હું તો એક અને મુજ દુઃખની, અનવધિ સંખ્યા લગાય;	જરી૦
દુઃખનું ખાળોત્રીયું હોય તો, હિંચેથી શકતાં ફાવેરે હાં,	
તળાય મોટું ન્યાં ભરીયું ત્યાં કેમ હિંચેથી શકાય;	જરી૦
એતર હોય ને દુઃખતણું તો, મુજથી શકાય ખેડી રે હાં,	
દુઃખનો ન્યાં કુંગર હોયે પછી, મુજથી કેમ ખેડાય,	જરી૦
ફવો હોય ને દુઃખતણો તો, તરી શકું હું તેને રે હાં,	
અનવધિ દુઃખનો દરીયો ભરીયો, મુજથી કેમ તરાય;	જરી૦
દુઃખનું ને પ્રભુ ઢેકુ હોય તો, મુજથી ભાગી શકાયે ૩ હાં,	
દુઃખરૂપી છોનાં ગમ્યાંનો, કોટ ન ભાગી શકાય;	જરી૦
નાળીયેર ને હોય દુઃખનું, હાથે તો કદી ભાગે રે હાં,	
દુઃખ તોપના ગોળાજીવું, મુજથી ના ભંગાય;	જરી૦
ઘટાકાશસરખું ને હોયે, મુજ દુઃખ તો પ્રભુ ટાળું રે હાં,	
મહાકાશસરખું મુજ દુઃખ આ, કહોને કેમ ટળાય;	જરી૦
દુઃખનો ભોટો ભર્યો હોય કદી, તો તેને પી જઈ રે હાં,	
પણુ ન્યાં મુજ દુઃખ ગાગરસરખું, તે પછી કેમ પીવાય,	જરી૦
શાત્ર કહે છે કેવલ આપ જ, અનંત અપાર અમાપ જ રે હાં,	
પણુ આ કાંયે તો દુઃખ મારું, અનંત અપાર જણાય;	જરી૦
દુઃખ મુજ મોટું તોપણુ તેથી, આપ નથી કંઈ નાના રે હાં,	
શેર દુઃખ, પણુ આપતણું બલ, સવાશેર ગણાય,	જરી૦
માટે પ્રેમ હવે આણીને, વહારે ચઢજે વહાલા રે હાં,	
આપ પધાર્યે મુજ દુઃખ જશે, (જેમ) સૂર્યથી તિમિર છુપાય, જરી=	

અજ્ઞાનનિદ્રાથી જાગ્રત્ થવા ઉપદેશ.

પદ ૨૦૬. (પ્રેમની પીડા ક્યાં કહીએ કહાના, એ લય.)

નિંદથી જાગી જુઓ શાણા, વીતી રાત છે વાયાં વહાણાં રે.
સમય થયો સુલ કૃતિ કરવાનો, દારે ગવાણાં ગાણાં રે,
ત્રિવાહથી અધિકો અવસર આપો વહેયો, ગોળ અને ધાણા,
ડાં વહેયો ગોળ અને ધાણા.—

મેળનાનુ જ્યારે પામશે (જો) ખોશો આ ગુલ ટાણા રે,
 ધનપતિ થાવા વેળ આરી છે, મેળનીને નાણા,
 અનનધિ મેળનીને નાણા —
 ઠાર તમારે કાજે જમવા, છોડી દો આ ગણા રે,
 તનુને અજરામર કરનારા ખાવા ઈંદ ખાણા,
 રસભર્યા, ખારા ઈંદ ખાણા —
 નેત્ર નિરખવા આપ્યા પ્રભુએ, હાથે રહો કા કાણા રે,
 મોગરાની કળીને સમજો કા મોતીના દાણા
 પાણીદાર, માતીના દાણા —
 વિનય નથી સસ્તુખના દાતા, જણો તોએ તણાણા રે,
 સમજો તો સમજવું સ્વરૂપે, રત્ન ન એ પહાણા,
 અરોહિત રત્ન ન, એ પહાણા —
 નિવન હુ સહ મૃત્યુ થાવું, (જો) દશ્યમા ક્યાં પથાણા રે,
 એની સત્વર હાથે જઈ, જમાવજો ચાણા,
 અગ્નિમા જમાવજો ચાણા —
 ભોગ સકળ પકવા ન ન જણો ઝેરલગેલા લાણા રે,
 પ્રત્યુચિતન અમૃત જાણ્યા છતાં, કા બનો અણુજાણ્યા,
 જુનથી, કા બનો અણુજાણ્યા —
 દશ્ય સંજની પ્રભ મગી બનો સ્વપ્નસ્વદેશના રાણા રે,
 પ્રાપ્ત કરી સામર્થ્ય રત્નપત્ર, વહેચો ડાલ લહાણા,
 અનુત્તમ વહેચો ડાલ લહાણા —
 આગસપ્રમાદથી ખાજપ્રતિ, બનો તીન સીચાણા રે,
 મગ્યો સમન ગુમાયો પાછળ, તે ઘણું પરતાણા
 હુ ખી ધઈ, તે ઘણું પરતાણા —
 પ્રત્યુપમા પ્રીતિ સાચી ધરી જો હરધડી શમાણા રે,
 પિયુગૃહથી ઝા આપ્યા જાણો નરહરિના આણા,
 પ્રીતમ પ્રત્યુ, નરહરિના આણા —

સદ્ગુરુદ્વારા સેવેલો પ્રયત્ન જ સફલ થાય છે.

પદ ૨૦૭. બિહાગ. (આખો ખોશી જો કુન જાગી એ તર)

અરે મુજ બાધવો ! સાર્થ થજો શુદ્ધી મારી વાણી,
 ન પરતાયો પત્રી કરવો પડ કદી જોઈ જાણી

સુખાર્થે કંઈક વર્જીથી પ્રવત્તો નિત્ય કીધા,
 તથાપિ સત્ય સુખની લેશ ના પામ્યો એધાણી.—
 કર્યાં શાસ્ત્રો પઠન ને સાંભળ્યા કંઈ સાધુસતો,
 તથાપિ પામીયો ના કોઈથી સુખકેરી હ્લાણી.—
 શુદ્ધ્યું સુખ તીર્થમાં, એકાંતમાં કે પર્વતોમાં,
 કીધો ધડી એક ચલ તદા, વિધયથી વૃત્તિ તણાણી.—
 વળી મેં યોગથી સુખ પ્રાપ્ત થાતું એમ જાણ્યું,
 તદા મેં વેગથી ધડી એક વૃત્તિ યોગે આણી.—
 વળી મેં કોઈથી શુદ્ધ્યું જે ખરું સુખ ભક્તિમાં છે,
 તદા બધું છોડી ભક્તિમાંહિ, વૃત્તિ આ તણાણી.—
 ખરું સુખ તત્ત્વના વિચારમાં, એમ કોઈએ કીધું,
 પડી તે વિચારમાં મેં ભક્તિને આપ્યું જ પાણી—
 કોઈએ ત્યાં આવીને કીધું ખરું સુખ પ્રાણાયામે,
 તદા વૃત્તિએ સુખની આશા, પ્રાણાયામે માણી.—
 કશું ઉપાસનાથી સુખ સહિ કા મેળવે છે,
 તદા ઉપાસનાને યત્નમાં મેં જાણી રાણી.—
 ખરું સુખ શૂન્યમાં શમવાથી એવું કીધું અન્યે,
 તદા મેં શૂન્યમય થાવાની ક્રિયા શ્રેષ્ઠ માની.—
 વિદ્યાવિષે ખરું સુખ છે એમ જાણ્યું જ્યારે,
 તદા વિદ્યામાંહિ મેં વૃત્તિ આપી એક આની.—
 વળી ભાવનામાં સુખ એવું સાંભળ્યું મેં,
 તરત મેં ભાવના શરૂ કીધી મનમાંહિ કથાની.—
 થયો હું સાક્ષી ક્ષણ થોડી, થયો ક્ષણ બ્રહ્મરૂપ,
 ન એકમાં હયો, એમ રમત રમીએ ભાવનાની.—
 ઇન્દ્રિયતણા નિરોધમાં સુખ છે, શુદ્ધ્યું મેં,
 તદા ઇન્દ્રિયનિરોધતણા પ્રવત્તને વૃત્તિ ખેંચાણી.—
 શુદ્ધ્યું અંતરતણા સ્પુરણે વલ્લાથી સુખ આવે,
 તદા મેં ચલ શુણ્ણવાને કર્યો એ વાણી છાની.—
 ગણ્યાવું જન્મ પામી કેટલા યત્ને હું ધુમ્બો,
 શુદ્ધ્યા જે માર્ગ ત્યાં જવા કરી નહિ પાંગી પાની—
 તથાપિ શું કહું પરિણામ મારા યત્નકેળે,
 કહું છું અવ્યયમાં મેં દુધ બદલે જાણ્યું પાણી.—
 લયોં ટંગ ચાર કોમાં ને વળી થોડાં વધારે,

ન સાચી એક માર્ગેથી કરી મેં કંઈ કુમાણી.—
 ફર્યો હું સર્વ સુખના માર્ગમાં, પણ પામીયો ના,
 ફરે જેમ દર્વી સહિ પાકે, ન ચાખે લેશ વાની—
 અતિ સુખઆરામાં મારું શુભાશુ આપું આપુ,
 ખરે સુખપ્રાપ્તિની બાંધી હવેલી મેં હવાની—
 કરી હું રાદ કહું છું, સાંભળો, સજ્જન સુખધુ !
 બાંધી મહેનત કરેલી વ્યર્થ છે શુરુશ્રવિનાની.—
 બીજા માર્ગોતણાં ફક્ત જોઈને જાશો ન દોડ્યા,
 શુરુશ્રુ કહે તે માર્ગમાં રહો યદનિ ધ્યાની.—
 'હિપેન્દ્ર શુરુતણી ગમથી પ્રપત્ને નિત્ય વહેશો,
 પછી સુખ સાચું ના પામો તો છે મારી જમાની.—

જ્ઞાનથી નિર્ભયતાને પ્રાપ્ત સાધકના ઉદ્ગાર.

પદ ૬૦૮. (ધારણામાં ધૂળ ધારે, એ લયે.)

શ્રીશુરજ્ઞાનઆધારે, મારે, નથી બીતિ લગારે,
 રાશ થાઉં વારે વારે, ત્યારે ત્યારે, એ વિચારે,—
 જગતના આ શ્રવેની પેટે, મારું ચિત્ત દુઃખ ન વેટે,
 લીધે સુખ જોડે જોડે, બ્યારે.
 ગણે મને કોઈ અજ્ઞાની, ગણે મને કો અભિમાની,
 ગણે શ્વેત મુજ દિવાની; બ્યારે.
 જેને જેમ શ્રવે તે દેખે, નથી તે કાંઈ મુજ લેખે,
 ભવે જગ મુજને હિવેખે;—
 મને હાનિ કોઈ ન કરતું, ન ભયથી મારું મન ડરતું,
 નિરંતર મસ્ત કરતું;—
 મારું કોઈ છીનવી ન લેતું, મને કોઈ દોષ ન દેતું,
 મને કોઈ કાંઈ ન કહેતું;—
 મને કોઈ કદ ન આપે, ન કો કોપથી મને રાપે,
 હું નિત્ય છું નિર્ભય આપે;—
 અસંતુષ્ટ ચિત્ત ન મારું, નથી મને કાંઈ અકાંડ,
 ત્યાં ત્યાં જોઈ સારું સારું;—

ન સાંતિ કા મારી ચલાવે, ન બ્રાંતિ કા મુજમાં ઘસાવે,
 ન મારું કા ધૈર્ય કંઠાવે;—
 નથી મને શોક કે ઝંઝાનિ, નથી મને ચિંતા કરાંની,
 મળી સ્થિતિ મુજને મેળની;—
 નથી લોભ કીર્તિ કે ધનનો, નથી લય મેરણુજનનનો,
 છે આશરો સચ્ચિતિધર્મનો;—
 નથી જોછું મારે કાંઈ, ન મારે હવે જાણું ક્યાંહિ,
 રહું નિત્ય આનંદે આંહિ;—
 ગુરએ દીધું જ્ઞાન જે જે, આચારે મુકુંછું હું તે તે,
 પ્રસન્નતા મુજ ઉર રહે છે;—
 વૃત્તિ આ ગુરઉપકારે, ગુરુધ્યાન સર્વદા ધારે,
 નૃહારિ જય જય ઉચ્ચારે;—

મેમમત્ત વૃત્તિઓના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૦૯. (હિપાસ્થા નાથ જેણે, એ લય.)

અમે તો પ્રેમઘેલાં, ચિત્તહર, સુંદર, લયહર, નટવર,
 મોહન પ્રીતમનાં.
 અમે તો બાળાં ભોળાં, પ્રેમી ગોપીનાં ટોળાં કે,—
 સુભાગ્ય અમારાં, રૂઝા પ્રાણુપારા,
 આગણીએ પધાર્યાં, સહિ અર્થ સાધ્યાં—
 રમેહ ધરી સામા જઈ, પધરાવ્યા નિજ ધ્યાન,
 હૃપાંશુ લહી રીઝીયા, ભક્તિવશ ભગવાન;—
 કરા પડ્યા સાકરતણા, દૂધ વરસ્યા મેહ,
 સ્થંભ થયા રત્નોતણા, કાંચનકેરાં મેહ;—
 રીઝાવ્યા નવ રીઝતા, જેનાથી જગદીશ,
 તે ઋષિમુનિયોગી ધરે, અમારી સાથે રીસ;—
 ક્યાં વસીયા ભગવાન તે, જાણું અમે ન લેશ,
 કહેતાં પ્રભુ પધારીયા, ‘ જ્યાં તમે તે મુંજ દેશ; ’—
 જે ક્ષણુ જેવા તે ક્ષણે, ભૂંચ્યાં સધણું ભાન,
 તેથી ઉરમાં જણીયું, નિશ્ચય આ ભગવાન;—
 સર્વ કામના સમી ગઈ, નિર્ભય ને નિઃશંક;—
 બનીયાં જેતાં જેમ જેમ, પ્રિયતમને પર્યંક;—

જે આનંદ અપાવીયો, સ્વામીએ રહી સંગ,
 તેનો મદ ચઢીયો અતિ, આજે અંગે અંગે;—
 મહાસાગર નિજ મસ્તીમાં, જેમ રહે છે મસ્ત,
 પ્રિયનમસંગેકરી અંગે, અધિક રલાં અધમસ્ત;—
 કુચા પશુ શેરડીતણા, જુકો ઘેઝરનો જ,
 ઘેલાં પશુ ધનશ્યામનાં, અમ હર અતિશય મોજ;—
 હિંદાવતાં કેસરતણો, બોજો, આવે વાસ,
 પ્રભુથી તેમ ઘેલાં થતાં, અમને અતિ ઉલ્લાસ;—
 લક્ષનાને લીલાવિષે, લાડ લગ્યાં જેહ,
 શી રીતે મુખ બોલીયે, દાખવીયો જે સ્નેહ;—
 પ્રિયનમવિષ્ણુ ભાણું નહિ, અવર વિશ્વમાં કાંઈ,
 વિકાસરૂપે ભાળતાં, વિશ્વ પ્રભુની માંહિ;—
 મુગ, વયો, મહિના, વહી, જામ રાત્ર ને દીન,
 પિપ્પુથી જૂનાં ના થતાં, નિત્ય નવીન નવીન;—

પ્રસંગપરત્વે સદ્ગુરુણ કરેલા પ્રવોધનું વર્ણન.

પદ ૨૧૦. (મુખ નહિ બોલે બાળા તમારી, જી લય.)

એક સમય ગુરુજીએ કીધું, ‘ નેત્ર મીંચ તું હાસ, ’
 જાં-કર ધરી શિરધર દાસ પછી વહીયા, ‘ નેત્ર ઉઘાડ હે બાસ. ’
 નેત્ર ઉઘાડી મેં જોયું તો, પામ્યો અતિ આશ્ચર્ય,
 કોઈ સ્થળે મેં કાંઈ ન દીધું, વિષ્ણુ તું ને ગુરુવર્ધ;—
 આ જોતાં સંશય હર ઉપજ્યો, પૂછ્યું ગુરુને, નાથ !
 ક્યાંદિ ગયા બધુઆ સપગા જેહ હતા મુજ સાથ;—
 ક્યાં છે શુદ્ધ ને વિવિધ પદાર્થો, ક્યાં છે પશુ ને જડ,
 શું છે મુજને સ્વખાવસ્થા જે ચુક્યો મુજ લશ;—
 મંદ દિમિત કરતા ગુરુ બોલ્યા, સ્વપ્ન ન, આ છે સત્ય,
 સ્વપ્નવિષે તેં દીક્ષા બધું, શુદ્ધાદિ સર્વ અસત્ય;—
 સત્યસત્યું સ્વપ્ન લાખ્યુંતું, તને આજપર્યંત,
 કાં જે સત્ય નથી, જે દીક્ષા, તેં વિશ્વાદિ અનંત;—
 મેં પૂછ્યું ક્યાં સૂર્યચંદ્ર છે, ક્યાં છે નિમિર પ્રકાશ,
 ક્યાં છે પૃથ્વી જલ ને વાયુ, ક્યાં અનવધિ આકાશ;—

પુનઃ સ્મિત કરી વણા ગુરજ, સ્વપ્નવિષે પણ તેહ,
 પ્રકટ્યું હતું તેને તેં જાણ્યું, સત્ય રહિતસદેહ;—
 અરે આ જાણક ના જાણીશ, મુજ વિણ કાંઈ સત્ય,
 જમરૂપ તુજ સ્વપ્નામાં જગતે, આજ મુંધી કર્યું નૃત્ય,—
 વિનયવડે મેં પૂછ્યું ફરીથી, હે સદ્ગુરુ સર્વશ !
 આપયકી કાં લય નવ પામું, હું તો મદ કૃતમ્,—
 હું તો પાપી દુષ્ટ અધમ છું, નરકનિવાસી જીવ,
 શુ આ સ્વપ્નવિષે હું દેખું, જે મળ્યું મુજને શિવ;—
 તમા ફરી ગુરુ હસીને જોદ્યા, છે આ કેવલ સત્ય,
 સ્વર્ગ નરક ને પુણ્યપાપ જો, નિશ્ચય જાણુ અસત્ય,—
 તુજમાં હુંપણું કદ્યું ન્યાં લગી, ત્યાં લગી, જો દેખાવ,
 જવ જો હુંપણું મુજમાં સ્થાયું, ત્યાં તે વિલાયું સાવ;—
 મુજમાં તુજપણું સ્થાપી દેતાં, ત્રિકાલ તુજ અભાવ,
 જે છે દેવલ સત્ય સિધ્ધિ તુજ, મુજમાં તુજ, સદ્ભાવ;—
 એવિણુ સધળું જે તું જોતો, સ્વપ્નસમું છે તેહ,
 માટે તુજને મુજરૂપ ન્યાળી, થઈ રહે મુક્ત વિદેહ;—

પ્રેમી ભક્તનાં દૃષ્ટાંતિ ઉપાલંબનાં વચનો.

૫૬ ૨૧૧.

અરે જાણ્યાં, જો તો જાણ્યાં રે, પ્રિયતમ તમ જુડાં વચન,
 છોડી બહાનાં કહો સ્પષ્ટ, ‘નથી દર્યાવરું મુજ વદન’.
 વ્યર્થ શીઘ્ર ભરમાવો અમને, આપી જોડી આશ તમે,
 ભયે રહેના દો, પણ ન હસો પ્રભુ, જો તમને ના કાંઈ ગમે,
 તમે સમજ, અમે બળવીન,
 દીન, દુઃખીધારાં,

ક્યાંથી આપ પ્રભુ થઈ રહો અમ જેવાના જ સ્વજન. અરે
 કહો જે લલિત તમારી ન સાચી, હા તે કબુલ કરવું પડે,
 ભૂતુ અસ્થિતમ તમ વક્ષસ્થલમાં, પ્રહાર કરતાં ન આવડે,
 કહો જે કોંઈ અમે સહિ છઈએ, તે પણ સાચી વાત કહી,
 દુર્વાસાની વાણીસમ અમ હિરમાં શાંતિ નથી જ રહી,

કહો જાણો ન પ્રીતિ જાણ,
ખરેખર એ છે,

નૃસિંહ મહેતાસમ મહેણાં ન શકે વદી અમ આનન. અરે
એ પણ સાચું કહો, જે ન જાણો, વિધિનિષેધતણે કંઈ ચાલ,
વિદુરવનિતાસમ કદલીફલ, ત્યજી ન દધએ જાંઝ.

વિવકથી કહેતાં ન આવડે, કહો તો તે નથી ખોટી વાત,
રાધાસમ નથી વદી શક્તાં કદી, તમ સાથે સાક્ષાત્;

કહો જોડી ન શકીએ સત્ય,

વાત છે સાચી,

કૃષ્ણપણામાં આપ વદ્યા, તેમ, નથી જ અમ વર્તન. અરે

કહો જે શાંત ન બેસી રહેતાં, એમાં પણ ખોટું નથી લેશ,

નારદસમ નવ જાણું કરાવતાં, એકબીજાથી કુચેશ,

કપવતાં કુબડીજેવાં નથી, વાલ્મીકિસમ નથી બીલની ન્યાત,

નથી હનુમાનસમા વાનર વિષુ! નથી શુભિકાની જાત,

અહલ્યાસમ નથી પાપાણુ,

ખરે અમ કોઈ,

શવરીસમ નથી પ્રેમ જાણતાં (જેથી) દધએ એહું અન્ન. અરે

ગીદ વદાવો વચન વ્યર્થ આ, જાણું કોથી તમે પ્રસન્ન,

ફાકટ અમ દોષો નવ બેસો, હાવાં હે ભગવન!

જેવાં ધાગે તેવાં કરવા, અમને, આપ સંદાપ સમર્થ,

તો પછી તેમ ક્યાં વિષુ બીજું, જોણવું તે શા અર્થ,

અમે આપનાં તે આપનાં જ,

બીજાનાં નથી જ,

નરહરિ તમ હસ્તક સોંપ્યું છે, તન મન ધન જીવન. અરે

ફણવિરહવિલાપ.

પદ ૨૧૨. (પિયુ પરદેશીને કહેજો પ્રણામ અમારા, એ લવ.)

ઠાઈ કહેજો ક્યાં વસીયા છે ગુરજ અમારા, ગુરજ અમારા,

ક્યાં છે પ્રિયનમ પ્યારા.

નિન્ન ધામમાંકિ નિહાળીયું, ના ભાગીયા પ્રભુને કહી,

વળી વિવિધ સ્થળે મોઢી વજ્યા, ગુરજ વિચરતાંતા જહી;

કો સ્થળે ન મળીયા નાથજી, કાં આમ મન્ય દીમે અરે,

સહ કેમ દીનસમાં જણાતાં, કહેા ગુરજ ક્યાં ખરે,

નવ છલ ઉપડી કેમ જોડેતાં, અટ દઇ કહી દો,

ધડકે હૃદય અમારાં;

કોઇં

શુણીએ અમે આ શું ગુરુ, નિજ સ્વરૂપમાંહિ વિરામીયા,
અમઉપર પાપ ફરી વળ્યાં, દર્શન ન ગુરનાં પામીયાં,
ઊરની વ્યથા દર્શાવવા, સર્વે અમે અહિં આવીયાં,
બળતાઉપર ધી હોમનારાં, વચન દીક શુણાવીઆં.
શા કાજ આજ દુઃખદરીયે ઢેલ્યાં, બાંધી હાથપગ,

કરી અમને નોંધારાં,

કોઇં

દુઃખમાં ધીરજ દેનાર એ નિજ લક્ષ્મણ ક્યાં ગયા,
સંકટ સમયના સાથી થઇ આગળ થનારા ક્યાં ગયા,
અમ શિરપરે ઠર સ્થાપતા, શિરજીવ એ અમ ક્યાં ગયા,
માતાપિતા બંધુ અમારા, શાંતિદાતા ક્યાં ગયા,
કોણુ અભય આપી કુશળતા પૂછશે, કોણુ જ હરશે,

અધતણાં અંધારાં,

કોઇં

અમને ખીસવનારા અને રમનાર અમથી ક્યાં ગયા,
નિજ હૃદયશું લેનાર, અણુચિત્તિ સદા અગળા થયા,
કાં હવનદોરી ન તુટતી, કાં જાતી શરી ભતતી ના,
કાં પ્રાણુ પણુ પળી ના જતા, અમ પ્રાણુનાથ પ્રભુવિના,
શાં સુખની આશ ધરી મન ! નથી મરતું, જાય જો ! ચાલ્યા,

એ સુખના દેનારા;

કોઇં

જેમ દગ્ધ દોરી દેખવાની, કામ નાંવે બાંધવા,
અમ જીવન પ્રાણુશરીર આ છે, માત્ર કેવલ દેખવા,
નિશ્ચય અમારો પ્રેમ કાચો, નાથ નવ રોડી સક્યા,
જો પ્રેમ સાચો હોત તો નથી દેન નાથની ત્યાગવા,
પણુ જાણો નાથ નથી કામ રહું કરું, ઉતરવામાં,

અમ સરખાં અપંગ જિયારાં,

કોઇં

હજીએ દયા કંઈ આવતી, વશ હો તમે પ્રીતિતણુમે
ટ્રાપદીતણા દાણાસિંધા, શુભ કૃત્ય હોય ચોડાંધણાં,—
અમ શેષ, તો એ વેપ, જૂનો, આવજો ફરી ધારીને,
નહિ માનીએ બીજા રૂપે, જો બેઠશે નરનારીને,
નથી છુટનાર ગુરુ આપર્શરણુથી, જીએ આપનાં,

નરસાં કે પ્રણુ સારાં;

કોઇં

સર્વત્ર દૃષ્ટદર્શનથી કૃતકૃત્ય થયેલી સાધકવૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૧૩. (મૂર્તિમંત ભીતિઃ એ લપ.)

રમ્ય મૂર્તિ નાથની શી ! દષ્ટિએ તરી રહી,
દિવ્ય કાંતિ, કાંતકેરી, આ હૃદે રમી રહી;—
જોતો વાયુમાં ઊડી, જોઈ વારિમાં તરતી,
આસપાસ એ હસંતી, જ્યાં ત્યાં વિલસી છે રહી;—
વૃક્ષમાંહિ વૃક્ષરૂપ, અનલમાં અનલસ્વરૂપ,
તેજમાંહિ તેજરૂપ, (એમ) સર્વમાં શમી રહી;—
વિવિધરૂપ ધારી નાથ, આવી ચઢે મારે હાથ;
મુજપ્રતિ કરી દષ્ટિપાત, કાળજકું કોરી રહી;—
ચંદ્રને કદી સુખરવરૂપે, ચંદ્રને કદી દુઃખરૂપે,
સર્વ સ્થિતિમાંહિ એ જ, આલંગી મને રહી;—
આ વિધિ સમીપ રહીને, સદાય સર્વદા દધને,
અંકમાં રમાડી મને, નિજ સ્વરૂપ કરી રહી;—

સ્વરૂપ ભાવનાથી અનુભવાતું આરોગ્ય.

પદ ૨૧૪. (મુરખ નર ખાત્રી પુલ્હી, એ લપ.)

વિલસી રહી આ મુજ તનુમાં, છે નિત્ય નિરામયતા, સદા—
નખથી શિખમુધીના શરીરપ્રદેશે, અવિચલ નિર્મલતા.
આ તનુમાં સર્વ વિભાગે, હું જોતો દિવ્યપદ્મ,
અજરામર ને અવિક્ષિપ જણાતાં, તનુનાં સર્વ અલ્પ.
પ્રતિદક્ષ અલ્પજો બદલાતાં જઈ ઇર્ષ્ય નવાં આવે,
જે અધિક અધિક આરોગ્ય અને બલ, નવીન પ્રકટાવે.
મુજ ત્વચા રધિર ને માંસે, મજ્જા ને મેદવિયે,
સહ શિરા, અરિય ને મંથિઓ, આરોગ્યપૂર્ણ દીગે.
પદ સદમ અને રથૂલ તનુના, વળી વિવિધ રસાદિક જે,
આ સમ ધાતુ ને ઓગળુ સધળાં નિત્ય નિરામય છે.
આ જઠરવિયે, યદુતમાં, ઉંચે નીચે સધળે,
હિરવિયે આરોગ્ય નિદાગું રથૂજ ને સદમ નજે.
પુષ્પસમાં વક્ત્રચલમાં, વળી કંઠ અને કરમાં,
આરોગ્ય નિદાગું વિવિધ આવધવે, ચરણ અને શિરમાં.
મુજ મગજતણા અલ્પઅલ્પમાં, આરોગ્ય અને બલ છે,

જે પ્રતિક્ષણ વધતુ જતું નિહાણુ જે અનિ નિર્મલ છે
પ્રતિક્ષણ હું નહીન બનતો, આગેગ્ય ઉરે ભરતો,
આગેગ્યતણો મુજ સ્વરૂપમાથી, સંગે મદ અરતો.
હું પુષ્ટ અને બનવાળો, આગેગ્યસ્વરૂપે રહુ છું,
મુજ અજરઅમર અવિનાશ સ્વરૂપમા નિત્ય લીન રહુ છું
હું અભિન્ન છું આત્માથી, આગેગ્યપૂર્ણ ભરીયો,
વાવડ પણ જેમાથી ન ખૂટે, એવો હું આમટ દગિયો

સ્વરૂપાનુભવથી પ્રાપ્ત થતી નિર્ભયતાના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૧૫. (અનુપ એ પ્રિય સુદરી ઉર્વશી વસી-એ લય)
ભાગ્યમદર મુજ અભય સ્વરૂપ જોઈ, અભય પ્રુમારી જાની છે,
અજર અમર નિજ સ્વરૂપ નિરખીને, જનિમૃતિભીતિ ભાગી છે
સર્સાગે, અને આનંદલહરિ વ્યાપી છે,
રસ રંગે, મે બધનમેડી કાપી છે,
ઉમંગે, નિજ સ્વરૂપગાથ ઉર ગાપી છે,
ઉછરંગે, મુજ સ્વરૂપ શક્તિ ઉગ્ર આપી છે,
લાલહાનિના ભયનો કિ મિત્ર મુજમા નથી અપદાશ,
અપદાશ, અવિનાશ,
હું આપે થઈ રહ્યો આદિ ભુવનમા, વીરહાક મુજ વાગી છે.

વિરહોદ્ગાર.

પદ ૨૧૬. (હિલમીન અલીએ મોહનીયા પ્યાગી-એ લય)
પિયમિન હિય લગી, વિરહકટારી,
વિરહકટારી, ઉર લગ રતી કારી, પ્રિય૦
ક્યમે જાતુ ક્યા મિસરી મેના મીરાઈ, કટ ગર્હ ક્યમે જલ હમારી,
ન જલ હમારી, ક્યમે અખનારી, પ્રિય૦
ક્યમે વિરિધ સુદર રૂપ દેખુ, અખીયામે નીક્શન દો સુઈ ડારી,
દો સુઈ ડારી, આઈ અધીયારી, પ્રિય૦
પિયમિન જીવન વ્યર્થ હમારા, દીપ વ્યર્થ, જન્મ હુઈ ઉજ્યારી,
હુઈ ઉજ્યારી, તમ રેન નહારી, પ્રિય૦
મીસડી સાથ મે બસંતસમયમે, ફાગ ખેલુ કર મહી પીયનરી,
મહી પીયકારી, ન દીસત મુરારિ, પ્રિય૦

મુગ્ધમે કર પતિ દૂર ગયે, જળ, સયોગકી ધરી આઘ દીનારી,
 આઘ દીવારી, ન વિશ્વવિહારી, પ્રિય૦
 અગે કોન પતિકુ સમુજાઈ, લે ગયે સુખસપતિ સારી,
 સપતિ સારી, વેા કોન અનારી, પ્રિય૦
 પનિકા સુખકુ જાન્યા ન હોતા, અખલગ મે અજ્ઞાન કુવારી,
 અજ્ઞાન કુવારી, મે ભોરી દુહારી, પ્રિય૦
 પિયસુખરસ જળ ચખને આઈ, હાથમે પ્રેમધ્યાત્રી દૂર ડારી,
 ધ્યાત્રી દૂર ડારી, ન ચખનેકી વારી, પ્રિય૦
 પ્રિયતમકે મિન છ સકત ન અગ, મે પતિનતકી પાલનહારી,
 પાલનહારી, ત્રિયોગમે હારી, પ્રિય૦
 દુઃ સુખદાઈ પિયુસુમગ્ન કરી, કર અગ છવ મરનકી તયારી,
 મરનખી તયારી, પિયુને છદ ધારી, પ્રિય૦
 મુનાતી પિયુકો હેના બચનમે, મુજ નિશ્ચયસે નહિ શીરનારી,
 નહિ શીરનારી, આઈ પાસ તુમારી, પ્રિય૦

અત્ર દ્રષ્ટાક્ષાત્કાર કરનારને અન્ય લોકમાં ભ્રમણતું
 પ્રયોજન નથી.

પદ ૨૧૭ (જેને શિર મિરતાર સમર્થ, એ લખ)
 જૂનોકાનિને ભગનાન મળ્યા પછી સ્વર્ગે જવુ કે શાને,
 ધર જેઠે માગ્યુ આની મગે પડી શીદ બમલુકે દુકાને
 ભને ખીજા શિવ બ્રહ્મ વિષ્ણુ કે, અન્ય લોકને છડે,
 અદિ બ્રહ્મા શિવ વિષ્ણુ ભાત્યા, હવે શી માટે પડી છે,—
 મહાનોકે જાના મથતા કંઈ, બ્રમમા જઈ ભરાતા,
 વિષ્ણુનોકમા જવા જતા તો, વિપ્રપ્રમાર્ગે જસાતા,—
 શિવનોકે કંઈ જવા મથે પશુ છાનનોકે રહે ભટક્યા,
 સર્પમસિત મેડકની પેઠે, દેા તો મધ્યમા ભટક્યા,—
 બહુ ડાહ્યા નિજથી પ્રયુજને, દૂર અને દૂર કલ્પે,
 હુ તો માગમા પ્રયુ જોતો, મુજથી દૂર ન મર્યે,—
 ઉચે નીચે ખીજા જનો તો શટારતા નિજ ડેવા,
 મે તો નેન મીચીને મુજમા, દીપ સજુ બોજાઃ—
 પ્રાનુને કોઈ સાગરમા, નદીમા, કોઈ પર્વતમા ધાડે,
 કોઈ સૂર્યે કોઈ ચંદ્રે ધાડે, કોઈ ગગને જ વિચાડે;—

પણ જોજો નિજમાં નથી નિરખ્યા, નાનારી નરદરિ નિહટે,
 ફર દેશમાં તે નહિ જોશે, લાગે જન ગળ વિહટે,—
 અદિં જોઈ જગપતિની રચના, નિચ રહું છું નિગખી,
 તોક ચતુર્દશ મુજમાં જોતો, મધ્યે પ્રભુને દરખી,—
 ઉપેન્દ્ર ગુરુની તે બનિદારી, મુજમાં દેવ બનાવ્યા,
 જે કાણુ હૃદયું તે કાણુ સત્તર, મુજપ્રતિ જોના આવ્યા,—

ચિરહમલાપ.

પદ ૨૧૮. (રસ ભર્યું આ જોમન જાણ, - એ ૧૧.)

મુજ જીવન યથા વહી જન, જુદરિ પ્રિય પ્રભુવિના,	
આ અંતર અનિ અમુઝાય, જુદરિ પ્રિય પ્રભુવિના	
ધારી રહે કો દેહને, વિણુપાણી વિણુઅન,	
પ્રકાશવિણુ વાયુવિના, રાખી ઉર પ્રમન્ન,	
પણ મુજથી જરી ન જાણ, જીવાડણુદાગ,	જુદરિ પ્રિય૦
ધન દાગ ધરા જાનથી, જીવો રીઝે અન્ય,	
અંદરિના પણ કુમુદિની, રહે મન જેમ ખિન્ન,	
હુ દુખી સુખથી રહિત, રીઝાવે કાણુ,	જુદરિ પ્રિય૦
કાણુ પછી ભુખ ઉપજાવતુ, માટે છે તે ત્યાગ્ય,	
પૂર્ણ તૃપ્તિ દઈ ભુખ હટે, હૃદયું એવુ આગ્ય,	
મને દયા આપીને એક, અપારે કાણુ,	જુદરિ પ્રિય૦
અતરની શાંતિ અને, સાચુ અંતર્જાન,	
સાચી અનુભવની ગિથિ, - કેડે માયું દાન	
હું અનધિકારીને આજ, કહે ધરી પ્રેમ,	જુદરિ પ્રિય૦
લીજોગીપામે જઈ, રાવણુ વાયું કેમ,	
કૃપણુમર્મીએ જઈ અને, વાયું ધન વા તેમ,	
નવ વાયું ત્રિમુક્ષપામ, માગ્યું દેનાર,	જુદરિ પ્રિય૦
માગ્યું દમટી એક તો, દીપે ન જામ જોહ,	
એવા જનપામે નહિ, વાયુ પડનાં દેહ,	
માગાથી અધિક દેનાર, નથી દાનાર,	જુદરિ પ્રિય૦
હુ ભુખ્યો ત્રિમુક્તને, પ્રિયતમ પ્રભુ દાનાર,	
જે માગ્યું તેથી અધિક, પ્રમન્ન થઈ દેનાર,	
નથી મુજને મગી ક્યાંદે ખડેખરી જોડ,	જુદરિ પ્રિય૦

ઇષ્ટ અને ભક્તનો સંબંધ.

૫૬ ૨૧૬. (તુમ કેન જસર કહો કહાસિં આયે-એ લય.)

અમે તનુ અમારા નાથતણાં, છે નાથ અમારા પ્રાણ,
 અમે કુસુમકનિ, અતિ રમ્ય ખીલી, છે, નાથ કુસુમની ધાણ.
 અમે સુદર દેવી દીપક છછએ, નાથ અમારો પ્રકાશ,
 અમે ઇન્દ્રિય, શર્કરા ખંડ, છે નાથ અમારી મિહાશ. અમે૦
 અમે વૃક્ષ છછએ પુલ્યાં ફાલ્યાં, વૃદ્ધિરૂપ અમ નાથ,
 છે શાંતિ નાથ અમારા ને અમે, રૂપેરી આંદની રાત. અમે૦
 અમે જલરૂપ જગમાં થઇ રહ્યાં છે, દ્રવતારૂપ અમ નાથ,
 છે સુખદાતા, અમ નાથ મૃદુતા, મંદમંદ અમે વાન. અમે૦
 અમે મધુર ગીત, વાદ્યન સર્વ, છે નાથ અમારા નાદ,
 અમે સહિ અનુપ, ભોજનસ્વરૂપ, છે નાથ અમારા સ્વાદ. અમે૦
 અમે સૂર્ય છીએ, છે નાથ અમારાં, જીવતા જીવનસ્વરૂપ,
 અમે વનસ્પતિ, રસવતી અતિ, અમ નાથ રહ્યા રસરૂપ; અમે.
 છે નાથ અમારા નિરામયતા, સૌ અમે ઔષધકવાથ,
 અમે ઉપાધિગ્રાધક શ્રેયસ્સાધક, હિર નૃસિંહ અમ નાથ. અમે૦
 જોમ નાથ અમારાથી નથી છેટા, અમે ન નાથથી દૂર,
 ત્યાં અમે રહ્યાં, ત્યાં અમને લહ્યાં, ત્યાં નાથ સદા હરપૂર. અમે૦

અંતિમ અભ્યર્ચના.

૫૬ ૨૨૦.

નરહરિ જયપસને આપજો,
 આપતણું હિર ધ્યાન, ધરવામાં;—
 નિકટ પ્રકટ આપ થઇને, અંતર હરજો, તિમિર હરજો,
 નિગરૂપ હરજો, મુખપદે ધરજો,
 ઉદયસદનમાં વ્યાપજો;—
 ઉચ્ચી કામનામાત્ર પ્રગ્નજી, સદા કરો નિષ્કામ,
 આપવિયે સહિ, મનમનિકરણો, પામજો નિત્ય વિરામ,
 અદ્વય અચ્યુતપદ સ્થાપજો;—

સદર્પ સ્તવન.

પદ ૨૨૨. (નથી જગતમાં સાચ, એ કય.)

ચિનિસ્વરૂપ અવિનાશ, નૃહરિ પ્રભુ ! નિજ જન હૃદયપ્રકાશ,
ધરી અંતર અનિ ઉદ્ધાસ, સતવે પ્રભુને પ્રભુપ્રિય નિજ દાસ.

નયન લરીને આજ નિરખીએ, હૃદય ને મૂર્ધાકાસ,
આપવિના અંતર કે બાહિર, ખાલી નથી અવકાશ.
દશદિશ સ્વરૂપને લહીએ, નિજરૂપ આજ યહ રહીએ,
લહી યથાર્થ આપવિદાસ, બેઢને લહીએ મિથ્યા ભાસ;—
હૃદય ત્યાં એ પૂર્વતું, ક્યાં આજતું સિચવ,
આપકૃપાથી આપથી, લહીએ આજ સમન,—
એ હૃદયભયાં આ દાસ, પ્રણામ અનંત કરે પ્રભુપાસ;—

અવવોધોદ્ગોષ.

પદ ૨૨૨. (સનનનનનન મોર કરતી, એ કય)

મગગ કરતી આ અહો ! રી, દિગ્ગ રરિમ આવતી,
કોણ પ્રેરે, ક્યાંથી આવે, દિગ્ગ જુનિ પ્રસરાવતી.
એક દાણમાં પ્રકટી સત્વર, બેઢી અંકડકાદ મહ,
સમ પાનાવોવિરે પણ, સખર દાણમાં પ્રસરી રહી;—
જ્વનજ્વનનામાંદિ બ્યાપી, સકલ મધ્ય પ્રદેશમાં,
ગમિમય કરી વિશ્વ દીધું, તિમિર કહી રથું ચેસ ના;—
આમ જ્વેનાં તેમ જ્વેનાં ચમકતી આ ચિનિગુનિ,
મુજ વિરે ત્યાં ન્યાગું ત્યાં પણ, એ જ ન્યોનિ પ્રકટતી,
અવિવાજધન જુનિએ, તરત મારાં તોડીયાં,
કર્મકર્મશરિષાક આદિ, સગ મુજથી ઊડીયાં;—
એક દાણમાં મુજ કાંધા, કયો સર્વતણે પનિ,
જ્વે આ આશયે દું ત્યાં, લીન કરું મુજ મનમનિ;—
લીન યાનાં તો તરત દું, મુજને બૂની ગયો,
સર્વપનિપણું પણ ન મુજમાં, ગમિમય આપે થયો,—
ગગી જ્વેનાં ન્યાગું મુજને, મદા સર્વતણે પનિ,
બાન મારું વિજાતું જે દાણ, તે જ દાણ દું ચિનિગુનિ;—

ચિદનુભવોદ્ગાર.

૫૬ ૨૨૩

હવે શુ ખાકી કરવુ મારે—હવે શી ચિંતા રહી છે મારે,
 ચિતિત્ત હ થયો રે
 જીવને બધન જે જે વગગ્યા, તે રહે હાવે મુજથી અગા,
 નિરાનરણુને નિર્વિકાર મુજને લલો રે,—
 નિત્ય શુદ્ધ ને અભય હ, સ્વતત્ર ને સર્વજ્ઞ,
 અવિકલ અને અસંગ હુ, પૂર્ણ નિરામય પ્રદ,
 હુથી રહિત જગતનો એકે ન અણુ રહ્યો રે,—
 સત્ ચિદ ને આનંદ જે, તે છે મારા ધર્મ,
 નામરૂપજડ હુ નથી, હુ કેવલ નિષ્કર્મ,
 દુર્ધર્મ જનનમરણનો દ્રેષો મે દલો રે,—
 સર્વવ્યાપી અનંત ને, અપાર અપરિનિશ્ચય,
 મુજ સ્વરૂપે કરી સર્વથી, અલિપ્ત ને વળી ભિન્ન
 વેદશ્રુતિએ પણ મુજને 'નેતિ' કહ્યો રે,—
 દશ્યરૂપે ચિતિ પ્રસરતા, હુ પણ યદ્યંતરુ દશ્ય,
 જ્યાં જે રૂપે ચિતિ રહે, તદ્વરૂપ થાઉં અવશ્ય,
 એક જીવન, બ્રહ્માડે, મારે વિજય વલો રે,—

ચિત્તની ચિન્મયાવસ્થા.

૫૬ ૨૨૪ (મરજી પ્રભુની પ્રમાણે બને છે, એ લય)

ચિતિતત્ત્વમા ચિત્ત માત્ર રમે છે, સમુદ્રે તરંગોસમુ થઈ શમે છે
 કદી દશ્યને આ ન મન ચિતવે છે, સ્વરૂપથી લગનિ એ લગાની રહે છે—
 નથી સ્પર્શતા સુખદુઃખાદિ ધર્મો, નથી બાધતા લેશ પણ યદ્યંતરુ ધર્મો,—
 નથી હાનિવૃદ્ધિ કદી ક્યાહિ જોતુ, નથી પામતુ કે નથી કાઈ ખોતુ,—
 યથારૂપ આ નિશ્ચિન સહિ જણાતુ, ન આશ્ચર્ય કોથી કદી કાઈ થાતુ,—
 ન દેહાદિને માન માત્ર લણે છે, સકલ વિશ્વને એક માત્ર ગણે છે,—
 અનવધિ પ્રદેશે સદા વિસ્તરી તે, સ્વપરભાવને છો ગયુ વિસરી તે,—
 કદા સન્નિવ્રાતદશ્યે પ્રકાશે, કદા સાક્ષીરૂપે નિરાશુ જ લામે,—
 મળી જાય જગમાહિ જગ એક રૂપે, મળ્યુ ચિત્ત ચૈતન્ય એક સ્વરૂપે,—
 નથી ચિત્ત એ ચિત્ત, પણ એ ચિતિ છે, ચિત્તરૂપ અવગ્યા હવે તો વીતી છે,
 ઉપેન્દ્રચિતિમ્પર્સથી ચિત્ત આજે, ઉપાધિ દહીને ચિતિમા નિગળે,—

મંગલ.

૫૬ ૨૨૫. (સ્ત્રીએ, જગત્કનકને, એ લય)

આનંદે, નૃદરિપદે નમીએ.

સ્વચ્છંદે, પ્રભુઆશ્રયે રમીએ.

દૃષ્ટ પામી અનિષ્ટ સધથું, ત્યાગીએ, દાગીએ,

જાગીએ, લાગીએ, અભયપ્રદ નિઝ ઇષ્ટપદમાં;—

નમસ્તજો ભાનુને ભય ક્યાં, અગ્નિનો ભય જેમ ન જલમાં,
સચ્ચિન્મય શ્રીપતિ પ્રકટ રજા ત્યાં, દૈન્યદુઃખભયકેરું ન ભય ત્યાં,

જ્યવિજ્યધ્વનિ ઉચ્ચરી,

દાર્દર્ય અંતર ભરી,

નિરખી નયનનિકટ શ્રીનરદરિ,

ભય વામીએ, જય પામીએ;—

અવગ્ર ચિત્તને ઉપાલંભ.

૫૬ ૨૨૬.

અગે ચિત્ત ભાગ, તું વરા થતું કાં ના,

વરા થતું કાં ના, સ્વચ્છંદે તું જા ના;—

જે જે માર્ગથી જાતું એકું વેગ દરીને ત્યાં તું ધા ના;

તુજ વરા વહેનાં તુજને, મુજને દુઃખના કામ દેવાના હાના;—

ત્યારે ત્યારે શિક્ષા તું પામે, તુજ પર પડીયાં ચિદ્ને પાનાં;—

મુખઅર્થે તુજ પાછળ ભટકી, ભોમતીયા છે વિષ્ણો નાના;—

અમૃતરૂપ નથી ભોગ સકળ આ, હાસાદલ તું પીને પા ના;—

તું કહે સત્જન તુજને દરધરી, એ તે હતા ક્યાં મુખી કહેવાના;—

હલી હલીને એ યાત્રી ગયા છે, પણ શંકાં મુદરવાના;

વચન એ દાણે દાણે શુભનાં પૂર્વે, પ્રાણ આ તારા પતી કાં જતા ના;—

મુપરીસા જે ન દવે તું તો તો, આજ્ઞાં આત્મ્યાં જાણુ વમગમનાં;—

પરનાં વચનજાણુ બેદાનાં તોપણુ, કટકા થના કાં ના કાગળના;—

સન્માર્ગે જે તું ન વગીસ તો, જાણુ પ્રભુ તુજ કૌપાવાના;—

માટે શુદ્ધવનો પે માની, ઉપેન્દ કહે જે દિન થવાનાં;—

ઇષ્ટસ્મરણ ન કરનારનો જન્મ નિર્ણયક છે.

પદ ૨૨૭. (જિને આપડુ જોયા નહિ, એ લય)

જિને ઇષ્ટનામ લીધા નહિ, સગ જન્મ વ્યર્થ ગયા સહી,
 સગ જન્મ વ્યર્થ ગયા સહી, જીતા રહા મો ક્યા હુઆ
 એ કહમે ધરી આવડુ, કરમે ગ્રહી કરતાલડુ,
 નિરખ્યા ન દીનદયાલડુ, ભક્તિ ક્રિયા સો ક્યા હુઆ, જિને
 ભગવા તનુપે ધાર દે, શિરકેશ સર્વ નિકાર દે,
 મન તો રહા સસારમે, સાધુ હુવા મો ક્યા હુઆ, જિને
 સગ શાસ્ત્ર જિજ્ઞાસે બકે, ખુગ લેખ લેખિનીસે લિખે,
 કબી મમકો વો ના સીખે, પડિત હુવા મો ક્યા હુઆ, જિને
 ઇન્દ્રિયદમન કર ના સકે, દીનપે દયા ન કબી રખે,
 પરમાત્મરસ જો ના ચખે, જ્ઞાની હુઆ મો ક્યા હુઆ, જિને
 નિજ શિષ્યકા ધનવામ હર, ઉનપે રખે તીખી નમર,
 નહિ માર્ગ કહે કલ્યાનકર, સદ્ગુરુ લાયા સો ક્યા હુઆ, જિને
 સહેવે સુસિદ્ધિ ભોગકો, દુધ યોગી કબી જાને ન કો,-
 પ્રકૃતિપુત્રપસયોગકો, યોગી હુઆ સો ક્યા હુઆ, જિને
 ઉપેન્દ્ર ગુરુકો નિસાર કર, દોષોહિ ગુરુમે નિહાર કર,
 નિજ શિષ્યનામ લગન કર, સાધક હુઆ સો ક્યા હુઆ, જિને

વ્યવહાર સુધારવા ઇષ્ટને પ્રાર્થના.

પદ ૨૨૮. (લો જ્ઞાનનો સુજનો લહાવો, એ લય)

પ્રભુ ! આ વ્યવહાર સુધારો, જોથી સુધરે પરાર્થ આ મારો
 આપ વ્યવહારના છો કર્તા, છો આપ સકટના હર્તા રે,
 વ્યવહારના હુખ મિદાગે, જોથી
 વ્યવહાર નહિ જો સુધર્યો, જી થો દેહ જીતા પણ ગુજર્યો રે,
 ક્યાથી પરાર્થ સુધરના વાગે, પ્રભુ
 પરમાર્થ સુધારવા જાતો (ત્યા) વ્યવહારમા ખત્તા ખાતો રે,
 બકરી કાટના ઉટનો પેસાગે, પ્રભુ
 વ્યવહારૂવો ના તરીયો, પરમાર્થ તો મોગે દરીયો રે,
 તેનો કેમ કરી પામુ કિનાગે, પ્રભુ
 પ્રભુ અજ્ઞાને વસ વર્ના, સાચી મનિ ઉર ના ઠરતી રે,
 જોથી નિત્ય રહે છે તપારો, પ્રભુ

(જો) વ્યવહારનો દીધો ભારો, તેને અનુકૂળ ઉપાયો દ્વારા રે,
 પ્રભુ મુખનાં અન્ય હંભરો; જોથી૦

વ્યવહારનું મુખ છે સ્ત્રીમાં, તેને પ્રથમ મુધારો શુદ્ધિમાં રે,
 જોથી પ્રકટે વિવેકવિચારો; પ્રભુ૦

સંખંધી બહિર સંતાપે, ધરમાં સ્ત્રી પણ અનિ તાપે રે,
 કહો કેમ કરી સદું એ કહારો; પ્રભુ૦

સ્ત્રીમાં નથી જ્ઞાન પ્રકટનું, ત્યાં લગી તો દુઃખ રહે વધનું રે,
 સ્ત્રીમતિમાં જ્ઞાન વધારો; જોથી૦

વળી વડિલ જનો જે હોયે, તે સમજે કંઈ નહિ તોચે રે,
 કરે નિત્ય ધંટીટંકારો; પ્રભુ૦

હરધડી કોઈ તપી જાયે, ધડીધડીમાં રીસે ભરાયેરે,
 મારે મહેણુકેરા કુકારો; પ્રભુ૦

જો શીય નમાવી ધાયું, કદી કહેવા જઈ કાંઈ સાચું રે,
 તો કહેશે કર ન લવારો; પ્રભુ૦

શુભ ઈશ્વરને સમજાયે, તો તે કદી લક્ષમાં લાવે રે,
 પણ વડિલ ન સમજનારો; પ્રભુ૦

તેને સદ્શુદ્ધિ પ્રભુ આપો, નિજ દિનના માર્ગમાં રચાવો રે,
 જોથી ધર્મ રહે મુખ કરનારો; પ્રભુ૦

સંખંધીઓ પણ સધળાં, દુઃખનાં નાંખે છે કમળાં રે,
 શી રીતે સદું એ મારો; પ્રભુ૦

મને મર્મવચન બહુ બોલે, મિથ્યા પણ ધડી ધડી રોકે રે,
 નહિ માર એ સહન થનારો; પ્રભુ૦

‘આમ કરશે તો કીર્તિ જશે, આમ કરતાં અપવચ્ચ ધારો રે,
 માટે માફ વચન સ્વીકારો;’ પ્રભુ૦

‘આમ તમને ન કરવું શોભે,’ એમ કહે ચડી જાનને મામે રે,
 જાણે જ્ઞાનનો દોષ લંકારો; પ્રભુ૦

આ વિષુ ચિખામણુ વિષવિષ, આપે છે કરવા મુજ દિન રે,
 પણ તેમને ધિર દુઃખભારો; પ્રભુ૦

પોનાતું દુઃખ ન ટાળે, બીજામાં આંગળી ધાયે રે,
 દોષ છે અભ્યાસ નહારો; પ્રભુ૦

એ સડિનું કારણ એ છે, અજ્ઞાન લીધે બોલે છે રે, •
 એમનું અજ્ઞાન નિવારો; પ્રભુ૦

સંખંધી મુજ નિમિત્તે, કરે કલ્પ અનિશ્ચય ચિન્તે રે,

મુજ કંઠે આગેપે દોષહાગે, પ્રભુ
 સમજાયા કે ન સમજતા, બહુ મિથિ અતરમા દમતા રે, પ્રભુ
 હૃદયે પાડે છે શારો, પ્રભુ
 મુજને દૂષિત ગણે છે, નિજને નિર્દોષ લણે છે રે, પ્રભુ
 ત્યા ત્યા મુજને કંઠે અકારો, પ્રભુ
 એ સઉની મતિને સુધાગે, એમના અતરને હાંપે રે, જોથી
 કરી યાનતણો ઝળકાગે, પ્રભુ
 પ્રભુ સઉ જન ધનના લુપ્ત્યા, તૂતવિણુ જેમ ગાટલા લુપ્ત રે, જોથી
 ધનવિણુ ન બને વ્યવહારે, પ્રભુ
 કા તો ધન અનુધિ આપો, કા તો ધનની અગત્યને કાપો રે, પ્રભુ
 અતર સતોષે હાગે, પ્રભુ
 ધનઅર્થે પ્રીતિ તૂટે, ફરી સાધ્યે કદી ના જુટે રે, પ્રભુ
 એ ધનની ખોટ સહાગે, પ્રભુ
 આ વૃત્તિ અધિક શુ બોલે, એને સઉ જન સરખી છોનેરે, પ્રભુ
 જેમ કાઢને છોલે સુધારો, પ્રભુ
 કંઈ કંઈની અગત્ય પડતી, જે વીણુ અડચણુ અતિ નડતી રે, પ્રભુ
 એ જાણે જે લહેનાગે, પ્રભુ
 હું અકળાયો ફક્ળાયો, આપ સમીપે વધુ થઈ કાચો રે, પ્રભુ
 મારા ભાવને ઊર ઉતાગે, પ્રભુ
 હું કેમ કરી પરાર્થ સાધુ, વ્યવહારધુસર ગમે બાધુ રે, પ્રભુ
 ન કે તમવિણુ છોડનાગે, પ્રભુ
 ભલે અન્ય ન યાચે કોઈ, વ્યવહારની સિદ્ધિમા મોહી રે, જોથી
 પણ મારી વિનતિ રીકાગે, જોથી
 પ્રભુ આપ છો અતર્યામી, જાણો કેણુ કામી નિષ્કામી રે, પ્રભુ
 હું ન આડબર ધરનાગે, પ્રભુ
 વ્યવહાર છે આપ પ્રસાદી, તેને સાધીશ થઈ અપ્રમાની રે, જોથી
 જે આપતણી છે વહોરો, જોથી
 નરહરિ છો મારા સ્વામી, પ્રભુ તમસરખાને પામી રે, પ્રભુ
 રહે ક્યા લગી દાસ તમાગે, પ્રભુ
 શુણી લાગા મારા પુકારો, મારા અર્થ આજ પ્રભુ સારો રે, જોથી
 લઈ હિપેન્દ્ર જ્ઞાન મિથાગે, જોથી

જીવન તથા મૃત્યુનો સંગ્રામ.

પદ ૨૨૬. લાવળી.

એક સમય જીવન ને મૃત્યુ, અસપશ્ય મગીયાં,
હિલપનણા મુખમાથી આ ત્રિધિ, વચનો નીકળીયાં
જીવન પૂઠે મૃત્યુને લાઇ ! કાણુ તુથી કપે,
તુજ પામે તું કાને નાંખે, કહે તે આઁ બે.
કાણુકિપર છે સત્તા તારી, કાણુ મંગી તારા,
તુજ પાનેથી પણ આ જગમાં, કાણુ છે બચનારા
એણું તે કુખ તું શું દે છે, તારું નામ શુભી,
મોટા બળીયા પણ બની જના, ઘોળી ઝની પુળી
મૃત્યુ જોત્યુ, સાંભળ કે જીવન ! નિર્મળ મુગથી ધુન્ને,
નિરઘમીને નિશદિન મુગવિણ, કાંઈ નદિ સુન્ને.

મુજ ચિંતન જે નિગે કરતા, તે મુજ પાસ પડે,
કાણુ કાણુ મુજ પ્રતિ દટિ આપે, મૃત્યુ તેને નડે
બચીત ને નિશય જે માને, માઝં મૃત્યુ થવું,
મુજ ઉર છે પણ નિશય તેવો, તેવું મૃત્યુ કરવું
માંજળ કે આ જીવન ! કાવે કાણુ મંગી મારા,
એરા, કાધ, ચિંતા, દુર્જલતા, છે બધું પ્યારા
મુખ્ય ફત મુજ લય છે માગે, જે જન ઉરં વચનો,
ગતવિમ જાહે તે જન, આવે મુજ પ્રતિ ધમતો
આ ઝડપાશે આ દું આપે, મગ્નનો આમ દું છું.

એવો લય છે જેના ઉર, તેને પડું છું દું.
નદિ છોડશે કાને મૃત્યુ, કાદને નથી છોડવું,
એવો નિશય જેને, તેને મહેવા દું દોડું.
નિજ કર્તવ્યે કાવરનાને, મહિપ્રતિ દીનપણું,
નિરસાદ ને અશ્વદાને, દું મુજ બધું મણું.
ચિતનળી ચચવના, સંકા, આગસપ્રમાદ ત્યાં,
અનાચાર, અનિ આદાર ત્યાં, મુજ કંઠ વાગે ત્યાં.
જેના મનમાં વિચાર રમતા, રાગદોષનણા,
સ્વાર્થપણના, દરિદ્રાના, ગોષ્ઠમોહના ધણા.
ગતવિમમ્ સંગેગેથી, જેનું મન ખેલું,

જેની શાંતિ લેશ ના ચિત્તે, તેને ગ્રહું વહેલું.

અવ્યથ પ્રમાણે, નિજ સત્તાને, નિજને પરવશ લહે,
જેને શાંતિ લેશ ન ચિત્તે, તેને મૃત્યુ ગ્રહે.

કૃતિમતવચ્ચને, જે કદી કોઇને, મુખ ન ઉપજાવે,
અવિહિત વ્યાપારો જે સેવે, (તે) આવે મુજ દાવે.
નિજ કર્માનુસાર વિવિધ દુઃખ, જીવ સહિને આપું,
સર્વ પ્રકારની શુદ્ધિ કરીને, ઉચ્ચ પદે સ્થાપું.

જે જે અવિહિત માર્ગે વહેતા, આત્માભિમુખ નથી જે,
ત્રિકાળ મુજથી નથી બચનારા, આસરપ મુજ તે.

મૃત્યુ જીવનને પુછે છે, કો વિધિ જીવ તુજને,
પામી નિત્ય રહે એવો વિધિ, જણાવ તું મુજને.

જીવન કહે હું દશ સકલમાં, અખંડ વ્યાપી રહું,
જૂનભગ્નલમાં, અનિવ્રત્તઅનન્નમાં, સદા સર્વમાં હું.
આણું પણ મુજ વિષુ છે નહિ વિશ્વે જડને ચેતનમાં,
દોમાં પૂર્ણપણે રહી પ્રકટી, સુખપણે કોમાં.

મુજ નિવાસસ્થાન સૂર્ય પ્રકટ છે, સૂર્યકિરણદ્વારા,
અનેક સ્થળમાં પ્રવેશ કરતો, કનિષ્ઠ કે સારાં.
પ્રાણ સ્થાન છે બીજું માત્ર, જ્યાં હું નિત્ય રહું,
વિધિથી મુજને, ગ્રહેતો તેને, દ્વિધાંયુષ દહિં.

અન્નવિધે મુજ વાસ જણજે, વિધિથી જે ગ્રહેતા,
તનમનની શક્તિ પામીને, દીર્ઘાયુષ લહેતા.
જલમાં પણ મુજ વાગ રહ્યો છે, પાન કરે જે જે,
પામે મને ન્યૂનાધિક અંશે, રૂડી રીતે તે તે.

નિરુપાધિક સ્થાન એ પણ મારાં, વાસનણાં સ્થાન છે,
પ્રશાંત જેવું વાતાવરણ અને, અનિ નિર્મલ જે.
સત્વપ્રસાદ વહે જ્યાં નિચે, ગુરુઆત્રમસમ તે,—
સ્થળમાં પણ હું નિત્ય રહું છું, કોઈ મુજાગી લહે.

પ્રસન્નતામાં મુખ્ય કરીને, મારો નિવાસ છે,
જે સાર્થ નિર્દોષપણે તેને તુજ વાસ ન છે.

લક્ષિમાં હું વમી રહું છું, તત્ત્વચિંતનમાંદિ,—
પૂર્ણપણે હું વાસ કરું, બીજે ન એ સમ આંદિ.

જિતેન્દ્રિય અને જે અંતર, શુદ્ધ પ્રેમમય છે,
 વૈરરહિત છે અંતર, મારો, તે જ મદાક્ષય છે.
 વિદિન વિપયના સેવનમાં પણ વાસ રહ્યો મારો,
 જે વિધિ જાણે તેના તો તો, દશે મરણુમારો.
 જે મારા ચિંતનને કરતો, મુજને સર્વ સ્થળે,—
 દેખે તે તો અખંડ મારા સામથ્યને જ રહે,
 મુજથી વિરોધી જેને ચિંતન, ઠાણ પણ નવ થાણું,
 તેમાં જ્ઞાતપ્રાતપણે હું પણ સમાઈ જાણું.
 શુભનણ્યાં ચિંતનને, કરવું, ઊડી અશુભનણ્યું,
 તેને મુજ પ્રાપ્તિનું સાધન, એક જ મુખ્ય મણ્યું.
 જે નિજ દૃષ્ટિવે મનિ રાખી, નિરભિમાનથી રહે,
 તે જન નિજ અંતરમાં મારો, શુદ્ધ પ્રવાહ સહે.
 પુરુષપ્રતિતત્ત્વનણો છે, જ્યાં સંયોગ રહ્યો,
 વેદ અને શસ્ત્રોએ તે સ્થળ, મારો નિવાસ કર્યો.
 અધિક કદું શું મૃત્યુ મુજને, આ સ્વરૂપે કદું છું,
 દદ મદાથી મુજને ચિત્તે, તેનામાં રહું છું.
 દર્શન નથી કાંઈ મને પામણું, લક્ષ્યે સહ જનના,—
 વરસી રહું છું પામે મુજને, ત્યાં સંયમ કરતાં.
 વસ્તુનઃ તો આપણુ બને, જપ્તરૂપ છીએ,
 શાસન કરવાનું ને ક્ષત દેવાનું કાર્ય કરીએ.
 યોગ્ય નિયમથી વર્તે તેને જે મનિ હું આપું,
 શાસન દહને તે જ મનિમાં, હું પણ છું સ્થાપું.
 ઉમ માર્ગ છે તારો, મારો સૌમ્ય માર્ગ અનિ છે,
 મુજ માર્ગે જે ચાલે ન તેની, મુજ માર્ગે મનિ છે.

ધ્યાનામૃત ધવા સાધકોને આદાન.

૫૬ ૨૩૦.

સાધા ! ધ્યાનને લગાવો, અંતર અવેખ જગ્યવો,
 દો દરે અમમમદ મઃવારે છ,
 અંકુષો સેવી વીરો નિષે ન વાધરો રે,

વાસના અતરથી વિદારો, હો જી રે—
 વાસના મટતા વહાવા કર્મને ત્યાગશે રે,
 નિષ્કર્મ થાતા મન છારો,—
 કર્મો ત્યાગી અજ્ઞાન આવરણ ખાળજો રે,
 ભવનો આ ભાગે નિવારે,—
 શુરયુક્તિ પામી સઘ પ્રાણને રાંધજો રે,
 ઇન્દ્રિયદમન ના વિસારે,—
 અભિમાન ત્યાગીને મનને તો માગજો રે,
 માનામિતો કરજો તપારે,—
 રોગસ્વરૂપ નિત્ય મૂર્ધમા ધારજો રે,
 અનુભવે બાધો એક તારે,—
 ગગનમટે નરહરિરૂપે મહાબલો રે,
 નિરખો ઉપેન્દ્ર ના ન્યારે,—

સાધકોને પરસ્પર સ્નેહથી વર્તવા સુવોધ.

૫૬ ૨૩૧. (બેરેરે પ્રુદા, દિલ્લોકો સભાનીએ રે, એ લખ)

બધુ થયા, હળીમળી ચાલીએ,	
હિના પાણીથી ધર ના બાળીએ,	હાવે.
દોષપ્રુદ્ધિ ટાળીએ જી, કોંધને ખાળીએ જી,	
વિરોધને બાળીએ જી,	
પરસ્પર આત્મરૂપે ન્યાળીએ,	હાવે.
વાણીને સભાળીએ જી, કોને ન પ્રત્નળીએ જી,	
આતિને ઓગાળીએ જી,	
ચઢીએ ન લીમડાની ડાળીએ,	હાવે.
હૃદયથી બેગીએ જી, પ્રેમે હસ્ત ઝાલીએ જી,	
પરસ્પર મહાવીરે જી,	
પ્રીતિપાન દરીએ એક પ્યાલીએ,	હાવે.
ગર્ભ ન સભારીએ જી, ચતુર નહિ ચાળીએ જી,	
આતિ નહિ ધાલીએ જી,	
ઝનેહનની બધુમા જી વાળીએ,	હાવે.
આવેશને માળીએ જી, વૈરને ને પાળીએ જી,	

ભીતર નિહાળીએ છ;

નિઝરૂપ અન્યોઅન્ય ભાળીએ;

હાવે

એક પગલે હાલીએ છ, રમીએ એક તાળીએ છ,

જમીએ એક થાળીએ છ,

પ્રભુપદે સાથે વાસો ઢાળીએ;

હાવે

નૃહરિજપાસકના આનંદોદ્ગાર.

૫૬ ૨૩૨. (જીવ જગના પતિને ભજ ભાવથી રે, એ લપ.)

અમે ઇષ્ટ શ્રીનૃસિંહપદે મહાલીએ રે, ગાળી મિથ્યા જીવન્મયભિમાન.
જેની મોહિનીથી ભાન અમે ભૂલીયાં રે, જેના જ્ઞાનમાં ભૂલાવી અમ સ્થાન—
જેની શક્તિએ અમારી ભક્તિ ભૂલવી રે, જેના કંઠમાં લોભાયા આ કાન—
જેણે કરણાકટાક્ષે પરવશ કર્યાં રે, નિજ આશ્રિતકેસ પ્રાણુ—
જેણે ખેચી નિજપદે અમારી વૃત્તિઓ રે, જેના સ્નેહભાટે દીધું જીવદાન—
હુ'પણું અમારું પણ જેણે હરી લીધું રે, દીધું રહેવા સ્વતંત્ર ન ચિત્ત—
કોઈ યુક્તિવડે સર્વમાંથી એમણે રે, ત્યજવી દીધી અમારી પ્રીત—
જેના રૂપમાંહિ નેત્ર આ ગળી ગયાં રે, જેની વાણીમાં શમ્યા અમારા શબ્દ—
અનિ સૌમ્ય છતાં અસૌહારિક એમના રે, મદા ગાંભીર્યમાં કર્યાં સ્તબ્ધ—
આમ સર્વ એમણે અમારું લઈ લીધું રે, કાંઈ પાસે રહ્યું નહિ શેષ—
પત્ની માત્ર એ અમારા એક યથ રહ્યા રે, જેથી ઇચ્છીએ અમે ન બીજું લેશ—
અમે પ્રભુના મંત્રી અમારા પ્રભુ રે, યદને રહ્યા એ વિશ્વવિખ્યાત—
એક ઇષ્ટ શ્રીનૃસિંહવિના વિશ્વમાં રે, નિજ ભક્તતણા કાણુ જ થાન—

સર્વેષ્ઠ સ્પૃદ્ધર્શન કરનાર વૃત્તિનાં આનંદવચન.

૫૬ ૨૩૩. (દીનદયાળુ છે માગે સ્વામ, એ લપ.)

ઘટ ઘટમાં બ્યાપ્યો જોઈ મારો રામ, મારો રામ, માગે રામ રે,

અનંત અપાર પ્રદેશે વિસ્તરીયોછ.

વાલીડા માગે યદ મોટો ને બાલુડો રે,

ત્યાં ત્યાં ખેલતો જોતો હામે હામ, હામે હામ, હામે હામ રે, અનંત

જડને ચૈતન્યરૂપે એ જ વસ્યો સધળે રે,

ધરી વેપ જુદો, ધરી જુદાં નામ, જુદાં નામ, જુદાં નામ રે, અનંત

આંખનો તારો મોરો, અંતરની તુષિ એ,

જોનાં હું એને જનું પૂર્ણકામ, પૂર્ણકામ પૂર્ણકામ રે; અનંત

કાના વહાવાની માયા, જોઈ જાણી જાની ના,
અપટા કઈ કઈ તારા, વાહડે કામ, વાહડે કામ, વાહડે કામ રે અનત
આપે સુતો હોઈ ચોડ તાણીને રે,
ઉમા રહી મુજને રક્ષે આં યામ,^૧ આં યામ, આં યામ રે, અનત
મુજપર આપે દુખ જરી પણ આવે ત્યારે,
ઉમા રહે મુજમા આની યદને હામ, યદને હામ, યદને હામ રે અનત
મારા ધરકાજે આપે, લાણુ વસ્તુઓ ત્યારે
હાથમા આની રહે યદને દામ, યદને દામ, યદને દામ રે, અનત
વેશધારી એ માંગે, વેશ ભગવે કંઈ કંઈ,
જુના જાત કે જે જોતા આમ, જોતા આમ, જોતા આમ રે, અનત
તારી કૃપા એ સાચો માંગે તો યોગ છે રે,
તુ જ ભાગ્યેશ્વર સાચુ ધામ, સાચુ ધામ, સાચુ ધામ રે, અનત
તુથી અભેદ માંગે નિત્યનો તોયે દેતા—
વહાણુ લાગે તારૂં નામ સુદરશ્યામ, સુદરશ્યામ, સુદરશ્યામ રે, અનત

સ્વાત્માશ્રયી થવા સાધકને સુવોધ.

પદ ૨૩૪. આશાગોડી

સ્વાત્માશ્રયી નીર થાજે, જગતમા, સ્વાત્માશ્રયી વીર થાજે,
નિજબનવિણુ અન્ય બન નથી સાચુ નિજબનવજ કર રહાજે
નિજબન ખોતા દશશિખાથી, વાગે ભવની નરાજે,—
પરમનથી જે અભય થવા ચહે, તેને નડે ધણી ધાચો —
સહ સાધન પ્રભુએ દીધા છે, જીવકુળે ના ભરાજે —
નિજ બને પ્રાતિભય છોડી, નિજ બનમાહિ વિરાજે,—
નિજમનથી જેમ સૂર્ય પ્રકાશી આત્મમને ત્રિશ્વે બ્રાજે —
પરંતુ બન એ મૃત અવસ્થા, અમલ જીવનસ તાજે —
આત્મની યદ ચોદ જીવનમા, યમન પણ નહ ખાજે —
આ માત્રાને સુનલ બધું છે, નિજ કર છે સુખમાચો —
અશ્વર્ય સામર્થ્યમાત્ર ચરણમા, લોગે જો નિજમને ગજે —
દુખાદિ કંઈ આશ્રય આત્માનો લીધા જરાજે —
સ્વાત્માશ્રયી બની રહેતા વિજયની, આણુ સદા તમ વાજે,—
નિજમન છોડી અન્ય બને રહે, તે જ નૃદરિશિશુ કાચો —

વિરાગની નિરુપમતા.

૫૬ ૨૩૫. સોરક.

સાચા સુખસાધક ! મહાભાગ જગમાં કેતી ન તુલ્ય વિરાગ.
સ્પૃહા એક જીવને રોકે જેમ, ધાસને બાળે આગ;—
નિસ્પૃહીને ત્યાં જગ તૃણવત્ ત્યાં, દુઃખનો ન કાવે લાગ;—
અનેવધિ મસ્તીમાંડી એવે, વિરાગી સધળી જાગ;—
વિરાગીને નથી મરણતણે લય, અંતરમાંહિ જરાક;—
વિરાગની ત્યાં છોળ ઉછળતી, કાણુ માત્ર ત્યાં રાગ;—
વિરાગીને હિર અલ્પલોકના, વિલવો (જેવી) વિષ કાગ;—
વિરાગી તો એપણામાત્રનો, કાણુમાં કરતો ત્યાગ;—
આપે મુક્ત સ્વતંત્ર બની રહે, જેમ જગદમાં વાર;—
વિરાગીને હિર સમાન લાસે, મૌકિતકમાલ કે નાગ;—
વિરાગી ધ્રુવે કાંઈ ન પ્રભુ કહે, ' તે આપું જે માગ,'—
વિરાગીહિર ભેદ ન જોતાં યમ, પુર કે નંદનનાગ;—
વિરાગકેરી ખુમારીમાંહિ, જરા સાધક ! લાગ;—
ઉપેન્દ્ર સાધક શિર પ્રભુ આપે, સાચો વિરાગપાધ;—

વિરહાલાપ.

૫૬ ૨૩૬. (કહું કામેં શરમકી હય આન, એ કથ.)

કહો કહાં વો ગયે મેં વાર.
કારીકે મોપે અધાર, પીઠોડી—
મયેં એન ન પાવત, મિરહા સતાવન,
લાગત મીંગાર, અગાર, હે જી મોહે—
ખેં અરોહી, હરી, હર્નમણી પ્યારી,
કાઇ દીખાવો દેવાર, કુન્નસ બખસું હમર—
મયેને અંગનમેં દેખા, બીનરબી પેખા,
બોજ દીપી મયને બહાર, જહાં તહાં—
મેગ નેનનમેં નાવે, ગિયા મલસાવે,
કરતે હેં મુઝકો બેઝાર, કવેજમેં માતી કટાર—
મંજી કુમખે આઝો, કાઇ દીખજાઝો,

મિરપે ધરં મયે પેળર, હાથોમે મેઝે,—
મેઝે સિધુ દીખલાઓ, મે સરિતા મિલાવો,
મે દઉ દુવા બેશુમાર, હવ એસા ખુદાકા કે વાર,—

ચિતિચંદ્રચમત્કારાનુભવોદગાર.

પદ ૨૩૭ (ન કંઠે ઝે, કાળી કોપવડી ટલુકાર, એ લય)

અતર ઝે, અહાહા, કરે આદલીયો ચમકાર,
હુ ભેધ રહુ આ વાર,
જ્યા ત્યા દેવી પ્રભાનો પ્રસાર ઝે, અતર ૩૦
હૃદયહિદાન પ્રભાથી અનૌકિક, ઝગડી રહ્યું છે અપાર,
તેની મધ્યે માંગે ચદ્ર મિરાજે, હૈયકેઝે હાર ઝે, અતર ૩૦
જેની સમીપમા સામર્થ્યો ટ્રેરા, છુટે પુવારા હજાર,
જાનનો દિવ્ય પરિમય પ્રમયો, સદ્ભાગી કે લહેનાર ઝે, અતર ૩૦
શાતિસમીગની લરેઝે જ્યા લહેકે, વહે જ્યા અમૃતરૂપ વાર,
અનવધિ આનંદરૂપી ફોલો જ્યા તૃપ્ત થતો ખાનાર ઝે, અતર ૩૦
એક રેની એક મારા હિદાને, જે અજરામર કરનાર,
ગોહનુ ગોનુ કરી શકે સત્વર, જેનો જાણુનહાર ઝે, અતર ૩૦
નિજરૂપ મુજને ગણે જે નિરતર, તેનો મારે આધાર,
મુજને રમાડે એ એની હથેળીમા, આણી અતર અતિ પ્યાર ઝે, અતર ૩૦
સર્વ મન્યુ માંગે ચદ્ર મને મન્યે, ધન્ય થયો અનનાર,
ચંદની ચાંનીમા મોજ માણીશ, થઈ પોષણીરૂપ નાર ઝે, અતર ૩૦

રામરસનું પાન કરનાર ભક્તના હૃદગાર.

પદ ૨૩૮ (સદ્ગુરુ તાગનહારા, ભજ મન, એ લય)

અમન પીધા મે ધુગી રામગસ, અમન પીધા મે ધુગી,
મારા સદ્ગુરુપામેથી ઝુગી—
અતરપાનમા એ રસવેની, પ્રથમ અનિ મે કુગી,
શુદ્ધ વસ્તુને મદણુ કરી મે, મનિનને કાઢી ચુગી, નમગમ૦
અમનતણે જે વાગેલો નિગો તેથી, શુદ્ધિ અવિદ્યાની ખૂગી,
આ માઝ આ તાઝ, એવી, મનિ મુજથી મઘ ધુગી, ગમ મ૦
અમનતણા આ અજગ નિશામા, ટાગી હિરથી ત્રિપુગી,

અધિક નિરામાં ઉતરતાં બૂલ્યો, સમ ધાતુની આ કુટી; રામરસ૦
 કામ કોધ આદિ જે મિત્રો તેની લગની તૂટી,
 જાળવી રાખેલી કર્મની કહી, સઘ ગણ મારી કુટી; રામરસ૦
 આ સારું આ ખોટું એવી દેતશુદ્ધિ કરી હુંડી,
 સ્વપરભાવતણી મેં નિદામાં, ભાગી નાંખી ઘુંટી; રામરસ૦
 વિપયેચ્છારૂપી કુલદાને, માર્ગમધ્યે મેં છુટી,
 નિષ્કામભાવનારૂપ પત્નીસહ, ભાગ્યે હું વાળીને મુટી; રામરસ૦
 હવે અને આત્માની આજે, એક જ બની રહી પુટી,
 ઉપેન્દ્ર કરુણાપાત્ર પીએ કાષ્ઠ, અજબ આ મારી ભુટી; રામરસ૦

ઇષ્ટદર્શનાતુર વૃત્તિનો રૂપિતાસિદ્ધિસમયનો પ્રહર્ષ.

પદ ૨૩૬. (દેખુંગી પ્યારા અજમાકા મુખડા, એ લય.)

દેખુંગી મેરા ભોરા, સાંવરીયા.
 ભોરા ભોરા, ભોરા ભોરા, ગોરા રી; મેરા૦
 કાહે ખોણું મયે પિયુકાં બનમેં,
 લિપટ રહા વો મેરા બદનમેં,
 બદનમેં દેખું, પ્યારા, પ્યારા, પ્યારારી,
 મારી તીરછી નઝરીયાં;—
 લગી હીયામેં મોહે પ્રેમટ્ટારી,
 ધડક ધડક હોત હગર હમારી,
 હયા એ મારા, મારા મારા, મારારી,
 દેખી મોહિની શુદ્ધીયાં;—
 દેર કદં કાહે પિયુ મિલનેમેં,
 પ્રેમકા પાન પૂરન ઝીલનેમેં,
 મયેં દીન દારા, દારા, દારા, દારારી,
 મેરી સૂતી મેઝરીયાં;—

અંતિમ વિનતિ.

પદ ૨૪૦. ગીતિ.

જય જય નરહરિ સ્વામી, કૃતાર્થ આજ થયા પ્રભુ સ્મરણ કરી,
 આપ હો અંતર્યામી, કરણ આણી રહેજો પ્રકટ વરી.
 દિતતમ જે જે માર્ગો, તે માર્ગે સ્થાયો અલવની ગનિધી,

દેવ ધર્શના વર્ગો,—વિષે ધરો આ વર્ગ દિવ્ય દ્યુતિથી.
 સાધક કેરો હૃદયો, પ્રકટ મંદિરો આપતણાં થાજો,
 મુંદર દેવી મલયો, સુષુ કૃતિ ધૃતિ મતિનાં બની જાજો.
 યુક્તિ સાધક બાધક, વિહિન અવિહિત માર્ગની કહો ઝટિતી,
 સહ આ શ્રેયસ્સાધક,—કેરી સ્વીકારો પ્રભુ અતિમ વિનતિ.

શ્રીદ્વિષ્ટવન.

પદ ૨૪૧. (સચ્ચિતિ તૃહરિ મહેશ,—એ લય.)

સિદ્ધિપ્રદાતા ધર્શ, જય જય, શ્રીનરહરિ જગદીશ.

અગમ અગોચર મનમતિથી પર, અદ્વય અકલ અમલ સિદ્ધેશ્વર,
 આણી કૃપા અધિકારિપર, પ્રકટ થાઓ બહિર્ ભીતર,
 સર્વને કળે હરિહર, બેદ રહે નાહિ,

સિદ્ધપદાધિકારી જોજો, આપ સ્વરૂપ દશદિશ,—

અચલ સિદ્ધપદમાં અધિકારી, સ્થાપી કરો નિજરૂપ અધિકારી,

જેથી સિદ્ધપતિ થવાય, અનરઅમરતા લહાય,

અલય અજય થઇ શકાય, ચૌદ ભુવનમાંહિ,

એવી અનુપમ સિદ્ધિલની, દો આજે બક્ષીશ;—

જાનાધિષ્ઠાતા સહિ થાજો, યોગીશ્વર થઇ વિશ્વે રાજો,

લગવતપદ સહિ કમળો, આપ આપમાં શમાઓ,

સચ્ચિત્સ્વરૂપે સોહાઓ, આપચરણ સ્હાઇ,

નૃસિંહ ! સહિને સત્વર કરજો, નૃસિંહરૂપ નખરીશ;—

સિદ્ધસમાજમાહાત્મ્યકથન.

પદ ૨૪૨ (શું નટવર વચંત થે થૈ—એ લય.)

અહા ! સિદ્ધસમાજ શો આ દીપી રહો,

દીપી રહો, જગ દીપાવી રહો;—

નિજ સામર્થ્યતણી પ્રભા, પ્રસરાવે દશદિશ,

અણુઅણુમાંહિ પ્રવેશીને, કરે સર્વને ધર્શ,

આત્મરૂપ બની પ્રભાવ દેવી પ્રસરાવનાં,

ભુવન ચતુર્દશે વેગે વહો,

વેગે વહો, સર્વબ્યાપી તે થયો;—

નિજ દ્યુતિથી આરંભમાં, બેઘો આ બુલોક,

કમળી હિંદ અધઃ દિવે, દ્યુતિથી સાધ્યો યોગ,

પાતાલ તથાતલ લોક, ગધર્વાદિ ઁ,
 વળી શુભ પ્રકટ જે સ્થાન, આદિઅનાદિ ઁ,
 બ્રહ્મવિષ્ણુશિવનોકમા, નિશ્ચય પ્રસરી જન્ય,
 જન્ય, વાયુ, આકાશમા, તેજવિને પણ ધાય,
 ગોલક, ગ્રહાદિ તથા ચંદ્રસૂર મડ્યો,
 પ્રકૃતિપ્રદેશ સર્વ ભેદી ગયો,
 ભેદી ગયો, પ્રકટ કોષ્ઠ્યે લલ્લો,—
 તેની આગળ વાધતા, જે ચૈતન્યપ્રદેશ,
 સકલિત તે સહ થયો, લેશ ન ન્યાગે વેા,
 ક્ષીરમિદુ જેમ ક્ષીરસાગરે મળી જતુ,
 સિદ્ધસમાજ આજ અલિન થયો,
 અલિન થયો, ચિતિમા ગળી ગયો,—
 અભેદઅનુભવ અનુભવી, સિદ્ધપદે થઈ સ્થિર,
 શૈવૈશ્વર્ય પ્રસારતો, નિવસી નિજ મંદિર,
 હોર પુણ્યશાળી જે વીર, સત્વર મહેતા રે,
 નિજ મનમતિ કરીને સ્થિર, ચિન્મય રહેતા ઁ,
 પ્રમય યોગબલથી સકલ, સમાજ થઈને યુક્ત,
 સકલ સિદ્ધિ પામી રહે, જનિમૃતિભયથી મુક્ત
 સુપાત્ર અધિકારીમાત્રને સમગ્ર દાન દે,
 અભિમુખ અનુકૂળ જને લાલ તે ગ્રહો,
 લાભ તે ગ્રહો, નૃહરિરૂપ તે થયો,—

પ્રણતિ.

પદ ૨૪૩. (જગવાની તે હારી—એ લય)
 જ્ય રનામિ ! સિર નામી, પ્રણમીએ કુખ વામી,
 નિજ પદ ધામી, તવ ચરણે સહિ રમીએ;—
 ધન્ય ધન્ય આ સમાજ, આપ જેના શિરતાજ,
 હૃદયે સર્વે નમીએ આજ, મુખ અનુપમ પામી —
 અનંત શ્રમથી ના મગે, જે મહાપદઅધિકાર,
 સહજે આપમૃપાનને અનુભવીએ આ વાર
 નિજ જન ત્રાતા ! અલયપ્રતા ! જ્ય પિતૃમાતા ' માતા ' દાતા !
 રહીએ પ્રમુપદમાદિ વિરામી,—

શ્રીફળને દર્શનાર્થ પ્રાર્થના.

૫૬ ૨૪૪ (ઉડી ઉડી ૫ ખીરાજ, એ લય)

આવો, આવો, હૃદયનાથ ! આજે આ નયને જણાવ્યો
જણાવ્યો, દેખાવ્યો, ખીલાવો, હસાવો,—

હૃદય આ, આપના દર્શનહર્ષસિદ્ધિમાહિ રંગે ઝીવાવ્યો,
ધેલુ થયુ મન દેખના, મનના માન્યા નાથ,
આશલયા હૃદયે સ્તવે, દર્શન દો દીનાનાથ !

મારૂં માગ્યું મને આજે અપાવો,

જાતું હવે ન જીવન ! તપસાવો,

આપ દયાળુ કહાવો,—

નથી અવર કંઈ માગવું, ધન્ય એક જ દાન,

અતરખહિર નિકટ સદા, પ્રકટ રહો ભગવાન.

મુજને કસોડીમા નહિ કસાવો,

આપ સ્વરૂપથી મુજને રસાવો,

વહાલા મારૂં માની જાઓ,—

કાલાવાલા આ શુભી, વહાલા કંગે ન વાર,

નિજ બાલકને દેખવા, પ્રકટ થજો આ વાર

પ્રેમથી તાણ્યા પ્રેમીપાસે આવો,

પ્રેમપ્રિયમા પ્રીતમ જકડાવો,

નાથ નૃસિંહ મનાવો,—

આરંભક અભ્યર્ચના.

૫૬ ૨૪૫. (તુલસીદાસની ચોપાઇની લા.)

જય જય જય સિદ્ધેશ્વર સ્વામિ, થના કૃતાર્થ શરણુ આપ પામી

પ્રિયતમ પ્રભુ છો આપ અમારા, પિતૃદસવ અમે બાલ તમારા

હર્ષ ધરી નિહુ નમીએ આજે, આપ પ્રેમઅનુગ્રહકાજે

આપ સકલસિદ્ધિપ્રદ યોગી, બાલ અમે વિધવિધ સુખમોગી

આપ સદા હિતકર દેનારા, જે આપો તે અમે ગ્રહેનરા

અનરધિ આપ દયાના સિદ્ધ, મત્સર અમે આપ સ્વાતિબિદુ.

ઘટ ઘટ વ્યાપક છો અનિનાશી, આપની સત્તા અમમા પ્રકાશી

પ્રેમસ્વરૂપ છો આપ વિભુજી, અમે આપપ્રેમપાન પ્રભુજી .

સમગ્ર સિદ્ધિપ્રદ પ્રભુપ્રીતિ, અમમા તેની કરાવો પ્રતીતિ

આપકૃપા ચહીએ આરભે, કાર્ય આપ બાલક આરભે.

હૃદયની ધન્ય ક્ષીભૂત યાજ્ઞે, સર્વિ સિદ્ધેશ્વરરૂપ બની જાતો.
નૃસિંહ નાથ છો આપ દયાળુ, સર્વિ અમે આપવિષે શ્રદ્ધાળુ.
આપ સ્વરૂપાનંદ અપારી, સર્વિ શિશુને દો આજ હરખારી.

સ્તવન.

પદ ૨૪૬.

જમ જમ હે શુરો ! નખીએ પ્રેમે આપને.
અંતરમાં જોવા આજ, યાવા ક્ષણ સર્વે દાજ,
સર્વ સમરીએ રે:—
સંયમ કરીએ, હન-મંદિરીએ, આનંદે અંતર ફરીએ,
શોધી સત્ય સ્વરૂપે ફરીએ, જીવપદ જુડું સત્વર ફરીએ,
ભરીએ સત્વજલે આ તનમન, નરહરિ વરીએ રે:—

ફણપ્રતિ અભ્યર્થના.

પદ ૨૪૭. મેવાડો.

સંપત્તિના સ્વામિ રે, હૃદયે મારે આવજો જી,
સંપત્તિથી, હૃદય કરી ઝાકઝમાળ,
મલિનતા ટાળો રે, મનના માન્યા નાથજી રે,
બાળો મનનો સધળો ઝાકઝમાળ; સંપત્તિનાં
એ સંપત્તિ ન ધન્યુ રે, આદિ મધ્યે અંતમાં રે,
ઉપજી, ટકીને, વિલાસ આપે દુઃખ,
આથ અને અંતરની રે, દેવી સંપત્તિ દીધો રે,
જેથી પછી કદી, રહે ન સંપત્તિની ભુખ; સંપત્તિનાં
વિલવતણી સંપત્તિ રે, વિધ્વંસમાં બાપજી રે,—
દુઃખવિના જેમ, ધારી રહ્યા છો નિત્ય;
દુઃખરહિત સંપત્તિ રે, તેવી મુજને આપજો જી,
હાથ કે નાસની મુજ ઉર રહે નહિ બીન; સંપત્તિનાં
જળ બીજને કુખાડે રે, પણ ન કુખે કદી માજીયું રે,
સંપત્તિ જે બીજને આપતી દુઃખ,
તે સંપત્તિ મુજને રે, કરજી યાત્રાં આપની જી,
ગ્યાપી રહીને નિત્ય ઉપજાવે મુખ; સંપત્તિનાં

અગ્નિ બીજું બાળે રે, પણ ન દહે તે સૂર્યને રે,
 તદ્વત્ મારો સંપત્તિ ન કરે નાશ,
 ગરડગામી મુજ હૃદયે રે, (જો) નિત્ય વિરાજે શ્રીપતિજી,
 કેમ મને વળગે સંપત્તિસર્પના પાશ; સંપત્તિનાં
 બીજના જીવ હસ્તું રે, તે વિષ શિવને છે સુધા રે,
 વિપધર સર્પો તેમના કંઠે હોય;
 પણ નવ કદીએ દંશે રે, તદ્વત્ અનવધિ સંપત્તિ રે,
 આપકૃપાથી (મારો) વાળ ન વાંકો કરે કોય; સંપત્તિનાં
 સૂર્ય જ્યાં ઝળહળતો રે, પ્રકાશ ત્યાં તો યર્ષ રહે રે,
 લક્ષ્મીપતિ જ્યાં વિરાજતા હો આપ,
 સંપત્તિઓ સઘળી રે, ડાયાવત્ આવી વસે રે,
 પ્રકટો હૃદયે સંપત્તિસહિત માઆપ; સંપત્તિનાં
 લૌકિક સંપત્તિના રે, જો અધિકારી હું નથી રે,
 માથું અલૌકિક હું કેમ કરી શોર,
 દમડી મેળવવાને રે, લાવકાત જેમાં નથી કે,
 કેમ કરી તે યાચે મેળવવા મહેલર; સંપત્તિનાં
 લૌકિક અને અલૌકિક રે, સંપત્તિઓ આપજો જી,
 સાથે દેજો આપસ્વરૂપનું જ્ઞાન,
 જેથી ત્રિકાળ દુઃખને રે, અનુભવી હું ના સકું જી,
 નરહરિ ઘાતા ! એવું દો મહાદાન; સંપત્તિનાં

સાધનમાં મેમ પ્રકટાવવા રૂઢિને પ્રાર્થના.

પદ ૨૪૮. કરાર્થ.

સાધનવશ પ્રભુ ! સાધનમાંહિ રે, સાચી પ્રીતિ અમને આપો રે,
 અન્ય વિપયમાં વહેતી પ્રીતિ, સત્સાધનમાંહિ સ્થાપો રે.
 ભૂંગને જેવી ગંધમાં પ્રીતિ રે, મીનને જળ, ગજમાં જેવી રે,
 પ્રીતિ સર્પને નાદમાં જેવી, સ્થાપો સાધનમાં પ્રીતિ તેવી રે.
 પતંગની દીપકપ્રતિ જેવી રે, હાથીની હસ્તિનીષિપર રે,
 તેવી સાધનમાં પ્રકટાવો, કરી કરુણા આ સાધકપર રે.
 કૃષ્ણ પુરપને ધનમાં જેવી રે, તૃણતને જેવી જળપર રે,
 વિદ્યોગીને જેવી સંયોગે, તેવી દો પ્રભુ સાધનપર રે.
 વેદાદિતણું આર્કષણ રહેતું કે, સુબકપ્રતિ જેવી રીતે રે,

આકર્ષે સાધનપ્રતિ અમને, તેવી રીતે પ્રયુજ્ઞ ! પ્રીતિ રે.
સાધનમાં પ્રીતિ તવ પ્રકટે રે, આપ કરણા જ્ય યાતી રે,
ત્યાં લગી વૃત્તિ અવિહિત વિષયે, નિત્ય રહેતી અથડાતી રે.—
પંચુને પ્રભુ ગિરિવર ધરજો રે, પંદને પણ પ્રભુ સુત દેજો રે,
કાપરપ્રમાદીને સાધન દધ, યશ સાચો વિશ્વે લેજો રે.—

મિય વચન વદવા સુવોધ.

પદ ૨૪૯. કચ્છી કાફી. (નિંદરા આયેતા નિમાણી,—એ લય.)
નિર્મળ કર તારી વાણી, કટુ વચને કદી તારીએ ન કોઈ પ્રાણી.
કઠોર વાણી ન વદવી કદી, કહીએ ન શબ્દ કોને તાણી;—
ઈર્ષ્યાના શબ્દ ના જોતીએ, વચન ન વદ દેવ આણી;—
નિંદાથી કદી જોલ ન તું, ‘ વ્યક્તિ છે કુદ્દ કલાણી ’;—
તોછડી વાણી ન ઉચ્ચારજે, અસત્ય ન કદી જોઈ જાણી;—
ઝીઝાઈને કોઈથી ન જોલવું, મર્મવચન દુઃખ નાણી;—
ભયનો જનક એક શબ્દ ન કહે, હાનિજનક એ પ્રમાણી;—
જોલ ન ચિંતાજનક એક વેણુ, કહેવી ન શોકની કહાણી;—
નિરુત્સાહ વચનની મુખે, કદી ન ફેરવતો તું ધાણી;—
શબ્દ જે અન્યતું હિત ના કરે, ફેડવી તેની ન ધાણી;—
કર બાંધવ ! તુજ મુખને સદા, આનંદવચનની ખાણી;—
ભવદવથી બળતા જનને, જાંટ મધુર વાક્યપાણી;—
નિર્બંધ ને નિશ્ચિંતપણી,—કેરા વચનની કર દહાણી,—
ધૈર્ય અને ઉત્સાહ તું દે, મતિ જે છે તુજ શાણી;—
જ્ઞાનદ્યુગારથી સુંગારજે, પ્રેમવચ્ચે વાણીરાણી;—
વાણીશિરે તું મુકુટ ધરજે, સ્મરણનો શરંગપાણી;—
નરહરિ પ્રભુ તુજમાં જોલશે, નિર્મળતાની એ એધાણી;—

સાધનશસ્ત્ર સજી સમરમાં ચઢવા સાધકને પ્રોત્સાહક વચનો.

પદ ૨૫૦. (કમ ભૂલે છે લાન,—એ લય.)

સજ્જ સાધન હથીયાર, સમર ચઢી કર વીર ! જ્યજ્યકાર.
તુજ પીઠે કર ચાર—પ્રભુના, નથી તુજ યાત્રી હાર;

- દુર્મળ તુ નથી, સગળ મહા તુ, વીર ત્રિષુવનવિજયી,
ત્રિભુવનવિજયી ખડું સમીપ છે, તુજ કરમાહિ લઇ,
વીરહાક વગાડી આજે, ગગને વિજયધ્વજ રાજે,
કર કર દૃઢ થાન અપાર, વીરા ! યદ સાધનમા એકતાર,—
ક્યા બાગક ક્રુવજી અને, ક્યા અવિચલ મહારાજ્ય,
પણ સત્સાધનના બહે, ભોગવતા તે આજ ૪૨૦
- ક્યા નરવર નાગર પ્રભુ, ક્યા રોહીદાસ ચમાર,
પણ નિજ આતરબાવડે, વશ કીધા શ્રીમુતાર,
જે સાધનની સિદ્ધિથી, મગતુ મહા સામર્થ્ય,
તે સાધનને સાધીને, સાર સકલ તુજ અર્થ ૪૨૦
- દ્વિધિચિએ નિજ હાડકા, શિખિએ નિજ માસ,—
તુજ ગણ્યા જે બળથકી, પામ તે સાધન ખાસ, ૪૨૦
- એવા બળને પામજે, તન મન વિભવ અપાર,
પરહિતકાજે પ્રાણુ પણ થાય ન દેતા વાર — ૪૨૦
- જમદગ્નિ આ કોધને, વિકારને શુકદેવ,—
જે બળથી જિતી શક્યા તે બળની કર મેવ, ૪૨૦
- દીધા અષ્ટાસકને, જનકે તન મન પ્રાણુ,
તદ્વત તુ બગ પામજે, દેવાને મહાદાન,— ૪૨૦
- હરિશ્ચંદ્રસરખો થજે, વચન તુ પાનનહાર,
સહનશીલ મુરુધનસમો, કર્ણસમો, દાનાર,— ૪૨૦
- ધ્રુવની પેઠે લાગજે, વૈભવ પ્રથાનકાજ,
અનનમુનિસમ ચિત્તથી, આરાધ તુ શુરરાજ,— ૪૨૦
- વસિષ્ઠમુનિસમ તુ રહે, મહાજ્ઞાનમાં ગ્રિહત,
યદ રહે તુ પ્રહલાદસમ ભયમાત્રથી રહિત — ૪૨૦
- એણુ બળ તુ પામજે, સાધનથી પ્રતિદિન,
પ્રભુ પણ પોતાને લહે, નિત્યે તુજ અર્પીન — ૪૨૦
- દુર્વાસાસમ યદ રહે, સદા અકર્તાંકપ,
ભક્ત થજે ઉદ્ધવસમો, ભક્તિપિષે અનુપ — ૪૨૦
- મરણુ ભલે આવી મળે, પણ નન સાધન ત્યાગ,
સાધનમાહિ ક્રોધ જે, ગણાય છે જપયાગ,— ૪૨૦
- ગણાવતો જો હોય તો, જગમા પ્રભુનો દાસ,
તો પ્રભુમય થાતા લગી, રટ પ્રભુ શ્વામોશ્વાસ — ૪૨૦

સામી નરહરિ પ્રભુકૃપા, સાધી સાધન પામ,
અભય આશુ વર્તાનીને, નિર્ભય પદે વિરામ,

૪૨૦

અશ્રદ્ધા ટાલવા ઇષ્ટને વિજ્ઞાપિ.

પદ ૨૫૧. (હવે મને હરિનામથી નહ લાગ્યો, એ લય)

અશ્રદ્ધા મારી, કરી કરુણા પ્રભુ ટાળો

ઊરમા વર્તાવે કેર કાળો રે,—

સુખનો મુજ કાજે પ્રભુ સૂર્ય ઊગાડો તો, વાદળ અશ્રદ્ધા કરે મારી,
સુખના સૂર્યને સપૂર્ણ હાકી દે, રહુ હુ અશ્રદ્ધાથી હારી રે,—
સપત્તિકેરો આપ દીપ પ્રકટાવો તો, અશ્રદ્ધા મારી કરે વાયુ,
સ્થિર ન ટપાવે કા તો ઝાનની નાખે, વીતાવે અધારામા આધુરે,—
ચિન્તિતિનુ મીઠુ જળ કંગે માટે કાજે, (તો) મારી અશ્રદ્ધા લીલ કરતી,
જળનુ દર્શન પશુ કરવા ન દેતી, ઝેરી અશ્રદ્ધા કંગે મરતી રે,—
જ્ઞાનનો અગ્નિ મુજમા ઊપજવો તો, અશ્રદ્ધા રાખ ઊપજાવે,
અધિક અધિક ન પ્રકટવા દે એ, ઉવની નિય કજળાવે રે,—
આનંદના લીલા કંજર ખેતગે, આપ ઊગાડો મુજ ઊરમા,
અશ્રદ્ધા મારી તીક ઊપજાવી, શેલી ખાયે એ ક્ષણભરમા રે —
આપનુ રૂપ જોના નેત્રને આપો છો, અશ્રદ્ધા પડગો બનાવે,
સાચુ સ્વરૂપ નથી નિરખવા દેતી, જા ત્યા મને ભટકાવે રે,—
સુખ અને શાંતિ, સપત્તિકેરા, આપે ભકાર જા ત્યા ભરીના
મુજ અશ્રદ્ધાએ કરી, હુ ખના હુ ગરા, મુજ ઊરમા તે તો ઠરીયા રે,—
સામર્થ્યભાત્રના રત્નની ખાણો કમને કમને કીધી આને,
પણ મુજ અશ્રદ્ધા ભયકર રૂપને, એ સ્થાને દેખાડી આપે રે,—
વહાનામા વૈર કંગે, અશ્રુતમા ઝેર ભેળે દીપમાથી કાજળ કહાડે,
એવી અશ્રદ્ધા મને નિત સતાપે, સુખ ન દે કોઈ દહાડે રે —
શુભ જોવાનુ છોડી અશ્રદ્ધા મારી, અશુભ જ સર્વત્ર જોતી,
નરહરિ એક જ વિનતિ કડ છુ, મુજમા પ્રકટવો શ્રદ્ધાતરેનિ રે,—

પરમેશ્વરને કેવા સાધકો મિય છે.

પદ ૨૫૨. (વૈષ્ણવ પ્રાણુચક્રી મને પ્યારા, એ લય)
શ્રીગુણે તે સાધક પ્રાણુપ્યારા,

જેને શ્રીધૃષ્ટ છે પ્રાણધારા રે,
 ધૃષ્ટમા રાખે વૃત્તિ વહેતી, સતત જેની તૈલધારા,
 ખાનપાનઆદિ બૂલી જતા પણ, ધૃષ્ટનામ જે ન ભૂલનારાંરે,—
 તનમનધનઆદિ ધૃષ્ટને અર્પી, આપે બની રહે બીખારા,
 ધૃષ્ટમરણને સાચુ ધન માની, અધિક જે સમ્રહનારાંરે —
 અનવધિ પ્રેમને ઉરમા પ્રકટાની, કૌધદ્રેય જેણે સહાર્યા,
 નિર્ભય સ્વરૂપ, ધૃષ્ટમા રમી જેણે, શોકભગવિતા નિનાર્યાંરે —
 આવે વિપત્તિ કે હાનિના પ્રસંગો, તે હસતે મુખે ખમનારા,
 શ્રદ્ધા ધરી જેહ માને જે ધૃષ્ટ માઝ, અશુભ ન કદી કરનારાંરે,—
 ધૃષ્ટધૃગથી સ્થિતિ આવતી જે જે, હિતતમ તે ગણનારા
 સર્વ સ્થિતિમાથી હિત કરી ધારણુ હિતસ્વરૂપ જે ચનારાંરે,—
 ધૃષ્ટસ્વરૂપ લહી, પ્રાણીપદાર્થપ્રતિ, આત્મદૃષ્ટિને ઢાળનારા,
 પ્રાણુ જતા છતા કોઈ પણ પ્રાણીનુ, અશુભ ન ચિંતવનારાંરે,—
 છત્રનકેઝ અહ પણ ગાળી, સ્વરૂપનું અહ ધરનારા,
 આત્માના ગુણધર્મ નિજમા આરોપી, મસ્ત થઈ વિચરનારાંરે,—
 આત્માનુ સામર્થ્ય ધન કરીને, ઉરમાહિ ઉપગવનારા,
 ધૃષ્ટસ્વરૂપ જે આપે બનીને, ધૃષ્ટયશને પ્રસારનારાંરે,—
 ધૃષ્ટના પ્રીતિપાત્ર જનોને, જે ના કદી નિદનારા,
 ધૃષ્ટના પ્રીતિપાનના ચરણો, પ્રેમથી જે સેવનારાંરે,—
 ધૃષ્ટપ્રસન્નતા પામનાઅર્થે, જીવન જે ગાળનારા,
 ધૃષ્ટને સ્વાધીન કરવામા તેના, બ્યા ત્યા ખડે પોમારાંરે,—
 હૃદય વધાની લઈ, હૃદયશ ધન કહે તેને ધન્ય ધન્ય પુત્ર મારા,
 ઉપેન્દ્રનગ્ધરિ પ્રભુને જેણે કદીએ ગણ્યા નથી ન્યારાંરે —

દ્રુષ્ટિરહિણી દૃષ્ટિની દૃષ્ટપતિ યાચના.

૫૬ ૨૫૩. (નિમગ્નાચળવાળી મારા વહાના, એ લય)

મારા હૃદયના વાળી વહેના આવો ડડી આ વેગ જારે વડી,
 વહાના ચરણો તમારા હમખવો, વાગુ તો જોઈ રહી
 વિવિધ દૈવીસ પતિડપી, તારક કંઠે પ્રકાશ
 પણ મુજ પ્રિયતમ ચંદ્રવિના આ, ઝાણુ હૃદયામશ

આપવિના શુ શુ દિનરાત્રિ, ચતુ હશે મુજ હિર,
ક્યા જઈ ને કોને સહગાવુ, આપ બન્યા બ્યા ફર, ૩૩૦
તન તોડીને વૃક્ષ ઢિગાડ્યુ, પણ નવ આ યુ પુલ,
સાધન સાધ્યા (પણ) આપ ન મળીયા, મટેનત સવળી ધૂળ, ૩૩૧
આખરિના જન, પાખવિના કદી, પક્ષી રહે પ્રસન્ન,
પ્રાણવિના મન પ્રસન્ન કેમ રહે, કેમ જ ટકે જીવન, ૩૩૨
રાત દળ્યુ બધું વ્યર્થ ન નીકળ્યો, લોટ પ્રભાતે શેર,
વ્યર્થ બધા સાધન આ મે.યા, (જો) આપ ન આ યા ઘેર, ૩૩૩
કીધા કદી પકવાન્ન વળ્યુ શુ, મન્યા ન જો જમનાર,
રમત માડી વિધવિધ તેથી શુ, જો ન મળ્યા રમનાર, ૩૩૪
ઉત્તમ કુળ કન્યા જન્મી પણ, ઉત્તમ જો નથી નાથ,
ગાર અને કામન તેથી શુ, કંકણ જો નથી હાથ, ૩૩૫
ઉત્તમ વિલવો મળીયા તો શુ, પણ જોના નથી આખ,
વાપરનાર નથી તો પછી શુ, હોયે ધન છે લાખ, ૩૩૬
શુભપણે કંઈ કાળથી આપે, પકડ્યો છે પ્રભુ હાથ,
પ્રકટપણે આત્મીને હાવા, કા નહિ ધરતા બાથ, ૩૩૭
સાગરમા વૃદ્ધિ તેથી શુ, તૃષ્ણને દો ભોજન,—
તેમા શુ કદી ખરૂં આપ દો, દુઃકાળીઆને અજ, ૩૩૮
તાણુ નથી પણ પ્રેમભર્યા આ, ગાડા ઘેવા જોલ,
નરહરિ ન્યાયી ગણાઈ આપે, કરવું ઘટણુ તોલ, ૩૩૯

પ્રેમલક્ષણાની ઇષ્ટપ્રતિ યાચના.

૫૬ ૨૫૪. (ભક્તિ નવધા અમને વહાની, એ લય)

ભક્તિ પ્રેમની હિર પ્રકટાવો, પ્રિયતમ પ્રભુ પ્રેમાળા રે,
પ્રેમરસપ આપડપ બનાવો, પાર્ષ્વ પ્રેમાશ્રિત પ્યાવા રે
પ્રીતિમાત્રતણો વિષય, એક જ ચઈ ગદો આપ,
આપપ્રતિમા પડી બનો, મનહર અતર આપ,
અમર્યાદ પ્રેમાબ્ધિના અતર, ઉદારો નિત્ય ઉગાળા રે, પ્રેમ૦
સકલ એવણા છોડવો, અવર જૂનાવો લાન,
આસક્તિ દદ આપમા, રહે એવું દો દાન,
આપનો પ્રેમ અણુમૂલ્યુ મોલી, બીજા જુદા પ્રવાળા રે, પ્રેમ૦

આપતણા સંયોગનો, હર્ષ રહો પ્રતિગાત્ર,
 ચહો શોક ઉપજાવવા, (તો) આપવિરહમાં માત્ર,
 આપ પ્રેમનાં ગાન ગવાડે, બોલાવો પ્રેમબોલ કાલા રે; પ્રેમ૦
 અન્ય વિષયનાં ચિંતને, વૃત્તિ સ્તબ્ધ થઈ જાય,
 આપ પ્રેમસ્મરણે હૃદય, કંઠ ગદ્ગદિત થાય,
 એવી અવસ્થા સત્વર આપો, પ્રેમનાં બંધનવાળા રે; પ્રેમ૦
 શ્વાસ તથા પ્રશ્વાસમાં, આપ જ ચિંતન થાય,
 બહિર્ અને અંતર્ સદા, આપ જ આપ જણાય,
 એવું દયાનિધિ દાખવો અંતર્, આપ અમારા છો વહાલા રે; પ્રેમ૦
 પ્રભુપદકમલે ધારવા, અન્ય ન ચહીએ અર્થ,
 શુદ્ધ પ્રેમનાં પુલકાં, ધરવા દો સામર્થ્ય,
 પ્રેમસ્વરૂપ આપ કંઠ આરોપીએ, પ્રેમથી ગુથી પ્રેમમાળા રે; પ્રેમ૦
 વીધાયા નથી પ્રેમથી, જુહા આ આકાર,
 આપ કૃપાબળથી જ છે, થવું સાચા શણગાર,
 નરહરિ ! સાચા પ્રેમી કરજો, જોઈ આ પ્રેમના માળારે; પ્રેમ૦

ભક્તિ આપવા ઇષ્ટને માર્થના.

પદ ૨૫૫. (હે કૃષ્ણમુરારિ, આશ્રય સાચો રે, એ લય.)

હે નરહરિ સ્વામિ ! શરણાગતને આપો ભક્તિ આપની. ।
 આપતણી ભક્તિવશ વહેજો, આ તનમન ને પ્રાણ,
 ભક્તિશબ્દથી ભવસિંધુમાં, ફેરવજો આ વહાણ રે; હે૦
 ભક્તિપ્રિય સ્વામિ ! મુજ અંતર્ ભક્તિના રંગથી રંગજો.
 ભક્તિદોરવડે ઉડાવો, ગગનવિષે હું પતંગ,
 ભક્તિકમલે ભલે ખીડાવો, રસભોગી મનભૂંજ રે; હે૦
 ભક્તિવશ સ્વામિ ! ભક્તમય જીવન કરજો માત્ર પ્રભો !
 ભક્તિનું ધન એક જ ગમજો, રચો ભક્તિનો સ્વાદ,
 ભક્તિનું એક પાન જ ગમજો, રચો ભક્તિનો નાદ રે; હે૦
 હે ભક્તિના ભોગી ! મુજ મનમંદિરમાંહિ વહાલા આવજો.
 ભક્તિકેરા ચોક હું પૂરીશ, ધરીશ ભક્તિની માળ,
 ભક્તિની આરતી ઉતારીશ, ધરીશ ભક્તિની થાળ રે; હે૦
 હે ભક્તિના દાતા ! નિજ બાલકના દોડ સહિ પ્રભુ પૂરજો,

ધતરાષ્ટ્રને આપને જોવાને, નેત્ર દીધાંતા જોમ,
આપને વશ કરવા હું અલકાને, દેજો લકિત તેમ કે, હે
હે લકિતના બાધ્યા ! લકિતમધનથી બધાજો પ્રેમથી,
બધનરહિત ન રહેવા ઇચ્છુ, ઇચ્છુ લકિતમધ,
આપણુ લકિતથી બધાતા, મળે સુનર્ણસુગધ કે હે

પ્રેમી ભક્તના હૃદયાર.

૫૬ ૨૫૬. (મોહનજીને મળવા, તલપે માડ, — એ લય)

સ્થામસુદરની સજે જાની છે મારે પ્રીત કે,
રમુ રસમસ ચર્ચ રજે પ્રેમે પરસ્પર નિત્ય કે
નેત્રને મીચુ, નીરખુ જના નીચુ,
આવે સમુખ કરી સિમ્ત કે —
મનપતા હાને રનેહથી ભાગે
નેત્રકટામે વીધે ચિત કે —
હૃડે હરખાઈ, વારી વારી જાઈ,
તનમન કુરખાન કશ વિત કે —
પ્રેમતા બોગી એ મહાયોગી
આવે કાઢી કષ્ટ નિમિત કે —
પ્રેમ એ મારો, સ્વીકારે ખાગે
દે મને પ્રેમદાન અમિત કે —
પ્રેમને ખાતા પ્રેમને પીતા
પ્રેમતા શુણ્ણતા એ ગીત કે —
પ્રારબ્ધભાગ, ફેડીયા મારા,
ક્રિયામાણુને સચિત કે —
અરૂપ બનાવ્યુ જ્ઞાન અપા યુ,
યોગભોગ આપે અગણિત કે —
પ્રેમ જ્યાં રાગે, તાતણે કાચે —
તે ત્યા પ્રભુની એની રીત કે —
જેન જેને જ્યાગે, વશ થઈ માગે,
આપતા મુજને એ મિત કે, —
નરહરિ નાગર છે, રત્નામર,
હું છું એમની સરિત કે,^૧ —

દંભમક્તિ કરનાર જીવને પ્રતોદ.

પદ ૨૫૭ (મે હવે કેદારકંઠથી પહેર્યું રે, એ લય)

તે હવે બગલકિત બુ માડી રે, ધતારા જીવડા
 તે હવે હગયુક્તિને કહાડી રે, હે મનના મેના
 જગને છેતરવામજે કર ધરી માળા તે તો, ભરમ ને તિનક લગાવ્યા રે
 પણ કસાથી મહોડ તાડ રાત્ર ચવાતુ જુડા, કાપના મુખે જ્યા તે ચા-ચા રે,
 જગમા જાણારાખાતે સાધક થયો તુ, વહોગે બન્યો તો જેમ બ્રાહ્મણ રે,
 સાચા લક્ષણુનિજ જેમ એ માર્યો મયો, તેની યાની છે તુને રામણ રે,—
 મટોડેથી જાને મને પ્રભુમક્તિ વહાની, વહાણુ નથી ખીણુ એવુ રે,
 સાચી ભક્તિથી તાડ મન ન રીઝાતુ, નિરોધકી રીઝે જેવુ રે,—
 કટે તનમનધન માડ શરતુ, તનમનધન શુરુ મારા રે,
 પણ જગી દાનિ યાના તનમનધનની, પ્રાણુ જતા રહે તારા રે,—
 દમડી ખરચનાની જે દાણુ આવે ત્યારે, શરને ગણે છે ધૂતારા રે,
 શરીરને મટ શુરઅર્થે પડે ત્યારે, શરને ગણે છે મારા રે —
 ખાન ને પાન આપી સુખમારમાડે ત્યારે, મહે કૃપાનિધિ શુરુ મારા રે,
 પણ જલ સાધનમાહિ જેસાડે ત્યારે, કહે શુરુ લોહી પીનારા રે —
 મનુર વચન શુરુ જોને તો લાગે મીઠા કટુવચનને વડમમ દેખાના રે,
 ધન અને ધામતુ અર્ધ કગવે તો, શુરુજી જળો જણાના રે,—
 મદાગથી શુરુતણી મુક્તિ કરતો તુ, અતરથી શરના દોર જોતો રે,—
 શુરતાથી નિદા કરવામાહિ, દોશથી ચિત્ત તા- પ્રેતો રે,
 શાનિનો આ-બર ધરી જેમે, જલ લગી શુર નવ છેડે રે,
 અનુ, મ દત્તિના સગી મગે ત્યારે, શરના મગ ઉખેડે રે,—
 સાચો વિવેક નિરાગ ન શુરમા એમ તુ જોને તેને કહેતો રે,
 હા એ હા શુરુ બોલે તારી તો નાની, વેગીસ દોર નહિ તો લહેતો રે,—
 પગેશ રહીને અને કુવચનો, શુરને તુ સહજાવે રે,
 જેવુ મરણ પગિતાપ પમાડી મારા, નપનમા નીરને લાવે રે,—
 તુ જાણે છે જે શુરુ નવ જાણે ધન્ડગન તારી લુડી રે,
 પિંક પિંક રે શુરુરજાયાતિ ! તારા જીવનમા આગ ઉગી રે,—
 કપર ત્યજીને તારા, જી મ થનિ તુ, અતર તાડ સાચુ ખોરી રે,

ગુરસમીપ જઈ પ્રકટ કરી દે, તારા હૃદયની કાળીધાળી રે,—
જેણે જુદો આ વેપ તારો નીલાન્યો, તે, ગુરુ કરી ન તને વદશે,
ઉપેન્દ્રપ્રભુ કરણાથી તું કાઢને, સાચા સુરર્ણથી મદશે રે,—

ભક્તનો દ્રષ્ટાણે સંવંધ.

પદ ૨૫૮. (માંગે વહાનો આ થો વેપ ધારી, એ લખ)

મારો વહાનો કરણાનો સિધુ,
દયાસિંધુતણુ છુ હુ મિદુ
કદી કોઈને ન કદુ કે'ણુ કે'ણુ,
માત્ર જાણુ હુ તો દયાદાન દેવ
માંગે વહાનો છે પ્રેમતણો ક્યાં,
હુ છુ ઉછર્યો તે માહિ છોડ સાંગે
માંગે ઉર ન કોઈ સાડ કે નાડ,
હુ તો પ્રેમના સુવાસને પ્રસાડ
છે અઢાર બાર વનસ્પતિ વહાનો,
હુ છુ તેમનો નાનો બાણપાનો
કડનાશ કોઈને ન કદી આપુ,
પ્રાણીમાનતણા ગેમને હુ કાપુ
માંગે વહાનો છે મહાદિવ્ય જાનુ,
હુ પ્રકાશપ તેવું કિરણુ નાનુ
કદી મોહનુ ન ધાડ અધાડ,
જ્યા ત્યા જોઉં એક તત્ત્વપ્રભા ચાર
છે શ્રીસદ્ગુરુ નૃસિંહ માંગે વહાનો,
હુ છુ પુત્રપ શિષ્ય તેનો કાનો
હુ તો સ્પર્શમણિ સદ્ગુરુને પાળી,
મહાન્ક મગી આપે જન્યો સ્વામી

સર્વોત્તમ પ્રયત્ન સાધવા સારક્ષેને સુચોર.

પદ ૨૫૯. (વૈદર્ભી વનમા વનને એ લખ)

સાધન એવા સાધજો, મારા સાધક વીર !
પ્રકટ થઈ પ્રભુજી કહે, ધન્ય ધન્ય ધીરવીર,—

વાગે ચૌદ ભુવનવિને, સાધક પીરહાક,
 લક્ષ્મી તો પાછુ પડે, (જો) સમુખ આવે પિનાક,—
 દશ નિષ્પાળ ડોલાવજો, ખલજો સમે સમુદ્ર,
 અતરીક્ષ સવળુ ચરકાવજો, ધરતી ધુમવો થઇ રદ્ર,—
 અસુરો પણુ કપી ઉઠે, દેવો લહે આશ્ચર્ય,
 પ્રયત્ન એવો સાધજો, રૂઝ સાધકવર્ધ !—
 હોય પોદ્યા ક્ષીરસાગરે, કદી વિપ્લવ લગવાન,
 આપ પ્રયત્નવિજયતણા, દુદુલિ પટોચાડો કાન,—
 શિવજી જો શિવનોકમા, હોય ધરતા ધ્યાન,
 આપ પ્રયત્નના વાગજો, ત્યા ડકાનિશાન —
 મહેશભોકે મહેશશ્રી, હોય સ્વરૂપે ગિયત,
 આવે સમીપ પ્રયત્નના,—પરના શુણી ગીત,—
 આપ પ્રયત્નને જોઇને, ઇન્દ્રવરણાદિ દેવ
 જાત્રુ થઇ નિજ તનુવિને, કંઈ આપની મેન,—
 દૈવી સપત્તિ બધી, રહે આપઆધીન,
 સત્તામાત્ર સમીપ રહે, થઇ નિજ ગર્વહીન,—
 સામર્થ્યો સધગા રહે, આપચરણસમીપ,
 વિશ્વ સદગ ઝગમી રહે, ચાતા મલ દિવ્ય દીપ,—
 અશક્ય કશુ તમને નથી, ચાતા નિમિત્તમાન,
 કરી લેશે નરહરિ પ્રભુ, તમને પ્રીતિપાન,—
 પ્રિય થતા નરહરિતણા, ચારો સનુ પ્રાપ્ત,
 અપ્રાપ્ય શુ તમને પછી, જના છે હિપેન્દ્ર આપ —

ઈષ્ટમિરહિણી તથા ઇષ્ટસંયોગિની વૃત્તિના ઉદ્ધાર.

૫૬ ૨૬૦.

ડાઈ કરુણાશુ દયાવો, માટે વાનમો ઝે
 કરી હિપાર, એ ગુહ્યાર, દેવાહાર જણાવો,
 દુઃખીયારીની જરી દાઝ કે લાવો,—
 દિવના હરનાર, અતર ધનાર, તેના પ્રેમપાલમાદિ દમીયા,
 વડાનો સિદ્ધેશ જઈ વમીયા, ગોપના ન જડે રગરમીયા —
 દે અપાર, વિરહમાર, પ્રાણધાર, આજ,
 કોણુ જાગે પ્રણે દીધા બોગરી, કે નુ વહેમ દમીયા —

હુ દયામણીના વેણુ, કોણુ જ આહિ શુણુરો,
 કર્કશ મારા કહેણુ, પિયુને કો સભગાવરો,—
 એ સરિતા ગલીર ! વહેતાં જળ તુજ નિર્મળા,
 નિર્મળતાનુ હીર, મુજ પિયુપામેથી લીધુ,—
 દેખાડીશ તુ નાથ, નિર્મળતાને દર્શ તને,
 કરી કોનો સગાથ, કર્ક દિશાપ્રતિ છે ગયા?—
 શા ના દે તુ જવાન અભિમાની શીદ થાય છે,
 હશે આવીયો બાપ ! તુજને પણ આવો સમો,—
 એ સુકુમાર હરિણુ ! પિયુએ નેત્ર દીધા તને,
 ભટકે જ ગલ્લખીણુ, જોયા તે કહી નાથને ?—
 રે હરિયાગા વન ! હરિયાળાપણુ પ્રભુતણુ,
 દર્શ ને પ્રાણજીવન,—તમને ક્યા સીધારીઆ?—
 એ રે સુદર વૃક્ષ ! તમને રસ દર્શ મીઠડો,
 આની આપસમક્ષ, ક્યા સચરીયા આહિથી,—
 એ એ ધરતી રસાગ, રસાળપણુ તુજને દર્શ,
 આની હમકતી આવ, ચતુર ક્યા ચાલી ગયા —
 રે એ શીતળ છાય ! સબજન દુર્જન ના જીએ,
 જે તુજ આશ્રયી થામ, તેને દે તુ ગાયડો
 એવો ઉચ્ચ સ્વભાવ, મુજ પિયુનો તુજને મળ્યો,
 આણી કરણુભાવ, કહીશ કૃપાનિધિ ક્યા ગયા ?—
 એ એ પ્રિય ધનશ્યામ ! તુજને મુજ પિયુ રૂપ દર્શ,
 ક્યા વસીયા ધનશ્યામ, જિએથી દેખે કહી ?—
 રે ગલીર આઠારા ! બ્યાપકતા દર્શ તુજને,
 કર મુજવતી તતારા, શામળીયા ક્યા સચર્યા ?—
 એ ઉજ્જવલ્ય માર્તંડ ! પ્રિયતમ તેજ તને દર્શ,
 જો ! દશદિશ નવખંડ, કોણુ દેશ વહાવો વમે?—
 ગગનચુમિ ગિરિરાજ ! સ્થિરતા તમને આપીને,
 ક્યા વસતા પિયુ આજ, કહેશે કરણુ આણીને ?—
 રે રે કોમળ વાત ? ! વિશ્વવિહારી તને કરી,
 ક્યા વસીયા સાક્ષાત્, ભાળ એટલી કાઠી દે,—
 રે પચરગી મયૂર ! રંગ તને ઝડા દર્શ,
 મુજ રંગીના દૂર, કે હજૂર તારી રહ્યા ?—

પ્રભુનાં કાર્યં તું સાચા ભાવથી, ફેટલાં કરે કહે તે તો રે; હો શ્રવણં
 પ્રભુને અર્થે સાચી નિશ્ચયી, કરવું ઘટે જો તુંથી થાયે રે શ્રી,
 આગ્રહ ધારીને કર્તવ્ય કરવું, કરવું ન પ્રાણ છો જાયે રે; હો શ્રવણં
 પ્રભુપ્રતિ જો તું વહેંત ધસે તો,—પ્રભુ, તારી પાસ આવે હાથ ધસતા શ્રી,
 એવા દયાળુ પ્રભુનો દ્રોહ કરતાં, કંઈક આ મૂઠ્ઠા ! તું પરતા રે; હો શ્રવણં
 એવ પ્રભુને તું અંતરના સાચા ભાવે, ભાવિકને એ છે સોંધાસસતા રે શ્રી,
 ઉપેન્દ્ર પ્રભુ તારાં દુષ્ટત્ય ભૂલી જઈ, તુજપ્રતિ આવશે હસતા રે; હો શ્રવણં

ચિતિસંમુંદ્રમાં નિમજ્જન કરનાર સાધકના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૬૨. (પરદેશી સૈયાં, નેહા લગાયે દુઃખ, એ લખ.)

હું હૃદયસમુદે, હર્ષતરંગમાં ઝીલી રહ્યો.
 ચૈતન્યચંદ્ર શો ખીલી રહ્યો, સગી થયો, નભમાં વહ્યો—હું
 ઉપર હું આમ ભાળું, નીચે હું તેમ ન્યાળું,
 નશદિશમાં દષ્ટિ હું ઢાળું, જળ રૂપેરી રંગવાળું,
 તેથી રંગાઈ, તેની માંહિ, સદાય હું તો રમી રહ્યો, હું સમી રહ્યો,
 વિરમી રહ્યો:—
 હૃદે હું જેમ જાઉં, અણુઅણુથી અભેદ થાઉં,
 ન્યારો ન કહીં હું જણાઉં, મહાજલરૂપે ગણાઉં,
 ક્ષારપુત્તસિ, પાણી ન નીકળી, તેમાં હવે હું મળી ગયો,
 હું ગળી ગયો, હું ભળી ગયો:—

અંતિમ પ્રાર્થના.

પદ ૨૬૩.

પ્રભુ મનતણું ફક્ત આપજો,
 અમ હૃદયકમલમાં વ્યાપજો.
 યન્તણું સત્શક્તિ દેવામાં, ઉદારતા દર્શાવજો:—
 દોષઙ્ગિનનો ક્ષય કરવામાં, તીવ્રપણું બતાવજો:—
 શ્રવણું દહવાને ઠાજો, અમિને વર્ધાવજો:—
 ગુત્ય દોષ સાધકનાં અંતર, તેને આજ હસાવજો:—
 આપનણી લક્ષિતમુંદરીને, અમથી આપ વસાવજો:—
 અદાકેરી દેવી ઘુનિને, અંતરમાં પ્રકટાવજો:—

દુઃખમાત્રની કરી નિવૃત્તિ, પરમાનંદ પમાડજો;—
ઉપેન્દ્રનરહરિ સાધકઅંતર, એક સ્વરૂપ જણાવજો;—

પ્રારંભક પ્રાર્થના.

પદ ૨૬૪.

જય જય જય વિભુ નમીએ પ્રીતે, આપ સ્વરૂપમાં થઈ એક ચિત્તે,
સચ્ચિત્તિસુખધન, અગમ, અકામી, જડજીવંતના અંતર્યામી.

મહાનંદ આકાશનો, જે અબ્યંતર દેશ,
દિવ્ય રૂપ તેમાં ધરી, વ્યાપ્યા છે હરીકેશ.

મહામંગલકર દષ્ટિ તમારી, આજ શિશુપર રહો પ્રસારી,
હસ્ત પ્રભુના અતિ સુખદાતા, શિશુશિર ધરી હિર કરજો શાતા.

સકલ દેવી સામર્થ્યના, આપ ચરણમાં વાસ,
શિશુ આ આપચરણ પડે, તેમાં કરો પ્રકાશ.

ઉત્સર્ગ અબ્રામપ્રદાતા તમારો, તે પર ધરી શિશુને આજ ઠારો,
હૃદય આપનું નિજાત્મસંગી, નિજાત્મ શિશુ કરો હૃદયે આસિંગી.

હૃદયંગમ જ્ઞાનપ્રદા, વાણી આપની રમ્ય,
વદી પ્રકટાવો શિશુહિરે, જ્ઞાનરહસ્ય અગમ્ય.

આપતણું સધજાં સામર્થ્યો, પ્રકટાવી સારો શિશુઅર્થો,
નિજમય કરો શિશુનાં સર્વાંગો, એ જ પ્રાર્થીએ કરી સાદાંગો.

ફળશરણમાં લીન વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૬૫. કાશી.

પ્રભુ જે જે દેશો રે, તે જ મારે લેવું છે,
જેમાંથી તેમાંથી રે, શુભ લેવું દેવું છે.

ટહાની યોનિમાં કદી સ્થાપો, દર્દ સહિને ફલપ્રલ,
બગતણુ થઈ અથવા તાપ અમ હરી, જાયા દર્દ અનુકૂલ,
આપનું લક્ષણ આશ્રય રે, ત્યારે મારે ગ્રહેવું છે; પ્રભુ-

પશુયોનિમાં અનુગ્રહ કરીને, સ્થાપો મને કેા કાળ,
આપ વિભૂતિરૂપ આ જનનો, ભાર હિવાડું ધરી વહાલ,
તાપ, ટાદ વર્ષા રે, અમાદિ તવ સહેવું છે; પ્રભુ-

અનુપમ કરણા દર્શાવી કદી, બનાવશે પ્રભુ કાળ,
શ્રાદ્ધવિષે ગ્રહી વાસ પિતરનો, અપાનીશ અનુરાગ,
આપની દીધેલી રે, સ્થિતિઓમાં સુખ લહેવું છે; પ્રભુ-

આપ અનુમદ કરીને કાઠક, સમયે કરો પાપાણુ,
 મુજ પીઠે વચ્ચે ધોવડાવું, ઉપજાવું નહિ હાણુ,
 આપરૂપ જનના રે, ચરણોનીચે ચમવું છે, પ્રભુ
 વિશરૂપ કદી કરશો તો, ચર્મશ પથુનો ભક્ષ,
 ખાતરરૂપ થઈને નિત્યે, ઉગાડીશ હું વૃક્ષ,
 આવેલી ત્રિયતિથી રે, સૌને સુખ દેવું છે; પ્રભુ
 તાંખાની ધાતુ કરશો તો, પૈચો પાપ થઈશ,
 લોહું કરશો જો પ્રભુ તો તો, ખીસો છરી ચર્મ જઈશ,
 સુખી થઈ, સુખી કરીને રે, દુઃખમાત્રને દહેવું છે, પ્રભુ
 આપ કૃપા કરી જો સિંધુનું, ખાઈ બનાવશો તોય,
 મનુષ્યકેરી ત્રયાના મળને, સઘ હરી લઈ તોય,
 પોપું જંતુ જેવું રે, મુજ આગ્રયે વહેવું છે; પ્રભુ
 કાંઈરૂપે મુજને કદી કરશો, અંધની લાકડી થઈશ,
 ચર્મ બનાવો તો મનુષ્યનો હું, જોડો થઈને રહીશ,
 કંઠકતાપથી રહી રે, પગની પહેલાં વહેવું છે; પ્રભુ
 સાચો અનુમદ દર્શાવી કદી, આપ બનાવો ધૂળ,
 ચોપડામાં શાહીપર પથરાઈ, થઈ પડું અનુકૂળ,
 અનાજમાંદિ પડીને રે, ધાન્યને રહી લેવું છે; પ્રભુ
 અંકવિષે પ્રભુ આપ જ મુજને, બનાવશો કંદી શૂન્ય,
 સર્વની પાછળ નમ્રપણે રહી, મૂલ્ય કરું ના ન્યૂન,
 નય પાછળ તવ આવી રે, કરવા મારે નેવું છે; પ્રભુ
 આપની આપેલી સર્વ સ્થિતિઓ, મારે આનંદરૂપ,
 પરમ પ્રસન્નપણે તેમાં રહી, રંક છતાં માનીશ ભૂપ,
 જાણી જેવું લાયક રે, મળ્યું મને તેવું છે; પ્રભુ
 જેવી સ્થિતિમાં રાખશો તેવી, સ્થિતિથી ચઢી રહીશ,
 આપ વિમૂલિરૂપ આ જબનો, લાવિક સેવક થઈશ,
 નિશ્ચય એ જ મારો રે, કરવું જે તે કહેવું છે; પ્રભુ

આત્મવૃત્તિના આનંદોદ્ગાર.

પદ ૨૬૬. (જેને હૃદય રમે રામ. એ લય.)
 તૃપ્તિ મુરતરને મેલી, તૃપ્ત થઈ ફરું છું,
 આ-મતોયપીયૂષ પીને, મરન વિચરું છું;—

સત્તા ધન ધામ ધારી, પાંખા હોય સુરખ નારી,
ધરે ન તે અચળ ખુમારી, જેવી હુ ધર છુ, —
વેદશાસ્ત્ર પદન કરે, મોગસિદ્ધિ સકળ વરે,
પણ ન સત્સુખે તે હરે, જે સુખે હુ હર છુ, —
જેહ આવી સહજ મગે, તેમા ચિત્ત માત્ર હગે,
મોહ ધરી કરે ન ચળે, તૃપ્તિથી ઊર ભર છુ, —
ન્યુનતા લહી યાય ન દશ, અધિક પામ્યે દુર્ધ ન અશ,
તૃપ્તિમોતીનો યદને હસ, ચારો હુ ચર છુ, —
જેને તૃપ્તિ નથી અશે, હોયને ભલે દેવેશ
મુજ સમાન તે ન લેશ, એ કહુ ખરુ છુ —
જેઈ અન્યની સપત્તિ, મુજને ઈર્ષ્યા નાહિ થની,
જેઈને મારી મહાવિપત્તિ, એઈ ન હુ કહ છુ, —
જેને સપત્તિ અધિક, તેને પણ જોઈ માગતા બીખ,
તૃપ્તિરહિત જીવન ધિક્ક સત્ત એ ઉચ્ચત્ર છુ —
અભાનથી જે પ્રાપ્ત થાય તેમા સુખ મને લહાય
નિત્યઅર્થે હાય હાય, — કરી ન મથી મત્ર છુ —
માટે કશુ છે ન ન્યુન, એક હુ જ, અન્ય શન્ય,
અચળ તૃપ્તિતણી ધૂત — મા સદા કહ છુ —
જેને તૃપ્તિ છે અખડ, તે જ પુરખ, અન્ય નહ,
તૃપ્તિનો મહી વિજયદસ, વિશ્વમા વિહર છુ, —
પૂર્ણથકી પૂર્ણ એના, નિત્ય નિકટ આત્મદેના,
અન્યની શી લેવા દેના, તમ તમ હુ છુ, —

સર્વ પ્રસંગમા પ્રસન્નતાને સેવત્રી એ સુખની સ્વરી વલ્લ છે.

૫૬ ૨૬૭.

એક ખરી કળ, કહુ જે પુષ્કળ, સુખ ઉપજાવે આહાહા !
દુ ખોડેરા, સમય વણેરા, પ્રકટ્યે હસજો હા હા હા
દુ ખ જવ ઉપજો, અનિટ નીપજો, કનેશ ઉપજતો અતરમા,
એ વિસરીને, પેટ પકડીને, ઉરથી હસજો હા હા હા
— દી ધન જાણ, સ્વજન અજાણ, કદી ઉઠે ગૃહોમા દ્વાય,
ઉપાધિ પમાય, વ્યાધિ થાય, કદી મૃત્યુ જ ખાવા ધાય,
આધિવાગા, વિધિવિધ ભાલા, કદીકે વાગે ભીતરમા એ વિસરીને

સ્વજન સતાવે, સ્ત્રી રીખાવે, પ્રભ જ શેકે આંતરમાં,
 હાનિ આવે, વિરહ તાવે, તોએ હસજો હા હા હા.
 કદી વ્યાપાર—માંહિ હાર, પમાય અપાર, થવાય ખુવાર,
 શોકાદ્ગાર,—નો ઉચ્ચાર, અંતર બહાર કરો ન લગાર,
 અવનતિ અથવા અહિત નિપજ્યા,—ની શંકાને ના ધરતા; એ વિં
 (પોતાને) શુશુહીન લહીને, બલહીન થઈને, અંતર ન, ધરો દુર્બલતા,
 પ્રયત્ન કરતા, જય યશ વરતા, અખંડ હસજો હા હા હા.
 દુઃખદ એવી, ગમે તેવી, અસહજેવી, વિપદ સહેવી,
 દુઃખદ કહેવી,—ન કે લહેવી, સદા ઉર શાંતિને સેવી,
 વિપત્તિમાં લહેવી દુર્બલતા, જેથી કાયા સુતરમાં; એ વિસરીને
 યત્ન કરીને, વિપદ હરીને, જય કરીને અવનીસ્વરમાં,^૨
 સુખ વરીને, ઉત્સાહ ધરીને, નિત્યે હસવું હા હા હા.
 પ્રતિકૂલ પ્રસંગ, અંગે અંગ, લહીને અપંગ, ન આશા ભંગ,—
 કરીને, ઉભંગ,—ધરી ગુરસંગ,—થી ઉજળી હૃદયતરંગ,
 થઈ અત્તાની, અહી નવ ગ્લાનિ, સદાય મસ્તીમાં રમતાં; એ વિસરીને
 દુઃખમાત્ર કદી, જહરિજાત્રપ્રતિ, શિરભેરી ન કરી શકતાં,
 એ નિશ્ચય કરી, અંતર્જાળ ધરી, અતિશય હસજો હા હા હા.
 દુઃખો ખોટાં, નથી ખોટાં, નથી એ સાપ, (પથ) લીસોટા,
 એ પુલગોટા, છે પરપોટા, ન મારે એ કદી સોટા,
 અહિત અશુભ કદી, ઉપજશે અતિ, એ સંશયવશ નવ થાતા; એ
 દુઃખથી પર રહી, દ્રષ્ટાપદ અહી, દુઃખ જોતાં આવે હિ મગ્ન,
 એ પદ મહેવા, સુખ અતિ લહેવા, હરધડી હસજો હા હા હા.
 આનંદોદયિ, સુખના મહાનિધિ, શ્રીપતિ લહીને પોતામાં,
 મેઘતણા ગર્જનથી સજ્જન ! હરયા જ કરજો હા હા હા.

સ્વસ્વરૂપ અત્યંત નિકટ છતાં તેને શોધવાનો જીવનો

હાસ્યજનક પ્રયત્ન.

પદ ૨૬૮. (ઉઠ લાઈ ટું બેઠા થા શું, એ લય.)

પ્રકાશને જોળવા એક દિન નિકળ્યો એક દીવો રે, અહા ધન્ય છે છ !!

સુખસ્વરૂપ વિસરી પોતાને, સુખઅર્થે કંઈ છવો રે, શોધે અન્યને છ.

શુભાગ નીકળ્યું શોધવા, સુવાસ ક્યાંથી પમાય,

પોતે સુવાસરૂપ છે, (એ) શુભાગથી ન લદાય,

નિજને સુખરૂપ ના લહે, આ જનનો સમુદાય,
નિજ મૃદુતા ના જોતાં જ્યાં ત્યાં, શોધતું માખણ બીજે રે,
ધરી બ્રાંતિને છ,
અંતરની સુખરૂપતા બૂલી, બ્રમે છવો બીજી ચીજે રે, ત્વજી શાંતિને છ—
સુખરૂપતા બીજે નથી, કે જુદી નથી લેશ,
આપે સુખસ્વરૂપ છે, દુઃખરૂપ આ જીવવેષ,
નિજ આત્મા છે સર્વનો, સુખસ્વરૂપ નિઃશેષ,
સુખરૂપતા લક્ષણુ પોતાનું, જુદું એ ન જાણે રે, મહી બોધને છ,
નિજાત્મમાં શમી સુખરૂપતાને, સહજે આજે માણે રે, લજી શોધને છ.
(જેમ) જલ આપે દ્રવરૂપ છે, (તેમ) મનુષ્ય સત્સુખરૂપ,
અનવધિ સિંધુરૂપ એ, યતો સ્વહસ્તે રૂપ,
મનુષ્ય દીન પ્રજા નથી, પણ જાતે એ બૂપ.
નરહરિચરકળથી સુખરૂપતા, જોજો આપમાંહિ રે, કરી યત્નને છ,
સુખસ્વરૂપ પોતાને જોતાં, બ્રમણું ન રહેશે ક્યાંહિ રે, સાધકરત્નને છ.

સર્વ સ્થિતિમાં ઇષ્ટશ્રીને સંનિહિત રહેવા વિજ્ઞાપ્તિ.

૫૬ ૨૬૬.

હું નિર્બળના બળ નાથ ! મારી પાસે આવજો,
કરીને મારો સંગાય, કરણાણુ કહાવજો.
આપ નિકટ આવી શકવાનું, મુજમાં નથી સામર્થ્ય.
જેવો હું તદનુકૂલ થઈને, સારો પ્રભુ મુજ અર્થ; મારી૦
તુમજી પુણ્યરૂપ હોઈ પ્રભુ છ, તેને અનુરૂપ થાઓ,
બ્રમરૂપ ધરી ત્રેમવડે પ્રભુ, મુજપ્રતિ આકર્ષાઓ; મારી૦
માજલુંસરખું તુમજી જતું હું, તો પ્રભુ થાજો નીર,
કેદારરૂપે હું થાઈ તો, આપ થજો જંજીર; મારી૦
ખીલીરૂપે જો હોઈ તો, આપ થજો પ્રભુ બીંત,
વિચારરૂપે જો હું બનું તો, આપ જ થાજો ચિત્ત; મારી૦
કહાડો જો હું થાઈ તો, હાથો થાજો નાથ,
કરો મને શર, કાળ જની તવ, કરજો મુજ સંગાય; મારી૦
કંઈરૂપે કદી જો હું થઈ તો, આપ થજો ધ્વનિરૂપ,
જો હું થઈ રહું મેઝકરૂપે, આપ થજો મુજ રૂપ; મારી૦
પંજરૂપે જો થાઈ તો, પક્ષી થાજો આપ,

દરરૂપે જો બનુ પ્રભુ તો, તેમા રહો યદ સાપ, મારી૦
 નેટ દહિ પદવી પણ દોપ ન, ક્ષમા કરો કહુ સત્ય,
 'નાવે તેણુ લણે' એ નિયમ જ, આપનિષે ન અસત્ય મારી૦
 મુજને કરશો તુરુઝ પ્રથમ તો, ચાણુ પડશે તુરુઝ,
 એમા શક જો ગાય મને કરો, (તો) કા ન બનો પ્રભુ પુરુષ, મારી૦
 ઉપાનલ નથી પ્રેમલયાં આ, વિનાદકેરા યોન,
 દોન ન મારો જોખડ યાધુ, જ્યા કર્તાએ દોન, મારી૦
 અન્યના ઉત્તમ સ્તવનામૃત પી અકળાયા શુ નાય,
 કે આ કડના સન્દોકેરો, પીવા છડો કનાય મારી૦
 પણ જેવો હુ કઠોર તેવા, યજો કઠોર ન આપ,
 મૃદુ થઈને નિષ્ટ રહો પ્રિય—તમ નરહરિ માગાપ, મારી૦

આનંદમહોદાધિર્મા નિમજ્જન કરવા સાધકોને નિર્મનજન.

પદ ૨૭૦ (મનમહિરીએ મહાનો મોહનજી, એ લય)

આનંદ માણવા આવો, દે બહુઓ ! આનંદ માણવા આવો કે,
 આનંદકેરો ઉલસાય મહાસિધુઓ, લેજો સદાય તેનો લ્હારો કે
 પૂર્ણ રવન નપરો આનંદસિધુમા સ્થૂન સુખ અમ નરારવો કે,
 દુઃખમા શર્કંગ જેમ પચી જાતી, આનંદ ઉગ્રમા પચાવો કે —
 , આ, તુ, તે સર્વમા, આનંદ જ જનમાય,
 અનવધિ આ આગાશમા, જેમ વાયુ પ્રમગાય,
 આનંદઅમૃતનુ ખુમ કરો પાન, છોડીને કનેસકેરો કાવો કે,
 ચિતાને દુખનણુ ગોતુ ખાણુ છોડી ખાઓ મહાનભાવો કે —
 જનસમીપે પડશે નથી, કદી તૃપાનો મોન
 ગોકોદગાઝ ન તુષ્ટીને, જ્યા મહાનનો ધોન,
 સતાપ, ભ્રાતિલયરૂપ નથી આપ, આપે આનંદપ દ્હારો કે,
 સામર્થ્ય આ આપના આનંદમા પ્રત્યક્ષ રસન કરાવો કે,—
 આપે આનંદ પ યના, મહાનંદમય સર્વ,
 જીવનમાય થઈ રહે, મહાનંદનુ પર્વ,
 કોષ ગોક કનેશ મર્તિમત થઈ પાસ, આવે તો તેને પણ દમારો કે,
 આનંદપમા આપે મરુને, અનંદે વિષ મગતોરો,—
 દુખાદિ મગાન ના , જ્યા કેમગિ આનંદ,

તિમિરતણે આનકાશ ના, ઝગઝગતો ન્યા ચદ,
દુખી દરિદ્રતણે હાથ ઝહી, પ્રેમે, આનદસિધુમા લાવો કે
તાપમાન દૂર કરી સર્વોગથી તેને, આનદશુનણે ઝુનાવો કે,—

શું કરવું અવિહિત છે, અને શું કરવું વિહિત છે.

૫૬ ૨૭૧ (ચપા તુ મારી દીનોજન એ લય)

ધરણુ નિશ્ચયુ શુ ધ્યાન ? ના ના
કરણુ શુ હરિસપાન ? હા હા
નિધિવિધ દેશમા, રમ્યપ્રદેશમા
કરણુ શુ નિત્ય પ્રયાણુ ? ના ના
અબ્યતર દેશમા, આત્મપ્રદેશમા,
કરી રહેણુ શુ સ્થાન ? હા હા
ગગામા કરણુ શુ સ્નાન ? ના ના
શુરુપદ નાહે તે પુણ્યવાન ? હા હા
ગાયન મધુરા, ગાય જો ચતુરા,
શુણુના શુ માડીને કાન ? ના ના
પ્રિય ને હિતકર, સત્યથકી સહાર,—
વાણીમા થણુ શુવતાન ? હા હા
દેણુ શુ દ્રવ્યતાણુ દાન ? ના ના
કરણુ શુ જ્ઞાનપ્રદાન ? હા હા
ધન અને ધામણુ, બ્યવહાર કામણુ,
રાખણુ નિત્ય શુ ભાન ? ના ના
તનમન, મનમન, આત્માણુ બન,
રક્ષણુ ધરી ભાન મહાન ? હા હા
ધરણુ શુ જીવત્વશુમાન ? ના ના,
ધરણુ ઉર આત્માભિમાન ? હા હા
અશુભ અજ્ઞાના, શોક કે લાસના,
કરવા વૃથા શુ અનુમાન ? ના ના
શ્રદ્ધાના, પ્રેમના, યોગ ને ક્ષેમના,
નિચારે થણુ શુ એકતાન ? હા હા
શમ્દોના થણુ નિદ્રાન ? ના ના
લહેણુ શુ અનુભવજ્ઞાન ? હા હા

સર્વાભલાવના, હિર ઉપગ્નવતાં,
કરે શું મહામતિમાન ? ના ના.
શ્રેયને મહેવા, અંતર લહેવા,
ઉપેન્દ્ર નૃહરિસમાન ? હા હા.

સ્ત્રીમાહાત્મ્ય.

પદ ૨૬૨. (મનની ન શુદ્ધિ જો કરે, એ લય.)

જેની માનદષ્ટિ સ્ત્રીવિષે, જય યાય તેના દશદિશે.
સ્ત્રીવિષે માનની શુદ્ધિ એ, સ્ત્રીસહ કરવી સૌ શક્તિ એ,—
ગાહર્થ્યધર્મની સિદ્ધિ છે, સત્સાત્ત્વ વર્ણવતાં દીસે;—
સુખશાંતિમાં તે જામશે, ઉત્કૃષ્ટ ઉન્નતિ પામશે,
ભયક્રોશ આદિ વામશે, સત્ય પ્રેમઅમૃત તે પીશે;—
સ્ત્રીસહિત સુવિચારો કરે, સત્કાર્ય સ્ત્રીસહ આદરે,
મહાપુણ્યને તે તો વરે, સુખી યાય તે જ વસા વિશે;—
સંબંધ કેવો સ્ત્રીયત્તી, ઉત્પતિ પમાડે જે નકી,
સત્સાત્ત્વથી તેને શીખી, કરવો ધરે તે હરમિષે;—
એ જ્ઞાન જેને આવશે, તે કોઈ દિવસ ન બીખશે,
દુઃખથી ન તે કદી ધીખશે, વાર્ધક્ય મૃત્યુથી ના ખીશે;—
સ્ત્રીનરવ એ જ પ્રધાન છે, જેમાંહિ અંતર્યામિ છે,
લહે તે અતિ વિદ્વાન છે, પ્રભુ દારે તેને આશીર;—
સ્ત્રીકીરી ઉન્નતિને કરી, જેણે તેમતિ ઉચ્ચના ધરી,
સુપ્રવળથી રહે છે વરી, તેને દેવ કાટિ તેત્રિશે;—
તેને સદાય શ્રીનરહરિ, સ્ત્રીગણિ જે લહે ધૃશ્વરી,
આ ભવધકી સત્વર તરી, જન્મને ભજે તે શ્રીધરે;—

જીવ અને જિવને અભિન્ન અનુભવનાર વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૨૬૩. (વેષ્યવ પ્રાણધકી મને પ્યારા, એ લય.)

અંતર, અવચિત્ત જૂદા ન જાય,

ધરી અચ્છાન બેદ ન માણું કે;

દૈતવડે ભય હિરમાં ઉપજે, એ ન મને અણગમણું,
અવચિત્ત મિત્ર (એવું) દૈતવણું મરી, ભયને શીદ દુ તે તાણું કે;—
અવ સત્ત્વે ચિત્તથી અભિન્ન છે, એમ વેદ માના ગાયું,

રૂપાથી વસ્તુતઃ જૂદું નથી જેમ, કદીએ આ રૂપાનાણું રે;—
 દ્વૈતપણું એ તો લવજગલનું, ઘોડું કરકકણું ને કાણું,
 એના આધારે અદ્યપદ્ધથાને, કહોને કેનાથી છે પહેંચાણું રે;—
 જીવ અને શિવ એક જ તત્ત્વ છે, નામ જ જૂદું કહેવાણું,
 સોમાં પાંચ કોઈ આજી કહે ને, કોઈ કહેતા પંચાણું રે;—
 જીવ અને શિવની ઉત્પત્તિ એક જ, એક જ છે એનું થાણું,
 એક જ તત્ત્વમાં એહ ઉભયને, સમવાનું છે નિર્માણું રે;—
 ઉપાધિભેદથી લિન્નપણું એ, વસ્તુદષ્ટિથી છે જૂઠાણું,
 કેરીરૂપે જેમ એક ગણાયે, રસ અને કેરીનું અથાણું રે;—
 અસાનદષ્ટિથી જોતાં મનુષ્યથી, ભેદપણું છે દેખાણું,
 નેત્રનું પોપચું દાખી જોવાથી, બે રૂપે સઘળું જણાણું રે;—
 ભેદદષ્ટિપોષક જીવોને, દુઃખની મધ્યરાત્રિ નાણું,
 નરહરિઅનુગ્રહે જીવશિવ એક જોતાં, સુખનું વાયું મારે વહાણું રે;—

ઇષ્ટદર્શનાનુર ઘૃત્તિના ઉદ્ગાર.

૫૬ ૨૭૪. (તન પ્રેમકી રાખ લગાસે તું, એ લય.)
 યહ ખદકકી ધારી અલગ કરકે, મન મોહનસેહિ મિલાના હય,
 હમ જાય જદ્દ રમજુમ કરતે, ઉદ્ધૃતકી પ્યાલી પીલાના હય.
 દિલખરકો નિવાલા ભરભરકે, હાથોસેં ખુબ મિલાના હય,
 મેરે કમલનખનકે નખનોકે, તારોસેં તાર જુટાના હય.
 દીખલાનેકું દિલકા મનસા, હાથોસેં હાથ ઝીલાના હય,
 મેરા જિગરસેં જિગર દખાના હય, મેરા જીજીલજીવ જહેલાના હય.
 મેરા જોખનકી પુલી ફાલી કલી, સૈયાંકે આજ સુધાના હય,
 મેરા દિલકા દર્દ દે કરકે, ગિરહાકા જલનકું જુઝાના હય.
 મેરા દિલકા યહ પયગામ અખી, પ્રાનપ્યારેકું પહુચાના હય,
 તુમ જાગ્રિમ હો મત દૂર કરો, મેરા તુજપેં દિલ દીવાના હય.
 મય હું બારી જીલજાર પરી, મેરા તું ઘૃહિ ફિરસ્તા હય,
 મુજસેં મિલના વો શિરસ્તા હય, તેરા ધામ વો મેરા જોહસ્તા હય.
 મય મુકલિસ હું, તું દાના હય, નાદાન હું મય, તું સ્થાના હય,
 તું પિંજરકી મય મેના હય, યહ બાત મોહનસેં કહેના હય.
 ઇસ બિધ મય જાકે અર્જ કરી, મેરા સોહરકું સમજના હય,
 સોતનકે ઘરસેં લાના હય, મેરા મંદિરમેહિ બિહાના હય.

જગત્ના અજ્ઞાન નિદ્રાગ્રસ્ત જીવોને જાગૃત્ કરનાર હિંદિમ.

પદ ૨૭૫.

હે જગના લોકો ! ઉંઘમાંહિ શું નિત્ય એકો,
 દેણુ સમજાવે તમને પાડી પેકો-પેકો રે-લોકો;-
 બળ સધળું બર્થ આ વહી આવ્યું,
 બળપ્રાપ્તિનો જાય મોકો,-મોકો રે;-
 તનબળ ક્ષીણ કરો, ગમે તેવું ખાધ,
 પીને દારૂ ચહા, કોરી કેકો;-
 દાઢાં ને તીખાં ખાટાં ખારાં પેટમાં ચ્યારી,
 ઉપર પીચા બીડી હોકો;-
 મનબળને નિત્ય નાશ કરો છો,
 અંતરમાં ધારી ભયરોકો;-
 આત્માતું બળ ક્ષીણ થતું, જેમાં તેમાં,
 અતત્ત્વ ઉરથી અવલોકો,-અવલોકો,-
 રાજ યાતા શું ગળે વિનાશી પદાર્થના,-
 મારા તારાની બાંધી તોકો;-
 સાહાય્ય ન આપે એ કોઈ પદાર્થ જ,
 જ્યારે યમ મારશે ધોકો;-
 સાથે શું રાખશો, પૈસા કે વૈભવ,
 જ્યારે સુવાડે કરી ચોકો;-
 યોગ ન થત કરો, બર્થ મહેનતથી મરો,
 ખાધ ખાધને, શીદ ચોકો;-
 જગત્ત્ યદ સાચું હરિમરણ કરી,
 મૃત્યુપર અંકુસલાવો ભોકો;-
 ચિત્તને ચિન્મય કરવાને અર્થે,
 વિપ્પચિત્તને જતું રોકો;-
 તમારી પડી નથી કાઢને વિશ્વમાં,
 ભલે જીવો કે મરો કે;-
 ઉપેન્દ્ર જગવે તમને, બધું તમારો યદ,
 ઉંઘમાં ન તેને પાટું ઠોકો;-
 સાવધ યદ નરહરિમરણે વલે,
 વધશે હિરમાંહિ બળના ચોકો;-

ઇષ્ટદર્શનની આશાવાન્ વૃત્તિના પ્રેમમય વિચાર.

પદ ૨૭૬. (દિલે નાદાન કે હમ સમગ્રમ, —એ લય)

આજે મનના માન્યાસંગે મોજ માણુશું,
અમે રંગે રમીશું આજ એ સુખણુશું;—
રનેહના બધને હાથ પકડશું,
એ જો તેમ તાણે તો અમે આમ તાણુશું;—
શુધીને પ્રેમવડે ભાવવડે આ અંતર,
પિયુના ચરણમાંહિ સ્થાપીશ હું આ અંતર,
સદા એક કરી દેવું પિયુથી અંતર,
યદ અંતરથી એકમેક ન ધરવો અંતર,
એન આળા કરીશું અંતરથી અંતર,
હેન વધવાને કાજે જૂઠી રીસ આણુશું;—
મહાઅર્થને સામર્થ્યતણા એ સિંધુ,
બહાર અંતર સભર ભરેલા છે એ સિંધુ,
મહત્તા ન જોની જાણી જાય એ સિંધુ,
સાચી રનેહસરિતાના બોગી એ સિંધુ,
મહાવિરાગને શૃંગારતણા એ સિંધુ,
પ્રેમબાણે વીધીને આજે ઘેર આણુશું;—
સ્વાતિતું બિંદુ લેવા ચાતક છે આ આતુર,
અંદકિરણુ મહેવા કુમુદ આ આતુર,
આ વેલી એ વૃક્ષથી વીંટાલા છે આતુર,
મનપ્રમર એ કુસુમ સુખવાને છે આતુર,
પિયુ આસિંગવા હું ગમેરોમ છું આતુર,
મનમાં થાએ, મળી, ક્યારે કહી દઉં, ‘હું વેચાણુ છું.’—

વિષયમય્ર જીવના સંગથી થતી હાનિ અને તેની

નિવૃત્તિનો ઉપાય.

પદ ૨૮૭ (જૂટી પીલાકે લુજાય ગયો, એ લય.)

અંતરમાં એવું સમજાવી ગયો,—કોઇ મને—
બીતરમાં મારા ભરમાવી ગયો,—કોઇ મને—
વિવિધ ભાતિનાં બોજન જમવાં, ધરવા સુંદર વેળ,

સુંદર શ્યામ, ઝુલ્લુનું હીડોળે, મારવી વિધવિધ એશ,

જગતમાં એ જ ખરું છે—એક—

દિવ્ય મદિરા, દિવ્ય વાહનો, ધરવા ખુબ શણગાર,
વિપવવિલાસ વિવિધ ભોગવવા, પામવી સુંદર નાર;—

લૂંટી, ફૂટી, ઝૂંટી લેવું, જેવું તેવું ધન,

મોદાગર ખની ફરવું ખીરસા,—માં કરતા ખન ખન;—

ભવે જાય ચમડી કે જીવ પણ, દમડી ન છોડવી એક,

પારકે પૈસે તાગડધિન્ના, કરવા એ ધરી ટેક;—

જે જે આવે તેને જે તે, બોધ જ દેવો ખાસ,

જ્ઞાન અદ્વય પણ જ્ઞાની યદને, મારવી બહુ ડંશાસ;—

સ્વાર્થ સાધવો એ જ જગતમાં સૌથી મોટું કામ,

પરહિત કે બીજાને આશ્રય, દેવો એ જ હરામ;—

જગમાં લાભકીર્તિ સેવા, ધરવો શ્રદ્ધાનો ડોળ,

પણ નિજ કાજે ગોળ વાપરવો, પ્રભુને કાજે બોળ;—

દેવદર્શને નિત્ય જવું પણ, ધરવી એક ન પાછ,

ભક્તિની વાતો કરવામાં, કરવી ખુબ સફાર્થ;—

પુણ્યપાપ તો લાગે નહિ ને, ઈશ્વર એ તો ગપ;

શાસ્ત્રો ને વિધવિધ સાધન છે, એ તો જૂની લપ;—

અહંબ્રહ્મ મુખથી કહેવામાં, કદી ન કરવી વાર,

પણ મનમતિને અતત્ત્વમાંદિ, કરી રાખવી એકતાર;—

દમામથી સેવકને કહેવું, આ મિલકુલ અસત્ય,

કહેવું ઉપરી કે ધનવાનને, (જે) ‘હા હા કહો છો સખ, ’—

તડકાવીને ધડકાવીને, મારવો સહિષ્ણ રોષ,

જેહ શિખામણુ દેવા આવે, તેને કહેવું ‘ચોપ;’—

આ વિધિ વાતો મુજ અવિચારે, ઘણાડમરા થઈ,

મુજને સમજાવી, પણ ત્યાંથી વાત જ વચ્ચરી ગઈ;—

મુજ લાગ્યે સુકડ સાંપડીયો, જેણે નિજ ગુરપાસ,

લઈ જઈ ગુરપામે મુજ, અવિચાર કરાવ્યો નાથ,—

જે જે માગ નિશ્ચય તે તે, સધળા હયાં અયોગ્ય,

તેથી વિપરીત સર્વ નિશ્ચયો, મુજને લાગ્યા યોગ્ય;—

યથાર્થ નિશ્ચય સૂઝાવો, કહું હું નિશ્ચય એક,

ઉપેન્દ્ર ગુરવું શરણ પામવું, કરીને યત્ન હરેક;—

ચિદાનંદલહરીનો અનુભવ.

પદ ૨૭૮. (શો બ્રહ્મનાદ ગાંજે, એ લય.)

આ લહરિ ક્યાંથી આવે, શી દિવ્ય પ્રજ્ઞા લાવે,
મહા આનંદ પ્રસરાવે, સર્વાંગમાં—
મુગ્ધ અંગે સમી મને, શમાવે નિગ્ધ અંગમાં;—
સ્થૂલ સૂક્ષ્મ કારણ અને, મહાકારણ તત્ત્વમાંહિ,
આકાશો રવિકિરણસમ, રહ્યો આનંદ છવાઈ,
વાણી વૈખરી ને મધ્યમા પસ્યંતીએ જઈ,
સિંધુમાંહિ જલસમાન પરામાંથી એ વહી,
પરાપાર જઈ એ ત્રિભી ગઈ;—
મધ્ય ગર્ધ અધઝોકમાં, કરીને નિગ્ધ પ્રસાર,
લોકાતીત પ્રદેશમાં, વિખરી એ નિર્ધાર,
શુભ્રતા છવાઈ રહી જેમ શુક્ર નંગમાં;—
અદ્વ પ્રકૃતિને વિષે, કરી પૂર્ણ વિસ્તાર,
કલિકામાંહિ લીન થઈ, જેમ સિંધુમાં ક્ષાર,
વિશ્વાભિમાની, તજસાભિમાની આદિમાં,
સવિકલ્પ અને નિર્વિકલ્પક સમાધિમાં,
બ્યાપી રહી સિદ્ધોની સિદ્ધિમાં;—
સમ ભૂમિકાથી વહી, તુરીયાતીત પદમાંહિ,
શબ્દ વહે વાયુવિષે, તેમ વહીને શમાઈ,
જેમ દિવ્ય કાંતિ બધે બ્યાપી છે સુઅંગમાં;—
પૃથ્વી અપ્ને બેદતી, વહી આકાશની પાર,
પંચ પ્રાણ નિગમય કરી, મહાપ્રાણે એકાકાર,
ખનિજ પશુ વૃક્ષ ધાતુ આદિ સર્વ સૃષ્ટિમાં,
સકલ જડ અને જીવંત બ્રહ્મ ને સમશ્લિમાં,
એ જ નરે સ્થૂલ સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિમાં;—
એ આનંદતણું ધરી, ધ્યાન થઈ ત્યાં લીન,
દીપક અને પ્રકાશસમ, બની રહું હું અભિન્ન,
કીટ ભૂંગ બને જેમ ધ્યાન ધર્યે ભૂંગમાં;—
પાતતણા અણુઅણુવિષે, (જેમ) રણુકી રહે રણુકાર,
તેમ મુગ્ધ અણુઅણુવિષે, જીવન કરે ઝણુકાર,
જેમ પૂર્ણ બ્યાપી રથું વારિ છે તરંગમાં;—

સમાપ્તિનિમિત્તક સ્તુતિ.

પદ ૨૯૯.

જય જય નૃહરિ પરિપૂર્ણ ! અવિનાશી ! અનંત ! મહાપતિ !
સ્તવીએ નિરંતર આદિ મધ્યે, અંતમાં કરીએ સ્તુતિ.
પ્રભુ યદ્ય પ્રસન્ન કરી અનન્ય જ ધન્ય જન્મ કરાવજો,
પ્રભુ આપનાં આ બાલકોનાં, આપ લાડ લડાવજો,
સાધકહિનાર્ય, શિરે સમર્થ શું વ્યર્થ લય પછી ધારવો,
સર્વાર્થસિદ્ધિમાં પછી સંશય શું લેશ વિચારવો ?
નિશંક નિર્ભય ભસ્ત ફરીએ, છોડી જનિમૃતિત્રાંતિને,
આનંદમય રહીએ સદા વર્તાવી શાંતિ શાંતિને.

સર્વત્ર બ્રહ્મભાવના.

પદ ૨૯૦. (શ્રીપતિ ક્રુપે ગોપાલ, એ લય,)

ચિતિપતિ રાજે સાક્ષાત્—સર્વત્ર આજ્ઞ;—
જડમાં ચિતિ ને ચેતનમાં ચિતિ, ચિતિમય અપુ તેજ વાત^૧,
અધૂલને સદ્ગત સક્ષ્મ ચિતિમય છે, ચિતિમય સૃષ્ટિની (સૌ) જાત;—
ચિતિમય વાણી, ચિતિમય ચિંતન, ચિતિમય સર્વ સંધાત,
અહં છંદ ત્વં ચિતિમય ભાસે, ચિતિ દિન, રાત, પ્રભાત;—
ચિતિમય આ વ્યવહાર સક્ષ્મ છે, ચિતિમય શાત ઉત્પાત,
ચિતિમય પુત્ર કલત્ર સંબંધી, ચિતિમય છે પિતૃ માત;—
ચિતિમય અતીત, પ્રકટ સહિ પ્રાણી, ચિતિમય સૃષ્ટિ આજાત^૨,
સર્વ ચિતિમય, સઘળું ચિન્મય, ચિતિમય ગુપ્ત પ્રખ્યાત;—
સમસર્વત્ર ચિતિપતિ વિલસે, ફરીએ પ્રીતે પ્રણિપાત,
ચિતિવિષ્ણુ અન્ય દીસે તે ન સાચું, મિત્રા અંજાવાન^૩;—

પ્રેમલક્ષણાભક્તિ સાધવા સાધકોને નિમંત્રણ.

પદ ૨૯૧. (મારે મંદિરે પધારો યોગિરાજ, એ લય.)

પ્રભુપ્રેમમાં રમાડું, ઓ મુગ્ધણ ! મારા પ્રાણ !

આવો, પધારો, આનંદથી.

પ્રેમ આનંદ એ જ તન આપણું,

જેથી જન્ય સદા અંતરનું તાપણું,

પમાડું તમને ચિતિરત્નખાણુ;—મારા—
 સાધનો વિવિધ રનેહે નિન્ય સાધનાં,
 ઉરે સ્થિર ચિત્તે ગુરુને આરાધના,
 આપું પડરિ હણવાનો એ કૃપાણુ^૧;—મારા—
 અન્ય નિયમે વહેતી વૃત્તિ રોધજ્ઞે,
 તૈલધારાવત સતત સ્વરૂપ રોધજ્ઞે,
 (એ) આપું લક્ષ્ય વીધવાનું અચ્યુત ખાણુ;—મારા—
 ગણી સર્વસ્વ પ્રિયતમ નરહરિ,
 સાચા ભાવથી લેજ્ઞે સઘ વશ કરી,
 દશે દિશામાં વર્તાવું તમ આણુ;—મારા—

ચિન્મયતાના અનુભવોદ્ગાર.

પદ ૨૮૨. (અહો બ્રહ્મનાદ ગાજે, એ લપ.)

આ ગુરુણુ ક્યાંથી આવે, હું બ્રહ્મ કે રુપરાવે,
 મને આજ કે સમાવે ચેત-યમાં.
 મુજને ચિનિમય કરી જણાવે ચિતિ અન્યમાં;—
 સર્પ ઉતારે કાંચળી, તેમ ગયો છવલાવ,
 ચિતિરૂપે ચળકી રહ્યા, એ શો દિવ્ય પ્રભાવ,
 સામર્થ્ય હુંમાં આ ઠાણે હું મહા અનુભવું,
 પૃથ્વીરૂપે ભાણું મને, શેષ ના રહ્યું થવું,
 મારું સ્વરૂપ આજ અવનવું,—
 મર્યાદિત સહિ શક્તિઓ, અમર્યાદ યર્ધ જાય,
 ક્ષણનું ન જાણું જે કંઈ, (હવે) ભૂતભવિષ્ય લહાય,
 અન્યરૂપે પ્રતીત થતો (હું) શમ્યો આજ અનન્યમાં,—
 સકલ સૃષ્ટિ આ ભાસતી, (એ) ચિતિસાંકેતિક ચિદ્રિ,
 (તે) સહિ સંકેત ઉરે લહું, યતાં ચિતિથી અલિન,
 કહું ન કાંઈ તદ્દપિ કારણસ્વરૂપે હું રહું,
 કાર્યરૂપે યર્ધ સદા હું ટકું, આણું, હું જઈ,
 સહિમાં હું સાંભળું ને હું કહું;—
 મગ્ન નિમ્નનદે રહું, કહું ચેષ્ટા વિધવિધ,
 અહુંબ્રહ્મનું ભાન એ, મુજ ઉર રહે મુસિદ્ધ,

શરણુપદ હું ત્યાગી આજ આન્યો પદ શરણુમાં;—
અજરઅમર મુજ સ્વરૂપનું, કયી શકે કો ગાન,
જીવોને મુજ સ્વરૂપને, શુભવાને નથી કાન,
રાણું હું પ્રાપ્તવ્ય પદમાં મૂર્ધન્યમાં;—

શ્રીદ્વિષ્ટાવિર્માવરૂપ મંગલ.

પદ ૨૮૩. (દક્ષિણે જલ લાગે, કરે, અનિવારે, એ લય)
નરહરિ નાથ પધારે, દારે, શિર ધારે, કર આરે,
મંદિરીએ આજ અમારે.
પ્રસન્ન વદને, પ્રકટી સદને, લયને આંતરમાંથી સઘ નિવારે,—
અનવધિ વત્સલભાવથી શિશુને, હૃદયરું લઈ નિજ અમૃતદક્ષિ પ્રસારે,—
મંજુલ વાણી અભય વચન દઈ, સકલ શિશુપ્રતિ શુભ આશીર્ ઉચ્ચારે;—
વિધવિધ લીલા કરતા દીપ્તિ, મંદિર જન સમજે ન મલિન સન્ધારે;—
ત્રેપામાં દે રાત્ર અનુપમ, રહસ્ય તેનું હૃદયે વિરલ ઉતારે,—
જેની કરણા અક્ષય પદ ગ્રહી, જીવપદમાંથી કર ધરી સઘ ઉગારે,—
સમગ્ર સુખનું પરમનિકેતન, રહીએ જેના અભયપ્રદ આધારે;—
જેહ અમારા જેના અમે સહિ, આજે પ્રકટે તે અમ હૃદયગારે કે,—

પ્રાણિમાત્રને સુખોત્પત્તિ કરવાથી પરમાત્મા પ્રસન્ન થાય છે.

પદ ૨૮૪. (દિલ માત્ર માને નહિ, મનકું કરે નહિ, એ લય)
એક દિવસે પ્રભાતમાંદિ, વાણી આકાશે થઈ, 'આવે પ્રભુ મુજ આમમાં,'
મારી વૃત્તિમાં એમ થયું, કે શું પ્રભુ કહી આની વચે મારા ધામમાં
ક્યાં આવી ઉતરશે ન એ વાણીવિષે કંઈ સાંભળ્યું,
મુજ રક્તના પ્રતિ આવવા, કાં ચિત્ત હોય નહિ દબ્યું;
મેં એમ સઘ વિચારીને, ધર સ્વચ્છ શોભિતું કર્યું,
સાકાર કરવાને પ્રભુનો કાર્ય સધળું આદ્યું.
કહી પોતે વહેલા પધારે એ ધારીને દીધી ત્વરા બદ દામમાં, મારી.
જવ કાર્ય કરતો હું હતો, એક આવી સ્ત્રી મુજ બારણે,
નિજ દુખ કહી કહે આવી છું, એના નિવારણકારણે,
કયું મેં ધણો હું દામમાં છું, કાર્ય તારૂં થશે નહિ,
એ દામ મોટું આદ્યું મેં, તેથી ઉભી રહે ન આદિ.

‘અરે’! નાખી નિશ્વાસ ચાલી ગઈ, બીજા કામે લાગ્યો હું દમામમા, મારીં
 થોડી ક્ષણો વીત્યા પછી, એક લિફ્ટ લેનો આવીયો,
 કહે કરી બહુ મુસાફરી, તરસ્યો જુઓ છું યાકીયો,
 તમ ધામમા વિશ્રામ દો, વિનવે મને એમ કરગરી,
 કંઈ જોઈ દુખી હું તને, (પણ) નવરાસ મુજને નથી જરી
 મારે ત્યાં તો મોટા કોઈક આવનાર છે, જા તું બીજા કામના દામમા, મારીં
 બંધુ કાર્ય લગલગ કરી રહ્યો, હું વાટ જોતા પ્રભુતણી,
 ત્યાં આનંદ રહતું બાત જોતી, આગળી કચરાઈ ધણી,
 લોનીથી તરમોળાઈ હતી, ધુજળું હતું તે સરીસથી,
 એ જોઈ કંઈ સભાળવું, મુજને ધો બહુ ધીરથી,
 પણ હાલ હું નગે નથી, કરવા બંધુ મુજ કામ આ,
 માટે અરે આ બાનુડા, બીજાનણા તું ધામ જા
 કરી એને નિદામ, જોઈ રહ્યો વાટ, રાખી આ ચિત્ત પ્રભુનામમા, મારીં
 થઈ સાજા પણ પ્રભુ ના પધાર્યાં, કાર્ય સધળું કરી રહ્યો,
 અત્યાર લગી કોઈ આવીયું ન, થયું શું શ્રમ નિષ્ફળ થયો,
 પ્રભુજી પધાર્યાં શું હશે, કદી અન્યના મદિરમા,
 એવા નિશાળે હું થયો, દુખી ધણો આ ઊરમા
 જરી નીર નેરે હું આતુરતાથી મૂકે, ખેસી રહ્યો સુમસામમા મારીં
 પડી રાત પણ આ યુ ન કો, અતિ વિકળતા મુજને થઈ,
 કર જોડી આર્દ્ર હૃદયથી, મેં પ્રાર્થના પ્રભુને કહી
 મુજ પ્રાર્થનાના અતમા, પ્રભુ પાસ આવી ઊભા રહ્યાં,
 પણ આકૃતિ ને નયનમા ગભીર શાત હતા થયા
 ન જોની શક્યો શબ્દ લાગે ત્યાં હું એક, મારા વિનય ને પ્રણામમા, મારીં
 જે અસ! તારા દ્વારમાં, હું તણુ વખત આવી ગયો,
 મુજ પાસ આશ્રયઅર્થ હું અતિ દીનસરખો થઈ રહ્યો,
 તણુ વખત પણ આશ્રય અને સન્માનનિણુ તે પરહયો,
 તેથી અરે દુભાંગી જીવ, સદૃશ નથી કંઈ તું વયો
 શુભાવી છે મારી અસન્નતાને, આજે તે સાધી નિષ્ફળતા તમામમા, મારીં
 ગભરાઈ ગયો હું મૃદસરખો, સઘ પાય ઢળી પડ્યો,
 મેં આગળ્યા જગદીશ ના, કરજો ક્ષમા કહી હું રડ્યો,
 કર પીઠ ધરી પ્રભુએ કંઈ કરે છું ક્ષમા અપરાધની,
 પણ તે શુભાવી તક ખરે, મુજ અધિક આશીર્વાદની,

મુજ સ્વરૂપમય એ સર્વને, દેવું ન સૂઝવું મુખ તને,
તેથી સમર્થ નથી થયો તું, આપવા મુખ કંઈ મને.
ચાંદશ ત્યારે પ્રસન્ન હું, તું સૌને રાખીશ (બધારે) મનવાણીક્રિયાથી
આરામમાં, મારી.

તમે પુરુષાર્થશીલ છો કે પ્રમાદી છો ?

પદ ૨૮૫. (સ્થામવર્ણો કાગ ક્યાંથી હંસવર્ણો યાશે રે, એ સ્થ.)

એ જાતિના મનુષ્ય જગમાં, વસી રહેલા દીસે રે હાં,
નિર્ણય તું બધું છે કાઢો, કરીને શાંત વિચાર,

કહોને કોણ તમે તેમાંના ?

સાધુ અને અસાધુકેરો, ભેદ ન જનનો પાડું રે હાં,

હાં જે અસાધુ પણ સ્વરૂપાંશે, હોય સાધુ નિર્ધાર; કહોને.

દરિદ્રને ધનવાનતણો ધરી ભેદ ન તમને પૂછું રે હાં,

હાં જે અંતઃકરણઉપર એ, સ્થિતિનો છે આધાર;—

નમ્ર અને અભિમાનીરૂપે, વિલામ હું નવ ગણતો રે હાં,

હાં જે ઉભયવિના આ જગનો, થતો નથી વ્યવહાર;—

પ્રસન્ન ને અપ્રસન્ન જનના, ભેદ પાડી ના કહેતો રે હાં,

હાં જે એવી સ્થિતિઓ આવે, સહિને પણ એક વાર;—

પણ હું જગજનના બે જૂદા, ભેદ પાડીને પૂછું રે હાં,

એક ઉન્નતિના ઉત્સાહી, બીજા ચંડાગાર;—

જગમાં ત્યાં ત્યાં જોતાં ભાસે, આ બે ભેદ પડેલા રે હાં,

ધણા પ્રાપ્તિનિર્મા જ પડ્યા રહે, કોષ્ઠક ઉંચે ચઢનાર;—

જે સ્થિતિ આવી મળે તે સહો છો કે સ્થિતિઓને રચતા રે હાં,

નિજ ઇચ્છાનુસાર, ધન્ય છે, નવીન સ્થિતિ રચનાર;—

નિજ ઇચ્છાનુસાર સ્થિતિ કરવાની સત્તા તમને રે હાં,—

પ્રભુએ દીધી તેથી કરો સ્થિતિ, નિજ ઇચ્છાનુસાર;—

ધરી આગ્રહઉત્સાહ અતિશય, સુકાન તમે જીવનનું રે હાં,—

હાય કરી જે સ્થિતિમાં વાળશો, તે સ્થિતિમાં વળનાર;—

નરહરિસિંહુ જે કહાવો સાચા, યશો ન પોચા કાલા રે હાં,

ઇચ્છાનુકૂલ સ્થિતિને કરજો, ધરી ઉત્સાહ અપાર;—

ભક્તિનું સામર્થ્ય.

પદ ૨૮૬. (ત્રિભુવનપતિ તારનાર, એ લય)

આજ મેં નિહાળ્યો એક ચમત્કાર ભારી,
ચમત્કાર ભારી, જાન કહેતા ભક્તિ હારી,—
જોડાતો હું શાત ચિત્તે, જેમ બેસું છું હું નિત્યે,
નિકટ એક આની આચિત્તે, નારી મનોહારી,—
પૂજ્ય કેા ॥ ચામચગી! કેમ આરી તું ત્રિભુવનગી,
કહે હું છું અનંતરગી, વિવિધ ઉપધારી —
જોડે થઈ આશ્ચર્યઉપ, ધરના લાગી વિવિધ ઉપ,
જોતજોતામા નવ સ્વરૂપ, ધર્મા મોહકારી,—
પૂજ્ય તને કામ શું છે, કેમ અહિં આરી તું છે,
મુજને શું કંઈ આપવું છે, કે તું હરી લેનારી,—
જોતી પ્રથમ, કહું આપને, કર્ણમાહિ ધરશે મને,
ગુરુશુભા શ્રાવણે તમને, ઉપગવું હું ધારી,—
બીજી કે' મને વાણીમા ધરશે, ગુરના ગાન તું ઉચ્ચરશે,
પ્રમત્ત તું ગુને કરશે, અર્થ લાઘવ સારી,—
ત્રીજી કે' મને રાખ સ્મૃતિમા, ભુવાવું ના ગુરની પ્રતિમા,
દઈશ તને સંપત્તિમા, ગુરુમરણ સુખકારી,—
ચોથીને પૂજ્ય સુમુખિ ! કરીશ કેમ મુજને સુખી,
કહે મોટા રહીશ છુટી, ગુરચરણે જાતી,—
પાંચમીને પૂજ્ય શું તું દઈશ, કહે જે જો મને તું ધરીશ,
અર્ચન ગુરતું તું કરીશ, નિત્ય જાન ધારી,—
પૂજ્ય એવું જીતીને પશ્યું, કહે જો મને કરીશ ધારણ્ય,
નિત્ય શ્રીગુરને વદન, કરાવું પાસ તારી,—
સપ્તમી કે' મને રાખીશ પાસ, તને કરાવું ગુનો દાસ,
ગુરુપા અપાવીશ ખાસ, (જો) લે મને સ્તીકારી —
અષ્ટમી કહે મને ગ્રહી સુખી થા, રથાપુ પદે ન તને હલકા,
ન્યાપીશ કરી ગુરનો સખા, ખુનશે લાગ્યનારી,—
નવમી કહે જો મને ગ્રહીશ, તો તું ગુરને સર્વે દઈશ,
સમર્પણ તું થઈ રહીશ, ગુરથી ભેદ નિનારી,—
સર્વને સાથે ગ્રહીશ જો તું, પ્રેમવક્ષણવાન તો તું, —
યદીશ ઉત્તમ સ્થિતિતણે તું, સઘ અધિકારી,—

કાળે કરી ગુરૂથી અનન્ય, યાત્રા તુ મધ્ય ધન્ય,
લઘ્વ સુખ તુ સ્વપ્નન્ય, મદ્યો સ્વપ્નપ્રમારી.—
અવશ્ય કરી દર્શિત થો, સસપ મારા મનનો ગો,
જેની વાટ જોઈ નો, તે એ ભક્તિ નારી,—
અદો ધન્ય ભાગ્ય મારા, ભક્તિ દેવી છે પધાર્પા,
મુગ્ધથી રહેમો કદી ન ન્યારા, એ વિનનિ માગી —

અંતર્મુખ તથા વહિર્મુખ પુરુષનો સંવાદ.

પદ ૨૮૭ (જન્માયુ, યજ્ઞ જે શાંતિ પ્રમાણે, એ ૫૫)

અતર્મુખ—ઉત્તમમા, આજ અતોષિક આ મુ નિય તેજ ભાગુ,
મુગ્ધપનાતર કહે શાંત શાંત, હર્ષિ મોહનિમિત્ત કાગુ
વહિર્મુખ—પ્રમદમાદિ બુ જોનાથી, અને પગી નેચો મીચવાથી,
દેખાતુ દારણ્ય તેવાથી,—હમે તેજ્યાગુ,—
અતર્મુખ—અને મહિર્મુખ ! તુ શુ જાણે, અનુભવ જે મુજ અતરૂ માણે,
દિવ વર્ષુ જોઈ તે તુ ન નાણે, હુ જ્યા નેન દાગુ,—
વહિર્મુખ—હમે પિત્ત પ્રકૃતિ તમારી, (જે) રગ વિચિત્ર બતાવે ભારી,
અથવા હોશે નેત્ર વિભાગી, હમે મદી જાગુ,—
અતર્મુખ—અદર સુદર ઓડ નિરખુ, કપાડિ જોઈ ન જોના સરખુ,
નિરખી જે હુ અતિ દરખુ, યદ્ય આતુ નિહાગુ,—
વહિર્મુખ—ગિતો ચિત્તન કષ્ટક કષ્ટુ, ભાગે તેથી એક દેહુ,
સ્વપ્ને હશે કદી નિરખેતુ, ઓ એ રહીયાગુ,—
અતર્મુખ—દિવ શન્દ દુ ત્યાસાભગતો, નિય ગાન પલુદુ ત્યા શુશ્વનો
જેમા મન્ત યદ્ય હુ ધુનનો, લાગે બહુ વદાલુ,—
વહિર્મુખ—હરો પ્રમદના વાયુકેગી, હરો શુશ્વના તેથી બેરી,
હરો કદી ભણકારો, લહેરી ! રીદ કુરો દાગુ,—
અતર્મુખ—અહો ! મોહરક સ્વપ્ન ત્યાજ હું, આજ અનન્યો અપાર અનુભવુ,
જેની ઉપમા શી રીતે રૂઠિ, સ્વસવેષ ન્યાગુ,—
વહિર્મુખ—હમે શુભ તાલુથી અડગી, સ્પર્શસુખ ત્યા એ અનુભવગી,
(કદી) હરો હથેગી તનુપર ફરતી, લાવો હાથ જાગુ,—
અંતર્મુખ—મધુરા મધુરા રસ હુ ચાખુ, મુજ આનંદ હુ કોને દાખુ,
નડીન માત્ર તનુ યદ્ય રચુ આખુ, અનિ કુલુ શાલુ,—
વહિર્મુખ—હરો શુક મુખમાથી ગાગુ, હમે મધુર એ જ લાગુ,

(કે) હશે ખાઇ તીખું ને પીધું, ઉપર પાણી પ્યાલું;—

અંતર્મુલ—તાપમાત્ર મારા હરનારો, દિવ્ય વાસના પ્રસારનારો,

ગદ્ય અનુત્તમ હું લઉં સાગે, જરી ન ત્યાંથી હાલું;—

બહિર્મુલ—(કદી) પાન સુવાસિત ચાવ્યું હોંસે, ઝોડકાર તેના એ હોશે,

નહિ તો તમારું તત્તુ કહો છે, અત્તરતું ધરનાળું?—

અંતર્મુલ—અરે ભાઇ! એ તું ના જાણે, સંયમી જન એ કાક પ્રમાણે,

શુરગમી ઉરઅંતર માણે, સુખ એ હરીયાળું;—

બહિર્મુલ—ખડુ ચડયા હાવે તો વાતે, થઇ ગયું શું તમને આ તે !

કહો તમે ખીજ કે જાતે, હશે શું આ મા'ણું,*—

અંતર્મુલ—ખરે જૂલ મારી સમજાઇ, ખરે અનુભવ કેવો ન ક્યાંહિ,

સમજી રહેવો એ મનમાંહિ, મુખે મારી તાળું;—

રહસ્ય નવ મેં જાણ્યું કશાથી, તે હું શીખ્યો તારી કૃપાથી,

શુર કોણ ખીજે તારાથી, અહં તુ થી ગાળું;—

અવિઘેકી તથા સાદ્વિઘેકીનો સંવાદ.

પદ ૨૮૮. (નહિ ચીજ કોઇ ગળી, ગરજસમ, એ લય.)

અવિઘેકી—નહિ સિદ્ધિ કોઇ મળી, શાથી હજી, નહિ સિદ્ધિ કોઇ મળી.

સાવધ રહી આચાર પાળું હું, શક્યો સિદ્ધિ નવ રળી,

સિદ્ધિ કે સાધન શું ખોટાં, શકું નહિ તે કળી; શાથી૦

શૌચ જઇ આવી હું હાથને, ઘોઢું અતિ મસળી,

પાંચ પચાસેક તરત કરી દહિં, કોમળા હું ખજખજી; તોય૦

રનાન કરી સુતરને ન અડકું, અડકું હોય ધાખળી,

સંધ્યાતર્પણ નિય કશું હું, પ્રાણુયામો વળી;—

બ્રાહ્મણે પણ દુધની વસ્તુઓ, રાંધી હોય કે તળી,

તોપણ તેને ખાતો નહિ હું, પહેર્યાંનિષ્ણ કામળી;—

ગાજરને અડકું સરખો નહિ ખાઉં નહિ, કુંગળી,

વિશ હાથ છેટે ઉભો રહું, જોતાં લસણની કળી;—

જનોઇ મારું સાવધ રહીને, તરત નાંખું જલ્લી,

કપડું જો અડકે કદી મુજને, જેમાં હોયે ગળી;—

સુધરેલા જનસાથે હું તો, કદી ન રહું હળીમળી,

કાચના પાત્રતણા પાણીની લઉં નહિ અંજલિ;—

કાર્પ કડું હું સાવધ થઇ, પણ જણું ન માઝું કળી,

* મા'ણું=મારું સાળું.

લાભાલાભતણો કરું નિર્ણય, જોવરાની કુંડળી;—
 આગગાડીમાં કાંઈ ન ખાઉં, બુખે જતો હોઉં જળી,
 અનાર્થકેરો રપર્શ મતાં તો, ચુંક ન જતો જળી;—
 રપર્શારપર્શ રહું હું સાવધ, જરા ન જતો જળી,
 પ્રથમ ધર્મ આચાર જાણી, પા-શું જે શકતો જળી;—
 સ્તોત્ર પાઠ આદિ બહુ કરું વળી, ચઢાણું શિવપર ખીસી,
 વીણી લાવીને ગણપતિ ઉપર, ચઢાણું દુર્વા લીસી;—
 ધૂપ દીપ નૈવેદ્ય અપુરું ધરું,—પુષ્પમાંદિ બોરસળી,
 ઘંટા તાલ વગાડી કરતો, આરતી પુષ્પાંજલિ;—
 હરિ ધરવા કર અખંડ માળા, રાખું (જેથી) જવાપ ન બૂકી,
 પાકવિધે નિત્યે કરું વિધ્યુ—સદ્સનામાવલિ;—
 સિદ્ધિની આશાએ કરતો, વિવિધ ક્રિયા હજારી,
 પણ્ય પ્રારબ્ધ કંસાર કરતાં, થઈ રહેતી યુક્તિ;—
 દ્રવ્યવિનાની શ્રમ દેનારી, આ જીવગાત્રી બળી,
 દળે લોટ પણ્ય પામી ન શકતી, જેમ ગરીબ આંધળી;—
સદ્વિધેક્ષી—મેવો આચારો પણ્ય તેમાં, (જે) શરૂ પા વિચાર ન જળી,
 તો તે અંતરમાંદિ, કદીએ, સિદ્ધિ ન રહે જળહળી; તેથી હજી
 મેવો બાધાચાર છતાં, મનમંત્રિનતા નવટળી,
 ચવાપ નિષ્કળ કાં જે ક્રિયા છે, વિચારવિધ્ય પાંગળી;—
 મનપર લક્ષ ન હોવાથી તે, ક્રિયા કરે અવળી,
 શુદ્ધ વિચારવિના ન જતી કદી, અંતર કેરી ધૂસિ;
 શાંતિરિધરતાને બદલે મન, (જે) જતું ધડી ધડી ઉઠળી,
 તો તે આચારનું દ્રવ્ય દહે જેમ, દહે વૃક્ષ વીજળી;—
 મનપ્રતિ સાવધ રહીએ ન તો, આચાર ન હો ખીસી,
 કાષ્ટતણા ઘોડાઉપર જેમ, નાંખવી મિથ્યા કળી;—
 આજ ક્રિયાઓ કરે શુદ્ધ પણ્ય, મનઉપર હોય મળી,
 (જેમ) તનુ આપું હોય વિદ્યામાં, કરી રાખે ઉંચી આંગળી,—
 મનપર સાવધ રહીને ફોડો, દુષ્કર્મની કાયલી,
 તો તે સત્વર સુઘ! પામશે, સિદ્ધિઓ સધળી;—
 શુદ્ધ ક્રિયા મનની મુખ્યત્વે, કરશે આ સાંભળી,
 તો પછી નિષ્કળતાની નહિ લહો, ઉરમાં કાળી ટીસી;—
 સિદ્ધિઓ સધળી રહેશે મળી.—

સાધુકા દ્વેષ ધરે ઉનકો ઉવેખું યા, શોધી શોધી ઝરું ઝટકી;—
 અસત્યલાપીપ્રતિ ન નિહારું યા, કરું એસા જો જાવે ધડકી;—
 ગુરુનિદ્રકકા બચન ન સુનું યા, બલકી દીખલાઈ જરા ચુટકી;—
 ભક્તકો દ્રોહ કરે ઉનકો ગિસાર યા, ઢુંઢું ઢુંઢું દહિ ફટકી;—
 નારિતકપ્રતિ ધરું ઉપેક્ષા યા કરું, એસા જો હૃદયે રે'વે ધડકી,—
 શાસન કરું વહે કુમાર્ગે ધનકો યા, બલે વો મરતા ભટકી;—
 મોટા ચલાવું જ્ય ઉનમેસે કાછદી, દેન નહિ જો જાવે સટકી;—
 કર્તવ્ય મેરા હિતકા ન જાનું મેં, ઉસસેં રહા હું અટકી;—
 નરહરિ ! મતિમેં યોગ્ય ચુરાના, જાનત હો ધટધટકી;—

इष्टदर्शन करी अद्भुत खुमारीने प्राप्त थयेली वृत्ति तथा इष्ट-
 दर्शनथी रहित रहेली वृत्ति उभयनું परस्पर शंकासमाधान.

૫૬ ૨૬૧. (મોહન મન પિયાસંગ લાગી નેન, એ લય.)

નયનનમેં દિસત કછુ નયા ચેન,
 બોળી રી મોકું સમુજા ન જાવે,
 કોનસી મોહિની (તોરા) નયનમેં આવે,
 કીસીકીસાથ કીયા મુખ ચેન ?—
 ખુમારી અદ્ભુત જાકી કહે કયા,
 અમૃતસરિતા બહી રહી વહાં,
 ગુજારી કીસીકી સાથ રેન ?—
 અપ્સરાકું બી હોત લગ્નવત,
 દમ મહ તોરે શર જો લગાવત,
 દિખલાવત કછુ ઓર ઘેન;—
 વહાલી રી કાહે હમકું ન કહતી,
 મુખસેં કામકું છુપાવ રખતી,
 રખ સકત ન છુપા તોરા નયન;—
 મીલી ગયા કોન એસા તુઝકો,
 સઝ પરત નાહિ જાકી મુઝકોં,
 અચરજ કયા હુઆ વો જાનું મેં ન;—
 તોકો દેખી મેરા લય સખ જાવે,
 ખાર તોંપે મોકું બહુતહિ આવે,

કાહે ન કહતું તું સચ્ચા બહેન;—

૨

૨

૨

સ્વરૂપધ્યાન ધરતી નરહરિકે,
ઉનકું દેખું નયનન ભરીભરીકે,
ધસસે કારન કષ્ટ દુખ હયે ન;—

મિથ્યા ભક્તોનું સ્વરૂપ.

૫૬ ૨૬૨. (ભાળો ભાળો આ ભવની ભવાઇ, એ લય.)

ભાળો ભાળો ભક્તોની ભવાઇ ભાઇ ભાઇ !

ભાળો ભાળો ભક્તોની ભવાઇ.

જેના સરખી ન જગમાં કે બીજી નવાઇ; ભાળો—

આડખર ખોટા, ધરી ભક્ત થાય મોટા,

ભક્તિની જ્યાં ત્યાં કરે જૂઠી પટલાઇ;—

ચિત્ત ભક્તનું ન એક, હોય ભક્તિની ન ટેક,

જ્યાં ત્યાં ખાલી વગાડે ભક્તિની સરખાઇ;—

‘ તમે તો છો મહાભક્ત, તમથી શું છે અશક્ત, ’

એમ કહેતામાં તો થાય દમદોલ પ્રધાઇ;—

મૂકે હાથથી ન માળા, કરે બહારના બહુ ચાળા,

જ્યાળા અંતરમાં કામની ન હોયે આલાઇ;—

શુરશાન સાચું આપે, તે ન અંતરમાં સ્થાપે,

યાદ રાખે કહે, મિથ્યા ખરચવું ન કાંઇ;—

સ્વાર્થકેરી વાન માને, બીજી ધરતા નહિ કાને,

કહો કેવી ભક્તોકેરી ભાસે ભલાઇ;—

સંયમની ક્રિયામાંહિ, કદી ચડે, કોઈ નાહિ,

લેવા જોસે પ્રસાદ ત્યારે ચાલે હરીશાઇ;—

કોઇ કરી ક્રિયા ઠીક, પામે સન્માન અધિક,

તો કરવા સહિ તેની લાગે છે અદેખાઇ;—

કહે એમાં નથી કાંઈ, (એની) વધી ખોટી વગાઇ,

એ તો મોટાની જાણ ભાઇ પોટલે વેચાઇ;—

એમ કહી એને નિદે, પણ કોઇ નહિ વદે,

ગયું (એવા) તેજદેવી ભક્તનું કીડીવારું ઉભરાઇ;—

કરે પરસ્પરની ટીકા, કાપે એકએકની શિખા,

એના મિથ્યા ભક્તોની આજે જોય નથી ક્યાહિ,—
 ગુની જે ઉપર પ્રીતિ, તે ચલાવી સારી નીતિ,
 ભક્ત સાચો થઈ તે રહે, આ વિશ્વમાહિ,—
 છે ઉપેન્દ્ર શિષ્યે સ્વામી, કનેશદેવ દધ્યે વામી,
 તો તો સાધક સાચા કા ન જઈયે ગણાઈ,—
 (છે) સાચા નૃહરિશિષ્ય નકી, મનવચનને ક્રિયાયજી
 એની જગે ઠેરઠેર કારે ખાઈશ હ વધાઈ,—

સ્વસ્વરૂપમહિમા.

પદ ૨૬૩. (સારગ)

મુજ સ્વરૂપિને અનરૂપિ આ સામર્થ્ય અનત પ્રકારે,
 જેનો નહિ પાર જણાય કઈ, જેનું કઈ માપ શકે ન થઈ,
 જેની તુ જે છે કાઈ નહિ, મુજ૦
 મુજ સ્વરૂપતણા સામર્થ્યવિને, આ સત્ સિંધુ જળશુદ્ધ દીમે,
 આકાશ અખિન અણુસમ ભાસે, મુજ૦
 આ સૂર્ય દીમે નાની જ્યોતિ, દમડીનત્ર કુગેરસ પત્તિ,
 શારદાની ભામે ન્યૂત યત્તિ, મુજ૦
 પર્વત હિમાનય ને મેરુ, જેનું વર્ણન શુ ઉચાર,
 ભામે ઢેડુ માગીકર, મુજ૦
 મુજ સ્વરૂપનું સામર્થ્ય બહુ, જે સમીપે વિશ્વ આ શુદ્ધ લહુ,
 જે મગના અન્ન ન કાઈ ચહુ, મુજ૦
 સામર્થ્ય અનરૂપિ મુજ નિરખી, ૨૦ પૂર્ણ તત્ત્વ સર્વાશે સુખી,
 રમુ અખડ સ્વરૂપે ૧૦ હરખી, મુજ૦

વિષયાસક્તિ ત્યજી સાધન સાચવા પ્રવૃથ્ત.

પદ ૨૬૪. (સસાર ઝેગનો પાનો સમજ, એ લય)

અતરવિને તુ ઉતારી, અરે રીર, બોધ લે આ નીકારી,
 માર્ગ સરન સુખકારી, ગ્રહી તે, થા સુખી અધિમારિ ।
 કળી તુ રહે આ વિલપમા, સુખની બહુ આશા ધરી,
 પણ વિષયકેરા મગ્નમા, લે માની સત્સુખ નથી જરી,
 માયાતણા આ એનમા, છે માત્ર છાયા સુખની,

પણ સાચી વિષયાતીન પદમાં, મૂર્તિ છે સન્મુખની;
સાધન સાધી લે રૂડાં સાચાં મુખેને લેવા સત્વર આ વાર,
અનંત અખંડ મુખ પ્રભુભક્તિથી મળે પ્રેમે તે ધાર;
આઠે પ્રહર બૂલી શુભવલ્લાન મુખે પ્રભુ ઉચ્ચાર,
અંતરમાં પ્યાલથણી નિત્યે પ્રકટ રાખ તું પ્રાણુધાર;—
મન રાખ નિત્યે ઉજળું, તું સદ્વિચારેને કરી,
આવે વિપત્તિ કોટિ પણ સુવિચારથી ન ડગીશ જરી;
શુભવમાંહિ મમત્વ જે છે, ભાંતિથી વળગ્યું ખરે,
કરી બહિષ્કાર તું સઘ તેનો, ધર પ્રજુલ તું અંતરે;
ચિંતન મનન નિદ્ધિયાસન કરી લે તું તત્ત્વનું ઉર,
કરજે સાક્ષાત્કાર કમથી તું જોતાં તત્ત્વ સધળે ભરપૂર;
ચાતાં અધ્યાસ દદ પુનઃ પ્રકટશે ન અત્તાનઅંકુર,
ત્યારે ધનશ્યામરૂપ જોશે સર્વત્ર તારો અંતરમધુર;—

આંતર શત્રુઓના સંવંધથી મલિનતાને પ્રાપ્ત થયેલી વૃત્તિઓને
સ્થાયી નિર્દોષ કરવા ઇષ્ટપ્રતિ અભ્યર્થના.

૫૬ ૨૬૫.

અમારા પાપાનાં ગેહાંને, લુલો લાગીયો રે,
નાથ દયાનિધિ ! રક્ષણ કરજો, ખરતી ઘેરાનું,
એ પણ આપતણાની આગ્રિન,
કરી સદ્ભાગી લો એ જો કે કર્મે અભાગીયો રે,—
ઉપરથી બલવત્તર દીમે, અંતરે લૂથી,
અદાનો મગજૂલ ગીતાનો;—
ગયો ખરી જ્યોતી છટો રહી નથી કોઇ આખાયો રે;—
કોપથી કોઇ ખવાયા લાગી, ઈંદ અનિમે,
કોઇ અસપાથી દુર્જલ થઇ,
કોઇ ઈર્ષ્યા અને આઘાતનુકારી લાગીયો રે;—
કોઇ વાપરે ધન તે નિરખી, કોઈક ખગ્ની,
ખરે કોઇ આદિથી કોઇ,
પર આનંદનો કારી ધા કોને વાગીયો રે;
કોઇનો દોષ સદજ જોતાં તો નિંદા કરનાં,
પ્રહાર કરવાને તે ધાયે,

વળગવા ધાય જેમ મધુને આ મધમાખીયો રે,—
 આ વિધિ વિવિધ જાતિના લુણો, ઇંટને વળગ્યો,
 અત રાત્રીએ ઈંટાને,
 ફર નિજ ટાકણેથી એ સધળીને ટાકીયો રે,—
 અમ આધારે એ ટકી રહી છે, તે નવ જાણે,
 અમથી વિખુની થાવા છૂટે,
 (એને) સુખદિ દષ્ટ શમાવો એની જોની વરણાગીયો રે;—
 નિજ બળહીનપણ ન પ્રમાણે, એ અભિમાને,
 જોર રહ્યું નથી એમા સાચુ,
 સૂર્યસરખું એ બળ નિજ નાણે, વસ્તુત આગીયો રે,—
 આ મનરૂતિઆદિ રૂપી, ઇંટ ને રોડા,
 તેના લુણાને પ્રભુ દાણો,
 આજ હોસે દીજે અમને એ વર મોમાગીયો રે,—

સાત્ત્વિકી રાજસી તથા તામસી વૃત્તિની નિજ સ્વભાવાનુસાર
 શ્રીદ્રુને અભ્યર્ચના તથા પરિણામે સત્ત્વક્રમયી થતાં
 સર્વન દ્રુસાક્ષાત્કાર.

૫૬ ૨૬૬

સાત્ત્વિકી વૃત્તિ—વહાયા, વહાયા, જોયોને જોય કાના,
 સતાવો છે અમને શું દાવા,
 રાજસી વૃત્તિ—ખાવા, ખાવા, પાચોને પ્રેમખાવા,
 મકીને હવે અમથી આ ચાળા
 તામસી વૃત્તિ—લાવા, લાવા, રીંચાવો શુ બાળા,
 લુપી આ રીસ જીડા રીસાળા
 સાં—ખીલુ રહ્યું પથુ વાણીથી, જોયો ન મારી સાય,
 પાણીથી પથુ પાતળા, થવું ઘટે ના નાય, વદાવા૦
 રાં—દાન લેને ખીજ ન દો, કશાનુ મારે ન કામ,
 પ્રેમદાન પથુ દો મને, (એમા) નહિ જેસરો દામ, ખાવા૦
 તાં—જોયુ નહિ દુ ત્યા લગી, મગજે પવન લરાય,
 મહી મુજને તો કરો હવે, દેતા માગ્યુ શુ થાય, લાતા૦
 સાં—માન, મારા, સર્વસ્વ આપ મારા, ન દોયો પ્રયોજોગો અમાગ,

- રા૦—ધારા, ધાગ, તમારી હું ધારા, ન મળવું મને કેવા એ ધાગ
 તા૦—ન્યારા, ન્યારા, થાઓ છે કામલુગારા, થયા છે એના ક્યારના ધુતારા
 સા૦—અનેકે દુષિત વસ્તુમાં, વખી રહ્યા છે આપ,
 (તો) દર્શન દષ્ટ હું દુઃસ્થિતને, કાં ન દહો પરિતાપ, માગ૦
 રા૦—નિગ્નનાને છોડી પિયુ, ભજો ખીજને દેવ !
 અવળી આપતણી કહો, એ તે કેવી ટેન, ધારા
 તા૦—નિગ્ન સમીપે આકર્ષિને, તે પછી દો છે ઉદ્ધ,
 સ્વભાવ એ જો જાણશે, તો કાણ જ કરશે રનેદ, ન્યાગ૦
 સા૦—વહેવા, વહેવા, આરીને વહાવા વહેવા, જી મળજો મારા મનના માનેવા
 રા૦—ઉલા, ઉલા, જો માટે વસ થયેલા, તો આવો, વીતી જાતી આ વેળા
 તા૦—ઘેવા, ઘેવા, માથાના ફેવા, દીમો છે આ તો અતગ્ના મેવા
 સા૦—માણુ 'હું' હું તો પ્રભુ, દેવા છે જ સ્વતન્ત્ર,
 મગશો નહિ ત્યા લગી રંગીય, આપ નામનો મન, વહેલા૦
 રા૦—હકતુ માગુ ના દીપો, એ તે શું કહેવાય,
 દોને મમજી આગળે, ફેટ્યું તાગુ કગય, ડેવા૦
 તા૦—તાદા દીધા તોય ના, જાણી સક્તા વેશ,
 કે મીઠા થઈ ચુપ રથા, (કે) મારો ખીજથી એશ, ઘેલા૦
 સા૦—આ-યા, આ-યા, અહો ! આતો પ્રભુ આ-યા, સમીપ મારા મનના
 એ ભા-યા
 રા૦—કહા-યા કહા-યા, અતરના પતિ કહા-યા, ન તોય હજી મુખમાં મના-યા
 તા૦—તા-યા, તા યા, દીનો કંઈ તા-યા, ન આવે હજી મારા જોવા-ય
 સા૦—વધાંની અનવધિ કૃપા, હું કૃતમંપર આજ,
 મોઝ ગણો તો પ્રભુ મને, સમાવી દો તમમા જ, આ-યા૦
 રા૦—સખીને સત્વર આપડ્યા, દીમે પ્રિયનમ હાય,
 (હુ પશુ) હકે છોડી સખિત્વ સરજ, થઈ તો મગસો નાય, કહા-યા૦
 તા૦—પેલી સખીને તો મળ્યા, દીમે છે જગદીશ,
 તદત્ત પશુ મગસો મને, જો જાંડી દઈ રીસ, તા-યા૦

* * * * *

રાજસ તામસ શક્તિઓ, હકે તાગુ ત્વજ દષ્ટ,
 સંગ થઈ પ્રભુએ તદા, નિગ્નમા લીધી લેષ્ટ

સર્વાર્થ સિદ્ધિ કરનાર અંતર્યામી ઇષ્ટ જ છે.

૫૬ ૨૬૭. (મહેમાન થયાં તમે મારાં, એ લય.)

દુ ખમાત્રથી કોણુ ઉગારે ? એક ઇષ્ટ અંતર્યામી.

મારા અર્થ સકલ કો સારે ? એક ઇષ્ટ અંતર્યામી.

આરોગ્ય શરીરતું ઇચ્છું,

મનના બળને પણ પ્રીછું,

આધ્યાત્મિક બળ ઇચ્છું છું,

(તે) દે કોણુ પૂછું શિર નામી;—

એક૦

ઇચ્છું વ્યવહારના સુખને,

ત્યજવા ચહું ધનના દુઃખને,

હણવા તૃષ્ણાની ભુખને,

મુજ દુઃખ એ દે કો વામી ?—

એક૦

ચહું હું લૌકિક વિદ્યાને,

વળી ચહું હું મહાવિદ્યાને,

કો પૂરે મારી ઇચ્છાને,

રહી છે જે ઉરમાં જામી,—

એક૦

છું હું હુમેા નિશ્ચયબળમાં,

સિદ્ધિ ઇચ્છું હું પળમાં,

એવો આગુર અતિ ક્ષણમાં.

એ કોણુ હરે મુજ ખામી ?—

એક૦

કરવા ઇચ્છું બહુ ભક્તિ

લહેવા ચહું ચેતની શક્તિ,

ગ્રહી જ્ઞાન હું ચહું વળી મુક્તિ,

દે કો ત્યજ વાત નકામી ?—

એક૦

શ્રવણ આ માગું હરી લે,

માગું ધાર્યું સર્વ કરી દે,

મને મ્નેહથી નિત્ય વરી રે,

કોણુ કરી મને નિષ્કામી ?—

એક૦

આ અહં માગું કો ગાળે,

પ્રારબ્ધને કોણુ પ્રગળે,

વળી સત્વર કોણુ જ બાળે,

કમો જીવિત આગામિ ?—

એક૦

જે સદ્યમંદિરે વ્યાપે,
જે સમાધિ સિદ્ધ કરી આપે,
મહાનંદમાંદિ જે સ્થાપે,
કોણ એવા ઉપેન્દ્ર સ્વામી ?—

એક૦

ઈશશુકમાં આસક્ત ભક્તના પ્રેમોદ્ધાર.

૫૬ ૨૯૮. (મેરી ફક્તી પુત્રની જોમનડી ડાલી, એ લપ.)
મારા ખીસતા ડોલતા પ્યારા પોપટને રીઝાવું હું મીઠા વહાલથી,
ધરી હાથમાં, બાથમાં, રાખી હું સાથમાં, ચાવું હમકની ચાલથી.
ધરી એને હું જોડે એક ચિતે,
ધરી ચાંપુ હું દેવાથી હેતે,
ધરી શુભં કાવું જે જોડે તે,
વારી જાઉં હું જોડે રહેતાં, નખસુંથી ઠઠ ભાલથી:—
કદી આવીને હીચે હિદાજે,
કદી હોઠે ચડી એ ન જોડે,
કદી જોવાય તો ન જડે જોડે,
કદી મારું ન માને, સમજે ન સાને, તો હપકા દહિં મીઠી ગાળથી:—
કરું તનમન કુરજાન એના ઉપર,
મારું ઉદય એ એવું છે પિંજર,
મારો પ્રેમ એ તો એવું ફગ સુંદર,
મારા રૂડા રંગીલા એ બાળા બોળાવું, જતન કરીશ હું સંભાળથી.—
રજું મારે મેગવવું ન કાંઈ,
એવું કુહું એની સાથે માઈ,
રહું (હું) એમાંને એ મુજ માંદિ,
એવા પ્યારા મારાને આજે ઉપાળીશ, બીજા ઉપાળીશ કાલથી:—

અંતિમ અભ્યર્ચના.

૫૬ ૨૯૯. (જય જય ત્રિમુરતિ ત્રાતા, એ લપ. ;
જય જય નરહરિ દાતા,
દો અનિ સુખશાતા,
સરજ્જામનકર રદાતા,
આપ ન અસવપ્રદાતા.

ઋષિમુનિ સિદ્ધે મહર્ષિ, યોગીજન ત્રિકાલદર્શી,
 વળી સાધુ તત્ત્વરપર્શી, તમને નિત્ય ગાતા,—
 તવપદથી પ્રકટે સકલ, તવપદમાં વ્યાપે અખિલ,
 પરિણામે શુભ નિખિલ, તવપદમાં જાતા;—
 કરણા વર્ષાવો આજ, સાગે શિશુકેરાં કાજ,
 સાધકજનરૂપી આજ,—કેરા છે ત્રાતા,—
 માચું પ્રભુ આજ દેજો, અમ કાજે ત્રમ સહેજો,
 બહિરંતર પ્રકટ રહેજો, નિત્યે પ્રભુ જ્યાં ત્યાં;—

પ્રણતિપૂર્વક અમ્યર્યના.

પદ ૩૦૦. (ગોવિંદ કૃષ્ણ વિભુ ગિરધારી, એ લય.)

શ્રીઈશ વંદીએ શિર નામી, કરજો સ્વીકાર અંતર્ધામી,
 હૃદયે કૃતામી પદપિ કામી, થઈએ કૃતાર્ય નિજપદ પામી.
 શિશુપર અભયપ્રદ નિજ કર દો, મન માગ્યો આજે પ્રભુ વર દો,
 અંતરમાં ઉત્સાહ વધો, (જેથી) સતપ્રયત્નમાં રહીએ જામી;—
 વાણીથી પ્રભુશુભ ઉચ્ચરીએ, મનથી ધ્યાન નિરંતર ધરીએ,
 ક્રિયા આપમય થાના કરીએ, દૃષ્ટિએ એ વિધિ દુઃખ વામી;—
 ભક્તપદે પ્રભુ અમ સહિ કરજો, ભક્તાધીન પદ આપ જ ધરજો,
 કાર્ય સકલ અમ આપ જ કરજો, તાપથી કાર્ય ન શકે કામી;—
 આપપદે અમને આકર્ષ્યા, હવે ન રાખો અમને તરસ્યા,
 પૂરે પૂરું ન જો વરસ્યા, (નો) અમ ઉન્નતિમાં પડશે ખામી;—
 અધિક ઉન્નતિ થાય અમારી, એમાં છે પ્રભુ ખ્યાતિ તમારી,
 આપડપ સાધકનરનારી, થઈ સ્વરૂપે રહો વિરામી;—
 સાધકના સાચા હિતકર્તા, આપ જ છો પ્રભુ ત્રાતા ભર્તા,
 નૃસિંહ ગુરુ જય ઉચ્ચરતા, પ્રતિસાધક વદતા ‘ પ્રભુમામિ ’;—

કસોટીવિના શ્રદ્ધાની પરીક્ષા થતી નથી.

પદ ૩૦૧ (સ્વાર્થાગી પ્રીતિ મનુજયી, એ લય,)

કસોટીમાં, શ્રદ્ધા તો ટકતી વિરલની,
 વાનો કરવામાં છે શરા, ધણા ભક્તિમગ્નની,—
 ગણે શ્રદ્ધાનુ નિજને, ખોટ ન, એવા મંડળની;—
 વાતાં કરવામાંહિ જગા લે, સઉથી આગળની;—

પણ કસોડીમાં ઉતરતાં તો, વાટ લે પાછળની;—
 ધન ને ધામ પ્રભુનું છે એમ, વાત કરે જલની;—
 પણ ધનધામ જતાં ઉર પ્રકટે, હોળી તવ અનલની;—
 અદ્વાતી વાતમાં વૃત્તિ બતાવે, બલે હોય જલની;—
 (પણ) દર્શાવે અદ્વા વાપરતાં, વૃત્તિ મસ્તકની;—
 આશ ધરે ખોટી અદ્વાથી, સાચા મંગલની;—
 પણ ન અમર થવું કોઈ પીને, પ્યાલી હલાહલની;—
 કસોડીવિણ ઉન્નતિઆશા જેવી, માધના વાદળની;—
 કસોડીવિણ સુખ ઇચ્છે તે મતિ, આશ્રી અમલની;—
 ઉન્નતિ સાધનમાં નથી જોડી, કસોડીના તુલની;—
 અઅદ્વા છે જે અંતર તે, કોટડી કાળજની;—
 યથાર્થ અદ્વા એ જગમાં કંઈ, ક્રિયા નથી કળની;—
 સાચા ભાવની અદ્વા ટાળે, દુર્બળતા દુર્બળની;—
 કસોડી યાતાં ત્યજે ન અદ્વા, કરો દ્વિગુણજની;—
 કસોડી સિદ્ધ યતાં સુખપ્રાપ્તિમાં વાર નથી પળની;—
 કસોડીથી ખીલે કળી સાધક, ના હૃદયેતપલની;—
 ઉપેન્દ્ર પ્રભુ તેવા સાધકને, દે રિયતિ વિકૃલની;—

પ્રેમભક્તિનિરત વૃત્તિના ઇષ્ટપતિ હૃદયાર.

પદ. ૩૦૨. (હેલા ન દો મોહે આલી, એ લય.)

મારો ન નયનકટારી,
 મેંય નાણુક નારી,
 અય મોહન ગિરિધારી;—મય૦

સખત મૂલકા વૃક્ષ નહિ હું, વૃક્ષકી કુમરી હું ઝારી; મય૦
 સુધ બુધ મેરી સખ ગિસરાવત, (જળ) ધાવ લગાવત ઝારી;—
 રંગ ખેલનકું મેં નહિ આતી, કરમેં ધરી પીચઝારી;—
 સજી સીંગાર મેં જાતી પૂજનકું, કર અહી કનકકી ઝારી;—
 છેડ જાન મોસે કાયકું કરતે, મહેસેં હું મતવારી;—
 વાટ પાતી મેં તરસોં નયનસેં, સારી યે રેન ગુમરી;—
 મારગમેં અજ કાહે સતાવત, મેંય હું અકીલી ગિયારી;—
 નિકટ આઈં તખ દૂર સરત હો. નાથ તોરી જલિધારી;—
 મિલત ઇહાં નહિ, ધરકું ન આવત, એ ક્યા રીત દે સારી;—

દિવમે ક્યા અદેશ હા કી, દુષ્ટ હુ મય વ્યભિચારી,—
 તુમગિત મનમે અન્યકુ ચિતત, (તો) રયામ હે કસમ તુમારી,—
 બાર બાર કહુ તુમમે મોહન, મય હુ ચરન તિહારી,—
 પ્રિયતમ નરહરિનાગ ! મિયનહુ, આના છ મેરી અટારી,—

સ્વસ્વરૂપમાં અહંવૃત્તિ તિલાવનાર વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

૫૬ ૩૦૩. (હા જે માટે આગની ધડી તે રળીયામણી, એ લખ)

હા જે અમે અહમિધુમાહી સત્ર ખેલીએ,
 આગે અમે અહમિધુ આપે બની રેલીએ છ જે,—
 હા જે નામરૂપમા ન અમને કદી ભેળીએ,
 અસ્તિ ભાતિ પ્રિયમા વૃત્તિ સંકેલીએ છ જે,—
 હા જે જડદુ ખમા ન અમને કદી મેનીએ,
 સન્નિધિઆનદપદે અમને ધરેલીએ છ જે,—
 ન વાનરીએ આતમધનને અમે અધિનીએ,
 થઇ ઉદાર વાનરીએ થેનીએ ન થેનીએ છ જે,—
 હા જે નન વસીએ અમે છવપદની ડેલીએ,
 જઇને વામો કરીએ અમે અહમિધુવેલીએ છ જે,—
 હા જે થઇ બિહુક ન ધરેધર દહેલીએ,
 થઇને શેઠ ખેશી અહમિધુ ને અરેલીએ છ જે,—
 ન નાલીએ અમે સન્નિધિનાકેરા બીણા વેળીએ,
 નાલીએ અમે, અનુભવનાની મહા દેલીએ છ જે,—
 પડીએ નહિ વાઅધારકેરી મુસેલીએ,
 સાધી લક્ષ્યાર્થ બધી ગુચને ઉકેલીએ છ જે,—
 હા જે દહએ વાસના મધુરી પ્રેમે જ લીએ,
 થઇને કુસુમ ખીલીએ, અમે અહમિધુલીએ છ જે,—
 સર્વમાં અનત ને અમાપગે રેલીએ,
 રાજ્યે અહમિધુગિરિની ટાય પહેલીએ છ જે,—

પ્રેમવિભાસાર્થ રૂપને નિર્મળ.

૫૬ ૩૦૪. (સાલમા રંગ આવેને માણીએ, એ લખ)

વાયમા આવે અનેથી બીજી.

દેડા પ્રીતિનું પાન, દીયો પ્રીતિનું દાન,—

- સ્નેહસરિતામાં ઝીલીયે,
કરી રસખસ સહિ અંગ,
હૃદયે આલિંગી અતિ મહાલીયે,
રૂડો જામે અંતરમાંહિ રંગ—ઉમંગ;— આવો૦
- બહુ દહાડે મીઠી મીઠી ધ્રુજ્યે,—
મોંઝ્યે પ્રીતિની વાત,
અનુભવ પણ પ્રેમનો જ માણીયે,
રહીએ સંગે દિવસ ને રાત—પ્રભાત;— આવો૦
- ગાઉં મધુરાં પ્રેમમીતડાં,
કરું નૃત્તન, દઇ તાન,
ગાતાં હું મારું ભાન ભૂલીને,
થઉં આપમાં હું શુભતાન—મસ્તાન;— આવો૦
- આપણુ અમેદારપે રાજ્યે,
જેમ સૂર્ય ને પ્રકાશ,
સ્નેહબંધનથી બંધાયલાં,
જેમાં ભાસે નહિ બેદલાસ—(કે) વિનાસ;— આવો૦

પોતાનામાં ફિશલ્વ અનુભવવા પ્રવોધ.

પદ ૩૦૫. (બનિહારી રસીયા ગિરિધારી, એ લખ.)

અધનિ તૃસિંહશિશુ સાચા, સાધક પીર ! હો, વહી ચલે,
તૃસિંહપણુ અનુભવો આપમાં જ.
જળના રેલાની પેરે સમય વહેતો જ, સાવધ થઇ અર્થ સારો;—
સાવધ થયા ન, જોણે અવસર જોયો જ, કાઢે મુખે તે દુઃખેર્જારો;—
સાધન સમર્થ પામી કાર્ય ન સાધ્યું જ, (તો) મર્દભપીઠે ચંદનભારો;—
સગી સાચા મળ્યા પણ, એવા ન તે પાડતા જ, પશ્ચાત્તાપના પુકારો;—
એરણુ ધારે થયો સંબંધ સોનાથી જ, મુજ પર ધાટ થયો સારો;—
પણ ન સોનું થઇ કે, ધાટમાં ન આવી જ, વ્યર્થ સહો મેં સિરે મારો;—
પુખ વિચારે, સાધુમસ્તકે બેઠું જ, કંઠે પીંટાયું થઇ હારો;—
પણ સાંજ યાતાં હું તો ગીમળાઇ ચાલ્યું જ, ઉલટો થયો વાસ નહારો;—
'મારા પર આવી કંઈ કંઈ મેલ નિવારી જ, ચાલ્યા,' ધારે નદીકિનારો;—

'જળ વહે નિત્ય તોએ હું પાપાણુમાં છું, ના'વી કામગના કે ચળકારો;—
 કાષ્ટ વિચારે 'યધ મૃતિ' હું સારી છું, મંદિરે થયો વાસ મારો;—
 ભાવે મને વંદા તે ભવપાર પામ્યા છું, મારો ન આપ્યો તરવારો;—
 દીપ વિચારે જે, 'મુજને પ્રકટાવી છું, કંઈ કંઈએ લીધા લાભ હમરો;—
 પણુ મેં ન સાચો કાંઈ જાતે અનુભવ્યો છું, હું તો રથો બળનારો;—
 રમરણી વિચારે 'રહી સંતના હાથમાં છું, શ્યાં કરવાનો શ્રમ ધાર્યો;—
 તેઓનો ફેરો દબ્યો હું હતી તેવી છું, મારો ફેરો ન મેં નિવાર્યો;—
 દશાંતેકરો જગમાં નથી તોરો છું, સિદ્ધાંત એક આ સંભારો;—
 ઉત્તમ સાધન છતાં જો તે ન વાપર્યું છું, લાભ ન તેથી કે થનારો;—
 સદ્ગુરુ સ્વામી મળ્યા સર્વને સાચા છું, તેમનો જોધ ઉદ્યે ધારો;—
 અંતઃકરણના અણુઅણુમાં પ્રસરાવી છું, બાહ્ય આચારમાં ઉતારો;—
 'ધારો તેવા થયો યત્ને કરીને' છું, જોધ એ કદી ન વિસારો;—
 કમર કરીને વીરા! સત્ય પ્રયત્નથી છું, આપે તરીને અન્ય તારો;—
 સદ્ગુરુસ્વરૂપને ઉદ્યે નિરખવા છું, સંયમથી શતિને ઉતારો;—
 દશદિશ સદ્ગુરુસ્વરૂપને ન્યાગવા છું, સેવજો તત્ત્વવિચારો;—
 સદ્ગુરુસ્તત્ત્વના અર્ખડ રમરજો છું, સેવો પરમાર્થ ને વ્યવહારો;—
 ઉપેન્દ્ર પ્રભુકરણથી ધારો છું, દશદિશ વિજય તમારો;—

અભિન્નરૂપે અનુભવ કરાવત્રા ઇષ્ટમતિ માર્થના.

૫૬ ૩૦૬. (જસોદાના જાયા, કાયા સુભદ્રાના વીરા રે, એ લય.)

સંગે રહેને મારી હું એ, માથું મારા વહાણરે,
 અગગા નહિ યારો ધરીએ, હેલ હોગાગા રે,
 યૌવનરૂપે થઈ રહો, મુજ તનુના અણુમાંસ,
 તે રૂપમાં મુજથી કદી, ચસશે નહિ જગરાય;—

મારા પ્રાણવિયે થઈ, રહેજો જીવન્તત્ત્વ,
 એમ નિકટ રહી પ્રાણને, યવા ન દો નિઃસત્ત્વ;
 વિવેકરૂપે પ્રકટીને, મતિથી રહો અભિજ્ઞ,
 પ્રકટ રહી યાવા ન દો; મતિને વિવેકહીન;—

શુભ દર્શનરૂપે રહો, નેત્રેન્દ્રિયની સાથ,
 અભયદાત્રી સત્તારૂપે, આવી વસો મુજ હાથ;—

હિતપ્રાવક^૧ શત્તિરૂપે, મુજ ઓત્રેન્દ્રિયપાસ,

રહેજો મારા વાલમા, વિનવું એ હું ખાસ;—

નિરભિમાનતાના રૂપે, મુજ કૃતિસાથે નાચ,
સદા રહો અસ્ખલનથી, એ વિધિ મુજ સંગાય;—
મુજ વિચારસંગે રહો, તત્ત્વરૂપ બની આપ,
કદાપિ એ સંબંધને, ત્યજશે નહિ માઆપ;—
પરમાનંદપણારૂપે, મુજ સ્વભાવસહ તાત !
અખંડ સંયોગી રહો, કરી નિમ્નરૂપ મુજ જાન;—
સદા સર્વદા આ વિધિ, રહી મુજ સાથ સદાય,
ઉપેન્દ્ર નિમ્નમય કીજ્યે, આ મનવાણીકાય;—

સદ્ગુણપુષ્પની ઉત્તમતા અને તેને ધારણ કરનાર વૃત્તિનાં વચન.

પદ ૩૦૭. (બગીચા બસાઇ રે, એ હય.)

માલન હું આર્ષ રે, મેંય પ્રલ બેચન કારન,
ખિજાર્ષ જાગમેય, કયા ખુશમો છવાઈ રે; મેંય૦
તાપહરન, મદહરન, પરિમલજરન, સજન ! હય પ્રલ,
દુઃખદહન, સુખકરન, પ્રલનકા, ક્યા કહેના જી મૂલ રે હાં—
મેરે પ્રલ સુધે તો જાવે, જનનમરણકા શક્ત,
સખ લૌકિક સંપત્તિયોં હે, મેરે પ્રલપેં કુલ રે હાં;—
મેરે પ્રલકા ઔર નિશા હે, જો લા સકત ન ચંકુલ,
સુધતે અજાન દબત—જાતી,—વિવેકવૃત્તિ ખુલ રે હાં;—
પલટ જાત સુધતેહિ એક કલિ, સખ વૃત્તિ પ્રતિફલ,
દુજ કલિ સુધત તો કમલુ, રહે ના મન વ્યાકુલ રે હાં;—
વિવિધ ભાતિ કે પ્રલ હય મેરા, જાઇ ચંબેલી બકુલ,
બર્ણન કરે કયસે શુન ઉનકા, સખસેં અતિ અમૂલ રે હાં;—
દયા, ક્ષમા, સતોષ સત્ય, શિલ, આર્જવ આદિક શલ,
એક દરે સુધે પુરત તો, હોવે જીવન વસુલ;—
મિલત નહિ યહ પ્રલ ચાલુ દુદો, જાકે ગોકુલ,
સદ્ગુણ દેશમેં આઇ નિહારો, જાંડીકે સખ રચૂલ રે હાં;—
મેરે પ્રલકી જાને મઝા સો, રહેવે ઈસમેં મશગુલ,
મેરા પ્રલકો આ કર ચુમન, કોલુ સજનશુભશુલ રે હાં;—

શુભદષ્ટિને ક્યાંહિ દોષનું દર્શન થતું નથી.

પદ ૩૦૮. (માતા રાણી રાધિકા, એ લય.)

દૂરથી જોતાં અંદરમાં કાળા કાઠ જણાય,
 પણ તે માંહિ વનસ્પતિ, વસી રહી, કહેવાય.
 અધટિત અનુચિત દોષો તુજમાં જુએ, જમ્યંદ્રમા ! રે,
 ભક્ષા ભક્ષા મોટા મોટા, મતિમાન માનવી રે,—
 આઘેથી જોઈ ભડકે, પાસે આવી ન અડકે,
 કહેવાતા ભકતો, યોગી, વેદાંતી ને કવિરે;— અધટિત૦
 જે તે દૂરથી જોઈને, કહે જગ દુઃખભંડાર,
 નિર્ણય સત્યાસત્યનો, પણ ન કરે તિલભાર,
 ઉપરથી દુઃખ દેસે, હિત તેના ગર્ભનિષે,
 કાળાં વાદળની પાછળ, જેમ હોય છે રવિ રે;— અધટિત૦
 જગમાં ન દોષ ક્યાંહિ, દોષ જોવાની માંહિ,
 નિરંતર કહેતા એવું મહાપ્રમા અનુભવી રે;— અધટિત૦
 યથાર્થ વિચાર્યાવિના, જણાય જેમાં દોષ,
 તેના ઉંડા ભાગમાં, રહે છે હિતનો કોષ,
 દષ્ટિને કેળવીને, જાનને ભેળવીને,—
 જોતાં આ દુઃખરૂપ સદૃષ્ટિ સુખમય છે ભાસવી રે;—
 દુઃખને જે જ્યાં ત્યાં જોતો, દોષમાં વૃત્તિ પ્રોતો,
 રંક દુઃખી તે રહેતો, હોયે ભલે રાજવી રે;— અધટિત૦
 જગ ! તું તો નિર્દોષ છે, મનુષ્યહિરમાં દોષ,
 શાસ્ત્રો ને સતો કહે, કરીને એ આઘોષ,
 નરહરિકરણા જેને, શુભદષ્ટિ પ્રાપ્ત તેને,
 દોષદષ્ટિ ન તેને, કો કાળે છે થવી રે,— અધટિત૦
 હિરમાંથી દોષ ઘાતો, જગમાં ન દોષ જોતો.
 તેના શિરહિર મથની પાધડી બધાવવીરે;— અધટિત૦

દૃષ્ટશરણની યાચના કરતી દુઃસ્વી વૃત્તિની ઉદ્ગાર.

પદ ૩૦૯. (રાહ તકત હું તિહારી મગમે, એ લય.)

નાથ શરન હું તિહારે અગ મેં;

ખખ તપત, ના ધૂદત અગ દુઃખમેં,

કહ ન સકત મેરા હૃદૈ 'લક્ષ્મણે';—
 સુખમય જનનું સો દુઃખરૂપ બનતે,
 આપહી હો મેરા ત્રાતા સખમે;—
 સુખકારન અમૃત ગ્રહું હાથમે,
 બિખ હો જાતા, કરૂં ક્યાં તમ મે;—
 સેજમે રૂંધ તો સુધ હો જાતી,
 સુખપી આશાસેં સોતી હું જળ મે;—
 બાદલસેં અંગાર ઝરત હય,
 (મુજકો) દુઃખ દેનેકું છ આતા શખમે;—
 કહાંસેં છૂડું, કહાં મેં ભાગું,
 દુઃખ દીસત પાતાલ નભમે;—
 સુખકે કાજ ધરું જો ધ્યાન મે—
 દીસત શયતાન તો મોકું રખમે;—
 નાથ વૃહરિ મેં તોકું નિરખું,
 સુખ દીસત કછુ તેરી છખમે;—

કૃતકૃત્યતામાસ સાધકોની અંતિમ સ્તુતિ.

પદ ૩૧૦. (જય જય જય પરમ ઉદાર, એ લય.)

જય અકલકલાપદ, સકલ જીવનનિધિ, આજ આપ પદ દરીએ,
 અશરણુશરણુ સ્વજનભયભાંજન,
 સત્વિયતિ સદ્ગુરુ નાથ નિરંજન,
 કરીને સત્વર હૃન્મલમંજન, પ્રકટ આપ પ્રભુ કરીએ; જીવન૦
 સખલ આપનું શરણુ ગ્રહીએ,
 શખલ બ્રહ્મરૂપ થઈ રહીએ,
 અમલ શીદ હાથે કરી થઈએ, પ્રખલ પરાક્રમ વરીએ; જીવન૦
 અભય રાત્નને ગ્રહીએ આજે,
 સભય રહે શિષ્યત્વ જ લાગે,
 વિજયદુઃખિ દશદિશ વાગે, અજય સ્થિતિમાં ફરીએ; જીવન૦
 આપસ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરી રહીએ,
 ભિન્નારિતત્વ વિભાવી દઈએ,
 અંતર્બાહ્ય વૃહરિમય છઈએ, એ અતિમ ઉચ્ચરીએ; જીવન૦

૧ સુખપી. ૨ ધ્યાનમાં ઇત્ને સ્થાને અન્ય અનિષ્ટ રૂપો પ્રતીત થાય છે. * મને દુઃખ આપવાને મહદામાં પણ જીવ આવે છે.

નૃસિંહશિશુઓનું કેવું વર્તન હોય છે.

૫૬ ૩૧૧. (હિભો રહેજો કાલુડા તે માંડ આજ ઊંડ ધર કીધું, એ લય)
 અહાન દે ખેલીએ રે, અમો સાધક બધુઓ ઉમગે,
 આત્માન દે, મહાલીએરે, અમો નરહરિશિશુ અતિ રગે,
 શુભ આ પ્રસંગે, નિજ અગોઅગે, અહાન દગગે^૧, આજે સહ
 મળી સગે, અમો.

નૃસિંહશિશુઓ નહિ પડતા કદાપિ, વિષયઆનંદના પકે,
 અહોનિશ ઝીલતા અહના આનંદમા, સધળું જીવન સદા રગે, સગે સાધક
 નૃસિંહશિશુઓ અમે અહચિતનથી, અહ નિરખીએ અતરગે,
 તન્મય થઈને તે અહને જ્યા ત્યા, જાળીએ સધળા બહિરગે,—
 નૃસિંહશિશુઓ અમે વિજયને અર્થે, ચઢીએ સાધનરણગે,
 થવાને આશઃ મહારાજ્યે સિધારીએ, ચઢી શુરુકળમાતગે,^૨—
 નૃસિંહશિશુઓ અમે રક્ષીએ અહગપ,—થઈ અહાસધુતરગે,
 પાર પ્રવેશી સૌથી પરિણામે પોઢીએ, અતનધિ આત્મપનગે—
 નૃસિંહશિશુઓ અમે ભયને ન જાણીએ, રમીએ નૃસિંહઉત્સગે,
 અપ્પડ એકતા અનુભવીએ અમે, હૃદયે નૃસિંહજ્યોતિર્નિર્ગે—

સાવધાન સાધક જ સુરવને પ્રાપ્ત કરે છે.

૫૬ ૩૧૨. (મ જ માનહીજ રે, એ લય)

વીરા વિશ્વમા, જાણજે જે ચેતતા નર દોલના,
 વાપરી જે અગમચેતી, ચેત્યા તે નર ધન્ય, વીરા
 ચેતતા જન ક્ષણિક ધન સત્તા વિભવને કાજજી,
 તેને તો ચેતવાનું અતે, રહે છે અગ્નિમા જ, વીરા
 નિવિધ નિષ્કાંઠ્યા ગ્રહેવા, ચેતતા નર ક્રોધજી,
 તેવા પછુ પામી નિરાશા, અતે રહેતા રોધ, વીરા
 દેશ, કીર્તિ, હક ગ્રહેવા, ચેતનારા ખૂનજી,
 તેમના (પછુ) તનમન જીવનપર, અતે વળતી હિન, વીરા
 ચેતવું આ નિયમર્થે, તે ન ચેત્યુ ગણાયજી,
 ચેત્યુ તે જ ગણાય (જો) શ્રેયસ્સાધનમા ચેતાય વીરા
 ચેત્યા સાચા સિદ્ધ મુનિઓ, ચેત્યા સાચા ભક્તજી,
 ચેત્યા સાચા જ્ઞાનીઓ જે, વિષયે નહિ આસક્ત વીરા

આત્મવત્ પ્રાણીપદ્યર્થને, માનવત્ પરદારથ,
 લોહવત્ પરદ્રવ્ય જળપુ, એનાં તે નરનાર; વીરાં
 સતત મન, વાણી, ક્રિયાથી, કરી સદ્ગુરસેવથ,
 એત્યા જાણો સાધક તેવા, ટાળી નિજ અહમેવ; વીરાં
 કલેશ, લય, દુઃખ, શોક, દેવ્ય, દરિદ્રતાના વિચારથ;
 છોડી આનંદે રમે જે, એત્યા તે નિર્ધાર; વીરાં
 ધર્મશર્પણ કર્મફલ કરી, કરે ઉપાસનકર્મથ,
 ભક્તિથી પ્રભુ વશ કરે તે, લહે એત્યાનો મર્મ; વીરાં
 આસન, પ્રાણાયામ આદિક, યોગસાધન સાધીથ,
 સિદ્ધપદમાં રિચત થના તે, એત્યા સાધી સમાધિ; વીરાં
 માર્ગ તત્ત્વવિચારનો મહી, જળપુ જેણે જ્ઞાણથ,
 બ્રહ્મરૂપ તેણે જ જાણ્યો, એતવાનો ક્રમ; વીરાં
 જે નહિ એતી શક્યા તે જાણુએ નર દુઃખીથ,
 જાણુએ નિશ્ચય કરી વળી, એનતા નર સુખી; વીરાં
 આમ આત્મશ્રેયઅર્થે એતતા જે હોયથ,
 વિશ્વમાંહિ એક વિરલા, વિશ્વવંદ જ સ્હોય; વીરાં
 એકમાં એત્યાયત્રી જે સધળું યાતું સિદ્ધથ,
 પ્રભુ ઉપેન્દ્રકૃપાથી (તે) પામી, યાય સાધક સિદ્ધ, વીરાં

જ્ઞાનદશાના અનુભવોદ્ગાર.

પર ૩૧૩ (જમી જોને જીવલક્ષ, એ લય.)

જાગી જોતાં તો મુજને, ક્યાંહિ ભૂલી હું જતો,
 કદી કદી લાસું મુજને છતમાં અણુછતો,
 દેહના ધર્મો નહિ મારે, ચિત્ત, જીવિ, મન કે અહંકારે,
 લાસે ન મુજને હૃદય કે હું ના હતો,

કદાપિ હું ના કે હતો,

હૃદય, હું હું ના કે હતો,

લહું ના મુજને હું યતો, જતો ના કે હું આવનો; જાગીં
 વાણીથી હું નહિ વણ્યોતો, આ કે આવો એમ, ના યોગખાનો,
 મેળવવું મારે કે ન હું કાંઈ પામનો,
 ન હું કાંઈ ગુમાવનો,

નહિ, હું કાંઈ લાવતો,
 નહિ કોને બોલાવતો, ન દેખાઈ કે બતલાવતો; જાગી૦
 આવનવી સ્થિતિ આ છે મારી, નવી જૂની કે છે નહિ ન્યારી;
 અનુભવકાલે એ હું એક જ જાણ્યો,
 કલે ના હર કો આણ્યો,
 દીઠ્યે બીજી ના જાણ્યો,
 હઉં હું હાલતો ચાલતો, બીજના જેવો ભાસતો; જાગી૦
 જેને નરહરિઅનુમદ સાચો, તે સમજે આ સધળો સાચો,
 મુજ તત્ત્વમાંહિ લજે તે એ નાણ્યો,
 સદા તે મુજને ભાવતો,
 કૃતાર્થ જ તે તો કહાવતો,
 વિશ્વમાં નિર્ભય મહાકતો, ડાલતો ને ડાલાવતો; જાગી૦

ઇષ્ટસંયોગિની વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

૫૬ ૩૧૪.

આહું આ મેરી મોહનકી બતીયાં, ડેધું મેં નાથ લગાય છતીયાં,
 કહત મેં તાકું કોહું ન સમુજત, સમુજત વિરલ કો સતીયાં;—
 સયોગસુખ મેં જનત નાહિ, કહાં કદત દિનસ્તીયાં,^૧—
 ધાવ ન સહું મેં મારત મોહું, નાથનયનકરવતીયાં;—
 ઉધી થી જે હ્રદયકલિકા, નાથ આનેતે હો ગઇ ચતીયાં,—
 મુલદેશમેં કુંડલિની થી, ગગનમેં કર રહિ ગતિયાં;—
 હૈવ મોહું માનતી, અહં બ્રહ્મમેં, શીર ગઇ અપસી મેરી મતિયાં;—
 કર્મરહિત અગ્ન હમકું કીની, ઉડ ગઇ કર્મનકી પતીયાં,^૨—
 અધકાર મેરે મહોલમેં^૩ હોતા, અગ્ન ઝળહળતી બતીયાં,^૪—
 અકાલી જહાં તહાં મેંય શીરતી અગ્ન, સાચહી મોહની મુરતીયાં;^૫—
 નિરાધારથી, અગ્ન લગી મોંકુ, સાંવરીયાકી સોગતીયાં;—
 પહેલે જનત નાહિ સો અગ્ન મેરી, સ્થલ સ્થલ ગાત કીરતીયાં;^૬—
 નરહરિ નાથસેં અગ્ન મોહે લાગી, અખંડ યોગસુરતીયાં;—

૧ રાત. ૨ પાંદુ. ૩ અંતરમાં. ૪ પ્રકાશ, દીપક. ૫ મોહન-મૂર્તિ. ૬ કીર્તિ.

સ્વકલ્યાણ ન સાધતાં વીજાઓના કામમાં મારું મારનાર
પ્રમાદી સાધકને વૌધક વચન.

૫૬ ૩૧૫. (ભગન બનન નાહિ, મન તો મેવાની, એ લય)

તારે તુ સભાગ, ચંદ ના ખીજઓના વાદે,
પોતાનુ ન જોતો વળગે, પારકાની વાતે,
સમજે ન હજી એ કાઈ, આટલી ખતા ખાતે,—
ખીજને સુધરવા કહે, સુધરે ન જાતે,
જાણે તુજ સત્તા હોયે, સહ કોઈને માયે.—
જેનીનેની ટીકા કરે, દહાડે ન રાતે,
કાજ કેમ દુખળા તો કહે પારકી પચાતે,—
તારી પુણીઓ છોડી શુ ખીજની તે કાતે,
તારામાંહિ શુચ કટખી, જુએ છે તુ ક્યાં તે,—
સહ કોઈની નિદા કરી, ચંદે સહની લાતે,
મુખે મૌનકરો તોએ, તોખરો ન બાધે,—
ખીજઓના દોષ કથતાં, દુખના ન દાતે,
ડાચું તારું દુખી થાવું પ્રયુગ્ય ગાતે,—
સુધરવા કહે (પણ) જાતે સુધરે ન ખાતે,
કહેવામાં જાણે તુ તો બડી બડી ખાતે,—
ખીજને કહે સાધન કરતાં આજસ શી આતે,
પોતાની આજસ માત્ર હોય વાર સાતે,^૧—
ખીજના દિસાગ જોવા ચોપડા લે હાથે,
તારા ચોપડામા જો,—શું જમા તોગે ખાતે,—
અન્યની ખોતરખી કરવા, માડ્યા ધંધા આતે,
જાણુ નકી મારો તારા અદિતના તે;—
પોતાનું સજાત જો, છુટે મુખ સર્વ વાતે,
છોડી અન્ય એકે નૃહરિ રમર તું નિગતે,—

શ્રીસદ્ગુરુ જ કરુણા કરવા સમર્થ છે.

૫૬ ૩૧૬. (કરના ક્યો નહિ આવે, એ લય)

કરના^૨ નાપ હી લાવે, અધમ મોપે.
કરનાકું જો જાનન નાહિ, મો કરના કરા જતાવે,—
કરના મોહી (જો) કિરતાર કરત હો, ^૩ 'ઔર' 'કં' ના' કદાવે,

૧ સાતે ત્રિવિ અર્થાત્ અખડ ૨ કરણા ૩ તે જ ખરી
કરણા કહેવાય છે કે જે સાધકને કરતાં અર્થાત્ ઈશ્વરઅગ્ર પડે છે.

કરના કર જે કૃતાર્થ કરત (હે) સો, કરનાનિ કહલાવે;—
અધમકું ઉત્તમ ઉપેન્દ્રકરના,—મિત નહિ કોહુ બનાવે;—

દુઃસ્વહાનોપાય.

પદ ૩૧૭. (મારા સંગી થજે, મારા સાથી હજે, એ લય)
મુજ દુઃખ ટળે શી રીતે, એવું એક ચિત્તે, એક દિવસ હું વિચારતો,
વીત્યાં ને જે વીતે, આવે નવીન તે, ટાળી દેવામાં હું હારતો.
ઉપાયને કથનાર મેં, જોમાં શાસ્ત્ર વિવિધજી,
શુભ્યો ધણો ઉપદેશ મેં, પણ દુઃખ દહી શક્યો ન કો વિધ;—
શાંતિની, આનંદની, સ્થિતિ જે ચિંતારહિતજી,
તેથી સ્થિતિથી જતો હતો, દૂર હું સેંકડો ગાઉ નિત્ય;—
કોઈ ઉપાય સુઝ્યો નહિ, ગદ્ગદ થઈ ગયું ચિત્તજી,
સ્મર્યાં શુરુ મેં અંતરે, પૂછ્યું ટાળું દુઃખ કો રીત;—
શિથિલ ધણો હું થઈ ગયો, હતો ન હું બગવાનજી,
હૃદયનિવેદન દુઃખથી, કરતાં બૂલી ગયો મુજ ભાન;—
ક્ષણ પછી અંતર અનુભવ્યું, (જણે) રહ્યો પ્રકાર છવર્ષજી,
મધ્યે રિમત કરતું દીહું, સુંદર બાહ્યક એક તે માંહિ;—
પરમ શાંત, ચિંતારહિત, હતું તે પરમ પ્રસન્નજી,
જોતાં મુજ મુખ રિમત થયું, શાંત પ્રસન્ન બન્યું મુજ મન;—
જે સ્થિતિની ધજા હતી, (તે) અનુભવી જોતાં વેંતજી,
પણ નહિ હું સમજી શક્યો, બાહ્યકદર્શનનો સંકેત;—
મોહક એટા કરતું તે, કંઈક કાગ રજી સ્થિરજી,
પછી તે બોલ્યું જતાં જતાં, રિમત મુખથી વચન ગંભીર;—
વર્ષવડે મોટા જતાં, (તું)જથી પણ હું બાળજી,
સુખમય કરવા તુજ જીવન, મારું જીવન તું જ નિહાળ;—
તુજ દુઃખ ટળે એ રીતે, તેથી સદૃઢ ચિત્તે, અવર સકલ તું વિસારજે.
માતપિતા સમીપે રહું, હું નિત્યે નિશ્ચિંતજી,
ચિંતારહિત થવું નિકટ, પ્રણ લહી એ જ પ્રથમ તું ચિંત;—
કઠોર વચન મને કહે, બૂલી જઈ ક્ષણમાંલજી,
અન્યતણું કટુવચનને, તું પણ બૂલી બા ભાઈ;—
માત્ર સુખને પામવા,—નો જ કર વિચારજી,
તેમ તું પણ સુખપ્રાપ્તિનો, કેવલ કરજે ઉત્તમ સાર;—
ભવિષ્યની ચિંતાથડી, સદાય હું નિરૂતજી,
તું પણ તેને છોડીને, પ્રાપ્તકર્મે જ થા પ્રવૃત્ત;—

એક ન વાત વિસારજે, કહું છું જે હું અંતજ,
અખંડ તુજમાં રાખજે, નિત્યે ઝળહળતો આનંદ,—
આ વિધિ મુજવત્ થઈ રહે, દુઃખથી મુક્ત થયાજ,
પ્રસન્નતા, નિશ્ચિંતતા, ને વળી શાંતિમાં રહેવાય;—

દોષોસાથે નિંદરપણે યુદ્ધ કરવા સજ્જ થણા નૃસિંહ-
શિશુનાં દોષોપતિ વીસ્તવ્યુક્ત વચનો.

૫૬ ૩૧૮. ('યેદર્શી વનમાં વસવલે, એ લય.)

સાવધ થાજે, સાવધ થજે, દુર્ખલ વિપવવિકારો !
નૃસિંહશિશુ આજે થયો, જાણો ચતુ તમારો.—
આજ મુઝી નિર્ભયપણે, હશે મહાસત્તા ત્યાં ત્યાં,
મુજમાં ન મહાસરો કાં જે મુજ, ચુરુ નૃસિંહ ગણાતા;—
ખીજીએને જિતવા, એ તો બાલકના ખેલો,
સંમુખ આંખે જાણજે, આ તો નૃસિંહનો ચેલો;—
નચુરા એવા અનેકના, તમે શિરપર નાચો,
નૃસિંહશિશુ હુંપ્રતિ ધસ્યા, તો તો ખાશે તમાચો;—
કેશ ! જે મુજપર વેગથી, આવીશ ધસીને,
વેગ હણીશ હું તાહરો, અંતરખહાર હસીને;—
ભય ! ભય પામજે તું હવે, તુજસંમુખ આવું,
નિર્ભયતાની ઢાલ લઈ, તારા ધાવ ચુકાવું;—
દરિદ્રતા ! જે વેગે કરી, મુજ સમીપે આવી,
સ્વરૂપસંપત્તિના ચિંતને, દધશ તુજને હાલી;—
શોક ! જે મુખ સંમુખ કરી, મુજ આમળ આંખે,
જાણજે આનંદશક્તિનો, ધાવ તુજને લગાંખે;—
ચિંતા ! તું સાવધ રહે, આવતાં મુજ પાસે,
અનિચિત્ત દદ અદ્વાવડે, તુજ નાશ જ થારો;—
કોંઈ ! તું સાવધ થઈ રહે, જેલે જે ખાસ સામું,
ક્ષમાતણી મુદ્રાવડે, તુજ મુખને ડાંમું;—
ધંખાં ! અસૂયા ! સાવધ થજે, આંખે ચેતવા વારો,
સમભાવશક્તિ મારી કને, કરવા નાશ તમારો;—
અબ્રહા ! તું ન ચેતીને, મુજ પાસે જે આવીશ,
પ્રભુલક્ષિતથી તુજને, મુજ બળ બલવાનીશ;—
મુજમાંહિ પ્રકટશે બલ કરી, જે અતત્તવિચારો !

ઇંદ્રમંત્રના જાપથી, નાશ કરીશ તમારો;—
 દસપના મોહ ! જે મુજમાં, તું તો કદી ઉપજીશ,
 પ્રભુપદમાં તો તુજને, તત્ક્ષણ હું વાળીશ;—
 હું મમપણું જે જીવત્વમાં, કદી દેખા દેશે,
 બોધ દધશ જેથી છૂટીને, એ સિવાયે પ્રવેશે;—
 પ્રકટતો અરિભાવ જેદશ હું, કદાપિ મુજ મનમાં,
 અદૈતભાવ સંભારીને, તેને દહીશ હું ક્ષણમાં;—
 સકલ વિકારો ! શુભુજે, આ ગર્જન મારું,
 આવશે સંબુધ જે યદ્ય, તેને ગુરુકલે મારું;—
 સંપ કરી કદી સામટા, લાગે હું પર આવો,
 નૃસિંહપ્રભુકરણાવડે, તમે કદી નહિ ફાવો;—
 તમથી બીજા લય પામશે, હું તો નિર્ભય રહું છું,
 નૃસિંહ પ્રભુની કૃપાવડે, કરજો થાય તે કહું છું;—

મારો ધોકો.

પદ ૩૧૯. (હોકો બહાણો લાગે,—એ લય.)

ઘોકો આ શું બોલે રે, મારો, ઘોકો આ શું બોલે,
 કાનમાં મુજને કંઈક કહે નાવે, વેદવચન જેની તોલે.
 વિવિધ રૂપ ધરીને ઘોકો, બ્યાં લાં ફરતો મારો,
 બોલું જીએ બ્યાં ત્યાં તે ઉપડતો, કહેતાં મારો મારો;— મારો.
 દાન કર્યાવિણ કૃપણતાથી, એકઠો પૈસા જે કરતો,
 વિવિધ હાનિ કરાવીને તેના સધળો પૈસા હરતો,
 મારો, ઘોકો એવું બોલે.
 અહા, તમાકુ, દારૂ, ગાંજો, પીતો જે બીડી હોકો,
 (તેને) આયુષ્ય તનયગ ક્ષીણ કરે હણું આંખનું તેજ, કરે બોખો;—
 અન્યની નિંદા ટીકા કરવામાં હોય જે ચરો,
 અસત્ય માર્મિક કોધનું બોલે જે, તેના હું કરતો ચરો;—
 સાધન મળ્યું હોય, પણ ન સાધી હું ખની ખૂમ પાડે,
 સધાવવાને સાધનો હું, લાગું તેની પજવાડે;—
 દેશ, સાધુ, શાસ્ત્ર નિંદે, નિંદે ધર્મને નીતિ,
 ગુરુ અને ગુરુજનને નિંદે, આપું હું તેને વિષતિ;—
 વિપયવાતાં કરે નિરંતર, હરિસ્મરણ છોડી મુખે,
 બોલ્યા, ચાલ્યા, સમજાવ્યાવિણ હું, વાચું જઈ તેની કુખે;—

કરે પ્રકટ કે ગુપ્ત કોઈ, કુકર્મ કુવિચારાદિ,
ગુપ્ત ને વળી પ્રકટ તેને પણ, અખાડું મારી પ્રસાદી;—
પાળે નહિ જે રૂડી રીતે, આચાર ને વ્યવહારે,
સાન તેવાની ઠેકાણે લાવવા, દેખાડું મુજ્જ ચમકારે;—
દુરાચારીને શિક્ષા કાળે, ઘોઝા માગે વહેતો,
સદાચારીને સુશીલકરો, રક્ષક થઈ તે રહેતો;—
શિક્ષાતણા અર્ધ ભાગમાં, વિષ્ણુની રક્ષક સત્તા વ્યાપી,
અર્ધ ભાગમાં રદ્રકેરી, સંહારક સત્તા રહી છે પ્રતાપી;—
હરિહર જેમાં રત્ના છે, એવા મારો ઘોઝો,
ભય કે પ્રેમે જે તે રીતે, વંદન્ને તેને લોકો;—
શસ્ત્રતણી શિક્ષારૂપી જાણો, ઘોઝા આ તો મારો,
ધર્મથી વર્તે તેને રક્ષ, અધર્મીને હણનારો;—

તત્ત્વજ્ઞાની જ પરમપ્રજ્ઞાવાન છે.

૫૬ ૩૨૦. (સપડાયા શાણુ શોખ મારતાં, એ લયતી ગતિએ.)

પૃચ્છક—કાણુ કાણું ?

જ્ઞાની—વહે જે બ્રહ્મજ્ઞાનમાં.

પામર—હિંદ !

પૃચ્છક—કાણુ યોગાધ્યાત્મી ?

પામર—હિંદ !

પૃચ્છક—માયાધ્યાત્મી ?

પામર—હિંદ !

પૃચ્છક—તારે રહે જે પ્રભુ ધ્યાનમાં ?

પામર—હિંદ !

પામર—કાણો તે મનમાં ગમે તેમ, અખડ કરતો મોજ,
ખાવ પીએ ગુલતાનમાં, રહે મનનમાં રોજ.

વિપયી—હિંદ હિંદ, હિંદ હિંદ, હિંદ હિંદ,

પામર—વિધિનિરૂધ્ધના ભેદ જે, રાખે નહિ લગાર,
મળવું હોયે બ્યાંથી જે, તે લઈ ભોગવનાર.

વિપયી—હિંદ હિંદ, હિંદ હિંદ, હિંદ હિંદ.

પામર—ભોગવવું સુખે જે કાળે, જેમાં ભાસવું સુખ,

ડાહોડેરં જાણુવું, એહ જ લક્ષણ મુખ્ય.

વિપયી—છિદ્ છિદ્, છિદ્ છિદ્, છિદ્ છિદ્,

પામર—(તો) કહો, ડાહું, કા ? આવી મેદાનમાં.

વિપયી—ન્યાય વિચારી ભોગવિ, વિપયેકિરા ભોગ,
ડાહો તે જ ગણાય તે, લહે સુખોના આધ.

પામર—છિદ્ છિદ્—એમાં ન્યાયવું શું કામ ?

લેવા જ્યાં એશઆરામ.

શાને પડવું, ન્યાયાન્યાયના તોફાનમાં ?—

વિપયી—ગમશે તમને (હું) ભોગવું, જે તમ આ ધનધામ ?

થશે રાશી શું લેઈ લઈ, તમ પાસેથી તમામ ?

પામર—નહિ નહિ, નહિ નહિ, નહિ નહિ,

વિપયી—(તો) ભોગવતો જે ન્યાયથી, વિપયો અધિક અધિક,
તેને ડાહો હું કહું, કહો અધિક કે ઠીક ?

પામર—ઠીક ઠીક, ઠીક ઠીક, ઠીક ઠીક,

મુમુક્ષુ—તમે ઠીક શું કહો છો અભાનમાં ?

પામર તથા વિપયી—કેમ એમ ? કેમ એમ ? કેમ એમ ?

મુમુક્ષુ—વિપયભોગ સ્થિર ના રહે, અજપાતા તત્કાલ,
ક્ષણપર જે કાંઈ ભોગવ્યા, તેની તૃપ્તિ છે, હાલ ?

પામર તથા વિપયી—નહિ નહિ, નહિ નહિ, નહિ નહિ.

મુમુક્ષુ—મને ન ત્યાં લગી થાય છે, પ્રાપ્તિમાટે દુઃખ,
મળતાં રક્ષણમાં થવું, વિનાશમાં નથી સુખ;

(સ્વગત) વિપયભોગ જે આમને, કહું તદન દુઃખરૂપ,
રચે ન માટે કહું પ્રથમ, દૈવી ભોગ અતુષ.

(ઉદ્દેશીને) વિપયભોગસુખ ન્યૂન છે, દૈવી ભોગસમીપ,
સર્વસમીપ જેમ ન્યૂન છે, લાખ કરોડો દીપ.

પામર તથા વિપયી—વાહ વાહ, વાહ વાહ, વાહ વાહ.

મુમુક્ષુ—તો શું શરશે દિવ્ય ભોગના ઉદાનમાં ?

પામર તથા વિપયી—વિપયભોગથી અપાર,
(હેલ) દિવ્યભોગ સુખસાર,
તો તો લેવા તૈયાર છીએ તાનમાં.

મુમુક્ષુ—અધિક એક એનાથીએ,^૧ છે અદીપાતો ભોગ,

તેને કહે છે સવકો, નિર્વિપથી સુખનો યોગ.
મોક્ષવિના જેમાં નથી, છુટા બીજ કોય,
સિદ્ધ થતાં જેને ન કંઈ, પામવાનું કદી હોય
અન્ય કોઈ ન જેની સમાનમાં;—

પાળી પોતાનો ધર્મ,

કરે નિષ્કામ કર્મ,

તે તો સત્વર વિરાજે મોક્ષસ્થાનમાં.—

આવો ઉત્તમ છાડીને, માર્ગ ગ્રહે જે અન્ય,

તેનો માનવજન્મ છે, કહો ધિક્ક કે ધન્ય ?

પામર તથા વિવર્યા—ધિક્ ધિક્, ધિક્ ધિક્. ધિક્ ધિક્.

જ્ઞાની—ચિત્તશુદ્ધિને કાજ છે, કીધું કર્મવિધાન,

તત્ત્વભુલવમાં નથી, સાધન જ્ઞાનસમાન.

વિચારથી જ લહાય છે, સદા તત્ત્વ અપરોક્ષ,

તેથી તત્ત્વવિચારમાં, રમે ગહે જે મોક્ષ.

સાધનમાં જે શ્રેષ્ઠ છે, અનવધિ સુખ દેનાર,

ધન્યમાં સુખને પામવા, ગ્રહે સુખન નરનાર.

એક ગ્રહે પામે બધું,—સુખ તે ગણો જાણુ,

સર્વસિદ્ધિગ્રહ એવું છે, એક જ બ્રહ્માણ.

પામર તથા વિવર્યા—સત્ય સત્ય, સત્ય સત્ય, સત્ય સત્ય

પૃચ્છક—કાણુ ગણું ?

સર્વે—વહે જે બ્રહ્માણમાં.

પૃચ્છક—શું-પુનઃ શું ?

સર્વે—તે જ ગણો વહે જે બ્રહ્માણમાં.

પૃચ્છક—ખાતો કરણા કરી,

એક વાર તો ફરી,

કાણુ ગણું ?

સર્વે—વહે જે બ્રહ્માણમાં.

નિરંતર પ્રસન્નતા સેવનાર ચિત્તવિહંગના સદ્ગાર.

૫૬ ૩૨૧. (હું સોનારણુ મદમાતી, એ લય.)

હું તો છું હસવું પક્ષી, મારી જુઓ આ અશ્વિ,^૧

મેં હસવા કાજે રક્ષી, જોજો તે લક્ષી લક્ષી.^૨

રંગ ચઢાવવા પાનનો હોઠ ન, મુજ, પણ રિમત કરવાને,
 કરવા કોઈ ન છે આંખો મુજ, પણ જોઈ રાજી થવાને;—
 કોઈ કરે કે ચઢાવી બ્રહ્મી, કરે કોઈ દાંઠ ચડસડ,
 વાણીમુખ તેનાં જોતાં મને, હસવું આવે ખડખડ;—
 ચિંતાશોકથી મુખના જે, સંકેતી દેતા ખૂણા,
 હસું જાણી જે તેના શરીરની ભીંતે લાગ્યા લુણા;—
 દેખ કરે, તે જોઈ હસું, લહી દુઃખી થશે તે આખર,
 (જેમ) નિજ ગાલે જ તમાચો વાગે, હણવા જતાં મચ્છર,—
 ભયથી જ્ઞાન થયેલું મહોડું, મુજને અધિક હસાવે,
 વિચારું, ભયને ઊર ધરે તો, નિર્ભય પ્રભુને (પંજી) ક્યાં મૂકી આવે;—
 ‘શુ’ ખાઈશ, સાધનવિષુ ગાળીશ, કેમ જીવન મુજ આપું,’
 (એવી) અચ્છાદની વાણીઉપર, હસી હસીને થાકું;—
 ‘આમ કરું તો આ ભય આવે, આમ થશે મુજ હાંસી’,
 આમ વિચારું મગજ જોઈ મને હસી હસી આવે ખાંસી;—
 ‘અપરાધ અપદ જીવ મુજથી કંઈ થશે ન થાવું,’
 એવાં દુર્જલ વચનોપર નથી, હસ્યાવિના રહેવાવું;—
 વ્યાધિ શરીર પ્રકટે તે મુજને હસવું બહુ લાવે,
 જાણું એ મુજ વચની ઉપર, વિધવિધ રંગો આવે;—
 મુજ શત્રુને જોઈ ત્યારે, ખૂબ જ હસવું આવે,
 કાં જે મુજ હસવું જોઈ તે વંણી, અધિક દેખ ઉપજાવે;—
 મારી નિંદા કોઈ કરે તે જોઈને આવે હસવું,
 હાથીપાછળ, જાણું જેવું વ્યર્થ જ્ઞાનનું ભસવું;—
 અયોગ્ય માર્ગે શરીર બગાડી, લાવે શિરપર પળીપાં,
 તે જોઈ ચાતાં હસાવનારાં, મુજ કુખે ગલગલીપાં;—
 કલેશ દુઃખ કે વિપત્તિકેરા, વિચારે ચઢી ન ચકતો,
 કાં જે ક્ષણભર હું કદી હસવામાંથી નરંગે ન થતો;—
 જગત્તલણું આ સ્વરૂપ જોઈ, તેમાં હું હસતો વસતો,
 આત્મસ્વરૂપ મુજ જોતાં તેમાં, પણ હસતો ને હસતો;—
 કોઈક કાળે અન્ય સર્વે કર્તવ્યસમાપ્તિ લદારો,
 મારું હસવાનું તો તે વખતે પણ પૂરું ન થારો;—
 બૂલી જઈ હું ખાતું પીવું, બૂલી જઈ હું સુવું,
 પૈસાની વાતો બૂલું પણ, કદી ન બૂલું હસવું;—
 જ્ઞાસ લીધાવિષુ કે કદી વિચાર કીધાવિષુ ક્ષણ જાણે,

અતરથી હસવાનિણુ મુજથી, કાણુ પણ નહિ રહેનાયે,—
 અન્ય રથજે જાતા વઝો કે નસતુ હને ભૂનાયે,
 પણ સાવધ રહુ રખે કહી મુજ હસવુ ભૂતી જનાયે,—
 હમીને જાતે અખડ, સંહિને નિર્મળ હસવુ લાવુ,
 મુખમા આગળી ધાવી થઈન, ત્રિપ પણ હુ હસાવુ,—
 અખડ હસતા રહેશે તેની ત્રિવે આશે પાહવા,
 આવો બધુ આપણુ સાથે, હમીએ હા, હા, હા, હા,—

દૃષ્ટી અભેદને અનુભવનાર તત્ત્વજ્ઞની વક્તિઓ.

૫૬ ૬૨૨

માટે છે અભેદ તુથી, પ્રાણુથી અધિક નાથ મારા,	
માટે તુ છે દેવકોટે હાર રે,	માટે૦
મુજ કાજે કંઈ હુ ન કંઈ, માટે કાજે તુ બહુ કરતો,	
જાણે હુ જ તારો પ્રાણાધાર રે,	માટે૦
તારા કાજે તો હુ, કંઈ નહિ થાતો રે,	
મુજ કાજે તુ હે બહુ શણગાર રે,	માટે૦
મુજને તો સુખ દેના ધન અને ધામ થાતો,	
બનતો તુ બાળક ને નાર રે,	માટે૦
મુને જન્મ દેના પહેના, ગર્ભાશય તુ જ થાતો,	
જન્મતા જ થાતો પોષનાર રે	માટે૦
આગળ ને પાછળ એમ, ન્યા ત્યા આરી એ રે,	
તારી ઝડપ શી એ અપાર રે,	માટે૦
મુજ પગ રક્ષવાને, ચિતા તુ અધિક ધારી,	
ચર્મ તુ બને તુ ચર્મકાર રે,	માટે૦
મારી જીભ જોનનાને, વાણીરૂપે તુ થાતો,	
મુજને કંઈ તુ જોનનાર રે,	માટે૦
મુજ પગ ચાલ્યા પહેના, માટે માટે વરેલા વરેના,	
ધરણીધર ! ધરણી તુ થનાર રે,	માટે૦
મુડી ધાન્ય માટે ખાવા, જોનના જોનના રે,	
માટે કાજે ધાન્યથી જાનાર રે,	
આગળ પાણી હ પીડ, નીચો તુ નહી કંઈ રે,	

તુજ સમ ખીજો ન ઉદર રે,	મારે૦
મને જ્ઞાન આપવાને, વિદ્યાઓ કંઈ ધણી તુ,	
ધરે તુ ચુરનો અરતારે રે,	મારે૦
હુ તો છુ નાનો સરખો, માટે કાજે તુ નિત્યે,	
ધાટ અનેક ધડનાર રે,	મારે૦
મારે નથી લેવા દેવા, હુ ન જાણુ તારી એવા,	
થયો તુ મુજને સેવનાર રે,	મારે૦
રાજ થાત જો તે મુજને, તારા શુભ ગાવા કાજે,	
દીધી હોત જીભ બે આર રે,	મારે૦
કાલો અને ઘેવો તોજે, અતિ ધણો લાડકવાળો,	
નૃસિંહ ! હુ તારો છુ ડમાર રે	મારે૦

सर्वत्र तत्त्वदर्शन करनार तत्त्वदर्शितुं वर्तन.

૫૬ ૩૨૩. (જાણુ પ્રીતધર્મી આજ હુ મુરારિ, એ લય)

એક તત્ત્વ હુ નિહાળુ નિત્ય, જ્યા ત્યા,
 એ જ જોઉં સ્વપ્ન, જાગતે કે સ્વપ્ના —
 એ જ તત્ત્વનું પ્રભાવશક્તિ જાણુ,
 તે જ તત્ત્વતણુ એક હુ છુ કાણુ
 તત્ત્વરૂપ થાય (એ) તત્ત્વનું રૂપ ખાતા —
 એ જ તત્ત્વમાથી વાયુને હુ ખેંચુ,
 એ જ તત્ત્વમાથી જલકલ્પાદિ વહેચુ,
 કાઠી ધન એમાથી વહેચી થાઉં દાતા —
 લઉં શક્તિરૂપ જાણુ હુ એમાથી
 અહુ રક્ષણનું જાણુ પણ તેમાથી —
 જાણુ તારવાનું પામી, જાણુ ત્રાતા —
 હુ, અગમ્ય ગમ્ય કંઈ મને એમાથી,
 કરવાનું હુ પણ શરૂ કંઈ ત્યાથી,
 જ્ઞાન એમાથી હુ પામી થાઉં જ્ઞાતા —
 સુખ એમાથી પૂર્ણ હુ આકર્ષુ,
 જે તે એમાથી આકર્ષી જ્યા ત્યા વધુ,
 હુ શમાઉં એમા તત્ત્વરૂપ થાતા —

અંતિમ શુભેચ્છા.

૫૯ ૩૨૪.

નૃસિંહના શિષ્ય નૃસિંહ થાજે,
 નૃસિંહના અંકવિષે વિરાજે;
 નૃસિંહની પ્રીતિ સદા કમાજે,
 નૃસિંહના તત્ત્વવિષે સમાજે, ૧
 નૃસિંહની સુંદરતા તમારા,—
 તત્ત્વવિષે નેત્ર જુઓ અમારાં;
 નૃસિંહની મીઠી મધુર વાણી,—
 તણી કરો કંઠવિષે કમાણી. ૨
 નૃસિંહનાં નેત્રની જે ખુમારી,
 રહો સદા ચમુવિષે તમારી;
 નૃસિંહનું જે સ્મિત મોહકારી,
 ધરી રહો આકૃતિ તે તમારી. ૩
 નૃસિંહની સર્વ જ દિવ્ય શક્તિ,—
 મહો કરીને શ્રીનૃસિંહભક્તિ;
 નૃસિંહનો અંતરજ્ઞાનરાસિ,
 રહો સદાએ તમમાં પ્રકાશી. ૪
 નૃસિંહ જે હર્ષવિષે વિરાજે,
 રહો તમે તે મહિ સર્વ આજે;
 જગે કહાવો કરી ઇશસેવા,
 નૃસિંહના શિષ્ય નૃસિંહજેવા. ૫

भक्तिपरायणं वृत्तिर्बुद्धिर्हृदयदोलामां इष्टश्रीना स्थापनरूप
 मंगल अने मेमलीला.

૫૯ ૩૨૫. (શ્રીપતિ જુએ ગોપાળ, જે લય.)

જુલો મમ જીવનનિધાન, જુલાવું આજ,—
 હી ડોળે હળું હળું હું હીચોળું, જુએ જેમ ગમને વિમાન,
 પ્રેમભર્યા આ હર્ષિત હૃદયે, આવારું મમ પ્રાણ;—
 નેત્રથી આપને નિરખું નેહ, ગાઉં મુખેથી ગાન,
 મનથી આપનું મનન કરું, ધરું,—હૃદયે આપનું ધ્યાન,—

લલિતવિલોચન, બ્રમર મનોહર, તાણી તીર કમાન,
 પ્રેમકટાક્ષે મુજ મન હરતા, મુજ ધન્ય ભાગ્ય મદાન;—
 મધુર મધુર આ મંદ સ્મિતથી, કરાવો ત્રિરહસ્યભાન,
 હૃદયશું હૃદય લઇ આતિ હેતે, દો છો સ્નેહનું દાન;—
 પ્રેમભક્તિથી જ્યાં પ્રભુ નિરખું, રસિકહૃદય ગુણવાન,
 વિધિવિધ ચેષ્ટા કરતા દીસો, ભક્તસમા ભગવાન;—
 અનુપમ ચેષ્ટા કરો મુજ સાથે, એ છે મુજને લ્હાણ,
 મુજસમ થઇ મુજસહ રહી કરજો, મુજને આપસમાન;—

ઇટમાં પરાનુરક્ત ભક્તના આનંદોદ્ગાર.

૫૬ ૩૨૬. (મારે મોટે મનાવી, રાજ કહેવરાવી, એ લય.)

અણુ હેતે બોલાવે, હસાવે, ખીલાવે, મહલાવે,

સદા એ મને બહુ જમે.

અણુની પાંખમાંહિ, રહું નિચે સમાઇ,

આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિ મને ના દમે;

મને ના દમે;—

મહા અભયપ્રદ છાય, પ્રભુકેરી લદાય,

તેને છાંડી સુગણ્ય કે ખીજે ક્યાં સમે;—

પ્રભુનો હું વહાણો, છું હું બાળ ઘેણોકાણો,

દયાળુ પ્રભુની સાથે કહો કે ના રમે—

બોલ્ય દેવી સ્વાદવાળાં, પાપ અમૃતના પ્યાસા,

તેને છોડી બીણું શું પીએ ને જમે;—

મહાસિદ્ધિનિધિ સ્વામી, હું સદાય રહો પામી.

સોનું કરવા ધંબણ કાણ મિથ્યા ધમે;—

મનઅમર આ રસબોળી, પાન દરવાનો શોખી,

પ્રભુપદરાગ છોડી બીજે ક્યાં યુમે;—

પ્રભુકેરાં રમ્ય સ્થાન, હૃદયમૂર્ધ આદિ મદાન.

તેમાં છોડી વિદાર દાણ બીજે જમે;—

પ્રભુ મેવી યાઉં સગલ, દાઇ દહે ન મને અગલ,

જેનાં તેનાં એવાં કાણ મહેણાં ખમે;—

પ્રભુ સ્વરૂપાન આપે, સ્વરૂપમાંહિ ન્યારે રથાપે,

ત્યાગે જાણું સદા અલિનન જીવિ અમે,—
મારા ઈષિતાર્થદાતા, મારા ઇષ્ટ પિતામાતા,
વૃત્તિ સદ્યુરુ સ્વામી શ્રીનૃસિંહને નમે,—

ઇષ્ટઘનદર્શનથી મનમયૂરનું નૃત્યપૂર્વક ગાન.

૫૬ ૩૨૭. (ઘટ ઘટ લાગુ, સલાગુ, એ લય)

હું થનગન નાચુ, નિહાળી ઘનસ્નામ
મનહર મયૂર હું પ્રભુ ઘન મારા, જોઇ આનંદે રમુ આમ —
પ્રભુકૃપાદટિ એ મેડુલો માંગે, જેમા જેવું હું આઠે યામ —
દિવન નિશાન પ્રસાર હું મુજ ઉર, પ્રેમની ક્યા લનામ,—
યોગસાનની દિવ્ય એ પાખથી, ઉડુ હું નિધવિધ કામ,—
અનંત અપાર પ્રભુનો પ્રદેશ એ, માડું વિહારતુ ધામ,—
પ્રેમભક્તિમય આ મુજ કાવા, ખાલે જોઇ સુદરસ્યામ,—
વાસ્તવ નીલકંઠસ્વરૂપ થઇ રહુ, ત્યજી નીલકંઠ માન નામ,—
જય જય શ્રીધનસ્વામ હે પ્રિયતમ ! હૃદયથી કડ હું પ્રણામ,—

ઇષ્ટાનુગ્રહપ્રાપ્ત વૃત્તિના આનંદોદગાર.

૫૬ ૩૨૮. ઘેલી થઇ કે હું તો ઘેની થઈ, એ લય)

સ્વીય ગણી કે મને સ્વીય ગણી, મારા સ્વામિએ આજે મને સ્વીય ગણી,
પ્રિય ઘણી કે મને પ્રિય ઘણી, કરી સ્વામિએ આજે મને પ્રિય ઘણી
ચોદ ભુવનકેરા અધૈયોગિક મહાપતિ કે,
થઇ રહ્યા આજે એ તો માગ ઘણી કે, મારા૦
દુર્લભ બીજાને તે સુલભ મને થયા કે,
બનિકારી આ શી મારા ભાગ્યતણી કે, મારા૦
કુદનંદન મને સ્વામિએ કીધી કે,
આપે જડાયા મુજમા બનીને મણિ કે, મારા૦
અધોર જે રાત્રિ તે પણ સ્વામિસયોગથી કે,
દીગી ન આજજેની રળીવામણી કે, મારા૦
વેદો ઋચ્યાથી, યોગી મત્રોથી સમગ્રે પ્રભુને,
આશક પણ મારા પ્રભુની ગાય લાવણી કે, મારા૦
મારા પ્રભુને પાખ્યાવિણુ જે જે પાખવુ કે,

મૂક્યો દરવાજો તે' ખુલ્લો,	અભાગી૦
ટાંટીયા દુઃખ્યા ન જતાં સહેલ મારવામાં,	
હાં રે દેવમંદિરે જતાં બન્યો લુપ્તો;	અભાગી૦
દુઃખતા ન હાય તારૂં બાળક ઉંચકતાં,	
હાં રે કામ પ્રભુનું કરતાં તું થયો તુલ્યો;	અભાગી૦
વિમ્બચિંતનેથી વિમ્બહોલેથી નીકળવા જતાં,	
આવી પડ્યો તું ત્યાં ચુલો;	અભાગી૦
હિનતી જાણ્યું તે' ગ્રહી રૂપાની લાકડી,	
હાયમાં જોયું ત્યાં દીઠા મૂળો;—	અભાગી૦
મિથ્યા જ્ઞાન મુકુટરૂપ ધારી ધર્યું મસ્તકે,	
હાં રે એ તો જાણજે તું માટીનો ધડુલો;	અભાગી૦
ચંદનભારી તે' ધારી, સંધરી જે સાથમાં,	
હાં રે પણ એ તો છે ધાસનો પૂજો;	અભાગી૦
નરહરીરમરણવિષ્ણુ જે જે કરીશ તું,	
જાણજે તે સઘળી છે જૂલો;	અભાગી૦

ક્ષણવાર મત્યક્ષ થઈ અદૃષ્ટ થયેલા રૂપના વિરહથી વ્યાકુલ

વૃત્તિના વિરહાલાપ.

પદ ૩૩૧. (અટારિયોંપે, ગીરારે કણુતર, એ લય.)

મુજ નયનમાંહિ, ચઢી ગયો કોઈ છેલો આજ,
ચટ ચાલી નીકળ્યો, કામના કટાક્ષો મારતાં જ,
નો રે બા મુજને, જીભે નામ લેતાં આવે લાજ.
ગદ વિદ્યુત શું નભે ચમકતી ચમકાર કરી,
ગદ (શું) એકાએક આવી મીઠી વાયુલહરિ;
પડી ગંગા નભેથી ગદ શું સંકરજટામાં,
મધું મુજ દૃષ્ટિથી શું એક તીવ્ર તીવ્ર સરી,—ના રે૦
કહી હું ના શકું શું મારા આ હિરમાંહિ ચતું,
લહું ના આન્યું શું મુજમાં ને શું મુજમાંથી જતું;
આ રોમે રોમ તલસે મૃત્તિ એ મનહર જોવા,
એ વિના હું અધ; અન્ય આ દેખાતું જતું,
કરૂં ક્યાં બોળ એ મુજ આંખતણા તારલાની,
ક્યાંથી લાવી (હું) પે'ડ માળા એ હૃદયહારલાની,

હશે થઇ આવતી શું સરમ એને ચિત્ત ચોરી,
 મને તો લાગી રહી યારી એ મુજ યારલાની;
 ન ખીજું, આવ ! તને મારા છે સોગમ આકરા,
 મનોવેધી કંઈ દર્શાવ તું દિદાર જરા,
 અહો ! આ કમલમાં શું કાન્તકેરં રૂપ ન્યાણું,
 છે એ જ જન્મોજન્મના મુજ પ્રાણ જરા;

સદ્ગુરુશ્રીના શિશુપદસ્થિત ઘૃત્તિનો વૈભવ.

પદ ૩૩૨. (ચિતિચંદ્રની આ છાય, એ લય.)

હું સદ્ગુરુકે બાલ, બહુ પ્રભુના પાલણીએ.
 પ્રભુ મુજને ખેલાવે ખોળે, બુલવે કહી હલસલ હાલ,
 ચુંબન કરે ગાલ, ધરે અતિ વદાલ, - પિતૃવત્સલ મુજ લાણી એ; -
 જે જે મુજને ભ્યારે ભેદ્યે, આપે તે તલકાલ,
 એવા પ્રતિપાલ, લીધે સંભાળ, હરધડી મારી ધણી એ; -
 એવકમાં મુજને છે મોખ્યા, ખલા ને ચંદ્રલાલ,
 વળી ગોપાળ, (જેણે) નાથો નાગ કરાલ, સ્તુતિ જેની કરી નાગણીએ; -
 વિધવિધ સિદ્ધિ, વિધવિધ વિદ્યા, એ મારાં રમકડાં રસાળ,
 અહું બળ વિશાળ, ધારી હું બેદાળ, પ્રભુપાદાંશુષ્કધાવણીએ; -
 ધન્દ વળુ યમ કુળેર આદિ, ઉપામે મને સદા કાળ,
 છે ચંદ્ર મશાલ, તાગ દીપમાલ, તાપું સ્થર્ષની તાપણીએ; -
 યોગ જ્ઞાન ને ભક્તિ મુજને, મેલી થઇ રહે ન્યાલ,
 પ્રેમનો હું શલાલ, ઉઘડી લાલ, - કરં દોળી ધ્રુમી ધરણીએ; -
 સરસ્વતી, શ્રી આદિ શક્તિ, મુજ ચરણ તળાંમે ત્રિધાળ,
 હોળે મુજ વાળ, કરે લાલપાલ, ધુટણુ લુછે (જે) ચાતુ' ધુટણીએ. -
 દેવ નાગ યોગી ઋષિ સિદ્ધો, રહે હાજર થઇ દારપાલ,
 તત્ત્વે સર્વ કાળ, બુલાવે ચોપાળ, કહી પોદું હું પોદણીએ; -
 ગાંધર્વ દિન્નર દેવી અપ્સરા, લહી મને પ્રભુનો લાવ,
 પહેરાવે પુષ્પમાળ, રીઝવે ગ્રી તાલ, ગાર્ધ દિવ્ય રાગરાગણીએ; -
 મુજ સુખની કાંઈ નથી પરિમીમા, (હું) મંજુલમુનિ સરમાળ,
 મોહક વાયાળ, મૃદુ ચાતું ચાલ, કુંડું ખેલું મુજ આંગણીએ; -
 સદ્ગુરુશ્રીતું બાલ જ તે હું, શ્રીસદ્ગુરુ છું દાવ,
 પ્રભુનજનપાલ, છું દીનદાસ, રમું સઘિના હૃદયબુલણીએ; -

સાધન ન સાધનાર વાચક જ્ઞાનીનું સ્વરૂપમાહાત્મ્ય.

પદ ૩૩૩. [નહિ ચીજ કોઇ ગળી, એ લય.]

સિદ્ધિ વાતની મળી, સરળ એક, જીવને મધસભ ગળી,
ક્રિયાવિનાની વાતોમાં સહિ, જતા ગરસર ગળી;—
વેદ શાસ્ત્ર ને પુરાણ આદિ, આમ કહે છે વળી,
પાશ્વત્ય વિદ્વાનો આમ કહે વ્યાસ ને પતંજલિ;—
વાત કરે અજરામરતાની, પણ મસ્તકપર પળી,
સુખનાં કાયાં બેસી ગયાં હોય, દાંત પડ્યા નીકળી,—
આમ આહારવિહાર કરે તો, યાવ શરીર બહુ બળી,
પણ તેનું તનુ તપાસી જોતાં, સુકી ધાસની સળી;—
કહે વિષય આ છે દુઃખદાતા, રહેવું ન તેમાં કળી,
પણ પોતે વિષયથી અજગા (!) રહે, જેમ પૈડાસહ મળી;—
કહે યોગથી મન ઉજ્જવલ થતું, રહે, પ્રભા તનુપર ખીલી,
(પણ) તેનું તનમન જોતાં ભાસે, જેવી શુદ્ધ કાળજી;—
વિષય આપું આ બધું આપણું, સદા રહેવું હળીમળી,
કહે પણ સ્વાર્થત્યાગસમય તે, તરત છોડી કળકળી;—
પરોપકારસેવનનો દે તે, બોધ સદા ઉજળી,
નિજ દિતહાનિ સહજ થતાં, થતી, આંખો રાતીપીળી;—
સર્વ વિષયમાં કેવળ વાર્તા કરે અતિશય પુલી,
દુઃખ લેશ તેનું નવ ટળતું, શકે ન સુખમાં ઢળી;—
ક્રિયાવિનાની વાતો એ તો, મીઠવરહિત મગફળી,
મોતી કરનારી એ છીપ ન, જીવાતની શંખલી,—
વાતો છોડી જે અધિકારી, ક્રિયાલસ્ટી રહે વળી,
કૃપાપાત્ર પ્રભુનો તેને ગણી, લાચર પાપ લળી લળી,—

અંધ થઈ ઉન્મત્ત વહેતા સાધકોને સુબોધ.

પદ ૩૩૪. [આંખવિના અધાર રે, એ લય]

આંધવ આંખ ઉધાડી રે, જુઓ સવેળા, આંધવ આંખ ઉધાડી,
માર્ગ ન પણ આ ખાડી રે;—
બધું નજર પહોંચાડી, જોજો આગળ ને પછાડી,
ઉન્માર્ગે ન કરશે ધાડાધાડી રે;—
વાહન ઉત્તમ લેજો, વાહક મનોત્તમ ગ્રહેજો,

નહિ તો અરજાશે ગાડી ગાડી રે;—
 જોજો શું પહેર્યું તે તો, વીરનું કવચ ના એ તો,
 પહેરી દીધી છે સાડી સાડી રે;—
 ઉપરનું જોઈ મ્હેતા, ગર્ભભાગે ના જોતા,
 દેખીતું દુધ પણ [એ તો] તાડી તાડી રે;—
 મોજથી જોમાં ફરતા, દમામથી જ્યાં ડગ જરતા,
 છે એ જંગલ કે વાડી વાડી રે;—
 કોથ કે દેવ કાઢી, જે તે ના રહો જરાડી,
 કરશે ના મિથ્યા આડી આડી રે;—
 શરીર રહ્યું શું તેથી, વળ્યું શું એને જોયેથી,
 [જો હોય] હાથેથી છટકી નાડી નાડી રે;—
 કર્તવ્ય કદી ના ચૂકશે, વાત ના વિસારે મૂકશે,
 ધારી વચ્ચે રાત આડી આડી રે;—
 વહેજે શુભાસાધારે, રાખો ઉરમાં ન લગારે,
 મિથ્યા અભિમાનની ઢાંડી ઢાંડી રે;—
 દેખાડવા તમ સામે, પ્રેમથી આજે આ મેં,
 ધરી છે શબ્દોરૂપ હાંડી હાંડી રે;—
 સુમાર્ગ દેખાડવા પ્રીતે, ખાંલ ધરી દોરવા નિત્યે,
 રહો નૃહારે તમારી અગાડી, અગાડી રે;—

સ્વરૂપવિલિનિ દ્વાત્તિની અનુભવોક્તિ.

પદ ૩૩૫. (મનની ન શુદ્ધિ જો કરે, એ લય.)

જવ સ્વરૂપમાં રમી હું રહું, મુજને હું આક્રમસ્વરૂપ લહું,
 તવ સર્વથી પર હું થઈ, વળી ક્રોધથી આરો ન હું.
 સિદ્ધિ સકલ આ માલરી, રહી વિષમાંહિ વિરતરી,
 ચેતન અને જડરૂપ ધરી, સતારૂપે જોમાં વહું;—
 હું જ્ઞાન છું, હું અનંત છું, હું જ્ઞાન છું, હું સત્ય છું,
 અન્યથા અને આત્મા હું છું, હું એક, શત્રુ અને બહુ;—
 આરોગ્ય હું, ઔષધ્ય હું, હું પ્રપુષ્ટ ને પરિપૂર્ણ છું,
 આનંદ હું, વર્ચસ્વ હું છું, અમૃત હું ને છું પ્રેમ હું;—
 પારદ હું, ગંધક, અગ્નિ હું, હું સર્વ ચંદ્ર હું, રસ હું છું,
 સિદ્ધાન્તજ્ઞ જ્ઞાન છું જ હું, રસસિદ્ધ જાણે છે સઠ;—

૨૬ વાસ્તવે હું યોગમા, પણ પ્રકટ રહું હું વિયોગમા,
(જે) લાગે મને સયોગમા, તેને મારે સર્વ રહસ્ય કહું,—
હું સ્વપ્રકાશ જ્યોતિ હું, ચમત્કૃતિરૂપ હું જ હું,
હું શક્તિ, વસ્તુરૂપ હું, આદિઅનાદિ હું જ હું,—

અંતિમ સ્તુતિવચનો.

૫૬ ૩૩૬ (અમે તનુ અમારા નાથનથા, એ લવ)

જય અનંત અનુપમ વાત્સલ્યાન્ધ, સ્વીકાર કરજો પ્રણામ
જય શુભના સાગર, હિતરત્નાકર, હરજો અશુભ તમામ
અમે આપસ્વરૂપ પણ અજ્ઞાને કરી, ધરીને આ રૂપનામ,
વ્યવહાર સકલ સાચો સમજી કરીએ સતત ધરી મામ
પ્રભુ આપકૃપા થાના લહી શકતા, વાન્તન જે અમ ધામ,
ન્યા લક્ષણાર્થી પણ જાતા બનતા અતરમા પૂર્ણ કામ
જે સ્થિતિનું વર્ણન કરતા કહેવાતું ન આવું કે આમ,
[જેમ]નાત્મીકિ રામનું વર્ણન કરતા કહે, રામસમાન જ રામ
અમે અદ્વિતીય અથ અદ્વય ત્રિયતિમા, વસીએ આઠે જામ,
અમે ઇંદ્ર નૃસિંહ સદા રમરીશુ, યાતા લગી એ પરિણામ

વસ્તુનિર્દેશાત્મક મંગલ.

૫૬ ૩૩૭, (ક્યા કર ભક્તિ કર પ્રભુ તેરી, એ લવ)

ઝગહળ હૃદયે ઝળકે ચિતિજ્યોતિ
જ્ઞાનપ્રકાશ અનોકિક કરતી તિમિર નિનાન્ત જ ધોતી,—
સમસર્વત્ર અખંડિત એક જ, ચિત્તિહૃતિજાના સ્ફોળી,
માયામેશ ન જેમા કદીએ, યશે ન, છે નહિ ના'તી —
અગ અગ નિજ પતંગટ્ટિ જ્યોતિમા પડી જોતી,
જ્યોતિરૂપ બની રહે પુન ન મળે કદીએ જોતી —
નિરાવરણ આ દષ્ટિ સકળ સ્થન, ચિત્તિવિષ્ણુ કાર્ધ ન જોતી,
ચિત્તિપ્રભા વિનસતી લાગે મતિ આ જ્યા ન્યા પ્રોતી,—
સર્જનશક્તિરૂપે અજાતર અશુભશુભા એ હોતી,
અ જ એ જ નૃકરિ જ્યોતિપ્રતિ, સર્વાશે મનિ મેની,—

વિરહને ન વિદારનારા ઇષ્ટપ્રતિ વિરાહિણી ઘૃત્તિનાં

ઉપાલંભ વચનો.

૫૬ ૩૩૮. (તમે શા માટે સ્થામ મહોલે આવતા નથી, એ લય.)

તમે સયોગસુખ શાને માણુતા નથી,
માણુતા નથી, એ સુખણુતા નથી.—
પોઠો સુખસાગરવિષે, ૧૩' અમો દુઃખરાન,
રાતનણાં સંકટતણું, તમને ક્યાંથી જ્ઞાન,

મારાં ગણેલાંઓ દુઃખમાં રીળાય ઊરે, એટલું એ જોણું કેમ આ-
ણુતા નથી,—

પ્રતિકૂળ પ્રારબ્ધ ને, વર્તમાન દુષ્ટત્ય,
જેમ ચાહે તેમ જ સદા, કરાવતાં બહુ નૃત્ય,
બાંધ અહીં છે છતાં વહારે ચઢીને વહાલા,

પક્ષ કાં અમારો ત્યારે તાણુતા નથી;—
સુખનાં વચનથકી કહેા, તમારું ' યોગક્ષેમ,—
વહું, ' પણ સમય જ આવતાં, કરતા વિપરીત કેમ,
મીઠડા યોગ યોગવામાં હો શરૂ પણ,

સમય આગ્યે તો જાણે જાણુતા નથી;—
રાગ, ઝાલુ, ભય, શોક ને, અતિનિર્દિત અવિચાર,—
આદિ જવ અમને પીડે, સત્વર અહીં હથીવાર,

સર્વ એ અમારા રાત્રુ હણવાને આવવા,
આપ ધર્મઅશ્વ કાં પસાણુતા નથી;—

શુણુવી તમ વાતસહ્યને, ઉપમગ્યો અતિ મોહ,
[પગી] દષ્ટિથી પણ દૂર કર્યો, એ શું નથી તમ દ્રોહ ?
ક્ષણ પણ થઇને રહેલાં જેહ આપનાં,

તેહને વિસારો એહ શાણુતા નથી,—
પરમ સ્નેહથી અચિત થઇ, રહીએ સર્માપ સદાય,
એવો અમીરસ ચાખીએ, [જેથી] બેદપણું જ વિલાય,
દિવ્ય પ્રેમજ્યોતિ એક યાવ જેથી અંતરે,

એવી શું રીતને વખાણુતા નથી;—
અમે પ્રેમી ને આપ હો, શુદ્ધ પ્રેમના દાસ,

પણ ન મળો તેથી લઈ, તમમાં કંઈક ક્યાય,
હજી પણ જોઈ લઉં, નાથ ! ના દરેશો તો તો,
જણુજી જે પ્રેમને પીછાણના નથી;—

સદ્વિચાર એ જ સુખનું સાધન છે.

૫૬ ૩૩૬. (મારા સગી યજ્ઞે, એ લય.)

ૐ ! કુવિચારો જરા, ન વિચારો વીરા, સુખનું સાધન સુવિચાર છે.
જન્મમરણની સ્થિતિતણો, વિચારપર આધારજી,
કાં જે જીવનું જગતમાં, એક જ જીવન છે સુવિચાર;—
સુવિચારે કરી યાવ છે, શરીર આકૃતિ ભયજી,
કાં જે શરીરકેશ છે, સુવિચાર પોષકદ્રવ્ય;—
શરીરમાંહિ ટકાવવા, સુધારવા આ પ્રાણજી,
એક જ આખા વિશ્વમાં, છે સુવિચાર અમૃતપ્રાણ;—
મનની શક્તિ વધારવા, આધ્યાત્મિક બદ્ધઅર્થજી,
સાધનમાં એકે નથી, સુવિચારતુલ્ય સમર્થ;—
કરીએ તીવ્ર વિચાર જે, વળી આતુરતાસાથજી,
સૂક્ષ્મ અદૃશ્ય મહાન્ બળ, વીંટળાઈ રહે તેની સંગાય,—
જે બળ વિદ્યુતવેગથી, પણ બહુ પ્રબળ ગણાયજી,
તે બળથી આપણુ અને, આપણું ધ્યેય ઝટ સંધાય;—
વિચારકેરી સૂક્ષ્મ ગતિ, ન્યારે અતિશય યાયજી,
આત્મપ્રદેશે જઈ ભજે, તવ ધ્યેય એ બની ભાય,—
ધૂંટા જળકણુનો સમૂહ, એ જ બરફ દહેવાયજી,
વિચારકેરો સમૂહ એ, ધ્યેયરૂપે પરિણત થાય;—
રમ્ય કાર્યના અવયવો, માત્ર વિચાર ગણાયજી,
તેને જેવા જોડીએ, તેની મૂર્તિ પ્રકટ કરાય;—
આથી જે ઇચ્છા રહે, કરવાને પ્રત્યક્ષજી,
તેવા વિચાર સેવવા, કરજો કદી ન અલક્ષ;—

પ્રેમી વૃત્તિની રૂપપ્રતિ પ્રેમમય પરુપોક્તિ.

૫૬ ૩૪૦. (તમે શા માટે સ્વામ મહોયે આવના નથી, એ લય.)

તમે અવધૂત ચોગી આવા ક્યારના ચપા,

ક્યારના થયા, રસિક શું મટી ગયા:—

પ્રેમામૃત જેમાં નથી, કેવળ વિરાગવિષ,

સકળ જગતને દિવસ જે, તે જેને મન નિસ,

દૈવી વિહારસ્થાન ખીજાં ત્યજીને, ઋષિ—

મુનિઓને લુપ્તે હૃદય આપ તે રહ્યા,--તમે

તનમનને નિત્ય દમે, વહાલો જેને યોગ,

શમદમાદિ સાધનાવિષે, નિત્ય રહે જે લોક,

છોડી કુસુમશય્યા, એવા હૃદયઅરણ્યે,

શા રીતે આપે નિવાસને રહ્યા,--તમે

મોહક કામચક્રી ભયાં, જેનાં મનહર નેણ,

જેના મુખમાંથી ઝરે, ચંદ્રકિરણસમ વેણ,

તેને ત્યજી શો રસ લાગ્યો જે આપે,--

કર્કશ આ વેદવચનખાણને સહ્યાં,--તમે

વાતનાંદવિષે અમે, વદીએ કરી સ્મિત ગૌણ,

(પેલા) જંગલવામી જડ સમા, સદાય રહેતા મૌન,

તોએ શું લાગ્યો રસ, એમની જ વાતમાં, જે,

ત્યારથી અમોઘી અખોલણાં મહાં

જેના ઉરમાં છે નહિ, લેશ કદાપિ કામ,

તેમાં તે શું આખવા, ઘમીયા સુંદરયામ,

જાણું અમોને તમે દહેવાને કાજે,

સુકેલ કાઠ ત્યાં શોખવા .

સિદ્ધિ સર્વ ભલે ભગે, સિદ્ધોવિષે ખમીત

જ્ઞાનસિંધુ વાળો ભગે, જ્ઞાનીના પ્રતિ

પણ અખંડ વહેતું એક પ્રેમતણું ઝરણું,

અમપ્રતિ વાળજો

યોગીઋષિમુનિજ્ઞાનીને, દો જે છુટે

તદત અમને પણ દીધો, શુદ્ધ આ :

નરહરિ દયાનિધિ મનમાં ન આણુશો,

આવેશમાંહિ અમે

જે તે વિપયના સંસ્કારોને વગરવિચાર્યે પોતાનામાં ગ્રહણ
કરતા અવિવેકી મનને ઘોષવચનો.

પદ ૩૪૧. (સ્વરૂપને ના લલ્લું રે, ત્યાં લગી, એ લય.)

મનમાંલલા ! લાળજે રે, તું જામી લે શાની રોજ.

આલક્રિયારૂપ યંત્ર તારું તું ગોઠવે ઉત્તમ રી,

ઉચ્ચ પદાર્થની જામી જાણે તું લેતું હોય તેમ રી,

પણ તુજ યંત્રની સ્તીતરના, કેન્દ્ર^૧ કાચની માંલ,

જાણે છે કે શા પદાર્થતું, પરાવર્તન^૨ જ યાય ?—

નેત્ર મીંચી જપ કરવા બેસે, આસન વાળી રી;

આલ ક્રિયા (તું) એટલી કરે ઉત્તમતાવાળી રી,

પણ પછી યાના બે હશે, અંતર વિચાર ક્ષિપ્ત,

તુજ કાચે તવ જાણજે, નહિ ઉતરે તુજ ધટ;—

નિદ્રા લેવા કામલ શય્યા કરી તું પોટે રી,

સુંદર આશીર્વાદ ને સુંદર, વસ્ત્રો આટે રી,

પણ ચિંતા વ્યાકુલતા,—તણા વિચાર ફરીશ,

નિદ્રાની ઉત્તમ જામી, તવ નહિ લેખ શકીશ;—

મિલકટ પુટ થવાને, કાજે, શ્રેષ્ઠ અન્ન લે રી,

ફલાહાર લે કે ઉપવાસે, કે દુધપર રહે રી,

અદ્ય કદી આહાર લે કે, જમ્મે ગળાસુધી ઠંઠ,

પણ તુજ રચૂન જોતાં સુકા, પગ ને મોઢું પેટ;—

વાંચે ‘લામિનીબૂપણ’, કે કદી ‘મહાકાલ’, તું રી,

કંઠથી તું ગાય બને પદ, ‘વાણીવિલાસ’ તું રી,

પણ જ્યાં સુધી નવ ઉતરે બોધ ક્રિયાની માંલ,

ત્યાં સુધી તારા કેન્દ્રમાં, રૂડી જામી ન લેવાય.—

‘જયસિ નૃસિંહ ગુરો’, કહી આરતી નિત્ય ઉતારે રી,

‘કર્મો ન કામ્ય કરીયાં, કહી પુષ્પાં—જલિ ઉચ્ચારે રી,

સાદાંગો લોગા, થઈ કર્યો કરે તું અપાર,

પણ તેતું સત્ત્વલ હજી, મજે ન કાં તે વિચાર;—

દદ લાવથી તું અખંડ ચિંતન જેતું સેવે રી,

અંતરના ઉંડા સરકારથી ગ્રહણ કરે જે રી,

ઉરમાં આતુરતા ધરી, જેહ જુએ હે મિત્ર !

તેતું તારા કેન્દ્રમાં, પડતું જાયાચિત્ર^૩;—

આરના થયા, રસિક શું મટી ગયા—

પ્રેમામૃત જેમાં નથી, કેવળ વિરાગવિષ,

સકળ જગતને દિવસ જે, તે જેને મન નિશ,

દેવી વિહારસ્થાન ખીળી ત્યજીને, ઋષિ—

મુનિઓને લુપ્તે હૃદય આપ તે રહ્યા,—તમે

તનમનને નિત્ય દમે, વહાલો જેને યોગ,

શમદમાદિ સાધનવિષે, નિત્ય રહે જે લોક,

છોડી કુસુમશ્યા, એવા હૃદયચરણે,

શી રીતે આપે નિવાસને ચલા;—તમે

મોહક કામચકી ભયાં, જેનાં મનહર નેણ,

જેના મુખમાથી ઝરે, ચંદ્રકિરણસમ વેણ,

તેને ત્યજી શો રસ લાગ્યો જે આપે,—

કર્કશ આ વેદવચનખાણુને સલા;—તમે

વાતનિદવિષે અમે, વદીએ કરી રિમન ગૌણ,

(પેલા) જંગલવાની જડ સમા, સદાય રહેતા મૌન,

તોએ શું લાગ્યો રસ, એમની જ વાતમાં, જે,

ત્યારથી અમોથી અગોચર્યાં મલાં,—તમે

જેના ઉરમાં છે નહિ, વેશ દદાપિ કામ,

તેમાં તે શું આખવા, વગીવા મુંદરચામ,

જાણું અમોને તમે દહેવાને કાજે,

સુકેશ કાઠ ત્યાં શોખવા વલા,—

તમે

સિદ્ધિ સર્વ ભવે ભગે, સિદ્ધોર્ધવે ખચીત,

જ્ઞાનસિદ્ધિ વાળો ભવે, જ્ઞાનીના પ્રતિ નિત્ય,

પણ અખંડ વહેતું એક પ્રેમતણું ઝરણું,

અમપ્રતિ વાળજો આણીને દયા;—

તમે

યોગીઋષિમુનિજ્ઞાનીને, દો જે છુટે જેમ,

તદત્ત અમને પણ દીયો, શુદ્ધ આપનો પ્રેમ,

નરહરિ દયાનિધિ મનમાં ન આણુશો,

આવેશમાંહિ અમે વચન જે દલાં, તમે

જે તે વિષયના સંસ્કારોને વગરવિચાર્યે પોતાનામાં ગ્રહણ
કરતા અવિવેકી મનને વોધવચનો.

પદ ૩૪૧. (સ્વરૂપને ના લલું રે, ત્યાં લગી, એ લય.)

મનમાંલલા ! લાગજો રે, તું જાગી લે શાની રોજ.

આલક્ષિયારૂપ મંત્ર તારું તું ગોઠવે ઉત્તમ રી,

લિચ્ચ પદાર્થની જાગી જાણે તું લેતું હોય તેમ રી,

પણ તુજ મંત્રની ભીતરના, કેન્દ્ર^૧ કાચની માંલ,

જાણે છે કે શા પદાર્થનું, પરાવર્તનરે જ થાય ?—

નેત્ર મીંચી જપ કરવા બેસે, આસન વાળી રી;

ખાલ ક્રિયા (૧) એટલી કરે ઉત્તમતાવાળી રી,

પણ પછી થાતા બે હશે, અંતર વિચાર ક્ષિલ્પ,

તુજ કાચે તવ જાણજો, નહિ ઉતરે તુજ ધટ;—

નિદ્રા લેવા કામલ શય્યા કરી તું પોઠે રી,

મુંદર આશીર્કાં ને મુંદર, વસ્ત્રો આટે રી,

પણ ચિંતા વ્યાકુલતા,—તણા વિચાર કરીશ,

નિદ્રાની ઉત્તમ જાગી, તવ નહિ લેમ શકીશ;—

ખિલ્લ પુટ થવાને, કાળે, શ્રેષ્ઠ અન્ન લે રી,

ફાહાર લે કે ઉપવાસે, કે દુધપર રહે રી,

અદ્ય કદી આહાર ને કે, જમે ગળાસુધી ઠેઠ,

પણ તુજ સ્થૂપ બેનાં સુકા, પગ ને મોઢું પેદ;—

વાંચે 'ભામિનીગૂપલુ', કે કદી 'મહાકાલ', તું રી,

કઠેથી તું ગાય બસે પદ, 'વાણીવિલાસ' તું રી,

પણ જ્યાં સુધી નવ ઉતરે ગોધ ક્રિયાની માંલ,

ત્યાં સુધી તારા કેન્દ્રમાં, રૂડી જાગી ન લેવાય;—

'જયસિ નૃસિંહ ચુરો', કહી આરતી નિત્ય ઉતારે રી,

'કર્મો ન કામ્ય કરીવાં, કહી પુષ્પાં—જલિ લિચ્ચારે રી,

સાણંગો લાંબા, થઈ કર્યાં કરે તું અપાર,

પણ તેનું સત્કલ હજી, મળે ન કાં તે વિચાર;—

દદ બાવથી તું અખંડ ચિંતન જેનું સેવે રી,

અંતરના હિંડા સરેકારથી ગ્રહણ કરે જે રી,

ઉરમાં આતુરતા ધરી, જેહ જુએ હે મિત્ર !

તેનું તારા કેન્દ્રમાં, પડતું જાણાચિત્ર^૩;—

સ્વદોષને ગુણરૂપ માનનાર મિથ્યાભિમાની જીવને ઉપદેશ.

૫૬ ૩૪૨. ધન (ધડપણ કેણે મોકલ્યું, એ લય)

ડહાપણ ક્યાનું આવીયું, દોઢ ડહા એ જીવ તારી માલ
શરીર એ માર નથી ને, હું શરીરથી લિન્ન,
એમ તુજ મહોદ્ધ કહે કે, પણ શા બીજા દીએ આ ચિન્ન, ડહાપણું
જે તને ચિતા થતો તો પહેલો શરીરથી લેવાય,
હું ખી થતો આધિ થતા કે, લય જોઈ કપી છો તારી કાલ ડહાપણું
છે મમત્વ રહ્યું શરીરે, જરૂર એની જાણાય,
પ્રથમથી એ સુધારતારે, કહેને ચુક તને રી થાય, ડહાપણું
શરીરની સલાજ ન રાખે, યુગાવસ્થામાલ,
પછીથી વાગ ધાળા થતા રે, તું તો કવપને કરવા જાય, ડહાપણું
છિપરથી તું એમ કહેકે, ધન છે હું ખનું દાર,
પણ તેની પ્રાપ્તિથા રે, કરતો ચલ તું નિત્ય હજાર, ડહાપણું
પછીની ગીપમા ભરવાનું કહેતા, કહેતું તલ્લણ છિદ્,
અધિકની આશા ધરીરે, ઝટ લઈ આવે લોટરીની ગીકીટ ડહાપણું
દલ કે નિજ ભોગ અર્થે, ધનની હોય જરૂર,
સ્પષ્ટ કા ન જાણ કો કે, કહેને શીદ છૂપાવે છે ઊર, ડહાપણું
ગુરુસમીપ તું જોશી ગુરના, નિત્ય કરતો વખાણ
લકિત ને અદાતણી, જાણે હોય તું મોગી ખાણ ડહાપણું
પણ બીજા આગળ તું નિત્યે, કહેતો ગુરના દોર
કુદૃષ્ટિ એની કરી રે, પાછો ગણતો તું તુજને બાહોશ, ડહાપણું
હોય નહિ અદા કદી તો, ગુરનિકટ શીદ જાય,
તુજને મનથી જે રચેરે, તેવા માર્ગે તું કા ન પગાય ડહાપણું
સત્ય જે ભાસે તને, નિશંક થઈને મેન,
ધારણ કરતો દલને રે, જા જા બળીરે એ તારી કુરેવ ડહાપણું
દલરહિત સરળ હૃદયમા, થાય સત્યપ્રકાશ,
કપટતણ ડહાપણ તણ કે, કે હિર સરળ કિયાને અવકાશ, ડહાપણું
પ્રાપ્ત હોય વિરેક ને વળી, પ્રાપ્ત જે સુસ્તિયાર,
લયરહિત થઈને પછી કે, કરજો વર્તન તલ્લુસાર, ડહાપણું

જીવત્વમાનને સંરક્ષી રહેતા જીવને પ્રતીધ.

૫૬ ૩૪૩ (તમે શામાટે આમ, એ લય)

તમે શામાટે જીવના જીવના નથી,

જુલતા નથી કે જુલાવતા નથી;—

રોગ મૃત્યુ વાર્ધક્ય જે, જીવત્વનાણા વિચાર.
તનુ દુર્બળ રાખે છતાં, કાં ન વિસારો ચાર,
અગર અમર નિજ સ્વરૂપ સ્મરી કાં,

મદમતા હસ્તિપેરે જુલતા નથી;—

ભય ચિંતા મમતા, તથા—ધનનો અતિ સંકેત,
અવસ્થા દુઃખ ઉપજાવતો, ધર્મ એ જીવત્વનો જ,
વિચારી અનવધિ સ્વરૂપસંપત્તિને,

સ્વરૂપઅધર્મમાં કાં જુલતા નથી;—

ત્રિવિધિ તાપથી તમ હો, શાંતિ ન જે ઉરમાંલા,
જીવત્વનો યુક્ત એ લહી, ત્યાં ટકશે ન જરાપ,
શાંતસ્વરૂપ નિજ આત્મામાં આવજો,

સંતોષ કે જ્યાં વ્યાકુળતા નથી;—

કલેશ દુઃખ અજ્ઞાનને, વિપત્તિમાં નિશ્ચિન,
રહેતું શું નથી ભાસતું, અંતર અખંડ ખિન્ન,
એવું એ જીવપણું છોડી સ્વરૂપમાં,

ભળવા હજી કાં કબૂલતા નથી;—

પ્રેમ સ્વરૂપવિષે રહો, જીવત્વમાં છે દ્વેષ,
સ્વરૂપ એક અશેષ છે, જીવત્વમાં છે શેષ,
પૂર્ણ પ્રસન્નતા છે માત્ર સ્વરૂપમાં.

જીવત્વે સાચી પ્રજ્ઞતા નથી;—

જીવપણામાં પ્રકટતું, અસત્ય અશુભ અહિત,
સત્ય, શુભ, હિત છે રહ્યું, સ્વરૂપે સન્નિહિત^૧,
પ્રતિજ્ઞતામાત્ર સ્વરૂપથી દૂર રહે,

જીવત્વે કથી અનુજ્ઞતા નથી;—

અવનતિકેરી ખાણ છે, જીવોતણું જીવત્વ,
ઉન્નતિકેરું શિખર છે, સત્યસ્વરૂપ શિવત્વ,
સ્વરૂપે રહી અમર્યાદ વિશાસતા,

જીવત્વમાં કશી વિપૂલતા^૨ નથી;—

મેળવવા હકદાર છો, તમે સ્વરૂપસામ્રાજ્ય,

તત્પર છે નરહરિ પ્રભુ, દેવાને તે આજ,
સ્વરૂપસંપતિની સાચી મુડીને,
તો પછી સદા કાં વસુવતા^૧ નથી;—

સાચા સ્નેહીનું વર્તન કેવું હોય છે.

પદ ૩૪૪. (વૈષ્ણવ પ્રાણુધરી મને પ્યારા, એ લય.)

સ્નેહસ્નેહીને હૃદયગુપ્તિક જાણે,

એને હૃદય શું પ્રમાણે ?—

સ્નેહને०

ધરનું પકવાન પણ શીકું લાગે, લાગે મીઠાશ સ્નેહીખાણે,
રંભાનું ગાન પણ નીરસ જ લાગે, રીઝે એ સ્નેહીના ગાણેરે; સ્નેહને०
પોતાને ગમતું, પોતાને ન રચે, રચતું જે સ્નેહી વખાણે,
ઉચ્છિષ્ટ કોષ્ટનું ખાતો ન, તે જમે, સ્નેહી સાથે એક બાણે રે;—
માતાપિતા કે સ્વજન, ગુરુ કહે, પણ તેમાં સ્નેહીનું તાણે,
હરધડી જીભપર નામ જ આવે, સ્નેહીનું જીવે અમણે રે;—
બીજાની આંગળી અડધી જે હોયે, ધાવ થયો એમ માણે,
કામલ પુષ્પની વૃદ્ધિ લહી રીઝે, સ્નેહી જે વીધે બાણે રે;—
સ્નેહીને સંપૂર્ણ સંતુષ્ટ રાખે, તન તથા મન અને નાણે,
સ્નેહમાં તે મોટી બરણી ઉપાડી લાવે, ચાલતું હોય જે ચલાણે રે;—
રાગ્યાસન મળે પોતાને (તો) તે પર, બેસાડે સ્નેહીને તે ટાણે,
શરીરપર આપે ચઢી જાય, તે તો સ્નેહીને ઠંકાણે રે;—
દુઃખ ગમે એવું હોય પણ સ્નેહીપ્રતિ જાતો ન મહોડે કટાણે,
રાત્રિએ સ્નેહી કદી મળવાનો હોય તો, વાટ જુએ તે વઢાણેરે;—
આનંદકેશ સ્થાનમાં તે તો, સ્નેહીને મોકલે પરાણે,
સ્નેહીના બદલામાં સ્નેહને અંગે, પહેંચી તે જાનો મસાણે રે;—
સ્નેહીને બેટતાં પોતાનામાં, જીવન રેડાતું હોય જાણે,—
એમ તે પ્રેમથી મસ્તક મુંઘતો, અમૃત મહેતો જાણે ધાણે રે;—
સર્વમાં જાતે કદ સહે ને, સ્નેહી જે છાંછે તે આણે,
સ્નેહીને હાંવડે રત્ન દીયે ને, પોતે રાજ સહે પઢાણે રે;—
સાચાં સ્નેહીનાં અદ્ભુત જીવન, લખીયાં છે શાસ્ત્ર ને પુરાણે,
જેનું હૃદય સ્નેહસરિતામાં ઝીંવે, કેવળ તે જ ખીજાણે રે;—

દૃશ્યમાંથી દૃશ્યત્વમતિ ત્યાગ કરનાર પુરુષો દૃશ્યમાં
રહેતા છતાં દૃશ્યથી નિર્લેપ રહેછે.

૫૬ ૩૪૫. (મારા સગી યજ્ઞે, એ લય.)

વીરા ડરશે નહિ, લય ઉર ધરશે નહિ, રમતા લહી અમને દૃશ્યમાં.
હોથી સરખા પૂરવિષે, નદીમાં જાય તણુધી છ,
માછલું નિર્ભય વિચરે, વિપરીત, પૂરની પણ માંહિ; વીરાં
દહોદિશ હોયે સજગની, અગ્નિકેરી જ્વાળા છ,
પણ તેમાંથી ઉગરે, માંગરીકેરાં બાળ; વીરાં
ભયે વિષય લપટાવતા, ખીજને નિજમાંહિ છ,
અમને ન લપટાવી શકે, (જેમ) અગ્નિ ઉધેછ શકશે ન ખાઇ, વીરાં
વિષયોમાં રમતાં છતાં, વિષય અમને મ્હાય છ,
પોતાને પકડી શકે, શું નિજ નિકટવર્તી જાય ? વીરાં
વિષયી જોતા વિષયને, ઉપરથી હે બ્રાત છ ।
ગર્ભભાગ એનો અમે, જોઇ રહીએ સદા રળીયાત, વીરાં
વિપરીત ભામે અન્યને, અમને દૃશ્ય પ્રપંચ છ,
અવપ્રધન જેમાં રહ્યું, એવો દીમે અદ્વિત સંચ, વીરાં
અન્ય છવોને વિષયનો, વિષયરૂપે રહે ભાસ છ,
પણ અમને એ ભાસતો, એક જ અવપ્રવિલાસ; વીરાં
પિતૃદષ્ટિથી ભાસતી, અમુક વ્યક્તિ પુત્ર છ,
પતિરૂપે તે ભાસતી, બ્યારે જુએ તેવું કલત્ર^૧, વીરાં
વિષયી જોતા વિષયને, જે દષ્ટિથી નિચ છ,
તેવી દષ્ટિ ન્યાળવા, અમને નથી કિચિત; વીરાં
નદીમાં તો તૃણ પણ વહે, રહે નદીમાં ખડક છ,
તેમ જ તારો પણ રહે, એ જલવિષે બેધડક, છરાં
પણ તૃણની પરવશ ગતિ, જડજેવો છે ખડક છ,
તારાની ગતિ સુત્ય છે, એને મન છે જળ તો સડક, વીરાં
વિષયીની ગતિ તૃણસમી, પામર ખડકસમાન છ,
દ્રષ્ટાંત તારો રહે, ખૂડે કદી ન ભૂલી ભાન, વીરાં
એવી સ્થિતિમાં વિષય આ, વિષયરૂપે ન જણાય છ,
(કાં જે) જેવા ચિંતનથી જુએ, દ્રષ્ટા તેવું દૃશ્ય લદાય, વીરાં

સર્વદા વિજય અર્પવા ઇષ્ટશ્રીને અભ્યર્ચના.

પદ ૩૪૬. (વાલ્મીકી વહેલા વળતે રે, પાયે પડું છું, એ લપ.)

નિશ્ચલતા નાથ ન દેશે છ, કાર્ય કશામાં,
સંભાળ મારી પ્રભુ લેશે છ, જીવદશામાં.
સામર્થ્યતણી મુજ હાથે, હે નાથ ! નથી એક દોડી,
પણ હિમે બળરે દોડી,—રતિ દોડી રે; કાર્ય
હું અલ્પતાન શુભવાળો, પણ મોટા કાર્યે ધાયો,

લહી સમર્થ આપનો સાધો;—

છે શક્તિ મારી થોડી, પણ હામ બીડી મેં ભારી,
શિરઉપર આપ વિચારી;—

તનનું આગેઅ છે કેવું, ખરું, તે તો હું નવ પ્રીછું,
બીજને દેવા ઇચ્છું;—

મનની સર્વોત્તમ શક્તિ, મારામાં પ્રભુ અધૂરી,
દેવા ચહું અન્યને પૂરી;—

દેવી આધ્યાત્મિક શક્તિ, થોડી જ છે મુજમાંને,—
દેવા ચહું અધિક બીજને;

સંપત્તિ મુજને આપે, થોડી દીધી કહું લજ,
ચહું અન્યને દેવા ઝાઝી;—

મુજ કાજે શુભને દેવા, કરતો નથી પ્રભુ તારું,
બહુ બીજ કાજે મારું, હું બહુ મારું રે;—

જગમાં હું જ્યાં જ્યાં જાઉં, આનંદ ત્યાં પ્રભુ કરજો,
ભય, શોક, તાપ સહિ દરજો;—

હું કાર્યસિદ્ધિને કાજે, નીકળ્યો દો આસાંપૂરવા,
મુજ શુકને આપ જ આવો;—

નત્યાં પ્રદટ આપ પ્રભુ રાજો, ત્યાં વિદ્યવ્યાધિ શું ચાતા ?

કે દુઃખ દારિદ્ર જણાતાં, કે શું જણાતાં રે ?—

આયવા અલ્પતાપણું કે, શું અલ્પશક્તિપણું રહેતું ?

મારું મન તો નથી દહેતું, દા નથી દહેતું રે,—

તો જ પીડ આપ ન રાખો; તે મુજને શીદ જ આવો,

એ મારે વારસ સ્થાપ્યો, મને શું સ્થાપ્યો રે ?—

જે લાભપ્રદ તે લો છો, મુજને દીધો છો દાનિ,

એ નીનિ દેહને ક્યાંની;—

હું પૂછું તમને, ખોટું, સઘળું જ મુજને દેશો,
 પછી હું કાનો એ કહેશો, કે 'જરી કહેશો કે ?—
 હું સર્વાંશે જ તમારો, એમ જ હરે છે બ્યારે,
 'તમ ધર્મ તમારે દારે,'^૧ તો તમ દારે કે;—
 ઇશની દશામાં મુજને, મળશે સફળતા ભારી,
 દો જીવતે તો બલિહારિ,—
 હું સહિ સિદ્ધિપદ સ્વામિ ! મુજને ન હવે આમળતા,
 સહિ કાર્ય દીયો સફળતા;—

નિર્વેદવાદીથી નિરંતર દૂર રહેવા હિતવ્રચનો.

પંદ ૩૪૭. (તમે શા માટે સ્વામ એ લખ.)

પેલા નિર્વેદવાદીને યોગ્યાવશો નહિ,

યોગ્યાવશો નહિ, તમે ફાવશો નહિ;

પેલા૦

શુભમાં પણ એ સર્વદા, અશુભ જ જ્ઞેતો હોય,

હસવકેરા વિષયમાં,—પણ એ રોજ જ ગાય;

સહિમાં શંકાશીલ એની પાસે શંકાની,

ખાજકુંડીને ડોળાવશો નહિ,

પેલા૦

નિર્ભયતા ન્યાં હોય ત્યાં, લખનો કરતો ભાસ,

ન્યાં હોય વૃદ્ધિ બની રહી, ત્યાં તે લહે વિનાસ;

નિર્ભ્રાંત એવા તમ હત્પાત્રમાં એની,—

પાસે જ્ઞાતિવિષને ઘોળાવશો નહિ,

પેલા૦

પ્રવર્તતો આનંદ ન્યાં, ત્યાં તે લહેતો ખેદ,

ન્યાં મુક્તત્વ અખંડ છે, ત્યાં તે જ્ઞેતો કેદ,

આપણા કર્તાવ્યમાં યોગ્ય અયોગ્યનું,

એની પાસે તાજણું તોળાવશો નહિ;

પેલા૦

પુષ્કળતા એ નહિ જુએ, ધરે નહિ ઉત્સાહ,

શાંતિતણા પ્રસંગમાં, પણ પ્રકટાવે દાંહ;

કોઈ પણ કામમાં વિજય ચહો તો એની,

જુદિનો તોળગે યોગ્યાવશો નહિ;

પેલા૦

પ્રમાદ, નિષ્ફલતા તથા, વ્યાકુલતા દૈર્ઘ્ય,

અગ્રહાનું છે રહ્યું, એના ઉરમાં શલ્ય,

એનું વચન શુણી, પ્રભુથી તમારી,

અદ્વાલકિતને ડાઘાવશે નહિ;

પેલાં

અનિર્વેદવાદીતણો, સદાય કરજો સંગ,

લગાડશે તમને સદા, સાચા સુખનો રંગ,

નિર્વેદવાદીગીધપાસે કદાપિ,

કાળજી તમારું દેઘાવશે નહિ;

પેલાં

પ્રેમમત્ત વૃત્તિની ઇષ્ટપ્રતિ પ્રેમમય સોલ્લુંઠનોક્તિ.

૫૬ ૩૪૮. (માને તમારું તે તો ઘેલડી, એ લય.)

શિરજોરી શાના ઉપર આવડી, કહોને સ્વામ, શિરજોરી શાના ઉપર આવડી.
મહેનત કરી મારી મેળે હું આવી છું,^૧ કંઈ પકડી આણી નથી આવડી;—
મેં રીઝવ્યા છે તમને જપતપ કરીને, કાંધે ચઢાવીને કાવડી^૨;—
સંસારસાગર તરવાને કાજે, આપે તો આપી નથી નાવડી;—
સુખના સાગર તમને કહે પણ મુજને, દેખાડી ન સુખની તલાવડી;—
રાચરચીકાં^૩ ધરે મેં વસાવ્યાં, આપે તો આણી નથી તાવડી;—
મારા રોક્યા^૪ દક્ષણ રોકાતા છે ન જ્યાં, રમરે કે ત્યાં ચાલ્યા ચઢી પાવડી;
શાપર આટલો હુકમ ચલાવતા, હજી તો કીધી નથી સુવાવડી;^૫—
શાંતિજનક સ્થાન ઇચ્છવા આવ્યા તવ, મોહા'તા જોઈ મારી વાવડી;^૬
પ્રેમની પેઠી તો પડેલા જણાતા નથી, વડવાની રીત એક આવડી;—
જીવન! જાત્રું હવે નહિ તાવશે, દુઃખી થશે મારી માવડી;—
જેના પર જોર કરે આજખો જરા તો તેને, એ તે છે આખરો કે ગાવડી;

પરમાત્મા નિરંતર હિતકર ઈષ્ટિતાર્થ આપતા છતાં અવિવેકી
જીવો પોતાના તાલાવેલીયા સ્વભાવથી તે જોઈ શકતા નથી.

૫૬ ૩૪૯. (દિલ માઈ માને નહિ, એ લય.)

એક ભુખ્યો ભિશુક, ભુખ લાગવાનું માગવા, આવ્યો શ્રીમંતના દારમાં.
કહે યાત્રી, એ કરગરી, જાઉં ભુખે મરી, પામ્યો ન અન્ન દિન ચારમાં,

૧ પ્રયત્નના પરિણામે. ૨ ગંગાજળ આદિને કાવડવડે લઈ જવા
લાવવારૂપ તપ. ૩ વિવિધ સદ્ગુણો. ૪ ધ્યાનકાલે. ૫ તત્ત્વરૂપ બી-
જના દાનવાળી. ૬ અભ્યંતર પ્રદેશ.

શ્રીમંતને આવી દયા, ને દારથી ધરમાં ગયા,
ઉત્તમ પ્રતિની બદામનો, મૂઠો ભરી એક લાવીયા;
લિશ્તુકના ખોળાવિધે, એ નાંખી સદા જતા રહ્યા,
નવ ઝોળખ્યું, તેને નિરાશાના વિચાર ધણા થયા.

‘અરે મેં શું માગ્યું, ને એણે શું આપ્યું, આ’ પડીયો એવા એ વિચારમાં;—
શું હાસ્ય કીધું માહરં, કોઈ ભરાયો એ લહી,
લંહી કાઢ, ભાગી નાંખવા, એટો ચીડછ પથ્થર લઈ;
પણ ભાગતાં તેમાંથી તો, એક મીઠા આખી નીકળી,
નહિ કઠિન, દાંતે ચવાય એવી, (ને) સ્વાદમાંહિ જરા ગળી;

પછી પામી સંતોષ તૃપ્તિ તેણે તેનો ઉપયોગ કીધો આહારમાં;—
પછી તે વિચાર કરે ‘અરે, આમાં નહિ હું જોત જો,
બહુ યાચવાનો શ્રમ કરી, ભૂખે મુઝ્યો હું હોત તો;
જાણ્યો ધનાઢ્યે માહરા, અભિલાષકેરા વિષયને,
ભુખને હરણ કરનાર ઉત્તમ વસ્તુ તો દીધી મને,
સદા સર્વ થાળે ફલીશૂત ઇચ્છા, એની પરાર્થ વ્યવહારમાં;—

આમ જ પ્રભુ પણ આપતા, જે વિષયની ઇચ્છા રહે,
પણ ધૈર્ય ધરી શું આપીયું, તેને ન તે પૂરૂ લહે;
ઉપરથી દુઃખરૂપ ભાસતો, એવો પ્રસંગ મળે કદી,
નિજ હિતતણી મિજ તે મહિ, રહી હોય છે નિરખે યદિ;—
હોય અગ્નિમાં પાણી એવી વસ્તુ વિચિત્ર તો, મળતી પ્રભુના બખરમાં,—
અંતરતણી ઇચ્છા સફળ સત્વર થવાના સમયમાં,
વિપરીત કોઈ પ્રસંગ આવે, જે ન ઇચ્છ્યો હૃદયમાં;
પણ તે નિહાળી એકદમ, નિજ ધૈર્યને તજવું નહિ,
નવ જાણીએ કાં જે રહ્યું છે, શુભ શું તેની મહિ;—
પ્રભુ તો છે સર્વશ, આપે ન અનુચિત, રહીને કદાપિ ખારમાં;—
પ્રતિફલ પ્રસંગ બને તદા, નિજ ધૈર્યરૂપ પથ્થરવડે,
તે ફેડતો તેમાંથી તો, ભુખ ભાગનારી મિજ જડે;
માટે ન કદી કાચર થવું, ઇચ્છાવિરુદ્ધ પ્રસંગથી;—
જેમ દેશ આ જાગ્રત થયો છે, બંગકેરા ભંગથી;
ધરી શ્રદ્ધા રહે તો, પ્રભુ તે પ્રસંગને, દેખાડે હિતના આકારમાં;—

મત્તિમતી વૃત્તિનું સ્વમંદિરમાં દૃષ્ટ્રીને નિમંત્રણ.

પદ ૩૫૦. (તમે ચામાટે સ્થામ, એ લય.)

જરા મારા મંદિરમાંએ આવતા જાએ,

આવતા જાએ, મને લાવતા જાએ;—

જરા૦

કંઈક કાળથી વાટ છું, નિત્ય તમારી જોઈ,

પણતા અન્ય સ્થળે લહી, નયન ભરી ભરી રોઈ;

આવી જરાક ઊંચે અસલ્ય પ્રકટેલી,

વિરહની જ્વાળા ધુઆવતા જાએ;—

જરા૦

આતુર અતિ આ મન રહ્યું, પ્રેમવચનને કાગ,

એક ક્ષણ આવી જાએ, મન ગમતા મહારાજ;

ખીણું કશું ભલે જોલવા ઉભા ન રહે,

(પણ) સૈંજ પ્રેમમંત્રને શુભાવતા જાએ;—

જરા૦

હૃદય પરિતાપે ભર્યું, (અર્થ) રચે ન તમને એક,

લહી ચંદન આ ચોપડયું, થાવા સીતળ દેહ,

કરણા કરી અનવધિ અલખેલકા,

હૃદયશું આ દાસીને દયાવતા જાએ;—

જરા૦

નેત્ર ભરીને ન્યાળજો, ભલે પ્રિયતમા અન્ય,

એક ક્ષણ જોશો મને લહીશ મુજને ધન્ય,

કમલનયન ! મુજ આંગણેથી જાતાં,

અણીઆળી આંખને લગાવતા જાએ;—

જરા૦

અખંડ અન્ય સ્થળે રમો, પણ પ્રસન્ન થઈ આજ,

એક ક્ષણ પ્રભુ આવજો, શું કહું મૂઝી લાજ,

મનની તે વાત મુજે જોલાતી છે ન વહાલા,

અંતરની તૃપ્તિ કરાવતા જાએ;—

જરા૦

વસ્તુસાક્ષાત્કારમાં વાહોપાધિનો ત્યાગ હેતુભૂત નથી પણ

અંતરોપાધિનો ત્યાગ જ હેતુભૂત છે.

પદ ૩૫૨. (મર્યો ગાડી દેખી મલકાયે, એ લય.)

શ્રીકૃષ્ણની કાયલી ચોટલીને કહે છે, તું જાણ તો લોકોને કોપર મળે છે.

બહુ તંત્રવાળી ઉપર તું છે તેથી, મોટા બહુ ભ્રમમાં ભળે છે,

ઉત્તમ આ કોપર લેવામાં તેઓ, કેવળ તારાથી ખળે છે રે;—

ધીમેથી ચોટલી કાચનીને કહે છે કે, અપા તો તારી તમે છે,
નારી ઉપર હું આની તેમા તે ચાને, બાહુ તુ હુંપર બજે છે કે —
જે તુ કુટે તો કોપડ જે બીતેર, જોજોઈ રહેલું જશે છે,
તુ પરથી મારા નીકળ્યાનિના પણ લોકો એ સત્વર રજે છે કે —
ચોટલી ને કાચની બનેને જ્યાં સુધી, રાજ સારી રીતે હશે છે,
ત્યાં સુધી કોપડ કાઢવામા કોઈતું, કદીએ કશું ન વળે છે કે, —
અતર ઉપાધિએ કાચની જ્યાં, કુળીને જૂની દશે છે,
માથા ઉપાધિએ ચોટલી ન જાય તોએ, કોપડ તેમાથી નીકળે છે કે —
કાચનીને ફોડવી કામ નથી સહેતું, ફોડી રાખાય એ કને છે,
ચોટલી તો પછી આપે અગતી રેને, કોપડ મજે જેથીયે છે કે —

વિપત્તિના પ્રઘાતથી પ્રાદુર્ભાવને પામેલી અતરસ્થિતિ-

સમયના ઉદ્ગાર.

૫૬ ઉપર (વૈષ્ણવ પ્રાણીય અને પ્યારા-એ લય)

ધાવ જે બાગે હૃદય કોને કહેવો

પ્રભુ ! મને ન દેશો એવો, —

અણુ અણુમા માણેથી વીધાનાનો, માર લાગે સહેવો સહેવો
બળતા અગારા મગના કદિને નથી, જણીને મીઠો મેરો કે ૫૫૦
ખાડણીમા શિર, સાગેને કુટે પણ ધાવ ન એરો લહેવો,
સહસ્ર સર્પ કે વીછીના કખનો ધાવ ન એના જોરો કે ૫૫૦
એની ચિતા નથી યાહિ જડની, અતર ગોક જ્યાં દહેવો
જેના હૃદયમા આની પડ્યો ત્યાં લાગેના અગ્નિપેડે મડેરો કે ૫૫૦
એડીના શબ્દના મને લણુમગ મોઘ તે આથી મડેરો
એડીની છબનામા વિદ્યુત નેરો, સાનઅથ સાથી વાતી રેવો કે ૫૫૦
અતરપાનો વિદહના ધાવથી, લાગે છે કોણુ જાણે કેરો
સંધાઈ તે કદી આખો થનો નથી, ગમે તેનાથીએ રેરો કે, ૫૫૦
અમારકેગ વિધવિધ બીજા, હું જ સહેવાની દાય રેરો,
તેનાથીએ પણ એ ન મહન થતું નુજે છે જેનાથી રેવો કે ૫૫૦
વિમનકુદયનિરહાત્રુનો ૧ ધાધ, શરૂ થયો જ્યાં વડેરો,
ખાગે ન ખાગે, જાણે ન ખાઈ ની મીને બધ કદી દેરો કે ૫૫૦

૧ ગુહ અતર લુપ્તાગા મનુષ્યના વિદહના આત્મનો

અંતરધાનને આઠે પહેર ભવે, આદે તેનાથી એવો,
(પણ) જ્યાં રમણનણા નેત્રથી જોઈએ, ત્યાં તે જોવો નેત્રોડે, પાવ૦

શ્રી સદ્ગુરુમ્મવોધિન ગિર્યના ઉદ્ગાર.

પદ ૩૫૩. (ધરની ગોખા છે ધરવાળી, એ સવ.)

અમને સાગી સ્વરૂપશુ તાળી, રહીએ અમે જાનમા પ્રદાવી,
જાનવિના આ સમરાચરમા, કંઈ ન શકના બાળી,
દટિગોચર અમે અગોચર, જાનવિના નથી દાલી, અમને૦
અખડ જીવનકેડી અમમા, સના રહી દગિયાગી,
કોટિ ઉપાપે કોથી ન તૂટે, કે ન શકે કો ખાગી, અમને૦
મહાનદનો સાગર ઉતર્યો, શકે ન કોઈ પ્રગળી,
મર્ણાદિત કરવાને કાઈ, બાધી શકે નહિ પાગી, અમને૦
નત્વામૃતમોગ્ધનની નિકટે, ભરી ગુરુર્ણની થાગી,
નર્વીન નર્વીન બાળ અર્પે દાણુ દાણુ, ખાતા ધાપ ન ખાગી, અમને૦
અગપુટિની તનમનઉપર, જ્યાં રહી છે સાચી,
જાનજીવનમાં અમો વસુ જ્યા, સદાય જાદોજ્યાગી, અમને૦
સુદમપ્રદેગે ચોગ્ધી ફરીએ, શમાય કોથી ન ખાગી,
મદ પનથી મરત મદાને, જેમ તરતર ઝંગી, અમને૦
ચિતિનિદગાં બની અગપાકાગે, ઉડીએ ફરગ જાગી,
અખડ વાસ ગમનમા કરીએ, શકે ન કોઈ નિદાગી, અમને૦

તત્ત્વનિષ્ઠ સાધકની અનુભવોક્તિ.

પદ ૩૫૪. (તમે શામાટે સ્વામ, એ વપ)

અમે જાનવિના અન્ય કાઈ બાગતા નથી,

બાગતા નથી કે બગાડતા નથી,—

એક જાતિ જ્યા છે નહિ, ત્યા ક્યા જાતિ ચાર,
એક વર્ણુ જ્યા છે નહિ, ત્યા ક્યા વર્ણુ આઠાર,
આત્મદલિથી વ્યવહાર અમે એતા,

વટળતા નથી કે વટાગતા નથી,— અમે૦

અમે શ્રવણુ કરતા નથી, કોઈ કહે કંડુ વેણુ,
કરવા દર્શન અશુભનુ, અમને છે નહિ નેણુ

મિથ્યા આ મોહશોકકેરા પ્રસંગથી,

પ્રજ્ઞાતા નથી કે પ્રજ્ઞાતા નથી;—અમે.

આત્મસ્વરૂપતણે રહે, અખંડ અમ ઊર બોધ,
ત્યાં પછી ક્યાં પ્રકટી શકે, લય, ચિંતા કે કોષ;
મિથ્યા માનેલી આ વિપત્તિવૃદ્ધિથી અમે,

પણતા નથી કે પણતા નથી;— અમે.

કર્મભાવનો ન્યાં થતો, સમુદ્ર લસીલાવ,
પુનઃ ન જેમાંથી થવો, કર્મતણે સદ્ભાવ;

અંતર પ્રકટેલો એવો ન્વલિત જ્ઞાનાગ્નિ અમે,
કળ્મશતા નથી કે કળ્મશતા નથી;— અમે.

સહિ સંકલ્પ સમી ગયા, ગયું પ્રારબ્ધ વિલાઈ,
ન્યાં વસીએ ત્યાં ભાસતું, છીએ બ્રહ્મની માહિ;
બ્રહ્મસિંધુકેડું મત્સ્ય અમે બ્રહ્મસિંધુથી,

ઉછળના ^૧ નથી કે ઉછળતા નથી;— અમે.

અંતિમ માર્થના.

૫૬ ઉપપ. (કુમકુમ પાપ ધારી રે, એ લય.)

જય મુખધામ ! મન અભિરામ ! કરીએ આજ કોટિ પ્રણામ.
રમરીએ સર્વ મંગલ નામ, યાપ સફલ નિજ અર્થ તમામ,

પ્રભુ આજ કરણારથપર ધરજો,

અમને શિખરપર ગુરુ સ્થિર સત્વર કરજો,

મહાજ્ઞાનનું દાન રે, ૫૬ નિષ્કામ,

દો વદી હે વદનતલામ !—

મંગલાત્મક સ્તુતિ.

૫૬ ઉપદ. (શ્રીધર ધરણીધર, કમલનપન,—એ લય.)

ન્યોતિર્મય, તત્ત્વાકર ! વ્યાસ સસર ! જય ! અગમ અગોચર !

સ્વપ્રભાએ શ્રવણિવનું હરો મહદંતર;^૨—

નિમ પ્રકટ રહો, મૂર્ધિ અખ્યંતર,

નિરખી નિરખી નિજમય થઈ સ્ત્રીએ સત્વર;—

મહાજગના મહાસાગર, હો સર્વાંતર,

મજતાં આપ ન રહે ઈશન અવાંતર^૩;

૧ ઉછળી પડના નથી અર્થાત્ બ્રહ્મ થના નથી. ૨ એનું
નાનરગ્મિથી, શ્રવણના મહા બેદને હરો છે. ૩ બીજું

મૂર્ધથી આણુઆણુ (માંહિ) ઉતરતી રરિમ ખરખર,
 કાધું બધું નિગરૂપ બહિરંતર;—
 તે રિયતિ અનુભવીએ અદ્ય પ્રહર,
 જેથી નથી કોઈ મહદ્ અનન્તર;—

इष्टश्रीसांथे दृढ प्रेमग्रंथी ग्रथनार भक्तना उदगार.

પદ ૩૫૭. (પ્રીતિ બાંધી અમે હરિજનની, એ લય.)

ગાંધી ગ્રંથિ અમે ગુરવરથી.

ગુરવરથી રે, ભયહરથી રે,—

કાંઈકાઈ કાંઈ કંઈ પણ, હુટી કે છૂટી નથી રે;	ગાંધી०
પ્રભુથી પ્રેમ અમે નથી બાંધ્યો, કંઈ પ્રભુના એશ્વર્યથી રે;	ગાંધી०
આંધી પ્રીતિ અમે પ્રભુજનો, ચાખવા પ્રેમ અધરથી રે;	ગાંધી०
વશ કરવાને પ્રીતિ બાંધી, ભક્તિવશ ઈશ્વરથી રે;	ગાંધી०
પ્રેમ પ્રભુનો મીઠો લાગે, શેરડી કે સાકરથી રે;	ગાંધી०
પ્રભુની સાથે હસ્થા જ કરીએ, અંતરથી અંતરથી રે; ^૧	ગાંધી०
ચિત્ત અમારું હેળવી દીધું, તત્ત્વ આ સચરાચરથી રે;	ગાંધી०
જોડાયા અમ સદામ માટે, પ્રભુના પદ અક્ષરથી રે;	ગાંધી०
રક્ષાઈએ અમે અખંડ પ્રભુના, અભય હસ્તપિંજરથી રે;	ગાંધી०
પ્રભુથી ગ્રંથિ દૃઢ ગંઠાતાં, છૂટી ગ્રંથી જીવતથી રે;	ગાંધી०

यथार्थ प्रेमने अंतःकरणमां प्रकटाववा इष्टश्रीने विज्ञप्ति.

પદ ૩૫૮. વેરાવળ.

સાચો પ્રેમ નથી પ્રભો ! મારા ઉરમાં પ્રકટતો,
 જેથી મુજ અંતરતણો, દાહ લેશ ન મટતો;—
 પ્રેમનું બળ અદ્ભુત છે, એમ શાસ્ત્રથી જાણ્યું,
 પણ અનુભવમાં હજી નથી, એના બળને પ્રમાણ્યું;—
 પ્રેમના બળથી તો જગે, જેહ ધારે તે ચાણું,
 પણ મુજ પ્રેમથી કાઈનું, વિશ્વે દુઃખ નથી જાણું;—
 પ્રેમથી મૃત સજીવન ચતા, દેવાદિક આકર્ષાતા,
 તાપત્રય પ્રેમી મળ્યે, તત્ત જન ભૂથી જાતા;—

૧ પ્રભુના હૃદયથી હૃદયને મેળવીને.

સંબંધ સેવી વિવિધ પ્રતિ, મેં ન કોઈનું ઉકાળ્યું,
 સાચા પ્રેમનું કોઈમાં, મેં ન અરણ્ય વાળ્યું;—
 ધિક્ષ એ મારો પ્રેમ છે, સંબંધિપ્રતિનો,
 ભય હું નવ ટાળી શક્યો, જેનાં રોગમૃતિનો;—
 આશ્રિતપ્રતિ સાચા પ્રેમને, હું કદીએ બતાવી,—
 સુધારી શક્યો ન તેમનું, વર્તમાન કે ભાવિ;—
 મરતાં નયને ભાળતો, મારાં પ્રીતિપાત્ર,
 રક્ષણ હું નવ કરી શક્યો, તેમનું પળમાત્ર;—
 પ્રેમ ક્યોં શા કામનો, (જો) તેનું ક્ષેમ ન સાધ્યું,
 ક્ષાંત્યાનું હિંદ્ર જણાય તો, તેને કાણુ કહે સંધ્યું ?—
 સત્યાદિક સાધનવિધે, નથી સાચો પ્રેમ;
 નહિ તો એ હોત જ સાધના, માર્ગ યોગક્ષેમ;—
 સદ્ગુરુમાં પણ છે નહિ, પ્રેમ સાચો મારો,
 શા હકથી પંતી કહી શકું, ‘ મને હે ગુરુ ! તારો;—
 સાચો પ્રેમ જો હોત તો, અહા અનુપમ હોતે,
 ક્ષણમાં ચરણે હું ધરત, જે ધૃત્તે પોતે,—
 આપ પ્રતિના માહરા, પ્રેમને પણ ધિક્ષ,
 આપને આકર્ષી ન શક્યો, મુજ નિકટ અધિક;—
 આપ તો પ્રેમને વશ પ્રભો ! પણ તે ક્યાંથી લાવું,
 મુજ અંતરમાં રહ્યું નથી, એવા પ્રેમનું ચાવું,—
 સમર્થ સાચા પ્રેમને, મુજ ઉર ઉપગ્મવો,
 જેથી પૃથ્વી હું લઇ શકું, વિધવિધ દૈવી હાવો;—

પરમતત્ત્વમાંથી સરિતારૂપે પોતાના આવિર્ભાવનું ભાન કરનાર
 અહંવૃત્તિના હરગાર.

પદ ઉપદે. (મનપરદેશી, છાંડ ચલે, એ લય)

પ્રભુદાસકેરી, સરિતા હું છું.

એક કામ છે મારું આગળ ને આગળ વધવાનું,
 ખાડાખેવાવાળા રસ્તા, મારે ન એ જોવાનું; સરિતા-
 કહિન કદંગા માર્ગવિધે જે, આવી પડે તે સહેવું,
 આમહ ને ઉત્સાહવડે તે—માંથી મારે વહેવું;—
 ચક્રાવલો અરુપક્ષિત પ્રવાહ ન્યાં ત્યાં નિર્મળ જળનો,

સંચય લેશ થવા નવ દેવો, મુજ જળમાં જરી મળનો;—
 વાંકીચુંકી વળીને પણુ હું, સિંધુપ્રતિ ગતિ કરતી,
 એમ કરી જ્યાં મણિમાકિતક છે, તેહ દિશા સૂચવતી;—
 મત્સ્યાદિક જે સંગી મારા, રક્ષણુ તેનું કરતી,
 જે જે માઈ પાન કરે તે,—ના તાપત્રય હગતી;—
 જે જન ક્ષેત્રોમાં યુક્તિથી, મારા જળને વાળે,
 તેમાં મુજ પ્રસરણુ થાતાં, પાક ધણો ત્યાં શલે;—
 મુજમાં પ્રવાસ કરનારા જન, અગમ દેશપ્રતિ જાતા,
 જ્યાંથી પર કોઈ દેશ ન વસતો, જ્યાં અદ્ભુત મુખશાતા;—
 ગંતવ્યસ્થળ નિકટ જઈ તેમ, અતિ વિસ્તાર હું પામું,
 વિશાળ તરંગ ઉછાળતી હું, અનંત હર્ષે જનમું;—
 નિકટ અને લાંબા માર્ગોને, જોઈ જતાં નથી ધ્રુજતી,
 જે તે રીતે આગળ વધવું, એટલું માત્ર સમજતી;—
 સીધા સરળ ન માર્ગ જણાતાં, શિથિલ નથી કંઈ અનતી,
 જેમ જેમ આગળ વાધું તેમ તેમ, પ્રગળ વેગને ધરતી;—
 પંથ કાપતી પરિણામે હું, સિંધુમાંહિ શમાતી,
 અનંત અપાર અમાપ એવા, સિંધુરૂપ હું થાતી;—

આધુનિક દેવાલયોની મોટે ભાગે પ્રતીત થતી સ્થિતિ.

૫૬ ૩૬૦. (ઘેલી થઇ રે હું તો ઘેલી થઇ, એ લય.)

દેવજો દીકાં રે, મોટાં દેવજો દીકાં,	
નાંખી નજરો ન પહોંચે એવાં દેવજો દીકાં.	
મંદિરો સુંદર અને લગ્ન તો એવાં રે,	
શમાવેલાં જાણે આખાં લજ્જપીકાં રે ^૧ ;	નાંખી૦
પુષ્પથી બહેકે, ધૂતના દીપથી શોભે રે,	
ધૂપ બળે જાણે ધાસનાં સરીકાં ^૨ ;	નાંખી૦
મધુર રણુકારા કરતા, ધંટ ત્યાં વાગતા રે,	
પણુ કો ન દીસે વદતા, વચનો મીકાં રે;	નાંખી૦
આચાર માત્રમાં આવી વસ્તુ બધું રે,	
હૃદયની લાવનાપર વાગ્યા પીટાં રે;	નાંખી૦

૧ જેની અંદર આખાં લજ્જપીકાંનાં લજ્જપીકાં વાપરેલાં છે એવાં,
 અર્થાત્ પુષ્કળ સામાનવાળાં વિશાળ. ૨ તણખલાં, સળેકડાં.

સપેતિકરી ત્યાં તો ગાદીઓ પાથરી રે,	
શાંતિદાતા ગાદીના વળાણા વીંટા રે;	નાંખી૦
તેમાં જનારનું જો એવ ન ચાતું રે,	
વળ્યું શું ઊભાં જો એવાં હજારો ઠીંઠાં રે;	નાંખી૦
આડંબરવાળી માત્ર બાહ્ય દિયા ચાતી રે,	
સાપ વહી ગયા ને રહ્યા ઊંટા રે;	નાંખી૦
આશય મુખ્ય એના ચાલો ગયા છે રે,	
ફળ મૂળ સુકાઈ ગયાં ને રહ્યાં છે દીટાં રે;	નાંખી૦
હિતની વાતોને બદલે કુચકી ત્યાં ચાલતી રે,	
રક્ષાકે રથાને પરોવાયાં અરીઠાં રે;	નાંખી૦
સાતના મર્મ બૂઝી, રાજમાં બાઝતા રે,	
સ્વચ્છ પાત્રોને ઢૂલી, ચાટે અજીઠાં રે;	નાંખી૦
એમાંથી નીકળનારનાં, મ્હાન મુખ જોઈ ત્યારે,	
જાણું હું જે ત્યાંથી એમના તાપ ના નીકળ્યા રે;	નાંખી૦
શાંતિ ને ભક્તિનાં સ્થાનક હોવાને બદલે,	
તામસી લાસે જણે દારૂનાં પીઠાં રે;	નાંખી૦
સર્વ દિયામાં બ્યાં ઉચ્ચપણું જોધ્યું રે,	
તેને સ્થાને કાર્યો થતાં પ્રપંચે વીંટ્યાં રે;	નાંખી૦
અંતરની શુદ્ધિ હોવાને બદલે ત્યાં—	
જનારનાં જોધ્યું હીંચે હૃદયો મીઠાં રે;	નાંખી૦
જગને શો લાભ એવાં મોટાં મકાનથી રે,	
જનનાં પ્રવેશતાં જો દુઃખ ના શીટ્યાં રે;	નાંખી૦
દેહદેવળ તો તો સંધીથી એક જેમાં,—	
આત્મા જોનારતણાં દુઃખ સહિ મટ્યાં રે;	નાંખી૦

ઈષ્ટધર્મમાં તન્મય હાતિના સ્વગાર.

૫૬ ૩૬૧.

હૃદય માટે પ્રજુના હૃદયનું મન્યું;

રહે ન દશાથી ખન્યું;

હૃદય૦

પ્રજુહૃદયથી મુજ હૃદય એક થયું;

૧ વીત્યાં, વિલાઈ ગયાં.

દુધમાં ભુરૂં ^૧ લગ્યું;	હૃદય૦
એકરૂપ થતાં કેવું હૃદય કયું,	
તે નવ ભવ કળ્યું;	હૃદય૦
સરિતાનું જળ અન્ય માર્ગ ત્યજી,	
સિંધુમૃત જ વળ્યું;—	હૃદય૦
જ્યાં જે જોઇતું તેમા તે ગયું,	
ઘી ખીચડીમાં હળ્યું;	હૃદય૦
પ્રભુરૂપ થાતાં, પ્રભુએ કળ્યું જે,	
સઘળું મેં તે કળ્યું ^૨ ;	હૃદય૦
પ્રભુનું મન જેમાંહિ હજેલું,	
મુજ મન તેમાં ^૩ હળ્યું;—	હૃદય૦
પ્રભુનું હું, એ મુજ હું થાતાં,	
હુઃખ હુથી દૂર પળ્યું;	હૃદય૦
પ્રભુથી એક સ્વરૂપ બની રહેતાં,	
હર્ષે હૃદય ઉજળ્યું;	હૃદય૦

પ્રેમભક્તિની પરાકાષ્ટાણ ફલાભિસંધિસમયે ભક્તની ટુંતિના .

આનંદોદગાર.

૫૬ ૩૬૨. (હું તો પ્રેમની જોગણ પિયુને શોધવા આવી, એ લય.)	
મુજ પ્રિયતમની સોડમાં આજે ભરાઇશ હું.	
આજે ભરાઇશ હું, અખંડ જ ત્યાં શમાઇશ હું;	
પ્રિતમ સોડે ભરાઇશ હું—	
જ્યાં લય નથી કે તાપ નથી, તે સ્થાને જાઇશ હું,	
પિયુને સ્વરૂપે જોળખીને, અમર થાઇશ હું;	પ્રિતમ૦
પ્રિયતમને રનેહામૃતતણા, આસો ભરાવીશ હું,	
પિયુરનેહની અમૃતપ્રસાદીથી ધરાઈશ હું;	પ્રિતમ૦
પિયુસંગમાં મહાનંદસરિતામાંહિ નાહીશ હું,	
પિયુશબ્ધનિસહ મળી અદ્ભુત ગાન ગાઇશ હું;	પ્રિતમ૦
આરોગ્ય ને ઐશ્વર્યમાંહિ રંગદોળાઇશ હું,	

૧ ખાંડ. ૨ પ્રભુની ઇચ્છા એ જ મારી ઇચ્છા થઇ રહી. ૩ પ્રભુનો પ્રેમ જ્યાં જ્યાં પ્રકટ્યો હતો ત્યાં ત્યાં મારો પણ પ્રકટ્યો, અર્થાત્ સર્વમાં વિધિનિષેધવિનાનો આનંદભાવનો પ્રેમ બધાનો.

પિયુષ ગ અનુભવ ક્રમાંદિ ઝગડો ગાઈશ દુ,	પ્રિતમ૦
બોગો પિયુષી બોગરીશ ને, બોગવારીશ દુ,	
અર્ધાગના ખનીને પ્રિતમની સાથ સંધાઈશ દુ,	પ્રિતમ૦
આનિ ગત પ્રભુને પ્રનુકૂળ જ દગાઈશ દુ,	
પિયુષૈશ્વરના મુખરગમા સર્વોત્તમ રગાઈશ દુ,	પ્રિતમ૦
પિયુ મોઝાંદિ સુખ રીતે આજ સતાઈશ દુ,	
જોનારની દલિરે પિયુષ જલ્લાઈશ દુ,	પ્રિતમ૦

કુટુંબીના સ્વલ્પસરસા પળ અનુગ્રહચિહ્ને પોતાનું સર્વસ્વ માન-
નાર વૃત્તિની તદર્થ કુટુંબીને વિગ્રસિ.

૫૬ ૩૬૩. (મેરા વિ ગિનાના તેજી થીરે એ નય)

મારી આશ બધી તારા બોલવિરે	
મોક્ષવિરે, તારા કોનવિર	માગી૦
તટપર તરવગી માગીની	
આશ બધી જાગની છોગવિરે	માગી૦
નપાથી વર્ષિફૂની વેચવામા જેમ,	
રતિ ગદી છે સમનોલવિરે	માગી૦
ભિયુષ માલમુની ભાવસા જેમ	
ગદી છે ધઉ, ધી, ગોગવિરે	માગી૦
અન્ય વખાણે મને તેના કંગા,	
વદાન આરે તારા ટોગવિરે	માગી૦
અન્યના મેદના સુખન કરતા,	
ગદી છે મીઠાશ તારી ધોલવિરે,	માગી૦
મા ને હુંમા બેદ નથી જેમ,	
કપીયા ને આના ગોગવિરે	માગી૦
કાનોખન નવ સાલજી ત્યા લગી,	
જીવન ગાળીશ તારી ગોગવિરે	માગી૦
જોન ને પ્રિયતમ એક જ મોથી,	
‘ હુ તુજ હવના મહોલવિરે ’	માગી૦

વર્ષો વીતતાં છતાં પણ ઇષ્ટશ્રીમાં પ્રેમથી સંલગ્ન ન થનાર
જીવને ઉપાલંભ.

૫૬ ૩૬૪.

હૃદય તાડું હજી ન હરિથી હજ્યું,
સુમાર્ગે દાહ્યું ન હજ્યું;—
અવગ્યા જાતી તે ન જણાવું,
હાડ ને ચામ ગજ્યું;—
યતન કરી ન કમાણી કીધી,
દીવો બાળી હજ્યું;—
અંધ પડ્યો, સાધુ સંગતિ કીધી,
ચિર ઘડું મન ન, જજ્યું;^૧—
સાકર, શેરડીરસમાં નાંખ્યું તો જી,
કરીયાવું ઘડું ન ગજ્યું;—
વગરવિચાર્યે તેં ધી છાંડીને,
પકવાન તેને તજ્યું;—
ગુજ દિતકર કહે તે પ્રતિ કરતો,
સાંભળ્યું ના સાંભળ્યું;^૨—
સાચું કહે તેને મનથી તું કહેતો,
'મોઢું તારું જજ્યું';—
ગુજ જીવનબી આપ્યું ઉપરથી,
પણ અંદરથી સજ્યું;—
હૃદય હરિથી હળે ત્યારે જાણજો,
ગુજ સૂઝત્ય રજ્યું;—
રમરીસ હરિ તો મૃત્યુરેલવું પાણી,
'જાણજો પાણું વાણું';—
ગુજ જીવનમૃદે (જો) દુઃખજન ચણું,
જાણજો વ્યર્થ ચજ્યું;—
હરિથી હળીસ ન જાણજો ત્યાં લની,
જમમાં કશું ન વજ્યું;—

અલંડ યતી આનંદદૃષ્ટિમાં સ્નાન કરવા સાધકોને નિર્મત્રણ.

૫૬ ૩૬૫.

આનંદની હેલીમાં, આવોને નહીએ.

હો નહીએ, હો નહીએ, મહાપવિત્ર થઇએ;—

અધિકારી જાણી તમને વાત કહીએ,

આનંદવિના આ વિશ્વ અખિત્રમાં, મેળવવાનું નથી કંઇએ;—

આનંદસ્વરૂપ પ્રભુના બાળ હાથએ,

ક્યેશને સ્વીકારીને હાથે કરીને, શાને વિસરી તેહ જઇએ;—

રહીને આનંદમાં સુખો સર્વ લઇએ,

દુઃખો કદી કદી આવી પડે તો, આનંદમાં રહીને તે સહીએ;—

આનંદકેરા સંબંધે બધાઇએ,

ધૂટા થવાનો સંભવ આવતાં, આનંદથી વિખરાઇએ;—

આનંદી સર્વ ક્રિયામાંહિ રહીએ,

રોટલાનો દુકડો મળે તોએ તેને, પૂરા આનંદથી ખઇએ;—

ઉચ્ચ ઉચ્ચ આનંદમાં નિત્ય વહીએ,

આનંદજેવી મોંમાગી વસ્તુને, મળતાં શાને છોડી દઇએ.—

આનંદે આતમીત સૃષ્ટિને લહીએ,

તેમાં બનતા વ્યતિકરને આનંદ ગણી, જોઇ જોઇને મલકઇએ;—

પ્રયત્નમાં પ્રમાદી મનુષ્યોનાં વહાનાં.

૫૬. ૩૬૬. (ગરબી.)

“ શું કરું શું કરું શું કરું શું કરું રે, મારાં સાધન આવામાં તે શું કરું.

‘ ધડીની નવરાશ મને મળતી નથી આ, કરમે વળગ્યું છે મારે નોકરું રે;—

‘ હાથ જોડી બેસી રહું તો શું ખારો, સાંજ પડ્યે બેરું છોકરું રે,—

‘ નવરો પડું ને સાધન કરું જો, ઉકલે બ્યવહારનું આંખરું રે;—

‘ વાળની ધેર મારો વધતો ઉપાધિ, દુકું કરવા જેમ કાતરું રે;—

‘ પગવાળી બેસવાનો મળતો સમો નથી, જાડું કહેતો હોઈ તો હું મરું રે,—

‘ તોએ કદી માળા લઉં બેસું (પણ) સખણું ન રહે, મન આ મારું

સાળું વાંદરું રે;—

‘ ચિત્ત તો સ્થળે સ્થળે દોડ્યા કરે છે, વાથે ઉડ્યું જેવું પાતરું રે;—

‘ રાશ પકડી બેસું ગાડું હું હાકવા, ત્યાં તો ધૂટી જાય જોતેરું ” રે.

આવા વિચાર કરી કંઈ કંઈ મનુષ્યો, માને છે દુઃખનાં માથે તરુ રે,
હોય પ્રતિજ્ઞાપણું નાના લીધુંજેવું, તેને તે માને ચક્રિતરૂં રે;—
પ્રાપ્ત સ્થિતિમાં ઉત્તમ ક્રિયાઓ કરે, તેણે જ કીધું અરેખરૂં રે;—

અભયભાવના.

૫૬ ૩૬૭. (અખ તો લાજ તોરે હાય, એ લય.)

અભયઆણુ વર્તે આજ, વિશ્વમાંહિ જ્યાં ત્યાં.
અભયપડંકા શુણીએ કાન, અભયનાં ચક્રમાં નિશાન,
અભયનાં ગવાય ગાન, રાગ્ય ને પ્રજામાં;—
અભયનાં દેવાય દાન, અભયનું અપાય શાન,
અભયનું ધરાય પ્શાન, હૃદય સુમૂર્ધામાં;
અભય આણુ વર્તી જતાં, પ્રતિકૂલરૂપે જે હતી,
અતુલ્લેખ રૂપે જ થતાં, જોઈએ બધામાં;—
અમરરૂપે થયું છતું, મર્ત્યરૂપે (જે) પૂર્વે હતું,
અભય સર્વને રક્ષતું, વ્યાપ્તું સહ જગામાં;—
અભયથી આરોગ્ય મળ્યું, અભયચક્રી દ્રવ્ય રહ્યું,
અભયથી ઈષ્ટિત પ્રણયું, ટળ્યા સહ ઉધામાં;—
અભય સર્વમાં પ્રકીર્ણ, અભયવિણુ ન અન્ય કહીએ,
અખંડ આનંદે રહીએ, અભયની સત્તામાં;—

જિજ્ઞાસુ વૃત્તિ તથા વિજ્ઞાન વૃત્તિનો સંવાદ.

૫૬ ૩૬૮. (૫૬ પાસા પોખાગ, એ લય.)

જિજ્ઞાસુ વૃત્તિ^૧—

ગાળી સખિ ! પૂછું તને, મુજ મનનો સદેહ,
પ્રિયતમ તુજ અંતરતળો—દોણ મને તે દેહ.

વિજ્ઞાત વૃત્તિ^૨—

પ્રિયતમકેરા નામને, મુખથી નવ કહેવાય,
સંસારમાં સમજવું છું, સમજ તું જો સમજાય.
સૌંધામાં સૌંધા અને, સઘળે વ્યાપો એહ,

૧ અણુવાની—જ્ઞાનની—દ્રવ્યવાળી વૃત્તિ. ૨ અણુનાર—જ્ઞાનવાન—વૃત્તિ.

સૌ જન નિત્યે જ્યેષ્ઠ છે, તેજુ^૧ મુજને સ્નેહ.

વેગે કરી ઉડી જાય છે,^૨ જે છે હવનરૂપ,^૩

- રંગે કદંગા બહુ ધરે, જેનું સ્થૂલ સ્વરૂપ.

કેમ ? કંઈ સમગ્રયુ !

જિજ્ઞાસુ વૃત્તિ—ના ના.

વિજ્ઞાત વૃત્તિ—પુનઃ શ્રવણ કર.

જે અતિશય ગતિમાન છે, કશાર્થો જે નર્થો સિન્ન,

તુજ મુખ ચડે અખંડ^૪ એ, મુજ પ્રિયતમનું ચિન્ન.

કદાપિ યાતો છે નહિ, કશાર્થો એ અપવિત્ર,

જનક સ્પર્શમાં પણ રહ્યો, રૂપે ચિત્રવિચિત્ર.

એની તુલ્યે છે નહિ, બ્રહ્મા વિખ્ય, રૂઢ,

(તેને) જે જાણે (તે) બ્રાહ્મણ્યકી, એક (છે) હોય છે શૂઢ.

કેમ લક્ષણા પહેચિ છે ?

જિજ્ઞાસુ વૃત્તિ—જરાએ નહિ સ્પષ્ટ નામ દેને.

વિજ્ઞાત વૃત્તિ—

અધિક સ્પષ્ટ તે શું કરે, (જે) તેને કો અધીન,

તેની પામે તો સદા, મુજ પ્રિયતમ છે દીન.

જે છે કે એ એક છે, તે નવ જેહ કળાય,

આપેય જે ધનરૂપ છે, તે પ્રિયતમ મુજ યાય,

મુજ પ્રિયતમ સાન્નિધ્યમાં, ફરીએ આપણુ ગેજ,

સ્પષ્ટ નિશાની એ કદી, હવે તું તેને ખોજ.

જિજ્ઞાસુ વૃત્તિ—

તુજ પ્રિયતમ સમગ્રય નહિ, મુજને હહ લગાર,

કંઈક નામ દે તે ઉપર, તો હું કરે વિચાર.

વિજ્ઞાત વૃત્તિ—(મંદસ્મિતપૂર્વક) હીક.

સાંભળ પ્રિયતમ માહરો, લ્યોનિમાં રહે જેહ,

શમાઈ જાતો નયનમાં, (એ) ' કામળ ' નિઃસંદેહ.

જિજ્ઞાસુ વૃત્તિ—જા જા. એમ હાસ્ય શું કરે છે ? એવું તે હોય !

સાચું કહેને !

^૧ તેની સાથે. ^૨ Volatile. ^૩ Life principle.

^૪ તારી હલથી જેનું નિરંતર ગમરણ થાય છે. ^૫ અનિજ નયા વનરૂપિ સ્પર્શમાં. ^૬ પોતે જાને જ.

વિજ્ઞાત વૃત્તિ—

પ્રિયતમ મારો 'ભરમ' છે, જે સૌનો પરિણામ,
બળતામાં પણ રોય રહે, વસી રહી હામેદામ.

જિજ્ઞાસુ વૃત્તિ—સ્પષ્ટ કહેને, મારા સમ છે.

વિજ્ઞાત વૃત્તિ—

સમ શાને દે છે સખિ ! હું ન ધૂપાણું લેશ,
મુજ પ્રિયતમને તો વળી, કોઈ કહે છે મેય.
મંત્ર્ય કહે છે કોઈ ને, અમૃત કહે છે કોઈ,
શુક કહે છે કોઈ ને, કોઈ કહે છે લોહી.

*સાંકેતિક ચિહ્નો જગે, કરીયાં હામેદામ,
તે તે મુજ પ્રિયતમતણું, દર્શાવે છે નામ.
યથાર્થ નામ જ બળવા, કહું છું એક ઉપાય,
તીવ્રજાસદ્ શોધજે, એને તુજ ઉરમાંથી.
તુજ અવ્યંતર દેશમાં, એના નિત્ય નિવાસ.
તુજ આતુરતા પ્રકટતાં, કરશે નિજ પ્રકાશ.

उपरयी मुच्छ भासती वस्तुओना गर्भभागमां अत्यंत मूल्यवान्
सारने गुप्त राखवानी ईश्वरनी चमत्कारिक रचनाथी आ-
श्चर्यनिमग्न साधकना उद्गार.

પદ ઉડેલ. (લીલા શી વર્ણવું, છે ગનિ ન્યારી; એ કમ.)

ઘટના આ અવનવી, જોઈ નાથ ! તારી, ભઈ વારી.

કંઈ કંઈ સાક્ષિ વિશ્વે, દીધું જે તેં ઉપજાવી,

ખરાખરા રાખ્યું વહાલા, તે તેં છુપાવી;—

સમુદ્રના ખારા જળમાં, મૂલ્યવાન મનદર મોની,—

ધૂપાણું તેં, યત્નવિષ્ણુ ના, થકે કોઈ ગોની;—

કાળા આ કોપલામાં, રત્ન રહું છુપાણું,

ગુપ્તપણું કરતાં આવું, કોણે (તને) શીખાણું;—

કદિન ને તંતુવાણું, ગમે નહિ જોઈ દીધું,

તેવા પદમાં છુપાણું, કોણે તેં મીઠું;—

ગંધાતા ખાતરમાંદિ, પાક નીપજવવાનો,

ઉત્તમ શુભ તેં છુપાવ્યો, સર્વથી છાતો,—

યુક્તેવામા પશુ તે, અન્ન પચાવવાનો,
પોષણ કરવાના યજ્ઞને મૂક્યો મળનો —
આદિમા દુ ખરપ મૃત્યુ, સત્યવાનને તો આ યુ,
તેમથી જીવન દઇ તે, જગને બના યુ,^૧—
નિદવાજેવી વસ્તુ, જગમા ન કાઇ દેખુ,
બીનર સહિમા ન્યા સાડ, ત્યા શુ ઉવેખુ,—
અટપગી લીધા નિરખી, નિશ્ચય એ હુ ધાર,
જગમાહિ જોવુ ન્યા ત્યા, સાડ સાડ સાડ,—

પ્રયત્નમાં શિથિલ મનને પ્રયત્નમાં ઉત્તેજિત કરનાર વચનો.

૫૬ ૩૭૦

આનો મારા ટદુંજી તુ આન, હ્યુક હ્યુક કરતુ પશુ તુ આન
ન્યા ત્યા કરીને ગ્યાન^૧ જાણ્યે, થયા એટલે ન્યાન
માડ ન આર લગાર તને હુ, પેપાણુ ધરી વહાય,
તુ તો છે મુજ રક આશ્રિત, તારો પ્રતિપાન, હ્યુક૦
જરી જરી પશુ ચલ કરી તુ, તાડ ગાહુ હકાન,
આજ જવાના સ્થળે બહુ તો, આપણુ જાણુ કાલ —
પ્રવાસ કરવાનો સમય આ થયો પ્રાત કાગ,
જપુ દૂર હજી બહુ છે, સમય વ્યર્થ ન ગાળ —
દુખાધરા નહિ તુ નિરખી, તારી ધીમી આન,
સમયમાર્ગ^૨ જો ! કાપે કેટલો, આની ધીમે ધડીયાગ —
અટક નહિ આ તો છે, ‘મહાશુભસ્થાન અતરીયાગ !’
મુખ ન પામીશ આહિ તુ યશે, ત્રિશકુસમ હાન —
પૈર્ષ ત્યજને વિમ્બથી તુ, જરી નહિ કટાગ,
ઉર્ધ્વ માર્ગે જવાય નહિ તુ એગ્લુ સલાગ —
શક્તિ તુજ વાપર પૂરેપૂરી જેટની હોય હાન,
અધિક દેવાને સમર્થ છે, પ્રતુ દીન યાગ,—
તાનાવેલી કરીશ નહિ તુ, પટોચવા તતકાગ,
શાંતિથી પગ પગ તુ પગતુ^૩ જોયા મર સહિ તાન —

૧ મરકરો કરી હાસ્ય કર્યું ૨ સમયપત્રી રસ્તો ૩ આગળ
વધતુ

જેટલું બળ તુજમાં તેટલું સત્ક્રિયામાં વાળ,
મોભરૂપ બની રહેશે તારો, ચલરૂપી વાળ;—

ધ્યાનમાં રૂંધાશશિની સહજ પ્રતીતિ સમયે રૂંધનાં અનુગ્રહતું

અનુમાન કરનાર વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૩૭૧. (જમુનાને તીરે જાડુવાળે, એ લય,)

હૃદયધનમાંથી ચંદ્ર મારા સામું છુપું ડોકીયું કરે છે.

એના સામી ઉભેલી મને જોઈને એની આંખડી ઠરે છે.

કરી નિશાની છાની, બોલાવે મને હાં હાં,

એ તો અંતરથી હું પર મરે છે^૧,—

ત્રિલોકમાં એને નથી, મુજ સમ પ્રીતિપાત્ર,

નિજ રક્ષિતથી ભિન્નવતો, નથી મારાં ગાત્ર.

મુજને જાણીને એના અભિમુખ, ધનથી બહાર નિસરે છે,

આભારપે^૨ આવીને મારી આસપાસ, ત્યાં ત્યાં પ્રસરે છે.

જે તે રીતે મારા અંગેકરા સંગને સેવે,

મુજવિષ્ણુ આકાશે એકલો ઝુરે હ,—

કુમુદિની આ આતુર છે, શશિને મળવા કાળ,

એ મુજ છાની વાતને, શશિએ જાણી આજ;—

હૃદય

રાખીશ શરમ ન વાલમા ! મુજને મળવામાંહિ,

આપણુ ઉભયની એકતા, અનાદિથી જ ગણાઈ,

તારી રૂપેરી શાંત છાયામાંહિ રમવા આતુર તનકું છે,

તારી અમૃતની દષ્ટિમાંહિ પ્રેમી બનવા આતુર મનકું છે.

હું તો ઇચ્છું મળવા, પણ પહેલી હામને ધરતાં;—

અંતર મારું સંકાયને ધરે છે;

એ પણ લ્હાવો એક છે, દુર કરવો સંકાય,

માટે નિકટે આવજો, લેવા મુજને ટોચ;—

રૂંધદર્શનનાં ફલને અનુભવતી વૃત્તિના ઉદ્ગાર.

પદ ૩૭૨. (જીતું તો થયું રે દેવળ જીતું તો થયું, એ ત્રય.)

ઉજળું થયું રે મનકું ઉજળું થયું,

૧ અંતઃકરણથી તે મારા ઉપર પ્રીતિ રાખે છે. ૨ પ્રકાશરૂપે.

માદિ કૃષ્ણ કાળો તોએ મનડું ઉજાળું ચપુ	
સપેનિના જ્વાળી મારા કૃષ્ણ ને મારામા,	
જોતામાં પહેલું મેં તો ભગવું મર્યું.	માદિ૦
હવેનાં જોવા કૃષ્ણને ત્યાંથી તો,	
તને ગીઠિપરનું માડું હવેનાં ગયું. ^૧	માદિ૦
ગાંધારવ મારા કૃષ્ણને જાણના તો,	
મનમાં અમરને મુખડું મોન થઈ રહ્યું.	માદિ૦
કંઈ કંઈ કરવાની તૃષ્ણા રાખી ગઈ મારી	
ધાવાને પામ્યું ત્યાં મારું ચર્યું	માદિ૦
કાપડો મેષ્ટા કૃષ્ણને જોતામાં,	
સમજાવું સદિસ કામ્ય કયું;	માદિ૦
માગ એ કૃષ્ણકે મેં સદા વ્યાપાર જોનાં,	
મનની લીલાનું સપડું રદમ્પ ^૨ લઈ	માદિ૦
અટપટા આવ્યા મારા કૃષ્ણસ્વરૂપને,	
લેજે સખડું કે મુખે જાણ ના કર્યું.	માદિ૦
જોડે માગ જડજેના મનમની માદિ,	
હવેનાં કૃષ્ણતત્ત્વ અખડ પડ્યું.	માદિ૦

નિર્ગરે સ્થિતિ.

૫૬ ૩૭૩ (પ્યાગી પ્યારી હો મોદે માજના, એ સપ)

પ્યાગી પ્યાગી, દેરી અમન્યભૂમિકા અમારી, ઘિર્નિ ગી ! મદતો જાણી.
મનમનિ નથી ગતિ ત્યાં કરી ગઈના, સુરમુનિવ- પણ ત્યાંથી અટકતા,
પ્યાનીજાનીમગ્ધા પણ ના શકે વિચારી અનુમાને નથી એ અણાતી,—
અનુભવના થના અખડ ઝગમગા જેમા,
ન સદાનાં જી દિટિતજા પવકાગ તેમા
મદા નિશિત ને અચિંત્ય રિધનિના શિખરે,
યહ જ રૂઢીએ નિરંજન ને નિરાકાર એમા — મનમતિ૦
કરીએ મદા વિશાગ પ્રદેશે રમણ,
ગ્વીકાગીએ ન કાઠનું ક ન કરીએ (કાઠને) નમન

૧ વિચારના રમણ પ્રદેશમા રમણ કરનાર માડ હવેનાં મરી ગયું અને
સપ્રથમ પ્રદેશમાં રમનાર માડ હવેનાં કાપમ રહ્યું. ૨ ગુપ્તભેદ Mystery

નિત્ય લાળીએ યતું અગાધ ઉત્ક્રમણ,
કર્તુ સદૃજ સર્વ બધનાનું અતિક્રમણ.—
સર્વરૂપ છતા સર્વથી અતીત અમે,
યતા બાહ્ય ને સર્વાન્તરે પ્રતીત અમે,
સુપ્રસન્ન અને પૂર્ણપદે સ્થિત અમે,
પ્રણાતીત, કાલાતીત, પરાતીત અમે,

મનમતિ૦

મનમતિ૦

કૃતકૃત્યતાની પ્રાપ્તિરૂપ અંતિમ ઉદ્ગાર.

૫૬ ૩૭૪. (જય જય કૃષ્ણ જયકારી—એ લય)

ધન્ય ધન્ય આજે, પૂર્ણ ખીલ્યા, મહા ભાગ્ય હો,
નરહરિએ નિજ જનને નિજરૂપ કીધા હો
જનસિધુમાહિ અમે નામ એડેલા હો,
પ્રભુએ ઉતાર્યા આજ સીધા હા હો,—
એશ્વર્યમય જેણે રનરૂપને જોવા હો,—
ચક્રુ તેને એશ્વર્યો નિજ દીધા હા હો,—
તત્વાનુભવને જેણે દેવળ ઇચ્છ્યો હો,
તેણે નિર્મુલ્યપદ ચીખ્યા હા હો,—
નરહરિ પ્રભુથી આજે અભિજ યતા કરી હો,
કૃતકૃત્યતાના દ્વાન લીધા હા હો,—

અભેદસ્તવન.

૫૬ ૩૭૫.

જય ! જય ! ચિતિપતિ ! પ્રણામ, કરીએ હૃદય ધારી રે,
નિકટ પ્રકટ ઘટ ઘટ જુએ, દટિ આ અમારી રે,—
આપ દિવ્ય ચિતિજ્યોત, જ્ઞાનપ્રભામહાસ્રોત,
સર્વમા છો આતપ્રોત, તદપિ નિર્નિકારી રે,—
અમ સ્વરૂપ આપવિષે, આપ સ્વરૂપ અમમા દીસે,—
એક રૂપે સર્વ દિશે*, રહ્યા અભેદ પ્રસારી રે,—
હિતતમ જે જે ગણાય, વૃત્તિ મેળવના જે ધાય,
સર્વ છે તે આપમાલ્ય, જોતા એ નિચારી રે,—
ભિન્ન રૂપે પ્રતીત યજ્ઞએ, જીવશિવસત્તા મહીએ,

(પણ) વાસ્તવ સ્વરૂપે છીએ, આપ અવતારી રે;—
આદિ હતા ચિતિરૂપ, મધ્યે પડ્યા (હતા) ભ્રાંતિરૂપ,
(પુનઃ) આજ યથા ચિતિસ્વરૂપ, સર્વ અધિકારિ રે;—

તત્ત્વાનુભવોદ્ગાર.

૫૬ ૩૭૬. (દીનદયાળ દેતો ત્યારે લેનારો શું લેશે; એ લય.)

જ્યાં જગદીશ જ્ઞેતો ત્યાં પછી, જગને ક્યાંથી ભાળું.
એક વસ્તુ એ જણાય એવું, મુજ નેત્રે નથી જાળું;—
એક પદાર્થ જણાય દૃષ્ટે, એ ત્યાં કેમ કરી ન્યાળું;—
એકપણું જય મુજ દષ્ટિમાં, જોઈ ક્યાંથી નિરાળું;—
જડજેવી દ્રાઈ વસ્તુ છે નહિ, તો પછી શેને માળું;—
મૂળ ખીજને જોઈ ન શકતો, ત્યાં ક્યાં દેખું ડાળું;—
દુકાળનો કેમ વિચાર આવે, જ્યાં હું જોઈ હરિયાળું;—
નકુચો સાંકળ હું નથી જ્ઞેતો, તો ક્યાં મારું તાળું;—
નિર્મળ સૂર્ય હું નિરખી રહ્યો તો, ક્યાં લયવાદળ કાળું;—
અત્રિય એવું ક્યાંથી લાવું, જ્યાં છે સધળું વહાળું;—
દાતારૂપ મુજને જોઈ ત્યાં, કેળું ધન હું ધાળું;—
જગત નથી તો જગના ધર્મો, શા આધારે ઝાળું;—
જ્ઞેતા હું પરવારી ન શકતો, જગદીશરૂપ રહીયાળું;—

ચિતિચંદ્રશ્રુતિમાં રમણ કરનાર સાધકનું આનંદકથન.

૫૬ ૩૭૭. (મજનંદ્ર નંદલાલ, આવી મળો તો, એ લય.)

ચિતિચંદ્રજાયમાંથી, રમણુ થતાં મુજ હૃદય ન માય.
જે જે હું ઇચ્છું નાહિ, તે તે હું જ્ઞેતો ન આંહિ,
જ્યાં લાં મુજ ઇષ્ટને^૧ હું ભાળતો; અહા ! સુખ શું !— ચિતિ—
મુજ ચિતિચંદ્રના પ્રકાશે, દૂર તે પણ પાસે ભાસે,
અસ્પૃટરૂપે ન કાંઈ ન્યાળતો; અહા ! સુખ શું !—
જીવનમય સધળું જોઈ, જેમ જેમ શ્રુતિથી હું ઘોઈ,^૨

૧. ઇચ્છેલી વસ્તુને. ૨. જેમ જેમ આ વિશ્વને ચિતિશ્રુતિથી
ઘોઈ છું, અર્થાત તેના ઉપરના જડ, દુઃખમય કચરાને કાઢી નાખું
છું, ત્યારે તેને સધળું જીવનમય અર્થાત ચૈતન્યમય જોઈ છું.

નિત્ય ભાળીએ યતું અગાધ ઉત્ક્રમણ,
કર્તુ સદૃજ સર્વ બંધનોતું અતિક્રમણ:—

મનમતિ૦

સર્વરૂપ છતાં સર્વથી અનીત અમે,
થતા બાથ ને સર્વોન્તરે પ્રતીત અમે,
સુપ્રસન્ન અને પૂર્ણપદે રિથત અમે,
શુશ્રુનીત, કાલાતીન, પરાતીત અમે;

મનમતિ૦

કૃતકૃત્યતાની પ્રાપ્તિરૂપ અંતિમ ઉદ્ગાર.

૫૬ ૩૭૪. (જય જય કૃષ્ણ જયકારી—એ લય.)

ધન્ય ધન્ય આજે, પૂર્ણ ખીલ્યાં, મહા ભાગ્ય હો,
નરહરિએ નિજ જતને નિજરૂપ કીધાં છ.
ભવસિધુમાંહિ અમે નાવ જેડેલાં છ,
પ્રભુએ ઉતાર્યા આજ સીધાં હાં છ;—
એશ્વર્યમય જેણે સ્વરૂપને જોવા છ,—
ચાચું તેને એશ્વર્યો નિજ દીધાં હાં છ;—
તત્વાનુભવને જેણે કેવળ ઈચ્છ્યો છ,
તેણે નિર્ગુણપદ ચીંધ્યાં હાં છ;—
નરહરિ પ્રભુથી આજે અભિજ થનાં કરી છ,
કૃતકૃત્યતાના લ્હાવ લીધા હાં છ;—

અભેદસ્તવન.

૫૬ ૩૭૫.

જય ! જય ! ચિતિપતિ ! પ્રણામ, કરીએ હૃદય ધારી રે,
નિકટ પ્રકટ ઘટ ઘટ ભુએ, દષ્ટિ આ અમારી રે;—
આપ દિવ્ય ચિતિજ્યોત, જ્ઞાનપ્રભામહાસ્રોત,
સર્વમાં છો જ્યોતપ્રોત, તદપિ નિર્વિકારી રે;—
અમ સ્વરૂપ આપવિધે, આપ સ્વરૂપ અમમાં દીસે,—
એક રૂપે સર્વ દિશે*, રહ્યા અભેદ પ્રસારી રે;—
હિતતમ જે જે ગણાય, વૃત્તિ મેળવવા જે ધાય,
સર્વ છે તે આપમાંજ, જ્ઞેતાં એ વિચારી રે;—
ભિન્ન રૂપે પ્રતીત થઈએ, જીવશિવસંજ્ઞા મઢીએ,

* સર્વ દિશામાં.

(પણ) વાન્તવ સ્વરૂપે છીએ, આપ અવતારી રે;—

આદિ હતા ચિતિરૂપ, મધ્યે પડ્યા (હતા) ભ્રાંતિરૂપ,
(પુનઃ) આજ થયા ચિતિસ્વરૂપ, સર્વ અધિકારી રે;—

તત્ત્વાનુભવોદ્ગાર.

૫૬ ૩૭૬. (દીનદયાળ દેતો ત્યારે લેનારો શું લેશે; એ લય.)

ન્યાં જગદીશ જોતો ત્યાં પછી, જગને ક્યાંથી બાળું.
એક વસ્તુ છે જણાય એવું, મુજ નેત્રે નથી જાણું;—
એક પદાર્થ જણાય દંડે, એ ત્યાં કેમ કરી ન્યાણું;—
એકપણું જય મુજ દષ્ટિમાં, જોઈ ક્યાંથી નિરાણું;—
જગજેવી કેઈ વસ્તુ છે નહિ, તો પછી શેને માણું;—
મૂળ બીજને જોઈ ન શકતો, ત્યાં ક્યાં દેખું ડાણું;—
દુકાળનો કેમ વિચાર આવે, ન્યાં હું જોઈ હરિયાણું;—
નકુચો સાંકળ હું નથી જોતો, તો ક્યાં મારું તાણું;—
નિર્મળ સૂર્ય હું નિરખી રહ્યો તો, ક્યાં લપવાદળ કાણું;—
અમિય એવું ક્યાંથી લાવું, ન્યાં છે સધળું વહાણું;—
દાતારૂપ મુજને જોઈ ત્યાં, કેનું ધન હું ધાણું;—
જગત્ નથી તો જગના ધર્મો, શા આધારે આણું;—
જોતાં હું પરવારી ન શકતો, જગદીશરૂપ સ્વીચાણું;—

ચિતિચંદ્રદ્યુતિમાં રમણ કરનાર સાધકનું આનંદકથન.

૫૬ ૩૭૭. (વ્રજચંદ્ર નંદલાલ, આવી મળો તો, એ લય.)

ચિતિચંદ્રછાયમાંથી, રમણ થતાં મુજ હૃદય ન માય.
જે જે હું ઇચ્છું નહિ, તે તે હું જોતો ન ક્યાંહિ,
ન્યાં ત્યાં મુજ ઇચ્છને^૧ હું બાળતો; અહા ! સુખ શું !— ચિતિ—
મુજ ચિતિચંદ્રના પ્રકાશે, દૂર તે પણ પાસે બાસે,
અસ્પૃટરૂપે ન કાંઈ ન્યાળતો; અહા ! સુખ શું !—
જીવનમય સધળું જોઈ, જેમ જેમ દ્યુતિથી હું ધોઈ,^૨

૧. ઇચ્છેલી વસ્તુને. ૨. જેમ જેમ આ વિશ્વને ચિતિદ્યુતિથી ધોઈ છું, અર્થાત્ તેના ઉપરના જડ, દુઃખમય કચરાને કાઢી નાખું છું, ત્યારે તેને સધળું જીવનમય અર્થાત્ ચૈતન્યમય જોઈ છું.

શુદ્ધ સ્વરૂપે મહિ ઉગ્નગતો; અહા ! મુખ શું !—
 ત્યાં ત્યાં ચિત્તિરમ્ભિ વ્યાપી, ત્યાં ત્યાં મુખ દષ્ટિ સ્થાપી,
 વિશ્વે મહા મસ્ત બનીને ચાલતો, અહા ! મુખ શું !—
 દૂર જે ઉરમાં ઉભાજ્યો, અન્યથો જાયે તે ન કન્યો,
 હૃદયને ઊગાળી ઉગાળતો, અહા ! મુખ શું !—
 ચિત્તિભાષમાં દુ ખેલુ, ચિત્તિરૂપ થઈ દું ઝેલુ,
 ચિત્તિમા પર્યંક માગે, દાગતો, અહા ! મુખ શું !—

પ્રાતસ્તવન.

પદ ૩૭૮. પ્રભાત.

નગદગિ નાથ ! રમણીય પ્રાતરવિષે, પ્રેમથી અનવધિ પ્રણુનિ કરીએ,
 અમ આ વિશ્વને ન્યાળીને આપની, અકળ લીલાવિષે સદ્ય કરીએ.
 પૂર્વમાં સ્વર્ણના વર્ણથી ગોભતા, અગઝગિન કિરણના ઉદયકાળે,
 હસિત આ વદનથી, આપ પ્રભુને ઝમગી, વૃત્તિ આ આપપદમાંહિ મ્હાળે.
 દૂરના યોધ ઉર ઉદતા અનવધિ, આપને ન્યાળતાં સર્વમાંહિ,
 સુદમમાં રથુલમાં, સર્વના મળમાં, આપ ચિત્તિવિણુ નથી અવર કાંધ.
 મંદ જ્ઞાનજ લહરિ વાયુની વહેતી આ, તેમ અમપ્રતિ વહે આપકરણ્યા,
 તન અને મનતણા ગેમગેમે વસી, ઝેડતી જીવનનાં અમૃત ઝરણ્યાં.
 સત્વથી ગોભતા મુખદ આ સમયમા, સત્ત્વમૂર્તિ પ્રભુ આપ રમગીને,
 સત્ત્વમય થઈ રહીએ અખ ડિતપણે, ઉરવિષે સત્ત્વજલ શુદ્ધ ભરીને.
 પૂર્ણ આનંદમાં સુદિન પીતાવીએ, મ્હેદથી સર્વશું હળીમળીને,
 જ્ઞાન, આગેગ્ય, ઐશ્વર્યવૃદ્ધિ થવા, યત્ન બહુ સેવીએ વળી વળીને.
 આપ કરણ પ્રભો ! આમંત વર્ણવજે, મુશ્કલવતિ સત્ક્રિયા સદ્ય કરતાં,
 આજ મુયોગ (એવો) આજો પ્રભો ! સહજમાં, (જેથી) સિદ્ધિને પા
 માએ દરતાં કરતાં.

મારુતિસ્તવન.

પદ ૩૭૯. આરતી.

જય મારુતિ મહાવીર, હર્ષવડે સ્તવીએ,
 આપ એક વજ્રાંગ, જઈ પહોંચ્યા ગવિએ,
 જય વીર—મહાવીર૦

શ્રીકૃષ્ણે તો ગિરિવર, આંગળીપર ધરીયો, વીર,
આપ તો ગિરિવર લઈ વળી, કુદી ગયા દરીયો;—
રામ કૃષ્ણ શિરઉપર, રથમાં ધ્વજમાહિ,
આપ રથા તેમ રહેજો, આ અમ ભુજમાહિ;—
અમરવેલીના ચાતા, બટુક બહાર્યારી,
આપનું બધું બળ ગ્રહેવા, કરજો અધિકારી;—
અનંત બળના રાશિ, અજરામર કહાવો,
બળ અજરામર રૂપે, અમ શરીરે આવો;—
પુત્રી રાવણ દાખ્યો, એમાં નથી સંકા,
અધર્મીનું બળ હણવા, બાળી દીધી લકા,—
જે ગુરની લકિતથી, બળ આપ જ પામ્યા,
અમ અંતર તે રામ, સદા રહે જામ્યા,—
રામથી ગણી અભિન્ન, પ્રેમગૂંઢે સ્મરીએ,
અદ્ભુત બળ પુષ્ટિ અમ, અણ અણમાં ભરીએ;
આપ હૃદયમાં રામ, જેમ અખંડ રમે,
ઉલય આપ તન મનમાં, રહે કહી સર્વ નમે;—

આરતી.

પદ ૨૮૦. (જય જય શિવશંકર ત્રિપુરારિ, એ લય.)

જય જય સિદ્ધેશ્વરમુકુટમણિ, જય જય સદ્ગુરુ શ્રીનૃસિંહ ધણી,
નિજ જનસમ શિશુને આજ ગણી, દો દર્શન કરણા આણી ધણી.
જોવા પ્રિય મૂર્તિ આપતણી, દષ્ટિ આ સ્થાપી આપ લણી.
સહ દોષ દુરિતને સદા હણી, પ્રભુ પ્રકટ મળે આ વિનતિ શુણી,
આપ અને અમે ઉલય મધ્યમાં, સાક્ષીરૂપે રહી પ્રકટી જ્યોતિ આ,
પ્રેમે પ્રાર્થાએ આવો નયનમાં, નાય નિરંતર;—
નથી આપ સમાન આ ચિંતામણિ, છે આપથી તુલ્ય આ સ્પર્શમણિ,
છે આપ રાશિ, એ એક કણિ, નથી તુલ્ય કદાપિ આપતણી.
પ્રકટ નયનની નિકટ પ્રેમીએ, હૃદયવિષે પણ નિત્ય દેખીએ,
આપ આપ સચરાચર લહીએ, બાલાભ્યંતર;—
અમે સદા આપના છીએ ત્રણી, નવ જોશો અમારી કરી કરણી,
સ્મરી માત્ર મહતા આપતણી, શિશુઉપર રહેજો દ્યાર્દ્ર બની.
પ્રકટ નેત્રમાં અભિમાની રહી, પ્રભુને જોવા માટ માંડી દઈ,

નિર્નિમિષ જ્યોતિવત્ ગિર ચઘ, બની રહે આતુર;—
 જાણો છો ઉરની હૃદયમણિ ! જ્યોતિમાં આ કર્પૂરકણિ,—
 જેમ સઘ રહે એકરૂપ બની, તેમ બિન્ન અદ્ અસલ દણી.
 આપણે આ વિશ્વ સકલમાં, સિદ્ધપદાધિકારિ માત્ર આ,
 દશદિશ આપરવડપને જોતાં, રહે અગ્નરામર;—

છંદો.

નૃસિંહાષ્ટક.

નૃસિંહનું નામ સદા રમરી હું,	
નૃસિંહના નામપટ્ટી તરી હું;	
નૃસિંહના ધુમ્મપદેન્દ્રી હું,	
નૃસિંહમાંદિ જઈ ઓસરી હું;	૧
નૃસિંહની ભક્તિ સદા દૃઢ હું,	
નૃસિંહમાં મારું 'અહ' ધૃઢ હું,	
નૃસિંહના દેશવિષે દૃઢ હું,	
નૃસિંહ સિંધુપુરમાં તરું હું.	૨
નૃસિંહને તારક છું લહું હું,	
નૃસિંહની સૃષ્ટિવિષે રહું હું;	
નૃસિંહમાં દુષ્ટનિને દહું હું,	
નૃસિંહની શક્તિ અધી મહું હું.	૩
નૃસિંહથી ના પર દેખતો હું,	
નૃસિંહથી સૌ વૃણુ ભેખતો હું;	
નૃસિંહની ઉપર ભેખતો હું,	
નૃસિંહથી અન્ય ઉવેખતો હું.	૪
નૃસિંહને (મારા) આશક માનતો હું,	
નૃસિંહને પાશક જાણતો હું;	
નૃસિંહની કીર્તિ વખાણતો હું,	
નૃસિંહસામર્થ્ય ન નાણતો હું.	૫
નૃસિંહનું કાર્ય જગત્ લહું હું,	
નૃસિંહથી ઉદ્ભવતું કહું હું;	
નૃસિંહમાં સર્વ અને રહું હું,	

નૃસિંહમાં સૌ શમણું ચહું છું.	૬
નૃસિંહસૂત્રે સહિને વણું છું,	
નૃસિંહથી ના પર કો શણું છું;	
નૃસિંહ (ન) મારા સ્વરૂપે ગણું છું,	
નૃસિંહનું અષ્ટક આ ભણું છું.	૭
નૃસિંહથી તુમ્હ ગણું સુરેન્દ્ર છું,	
નૃસિંહ તુમ્હે કહું ના નરેન્દ્ર છું;	
નૃસિંહને માત્ર લહું જ કેન્દ્ર છું,	
નૃસિંહથી ભિન્ન નહિ ઉપેન્દ્ર છું.	૮

ગીતિવૃત્ત.

ભણુશે થકા શાખી, 'નૃસિંહ અષ્ટક' સાધકજન જે જે,
ભુક્તિ મુક્તિ ને શક્તિ, નૃસિંહની નિશ્ચય લહેશે તે તે.
પ્રાતઃસ્મરણ કયાંથી, સરસ્વતીની પ્રસન્નતા લહેશે,
'મ'ખ્યાહને ભણવાથી, તન, મન, આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ અહેશે.
સાધકાંતે વદતાં, સદા સમીપે લક્ષ્મીવાસ થશે,
ભયમ્મ આ ટળી જાતાં, સદા સર્વદા સુખસ્વરૂપ રહેશે.

સદ્ગુરુકૃપાના અનુભવકાલે સદ્ગુરુશરણપ્રાપ્ત સાધકના હર્ષોદ્ગાર.

કાહરો.

અરિદક્ષિણ નિવારવા, જે બલવત્તમ હાથ,
તે રક્ષક સદ્ગુરતણું, શરણુ અર્થું મેં હાથ.
વક્રદષ્ટિ જેની થતાં, યમ પણ ધારે ભીત,
એવા ગુરને શરણુ થઈ, થઈ રહો છું અભીત.
સમર્થ કરવા પાળવા, સંહરવા આ દશ્ય,
તેવા ઉગ્ર ગુરુતણો, આજ થયો છું સિધ્ધ.
બ્રહ્મા અને બૃહસ્પતિ, સરસ્વતી પણ સાથ,
જેથી જ્ઞાન ગ્રહણુ કરે, તે મુજ ગુરુ સાક્ષાત્.
જેને ઉપમા આપવા, જડતી ન વસ્તુ કોય,
એવા નિરુપમ સદ્ગુરુ, સુભાગીને સિર હોય.
વેદશાસ્ત્ર જેને સ્તવે, સેવે ઋષિમુનિ આદિ,
તે સહ જનના ધ્યેયરૂપ, મુજ ગુરુ આદિ અનાદિ.

જેની સત્તા સ્તુતિથી, જગત્તણો ક્ષવહાર,—
 નીમે છે જે પૂર્વથી, તે મુજ ગુરુ આવાર.
 જેમાંથી ઉપનયુ, વિવિધ ભાતિયું જ્ઞાન,
 તેહ જ્ઞાનધન ગુરુતણા, શિષ્યતણું ધરં માન.
 જેની દષ્ટિમાત્રથી, કાટિ-જન્મનાં પાપ,—
 ટળી જતાં ક્ષણ એકમાં, તે મુજ ગુરુ માખાપ.
 જેની દષ્ટિથી સર્વે, ત્રિગુણ પ્રેમપ્રવાહ,
 તે પ્રેમારપદ ગુરુતણો, શિષ્ય થયો હું આહ !
 યોગી યતિ ને સિદ્ધ પણ, જેની સિદ્ધિનો અંશ,—
 માત્ર લલો તે સિદ્ધિનિધિ, (મુજ) હૃદયમુકુટઅવતંસ.
 આત્મા સદ્ગુરુ પામતાં, થયો જગતમાં ધન્ય,
 દેવાદિક સ્તુતિ ઉચ્ચરે, એથી શું સુખ અન્ય !
 સદ્ગુરુની હાયામહિં, રમણુ કરું હું નિત્ય,
 જેની હાયામાં રમે, બ્રહ્મા શિવ આદિત્ય.
 અનવધિ જે આનંદને, અતુલવતો ઉરમાંથી,
 કાચી કલમથકી નહિ, તે કદી પૂર્ણ લખાય.
 જે શ્રી સદ્ગુરુ તારતા, અધમાધમ આ જીવ,
 તેવા સમર્થ શરણુથી, ધારું ગર્વ અતીવ.
 મુજમાં વારતવ માલ નથી, મુજમાં કાંઈ ન જ્ઞાન,
 પણ શિરપર રાજે સખલ, શ્રી સદ્ગુરુ ભગવાન.
 તે સદ્ગુરુના આશ્રયે, રહી હું દાખલું જોર,
 ખીલો સુદૃઢ જોઈને, ભેદ કરે જેમ તોર.
 મુજમાં સ્વતંત્ર બલ નથી, સદ્ગુરુવિશ્વ બલહીન,
 (પણ) મુજથી સદ્ગુરુ નિકટતમ, યદને રહ્યા અભિન્ન.
 ખરું જોતાં જડપ હું, કાષ્ઠનું પોતું ઢોલ,
 સદ્ગુરુઅર્ચયકી મદયું, જેથી બોલું બોલ.
 પ્રેમાવેશે આવી જમ, અનુચિત દર્શિ દર્શાંત,
 કાં જે એથી પ્રકટતો, મુજ સાચો સિદ્ધાંત.
 રદી કાગળનો હું તો, પતંગસરખો તુચ્છ,
 સંધાતાં ગુરુદોરથી, પહોંચું ગગને ઉચ્ચ.
 દુષ્ટ જનોના દ્વિતને, કરવામાંહિ નિપુણ,
 હૃદયમાંત નિવારવા, મુજ ગુરુ દિવ્ય અરણ્ય.
 આવા સદ્ગુરુ શિર લહી, રહે શી મારે ખોટ,

અભાગીસમ મુજ, હૃદયમાં, નથી-ભરતી કે સ્ત્રોત.
 જે જોઈએ તે આપવા, સમર્થ, સદ્ગુરુરાય,
 વલવલતા આ વિશ્વમાં, કેણુ હવે તે ધાય ?
 અનવધિ ધન વૈભવતણા, મહારાશિ, ગુરુદેવ,
 મુજ શિર રાજે પ્રકટ પછી, કેની કડં હું સેવ.
 હૃદયવિષે ઉપજે, કદી, મોહપ્રતિ કે વાર,
 તૃપ્તિ પામું નિરખી ગુરુ, સુંદરતાના સાર.
 જેના મોહક રૂપસમ, ત્રિભુવનમાં તથી કાંય,
 એવા શિરપર ગાજતા, મારા સદ્ગુરુ રાય.
 કલેશ શોક મારા ટળ્યા, ચિંતા ને વળી દૈન્ય,
 નદ્ર થયું અંતર થકી, કામ કોધનું સૈન્ય.
 ગુરુના ઘોષ થકી થયું, મારું અંતરૂ શાંત,
 સંશય વિપર્યય જતાં, થઇ રહ્યો નિર્ભ્રાંત.
 અમૃતથી પણ અધિક મિષ, ગુણતાં સદ્ગુરુવાણુ,
 ગળી જતો આશ્ચર્યથી, હોયે પાકો પ્હાણુ.
 અહો ! મધુર ધ્વનિ ગુરુતણો, જે ક્ષણ પડતો કાન,
 આ વ્યવહારતણું સકળ, શુભું તત્કાલ જાન.
 જે ક્ષણથી મેં સાંભળ્યો, સાચો ગુરુનો ઘોષ,
 તે ક્ષણથી ઉર અનુભવ્યો સુખસરિતાનો ઘોષ.
 અદ્વિતીય એ ઘોષને, શુણી થયું મન સ્તબ્ધ,
 અંતર જાણવી ના શકે, જડે ન વદવા શબ્દ.
 શુણ્યો અનુપમ ઘોષને, જેણે પ્રીતિ કર્યું,
 ધન્ય ભાગ્ય તે જાણવો, ર્યું ભાગ્યનું પર્ણ.
 એ ઉત્તમ આનંદને, વર્ણવતાં વહી જાય —
 દિવસોના દિવસો તદપિ, યથાર્થ નહિ કહેવાય
 જ્ઞાનતણા નિધિરૂપ એ, સદ્ગુરુ મારી પાસ,
 તેને ત્યજીને અન્યની, કેમ કડં હું આરા.
 ભલે જ્ઞાન દર્શાવતા, વિવિધ જાતિનું લોક,
 મુજ ગુરુજ્ઞાન નિકટ ગણું, એ સમજાને દોક.
 શંકા માત્ર વિદારતા, જે ક્ષણ જે જે થાય,
 થઇ રહ્યો નિ શક હું, મુજ સન્નિશ્ચયમાંજ.
 સર્વેશ્વર્યતણા મહા, — સમુદ્ર છે ગુરુરાય,
 જેની ઇચ્છા ઉપજતી, તે હું જો તો ત્યાં.

સંપત્તિ થોડી ગ્રહી, આડંબર ધરનાર,
 આ જગમાં નાના જનો, ગણતાં નાંવે પાર.
 કંઈકે કહે હું જાની છું, સઠિની પૂરું આશ,
 પણ નિજની તો ના પુરે, એ જોઈ આવે હારથ.
 હું તો સમર્થ ગુરુતણો, જગમાં શિષ્ય ગણાઈ,
 લેભાણુ એવા થઈ, કેમ હું મોહે તણાઈ.
 શ્રી સદ્ગુરુકરણાચક્રી, મુજમાં દેવી જોર,
 ભાસે અનવધિ આવતું, વય છે હોય કિશોર.
 અંધ હોલે શાસ્ત્રને, મૂળે કાળો ગાય,
 બહેરો શ્રવણ કરે બધું, એ મુજ ગુરુ મહિમાય.
 અસાની મતિહીન પણ, ગુરુને સેવક છું જ,
 જગના જ્ઞાતી છે નહિ, મુજ ગણતીમાં કુચ.
 નથી અભિમાને જોલતો, અંતર નિરભિમાન,
 ગુરુપ્રતાપ જોલાવતો, જોલાવે ગુરુજ્ઞાન.
 શાસ્ત્ર નથી શીખ્યો, નથી, જાણ્યાં પુરાણુ આદિ,
 તોપણ ગુરુકરણ થઈ, સત્ય લક્ષું મેં આદિ.
 શાસ્ત્રાધ્યયનતણો ભલે, દર્શાવે બહુ રોળ,
 (પણ) લવરી કરતી જીભ એ, યુગે ન અનુલવગોળ.
 ગુરુએ નિજ સામર્થ્યથી, મુજમાં પ્રેર્યું જ્ઞાન,
 નિઃસંશય તેથી થઈ, રૂંધે થઈ મસ્તાન.
 ઉપરના આચારથી, ભલે, જનો વહેમાય,
 મુજ અંતરની જે સ્થિતિ, તેથી કદી ન કળાય.
 પ્રતાપ એ સદ્ગુરુતણો, નથી મારો પુરપાર્ય,
 ગુરુઅનુમદથી સુધર્મા, મારા સ્વાર્થ પરાર્ય.
 નિર્મલતા અંતર વિષે, ક્રમથી થતી જણાય,
 ગુરુપ્રદર્શિત માર્ગમાં, હાવે સરલ વહાય.
 નિજ સ્તુતિનાં આ વાક્યને, વદવાં છે ન ઉચિત,
 (પણ) ગુરુનાં એ સ્તુતિવચન લહી, ગાઈ ગુરુનાં ગીત.
 જે જ્ઞાનેથી ના ટળે, અંતરનો પરિતાપ,
 તેહ જ્ઞાન સાચું નહિ, બાણુ વિનાની ચાપ.
 જોધ સ્વરૂપમાં જે દીધો, પણ એ તો અદ્ભુત,
 હું એ સાચું માનતો, બાકી બીજાં તુત.
 ગુરુએ દીધા જ્ઞાનથી, જગત્ લહું હરિરૂપ,

દરિયા લિલ ન દશ્ય આ, રંઝ હોય કે જૂપ.
 આ વિધિ જ્ઞાન ચતાં ઉરે. નથી રહ્યું દુઃખસ્થાન,
 કાં જે એ નિશ્ચય ચતાં, રહ્યું નહિ અજ્ઞાન.
 દ્વૈતભાવ જગમાં સદા, આપે દુઃખ વિવિધ,
 દ્વૈતભાવ ચાતાં ચતો, જીવ પણ મોટો સિદ્ધ.
 કેવલ દરિરૂપ જ્યાં લલો, સમગ્ર કાર્યપ્રપંચ,
 એક ભાસતા અંતરે, ચંકર વિષ્ણુ વિરંચ.
 દરિના રાજ્યવિષે નથી, ભવ શોકાદિ લેશ,
 (હું) દરિના રાજ્ય વિષે રહું, મુજને ક્યાંથી કલેશ.
 જગના અજ્ઞાની જનો, જેને કહે વિકાર,
 દરિદષ્ટિ યાતાં મને, જણાય પ્રભુ આકાર.
 દરિ સ્વેચ્છાનુસાર જેમ, ધારે અન્ય સ્વરૂપ,
 દરિ જ જ્યાં ત્યાં ધારતા, વિકારકેરૂં રૂપ.
 એવે નિશ્ચય વૃત્તિ આ, ક્યાં પછી દુઃખનું જ્ઞાન,
 ત્રિકાળ સુખમાં હું રમું, ધરતાં દરિનું ધ્યાન.
 નિંદા કે સ્તુતિથી મને, થાય ન રાગ દ્વેષ,
 'તું' તો બ્રહ્મસ્વરૂપ છે,' કહે ગુરુ દેવેશ.
 પરબ્રહ્મમાં સ્તુતિ અને, નિંદાનો નથી ભેદ,
 અખંડ એક સ્વરૂપ તે, બ્રહ્મ કહે છે વેદ.
 ગુરુકરણથી હું ભહું, મુજને તે પરબ્રહ્મ,
 અનવધિ મસ્તીમાં વહું, જ્ઞાનધન શિવોદ્ભ.
 સદ્ગુરુ નિત્ય પ્રત્યોધતા, રહેવું પરમ પ્રસન્ન,
 ઉચ્ચ ભાવ ઉર સેવવો, બનવું કદી ન દીન.
 બ્રહ્મભાવ જે શ્રેષ્ઠ છે, જેથી પર ના કાષ્ઠ,
 તેમાં મુજને સ્થાપતો, સાવધાન ઝટ હોષ.
 ક્ષણ ક્ષણ ઉચ્ચ પદે ચતો, સ્થિર જાણે હું હોઈ,
 અંતરમાં તેમ ભાસતું, મુજને ચોગી જોઈ.
 પ્રતાપ છે આ ગુરતણો તે જેમ નયન્યે જાય,—
 ગુરઅધીન આ પૂતળું, તે વિધિ જ્યાં ત્યાં ધાય.
 કદી નહિ દુઃખમાં મને, સ્થાપે નિશ્ચય એહ,
 તો પછી કરીને કલ્પના, ધરવો શીદ સદેહ.
 તોપણ જો કદી આપશે, આગળ દુઃખ ગુસ્તાય,
 વિચારી દુઃખી ના ચતો, ત્યારની સારે વાત.

માતપિતાનો પ્રેમ પણ, ગુરુથી ગણાય ન્યૂન,
 ગુરુનો રનેહ અમૂલ્ય છે, બાકી બીજાં શન્ય
 જેહ પ્રેમના રમરણથી, હૃદય અતિ ઉભરાય,
 અનુભવ કરતાં સુખ લહુ, (તે) કહ્યું ન મુખથી બય
 પુત્રતુલ્ય પ્રીતિ ધરે, સાચા સદ્ગુરુ તે જ,
 નિર્દોષક ગુરુપ્રેમથી, અવધિ અવધિ છે જ
 તેવા દુર્લભ પ્રેમનુ, આસ્વાદન કંઠ નિત્ય,
 જોથી અધિક ન ભાળતો, કોથી ચાલુ હિત
 કોણુ પ્રેમ દર્શાવતુ, સદ્ગુરુસરખો આજ,
 ચૈહ સોકમાં ના લહુ, સત્ય પ્રેમ ગુરુમા જ.
 લગ્યો જગજ્જન રનેહને, તે પણ કરીને વેઠ,
 પણ તે મુજ ઉર ભાસતો, ગુરુપ્રેમથી હેઠ
 એવુ કાષ્ટ ન દેખતો, મુજ ગુરુમા ના હોય,
 આપે પ્રેમવડે બધુ, મુજ હૃદય જે જોમ
 મનમાન્યા સદ્ગુરુ મળ્યા, હવે શુ મારે ન્યૂન,
 નિશ્ચય આજ ઉદય થયા, સર્વ પૂર્વના પુણ્ય
 સુધિત જેમ ભોજન મળ્યે, તરસ્યાને જળ જેમ,—
 મળતા તૃપ્તિ થતી અતિ, મુજને ગુરુથી તેમ
 જ્ઞાન, વિભવ ને વિપવથી, સર્વ થકી હુ પૂર્ણ,
 ગુરુકૃપાથી જીવ સોહસમ, થયો હુ ચિતિસુવર્ણ
 ગુરુકરણથી જ્ઞાનની, નિત્ય ધૂનમા રહીશ,
 મુજ અનુભવના દોહરા બ્યાગે ત્યાગે ગાઇશ

હાય.

દોહરા.

જો તુજ હાથે આપતો, હોષ્ટ અતિશય દાન,
 તો જ હાય તે જાણવો, નહિ તો ચોરસમાન
 પ્રેમવડે તુજ હાયથી, જો (તે) પૂજ્યા ભગવાન,
 તો તે સાચો હાય છે, નહિ તો કાષ્ટસમાન
 ભાવ ધરી જો ગુરુતણા, ચાલુ દયા યા હોય,
 તો જ હૃદય તે જાણજો, નહિ તો ઝેરી ત્રાણ
 નિસ્તસાદી નિર્જાતપ્ત્રી, જો તે ચામડી પીડ,

તો તે તારો હાથ છે, નહિ તો લાંબો કીટ.
 રોગી અને અશક્તને, જે કદી દીધું, અન્ન,
 તો તે હાથ ગણાય છે, નહિ તો 'સાપની' ફેણ.
 દુઃખી શિર કર સ્થાપતાં, જે તે પામે મુખ,
 તેને ગણજે 'હસ્ત' તું, નહિ તો અજગર મુખ.
 દુઃખ ફેડવા કારણે, ગરીબની ગ્રહી બાંધ;
 તેને હસ્ત જ ગણવો, ન તો કુદાર ગણાય.
 મુદાર્થિને ભોગન દીધું, દીધું તૃપ્તિને તોય,
 તો તે હાથ ગણાય છે, નહિ તો કાઝ જ હોય.
 દીધા પિતરને પીડ જે, તો તે હાથ જ ગણ,
 નહિ તો તેને ગણુ નિજ શિરઝેદક કૃપાણુ.
 ષટ્શ્વરશુભાશ્રયે, જે તુજ શોભે હાથ,
 ગણજે તેને હાથ તું, ન તો બગદની નાથ;
 આશિર્ગુણુ શુભુ તનુ, તો તે હસ્ત જ ગણ,
 નહિ તો તેને ગણજે, ઝેરી અણીનું બાણુ.
 (નિજ) આશ્રિત શિર કર સ્થાપતાં, જે તે પામે શાત,
 નિશ્ચય તો 'તુજ' ગણજે, પરમાત્માનો હાથ.
 પ્રભુઅર્થે ધન વાપરી, જે તેં રાખ્યો રંગ,
 તો તો તારો હાથ છે, નહિ તો લાંબું ચુંગ.
 સન્માર્ગે જે વાળીયા, તુજ હસ્તેથી લોક,
 તો તે હાથ ગણાય છે, ન તો ભારરૂપ તોક.
 દુઃખી સ્વર શુણ્ણતાં કરી,—તુજ હસ્તે ના વહાર,
 અજગરસ્તનરૂપ એ, તનુને મિથ્યા ભાર.
 જે તુજ હસ્તવડે થયાં, પરમ અર્થનાં કામ,
 (તો) અવશ્ય તે, દર્શાવશે, પરમ શાંતિનું ધામ.

વાતોને પ્રવેશ કરાવવાના ત્રણ દરવાજા.

હાહરા.

કેએ કીધી વાતને, કે જેને તું જોય,
 તે વાતો તું અન્યને, કે'વા ધ્વજનો હોય.
 દારવ્ય સુવર્ણનાં, તેમાંથી તુજ વાત,—

પ્રસાર કરીને બોલજે, કે આગળ સાક્ષાત્,
 'શું' તે સાચી વાત છે?', અગત્યની શું તેહ?',
 'શું' તે હિતકર વાત છે?' દ્વારતથા છે એહ.
 જો તે દ્વારતકી વહી, સરલપણે તુજ વાત,
 તુજ જિજ્ઞાસુ પર આવતી, કહે તે થઇ નિર્ભાંત.
 જે વાતો ખટકાવિના, આવી રહે તુજ સુખ,
 સ્પષ્ટ કહે તે સુખ કે, પછી ઉપજાવે દુઃખ.

નિર્ધનતાસંબંધી સાધકના નિશ્ચય.

હાહરા.

નિર્ધનતાનું જગવિધે, અસાની ઉરમાંલ;—
 દુઃખ અધિક ઉપજે અને, સારીને નથી કાંપ.
 જેને મન શ્રદ્ધા વસે, ઈશ્વરપર દૃઢ રીત,
 તેનું મન ગાતું નથી, નિર્ધનતાનું ગીત.
 'આ વ્યવહાર ચલાવતા, ઈશ' એવું જે ચિત્ત,
 થતું ન દુઃખ તેને છતાં, નિકટ હોય નહિ વિત્ત.
 પ્રભુ સધણું દે એવું જે, ઉરમાં થાય પ્રતીત,
 નિર્ધનતાપર મેળવે, તે નિજ મનની છત.
 પ્રભુપર શ્રદ્ધા જેહને, (તેની) પામે હોય ન અર્થ,
 પણ નિર્ભય રહી શુભતો, લહી નિજ પ્રભુ સમર્થ.
 કીટ ભ્રમર આદિ નહિ, જાણે, ધનની વાત,
 પણ તેના નિર્વાહને, કરે પ્રભુ સાક્ષાત્.
 ધનને જે ના જાણતા, એવા હવે અનંત,—
 હવે, તો પછી ધનવિના, થશે શું માનવઅંત ?
 જાણે જે પ્રભુ ચલવવો, ધનવિણ પણ વ્યવહાર,
 તેવાને સારણે જઈ, ધર ચિંતા ન લગાર.
 ધન નિર્વાહ કરે નહિ, પ્રભુ કરે નિર્વાહ,
 જાણે એવું તેહને, ધનવિણ થતો ન દાહ.
 ચાલક સત્તા ધનતણી, જો છે દેવજ ઈશ,
 પ્રવર્તી ખીજ સાધને, રક્ષણે જ હરમિય.
 ધન તુજ રક્ષણ નવ કરે, પ્રભુ જવ છે પ્રતિજ્ઞ,

ધન શીદ મુખ્યત્વે ચહે, કરને પ્રભુ અનુકૂલ,
 ધનવિણુ ગર્ભવિષે રહ્યા, ધનવિણુ બનીયો બાપ,
 રક્ષ્યો ધનવિણુ (જેણે) તે સમય, (તે) કેમ ન રક્ષે હાથ
 ધનપ્રાપ્તિનો ન્યાયનો, યત્ન ન છાંડીશ વીર,
 પણ કદી નિષ્ફલતા ચતાં, ત્યજશ નહિ તુ ધીર.
 એક સમય નિઃશ્વ કદી, ધનનું સાધન થાય,
 નિરાશ તેથી ના ચતાં, ધૈર્ય ધારજો ત્યાં
 દુધતણું દહી આ દાણે, કદી ન જામ્યું હોય,
 અત્પ કાળ વીત્યે નહિ, જામે એ કહે કોય ?
 પરિપક્વ સાધન નહિ, આજે ધનનું હોય,
 (જે) ધૈર્ય ધરે પાક્યા લગી, તે તેમા ધન જોય
 ધનની ઇચ્છા હોય તો, ધર શ્રીપતિની આશ,
 મીઠું દુધ નહિ મળે, કદી વયોજ્યે છાશ.
 અનંત શ્રીપતિકેરી તે, (જો) સખળ મેળવી મ્હાય,
 ધનના ઢગલા ઉભળશે, ઠાકર મારીશ ન્યાંય.
 હે મન ! તુ નિર્ભય રહે, વિચારીને આ પેર,
 ખીજનો જીવ લે (પણ) કંઈ, મીરાને શું ઝેર ?
 નિર્ધનતાને જોઈને, થના ખીજ છો રાંક,
 શ્રીપતિની કરણાવડે, મહા મસ્ત હું વાધ
 વિમૂતિ ને સર્પો યતા, શિવને શોભાડપ,
 હું પણ શોભીશ ધરી સિરે, નિર્ધનતાને ખૂપ.
 વિજયકરકમલે રહી, શોભે શાંખ અનુપ,
 મુજ સંગે રહી શોભશે, નિર્ધનતા પણ ખૂબ.
 બાળક નિર્ભય બની રહે, જો માતાની કુંડ,
 મુજ નિર્ભયતાએ કરી, નિર્ધન તોપણ ભૂપ
 કૃષ્ણકુંડમાં અન્ય ના, શોભે ગુંબતુલ્ય,
 વધશે મુજ સંગે રહી, નિર્ધનતાનું મુલ્ય.
 મુજને દેવા ઈશ્વરે, ધાર્યા હાય હજાર,
 તે શ્રમ વ્યર્થ કંઈ નહિ, દીધાવિણુ અપાર.
 નિજ સામર્થ્ય પ્રકાશવા, દીધા મને અવનાર,
 તે પ્રભુ સિદ્ધ કર્યાંવિના, કદી નહિ રહેનાર.
 જે પ્રભુએ દીધી મને, નિર્ધનતા આ કાળ,
 દેશે તે પ્રભુ પ્રેમથી, ધન હાથે હાથ.

નિર્ધનતા પ્રભુની દીધી, જો ન ગ્રહું હું હાલ,
 હું માગું તો કાનપર, ધરે ન તે તત્કાળ.
 નિર્ધનતાને વેધને, કહું જો સદૃષ્ટિયોગ,
 કાલ પ્રભુ ગણશે મને, તો સપત્તિયોગ.
 માટે ડરવાળું નથી, નિર્ધનતાને જોઈ,
 કા જે એ ભેનાર નથી, મુજ પાસેથી કોઈ.
 અસર કહે અમૃતસમી, વેદ વિધને દેઈ,
 નિર્ધનતા પણ સુખ દીયે, જો વિધિથી વપરાઈ.
 જે કાળે જે જોઈએ, ઇશ્વર દે તે કાલ,
 ધન આપી શીદને હશે, નિર્ધનતા તે હાલ.
 આગયકી પણ અધિક જવ, ધનની હશે જરૂર,
 તે કાળે ધન અનવધિ, દેશે પ્રભુ જરૂર.
 શુદ્ધ ભાવથી ચાચતો, દો સપત્તિ નાથ,
 તાણું નહિ, માગું કહું, દેવી આપને હાથ.
 ધનથી પણ ઉત્તમ દીધાં, અનેક સાધન અન્ય,
 તેને મિલકે કરી ન કાં, કહું જન્મ મુજ ધન્ય.
 સુખ મેળવવું માહટે, (તો) ધનવિષ્ણુ પણ મળનાર,
 એક જ ધનના કાળે, શીદ વહું દુઃખની લ્હાર.
 ધન મુજને મળવું નથી, એવું ધરું ન ઈર,
 વસ્તુતઃ કાં જે નથી, ધન મુજથી કંઈ દૂર.
 અવશ્ય એ મળનાર છે, એમાં નથી સંદેહ,
 આ કાળે મુજ નહિ હશે, ધનથી શુદ્ધ રનેહ;
 શુદ્ધ રનેહ હોવાવિના, મળે ન ઉત્તમ વિત્ત,
 ઉત્તમ વિત્તવિના કદી, પ્રકટે નહિ સુખ ચિત્ત.
 ચિત્તે સુખ પ્રકટયું નહિ, ધન નહિ પણ તે ધૂળ,
 નિશ્ચય કરી તે જાણવું, નિર્ધનતાવું મૂળ;
 ધનપ્રતિ મોહ ન ઉપજે, પણ જો શુદ્ધ રનેહ,
 તો તે ધન સુખને દીએ, એ છે નિઃસંદેહ.
 ધન મારું સર્વસ્વ છે, એવો ધનનો મોહ,
 અવશ્ય કરી ઉપજાવતો, પ્રભુપ્રતિ તે દોહ.
 મુજ સ્વરૂપસત્તાવડે, સ્વતઃ વિત્ત એવાઈ;
 મુજ આધીન થઈ રહે, તે જાણું સુખદાઈ.
 સ્વરૂપકેરી અમૃતનિ, ગણી તે પર ધરું પ્રેમ,

નિઃસંશય તો તો કહે, તે ધન માણં લેમ,
સ્વાર્થ શક્તિ જે ધનપ્રતિ, ઉપજે મુજ ઉરમાંલ,
તે ધન વારતવ મુખ કદી, ઉપજાવે નાહિ દાષ.
ધનની સત્તા લિજ લહી, જે તેપ્રતિ ખેચાઈ.
તો તે સખલ અને હું તો, દુર્બળ એમ ગણાઈ.
જેમ તેણું ધન નચવતું, પડે નાચણું તેમ,
પરાધીન કદી થવું, ગમે જ મુજને કેમ.
પરાધીન તો પ્રભુતણો, અન્યતણો તો નાહિ,
કાં જે તે પ્રભુ થઈ રહે, મુજ અધીન લણુમાંહિ.
મુજ સ્વરૂપસત્તાધરી, થઈરા હું જેમ અલિજ,
મુજ નિકટે તવ (મી) આવશે, કરની ખન ખન ખન.
મુજ સ્વરૂપમૂલ લેખીને, તવ તેને હું પ્રીતિ
અનવધિ મુખને શાંતિને, ત્યારે હિરે લહીશ.
તેની સ્થિતિને પામવા, હવ ન ઝાઝી વાર,
નિજરૂપ કરવાને મને, કાં જે પ્રભુ તૈયાર.
કરીને દિવ્ય ઉપાસના, થઈ નહિ પ્રભુરૂપ,
ત્યાં લગી રહેણું ચોખ્ખું છે, નિર્ધન સ્થિતિમાં ચુપ.
સાધન સર્વ મળ્યાં મને, છઠોપાસનકામ,
સાથે સમજાં સાધીને, કાં ન પ્રદું પ્રભુ આમ.
સર્વ કરણને રોધીને, શક્તિથી એકતાન,
થઈ હૃદયમાં ધારું હું, શ્રીપતિકેરું પ્યાન.
પ્યાનતણી સિદ્ધિ થતાં, પ્રસન્ન પ્રભુને જોઈ,
કહેતા માગે તે દઈ, અનુભવતો એમ હોઈ.
પ્યાતા ધ્યેયરૂપે થઈ, ધ્યેયતણું સામર્થ્ય,
મુજમાં લહી મુજને લહું, ધ્યેયસમાન સમર્થ.

મંગલાષ્ટક.*

શાહલવિકીડિત છંદ.

જેના યોગવડે સમસ્ત જગ આ, પ્રાકટ્યને પામવું,
જેના નિત્ય સુયોગથી સ્થિતિ અને, વૃદ્ધિવિષે જામવું;

* લગ્નેશ્વરનિમિત્ત રચવામાં આવેલા.

સાધે જેની કૃપા સદા જગતમાં, દાંપત્યસાક્ષ્યને,
તે શક્તિપતિ શક્તિસાથ કરજે, દાંપત્યમાંગત્યને. ૧

જેથી શ્રેષ્ઠ ગણાય આશ્રમવિધે, રૂડો ગૃહસ્થાશ્રમ,
જેની સિદ્ધિ અનંત પુણ્ય ફલને, આપી કરે ઉત્તમ;
જેને દેવી પ્રતાપ સત્વર હરે, દુઃખાદિના શત્રુને,
તેની સિદ્ધિ કરી, કરો પ્રભુ સદા, દાંપત્યમાંગત્યને. ૨

આપી માનવવર્ગમાં પશુ અને, વૃક્ષાદિ પાપાશુમાં,
દેવી પ્રકૃતિ ને પુરુષરૂપમાં, ધાતુ અને ધાન્યમાં;
જે સૌમાં વસી ગ્રામ જીવન સિંચે, સૌને થવા ઉગ્ગત્યલ,
તે શ્રી, શ્રીપતિસાથ દર્પેતિતણું, સાધો સદા મંગલ. ૩

પામો જ્ઞાન અનંત, શક્તિ લહજે, અધ્યાત્મયોગે કરી,
દેવી સદૃશ્યથી અલક્ષ્ય કરો, પુત્રાદિ ભોગે કરી;
સાચા માનસ યોગથી મનવિધે, સામર્થ્ય લો પુષ્કળ,
આ વિશ્વે પતિપત્ની રૂપ થઇને, સાધો સદા મંગલ. ૪

વાધો પ્રેમ અતિ પરસ્પર સદા, આનંદભોગે કરી,
અર્થો ઈષિત અર્પણે ઉભયને, હેતે સદા શ્રીહરિ;
પામો ધાન્યધનાદિ પુત્ર પશુ ને, સન્મિત્રનું મંડલ,
દીર્ઘાયુ થઇને તથા નિરામય રહી, પામો સદા મંગલ. ૫

ઋદ્ધિને ઋષિ ! આપજે ઉભયને, સિદ્ધો ! દીયો સિદ્ધિને,
દેવો ! દિવ્ય ગુણો દઇ નવનિધિ,—કરી કરો વૃદ્ધિને;—
આપો શ્રીગુરુ ! એમને ગુરુપણું, દર્શાવી વાતસત્યને,
દોષો માત્ર ઉપેક્ષીને ઉભયના, દો ઈશ ! માંગત્યને. ૬
મિથ્યા મોહવિધે ન લુપ્ધ રહીને, કર્તવ્યને સાધજે,
સાચા ભાવવડે હૃદે વરવધુ ! શ્રીધર્મ આરાધજે;
અંતર્નિષ્ઠ યજ્ઞ સદાય હજુજે, આ ચિત્તચાંચત્યને,

સાચા ઈશઅનુમહેથી લહજે, ઉત્કૃષ્ટ માંગત્યને. ૭

શાશ્વ ! ઈશ્વરભાવ નિજ પતિમાં, સંપૂર્ણ અંશે ધરો,
પત્નીમાં લહી ઉચ્ચતા, જગતનો, હે સુતા ! સિધ્ધ તરો;
પુષ્ટિપુષ્ટિ રહો સદા ઉભયને, પામો ન વૈકલ્યને,
ચાવચ્ચંદ્રદિવાકરો અનુભવો, અત્યંત માંગત્યને. ૮

શ્રીયજ્ઞનારાયણની સ્તુતિસહ અભ્યર્ચના.

શાદ્દલવિકીડિત વૃત્ત.

જેની જ્યોતિ કરાલકાલસમને, હે શક્ત રતંભાવવા,
જેની જ્યોતિ અતીવ ઉગ્ર અધને, છે શક્ત નીવારવા;
જેની જ્યોતિ જ્વલંત દીપ્ત ચક્રને, વ્યાપી રહી વિશ્વમાં,
તે જ્યોતિર્મય યશદેવ ! નમીએ, જે દસ્ય અદસ્યમાં.

જે જ્યોતિર્મહિં રદ્ર વિષ્ણુ અજને, વ્યાપ્યા સહિ દાનવો,
જેમાં વ્યાપક શક્તિ, દેવી, વસીયાં, જેમાં બધા માનવો;
જેમાં સમ સમુદ્ર, ગદ્ગરગિરિ, જેમાં રવિ ચંદ્રમા,
તેવા ઉગ્ર પ્રચંડ યશ નરશ્રી ! સૌ દોષની દો ક્ષમા.

જેની જ્વાલવિષે રહ્યા ધનપતિ, (જેમાં) કેલાસ આદિ રથસૌ,
જેમાં વ્યાપક વાયુ ઇન્દ્ર રમરને, દેવાદિનાં મંડલો;
જેમાં છે સ્થિત ચૌદ લોક સઘળા, જ્યાં પંચતત્ત્વો રહ્યાં,
તેવા યશપુરુષ ! આજ અમને, પોષો જણાવી દયા.

જેમાં સર્વ વનસ્પતિ વસી રહી, અષ્ટાદશે જાતની,
જેમાં રત્નસમાન ધાતુ પશુ છે, વ્યાપી બહુ ભાતની;
જેમાં વ્યાપક સૃષ્ટિ છે ખનિજની, જેમાં પરુસૃષ્ટિ છે,
તેવા શ્રેષ્ઠ સુઅગ્નિદેવતણી તો, આજે કૃપાદષ્ટિ છે.

જેને સૌ રસસિદ્ધ 'આર્પણભુક્,' એ શબ્દ સંબોધતા,
જેને મંગલ કાર્યમાં સુજન સૌ, સાક્ષીપદે સ્થાપતા;
જેને સિદ્ધ મુનિ યતિ નિજતણા, સામર્થ્યરૂપે લહે,
તે અમિમય પૂજ્ય દેવ અમમાં, (આજે) સૌ દુષ્ટિને દહે.

જેની ભક્તિવડે ધણા નૃપતિઓ, પામ્યા બહુ પુત્રને,
જેની ભક્તિવડે ધણા વીર જનો, પામ્યા રૂડાં શસ્ત્રને;
જેની ભક્તિયકી અનેક જન છે, પામ્યા મહા રાજ્યને,
તેવા યતનરેશ ! ઈષ્ટિ દીધો, સ્વીકારી આ આજ્યને.

જેમાં જ્ઞાનસુયોગ આદિક રહ્યાં, વેદશ્રુતિ સંગીતો,

જેમાં અમૃત ને હલાહલ રહ્યું, જેના સૃષ્ટિ આશ્રિતો;
જે સામર્થ્યવિષે મહાજનન બધા, 'નેતિ' કહીને રહ્યા,
તે સામર્થ્યસ્વરૂપ અગ્નિ નિરખી, સંકટ આજે દહ્યાં.

જેમાં વ્યાપક છે વિરાટ સમ્રાજ્ય, જેનાં રૂપો સૌ અહીં,
જે ઉત્પત્તિ સ્થિતિ તથા લયવિષે, જ્યોતિર્રૂપે છે રહી;
જે છે જન્મરહિત, અંત પણ ના, જેનો ગણાયો કદી,
તેવા બ્રહ્મસ્વરૂપ વહ્નિ! તમને, આજે કરીએ નતિ.

જે વિદ્યા સુકલા તથા બલતણું, મોટું અધિષ્ઠાન છે,
જેમાં પ્રાણ તથા મનોમય અને, આનંદ વિશાળ છે;
અહો સિદ્ધિ તથા નવે નિધિ રહ્યાં, જેમાં છ સંપત્તિઓ,
તેવા દિવ્ય વિશાલ યદા ભગવન! દો બાળી આપત્તિઓ.

સત્કીર્તિ પ્રસરાવજો સહિતણી, આ લોક ને સ્વર્ગમાં,
છાપો અદ્વય રૂપમાં સકલને, દેવાદિના વર્ગમાં;
ભ્રાતિમાત્ર નિવારી અંતરવિષે, શાંતિ અગ્નિ આપજો,
જેનાથી જગમાં અજય્ય થઇએ, તે માર્ગમાં સ્થાપજો.

આપો રૂપ પ્રતાપ ને અનુપતા, આપો બહુ દ્રવ્યને,
કાપો ક્યેશ ત્રિકારમાત્ર છવના, સ્વીકારી આ હવ્યને;
જે જે ઉચ્ચ ગુણો ગણ્યા જગમાં, દેજો પ્રભો! સર્વને,
આપી આપનું દિવ્ય તેજ હરજો, સંતાપ ને ગર્વને.

કાયામાં બળ આપજો, હરવજો શત્રુ અમારા બધા,
આણી ઉચ્ચ સ્થિતિ અતિ મનતણી, દો સૌથી, કૃતસતાં;
આધ્યાત્મિક બલે અગમ્ય કરજો, રડાં સુકાર્યો ધણાં,
અગ્નિરૂપ! પ્રસન્ન આજ થઇને, વિધ્ના હણો સૌતણાં.

ભક્તિભાવ દદાવજો ગુરવિષે, શ્રદ્ધા બહુ આપજો,
કર્તવ્યે અતિ વેગ આપી સહીને, સાચે પદે સ્થાપજો;
મિથ્યા ક્રોધ તથા ખરાબ બલતા, આજે પ્રભો ટાળજો,
વિસ્તારી ગુણ ધ્યાના અમલિયે, શ્રીષ્ટમાં વાળજો.

આપો આ 'વ્યવહારમાં સુગર્મતાં, પરમાર્થને સાધતા,
સ્થાપો સાધકમાત્રના હૃદયમાં, સૌ કોઈની ઉચ્ચતા;
હોયે દૂષિત ભાવ જેહ મનના, તે ભરમ આજે કરો,
હે જ્યોતિર્ષ અગ્નિદેવ ! કરણા, દાખી કરો ધર્મરો.

દાખો ના કદી ઉગ્ર તાપ મનમાં, અગ્નિ ! તમારો કદી,
પ્રેમે દૃષ્ટિ કરો સુસાધકપ્રતિ, એ માત્ર ધમ્મજા વદી—
સર્વે શીર્ષ નમાવતા તમપ્રતિ, આણી હૃદે પૂજ્યતા,
દેશો વાંચિત એહ આશ ધરીને, આજે કરી પૂર્ણતા.

દીધાયું કરજો પ્રભો ! પ્રકટીને, સાકાર રૂપે તમે,
આ જન્મે જ વિલોપીએ, નરહરિ, આ ક્ષુદ્ર નેત્રે અમે;
જે ધમ્મજા ધરીએ હરે સહજમાં, તેને પૂરી પાડજો,
અમ્મ પૂર્ણાહુતિ યોગતાં વિનવીએ, સહ આપમા લાવજો.

ત્રેયરસાધકઅધિકારિવર્ગદ્વારા પ્રકટ થએલા ગ્રંથો.

છોટાલાલ જીવનલાલનાં રચેલાં પુસ્તકો.

અધ્યાત્મવલપોષકગ્રંથમાલા-પ્રથમ અક્ષ

અધ્યાત્મબળ એ સર્વોપરિ બન છે, એ સર્વ સ્વીકારે છે તે બલ શી રીતે પ્રાપ્ત કરવું, તે આ ગ્રંથમાં વર્ણવવામાં આવી છે આ બલ પ્રાપ્ત કરવાની ક્રિયા એટલી સરળ છે કે સામાન્ય બુદ્ધિમાન વૃદ્ધ, યુવાન કે બાળક, સ્ત્રી અથવા પુરુષ સર્વ તે સાધી શકે છે આ ગ્રંથ વાચતા તમારી બુદ્ધિમાં તત્કાળ હિંચો ફેરફાર થયાવિના રહેતો નથી

ગ્રંથમાં શ્રીમન્મુનિહાચાર્યજીની સુદર ઝમી મૂકવામાં આવી છે
મૂલ્ય રૂ ૧-૦-૦ પોસ્ટેજ ૩ ૦-૧-૦

વિદ્યાર્થીનો સાચો મિત્ર.

ગુજરાતીમાં આ પ્રકારનો ગ્રંથ આ એક જ છે તે એકના વિદ્યાર્થીઓને માટે છે એમ નથી પણ શરીરનું આરોગ્ય સાચવનાર ઇચ્છનાર પ્રત્યેક મનુષ્યને તે અત્યંત ઉપયોગી છે તેને વાચનાર સે કડી મનુષ્યોએ તમાકુનું વ્યસન છોડી દીધું છે તમારા કાંઈ મિત્ર અથવા સબંધીને આ વ્યસન હોય તો આ પુસ્તક તેને ભેટ આપનાથી તમે તેનું નિરંતરનું કલ્યાણ સાધશો મૂલ્ય ૦-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૬

વધકોશનો ઉપાય

મૂલ્ય ૦-૨-૦, પોસ્ટેજ ૦-૦-૬

સુધાસ્રોતસ્વિની-પ્રથમ કહ્નોલ

આ પુસ્તકમાં જ્ઞાનના, પૈરાયના, લક્ષિતા અને જોધના ઉત્તમ પદોનો સમાવેશ કર્યો છે મૂલ્ય ૦-૫-૦ પોસ્ટેજ ૦-૦-૬

સુધાસ્રોતસ્વિની-દ્વિતીય કહ્નોલ

ઉપરના પુસ્તકના જેવા જ, પણ અનેક ઉત્તમ રાગોમાં આ પુસ્તકમાં જ્ઞાનના, પૈરાયના, લક્ષિતા અને જોધના ઉત્તમ પદોનો સમાવેશ કર્યો છે પુસ્તકમાં ગ્રંથ કર્તાની સુદર ઝમી મૂકવામાં આવી છે મૂલ્ય રૂ ૧-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

ચાલકોને કેવી રીતે કંટાળવવા

પ્રજાનાગ તથા પ્રજાવિનાના સર્વ સ્ત્રીપુરુષોએ આ ગ્રંથને અ

વલોકન કરવાની અત્યંત અગત્ય છે. ધણા ધારે છે કે આ ગ્રંથમાં બાળકોને વિદ્યા કેમ લણાવવી તે લખ્યું હશે, પરંતુ તેના મુખ્ય વિષય બાળકોને કેવી રીતે સદ્ગુણી કરવાં, તે છે. બાળકોના દોષોથી કંટાળી ગયેલાં માઆપોને તે ટાળવાના નવીન ઉપાયોનું આ પુસ્તક જ્ઞાન આપે છે. મૂલ્ય ૦-૫-૦ પોસ્ટેજ ૦-૦-૬.

મદ્યચર્ય.

આ લોકપ્રિય લઘુલેખમાલાનો પ્રથમ અંક છે. પ્રત્યેક વિદ્યાર્થીના હાથમાં આપવા યોગ્ય આના જોડું બીજું પુસ્તક તમને જાણ્યે જ જડશે. મૂલ્ય ૦-૦-૬; પોસ્ટેજ ૦-૦-૬.

રોગ ટાલવાના ઉપાયો.

લોકપ્રિય લઘુલેખમાલાનો આ બીજો અંક છે. આરોગ્યવિના આરોગ્યના નિયમો પાળવાથી તથા જલોપચારથી વ્યાધિઓ કેવી રીતે ઘેર જઈ મટાડી શકાય છે, તે આ અંકમાં ઉત્તમ પ્રકારે વર્ણવવામાં આવ્યું છે. મૂલ્ય ૦-૧-૬; પોસ્ટેજ ૦-૦-૬.

પ્લેગથી યચ્છાનો કોઈ ઉપાય નથી શું ?

લોકપ્રિય લઘુલેખમાલાનો આ ત્રીજો અંક છે. સર્વ પ્રકારના વ્યાધિઓ તથા દુઃખોથી બચવા માટે સદ્વિચારનો મહિમા આ અંકમાં બહુ રસભરેલી રીતે વર્ણવવામાં આવ્યો છે. મૂલ્ય ૦-૧-૬; પોસ્ટેજ ૦-૦-૬.

ઈશ્વરની મક્તિ મનુષ્યોપ શા માટે કરતી ?

આ લોકપ્રિય લઘુલેખમાલાનો ચોથો અંક છે. પ્રત્યેક મનુષ્યના હાથમાં આપવા યોગ્ય આના જોડું બીજું પુસ્તક તમને જાણ્યે જ જડશે. મૂલ્ય ૦-૦-૬ પોસ્ટેજ ૦-૦-૬.

શ્રેયસ્સાધકઅધિકારિવર્ગ, ય શુ છે ?

લોકપ્રિય લઘુલેખમાલાનો આ પાંચમો અંક છે. તેમાં શ્રેયસ્સાધકઅધિકારિવર્ગ એ શું છે, તેના સિદ્ધાંતો કેવા છે, તેમાં કોને

દાખલ કરવામાં આવે છે, વગેરે વિષયોવિષે વિસ્તારથી વર્ણન કરવા-
માં આવ્યું છે. મૂલ્ય ૦-૧-૬ પૌરટેજ ૦-૦-૬.

મૂર્તિપૂજાનું સંકલન કરનારા મૂર્તિપૂજાના સ્વરા રહસ્યથી કેટલા અજ્ઞાન છે ?

લોકપ્રિય લઘુલેખમાળાનો આ છઠ્ઠો અંક છે. એમાં મૂર્તિપૂજા
ખરી હોવાનાં કારણો, તથા તેથી કેવા લાભ થાય છે, તે સ્પષ્ટ રીતે
દર્શાવવામાં આવ્યું છે. મૂલ્ય ૦-૦-૬, પૌરટેજ ૦-૦-૬.

દુધોપચાર અથવા દુધના સેવનઘટે સઘળા રોગો ટાલવાનો ઉપાય.

લોકપ્રિય લઘુ લેખમાળાનો આ સાતમો અંક છે. દુધના સે-
વનઘટે સઘળા રોગો કેવી રીતે મટાડી શકાય છે, તેનું તેમાં બહુ ઉત્તમ
પ્રકારે વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. મૂલ્ય ૦-૦-૬ પૌરટેજ ૦-૦-૬

ધિવિધે જ્ઞાનબોધક વિષયો.

મહાકાલના ૧૬ મા પુસ્તકના કાર્તિકથી આવણ માસના અંક
મુધીમાં જે અત્યંત રસમય વિષયો આપ્યા છે, જેવા કે શ્રીનૃસિંહાચાર્યજીનું જીવનચરિત્ર, યોગિનીની વાર્તા, વિચારસ્તરશિષિ, વગેરે, તે સર્વનો
આમાં સમાવેશ કર્યો છે. મૂલ્ય રૂ. ૧-૪-૦; પૌરટેજ ૦-૧-૬.

ધનવાન્ ધવાની અમોઘ કલા. (તૈયાર થાય છે.)

શ્રીમન્નૃસિંહાચાર્યજીનાં રચેલાં અત્યંત લોકપ્રિય પુસ્તકો.

ભામિનીભૂષણ. (પાંચ ભાગમાં.)

શ્રીચોને વાંચવા લાયક ઉત્તમ પુસ્તકો ધણા શોધે છે, પણ તે
તેમને જડતાં નથી. ભામિનીભૂષણના પાંચે ભાગ આ ખોટ પૂરી પાડે
છે. તેમાં પરણેલાં સ્ત્રીપુરુષોને આ સંસારમાં જે બાંધવાની જરૂર છે,

તે રસભરી વાર્તાઓમાં તથા વિવિધ આડ પ્રસંગોમાં એવા તો ઉત્તમ પ્રકારે વર્ણવવામાં આવ્યું છે કે તેને વાંચનાર સ્ત્રીપુરુષોમાં તે જ. દિવસથી સુધારો થયાવિના રહેતો નથી. આ પુસ્તકો એક વાર ખરીદો, અને તમને તેથી કદી પણ પશ્ચાત્તાપ થશે નહિ માંચે ભાગોતું એકંદર મૂલ્ય રૂ. ૫-૦-૦ પોસ્ટેજ ૦-૬-૦. પ્રત્યેક ભાગ છુટો પણ મળી શકશે.

૦. શ્રીત્રિમુવનવિજયી સ્તુત્ત.

તમે વાર્તાનાં અનેક પુસ્તકો વાંચ્યાં હશે, પણ આ પુસ્તક તમે જ્યાંસુધી વાંચ્યું નથી, ત્યાંસુધી ઉત્તમ યોધ, રસવાળી વાર્તામાં કેવી રીતે ગુંથવામાં આવે છે, તે તમારા જાણવામાં લાગ્યે જ આવ્યું હશે. સતશાસ્ત્રોના નિશ્ચયો, વાંચનારને અત્યંત આનંદ આપે એવી વાર્તાના રૂપમાં જો કોઈ પણ ગ્રંથમાં ગુંથવામાં આવ્યા હોય તો તે આ જ ગ્રંથ છે. તેને વાંચતાં તમારા અંતઃકરણની અત્યંત ઉચી સ્થિતિ થયેલી તમે તાકાળ અનુભવશો મૂલ્ય રૂ. ૧-૪-૦ પોસ્ટેજ રૂ. ૦-૨-૦

શ્રીસિદ્ધાંતસિન્ધુ (પ્રથમ તથા દ્વિતીય રત્ન.)

યોગ, તત્ત્વવિચાર, તથા ભક્તિના સિદ્ધાંતોના આ ગ્રંથ સમૃદ્ધ છે. આ ગ્રંથમાં પણ વાર્તાના રૂપમાં મનુષ્યને જાણવાનું, મેળવવાનું તથા કરવાનું સ્પષ્ટ તથા સરળ રીતે સમજાવ્યું છે. સંસાર ત્યજવાથી જ મોક્ષ મળે છે, એવું માનનારને આ ગ્રંથ ખાતરી કરી આપે છે કે ગૃહધ્યાત્રમનું યોગ્ય પ્રકારે પાલન કરવામાં આવે તો સંસારનો ત્યાગ કર્યાવિના પણ મોક્ષ સુખનો અનુભવ થાય છે.

આ ગ્રંથમાં શ્રીમન્મુસિંહાચાર્યજીની સુંદર છબી આપવામાં આવી છે. મૂલ્ય ૧-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૨-૦.

સતી સુવર્ણા.

આ અત્યંત યોધદાયક અને રસવાળી વાર્તા છે. મૂલ્ય ૦-૫-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦.

શ્રીનૃસિંહવાળીવિલાસ (પ્રથમ પુસ્તક.)

શ્રીમન્મુસિંહાચાર્યજીએ રચેલાં જ્ઞાનનાં, વૈરાગ્યનાં ઉપદેશનાં ૫-

ગેરે પદોનો આ ગ્રંથમાં સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે મૂલ્ય ૦-૬-૦
પોસ્ટેજ ૦-૧-૦

શ્રીનૃસિંહવાળીવિલાસ (દ્વિતીય પુસ્તક.)

આ ગ્રંથમાં પણ ઉપર પ્રમાણે બીજાં નવાં પદોનો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦ પોસ્ટેજ ૦-૨-૦.

શ્રીનૃસિંહવાળીવિલાસ (તૃતીય પુસ્તક.)

આમાં પણ ઉપર પ્રમાણે જ બીજાં નવાં પદોનો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે. વળી તે સાથે લામિનીમૂવણના પાંચે અક્ષરોમાં જે પદો આવેલાં છે, તે સર્વનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. મૂલ્ય ૧-૦-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૬.

શ્રીસુરેશચરિત્ર (પૂવાઘ.)

નાટકના રૂપમાં આ એક જ્ઞાનની પ્રક્રિયા છે. મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦
પોસ્ટેજ ૦-૨-૦.

શ્રીસદ્બોધપારિજાતક.

શ્રીમન્નૃસિંહાચાર્યજીએ શ્રેયસ્સાધકોને તથા અન્ય સગળનોને પ્રસંગોપાત્ત જે પત્રો લખ્યા હતા, તેમાંથી બોધક પત્રોનો આ ગ્રંથમાં સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે. મૂલ્ય ૦-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦.

સન્મિત્રનુ મિત્રપ્રતિ પત્ર.

પત્રના રૂપમાં આ ગ્રંથમાં મનુષ્યના કર્તવ્યનો ઉત્તમ પ્રકારે બોધ કરવામાં આવ્યો છે. મૂલ્ય ૦-૬-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦.

શ્રીપંચવરદકૃત્તાન્ત.

આ જ્ઞાનનો એક અદ્ભુત ગ્રંથ છે. પંચવરદ નામના એક જીવનમુક્ત નૃપતિએ જે મહાપુરુષોનો સમાગમ કરી તેમની પાસેથી જે ઉત્તમ બોધ અવળું કર્યો છે, તેનું તેમાં બહુ રસ ભરેલી રીતે વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. મૂલ્ય રૂ. ૦-૧૨-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦.

સુસ્થાર્યે સદુપદેશ-પ્રથમ ઉપદેશ

મૂલ્ય ૦-૧-૦ પૌરોજ ૦-૦-૬

સદુપદેશશ્રેણી.

શ્રેયસ્સાધકઅધિકારિવર્ગના ઉત્સવોમા જે વ્યાખ્યાનો થાય છે, તે સર્વનો આ પુસ્તકોમા સંગ્રહ કરવામા આવ્યો છે આજ સુધીમા તેના ત્રેવિશ ભાગ પ્રકટ થયા છે તેમા જે જે વિષયો આ યા છે તે નીચે પ્રમાણે —

સદુપદેશશ્રેણી-પ્રથમ સદુપદેશ

૧ કર્મ અને સન્યાસ-નર્મદાશકર દેવશકર મહેતા

બી એ

૨ કર્તવ્યવિચાર--છોટાલાલ જીવનના

૩ કીર્તન

મૂલ્ય ૦-૧-૦ પૌરોજ ૦-૦-૬

સદુપદેશશ્રેણી-દ્વિતીય સદુપદેશ.

૧ બ્રહ્મસ્વરૂપ-જેઠીસનદાસ જેઠાભાઈ કણીયા બી એ

૨ વિદ્યા અને મોક્ષ--નંદ મહેતા બી એ

૩ શ્રેયકાતવાસ અને બ્રહ્મવિચાર--મૈશિકરામ વિશ્વહરરામ મહેતા
બી એ

૪ કર્તવ્યપ્રવર્તન--છાં ૭૦

૫ કીર્તનો

મૂલ્ય ૦-૨-૬ પૌરોજ ૦-૦-૬

સદુપદેશશ્રેણી-તૃતીય સદુપદેશ

૧ સ્મરણભક્તિ--નગીનદાસ ગોકળદાસ મહેતા બી એ

૨ આનંદમીમાસા--નંદ મહેતા

૩ ભક્તિ--મણિશકર હરગોરિદ ભટ્ટ બી એ

૪ વેદાન્તસાધન અને આશ્રમ-વ્યવસ્થા--કોં વિં

૫ શ્રેયસ્સાધકોની ચકાના સમાધાન--જેં કણીયા

૬ પ્રાપ્ત્યની સત્વર સિદ્ધિ થવાના } છાં ૭૦
સાધનોસબધી વિચાર

૭ કીર્તનો

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો.)

- ૮ સતોપ. ઘ
૯ સ્ત્રીકર્તવ્ય. વા
૧૦ સ્વદોષદર્શન. વિ

મૂલ્ય ૦-૬-૦ પૌરટેજ ૦-૧-૦

સદુપદેશશ્રેણી—ચતુર્થ સદુપદેશ.

- ૧ પ્રપચમિથ્યાત્વ અને નિષ્પ્ર- } નં દેં મહેતા
પચવતુ સશોધન. }
૨ સાધનનિષા—જેકીસનદાસ ગંગાદાસ ભક્ત.
૩ શ્રેયસાધકોની શંકાના સમાધાન. જેં જેં કણીયા.
૪ પુરપ્રયત્ન—નં ગોં મહેતા.
૫ સાધનવિચાર—મં હં ભટ્ટ.
૬ સપ્તમસાધક હેતુઓસંબંધી વિચાર—છોં છં
૭ આશ્વાસન—છોં છં
૮ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો.)

- ૯ મુમુક્ષુનાં લક્ષણો—ઘ
૧૦ શ્રીનચિકેતાનું આખ્યાન અને તે ઉપરથી લેવા-
યોગ્ય બોધ—વિ
૧૧ પતિવ્રતાધર્મ—વા
મૂલ્ય ૦-૮-૦ પૌરટેજ ૦-૧-૦

સદુપદેશશ્રેણી—પંચમ સદુપદેશ.

- ૧ તીર્થભીમાંસા—નં દેં મહેતા.
૨ ઉપાધિવાળા સાધકોનો મોક્ષાનુદ્વેગ પ્રયત્ન.
જેં ગં ભક્ત.
૩ શ્રીગીતાસિદ્ધાન્તકૌમુદી—મં હં ભટ્ટ.
૪ માયાસ્વરૂપ—જેં જેં કણીયા.
૫ દશ્યમાર્જન તથા બ્રહ્મદર્શન—દૈં વિં મહેતા.
૬ હૃદયજ્ઞ—નગીનદાસ પુરપોત્તમદાસ સંધવી.
૭ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો.)

- ૮ શ્રીઈશ્વરે સર્વસ્વાર્પણ—ચિં
- ૯ આત્મજ્ઞાનનાં સાધનો—ઘં
- ૧૦ મુક્તિમંદિરના ચાર દ્વારપાળો—ચાં

મૂલ્ય ૦-૮-૦ પૌરટેજ ૦-૧-૦

સદુપદેશશ્રેણી—પ્રથમ સદુપદેશ.

- ૧ અર્વાચીન પદાર્થવિજ્ઞાનસાધનો અદ્વૈતવાદ—

નં દેં મહેતા

- ૨ વિષયસંબંધ અને મુક્તાવસ્થા—જેં ગં ભક્ત.
- ૩ શ્રેયસ્સાધકોની શક્તિનાં સમાધાન—જેં જેં કં
- ૪ શ્રીગીતાસિદ્ધાન્તકૌમુદી—મં હં ભદ્ર.
- ૫ દશ્યમાર્જન તથા બ્રહ્મદર્શન—કૌં વિં મહેતા.
- ૬ આત્મબલ—છાં છં
- ૭ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો.)

- ૮ સત્સમાગમ—જાં
- ૯ ચૂડાક્ષાખ્યાન—ચાં

મૂલ્ય ૦-૧૦-૦ પૌરટેજ ૦-૧-૦

સદુપદેશશ્રેણી—સત્તમ સદુપદેશ.

- ૧ સાધકની દિનચર્યા—જેં ગં ભક્ત.
- ૨ હૃદયલક્ષ—સંધવી.
- ૩ ચતુષ્કર્પણી માયા અને મેતુચતુષ્ક—નં દેં મહેતા.
- ૪ દશ્યમાર્જન તથા બ્રહ્મદર્શન—કૌં વિં મહેતા.
- ૫ વિનયન—ચિમનરાય ખુસાલરાય.
- ૬ વૈરાગ્ય—જેં જેં કણીયાં
- ૭ શ્રેયસ્સાધક—છાં છં
- ૮ કીર્તનો

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો)

- ૯ દશ્યનો મોહ દુઃખ છે—પ્રં

- ૧૦ વ્યવહાર તથા પરમાર્થમાં સ્ત્રીઓએ ગ્રહણ કરવા યોગ્ય ગુણો—ચા.
 ૧૧ અષ્ટાવકાખ્યાન—ઘ.
 ૧૨ કીર્તનો.

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦

પૌરટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—અષ્ટમ સદુપદેશ.

- ૧ વિનયન—ચીં ખુ.
 ૨ સાધનચતુષ્ટય—જટાશંકર દયારામ વ્યાસ.
 ૩ સ્વરૂપસાધાન્ય—નં દેં મહેતા.
 ૪ હૃદયલ—સંઘવી.
 ૫ દાનવિચાર—જેં જેં કણીયા.
 ૬ વિચારવાણ—કૌં વિં મહેતા.
 ૭ શ્રેયસ્સાધક—છોં છં.
 ૮ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો)

- ૯ સંસારમાં પડતાં દુઃખો અને તેથી થતા લાલ—ચા.
 ૧૦ સનજનનુજ્જનની સંગતિના લાલાલાલ—પ્ર.
 ૧૧ સ્ત્રીજન્મ—હરિમગલા.

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦

પૌરટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—નવમ સદુપદેશ.

- ૧ અંતસ્પાગી અને બહિઃપાગી અવસ્થા—ભક્ત.
 ૨ વિચારવાણ—કૌં વિં મહેતા.
 ૩ પદાર્થતત્ત્વનિર્ણય—નં દેં મહેતા.
 ૪ વિનયન—ચીં ખુ.
 ૫ હૃદયલ—સંઘવી.
 ૬ શ્રેયસ્સાધકોની પ્રકીર્ણ શંકાઓનાં સમાધાન—કણીયા.
 ૭ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો)

- ૮ પ્રાપ્ત્ય વિચાર—શીં.
 ૯ પદ્મિ—બિં.

- ૧૦ શ્રેયસ્ના સાધનો વિષે વિચાર—ઘનશાગૌરી
મૂલ્ય ૦-૧૨-૦ પૌસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—દશમ સદુપદેશ

- ૧ શ્રેયસ્સાધક—છાં ૭૦
- ૨ ધ્યાન અને જ્ઞાન —નં ૬૦ મહેતા
- ૩ વ્યાધિનિરોધમહાનિદા—સધની
- ૪ સમાગમ સાર્થક ક્યારે ?—ભટ્ટ
- ૫ અનુતારસ્વરૂપ—કણીયા
- ૬ સાધનચતુષ્ટય—જાં ૬૦ વ્યાસ
- ૭ કીર્તનો

(સ્ત્રીસસદના વ્યાખ્યાનો)

- ૮ ભૂમિકાવિચાર—ઘાં
 - ૯ સધના તથા વિધના સ્ત્રીઓના ધર્મ—પ્રાં
 - ૧૦ આત્મજ્ઞાનમાં ઉપયોગી સાધનો—ત્રિં
- મૂલ્ય ૦-૧૨-૦ પૌસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—एकादश सदुपदेश

- ૧ ઉત્સવ—ભક્ત
- ૨ મહેશ્વરનું ધ્યાન—ભક્ત
- ૩ વિજ્ઞાનસ્વરૂપ—નં ૬૦ મહેતા
- ૪ વિચારનાજી—કૌં નિ મહેતા
- ૫ શ્રેયસ્સાધક—કૌં ૭૦
- ૬ શ્રીઓમનિદા—સધની
- જીવનચરિત્ર—કણીયા.
- ૮ સાધનચતુષ્ટય—જાં ૬૦ વ્યાસ
- ૯ સમમન્યરૂપ, તેના હેતુ ફલ તથા ઉપાય—શ્રીઉપેન્દ્ર
- ૧૦ કીર્તનો

(સ્ત્રીસસદના વ્યાખ્યાનો)

- ૧૧ તત્ત્વવિચાર—ઘં
- ૧૨ નવધા ભક્તિ—શિં

- ૧૩ સદ્વિચાર શા માટે એવવા બોધ્યે ? જન્મદેશી
૧૪ કીર્તનો.

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦

પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—ઠાદશ સદુપદેશ.

- ૧ સદ્ગુણરૂપી ધન—ભક્ત
- ૨ કોષતત્ત્વસ શોધન—કણીયા.
- ૩ વિચારવાણ—કૌં વિં મહેતા
- ૪ ક્રિયા તથા વિચારનુ માધુર્ય—નં દેં મહેતા.
- ૫ શ્રી વ્યાધિનિગેધમહાવિદ્યાપ્રયોગ—સંધવી.
- ૬ પ્રારબ્ધ અને પુરુષાર્થ—કૌં વિં મહેતા
- ૭ સાધનચતુષ્ટય—જં દં વ્યાસ
- ૮ સામર્થ્યને પ્રાપ્ત કરવાની કથા—છાં છં
- ૯ પ્રેમસ્વરૂપ—શ્રીરૂપેન્દ્ર
- ૧૦ કીર્તનો

(સ્ત્રીસંસદ્ધના વ્યાખ્યાનો)

- ૧૧ માતાનો ધર્મ—ઘાં
- ૧૨ સદ્વિચાર—હં
- ૧૩ વિવેક અને વિરાગ—પ્રં
- ૧૪ કીર્તનો

મૂલ્ય ૦-૧૪-૦

પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—ત્રયોદશ સદુપદેશ

- ૧ ક્ષમા—ભક્ત
- ૨ વિચારવાણ—કૌં વિં મહેતા
- ૩ સાખ્યસિદ્ધાન્તનિરૂપણ—કણીયા
- ૪ અત કરણની સ્થિતિસાથે દ્રવ્યાદિની અનુકૂલતાનો
સળધ—છાં છં
- ૫ શ્રીપ્રેમયતત્ત્વાર્થ—શ્રીરૂપેન્દ્ર.
- ૬ શ્રી વ્યાધિનિગેધમહાવિદ્યાપ્રયોગચુકિતસધ—સધવી
- ૭ અત કરણની ઉચ્ચક્ષણ શીગીતે કરવી ? —શ્રીરૂપેન્દ્ર

૮ કીર્તનો

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો)

૯ કેટલીક સામાન્ય બ્રાંતિઓ અને તેનું નિરાકરણ.—ઘ૦

૧૦ સુખને ક્યાં શોધવું ?—ગ્ર૦

૧૧ બ્રાહ્મ તથા ત્યાગ્ય વિષયો—જ૦ દેવી૦

૧૨ કીર્તનો.

મૂલ્ય—૦-૧૨-૦

પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—ચતુર્દશ સદુપદેશ.

૧ વર્ણવ્યવસ્થા—કણીયા

૨ શ્રેયસસાધક—છોટાબ્રાહ્મ જીવનલાલ.

૩ ક્રિયા તથા વિચારનું માર્ગ—ન. દે. મહેતા.

૪ ભેદાપલાપન—ચી૦ ખુ૦

૫ દીનત્વને ત્યજવાની અમોઘ કક્ષા—શ્રી ઉપેન્દ્ર.

૬ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો.)

૭ નમ્રતા—ઘા૦

૮ સંસારઆદર્શ—શી૦

૯ સાધનસિદ્ધિ—ઘ૦

૧૦ ઋગ્વેદ પોતાના સામર્થ્યને શી રીતે વધારવું ?—જ૦ દેવી૦

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦

પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—પચ્ચદશ સદુપદેશ.

૧ બ્રાહ્મીભાવનાનો અધિકાર—કણીયા.

૨ ક્રિયા અને જીવિ—કૌ૦ વિ૦ મહેતા

૩ દિવ્ય વ્યવહાર—ભક્ત.

૪ વિચારવાજી—કૌ૦ વિ૦ મહેતા.

૫ સુખની સત્વર સિદ્ધિ થવા અર્થે શું કરવું ? છ૦ જી૦

૬ બ્રહ્મવિદ્યા અને તેની સાધકના જીવનપર થતી અસર—

ન૦ દે૦ મહેતા.

૭ સાધનચતુષ્ટય—જ૦ ૬૦ વ્યાસ.

સદુપદેશશ્રેણી—સપ્તદશ સદુપદેશ.

(પુરુષવર્ગનાં વ્યાખ્યાનો.)

૧ મૂર્તિપૂજા તથા પ્રતીકાપાસના—

(ઓ. જોકીસનદાસ જે. કણીયા.)

૨ પાશુપતયોગરહસ્ય—(જટાશંકર દ. વ્યાસ.)

૩ ક્રિયા અને શુદ્ધિ—(દૈશિકરામ. વિ મહેતા, બી. એ.)

૪ વ્યાધિ, વૃદ્ધાવસ્થા અને મૃત્યુનો જય—(છોટાલાલ શુવનલાલ)

૫ વ્યાધિનિગેધમહાવિદ્યાયુક્તિસંધ—(નગીનદાસ પુ. સંધવી;)

૬ મનુષ્ય સર્વજ્ઞ અને સર્વશક્તિમાન છે?—(શ્રીઉપેન્દ્ર.)

૭ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્માં સ્ત્રીઓએ આપેલાં વ્યાખ્યાનો.)

૧ મનુષ્યજન્મની સફળતા ક્યારે ગણાય ?

૨ પરમાત્માના અનુગ્રહપાત્ર કેવી રીતે થવાય ?

૩ યોગબલને ઘટાડનાર કારણો

૪ આપણે કેવા પ્રકારની ક્રિયા કરવી ?

૫ કીર્તનો.

સદુપદેશશ્રેણી—અષ્ટાદશ સદુપદેશ.

(પુરુષવર્ગનાં વ્યાખ્યાનો.)

૧ મૂર્તિપૂજા તથા પ્રતીકાપાસના—(ઓ. કણીયા.)

૨ વિચારવાણ—(દે.)

૩ વેદાન્તનિબંધમાલા—(નર્મદ.)

૪ શિક્ષા અને પરીક્ષા—(સી.)

૫ વ્યાધિ, વૃદ્ધાવસ્થા અને મૃત્યુનો જય—(છો.)

(સ્ત્રીવર્ગનાં વ્યાખ્યાનો.)

૧. અધિક દ્રવ્યવડે પ્રાપ્ત થના સુખદુઃખની તુલના.

૨. સ્ત્રીઓના સ્વાભાવિક ગુણો.

૩. નિર્વિષથી સુખની પ્રાપ્તિનું સાધન.

કીર્તનો.

૧૧

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦

પોસ્ટેજ ૦-૧-૦

૮ શ્રીપ્રમેયતત્વાદર્શ—શ્રીઉપેન્દ્ર.

૯ શ્રીપુરશ્વરજ્ઞરહસ્ય—સંઘવી.

૧૦ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો.)

૧૧ અભિમાનથી થતી હાનિ—ઘ૦

૧૨ શ્રદ્ધા—મ્ર૦

૧૩ સ્વસ્વરૂપનિષ્ઠા—હા૦

૧૪ મનુષ્યનું કર્તવ્ય—હ૦

૧૫ કીર્તનો.

મૃત્યુ ૦-૧૨-૦

પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશશ્રેણી—પોષ્ટક સદુપદેશ.

૧ મૂર્તિપૂજા તથા પ્રતીકાપાસના—કણ્ઠીયા૦

૨ વિચારવાજી—દે૦ વિ૦ મહેતા

૩ પોતાનું જ સર્વોત્તમ હિત સાધવું એ મનુષ્યનું

કર્તવ્ય છે—છા૦ છ૦

૪ શ્રેયઃસાધક—છા૦ છ૦

૫ ધાર્મિક જીવન—ન૦ દે૦ મહેતા.

૬ વ્યાધિનિગોષ્ઠમહાવિદ્યાયુક્તિસંઘ—સંઘવી.

૭ સાધનચતુષ્ટય—જ૦૬૦ વ્યાસ

૮ સામર્થ્યપ્રાપ્તિની અસૌકિક દલા—શ્રીઉપેન્દ્ર.

૯ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો)

૧૦ કર્તવ્યવિચાર—ઘ૦

૧૧ અજ્ઞાનથી થતા અનર્થો—શિ૦

૧૨ યથાર્થ સ્ત્રીત્વ—વા૦

૧૩ આપણી ઉન્નતિ—જ૦ દેવી૦

૧૪ કીર્તનો.

મૃત્યુ ૦-૧૨-૦

પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

સદુપદેશથ્રેણી—સપ્તદશ સદુપદેશ.

(પુરુષવર્ગનાં વ્યાખ્યાનો.)

૧ મૂર્તિપૂજા તથા પ્રતીકાપાસના—

(પ્રો. જોકીસનદાસ જે૦ કલ્પીયા.)

૨ પાશુપતયોગરહસ્ય—(જટાશંકર દ. વ્યાસ.)

૩ ક્રિયા અને બુદ્ધિ—(દૌશિકરામ. વિ. મહેતા, બી. એ.)

૪ વ્યાધિ, વૃદ્ધાવરથા અને મૃત્યુનો જય—(છોટાલાલ શુવનલાલ)

૫ વ્યાધિનિગ્રોધમહાવિદ્યાયુક્તિસંધ—(નગીનદાસ પુ૦ સંધવી;)

૬ મનુષ્ય સર્વજ્ઞ અને સર્વશક્તિમાન છે?—(શ્રીઉપેન્દ્ર.)

૭ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્દર્માં સ્ત્રીઓએ આપેલાં વ્યાખ્યાનો.)

૧ મનુષ્યજન્મની સફળતા ક્યાં ગણાય ?

૨ પરમાત્માના અનુગ્રહપાત્ર કેવી રીતે થવાય ?

૩ યોગબલને ઘટાડનાર કારણો

૪ આપણે કેવા પ્રકારની ક્રિયા કરવી ?

૫ કીર્તનો.

સદુપદેશથ્રેણી—અષ્ટદશ સદુપદેશ.

(પુરુષવર્ગનાં વ્યાખ્યાનો.)

૧ મૂર્તિપૂજા તથા પ્રતીકાપાસના—(પ્રો૦ કલ્પીયા.)

૨ વિચારવાણ—(શૈ૦)

૩ વેદાન્તનિબંધમાત્રા—(નર્મદ૦)

૪ શિક્ષા અને પરીક્ષા—(ચી૦)

૫ વ્યાધિ, વૃદ્ધાવરથા અને મૃત્યુનો જય—(છો૦)

(સ્ત્રીવર્ગનાં વ્યાખ્યાનો)

૧ અધિક દ્રવ્યવડે પ્રાપ્ત થતા સુખદુઃખની તુલના.

૨ સ્ત્રીઓના સ્વાભાવિક શુભો.

૩ નિર્વિષયી સુખની પ્રાપ્તિનું સાધન.

૪ કીર્તનો.

સદુપદેશશ્રેણી—પ્રકોનાવિંશતિતમ સદુપદેશ.

- ૧ આર્યલગ્ન-કૌં વિં મહેતા.
- ૨ વ્યાધિ, વૃદ્ધાવસ્થા અને મૃત્યુનો જય—છાં ૭૦
- ૩ શ્રેયસ્સાધકોની શંકાઓનાં સમાધાન—કણ્ણીયા
- ૪ સામર્થ્યનો ગુપ્ત ભંડાર—શ્રી ઉન્દ્ર.
- ૫ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો.)

- ૧ સત્ય આનંદ શેમાં છે ?—પ્રં
- ૨ ખરા મુખનો ભાગ. ધં
- ૩ કીર્તનો,

મૂલ્ય ૦—૧૨—૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦

સદુપદેશશ્રેણી—વિંશતિતમ સદુપદેશ.

- ૧ નિદ્રાનિરૂપણ—કણ્ણીયા.
- ૨ રાગ શ્વેતસે પ્રેમ, એ વિરાગતું રહસ્ય છે.—કણ્ણીયા.
- ૩ વ્યાધિ, વૃદ્ધાવસ્થા અને મૃત્યુનો જય—છાં ૭૦
- ૪ વેદાંતનિષ્ઠમાળા.—નર્મદં
- ૫ અતીન્દ્રિયતત્ત્વરહસ્ય—કૌં વિં મહેતા.
- ૬ કીર્તનો

(સ્ત્રીસંસદ્નાં વ્યાખ્યાનો.)

- ૧ માનવધર્મ—ધં
- ૨ યોગબળને વધારનાર દારણો—વિં
- ૩ કેવાવિચારે ઉન્નતિને અર્પનાર છે.—પ્રં
- ૪ પરમાત્માને કેવી રીતે પ્રસન્ન કરવા.—જ. દેવીં
- ૫ કીર્તનો.

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦

સદુપદેશશ્રેણી—પ્રકવિંશતિતમ સદુપદેશ.

- ૧ નિદ્રાનિરૂપણ—કણ્ણીયા.
- ૨ તત્ત્વજ્ઞાન સર્વ મુખહેતુ છે. કણ્ણીયા.

૩ શક્તિ.—કૌં વિં મહેતા.

૪ પ્રતિભા અથવા અસૌકિક શુદ્ધિ પ્રકટાવવાનાં સાધ-
નો.—છાં ૭૦

૫ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્ગુનાં વ્યાખ્યાનો.)

૧ મનુષ્યોએ સાવધાનતા સેવવાની અગત્ય.—ધ.

૨ તપશ્ચર્યા કેને કહેવી.—નિં

૩ પરમક્રમાને કેવી રીતે પ્રસન્ન કરવા.—જ. દેવીં

૪ કેવા વિચારો ઉત્પત્તિને અર્પનાર છે.—પ્રં

૫ કીર્તનો.

મૂલ્ય ૦-૮-૦

પોસ્ટેજ ૦-૧-૦

સદુપદેશશ્રેણી—દ્વાવિંશતિતમ સદુપદેશ.

૧ નિદ્રાનિરૂપણ—(કણીયા.)

૨ શક્તિ—(કૌં)

૩ પ્રતિભા અથવા અસૌકિક શુદ્ધિ પ્રકટાવવાનાં સા-
ધનો (છાં)

૪ કીર્તનો.

(સ્ત્રીસંસદ્ગુનું વ્યાખ્યાન)

૧ પ્રેમપ્રવાહ.

મૂલ્ય ૦-૮-૦

પોસ્ટેજ ૦-૧-૦

સદુપદેશશ્રેણી—ત્રયોવિંશતિતમ સદુપદેશ.

૧ આત્મઘોતન—(છાં)

૨ વ્યાધિ, વૃદ્ધાવસ્થા અને મૃત્યુનો જય—(છાં)

૩ વિચારવાણ—(કૌં)

૪ વિશિષ્ટાદૈત—(કણીયા)

૫ આંતરભાન—(આ.આ.)

૬ પ્રતિભા અથવા અસૌકિક શુદ્ધિ પ્રકટાવવાનાં
સાધનો—(છાં)

૭ સ્વભાવને સુધારવાની કળા—(શ્રીડેવેન્દ્ર.)

૮ કીર્તનો.

મૂલ્ય ૦-૧૨-૦ પોસ્ટેજ ૦-૧-૦.

શ્રીડેવેન્દ્રગિરામૃત—પ્રથમ પરિવાહ.

શ્રીમદ્ ડેવેન્દ્ર ભગવાને રચેલાં વિવિધ ગાનનાં, વૈરાગ્યનાં, બોધનાં, તથા ભક્તિનાં અત્યંત લાલિત્યવાળા પદોનો આ ગ્રંથમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૨-૦

ભગવાનું ઠેકાણું:—

વ્યવસ્થાપક, મહાકાલ, વડોદરા.

શ્રીમહાકાલ.

આં સુધી શ્રીમહાકાલ તમારા વાંચવામાં નથી આવ્યું, ત્યાં સુધી ગુજરાતી ભાષામાં સર્વોત્તમ માસિક કેવું હોય છે, તેનો તમને અનુભવ થયો નથી. આ માસિક મોટાં ૪૦ પૃષ્ઠનું છે, અને તે બાવીસ વર્ષથી પ્રકટ થાય છે. તેમાં મનુષ્યની શારીરિક, માનસિક તથા આધ્યાત્મિક ચટ્ટની થવાના ઉપાયો એટલા તો પ્રશસ્ત પ્રકારે વર્ણવવામાં આવે છે કે વિદ્વાન્વર્ગમાં શ્રીમહાકાલ આજે પ્રથમ પંક્તિનું લેખાય છે. પાશ્ચાત્ય પ્રજામાં જે જે નવા વિચારો પ્રવર્તે છે, તે સર્વનું તથા આપણા દેશની તત્ત્વવિદ્યાનું સહસ્ર અનેક યુક્તિથી તેમાં વર્ણવવામાં આવે છે. પોસ્ટેજના ત્રણ આના મોકલવાથી નમુનાનો અંક મોકલવામાં આવશે. તે વાંચતાં તમારી ખાતરી થશે કે તેને વાંચ્યા વિના તમારે ચાહે તેમ નથી. એકવાર તેને વાંચ્યા પછી ખીલું કાઢ માસિક વાંચવાનું તમને બાગ્યે જ મન થશે. વાર્ષિક લવાજમ ટપાલખર્ચ સાથે. રૂ. ૨-૦-૦.

વ્યવસ્થાપક “ મહાકાલ ”, વડોદરા.

શ્રીપ્રાતઃકાલ.

આ મોટાં ૩૨ પૃથ્તું માસિક છે. મહાકાલની પેઠે આ માસિક પણ એવરસાધકઅધિકારીવર્ગતરફથી પ્રકટ થાય છે. શ્રીમહાકાલમાં જે સિદ્ધિતો ચર્ચવામાં આવે છે, તે જ સિદ્ધાન્તો આ માસિકમાં પણ પ્રકારાંતરે ચર્ચવામાં આવે છે. પોરટેજના જે આના મોક્ષવાથી નમુનાનો અંક મોક્ષવામાં આવશે. એકવાર તમે તેના ગ્રાહક થશો તો પછી ખીજું માસિક ભાગ્યે જ ખરીદશો. વાર્ષિક લવાજમ પોરટેજસાથે રૂ. ૧-૮-૦ અગાઉથી.

વ્યવસ્થાપક 'પ્રાતઃકાલ', ઘડોદરા.

યમદંડ.

આ માસિક આવળુ માસની નાગપંચમીથી એવરસાધકઅધિકારીવર્ગ તરફથી પ્રકટ કરવામાં આવ્યું છે. તે પણ મોટાં ૩૨ પૃથ્તું છે અને મહાકાલ તથા પ્રાતઃકાલ જેવા ઉત્તમ લેખો તેમાં પણ આવે છે. જે આનાની પોસ્ટની ટિકિટો મોક્ષવાથી નમુનાનો અંક મોક્ષવામાં આવશે. લવાજમ પોરટેજસાથે દોઢ રૂપીઆ.

વ્યવસ્થાપક, યમદંડ, વડોદરા.